

ספר הזהר

על חמשה חומשי תורה

מהתנא האלקי

רבי שמעון בן יוחאי ז"ל

עם הפירוש

דרך אמת

ועם הביאורים הנפלאים

הסולם

מבאר ומתרגם כל דברי הזהר במלואם. אחת בלי פירוש. ומלבד אותם המקומות החל מענינים הפשוטים עד המקומות שבספר הזהר, העוסקים בחכמת הקבלה, הסתיימם ביותר, ואינו מניח אף מלה הרי הוא ביאור שוה לכל נפש.

מראות הסולם

הוא מלוי אל ביאור הסולם:
איתם המקומות, שצריכים לאריכות יתרה, הוקבע מקומם במראות הסולם.

חלופי גרסאות

מראה מקומות לענין המדובר, שנמצא בג' חלקי מביא כל השינויים שבאו בדפוסים הזהר, תקוני זהר, זהר חדש ותקונים חדשים. הקודמים משנת שי"ח עד הנה.

מסורת הזהר

לוח השוואת הדפים

משיה הדפים בתקוני זהר, זהר חדש ותקונים חדשים של דפוסים שונים, לאלו שבמסורת הזהר

כדי להקל על המעיין להבין הביאורים במקומות שעוסקים בחכמת הקבלה, הוספנו את הספרים
א. פתיחה לחכמת הקבלה
ב. פתיחה לפירוש הסולם

חלק ו

פרשיות: וישלח — וישב — מקץ — ויגש

כל אלו הם ממחבר הספרים המפורסמים „פנים מסבירות“ „פנים מאירות“ על עץ חיים בהארזיזל „תלמוד עשר ספירות“ ט"ז חלקים „בית שער לכונות“ וספר „האילן הקדוש“

האדמו"ר רבי יהודה לייב הלוי אשלג זצוקליה

בעיה"ק ירושלים תוככ"א

לוח ראשי תבות וקיצורים

וגבורה. דט"ר: דט' ראשונות. דחז"ל: דברי
 חכמינו זיל. דכ"ז: דכל זה. דלפי"ז: דלפי
 זה. דנת"א: דנקודות תגין אותיות. דע"כ:
 דעל כן, דעל כרחק. דע"ס: דעשר ספירות.
 דעסמ"ב: דעיב ס"ג מ"ה בין. דפו"י: דפוס
 ישן. דצח"מ: דומס צומח חי מדבר. דת"י:
 דעת ת"ת יסוד.

ה) ה"ג: ה' גבורות. ה"ח: ה' חסדים. ה"ה"ד:
 ההא דכתיב. ה"י: היה. ה"מ: ה' כקפיץ.
 ה"נ"ל: הנוכר לעיל. ה"ס: היא סוד. ה"ק':
 הקדוש. הקב"ה: הקדוש ברוך הוא. ה"ר: ה'
 ראשונות. ה' ראשונה. ה"ש"ת: השם יתברך.
 ה"ת: ה' תתאה. התפ"א: התפשטות א' התפ"ב:
 התפשטות ב'.

ו) ואכ"מ: ואין כאן מקומו. ואכמ"ל: ואין
 כאן מקומו להאריך. ובעוה"ר: ובעונותינו
 הרבים. ובש' ובשער. ודו"ק: (ודייק). והמ"י:
 והמשכיל יבין. ונלע"ד: ונראה לפי עניות
 דעתי. וע"ד: ועל דא ועד"ז: ועל דרך זה.
 ו"ק"ו: קצוות. ועכ"ז: ועל(ועם) כל זה ו"ת: ו'
 תחתונות. ות"י: ותיקונים.

ז) ז"א: זעיר אנפין. ז"ז: זה אצל זה. זב"ז:
 זה בזה. זז"ן: זעיר ונוקבא. זח"י: זהר חדש.
 ז"ל: זכרונו לברכה. זה לשוננו. זל"ז: זה לזה.
 ז"מ: ז' מלכין. זמ"ז: זה מזה. ז"ס: זה סוד.
 ז"ע: זה ענין. זע"ז: זה על זה. ז"ת: ז'
 תחתונות.

ח) ח"א: חלק א' ח"ב: חלק ב'. חפצי בה.
 חב"ד: חכמה בינה דעת. חג"ת: חסד גבורה
 תפארת. ח"ו: חס ושלום. חו"ב: חכמה ובינה.
 חו"ג: חסד וגבורה. חז"ל: חכמינו זיל. חח"ן:
 חכמה חסד נצח. ח"ס: חכמה סתימאה. חע"ה:
 חיי עולם הבא.

ט) טנת"א: טעמים נקודות תגין אותיות.
 ט"ס: ט' ספירות. ט"ר: ט' ראשונות.
 ט"ת: ט' תחתונות. טו"ר: טוב ורע.

י) י"ה: (ב' אותיות ראשונות דשם היהוה).
 יו"ש: ימין ושמאל. יחנר"ן: יחידה היה
 נשמה רוח נפש. י"ס: יוד ספירות. יצה"ר: יצר

הרע

א) א"א: אריך אנפין, אי אפשר. אבי"ע:
 אצילות, בריאה יצירה עשיה. אב"א: אהור
 באהור. אדה"ר: אדם הראשון. או"א: אבא
 ואמא, אחד ואחד. אוה"ע: אומות העולם. או"ח:
 אור חוזר. או"י: אור ישר. א"י: ארץ ישראל.
 או"מ: אור מקיף. או"נ: אריך ונוקבא. או"פ:
 אור פנימי. אחב"פ: אהור בפנים. אח"ז: אחר
 זה. אח"כ: אחר כך. אח"פ: אוון חוטם פה.
 א"כ: אם כן. אמ"ר: אור מים רקיע. אע"ג:
 אף על גב. א"ס: אין סוף. אצ"ל: אין צריך
 לומר. א"ק: אדם קדמון. ארגמ"ן: אוריאל
 רפאל ובריאל מיכאל נוריאל. ארמ"ע: אש רוח
 מים עמר. אשל"י: אדום שחור לבן ירוק.
 אתעד"ל: אתערותא דלעילא. אתעדל"ת:
 אתערותא דלתתא.

ב) בא"ד: באמצע דיבור. באד"ר: באזרא
 רבא. באדר"ז: באזרא זוטא. בג"ה:
 בינה גבורה הוד. בג"ד: בנין דא. בג"כ: בנין
 כך. בדו"ר: בדחילו ורחימו. ביהמ"ק בית
 המקדש. בוצד"ק: בוצינא דקרדנותא. בח"י:
 בחינה. בי"ע: בריאה יצירה עשיה. בחי"ד: בחינה
 ד'. בכ"מ: בכל מקום, בכמה מקומות. במ"א:
 בכקום אהר. במ"ר במדרש רבה. ב"נ: ברנש.
 ב"ן: הוא כספר שם היה במילי ההין. בס"ד:
 בסייעתא דשמיא. בספרא דצניעותא. בסו"ה:
 בסוד הכתוב בע"א: בענף א' בס' בספר. בע"ה:
 בעורת השם. בעה"ח: בעץ החיים. בעוה"ז:
 בעולם הזה. בע"כ: בעל כרחו. בע"מ: בעל מנת.
 ב"פ: ב' פעמים. בפ"ע: בפני עצמו. ב"ש: ב'
 שלישים. בשכמ"ל: ברוך שם כבוד מלכותו
 לעולם ועד. בת"ת: בתפארת.

ג) ג"א ג' אמצעיות. ג"כ: גם כן. ג"י:
 גימטריא. גו"ע: גולגלתא ועינים. ג"ע
 אח"פ: גולגלתא עינים אוון חוטם ופה.
 ג"ט קר"ע פ"ח: (ו' תיקוני רישא) גלגלתא
 לבנה, טלא דבדולחא, קרומא דאזירא, רעוא
 דמפחא, עמר נקא, פקיהו דעינין, חוטמא. ג"ע:
 גן עדן. ג"ר: ג' ראשונות. ג"ת: ג' תחתונות.
 ד' ד': דף. דו"נ: דכר ונוקבא. דהו"ג: דהוד

לוח ראשי תבות וקיצורים

עוה"ז: עולם הזה. ער"נ: עתיק וניקבא.
 ע"ז: על זה. ע"ח: עץ חיים. ע"י: על ידי
 זה. ע"י: עתיק יומין. על ידי. ע"י: עיין. עילאין.
 ע"מ: עיבור יניקה מוחין. ע"כ: על כן. עד
 כאן. עכ"ד: עד כאן דבריו. עכ"ל: עד כאן
 לשונו. עכ"פ: על כל פנים. ע"מ: על מנת.
 ע"ס: עשר ספירות. עסמ"ב: ע"ב ס"ג מ"ה
 ב"ן. ע"פ: על פי. עצה"ד: עץ הדעת. ע"ק:
 עתיקא קדישא. ע"ש: עיין שם. עש"ה: עיין
 שם היטב.

פ) פ"א: פרק א'. פ"ב: פרק ב'. פכ"א: פנים
 באחור. פכ"פ: פנים בפנים. פ"ג: פרק
 ג'. פו"ח: פנימות וחיצוניות. פ"י: פירוש.
 פלחה"ק: פתיחה להכמת הקבלה. כמ"א:
 פנים מאירות. פמ"ס: פנים מסבירות.
 פרד"ס: פשט רמז דרוש טוד.

צ) צח"מ: צומח חי מדבר.
 ק) קוש"י: קוצו של יוד. קל"י: קליפות.
 ק"ק: קדשי קדשים. ק"ש: קריאת שמע.

ר) רה"ר: רשות הרבים. רה"י: רשות היחיד.
 רדל"א: רישא דלא אתיידע רח"ו: ר' חיים
 וויטאל. ר"ל: רצונו לומר. רמ"ק: ר' משה
 קורדיברי. רמ"ח: (מספר). רע"מ:
 רעיא מהימנא. רפ"ח: (מספר). רשב"י:
 ר' שמעון בן יוחאי. רשר"ד: ראה שמיעה
 ריה דיבור. רת"ס: ראש תוך סוף.

ש) ש' שער. ש"א: שליש אמצעי שליש א'.
 ש"ב: שער ב'. שביה"כ: שבירת הכלים.
 ש"ג: שער ג'. ש"ך: (מספר). שמרשב"י:
 שער מאמרי רבי שמעון בן יוחאי. שנגל"ה:
 שורש נשמה גוף לבוש היכל. שנא"ן: (ד' חיות
 המרכבה). שור אריה נשר אדם. שס"ה: (מספר).
 ש"ע: שליש עליון. שצ"מ חנכ"ל: (ז' כוכבי
 לכת) שבחאי צדק מאדים חמה נוגה כוכב לבנה.
 ש"ת: שליש תחתון.

ת) ת"ד: תיקונא דיקנא. תה"ר: תהומא רבא.
 תו"מ: תפארת ומלכות. ת"ז: תקוני זהר.
 ת"ח: תא חוץ. תיקונים חדשים. תכ"ב: תלת
 כלילן בתלת. תע"ס: תלמוד עשר ספירות.
 תרי"ג: (מספר). ת"ש: תא שמע. תש"י: תפילין
 של יד. תש"ר: תפילין של ראש. ת"ת: תפארת.

הרע. יצ"ט: יצר טוב. יש"א: ימין שמאל
 אכצע. ישו"ת: ישראל סבא והבונה. ית'
 יחברך יתעלה.

כ) כאו"א: כל אחד ואחד. כ"ג: כהן גדול.
 כד"א: כדא דאח אכרה. כה"ג: כהאי גונא.
 כ"ז: כל זה. כ"ח: כלי היצון. כתר חכמה.
 כח"ב: כתר חכמה בינה. כחב"ד: כתר חכמה
 בינה דעת. כח"ב תו"מ: כתר חכמה בינה ת"ת
 ומלכות. כ"י: כנסת ישראל. כ"כ: כל כך.
 כמד"א: כמה דאת אמרת. כמו"ש: כמו שכתוב.
 כנו"ז: כנוכר. כנ"ל: כנוכר לעיל. כ"ע: כתר
 עליון. כ"פ: כלי פנימי.

ל) ל"ג: לא רסיןן. ל"ה: לבנת דכפיר.
 לעסמ"ב: לע"ב ס"ג מ"ה ב"ן לעת"ל:
 לעתיד לבא. ל"ת: לא תעשה.

מ) מ"ב: שם מ"ב אותיות. מ"ב"ד: משיח בן
 דוד. מ"ד: מין דוכרין. מאן דאמר. מדה"ד:
 מדת הדין. מדה"ג: מדרש הנעלם. מדה"ר:
 מדת הרחמים. מ"ה: הוא כספר הויה במילוי
 אלפין מה"מ: מלאך המות. מה"ש: מלאכי
 השרה. מול"מ: מטי ולא מטי. מו"מ: נעלה
 ומטה. מ"ז: משנה ז'. מכ"ש: מכל שכן.
 מ"ל: מנא לן. מל"ת: מצות לא תעשה. מ"מ:
 ככל מקום. מ"נ: כמה נפשך. מ"ן: מין נוקבין.
 מ"ע: מצות עשה. מע"ט: מעשים טובים.
 מרשב"י: מאמרי רבי שמעון בן יוחאי. מ"ש:
 מה שכתוב. משא"כ: מה שאין כן.

נ) נ"א: נוסחא אחרינא. נה"י: נצח הוד יסוד.
 נה"מ: נצח הוד יסוד מלכות. נ"ק:
 ניצוצין קדישין. נ"ע: נקבי עינים. נ"ק:
 נקרא. נ"ר: נפש רוח. נחת רוח. נר"ן: נפש
 רוח נשמה. נרנח"י: נפש רוח נשמה חיה
 יחידה. נת"א: נקודות תגין אותיות.

ס) ס"א: ספרים אחרים. סחרי אותיות. סטרא
 אחרא. ס"ג: (הויה במילוי יודין ואלף בואו).
 סו"ה: סוד הכתוב. ספ"י: ספירה. ס"ת: ספר
 תורה. סחרי תורה.

ע) ע"א: ענף א'. עמוד א'. ע"ב: (הויה במילוי
 יודין). עמוד ב'. עבלגע"מ: עור בשר גידין
 עצמות מוחא. ע"ג: ענף ג'. ע"ד: על דרך.
 ע"ה: על דרך הכתוב. ע"מ: על דרך משל.

פרשת וישלח

(א) וישלח יעקב מלאכים וגו'. רבי יהודה פתח, (ב) כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך, האי קרא אוקמוה א חברייא, דהא בשעתא דבר נש אתי לעלמא, מיד אזדמן בהדיה יצר הרע, דאיהו מקטרג ליה לבר נש תדיר, כד"א (ג) לפתח חטאת רובץ. מאי חטאת רובץ. דא יצר הרע.

(ב) ודוד הכי נמי ב קרייה חטאת, ג דכתיב (ד) וחטאתי נגדי תמיד, בגין דאיהו עביד ליה לבר נש ד כל יומא, למחטי קמי ה מריה, ויצר הרע ו דא, לא ז אתעדי מבר נש, מיומא דאתיליד ח בר נש ט לעלמין. ויצר י הטוב יא אתי י לבר נש, יג מיומא דאתי לאתדכאה.

(ג) יד ואימתי אתי בר נש לאתדכאה, (א) כד איהו בר תליסר שנין, טו כדין אזדווג בר נש בתרווייהו, חד מימינא, וחד משמאלא, יצר טוב לימינא, טז ויצר רע לשמאלא. ואלין אינון תרין מלאכין ממש, ממנן, ואינון משתכחין תדיר בהדיה דבר נש.

(ד) אתי בינ לאתדכאה, ההוא יצר הרע י. אתכפיא קמיה, ושליט ימינא על שמאלא, ותרווייהו יח מזדווגין, לנטרא יט ליה לבנ, בכל ארחוי כ דהוא עביד. ההי' ב כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) שמות צח. קו: קיג: ב קו: (א) (בראשית ל"ב ד) ח"א קסו. ב (תהלים צ"א י"א) לעיל בהקדמת הזהר דף קס"ט ציון ב' ח"ג רצח. ג (בראשית ד' ז) ח"א קעט. בהשמות רנה. ח"ב ריט: רלו: רסו: רעא: ת"ו תקי' ד דף כה. תקי' ס"ט דף קיח: ז"ח (בראשית י"ט. ט) (תהלים נ"א ה') לעיל גח דף קי.

חלופי גרסאות: א ל"ג חברייא. ב קראו. ג ל"ג מן דכתיב עד בגין. ד ל"ג כל יומא. ה מאריה; מוסיף מריה [תדיר] דכתיב וחטאתי נגדי תמיד. ו ל"ג דא. ז אעדי. ח ל"ג בר נש; מוסיף עד דאתי ול"ג מן בר נש עד דאתי לאתדכאה. ט ולעלמין (אה"ל). י טוב. יא לא אעדי מבר נש ול"ג אתי לבנ. יב עם בינ (אה"ל). יג ביומא. יד ל"ג מן ואימתי עד כד. טו בכך. טז יצר. יז כפיא; אתכפיא. יח מזדווג. יט ל"ג ליה. כ דאיהו.

וישלח יעקב מלאכים

הסולם

מאמר

עושה את האדם להחטיא לפני רבונו. ויצה"ר זה, אינו סר מן האדם מיום הולדו עד עולם. והיצר הטוב בא אל האדם, מיום שבא להטרה. (ג) ואימתי אתי וכו': ומתי האדם בא להטרה. הוא, בשעה שהוא בן י"ג שנה, או מתחבר האדם בשניהם, אחד בימין ואחד בשמאל, היצר הטוב בימין והיצר הרע בשמאל. ואלו הם שני מלאכים ממונים ממש, והם נמצאים עם האדם תמיד.

(ד) אתי בר נש וכו': בא האדם להטרה, נכנע היצר הרע לפניו, והימין שולט על

(א) וישלח יעקב מלאכים וגו': ר' יהודה פתח, כי מלאכיו יצוה לך לשמרך וגו', מקרא זה בארוהו החברים. כי בשעה שהאדם בא לעולם, מיד היצר הרע בא עמו, שהוא מקטרג עליו תמיד, כמו שאמר הכתוב, לפתח חטאת רובץ. מהו חטאת רובץ. הוא היצר הרע. לפתח, פירושו לפתח בית הרחם, כלומר, תכף עם הולדו של האדם.

(ב) ודוד הכי נמי וכו': ודוד קרא גם כן את היצר הרע בשם חטאת. שכתוב וחטאתי נגדי תמיד. והוא משום שבכל יום (דפו"י דף קס"ה ע"ב)

(ה) רבי אלעזר, א מוקים ב ליה ג להאי קרא ביעקב, דקביה אומין בהדיה מלאכין משריין ממנו, בגין דהא איהו אתי שלים, בשבטין עלאין, כלהו שלמין כדקא יאות, כמה ד דאתמר א ויעקב הלך לדרכו ה ויפגעו בו מלאכי אלקים, ואתמר. והכא כיון דאשתזיב ו מניה ז דלבן, ח והא אתפרש מניה כדין אזדוגת עמיה שכינתא, א ואתו ט משריין קדישין לסחרא ליה, וכדין * ב ויאמר יעקב כאשר ראם וגו'. ומאינון מלאכין שדר י ליה לעשו, הה"ד וישלח יעקב מלאכים, מלאכים יא ממש הו ודאי.

(ו) יב פתח רבי יצחק ואמר, כתיב ג חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצת, י הא אוקמוה. אבל באתר חד כתיב, כי מלאכיו יצוה לך, יד מלאכיו סגיאי, והכא חד, דכתיב חונה מלאך ה' ט סביב ליראיו ויחלצם. אלא כי מלאכיו נז יצוה לך, אלין שאר מלאכין. יז מלאך ה' יח סביב, דא שכינתא. כד"א ד וירא מלאך ה' אליו בלבת אש יט מתוך הסנה. ובג"כ, חונה מלאך ה' סביב ליראיו, לאקפא ליה בכל סטרין, בגין לשזבא ליה. וכד שכינתא שריא בגויה דב"נ, כמה משריין קדישין, כלהו אזדמנו לתמן.

(ז) ת"ח, כד דוד מלכא אשתזיב מאכיש מלך גת, כדין אמר האי, בגין דשכינתא סחרא ליה, ואשתזיב מנייהו, מאכיש ומעמיה, כל אינון כ דאתקיפו

דרך אמת

מסורת הזהר

א (בראשית ל"ב ב) לעיל וירא דף קנב. ב (בראשית ל"ב ג) ח"ג נה : רכז. רכה : ג (תהלים ל"ד ח) לעיל בהקדמת הזהר דף ק"ב ציון ח. ד (שמות ג' ב') וירא ק"ט ציון ד.

חלופי גרסאות : א מוקי להני קראי. ב ל"ג ליה. ג להני. ד מוסיף דאתמר דכתיב : דאת אמר (אה"ל). ה ל"ג מן ויפגעו עד והכא. ו ל"ג מניה. ז מלבן ואתפרש מניה. ח ל"ג והא. ט משריין. י ל"ג ליה. יא ל"ג ממש. יב ר' יצחק אמר. יג והא. יד זמנין. טו ל"ג סביב ליראיו ויחלצם ; ה' וגו'. טז ל"ג יצוה לך ; וגו'. יז ומלאך. יח ל"ג סביב. יט ל"ג מתוך הסנה ; וגו'. כ דאקיפו.

הסולם

מאמר

וישלח יעקב מלאכים ויחלצם, כבר בארוהו, אבל במקום אחד כתוב, כי מלאכיו יצוה לך, דהיינו הרבה מלאכים, וכאן רק אחד, שכתוב חונה מלאך וגו'. ומטיב אלא הכתוב, כי מלאכיו יצוה לך, היינו מלאכים כרגיל, והכתוב מלאך ה' סביב היינו השכינה, כמו שאתה אומר, וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה, שפירושו השכינה, אף מלאך שבכאן פירושו השכינה. וע"כ חונה מלאך ה' סביב ליראיו, לסובב אותם מכל הצדדים, כדי להצילם. וכשהשכינה שורה בתוך האדם, כל הצבאות הקדושים מזדמנים שמה.

(ז) ת"ח כד דוד ר' כו' : בוא וראה, בשעה שדוד המלך ניצל מאכיש מלך גת, או אמר זה, היינו הכתוב חונה מלאך ה' וגו', משום שהשכינה הקיפה אותו וניצל מאכיש ומעמו ומכל אלו שהתקיפו אותו. מה כתוב ויתהולל בידם, ושואל, למה ויתהולל, וישתגע היה

על השמאל, ושניהם, היצר הטוב והיצר הרע, מתחברים לשמור את האדם בכל דרכיו שהוא הולך. וזהו שכתוב, כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך.

(ה) רבי אלעזר מוקים וכו' : ר"א מעמיד את המקרא הזה ביעקב, שהקב"ה הזמין עמו מלאכים מחנות ממונים, משום שהיה בא שלם עם השבטים העליונים, שהיו כולם שלמים כראוי, כמו שנאמר, ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלקים, והוא נתבאר, וכאן אחר שניצל מלבן, ונפרד ממנו, נתחברה עמו השכינה, ומחנות מלאכים קדושים באו לסבב אותו, ואז ויאמר יעקב כאשר ראם וגו', ומאלו המלאכים שלח לעשו, וזהו שכתוב, וישלח יעקב מלאכים, מלאכים ממש בודאי היו.

(ו) פתח ר' יצחק וכו' : פתח ר"י ואמר, כתוב, חונה מלאך ה' סביב ליראיו (דפו"י דף קס"ה ע"ב *) דף קס"ו ע"א)

בית. מה כתיב, א (א) ויתהולל בידם, אמאי ויתהולל, וישתגע מבעי ליה, כדאי
 (ב) כי הבאתם את זה להשתגע עלי.
 (ח) אלא, אהדר על ההוא מלה דאמר דוד בקדמיתא, דכתיב ג (ג) כי קנאתי
 בהוללים ב וגו'. א"ל קב"ה, חייך, עדיין את ג אצטריך להאי, כיון דעאל לבי
 אכיש, ואתקיפו ביה, מה כתיב ויתהולל בידם, ד כאינון הוללים ה דקני
 בקדמיתא, וכדין אתיא שכינתא, ושריא סחרניה דדוד.
 (ט) ואי תימא שכינתא לא שריא אלא ז באחסנתיה, דאיהי ארעא קדישא.
 ודאי לא שריא, בגין ח לינקא ט מנה, אבל לאגנא ו שריא. יא והכא כד אתא
 יעקב מבי לבן, כלהו משריין קדישיין יב סחרן ליה, ולא אשתאר בלחודוי.
 (י) ג א"ר חזקיה, אי יד הכי, טו אמאי כתיב, (ד) ויותר יעקב לבדו טו וגו'.
 אמר רבי יהודה, בגין דאעיל גרמיה לסכנה, והוה חמי ז לההיא סכנה בעיניו,
 יח אינון אתפרשו מניה, וכדין אמר ה קטנתי מכל החסדים ומכל האמת. אלין
 אינון משריין קדישיין, דאתפרשו מניה.
 (יא) רבי יצחק אמר, בגין יט לשבקא ליה עם ההוא ממנא דעשו, דברשותא

מסורת הזהר

(א) (שבואל א' כ"א י"ד). (ב) (שם כ"א ט"ז). (ג) (תהלים ע"ג ג'). (ד) (בראשית ל"ב כ"ה) ח"א קסט. ח"ב
 קיא: ח"ג מה. רנ"ז תקי ג"ר דף צא. ה) (בראשית ל"ב י"א) לעיל וירא דף ק"א ציון ג.

חלופי גרסאות: א מוסיף וישנו את טעמו בעיניהם ויתהולל. ב מוסיף שלום וגו'. ג תצטריך. ד באינון.
 ה דיקני. ו מוסיף בהו בקדמיתא. ז באחסנתה. ח דינקין. ט מינה. י שאני. יא וכד ול"ג
 והכא; ל"ג והבא; ל"ג מן והכא עד א"ר חזקיה (אה"ל) יב אתו בהדיה ול"ג מן סחרן עד א"ר חזקיה.
 יג א"ר חזקיה אי כלהו משריין קדישיין אתו בהדיה מה כתיב ויותר יעקב לבדו דהא אי שכינתא בהדיה או
 אינון משריין קדישיין לא אשתאר בלחודוי אמאי ויותר יעקב לבדו; א"ר חזקיה אי (הכי) דכלהו משריין
 קדישיין אתו בהדיה (ושכינתא בהדיה) מה (אמאי) כתיב ויותר יעקב לבדו [דהא] אי שכינתא בהדיה או
 [אינון] משריין קדישיין לא אשתאר (איהו) בלחודוי אמאי (כתיב) ויותר יעקב לבדו. יד מוסיף הכי דכלהו
 משריין קדישיין אתו בהדיה ושכינתא בהדיה. טו מה. טז ל"ג וגו'. יז לההוא. יח ואינון. יט לאשבקא (אה"ל).

וישלה יעקב מלאכים

הסולם

מאמר

היה צריך לומר, כמש"א, כי הבאתם את זה
 להשתגע עלי.
 (ח) אלא אהדר וכו': ומשיב, אלא שהכתוב
 סובב על הדבר שאמר דוד בתחילה,
 שכתוב, כי קנאתי בהוללים וגו', אמר לו
 הקב"ה, חייך, עדיין תהיה צריך לזה, כיון
 שבא לבית אכיש, והתקיפו אותו, מה כתוב,
 ויתהולל בידם, דהיינו, כאותם ההוללים שקנא
 אותם תחילה, שאמר כי קנאתי בהוללים, ואז
 באה השכינה ושרתה מסביב לדוד.
 (ט) ואי תימא שכינתא וכו': ואם תאמר, הרי
 השכינה אינה שורה אלא בנחלתה,
 שהיא ארץ הקדושה ולמה שרתה השכינה עליו
 בגת שהיא חוץ לארץ. ומשיב, ודאי הוא שאינה
 שורה בחוץ לארץ שיוכלו לינק מפע ממנה,
 אבל להציל היא שורה גם בחוץ לארץ. וכאן
 (דפו"י דף קס"ו ע"א)

כשבא יעקב מבית לבן, כל המחנות הקדושות
 סבבוהו, ולא נשאר לבדו.
 (י) א"ר חזקיה אי הכי וכו': אר"ה, אם כן,
 למה כתוב ויותר יעקב לבדו וגו'. ואיפה
 היו כל מחנות המלאכים, שאתה אומר שסבבוהו
 ונ"ל עמו. אמר רבי יהודה, משום שהביא את
 עצמו למכנה, שנשאר יחידי בלילה, והיה רואה
 בעין את הסכנה, ולפי שלא באו לשמרנו אלא
 מסכנה שאינה נראית לעין, לכן נפרדו ממנו,
 ואז מטרם שהכניס עצמו לסכנה, ואז אמר
 קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית
 עם עבדך, אשר אלו הם מחנות המלאכים
 הקדושים שסבבוהו, ועתה נפרדו ממנו. מטעם
 שהכניס עצמו לסכנה נראית לעין.
 (יא) רבי יצחק אמר וכו': לכן נפרדו ממנו
 המלאכים. כדי לעזב אותו לבדו עם
 אותו הממונה של עשו, שברשות העליון
 בא

א עלאה הוה אתי. ב ואלין ג אזלי למימר שירתא, דמטא ד זמנייהו לשבחה
 ה ליה לקב"ה בההיא שעתא, ולבתר אהדרו, הה"ד קטנתי מכל החסדים ומכל
 ו האמת אשר עשית את עבדך וגו', ועתה הייתי לשני מחנות, מחנה שכינתא
 ז וכל ז ביתיה, לשני מחנות, דהוה שלים מכל סטרין, מתרין חולקין, חוור וסומק.
 יב רבי אלעזר אמר, הא אתמר, ההוא ליליא ה שולטנותא ה דסטרא
 דעשו הוה בההיא שעתא, דהא כתיב א יהי מארת חסר, ובגין כך ויותר יעקב
 לבדו, דאשתאר יא יעקב דאיהו שמשא יב בלחודוי, דאתכסיא סיהרא מן שמשא,
 יו ואע"ג דנטירו יד דקב"ה לא אתעדי מניה מכל וכל, וע"ד טו לא יכול לו,
 דכתיב ז א וירא כי לא יכול לו.

יג אסתכל לימינא, וחמא לאברהם, אסתכל לשמאלא, וחמא ליצחק,
 אסתכל בגופא, וחמא דאתכליל מסטרא דא, טו ואתכליל יו מסטרא דא, יח כדין
 יי ויגע בכף כ ירכו, בחד עמודא דסמיך לגופא, דאיהו לבר כא מן גופא.
 יד ובג"כ א חונה מלאך כב ה' סביב ליראיו ויחלצם, אקיף ליה בכל סטרוי,

מסורת הזהר

דרך אמת

א לעיל כ"א ב' ובפרדס בשער ירד יעקב. א (בראשית א' י"ד) לעיל בראשית א' דף צ"ה ציון
 ג. ב (בראשית ל"ב כ"ו) לעיל בראשית א' דף קל"ג ציון ג. ג. א לעיל דף ב' ציון ג.

חלופי גרסאות: א ל"ג עלאה. ב ואינון. ג מוסיף הו אזלי; אזלו. ד זמניה (אה"ל). ה ל"ג ליה.
 ו האמת וגו'. ז מוסיף ביתיה [מחנה] חד הוה דכתיב (כתיב) מחנה אלקים זה.
 ח שלטנותא. ט סטרא; מוסיף דהוה סטרא. י ל"ג דאשתאר (אה"ל). יא ל"ג יעקב דאיהו שמשא. יב מוסיף
 אשתאר בלחודוי (אה"ל). יג ועכ"ד [ואעפ"כ] נטירו. יד דשכינתא. טו ל"ג מן לא עד כיו. טז ל"ג ואתכליל.
 יז ומסטרא. יח וכדין. יט מוסיף וירא כי לא יכול לו ויגע. כ מוסיף ירכו אוקמה על גבם ואביהו א; בזמנא
 דאינון בני שמד ותו ויגע בכף ירכו. כא מגופא ול"ג כן. כב ה' וגו'.

וישלח יעקב מלאכים

הסולם

מאמר

הנוקבא, נתכסתה מן השמש, שהוה ז"א הנקרא
 יעקב. ומה גם, ששמירתו של הקב"ה לא
 הוסרה לגמרי מיעקב, כי על כן לא יכול לו,
 שכתוב וירא כי לא יכול לו.

יג אסתכל לימינא וכו': ומפרש למה לא
 יכול לו, נסתכל המלאך לימין של
 יעקב, וראה את אברהם, שהוא השלמות של
 קו ימין, נסתכל לשמאלו של יעקב, וראה את
 יצחק, שהוא השלמות מקו שמאל, נסתכל
 בגוף של יעקב, וראה שנכלל מצד זה של
 ימין, ונכלל מצד זה של שמאל, שהוא השלמות
 של הקו האמצעי, ואין אחיזה לסי"א במקום
 השלמות אלא במקום החסרון, ע"כ לא יכול לו.
 אז ויגע בכף ירכו, שהוא עמוד אחד הסמוך
 לגוף, שהוא לחוץ מן הגוף. שיש שם בחינת
 חסרון, וע"כ נאחו בו המלאך, ותקע כף ירך
 יעקב, וכבר נתבאר זה, לעיל (ב"א דף קל"ג
 ד"ה ויגע) ע"ש.

יד ובג"כ חונה מלאך ה' סביב ליראיו
 ויחלצם, הקיף אותו מכל צדדיו, כדי להצילו
 משרו

בא אליו, ואלו המלאכים הלכו לומר שירה,
 שבאותה שעה הגיע זמנם לומר שירה לפני
 הקב"ה. פירוש מב' טעמים נפרדו ממנו
 המלאכים. א, כדי לעזבו עם המלאך לבדו
 ויאבק עמו. ב, שהגיע אז זמנם לומר שירה.
 ואחר כך חזרו אליו. וז"ש קטנתי מכל החסדים
 וגו' ועתה הייתי לשני מחנות. מחנה שכינה
 וכל ביתו היו מחנה אחת, כמ"ש מחנה אלקים
 זה. ולמה כתוב לשני מחנות, הוא להורות
 שהיה שלם מכל הבחינות, מב' החלקים, שהם,
 לבן ואדום, שהם חסדים וחכמה, מימין ומשמאל,
 וע"כ אומר לב' מחנות.

יב רבי אלעזר וכו': רא"א, למדנו הלילה
 ההוא, היה שליטתו של צד עשו, דהיינו
 שמאל בלי ימין, באותה שעה, שכתוב, יהי
 מארת חסר ו' שהוא ליל רביעי, שלא יכול
 להאיר, מפאת היות מבלי חסדים, (כנ"ל ב"א
 דף ק"ז ד"ה לא אתיישב עש"ה) ומשום זה,
 ויותר יעקב לבדו, שיעקב, שהוא השמש דהיינו
 ז"א, נשאר לבדו בלי הנוקבא, כי הלבנה, שהיא
 (דסרי דף קס"ו צ"א)

וישלח

ה

בגין לשזבא ליה, וכד א שרא שכינתא ב בגויה, כמה חילין ג ומשריין אתו בהדיה, ומאינון מלאכין שדר לגביה דעשו.
(טו) א וישלח יעקב מלאכים, אמר רבי אבא, וכי אמאי אתער איהו לגביה דעשו, ד טוב ה הוה ליה, לאשתוקי מניה. אלא, אמר יעקב, ידענא, דעשו חייש ליה ליקרא דאבא, ו ולעלם לא ארגיזו קמיה, והא ידענא, הואיל ז ואבא קיים לא מסתפינא מניה, ח אבל ט השתא דאבא י קאים, יא בעינא יב לאתפייס יג עמיה, מיד וישלח יד יעקב מלאכים לפניו.
(טז) וישלח יעקב מלאכים, ר"ש פתח טו ואמר, ב טוב נקלה ועבד לו ממתכבד וחסר טז לחם, האי קרא, על יצר * (הרע אתמר, בגין דאיהו יז מקטרגא יח תדיר לגבי יט בני נשא, ויצר הרע, איהו ארים לביה ורעותיה דבר נש כ בגאותא, ואזיל אבתריה, מסלסל כא שעריה וברישיה, עד דאיהו אתגאי עליה, ומשיך ליה לגיהנם.
(יז) אבל טוב נקלה, ההוא דלא אזיל אבתריה דיצר הרע, ולא אתגאי כלל. כב ומאיך רוחיה ולביה ורעותיה לגבי קב"ה, וכדין ההוא יצר הרע, ה מתהפך לעבד לו, דלא יכיל לשלטאה כד עלוי, וההוא בר נש שליט עלוי, כד"א ג ואתה תמשול בו.
(יח) ממתכבד : כמה דאמרן דאיהו אוקיר גרמיה, מסלסל בשעריה, אתגאי ברוחיה, ואיהו חסר לחם, חסר מהימנותא, כה כד"א ד לחם אלהיו כו וגו' ה לחם ה אלהיהם הם מקריבים וגו'. ה

מסורת הזוהר

א) לעיל דף א' ציון א. ב) (משלי י"ב ט') לעיל תולדות דף ע"ה ציון ב'. ד"א קעד : ג) (בראשית ד' ז') לעיל בראשית א' דף ש"מ ציון ה'. ד) (ויקרא כ"א י"ז—כ"ב) ח"ג קמו. ה) (שם כ"א ו').
חלופי גרסאות : א שריא. ב לגביה. ג ומשריין. ד ל"ג וטב (אה"ל). ה ל"ג הוה. ו ולעילם. ז דאבא. ח כלל : ל"ג מן אבל עד לאתפייס. ט ובעוד ול"ג אבל השתא. י קיים. יא ל"ג בעינא. יב אתפייס ; ואתפייס. יג מוסיף עמיה למעבד גיחא דרוחא לאבא (אה"ל). יד יעקב וגו'. טו ל"ג ואמר. טז מוסיף לחם וגו'. יז מקטרג. יח ליה לבר נש [תדיר]. יט דבר נש (אה"ל). כ בגיאותא. כא בשעריה. כב ומשיך. כג אתהפך. כד עליה. כה ל"ג כד"א. כו ל"ג וגו'. כז אלקיהם וגו'.

הסולם

מאמר

משרו של עשו, וכשהשכינה שרתה בתוכו, כמה צבאות ומחנות מלאכים באו עמו. ומאלו המלאכים שלח אל עשו.
(טו) וישלח יעקב מלאכים : אמר רבי אבא, וכי למה נתעורר יעקב לשלוח מלאכים אל עשו, הלא מוטב היה לשתוק ממנו. ומשיב אלא אמר יעקב. יודע אני שעשו חרד על כבוד האב, ולא הרגיוזו לעולם, ויודע אני, הואיל ואבי חי איני מפחד ממנו. לכן עתה, כל עוד שאבי חי, אני רוצה להתרצות עמו, מיד הזדרה, וישלח יעקב מלאכים לפניו.
(טז) וישלח יעקב מלאכים : ר"ש פתח ואמר, טוב נקלה ועבד לו ממתכבד וחסר לחם. מקרא זה על היצר הרע נאמר, משום (דפו"י דף קס"ו ע"א *) דף קס"ו ע"ב)

וישלח יעקב מלאכים

שהוא מקטרג תמיד על בני אדם, והיצר הרע מגביה לבו ורצונו של אדם בגאות, והאדם הולך אחריו מסלסל בשעריו ובראשו, עד שיצר הרע מתגאה עליו ומושך אותו לגיהנם.

(יז) אבל טוב נקלה : היינו מי שאינו הולך אחר היצר הרע, ואינו מתגאה כלל, ומשפיל רוחו ולבו ורצונו אל הקב"ה, ואז היצר הרע מתהפך להיות עבד לו, שאינו יכול לשלוט עליו. ולהיפך, אותו האדם שולט עליו, כמו שאתה אומר, ואתה תמשול בו.

(יח) ממתכבד : פירושו כמו שאמרנו, שהוא מכבד את עצמו, מסלסל בשעריו, ומתגאה ברוחו, והוא חסר לחם, שפירושו, חסר אמנה

ורב בקוסמין, ואבוי דבעור הוה, ובעור אבוי דבלעם, דכתיב א א בלעם בן בעור הקוסם, ולבן חכם בחרשין וקוסמין יתיר מכלהו, ועם כל דא לא יכיל ביעקב. ובעא לאובדא ליעקב, בכמה ב זיינין, הה"ד ג ארמי אובד אבי. כג) אמר רבי אבא, ג כולי עלמא הווי ידעי, דלבן הוה רב ד חכימין וחרשין וקוסמין, ומאן דבעי לאובדא בחרשוי, לא אשתזיב מניה, וכל מה דידע בלעם, מניה הוה. וכתביב ה ביה בבלעם א כי ידעתי את אשר תברך ו מבורך ואשר תאר יואר. ז וכולי עלמא ה הו מסתפי מלבן ומחרשוי, ומלה קדמאה דשדר יעקב לעשו, אמר עם לבן גרתי. ואי ט תימא דזעיר הוה. ירח או שתא. לאו הכי, אלא ואחר עד עתה, עשרין שנין אתאחרית עמיה. כד) ואי תימא דלא סליק בידי כלום, ה ויהי לי שור וחמור, אינון תרין גזרי דינין, דכד מתחברן תרווייהו כחדא, לא מתחברן אלא לאבאשא עלמא, ובג"כ כתיב ה לא תחרוש בשור ובחמור יחדו. כה) צאן ועבד ושפחה: אלין יא אינון יב כתרי יג תתאי דקטל קביה במצרים, ו בכור בהמה, ד בכור השבי, ה בכור השפחה, הה"ד צאן ועבד ושפחה. מיד מסתפי יד הוה עשו, ונפק לקדמותיה, ודחילו הוה ליה טו מיעקב, כמה דהוה ליה ליעקב מעשו.

מסורת הוהר

א) (יהושע י"ג כ"ב) ח"ב כא: ח"ג קצג: רז: ב) (דברים כ"ו ה) ח"א קסד: קסו. ח"ב סד: ג) (במדבר כ"ב ו) ח"ג קצט. ד) (בראשית ל"ב ו) ח"א קסו: ח"ב ו. מא: סד: ה) הקדמת ת"ז יג. ר"ז תקי י בהשמטות דף קמו: ה) (דברים כ"ב י) ח"א קעב: ח"ב ו. סה. ח"ג פו: רה. ת"ז תקי כ"א דף סג: בהשמטות תקי י דף קמו: ו) (שמות י"א ה) ח"ב לו: ח"ג עב. רנא: ז) (שמות י"ב ל) ח"ב לו: ח"ג עב: ח) (שמות י"א ה) ח"ב לו: ח"ג עב:

חלופי גרסאות: א ל"ג בלעם. ב זמנין: זיינין. ג כליה. ד חרשין ול"ג חכימין. ה ל"ג ביה. ו מבורך וגוי. ז וכליה. ח ל"ג הו: הוה. ט ל"ג תימא. י דקא. יא ל"ג אינון. יב כתרי. יג תתאין. יד ל"ג הוה עשו. טו מוסיף עשו [לעשו] מיעקב.

מאמר הסולם עם לבן גרתי

או שנה. לא כן, אלא, ואחר עד עתה, עשרים שנה התאחרתי עמו. כד) ואי תימא דלא סליק וכו': ואם תאמר שלא עלה מזה בידי כלום, אמר לו, ויהי לי שור וחמור. אלו הם שני גזרי דינים, דהיינו מזיקים, שבשעה ששניהם מתחברים יחד, אינם מתחברים אלא להרע לעולם, כלומר, שאין דרכם להזיק, זולת כשהם מתחברים. ומשום זה כתוב, לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו. כי גורם במעשיו, שאלו שני המזיקים, שור וחמור, יתחברו יחד, ויזיקו לעולם. כה) צאן ועבד ושפחה. אלו הם הכתרים התחתונים של הקלפות, שהרג הקביה במצרים, הנקראים בכור בהמה, בכור השבי, בכור השפחה, וזהו שכתוב, צאן ועבד ושפחה. מיד היה מתירא עשו, ויצא לקראתה, והיה מתירא

שכתוב בלעם בן בעור הקוסם. ולבן היה חכם בכשפים וקסמים יותר מהם. ועם כל זה, לא יכול ליעקב, והוא רצה לאבד את יעקב בכמה דרכים, כמו שכתוב, ארמי אובד אבי. וע"כ שלח לו ואמר, עם לבן גרתי, להודיעו את כחו. כג) אמר רבי אבא וכו': כל העולם היו יודעים, שלבן היה גדול החכמים והמכשפים והקוסמים, ומי שלבן רצה לאבד בכשפיו לא ניצל ממנו, וכל מה שידע בלעם מלבן היה, ובבלעם כתוב, כי ידעתי את אשר תברך מבורך וגוי וכל שכן לבן, וכל העולם היו יראים מלבן ומכשפיו. ולפיכך, מלה ראשונה ששלח יעקב לעשו, אמר, עם לבן גרתי, ואם תאמר שזמן מועט היה, חודש (דפו"י דף קס"ו ע"ב)

(כו) לב"נ דהוה אזיל בארחה, א עד דהוה אזיל, שמע ב על חד לסטים דהוה ג כמן בארחה, פגע ביה ב"נ אחרא. א"ל ממאן אנת, א"ל מפלוני לגיון אנא, א"ל סטי לך מגבאי, דכל מאן דקריב בהדאי, חד ד חויא אנא מייתי, וקטיל ליה. אזל ההוא ב"נ לההוא לגיון, ה א"ל חד ב"נ אתי, וכל מאן די קריב בהדיה, נשכיה ז חד חויא, דהוא מייתי * ומיית.

(כז) שמע ההוא לגיון ז ודחיל. אמר, ט יאות דאזיל לקבליה, ואתפייס בהדיה. עד דחמא ליה ההוא ב"נ, אמר ווי, דהשתא י יקטליניה ההוא לגיון, שארי סגיד וכרע לקבליה, י אמר ההוא לגיון, אלמלא הוה ליה בידיה יב חויא לקטלא, לא סגיד יג כולי האי לקבלי, שארי יד לגיונאה לאתגאה, אמר הואיל טו וכל כך כרע לקבלי, לא אקטליניה.

(כח) כך טז אמר יעקב, עם לבן גרתי יז ואחר עד עתה, עשרין שנין אתאחרית עמיה, ואנא מייתי יח חויא, לקטלא בני נשא. שמע עשו, אמר ווי, מאן יקום קמיה, דהשתא יט יקטליניה יעקב בפומיה, כ שארי נפיק לקדמותיה, לאתפייסא עמיה.

(כט) כיון דחמא ליה, מה כתיב א ויירא כא יעקב מאד ויצר לו, כיון דקריב בהדיה, שארי כב כרע וסגיד לקבליה, הדא הוא דכתיב, ב וישתחו כג ארצה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו. אמר עשו, אלמלא כל כך הוה עמיה, לא כד סגיד לקבלי, שארי לאתגאה.

דרך אמת

(א) שר הצבא.

מסורת הזהר

(א) (בראשית ל"ב ח') לעיל בראשית א' דף קסו ציון ג'. (ב) (בראשית ל"ג ג') וירא דף כ"א ציון א'. חלופי גרסאות: א ל"ג מן עד עד פגע. ב קל. ג כמין (אה"ל). ד חויא. ה ואל. ו דיקרב ול"ג די ז ל"ג חד. ח חויא. ט אות. י יקטילנני. יא א"ל. יב חויא. יג כלי. יד לניונא. טו וכך ול"ג וכל. טז יעקב אמר. יז ל"ג מן ואחר עד עתה; וגו'. יח חויא. יט יקטילנני. כ שרי. כא יעקב וגו'. כב סגיד וכרע. כג ארצה וגו'. כד מוסיף הוה סגיד.

מאמר

הסולם

עם לבן גרתי

מתירא מייעקב, כמו שיעקב היה מתירא מפני התחיל השר להתגאות, אמר, כיון שהוא כרע לפני כל כך, לא אהרגנו.

(כח) כך אמר וכו': כך אמר יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה, עשרים שנה נתמהמהתי עמו, ואני מביא נחש להרוג בני אדם. שמע עשו, אמר ווי, מי יקום לפני, כי עתה יהרגני יעקב בפיו. כי חשב, מכיון שניצח את לבן זקנו של בלעם, כחו ודאי גדול ככחו של בלעם, שנאמר עליו, אשר תברך מבורך ואשר תאר יואר, ויכול להרוג בפיו. התחיל לצאת לקראתו להתרצות עמו.

(כט) כיון דחמא ליה וכו': כיון שראה אותו מה כתוב, ויירא יעקב מאד ויצר לו. כיון שקרב אליו, התחיל לכרוע ולהשתחוות לפניו, וזה שכתוב, וישתחו ארצה שבע פעמים וגו', אמר עשו, אם היה לו כל כך כח, לא היה משתחוה לפני. התחיל להתגאות. (דפו"י דף קס"ו ע"ב *) דף קס"ו ע"א

(ל) ת"ח, מה כתיב בבלעם, א ויבא אלהים אל בלעם לילה. בלבן כתיב, ב ויבא אלהים אל לבן הארמי בחלום ב הלילה ויאמר לו השמר לך פן ב תדבר עם יעקב מטוב וגו'. פן תדבר, ג פן תעשה ג ליעקב רעה מבעי ליה. אלא, לבן לא רדף אבתריה דיעקב, בחילא דגוברין, לאגחא ד ביה קרבא, דהא חילא דיעקב ובנוי, רב מניה, אלא למקטליה ה בפומיה, ולשיצאה כלא, הדא הוא דכתיב, ארמי אובד אבי, ובגין כך, פן ו תדבר, ולא כתיב פן תעשה. וכתיב יש לאל ז ידי לעשות, ה מנין הוה ידע, ט דיכלתא הוה בידיה. אלא, כמה דאתמר, אלהי אביכם אמש אמר אלי וגו'.

(לא) ודא הוא סהדותא, דפקיד קודשא בריך הוא לאסהדא, דכתיב א וענית ואמרת לפני ה' אלהיך ארמי אובד אבי וגו'. יא וענית : כד"א ה לא תענה ברעך. ה ענה באחיו.

(לב) כתיב ביה בבלעם, ו ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים, דהכי הוא ארחה, דאיהו הוה מנחש. בלבן כתיב, ו נחשתי, דאשגח בחרשוי ובקסמוי, ב בעסקא דיעקב, וכד בעא לאובדא ליעקב, בנחשא ובחרשא דיליה בעא לאובדיה, ולא שבקיה קודשא בריך הוא.

(לג) והיינו דאמר בלעם בר בריה, ה כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל, מאן ג יכיל להון, דהא סבאי בעא לאובדא י לאבוהון, בנחשים

מסורת הוהר

א (במדבר כ"ב ט') וירא דף ק"ב ציון א'. ב (בראשית ל"א כ"ד) לעיל וירא דף ק"ב ציון ג'. ג (לעיל דף ז' ציון ב'. ד) (שמות כ') ח"ב ג. צ. צג : ח"ג יב. צד : ת"ז תקי נ"ט דף צג. ה) (דברים י"ט). ו (במדבר כ"ד א') לעיל חיי שרה דף כה. ז) (בראשית ל' כ"ז) לעיל תולדות דף ל"ו ציון י"א. ח) (במדבר כ"ג כ"ג) ח"ג ק"ב : רה. ריא. שה. ת"ז תקי ע' דף קכד :

חלופי גרסאות : א הלילה וגו' פן. ב תדבר וגו'. ג ל"ג ליעקב רעה. ד קרבא ביה. ה בפמיה. ו מוסיף תדבר עם יעקב. ז ידי וגו'. ח מאן. ט דיכולתא. י אלקיך וגו'. יא ל"ג וענית. יב בעסקי. יג ייכול. יד ית אבא דלהון.

מאמר

עם לבן גרתי ואמרת וגו' ארמי אובד אבי. וענית פירושו כמש"א לא תענה ברעך. וכן ענה באחיו. (לב) כתיב ביה בבלעם וכו' : כתוב בבלעם, ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים, כי כן הוא דרכו. כי היה מנחש. וכן בלבן כתוב, נחשתי, שהסתכל בכשפיו ובקסמיה, כדי לדעת את עסקיו של יעקב. וכשרצה להאביד את יעקב, בנחשים וכשפים שלו רצה להאבידו, ולא עזב אותו הקב"ה, כי אמר לו פן תדבר וגו' כנ"ל.

(לג) והיינו דאמר בלעם וכו' : והיינו שאמר בלעם בן בנו של לבן. כי לא נחש ביעקב וגו' שאמר, מי יכול להם, כי זקני רצה להאביד את אביהם בנחשים ובקסמים שלו ולא עלה בידו, שהקב"ה לא הרשהו לקלל, והוה שכתוב כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל.

ובכלחו

(ל) ת"ח מה כתיב וכו' : בוא וראה מה כתוב בבלעם, ויבא אלקים אל בלעם לילה. בלבן כתיב, ויבא אלקים אל לבן הארמי בחלום הלילה, הרי שלבן היה גדול כמו בלעם. כמיש לעיל. ויאמר לו השמר לך פן תדבר עם יעקב וגו'. שואל, כתוב, פן תדבר, פן תעשה ליעקב רעה, היה צריך לומר. וחשיב, אלא לבן לא רדף אחר יעקב בכח אנשים לעשות עמו מלחמה, כי כחם של יעקב ובנוי היה גדול מהם, אלא רדף אחריו להרוג אותו בפיו ולכלות הכל, והוה שכתוב, ארמי אובד אבי, ומשום זה כתוב פן תדבר, ולא כתוב פן תעשה. וכתוב יש לאל ידי לעשות, מאין ידע שהיכולת בידיה. אלא כמש"ש, אלקי אביכם וגו'.

(לא) ודא הוא פהרותא וכו' : וזו היא העדות שצוה הקב"ה להעיד, שכתוב וענית (דפו"י דף קס"ו ע"א)

ובקסמים דיליה, ולא א סליקא ב בידוי, דלא שבקיה ג ללטיא, הה"ד כי לא נחש ד ביעקב ולא קסם בישראל.

לד) ובכלהו עשרה זיני חרשין וקוסמין, ה דקזוטפי דכתרין תתאין, עבד לבן לקבליה דיעקב, ולא יכיל, הה"ד א ותחלף את משכרתי עשרת מונים, דכלהו עבד לבן לקבליה, ולא סליקו בידוי לאבאשא ליה, דכתיב ב) והחליף את משכרתי עשרת מונים, ולא נתנו אלהים להרע עמדי. ז מאי מונים. כתרגום זינין, וכתיב א) לשעירים אשר הם זונים אחריהם. ח מונים: ט מינים כמשמעו. י ועשרה זינין אינון, דחרשין וקוסמין יו בכתרין תתאין, וכלהו עבד לקבליה. לה) עשרה זינין אינון: דכתיב, ד) קוסם, קסמים, מעונו, ומנחש, ומכשף, וחובר חבר, ושואל אוב, וידעוני, ודורש אל המתים, הא עשרה אינון.

לו) אמר רבי יוסי, נחש וקסם, תרי זיני אינון, ובדרגא חד יב סלקין, וכד אתא בלעם, בקסם עבד יג לקבליהון דישראל, והיינו דכתיב ה) וקסמים בידם. ולקבליה דיעקב יד אתא לבן בנחש, האי והאי לא סליקו בידיהו, הדא הוא דכתיב, ו) כי לא נחש טו ביעקב טז ולא קסם בישראל. כי לא נחש ביעקב, בקדמיתא, יז ביומוי דלבן. ולא קסם בישראל, יח לבתר, יט ביומוי דבלעם.

לז) אמר בלעם לבלק, תא חזי, מאן יכיל כ להון, כא דכל כב קסמין וחרשין דבכתרין דילן, ב) מקיזפא דמלכותא כג דלעילא,

מסורת הוהר

דרך אמת

א) (בראשית ל"א מ"א) ח"א קסא. ב) (שם ד') ח"א קסא. ג) (ויקרא י"ז ז') ח"ב סג. ע. רמח. ד) (דברים י"ח י') ח"ב ל: ה) (במדבר כ"ב ז') ח"ג קיב: קצט. ר. ו) לעיל דף ס' ציון ח'.

א) זהירות המדרגות תחתונות שיש בקליפות חיצונות והוא מלשון קסטיפא דשמטא שפ"י זיהרת ניצוץ השמט. ב) מזוהרת ניצוץ מלכות של מעלה מתעטרין ישראל ולכך אין שום כישוף ודבר חיצוני יכול לשלוט בהם.

חלופי גרסאות: א סליקו, ב בידיה, ג ללטייה. ד ביעקב וגוי. ה דקוטיפי; דקוטיפי; וקסוטפי (אה"ל). ו משכרתי וגוי ולא. ז מהו. ח מינים מנים כתיב כמשמעו (אה"ל). ט מנים. י דעשרה. יא וכתרין. יב סלקי. יג לקבלהון. יד לבן אתא. טו ביעקב וגוי וליג מן ולא עד בקדמיתא. טז ליג ולא קסם בישראל. יז ביומי. יח ליג לפתר. יט ביומי. כ לון. כא בכל. כב חרשין וקסמין. כג מוסיף דלעילא ותתא; מעילא ותתא; מעילא ותתא ורווא בהו אתקשר דכתיב.

עם לבן גרתי

מאמר

ומכשף, וחובר חבר, ושואל אוב, וידעוני, ודורש אל המתים, הרי עשרה. ונראה שקסמנים חושב לשני מינים להיותו לשון רבים. לו) אמר ר' יוסי וכו': אר"י נחש וקסם שני מינים הם, ובמדרגה אחת עולים, וכשבא בלעם כנגד ישראל עשה בקסם, וזה שכתוב וקסמים בידם. וכנגד יעקב בא לבן בנחש, והן זה והן זה לא עלה בידיהם, וז"ש, כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל. כי לא נחש ביעקב, היינו מתחילה בימי לבן, ולא קסם בישראל, היינו לאחר כך בימי בלעם.

לד) ובכלהו עשרה וכו': ובכל עשרת מיני כשפים וקסמים מהארת הכתרים התחתונים, עשה לבן כנגד יעקב, ולא יכול לו, זהו שכתוב, ותחלף את משכרתי עשרת מונים וגוי כי כולם עשה לבן לנגדו, ולא עלה בידו להרע לו, שכתוב ותחליף את משכרתי עשרת מונים ולא נתנו אלקים להרע עמדי. ושואל, מה הם מונים, וחשיב, כתרגומו מינים, וכתוב לשעירים אשר הם זונים אחריהם. מונים. הם מינים כמשמעו, ועשרה מינים הם של כשפים וקסמים בכתרים התחתונים דקליפות, וכולם עשה לבן לנגדו.

לז) אמר בלעם וכו': אמר בלעם לבלק, בוא וראה, מי יוכל להם, כי כל הקסמים והכשפים

לה) עשרה זינין אינון וכו': עשרה מינים הם, שכתוב, קוסם, קסמים, מעונו, ומנחש, (דס"י דף קס"ז ע"א)

וישלה

יא

א מתעטר ב והוא ג אתקשר בהו, ד דכתיב א) יי אלהיו עמו ותרועת מלך בו. לח) איר יהודה, חיו דהוה ידע בלעם בקדושה דלעילא * כלל, דהא קב"ה, לא אתרעי בעם ולישן אחרא, דישתמש ביקריה, אלא בנוי קדישין, ה ואמר ב) והתקדשתם והייתם קדושים, מאן ו דאינון קדישין, ישתמשו בקדושה, ישראל אינון קדישין, דכתיב א) כי עם קדוש אתה. אתה קדוש. ולא עם אחרא.

לט) מאן דאינון מסאבין, מסאבו אזדמן ז לון לאסתאבא, עליה כתיב ח) טמא הוא בדד ישב מחוץ ט למחנה מושבו, ומסאבא למסאבא קרי יא דכתיב ה) וטמא טמא יקרא, מאן דאיהו טמא, לטמא יקרא, כלא אזיל בתר זיניה.

מ) אמר רבי יצחק, יאות הוא ליעקב, יב דהוה קדישא, לומר דאסתאב בלבן ובחרשוי, או שבחא יג הוא דיליה. אמר ליה רבי יוסי, אע"ג דקאמר ר' יהודה, אנא מסייע לך, יד דהא טו כתיב ו) אנכי עשו בכורך, וכי יאות הוא לצדיקא כיעקב למחלף שמיה בשמא טז דמסאבא, אלא אנכי. פסקא טעמא, ואמר אנכי: יז מאן דאנא. אבל עשו בכורך, יח והא אוקמוה.

מא) אוף הכא, יז ויהי לי שור יט וחמור, לומר, לא תשוי לבך ורעותך

מסורת הוהר

א) (במדבר כ"ג כ"א) ח"ג קיב: רל: רמו: ת"ז תקי ב"ה דף פח: ב) (ויקרא י"א מ"ד) ח"א רה. ח"ב יא: קכה: רכה: ח"ג כד: לא. מא: מב. מט: פא. פו: קצ: רמו. רעג: ג) (דברים י"ד ב') ח"א קסג: רמב: ח"ב ה: קכא. קכה. ח"ג מא: קי. ריד: רצו: ד) (ויקרא י"ג מ"ו) לעיל נח דף מ"א ציון א'. ה) (ויקרא י"ג מ"ה) לעיל חיי שרה דף כ"ג ציון ב'. ו) (בראשית כ"ג י"ט) ח"ב פה. ז) לעיל דף ז' ציון ד'. חלופי גרסאות: א מתחברן. ב דהא; והוא. ג אתקשרא; אתקשרת. ד מוסיף דכתיב כי. ה וכתבי; דכתיב. ו אינון. ז להו. ח ל"ג טמא הוא. ט למחנה וגוי. י מסאבא. יא הה"ה. יב ל"ג דהוה. יג דיליה הוא. יד ל"ג דהא. טו דכתיב. טז מסאבא. יז מן. יח ואוקמוה ול"ג והא. יט מוסיף וחמור וגוי (אה"ל).

עם לבן גרתי

מאמר

הטמא שכתוב. וטמא טמא יקרא. שפירושו, מי שהוא טמא קורא לטמא. כל דבר הולך אל מינו.

מ) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, לדברי ר' יהודה שאומר כל דבר הולך אל מינו, וכי נאה ליעקב, שהיה קדוש, שיאמר, שנטמא בלבן ובכשפיו, אפשר, שלשבח יחשב לו זה, כי אמר עם לבן גרתי. אמר לו רבי יוסי, אף על פי שאמר ר' יהודה כלא אזיל בתר זיניה, אני מתרץ לך הכתוב, שהרי כתוב, אנכי עשו בכורך, ויש לשאול, וכי נאה הוא לצדיק כיעקב שיחליף שמו בשם של טמא. אלא התירוץ הוא, באנכי טעם מפסיק, כי תחת אנכי כתוב פשטא, ותחת עשו בכורך כתוב זקף קטון, שנגזנס מפריד את המלה אנכי, מן עשו בכורך, ופירושו, שאמר, אנכי, מי שאני, אבל עשו בכורך, וכן בארוהו.

מא) אוף הכי וכו': אף כאן שכתוב, ויהי לי שור וחמור, היינו לאמור לו: אל

תשים

והכשפים שבכרתים שלנו, מהארת המלכות של מעלה מתעטרים, והוא, דהיינו ז"א, נתקשר בהם, בישראל, שכתוב, ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו. ועי"כ לא נוכל להם בכשפים שלנו. לח) א"ר יהודה ח"ו וכו': אר"י, חס ושלום, שבלעם היה יודע משהו בקדושה שלמעלה, וחולק על הנ"ל שאמר שבלעם היה יודע שכשפיו נמשכים ממלכות דקדושה וכו'. כי הקב"ה לא רצה בשום עם ולשון שישתמשו בכבודו אלא הבנים הקדושים שלו בלבדם. דהיינו ישראל שנקראים בניס לה, ואמר והתקדשתם והייתם קדושים, שפירושו, שאותם שהם קדושים ישתמשו בקדושה, ורק ישראל הם קדושים, שכתוב, כי עם קדוש אתה, אתה קדוש. ולא עם אחר.

לט) מאן דאינון מסאבין וכו': אותם שהם טמאים, טומאה נועדה להם להטמא, עליהם כתוב, טמא הוא בדד ישב מחוץ למחנה מושבו, דהיינו מחוץ לקדושה, והטמא קורא אל (דפו"י דף קס"ו ע"א *) קס"ו ע"ב)

א לההיא ברכתא, דברוך לי אבא, דאתקיים בי, ב הוא בריך לי, א הוה גביר, לאחיך וישתחוו לך בני אמך, בגין כך ב עבדך יעקב א לאדני לעשו. הוא בריך לי ברוב דגן ותירוש, הא לא אתקיים בי, דלא אוצרנא לון, אלא ויהי לי שור וחמור ג צאן ועבד, רעי ד ענא בחקלא. הוא בריך לי ה מטל השמים ה ומשמני הארץ. הא לא אתקיים בי, ו בגין דהא ה עם לבן גרתי, כגיורא, דלא הוה לי ביתא חדא, כל שכן משמני הארץ. וכל דא, בגין דלא יסתכל ביה ביעקב, על אינון ברכאן, ויקטרג ח עמיה.

מב) רבי אבא אמר, ט כתיב ביה ביעקב, ה איש תם י יושב אהלים גבר שלים, בגין דאיהו יתיב יא בתרין משכנין עלאין, ואשלים להאי גיסא, ולהאי גיסא, ואיהו לא אמר דאסתאב בחרשוי, אבל על מה יב דקאמר רבי יהודה, בגין דלבוני שלים, על טיבו וקשוט דעביד ליה קב"ה, דכל יג עלמא ידעי יד עובדוי דלבן מאן אינון, ומאן יכיל ט לאשתזבא טו מקטרוגא דיליה, יז דבעי לאובדא לי, וקב"ה שזבני מניה. וכלא הוה, בגין דלא יסתכל ביה עשו, דאתקיימו ביה אינון ברכאן, א ולא ינטר ליה דבבו, ועל דא כתיב, ז כי ישרים דרכי יי וגו', וכתיב ח תמים תהיה עם יי אלהיך.

דרך אמת

מסורת הזהר

א) ולא יהיה לו נזפר שנאה מחמת הבכורה והברכה. א) (בראשית כ"ז כ"ט). ב) (שם ל"ב ה'). ג) (שם). ד) (שם כ"ז כ"ח) לעיל הקדמת הזהר דף קצ"ו ציון א'. ה) לעיל דף ו' ציון ג'. ו) (שם כ"ה כ"ז) לעיל תולדות דף ל"ד ציון ב'. ז) (הושע י"ד י') ח"א קעה: קעה. דד. ח"ב צה. קב: רמה: ח"ג עז: קמד. קנא: קפכ. רכט: רצ. רצב. ח) (דברים י"ח י"ג) ח"ג קסג. קסו. רל. הקדמת תקוני הזהר ד:

חלופי גרסאות: א דברכתא ההיא. ב הא. ג ל"ג צאן ועבד. ד ענא. ה ל"ג ומשמני הארץ. ו ל"ג בגין. ז ליה. ח ליה. ט מוסיף מה כתיב. י ל"ג יושב אהלים. יא לתרין. יב דאמר. יג עלמין. יד עבדוי (אה"ל). טו מוסיף לאשתזבא מניה כל עשרין שנין דהויתי [הוה] עמיה. טז ומקטרוגא (אה"ל). יז ובעי: ובעא מוסיף לי ואנא יתיבנא ועבדנא [ועבידנא אה"ל] עמיה עשרין (תמנין, ד"ז) שנין.

הסולם

מאמר

עם לבן גרתי

ומה שמביא ראייה מן אנכי עשו בכורך, הוא להוכיח לו, כי הכל הולך אחר הכונה, ואינו נחשב לו לעבירה, שקרא עצמו בשם של טמא, אף כאן, לא נתכוון אלא לבזיון. ואינו נחשב לו לעבירה, מה שנראה מהדברים שהיה מתפאר מחיבורו עם איש טמא. כמו שהקשה ר' יצחק.

מב) רבי אבא אמר וכו': רא"א, כתוב בו ביעקב, איש תם יושב אהלים, ונקרא איש תם, משום שהוא יושב בשני משכנות עליונים שהם בינה ומלכות, שה"ס אהל רחל ואהל לאה, והוא משלים לצד זה ולצד זה, דהיינו שמכריע בין הקוין ימין ושמאל ומשלימם. הוא לא יאמר שנטמא בכשפיו של לבן, היינו במה שאמר עם לבן גרתי, אבל על מה שאמר רבי יהודה, שכל מין הולך אחר מינו, כמו שהקשה ר' יצחק, התירוץ הוא, ע"כ אמר

תשים לבך ורצונך לברכה ההיא שברכני אבי, לחשוב שנתקיימה בי, הוא ברך אותי, הוה גביר לאחיך וישתחוו לך בני אמך, משום זה אומר לך, עבדך יעקב לאדני לעשו. הוא בריך אותי, ברוב דגן ותירוש, הרי לא נתקיים בי, כי לא אצרתי אותם, אלא, ויהי לי שור וחמור צאן ועבד, רועה צאן בשדה. הוא בריך אותי מטל השמים ומשמני הארץ, הרי לא נתקיים בי, רק עם לבן גרתי, כגר, שלא היה לי שום בית, כל שכן כושמני הארץ, שלא נתקיימה בי, שלא הייתה לי שום ארץ, רק עם לבן גרתי, וכל זה אמר, שלא יסתכל ביעקב לקנאותו, על הברכות, ויקטרג עליו. פירוש, שעל כן אמר לו עם לבן גרתי, ולא מטעם שנשתבח בזה לפני עשו כמו שהקשה רבי יצחק, ואדרבה, שהזכירו לגנאי, כדי להוכיח לו שהיה גר, בלי ארץ ובלי בית. (דפו"י דף קס"ו ע"ב)

(מג) א וישבו המלאכים אל א יעקב לאמר באנו אל אחיך אל עשו וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו. כיון דאמר ב באנו אל אחיך, לא ידענא דאיהו עשו, וכי אחין אחרנין הוו ג ליעקב. אלא באנו אל אחיך, ואי תימא, ד דהדר בתשובה, ואזיל בארע ה מתקנא, לאו הכי, אלא עשו ו הרשע ז כדמעיקרא. ח וגם הולך לקראתך, ואי תימא ט דאיהו בלחודוי אזיל, יא לאו, אלא ארבע מאות איש עמו.

(מד) וכל כך יב למה יג אמרו יד ליה, בגין דקב"ה אתרעי תדיר טז בצלותהון דצדיקיא, ומתעטר בצלותהון, טז כדאמרינן דההוא מלאכא דממנא על צלותהון טז דישראל, ז סנדלפון שמיה, נטיל כל אינון צלותין ועביד יח מנייהו עטרה יט לחי העולמים כ ואוקמוה, וכל שכן כא צלותהון דצדיקיא, דקב"ה אתרעי בהו, כב ואתעבדן עטרה, כג לאתעטרא באינון כד צלותין לקב"ה. ואי תימא, כה משריין קדישין הוו אתיין עמיה, אמאי כו דחיל. אלא צדיקיא כז לא סמכין על נח זכותיהו, אלא על כט צלותהון ל ובעותהון לגבי לא מאריהון.

(מה) לב ות"ת, דאמר ר"ש, צלותא דסגיאין, סליק קמי קב"ה, לג ומתעטר לד בההוא צלותא, בגין דסלקא בגווינן סגיאין, ואתכלילת מכמה סטרין, ובגין

מסורת הזהר

(א) (בראשית ל"ב ז). ב) צלותא : לעיל בראשית א' דף קס"ה ציון ב'. חלופי גרסאות : א יעקב וגו'. ב ל"ג באנו. ג מוסיף ליה ליעקב. ד דאהדר. ה קשוט. ו רשע. ז כדמעיקרא ; כמעקרא ; כמעיקרא. ח ל"ג וגם הולך לקראתך. ט ל"ג דאיהו. י אזיל בלחודוי יא ל"ג לאו אלא. יב מוסיף למה אלא אינון. יג ל"ג אמרו ליה. יד מוסיף ליה הכי (אה"ל). טו כדקא אמרן. טז דצדיקיא. יז ל"ג סנדלפון שמיה. יח מנהון. יט לחי. כ ל"ג ומן דאוקמוה עד ות"ת. כא צלותהון ; צלותהון (ר"א) כב ואתעבדו ; ואתעבדו. כג ואתעטרא. כד צלותהון. כה מוסיף כיון דאינון משריין. כו מוסיף הוה דחיל. כז אין. כח דא. כט בצלותהון ול"ג על. ל ובעותיהון. לא מריהון. לב ת"ת. לג ואתעטר. לד בההיא.

צלותהון דצדיקיא

הסולם

מאמר

(מד) וכל כך למה וכו' : ולמה אמרו לו כל זאת, משום שהקב"ה רוצה תמיד בתפלת הצדיקים ומתעטר בתפלתם. וכמו שאמרנו, שאותו המלאך הממונה על תפלת ישראל סנדלפון שמו, הוא לוקח כל התפלות ועושה מהן עטרה לחי העולמים. ובארוה. ומכל שכן תפלותיהם של צדיקים, שהקב"ה רוצה בהן, ונעשות עטרה, שיתעטר הקב"ה באלו התפלות. ואם תאמר, הלא מחנות המלאכים הקדושים היו באים עמו, ולמה נתיירא. אלא, הצדיקים אינם סומכים על זכותם, אלא על תפלות ובקשות אל רבונו.

אמר עם לבן גרתי, להראות שלכו שלם בהודאה על החסד והאמת שעשה לו הקב"ה, שכל העולם היו יודעים מעשיו של לבן מה הם, ומי יכול להנצל מקטרוגו, שרצה לאבדני, והקב"ה הצילני מידו. ולכונה זו אמר, עם לבן גרתי, עוד, הכל היה כדי שלא יקנא בו עשו על הברכות, שלא יחשב שנתקיימו בו, ולא יהיה נוטר לו שגאה, דהיינו כמו שתירץ רבי יוסי, ועל זה כתוב, כי ישרים דרכי ה' וגו', וכתוב, תמים תהיה עם ה' אלקיך.

מאמר צלותהון דצדיקיא

(מג) וישבו המלאכים וגו' : שואל, כיון שאמר באנו אל אחיך, עוד אין אנו יודעים שהוא עשו, וכי היו אחים אחרים ליעקב, ומשיב, אלא באנו אל אחיך, פירושו ואם תאמר שחזר בתשובה, והולך בדרך מתיקן, לא כן, אלא עשו הרשע כמקודם לכן, וגם הולך לקראתך, ואם תאמר, שהולך בלבדו, לא, אלא ארבע מאות איש עמו.

(דפו"י דף קס"ו ע"ב)

(מה) ות"ת דאמר ר"ש וכו' : ובוא וראה, שאמר ר"ש, תפלה של רבים, עולה לפני הקב"ה. והקב"ה מתעטר באותה התפלה. משום שהיא עולה בכמה אפנים, כי אחד שואל חסדים, והשני גבורות, והשלישי רחמים, ונכללת מכמה צדדים, דהיינו מצד ימין, ומצד שמאל

דאתכלילת מכמה גוונים, אתעבידת עטרה, ומנחא על רישא דצדיק חי
 א העולמים, וצלוחא דיחיד, לאו איהי כלילא, ולא איהי אלא בגוון חד, ועל
 דא, צלותא דיחיד לאו איהו ב מתתקנא ג לאתקבלא ד כצלוחא ה דסגיאין. ו ות"ח,
 יעקב כליל הוה, ועל דא צלותיה תאיב ז לה ח קב"ה. מה כתיב א ויירא יעקב
 מאד ויצר לו.

מו) רבי יהודה פתח ט ואמר, ב אשרי אדם מפחד י תמיד ומקשה לבו
 יפול ברעה. * זכאין אינון ישראל, דקב"ה אתרעי בהו, ויהב לון אורייתא
 דקשוט. בגין למזכי בה יא לחיי יב עלמא, יג דכל מאן יד דאשתדל באורייתא,
 קב"ה משיך עליה חיים עלאין, ואעיל ליה, לחיי עלמא דאתי, דכתיב ג כי הוא
 הייך ואורך ימיו. וכתביב ד ודבר הזה תאריכו טו ימים, חיים בהאי עלמא,
 טז וחיים יז בעלמא דאתי.

מז) רבי אלעזר אמר, כל מאן דאשתדל באורייתא לשמה, לאו מיתתיה
 על ידא יח דיצר הרע, יט בגין כ דאתתקיף באילנא דחיי, ולא כא ארפי מניה,
 ובגין כך, צדיקא דמשתדלי באורייתא, לא כב מסתאבי גופא כג דלהון, כד דלא
 גה שרא כו עלייהו רוח מסאבא.

מסורת הוהר

א) לעיל דף ח' ציון א. ב) (משלי כ"ח י"ד) לעיל הקדמת הוהר דף ק"ה ציון ב. ג) (דברים ל' כ')
 לעיל לך דף ק"כ ציון ב. ד) (דברים ל"ב מ"ז) לעיל בראשית ב' דף פ"ה ציון א.
 חלופי גרסאות: א עלמין. ב מתקנא; אלא מתקנא בצלותא דסגיאין. ג לקבלא. ד בצלותא; מוסיף אלא
 בצלותא. ה דרבים. ו ת"ח. ז ליה. ח לקב"ה; להקב"ה. ט ל"ג ואמר. י תמיד וגוי.
 יא לחי. יב עלמין. יג וכל. יד דישתדל. טו מוסיף ימים וגוי. טז ל"ג וחייך. יז ובעלמא. יח יצר. יט ל"ג
 בגין; מוסיף בגין דהוא [דאיהו] נחש והוא [ואיהו] מלאכא דמיתא אלא מיתתהון בנשיקה דכתיב ישקני
 מנשיקות פיהו כלומר על פי [מפי] ה' [מוסיף כמה דכתיב במשה ואהרן על פי ה'] והיא הנשיקה דהיא
 [דהוא] דביקתא דנפשא בעיקרא [בעקרא] והיא [וההוא] דאשתדל באורייתא. כ אתתקיף; מוסיף בגין
 דאתתקיף; דאתקיף (ד"א). כא אכפי; אחרפי. כב מסאבי. כג מוסיף דלהון אלא הוא [דכיא] דכי [מוסיף
 דלא שרא עלייהו רוח מסאבא] (אה"ל) כגון אליהו דאשכחוהו [דאשכחוהו] רבנן ושאלו ליה ולא כהן הוא
 מר [ולאו מר כהן הוא] אמר לון [ליה] צדיקא לא מסאבי במיתתהון כמה דתנינן ביום שמת רבי בטלה
 כהונה כלומר דאתעסקו [דאעסקו] ביה. (אה"ל כתב תוספת ולא גרס ליה הרמ"ק) ובדפ"י כתב שהוא גליון.
 כד ולא (אה"ל). כה שארי. כו עליה.

מאמר

הסולם

צלוחתון דצדיקא

כמו תפלת הרבים. וע"כ כתוב, ויירא יעקב
 מאד ויצר לו, כי הקב"ה סבב לו את זה כדי
 ע"תפלל, מטעם שחשק בתפלתו.
 מו) רבי יהודה וכו': ר"י פתח ואמר, אשרי
 אדם מפחד תמיד ומקשה לבו יפול
 ברעה. אשריהם ישראל, שהקב"ה רצה בהם,
 ונתן להם תורת אמת, כדי לזכות בה לחיי
 עולם. כי כל מי שעוסק בתורה, הקב"ה מושך
 עליו חיים עליונים, ומביאו לחיי העולם הבא,
 שכתוב, כי הוא חייך ואורך ימיו. וכתוב
 ובדבר הזה תאריכו ימים, כי היא חיים
 בעולם הזה, חיים בעולם הבא.
 מז) רבי אלעזר אמר וכו': ראיא, כל מי
 שעוסק בתורה לשמה, אין מיתתו על
 יד

שמאל ומאמצע, כי חסדים נמשכים מצד ימין,
 וגבורות מצד שמאל, ורחמים מהצד האמצעי.
 ומשום שנכללת מכמה אופנים, וצדדים, נעשית
 עטרה ומונחת על ראש צדיק חי העולמים,
 דהיינו יסוד, המשפיע כל הישועות אל הנוקבא,
 וממנה לכל הצבור, אבל תפלת יחיד אינה
 כלולה מכל הצדדים, והיא אינה אלא באפן
 אחד, או שמבקש חסדים או גבורות או רחמים,
 ועל כן תפלת יחיד אינה מתוקנת להתקבל
 כמו תפלת הרבים. כי אינה נכללת בכל ג'
 הקוים, כמו תפלת הרבים. ובוא וראה, יעקב
 היה כלול, מכל ג' הקוין, בהיותו מרכבה לקו
 האמצעי הכולל שניהם, ולפיכך חשק הקב"ה
 בתפלתו, בהיותה בכל השלמות, מכל ג' הקוין,
 (דפ"י דף קס"ז ע"ב * דף קס"ח ע"א)

מח) יעקב אילנא דחיי הוה, אמאי דחיל, א דהא לא ב יכול לשלטאה עלוי. ועוד, דהא כתיב א) והנה אנכי עמך וגו', אמאי ג הוה דחיל. ד ותו דהא כתיב ב) ויפגעו בו מלאכי אלהים, אי משריין קדישין הוו עמיה, אמאי ה הוה דחיל. מט) אלא, י כלא ז יאות הוה. ויעקב לא הוה בעי למסמך על ח ניסא דקב"ה, בגין דחשיב דלאו איהו כדאי, דקב"ה יעביד ליה ט ניסא, מאי טעמא, בגין דלא פלח לאבוי ולאמיה כדקא יאות, ולא אשתדל באורייתא, יא ונטל תרי אחיות, ואף על גב דכלא אתמר, ועם כל דא, בעי ליה לב"נ יב למדחל תדיר, ולצלאה קמי קב"ה בצלותא, דכתיב אשרי אדם מפחד יג תמיד. והא אוקמוה.

ג) תא חזי, יד צלותא דאבהן טו קיימו טז עלמא, וכל בני עלמא, עלייהו קיימי וסמכין, לעלם ולעלמי עלמין לא אתנשי זכותא דאבהן, בגין דזכותא דאבהן, איהו קיומא דעילא ותתא, וקיומא דיעקב, איהו קיומא שלים. יתר מכלהו, ובגין כך, בשעתא דעאקו לבנוי דיעקב, קב"ה אחמי קמיה דיוקנא דיעקב, וחייס על עלמא, כד"א ג) וזכרתי את בריתי יעקוב. יז יעקוב יח בוא"ו, אמאי יט בוא"ו, בגין דאיהו דיוקנא דיעקב ממש. נא) תא חזי, כל מאן דחמי ליה ליעקב, כמאן דאסתכל באספקלריאה

מסורת הוהר

א) (בראשית כ"ח ט"ו). ב) (בראשית ל"ב ב') לעיל וירא דף קנ"ב ציון ג'. ג) (ויקרא כ"ו מ"ב) לעיל וירא דף ח' ציון א'.

חלופי גרסאות: א מוסיף דהא יצה"ר (אה"ל). ב יכול. ג ל"ג הוה. ד תו. ה ל"ג הוה. ו ל"ג כלא (אה"ל) ז באות. זו נסא. ט נסא. י מוסיף פלח ליה. יא ונטיל. יב ל"ג למדחל (ד"א) יג מוסיף תמיד ולמדחל תדיר קמיה קב"ה. יד צלותן. טו קיומא דעלמא (אה"ל). טז דעלמא. יז ל"ג יעקוב. יח בוי"ו. יט בו.

הסולם

<p>צלותהון דצדיקיא</p> <p>ואע"פ שהכל נתישב, שיעקב לא חמוא כלל בזה, עם כל זה, צריך האדם לפחד תמיד, ולבקש בתפלה לפני הקב"ה, שכתוב, אשרי אדם מפחד תמיד. וכבר בארוהו.</p> <p>ג) תא חזי צלותא וכו': בוא וראה, תפלת האבות קיימה את העולם, וכל באי העולם, עליהם מתקיימים וסומכים על זכותם, לעולם ולעולמי עולמים לא נשכחת זכות אבות, משום שזכות אבות היא קיום של מעלה ושל מטה, וקיומם של יעקב, שלם יותר מכולם, ומשום זה כשבאה עת צרה לבנוי של יעקב, הקב"ה רואה את צורתו של יעקב לפניו, ומרחם על העולם. כמש"א וזכרתי את בריתי יעקוב, שכתוב יעקוב עם ו', ולמה כתוב עם ו' משום שהו' היא צורתו של יעקב ממש. פירוש. כי יעקב הוא מרכבה לו"א שה"ס הו' של השם הוי"ה. וע"כ צורתו של יעקב היא ו'.</p> <p>נא) תא חזי כל מאן וכו': בוא וראה, כל מי שראה את יעקב, הוא ומי שהסתכל באספקלריאה</p>	<p>מאמר</p> <p>יד יצר הרע, שהוא מלאך המות כנ"ל משום שנאחו בעץ החיים ולא הרפה ממנו. ומשום זה צדיקים העוסקים בתורה אין גופם טמא, לאהר מיתתם, כי אין רוח הטומאה שורה עליהם.</p> <p>מח) יעקב אילנא דחיי וכו': שואל יעקב שהיה עץ החיים, למה פחד. מפני עשו, הרי הס"א, אינו יכול לשלוט עליו. ועוד, הרי כתוב, שהקב"ה אומר לו, והנה אנכי עמך, למה היה מתירא. ועוד, הרי כתוב ויפגעו בו מלאכי אלקים. אם מחנות המלאכים הקדושים היו עמו למה פחד.</p> <p>מט) אלא כלא יאות וכו': ומשיב, אלא הכל אמת הוא, שלא היה צריך לפחוד, אלא יעקב לא היה רוצה לסמוך על הנס של הקב"ה, שחשב, שאינו כדאי, שהקב"ה יעשה לו נס, מהו הטעם, הוא, משום שלא עבד את אביו ואמו כראוי, ולא עסק בתורה, דהיינו בכ"ב השנים שהיה עם לבן, ולקח שתי אחיות, (דפו"י דף קס"ח ע"א)</p>
--	--

דנהרא, והא אתמר. א) דשופריה דיעקב, כשופריה דאדם א קדמאה. אמר רבי ייסא, אנא שמענא, דכל מאן דאסתכל בחלמיה, וחמא ליה ליעקב, ב) מקסטר ב) בקוספוי, ב חיינ אתוספן ליה.

ג) ר"ש אמר, הא אתמר, דדוד מלכא, עד לא הוה, לא הוה ליה ג חיים כלל, בר דאדם קדמאה, יהב ליה שבעין שנין מדיליה, וכך הוה קיומיה דדוד מלכא, שבעין שנין הוה. וקיומא דאדם קדמאה, אלף ד שנין חסר ה שבעין. אשתכחו בהני אלף ו שנין קדמאי, אדם הראשון, ודוד מלכא.

ד) פתח ואמר ב) חיים שאל ממך נתת לו אורך ימים עולם ועד. ז חיים שאל ממך, דא דוד מלכא, ח) דהא ט כד ברא קב"ה י גנתא דעדן, יא אטיל ביה נשמתא דדוד מלכא, ואסתכל יב ביה, וחמי דלית ליה יג חיים מדיליה כלום, וקיימא קמיה כל יומא, כיון דברא אדם הראשון, אמר הא ודאי קיומיה, ג) ומאדם קדמאה, יד הוה שבעין שנין, דאתקיים דוד מלכא בעלמא.

ה) תו, אבהו טו שבקו ליה טז מחייהו, כל חד וחד, אברהם שבק ליה, וכן יעקב, יז ויוסף. יח יצחק לא שבק ליה כלום, בגין דדוד מלכא. יט מסטריה קא אתא.

דרך אמת

מסורת הזהר

א) מקושט במלבושיו וקוטפא הוא מלבוש. א) שופריה דיעקב — דאדם קדמאה: לעיל תולדות דף ג"ז ציון ו'. ב) (תהלים כ"א ה) ח"ב רלה. ח"ג רצו: ג) מאדם קדמאה — שבעין שנין: לעיל לך דף קי"ז ציון ב'.

חלופי גרסאות: א מוסיף קדמאה הוה. ב מוסיף ר"ל חיינ. ג חיינ. ד ל"ג שנין. ה מוסיף שבעין שנין. ו שני. ז ל"ג חיים שאל ממך. ח ל"ג דהא. ט דכד. י ג"ע"א אעיל. יב בה. יג חיינ. יד הוא. טו שביק. טז מחייו. יז וכן יוסף. יח מסטריה.

מאמר

הסולם

צלוחתהון דצדיקייא

באספקלריאה דנהרא, ש"היא ז"א, ולמדנו, שיפיו של יעקב הוא כפיו של אדם הראשון. אמר ר' ייסא אני שמעתי, שכל מי שהסתכל בחלמו וראה את יעקב מעוטף בלבושיו, חיים נתוספו לו.

ג) ר"ש אמר וכו': רש"א, למדנו, שדוד המלך מטרם שבא לעולם, לא היו לו חיים כלל, מלבד שאדם הראשון נתן לו משלו ע' שנים. וכך היו חיוו של דוד המלך ע' שנים. וחיוו של אדם הראשון, היו אלף שנים חסר ע'. ונמצאים אדם הראשון ודוד, באלף השנים הראשונות של בריאת העולם.

ד) פתח ואמר וכו': פתח ואמר, חיים שאל ממך נתת לו אורך ימים עולם ועד, חיים שאל ממך, זהו דוד המלך. כי כשברא הקב"ה את גן העדן, והטיל בו הנשמה של דוד המלך, הסתכל בה וראה שאין לה חיים משלה כלום, וכך עמדה לפניו כל היום. כיון שברא את אדם הראשון, אמר, זהו ודאי חיו

של דוד, ומאדם הראשון היו אלו ע' שנים שדוד המלך חי בעולם.

ה) תו, אבהו וכו': עוד פירוש. האבות הניחו לו מחייו, וכן יעקב ויוסף. יצחק לא הניח לו כלום, משום שדוד המלך בא מצדו. פירוש. כי דוד המלך ה"ס הנוקבא מצד שמאל, שאז היא חושך ולא אור כמ"ש להלן, וע"כ לא היו לו חיים, כי אין חיים אלא מצד ימין, שה"ס ז"א הנקרא עץ החיים. וגם יצחק היה מצד שמאל, אלא שנכלל באברהם בסו"ה, אברהם הוליד את יצחק, וכן בכח העקדה, וע"כ היו לו חיים. וכל זה רק לעצמו, אבל ליתן חיים לדוד, לא היה יכול, מטעם שעקרו מקו שמאל היה, ולא היו לו חיים מצד עצמו אלא מכח התכללות. וז"ש, בגין דדוד מלכא מסטריה קא אתא, כלומר שגם יצחק מקו שמאל כמו דוד, וע"כ לא היה יכול ליתן לו חיים משלו.

ודאי

(דפוי" דף קס"ח ע"א)

(נה) א ודאי אברהם שבק ליה חמש שנין, דהוה ליה לאתקיימא מאה ותמנין שנין, ב ואתקיים מאה ושבעין וחמש שנין, ג חסרין חמש. יעקב הוה ליה לאתקיימא בעלמא כיומי דאברהם, ולא אתקיים, * אלא מאה וארבעין ושבע שנין, ד חסרים ה תמניא ועשרין. אשתכחו דאברהם ויעקב שבקו ו ליה מחייהון תלתין ותלת שנין. יוסף ז דאתקיים מאה ועשר שנין, ח הוה ליה לאתקיימא, מאה וארבעין ושבע ט שנין, כיומי דיעקב, וחסר מנהון תלתין ושבע . שנין. הא שבעין שנין, דשבקו ליה לדוד מלכא, לאתקיימא בהון, ובהו אתקיים דוד, בכל אינון שנין דשבקו יא ליה אבהן.

(נו) ואי תימא, יב יצחק אמאי לא שבק יג ליה כלום יד כהני. בגין דאיהו חשך, ודוד מסטרא דחשך קא אתא, ומאן דאיהו בחשך, לית ליה נהורא כלל, ולית ליה חיים, ובג"כ לא הוה טו לדוד חיים כלל. אבל אלין טז דהוה להון נהורא, נהירו ליה לדוד מלכא, ומנייהו אצטריך יז לאנהרא, ולמהוי ליה חיים, דהא מסטרא דחשך לית ליה חיים כלל, ועל דא יח לא אתא יצחק יט בחושבנא.

(נז) ואי תימא, יוסף אמאי כ יתיר מכלהו. אלא ודאי יוסף בלחודוי, ככלהו. כא בגין דאקרי צדיק, ודא הוא כב דאנהיר לסיהרא, כג יתיר מכלהו. ובג"כ, האי שבק ליה לדוד מלכא יתיר מכלהו חיין, דכתיב (א) ויתן אותם אלהים ברקיע כד השמים להאיר על הארץ.

מסורת הוהר

(א) (בראשית א' י"ז) לעיל בראשית א' דף ק"ד ציון ב.

חלופי גרסאות: א ל"ג ודאי. ב ולא אתקיים בר (אה"ל). ג ל"ג חסרין חמש. ד חסרין. ה עשרין ותמניא. ו ל"ג ליה. ז אתקיים. ח והוה. ט ל"ג שנין. י ל"ג שנין. יא ל"ג ליה. יב אמאי יצחק. יג ל"ג ליה. יד ל"ג כהני (אה"ל). טו מוסיף ליה לדוד. טז דהוה. יז לאתנהרא. יח יצחק לא אתא. יט בחשבנא כ ל"ג יתיר מכלהו. כא מוסיף ד"א בגין. כב דנהיר; דאנהר. כג יתיר (אה"ל). כד השמים וגו'.

הסולם

צלוחתון דצדיקייא

מאמר

(נה) ודאי אברהם וכו': ודאי שאברהם הניח לו חמש שנים, כי היה לו לחיות מאה ושמונים שנה, כמו יצחק, והוא חי רק מאה ושבעים וחמש שנים, וה' שנים חסרות. יעקב היה לו לחיות בעולם כימי אברהם, שהם קע"ה שנים, ולא חי אלא קמ"ז שנים, חסרות לו כ"ח שנים. נמצא שאברהם ויעקב הניחו לו מחייהם ל"ג שנים. יוסף, חי מאה ועשר שנים, היה לו לחיות קמ"ז שנה, כימי יעקב, חסרות ל"ז שנים, ועם ל"ג של אברהם ויעקב, הם שבעים י"נה, שהניחו לדוד המלך להתקיים בהם. ודוד חי בכל אלו השנים שהניחו לו האבות.

(נו) ואי תימא יצחק וכו': ואם תאמר, יצחק, למה לא הניח לו כלום מחייו כמו אברהם יעקב ויוסף. ומשיב, משום שיצחק היה חשך דהיינו מקו שמאל שמטרים התכללותו עם הימין הוא חשך כנ"ל, ודוד מצד החשך

פירוש

(דפו"י קס"ח ע"א *) דף קס"ח ע"ב

(נח) ת"ח, א יעקב, צלותיה אגין ליה מעשו, בגין דבעא לסלקא זכותיה, לבנוי אבתריה, ולא לאפקא ליה השתא ב לגביה דעשו. ועל דא, צלי צלותיה לקב"ה, ולא אסתמיך על זכותיה, ג לשיזבא ליה בגיניה.

(נט) א ויאמר אם יבא ד עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה. ת"ח, מה כתיב ב ויחץ את ה העם אשר אתו ואת הצאן ואת הבקר והגמלים לשני מחנות. אמאי לשני מחנות. בגין דאמר, אם יבא ו עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה.

(ס) תא חזי, שכינתא לא ז עדיאת מאהל לאה, ומאהל רחל, אמר יעקב, ידענא דהא נטירו לון לאלין ח מן קב"ה. מה עבד, ג וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה, ט אמר, י אם יא יקטיל עשו, יב לאלין יג יקטיל, אבל אלין, לא מסתפינא מנייהו, בגין דשכינתא עמהון, ועל דא והיה המחנה הנשאר לפליטה. כיון יד דעביד האי, אתקין צלותיה עליהו, טו מה טז כתיב, ד ויאמר יעקב אלהי אבי יז אברהם ואלהי אבי יצחק יי האומר אלי שוב לארצך ולמולדתך ואטיבה עמך.

(סא) רבי יוסי פתח יח ואמר, ה תפלה לעני כי יט יעטוף ולפני יי ישפוך שיחו. האי קרא אוקמוה בכמה אתר. אלא דוד מלכא אמר דא, כד אסתכל וחמא במלי דמסכנא, ואסתכל ביה, כ כד הוה אזיל וערק מקמי חמוי, אמר דא

מסורת הזהר

א (בראשית ל"ב ט). ב לעיל בראשית א' דף קס"ו ציון ג'. ג (בראשית ל"ג ב.). לעיל בראשית א' דף קס"ו ציון ד'. ד (בראשית ל"ב י') ח"א קסט. ח"ג ק. ה לעיל בראשית א' דף קס"ו ציון ג'. חלופי גרסאות: א צלותיה דיעקב. ב לגבי ג לשזבא. ד עשו וגוי. ה העם וגוי. ו עשו וגוי. ז עדאת; אעדיאת. ח מקב"ה ול"ג מן. ט מוסיף אמאי אמר. י א. יא עשו קטיל. יב מוסיף ליה [לי אה"ל] ולאלין. יג יקטול (אה"ל). יד דעבד. טו ל"ג מה. טז דכתיב. יז אברהם וגוי. יח ל"ג ואמר. יט יעטוף וגוי. כ כי.

צלותהון דצדיקייא

הסולם

מאמר

וראה, השכינה לא סרה מאהל לאה ומאהל רחל, אמר יעקב, יודע אני, שיש להם לאלו שמירה מן הקב"ה. לפיכך מה עשה, וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה, אמר אם יכה עשו יכה את אלו, אבל בעד אלו דהיינו בני הגבירות, איני מפתח בעדם משום שהשכינה עמהם. ולפי"ז יהיה הפירוש של ראשונה, ראשון לסכנה. ועל כן אמר והיה המחנה הנשאר לפליטה, דהיינו משום שהשכינה עמהם. כיון שעשה זאת, ערך תפלתו עליהם על השפחות וילדיהן מה כתוב, ויאמר יעקב אלקי אבי אברהם וגוי.

(נח) ת"ח יעקב וכו': בוא וראה, יעקב, תפלתו הגינה עליו מפני עשו, ולא זכותו, משום שרצה להניח את זכותו, לבניו אחריו, ולא להוציאו לצורך עצמו עתה מפני עשו, וע"כ התפלל תפלתו אל הקב"ה, ולא סמך עצמו על זכותו שינצל בשבילה.

(נט) ויאמר אם יבא עשו וגוי: בוא וראה, מה כתוב, ויחץ וגוי לשני מחנות. שואל למה חצה אותם לשני מחנות, ומשיב, משום שאמר אם יבא עשו וגוי והיה המחנה הנשאר לפליטה, שיש להקשות, וכי לא יכול להיות שעשו יכה את שני המחנות, ומה היא הודאות שיהיה מחנה נשאר לפליטה.

(ס) ת"ח שכינתא לא וכו': ואומר, בוא (דפו"י דף קס"ח ע"ב)

תפלה

תפלה לעני, דא א הוא צלותא, ב דבעי מסכנא ג קמי קב"ה, ד ודא צלותא, דאקדימת לכל ה צלותהון ו דעלמא.

סב) כתיב הכא תפלה לעני, וכתיב התם א) תפלה למשה ז איש האלהים, מה בין האי להאי. אלא, דא תפלה של יד, ודא תפלה של ראש, ולית לאפרשא בין ה האי תפלה לעני, ובין תפלה ט למשה, ותרוייהו שקילין כחד.

סג) ועל דא צלותא דעני, ד אקדימת קמי קב"ה, מכל צלותין דעלמא, יא בגין דכתיב, ב) כי לא בזה ולא שקץ ענות עני וגוי. יב ת"ח, תפלה לעני, דא תפלה של יד, דעני אתדבק במסכנותיה, כמאן דלית ליה מגרמיה כלום. סד) דבר אחר, תפלה: דא משה. לעני: דא דוד. כי יעטוף: כד אתכסיא יג סיהרא, ואתכסי שמשא יד מינה. ולפני ה' ישפוך שיחו: בגין לאתחברא בהדי שמשא.

סה) ת"ח, צלותא דכל בני נשא, טו צלותא. וצלותא דמסכנא, טז אייה צלותא דקיימא ז קמיה יח דקב"ה, יט ותבר תרעין כ ופתחין, כא ועאלת לאתקבלא קמיה, הה"ד ג) והיה כי יצעק אלי כב ושמעתי כי חנון אני וכתיב שמוע אשמע צעקתו. ולפני ה' ישפוך שיחו, כמאן דמתרעם על דינוי דקב"ה.

מסורת הזהר

א) (תהלים צ"א) ח"ב קלו: ח"ג קצה. ת"ז תקי י"ט לת: ב) (תהלים כ"ב כ"ה) ח"ג ט. רכנ. רנט. ג) (שמות כ"ב כ"ו) ח"ב פו:

חלופי גרסאות: א היא. ב מוסיף דאיהי צלותא דבעי; דעני. ג קדם. ד ודאי. ה צלותין. ו מוסיף דעלמא וצלותא דאיהי צלותא (אה"ל). ז ל"ג איש האלקים. ח ל"ג האי. ט מוסיף למשה איש האלקים. י אקדים; יא קדימו. יב בגין כך כתיב. יג ות"ח. יד מוסיף סיהרא משמשא. יז מנה (אה"ל). טו ל"ג צלותא. טז איהו (אה"ל). יז קמי יח קב"ה. יט ותברת. כ מוסיף ופתחין ריקעין (אה"ל). כא ועלת. כב ושמעתי וגוי.

מאמר	הסולם	צלותהון דצדיקיא
זפלה שהעני מתפלל לפני הקב"ה, וזו היא תפלה, המקדימה להתקבל לפני כל תפלות העולם.	העני הרבוק בעניו, כמי שאין לו מעצמו מאומה.	צלותהון דצדיקיא
סב) כתיב הכא תפלה וכו': כתוב כאן תפלה לעני, וכתוב שם תפלה למשה איש האלקים, ושואל, מה בין זו לזו. ומשיב, אלא זה התפלה לעני, היא תפלה של יד, שה"ס הנוקבא, כי הנוקבא נקראת עני משום שאין לה מעצמה כלום והכל צריכה לקבל מז"א. וזו, התפלה למשה, היא תפלה של ראש, שהוא ז"א. ואיל' להפריד בין תפלה לעני ובין תפלה למשה, דהיינו בין הנוקבא לז"א. כי צריכים להיות תמיד בזווג, ושניהם שקולים כאחד.	סד) דבר אחר תפלה וכו': פירוש אחר, תפלה. רומז על משה שהוא ז"א. לעני, על דוד, שהוא הנוקבא. כי יעטוף, היינו בשעה שמתכסית הלבנה, שהיא הנוקבא, שהשמש שהוא ז"א, נעלם ממנה. ולפני הוי"ה, שהוא ז"א, ישפוך שיחו, כדי להתחבר עם השמש, שהוא ז"א.	
סג) ועל דא צלותא וכו': ועל כן תפלת העני מקדימה להתקבל לפני הקב"ה מכל תפלות העולם, משום שכתוב, כי לא בזה ולא שקץ ענות עני וגוי. ובוא וראה, תפלה לעני היא תפלה של יד. דהיינו הנוקבא, שהיא תפלת (רפ"י דף קס"ח ע"ב)	סה) ת"ח צלותא דכל וכו': בוא וראה, תפלת כל אדם היא תפלה, אבל תפלת העני היא תפלה העומדת לפני הקב"ה, שהיא שוברת שערים ופתחים, ונכנסת להתקבל לפניו. וזהו שכתוב, והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני, וכתוב, שמוע אשמע צעקתו. ולפני ה' שיחו, היינו כמי שמתרעם על דינו של הקב"ה.	

סו) אמר רבי אלעזר, א צלותהון דצדיקייא חדותא ב לכ"י * לאתעטרא קמיה קב"ה, בג"כ, חביבא ג הוא יתיר ד קמיה קב"ה, ובג"כ קב"ה תאיב לצלותהון דצדיקייא בשעתא דאצטריך לון, בגין דידעי לרצויי למריהון.
 סז) מה כתיב ביה ביעקב, א אלהי אבי אברהם ואלהי אבי ה יצחק ה' האומר אלי שוב ו וגו', ז אעטר ח ואקשר ט קשורא בקשורא חד, כדקא י חזי. אלהי אבי אברהם, לימינא. ואלהי אבי יצחק, לשמאלא. יא האומר אלי, הכא תלי מלה, לאתעטרא יב לאתריה בנייהו. שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך.
 סח) קטנתי מכל יג החסדים, יד אמאי טו הוה אצטריך האי עם האי. אלא, אמר יעקב, את אבטחת לי לאוטבא עמי, ואנא ידענא, דכל עובדך טז כלהו על תנאי, הא אנא לית בי זכותא, דהא זז קטנתי מכל החסדים ומכל יז האמת אשר עשית את עבדך, וכל מה דעבדת לי עד יח יומא, לאו בגין זכותאי הוה, אלא בגינך הוא דעבדת יט לי, וההוא טיבו וקשוט בגינך הוה. דהא כד כ עברנא בקדמיתא, דהוינא אזיל מקמי דעשו, יחידאי עברנא ליה כא לההוא נהרא, כב ואנת עבדית עמי טיבו וקשוט, והא אנא השתא, מעבר ליה בתרי כג משיריין, אינון תריין כד משיריין דפליג.
 סט) עד הכא סדורא דשבחא כה דמריה, מכאן ולהלאה כו בעא מה

מסורת הוהר

א) לעיל דף י"ח ציון ד'. ב) לעיל וירא דף ק"א ציון ג'.
 חלופי גרסאות: א בצלותהון (אה"ל). ב דכ"י (אה"ל). ג ל"ג הוא; היא (אה"ל). ד קמ"ה יצחק וגו'. ו ל"ג וגו'; מוסיף וגו' דהכי תלי מלה לאתעטרא לאתריה בנייהו. ז אתעטר. ח ואתקטר; ואקטר; ואכתר (אה"ל). ט קטורא. י מוסיף חזי ליה; לי (אה"ל). יא מוסיף ה' האומר יב באתריה. יג מוסיף החסדים ומכל האמת וגו'. יד מה; מאי (אה"ל). טו ל"ג הוה. טז אינון, יז האמת וגו'. יח מוסיף יומא דין. יט ליה. כ מוסיף ית ירדנא [ירדנא אה"ל]. כא ל"ג לההוא נהרא (אה"ל). כב ואת. כג משיריין. כד משיריין. כה דמאריה. כו בעי.

מאמר הסולם צלותהון דצדיקייא

סו) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א. תפלת הצדיקים, היא שמחה לכנסת ישראל, שהיא הנוקבא, להתעטר. עם התפלה, לפני הקב"ה. ומשום זה, היא אהובה יותר על הקב"ה מתפלת העני, ומשום זה, הקב"ה משתוקק לתפלת הצדיקים בשעה שצריכים להתפלל, משום שיודעים אין לרצות את רבונו.

סז) מה כתיב ביה וכו': מה כתוב בו ביעקב, בתפלתו, אלקי אבי אברהם ואלקי וגו', העטיר, וקשר קשר בהתקשרות אחת כראוי, שאמר אלקי אבי אברהם, שהוא לימין, ואלקי אבי יצחק, שהוא לשמאל, האומר אלי, דהיינו לו עצמו שהוא קו אמצעי המכריע, כאן, בקו האמצעי, תלוי הדבר, לעטר את מקומו בנייהם, בין אברהם ויצחק שהם ימין ושמאל, וע"כ אמר לו, שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך.

סט) עד הכא סדורא וכו': עד כאן אמר סדר שבחו של רבונו, מכאן ולהלאה בקש מה

(דפו"י דף קס"ח ע"ב * דף קס"ט ע"א)

דאצטריך ליה. לאחזאה לכל בני עלמא, דאצטריך א ליה לבר נש, לסדרא שבחא ב דמאריה בקדמיתא, ולבתר ג יבעי בעותיה, דהכי עבד יעקב, בקדמיתא סדר שבחא דמריה, ולבתר דסדר שבחא, אמר בעותיה דאצטריך ליה.

(ע) הה"ד א הצילני נא מיד אחי מיד ד עשו ה כי ירא אנכי אותו פן יבא והכני אם על בנים. מכאן, ו מאן דצלי צלותיה, ז דבעי לפרשא מלוי כדקא יאות. הצילני נא, ואי תימא, דהא ח שזבת לי מלבן. מיד אחי. ואי תימא, קריבין אוחרנין סתם, אחין אקרונ. מיד עשו. מ"ט בגין לפרשא מלה כדקא יאות. ואי תימא, אנא אמאי אצטריך, כי ירא אנכי ט אותו. פן יבא והכני. בגין לאשתמודעא מלה לעילא, ולפרשא לה כדקא יאות, ולא יסתים מלה.

(עא) ואתה אמרת היטב איטיב עמך וגו'. ואתה אמרת יא היטב איטיב, מאי ואתה. כד"א, ג ואתה מחיה את כלם, אוף הכא ואתה אמרת.

(עב) תא חזי, דוד מלכא אמר, ד יהיו לרצון אמרי יב פי: אלין מלין דאתפרשן. והגיון לבי: אלין מלין דסתימן, דלא יכיל בר נש לפרשא לון בפומיה, דא הוא הגיון, דאיהו בלבא, דלא יכיל לאתפרשא.

(עג) ועל דא אצטריך מלה, לאתפרשא בפומא, ומלה דתליא בלבא, וכלא רזא איהו, חד לקבל דרגא תתאה, וחד לקבל דרגא עלאה. מלה דאתפרשא, לקבל דרגא יג תתאה, דאצטריך לאתפרשא. ההוא דתליא בלבא, איהו לקבל דרגא פנימאה יתיר, וכלא כחדא איהו. ועל דא אמר יהיו יד לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך וגו'.

מסורת הוהר

(א) (בראשית ל"ב י"ב). (ב) (שם י"ג). (ג) (נחמיה ט'). (ד) (תהלים י"ט).

חלופי גרסאות: א ל"ג ליה. ב דמריה. ג ליבעי. ד עשו וגו'. ה ל"ג מן כי עד מכאן. ו ל"ג מאן. ז דבעא. ח שיזבת. ט אותו וגו'. י ל"ג פן יבא והכני. יא ל"ג היטב איטיב. יב פי וגו'. יג ל"ג תתאה. יד לרצון וגו'.

צלותהון דצדיקייא

הסולם

מאמר

הארץ עוד, ואמר, אם תאמר, למה אני צריך להצלה, כי ירא אנכי אותו פן יבא והכני וגו', וכל זה כדי להסביר הדבר למעלה, ולפרש אותו כראוי, ולא לסתום הדבר.

(עא) ואתה אמרת היטב איטיב וגו': ושואל מהו ואתה. ומשיב, כמו שאתה אומר ואתה מחיה את כולם, שפירושו, הנוקבא הנקראת אתה, אף כאן ואתה אמרת, הוא שם הנוקבא.

(עב) תא חזי דוד וכו': בוא וראה, דוד המלך אמר, יהיו לרצון אמרי פי, אלו הם דברים שהם מפורשים. והגיון לבי, אלו הם דברים שהם סתומים, שאין אדם יכול לפרש אותם בפיו, זה הוא הגיון שהוא בלב, שאינו יכול לפרשו.

(עג) ועל דא אצטריך וכו': ועל כן צריך להיות דבר שהוא מפורש בפה דהיינו,

אמרי

מה שצריך לו, להורות לכל בני העולם, שאדם צריך לסדר שבחו של רבונו בתחילה, ואחר כך יתפלל תפלתו. כי כן עשה יעקב, בתחילה סדר שבחו של רבונו, ואחר שסדר השבחה, אמר תפלתו שצריך.

(ע) הה"ד הצילני נא מיד וכו': וזה הוא שכתוב הצילני נא מיד אחי וגו', דהיינו שלאחר שסידר השבחו התפלל תפלתו. מכאן נשמע, שמי שמתפלל תפלתו צריך לפרש דבריו כראוי. שאמר, הצילני נא, שלכאורה היה זה די כי אינו צריך יותר מהצלה, עם כל זה אמר להקב"ה: ואם תאמר, שכבר הצלת אותי מלבן, לכן פירש מיד אחי. ואם תאמר, שגם קרובים אחרים סתם, נקראים אחים, ע"ד שאמר לבן ליעקב הכי אחי אתה ועבדתי חנם. לכן פירש מיד עשו. מה הטעם, משום שצריכים לפרש הדבר כראוי. וע"כ (דפו"י דף קס"ט ע"א)

עד) כגוונא דא אמר יעקב, בקדמיתא פריש מלה כדקא יאות, ולבתר סתים מלה, דאיהי תליא בהגיונא דלבא, דלא אצטריך לפרשא, דכתיב (א) ושמתי את זרעך כחול * הים אשר לא יספר מרוב. הכא איהו מלה, דתליא בלבא, דלא אצטריך לפרשא. וכן אצטריך ב כדקאמרן, בגין ג ליחדא יחודא שלים, כדקא יאות. זכאין אינון צדיקיא, דידעי לסדרא שבחא ז דמאריהון כדקא יאות. ולמבעי בעותהון, ה ובגין כך כתיב, (ב) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בכ ו אתפאר.

עה) ויותר יעקב לבדו וגו'. רבי חייא פתח ז ואמר (ג) לא תאנה אליך * רעה ונגע לא יקרב באהלך, תא חזי, כד ברא קב"ה עלמא, עבד בכל יומא יומא * עבידתיה דאתחזי ליה, והא אוקמוה. ט ואתמר, ביומא רביעאה עבד * נהורין, וכדין אתברי סיהרא חסר, נהורא דאזעירת גרמה, ובגין דאיהי מארת חסר יא וא"ו, יב אתיהיב דוכתא, לשלטאה כל רוחין ושדין, (ד) ועלעולין ומזיקין וכל יג רוחי יד מסאבי.

דרך אמר

(א) רוח סערה.

מסורת הזהר

(א) (בראשית ל"ב). (ב) (ישעיהו מ"ט). (ג) (תהלים צ"א).

חלופי גרסאות: א הים וגו'. ב כדאמרן. ג ליחדא. ד דמריהון. ה בגין. ו מוסיף אתפאר כתיב [גם * את השנין] גם את השלישי וגו' שלש פעמים גם רמו שלש גאולות על ידי שלשה צדיקים משה מרדכי משיח שעתיד לגאלנו בקרוב. ז ל"ג ואמר. ח רעה וגו'. ט מוסיף ואתמר ואי תימא. י מוסיף נהורין ואתמר. יא ו'. יב אתיהיב. יג רוחין. יד דמסאבו. * הליון ג"ם ר"ת גואל משה. גואל מרדכי. גואל משיח.

מאמר

הסולם

צלוחתון דצדיקייא

דף כ"ב ד"ה במספר) ונמשכים מבינה ונקראים הגיון לבי. ובתחילה אמר יעקב. ואתה אמרת היטב איטיב עמך, וה"ס מוחין דמספר, וע"כ הקדים השם ואתה, שהוא עלמא דאתגליא, שממנה נמשכים המוחין דמספר, ואח"כ אמר אשר לא יספר מרוב, שהם המוחין בלי מספר הנמשכים מעלמא דאתכסיא. שהם חסדים מכוסים. ושניהם צריכים. (כמ"ש שם בהקדמת ספר הזהר דף כ"ג ד"ה ושחא ע"ש). זכאין אינון צדיקייא וכו': אשריהם הצדיקים שיודעים לסדר שבחיו של רבונם כראוי, ולהתפלל אחר כך תפלתם. ומשום זה כתוב ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בכ אתפאר

מאמר ויותר יעקב לבדו

עה) ויותר יעקב לבדו וגו': רבי חייא פתח ואמר, לא תאנה אליך וגו', בוא וראה. כאשר ברא הקב"ה את העולם, עשה בכל יום ויום המלאכה הראויה לו, ובארוהו. ונאמר, שביום רביעי עשה את המאורות, ואז נבראה הלבנה חסרה, שהיא אור שמיצט את עצמו, ומשום שהיא מארת חסר ו', ניתן מקום לשליטה

אמרי פי. דבר שהוא תלוי בלב. ואינו מפורש בפה דהיינו הגיון לבי, כי הכל הוא סוד. אחד הוא כנגד המדרגה התחתונה, שהיא הנוקבא, ואחד כנגד המדרגה העליונה שהיא בינה. דבר המפורש בפה, הוא כנגד המדרגה התחתונה, הצריכה להתפרש, שה"ס עלמא דאתגליא. דבר ההוא התלוי בלב, הוא כנגד מדרגה יותר פנימית, שהיא בינה, שהיא עלמא דאתכסיא, והכל הוא כאחד, כלומר ששניהם צריכים. וע"כ אמר, יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך וגו'.

עד) כגוונא דא אמר יעקב וכו': כעין זה אמר יעקב, מתחילה פירש הדבר כראוי, ואחר זה סתם הדבר, להיותו תלוי בהגיון הלב שאינו צריך להתפרש, שכתוב, ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרוב, כאן הוא דבר התלוי בלב, שאינו צריך להתפרש. וכן צריך להיות כמו שאמרנו ששניהם צריכים כדי ליחד יחוד השלם כראוי.

פירוש. שיש מוחין דמספר, והיינו המפורש בפה, שה"ס הארת החכמה המתגלה על ידי הנוקבא הנקראת פה. ויש מוחין בלי מספר, שה"ס חסדים מכוסים. (כנ"ל בהקדמת הזהר (דפו"י דף קס"ט ע"א *) דף קס"ט ע"ב)

(עו) כלהו א סלקין ב ושאטין בעלמא לאסטאה, ואתמנון בדוכתי דאתחריבו, ובחקלין תקיפין, ובמדברין חריבין. וכלהו מסטרי רוח מסאבא. והא אתמר, דהא רוח מסאבא דאתיא מנחש עקימאה, איהו רוח מסאבא ממש. ואיהו אתמנא בעלמא, לאסטאה ג בר נש לגביה, ועל דא יצר הרע שליט בעלמא.
(עז) ואיהו אתמני לגבייהו דבני נשא, ואשתכח עמהון, ד ובעקימו א) ובתסקופין אתי לגבייהו, לאסטאה לון, מארחוי ה דקב"ה, כמה דאסטי לאדם קדמאה, וגרים מותא לכל עלמא, הכי נמי אסטי ו להו לבני נשא, וגרים לון לאסתאבא.

(עח) ומאן דאתי לאסתאבא, איהו משיך עליה ההוא רוח ז מסאבא, ואתדביק בהדיה, וכמה אינון דומינין לסאבא ליה, ט ומסאבין ליה, ואיהו מסאב . וסאבין ליה בהאי עלמא, יא ובההוא עלמא. והא אתמר.
(עט) ובשעתא דאתי בר נש לאתדכאה, ההוא רוח מסאבא אתכפייא קמיה, ולא יכיל לשלטאה יב עלוי, וכדין כתיב, א) לא תאנה אליך יג רעה ונגע לא יקרב באהלך. יד אמר ר' יוסי, לא תאנה אליך רעה, דא לילית, ונגע לא יקרב באהלך, אלין שאר מזיקין, והא אוקמוה ואתמר.
(פ) רבי אלעזר אמר, הא אמרן, דלא יפוק בר נש יחידאה בליליא, וכל שכו, בזמנא דסיהרא אתבריאת, טו והוה חסרה, ואוקמוה. דהא כדין, רוחא

מסורת הזהר

דרך אמת

א) לעיל דף כ"ב צ"ן ג.

א) ובעלילות רבות.

חלופי גרסאות: א שליטין; שלטין (אה"ל), ב ושאטין, ג לון בני [לבני אה"ל] נשא. ד בעקימו. ה קב"ה. ו להון. ז מוסיף מסאבא ושריא בגויה [בגויה אה"ל]. ח ואתדבק. ט ל"ג ומסאבין ליה. י ומסאבין. יא ובעלמא [דאתי]. יב עליה. יג רעה וגוי. יד כדאמר. טו והות.

ויותר יעקב לבדו

הסולם

מאמר

(עח) ומאן דאתי לאסתאבא וכו': ומי שבא להטמא מושך עליו את רוח הטומאה ההוא, ומתדבק עמו. וכמה הם, רוחות הטומאה, הנועדים לטמא אותו, ומטמאים אותו והוא נטמא. ומטמאים איתו בעולם הזה ובעולם ההוא. וכבר נתבאר.

(עט) ובשעתא דאתי וכו': ובשעה שאדם בא להטהר, אותו רוח הטומאה נכנע מפניו, ואינו יכול לשלוט עליו. ואז כתוב, לא תאנה אליך רעה וגוי. אמר ר' יוסי לא תאנה אליך רעה. זו היא לילית. ונגע לא יקרב באהלך, אלו הם שאר מזיקים. וכבר בארוהו, ולמדנו.

(פ) ר' אלעזר אמר וכו': ר"א, הרי אמרו, שלא יצא אדם יחידי בלילה, ומכל שכן בזמן שהלבנה נבראה, והיא חסרה, שאינה מאירה במילואה, ובארוהו, כי אז רוח הטומאה שולט

לשליטה לכל הרוחות, והשדים, ורוחות סערה, ומזיקים, וכל רוחות הטומאה. (וביאור הדברים, לעיל ב"א דף צ"ה ד"ה ויאמר).

(עו) כלהו סלקין ושאטין וכו': כולם עולים ומשוטטים בעולם להשטות בני אדם, ונתמנו במקומות שנחרבו מישוב, ובשדות קשים, שאינם ראויים לזריעה, ובמדבריות חריבים. וכולם מצד רוח הטומאה, ולמדנו, כי רוח הטומאה הבא מנחש עקלתון, שהוא לילית, הוא רוח הטומאה ממש, והוא נתמנה בעולם, להשטות אנשים אליו. וע"כ היצר הרע שולט בעולם.

(עז) ואיהו אתמני לגבייהו וכו': והוא נתמנה אצל בני אדם ונמצא עמהם, ובערמה ובעלילות הוא בא אליהם, להשטות אותם מדרכי הקב"ה. כמו שהשטה את אדם הראשון וגרם מות לכל העולם, כן הוא משטה בני אדם וגורם להם להטמא.

(דפו"י דף קס"ט ע"ב)

מסאבא שלטא, ודא הוא א רוח רעה, מאן רעה, דא ב חויא בישא. ונגע, דא הוא א מאן דרכיב על ג חויא. רעה, ונגע, כחדא אינון.

פא) ו'אע"ג דתנינן, דנגע אלין נגעי בני אדם, דנפקו מאדם, דהא כל אינון שנין, דלא קריב אדם עם אתתיה, רוחי מסאבי הוו ד קא אתיין, ומתחממן מניה, ואולידן מניה, והני אקרונ נגעי בני אדם.

פב) והא אתמר, דכד בר נש בחלמיה, ה ולא שליט בגופיה, וגופא אשתכך, רוח מסאבא אתייא ושריא עליה, ואית זמנין, דרוחי נוקבין מסאבין, אתיין וקרבן בהדיה, ומשכין ליה ו בהדיהו, ומתחממן מניה, ואולידו לבתר רוחין ז ומזיקין, ולזמנין ה אתחזיין כחיוז בני נשא, בר דלית לון שערי ברישא.

פג) ובכלא אית ליה לב"נ לאסתמרא מקמיהו, בגין דיהך בארחי דאורייתא, ולא יסתאב בהדיהו, דהא לית לך מאן דנאים בליליא בערסיה דלא טעים טעמא דמותא, ונפקת נשמתיה מניה, וכיון דאשתאר גופא בלא נשמתא קדישא. רוח מסאבא ט זמין ושריא עליה ואסתאב, והא אוקימנא יא מלה, דלית ליה לבר נש, לאעברא ידוי על עינוי בצפרא, בגין דהא יב רוחא מסאבא שריא עלייהו יג וכו', והא אתמר.

פד) תא חזי, דהא יעקב, אף על גב דאתרחים יד קמיה טו קב"ה, בגין דאשתאר בלחודי, רוחא אחרא הוה זמין לאזדווגא בהדיה.

דרך אמת

א) הוא סמ"ל לעיל ל"ה ב'. ב) ל"ד ב' ונ"ד ע"ב.

חלופי גרסאות: א ל"ג רות. ב חויא; חויא; חויא. ג חויא. ד קאתיין. ה דלא (אה"ל). ו בגויהוה. ז ל"ג ומזיקין; מוסיף ומזיקין נגעי בני אדם; כגחנא בני נשא; כגחני (כגחני אה"ל) דבני נשא. ח יתחזון. ט זמינא. י מוסיף עליה דגופא. יא ל"ג מלה. יב רוח. יג ל"ג וכו'. יד קמי. טו בריה.

הסולם

מאמר

ויותר יעקב לבדו

לפעמים. שרוחות נקבות טמאות באות וקרבות אליה, ומושכות אותו עמהן. ומתחממות ממנו. ומולידות אחר כך, רוחות ומזיקים ולפעמים נראים כמראה של בני אדם. אלא שאין להם שערות בראש.

פג) ובכלא אית ליה וכו': ומכל וכל יש לו לאדם להשמר מפניהם, כדי ללכת בדרכי התורה, ולא יטמא עמהם, כי אין לך מי שישן בלילה על מטתו, שלא יטעם טעם מיתה, ונשמתו יוצאת ממנו, וכיון שנשארה הגוף בלי הנשמה הקדושה, רוח הטומאה נועד, ושורה עליו, והוא נטמא. וכן בארנו הדבר, שאין לו לאדם להעביר ידיו על עינוי בבוקר, משום שרוח הטומאה שורה עליו וכו' וכבר למדנו זה.

פד) תא חזי דהא יעקב וכו': בוא וראה, כי יעקב, אע"פ שהיה אהוב לפני הקב"ה, מכל

שולט, וזהו רוח רעה, ושואל, מי הוא רוח רעה, ומשיב, זה הוא הנחש הרע. ונגע, זה הוא מי שרוכב על הנחש, שהוא סמאל, רעה ונגע הם כאחד.

פא) ו'אע"ג דתנינן וכו': ואע"פ שלמדנו, שנגע הוא נגעי בני אדם שנולדו מאדם. כי אלו השנים שלא קרב אדם אל אשתו, רוחות הטומאה היו באות ונתחממו ממנו והולידו ממנו, ואלו נקראים נגעי בני אדם. פירוש. אע"פ שלמדנו, שנגעים הם שדים שנולדו מאדם, מכל מקום אינו סותר את דברינו, שנגע הוא ס"מ הרוכב על הנחש, כי ב' בהינות הם.

פב) והא אתמר, דכד וכו': והרי למדנו, כשהאדם בחלומו, ואינו שולט בגופו, והגוף נדם, רוח הטומאה בא ושורה עליו. ויש (דפ"י דף קס"ט ע"ב)

פה) « רבי שמעון אמר, תא חזי, מה כתיב ביה בההוא רשע דבלעם, א) וילך שפי, מהו שפי. יחידאי. כמה דאת אמר שפיפון עלי ארה, כהאי ב חויא דאזיל יחידאי, א) וכמין ג עלי ד ארחין ושבילין, הכי נמי בלעם, הוה אזיל יחידאי, מאי טעמא, בגין לאמשכא עליה רוחא מסאבא, דכל מאן דאזיל יחידאי בזמנין ה ידיען, אפילו במתא, ו באחרין ידיען, משיך עליה ו רוחא מסאבא.

פו) בג"כ, בכל זמנא, לא יהך בר נש יחידאי בארחא ה ובמתא, אלא באתר דבני נשא אזלין ט ותבין ומשתכחין תמן, ו ועל דא לא יהך בר נש יחידאי א) בליליא, הואיל ובני נשא לא משתכחי, והיינו טעמא, דלא תלין נבלתו יב על העץ, * דלא לקיימא ג גופא מיתא בלא רוחא, על ארעא בליליא. בגין כך ההוא רשע דבלעם, הוה אזיל יחידאי, כהאי יד נחש, כמה דאוקמוה.

פז) ב) ויאבק איש טו עמו, מאי טו ויאבק. רבי שמעון אמר, יז מן יח אבק. יח אבק כ טפל לעפר, מה בין כא עפר לאבק. כב דא אבק דאשתאר מן נורא, ולא עבד איבין כג לעלמין. עפר: דכל איבין נפקי מניה, ואיהו כללא, כד בעילא ותתא.

דרך אמת

מסורת הזהר

א) והוא אורב על דרכים ונתיבות לנשוך בעקבי טוס. א) (במדבר כ"ג.) ב) (כראשית ל"ב.) ג) בחלוסי גרסאות (נחום א').

חלוסי גרסאות: א אר"ש. ב חויא. ג על ד אורחין. ה ידיען. ו ובאתרין ידיעין בכל זמנא אתמשיך עליה רוחא מסאבא ואתזק בג"כ (אה"ל). ז רוח. ח במתא. ט ותייבין. י וכל דא אפילו ביממא כ"ש בליליא הואיל (אה"ל). יא בליליה; וע"ד אפילו ביממא כל שכן בלילה. יב ל"ג על העץ. יג מיתא גופא (אה"ל). יד חויא. טו מוסיף עמו עד עלות השחר ויאבק. טז מוסיף ויאבק דאמר ריב"ל מלמד דסליקו [דסליק] אבק ברגליהון עד כורסי [כרסי] יקרא כתיב הכא בהאבוקו עמו וכתיב. א) [וענו] אבק רגליו וההוא מלאך [כלאכא] שרו של עשו היה [הוה] ואיהו סמאל בג"כ דינו הוא שיעלה אבק דרגליו [דרגליהם] עד כסא הכבוד שהוה מקום המשפט. ובדפו"י כתב שזה גליון. יז מאן (אה"ל). יח מוסיף אבק ועפר. יט ל"ג אבק טפל לעפר. ואה"ל כתב אדל"ג. כ חפל. כא אבק לעפר. כב אלא. כג בעלמא; לעלמא; בעלמין. כד דלעילא (אה"ל).

מאמר

הסולם

ויותר יעקב לבדו

מכל מקום כיון שנשאר לבדו, רוח אחר היה נועד להתחבר עמו.

פה) רבי שמעון אמר וכו': רש"א בוא וראה מה כתוב בו באותו רשע בלעם, וילך שפי, מהו שפי. יחידאי. הוא כמו שאתה אומר.

שפיפון עלי אורה. דהיינו כאותו הנחש ההולך יחידאי. ואורב על הדרכים והשבילים, כן בלעם היה הולך יחידאי. מהו הטעם. הוא, כדי להמשיך על עצמו רוח הטמאה, שכל מי שהולך יחידאי בזמנים ידועים, אפילו בעיר במקומות ידועים, הוא מושך על עצמו את רוח הטמאה.

פו) כנ"כ בכל זמנא וכו': משום זה בכל הזמנים לא ילך אדם יחידאי בדרך, ובעיר, אלא במקום שבני אדם הולכים ושבים ונמצאים שם. ועל כן לא ילך אדם יחידאי בלילה, משום שלא נמצאים אז בני אדם. והוא (דפו"י דף קס"ט ע"ב *) דף ק"ע ע"א)

מאמר ויאבק איש עמו פז) ויאבק איש עמו: שואל מהו ויאבק, רבי שמעון אמר, מן אבק בא אליו. כמ"ש לפנינו. אבק טפל אל עפר. ושואל, מה בין עפר לאבק, ומשיב, אבק הוא, שנשאר מן האש, כלומר, מה שנשאר מדבר הנשרף באש נקי אבק, ואינו עושה פירות לעולם, עפר הוא, שכל הפירות יוצאים ממנו, והוא כלל הכל, הן למעלה והן למטה. פירוש, נוקבא דו"א נקראת עפר, והיא כלל כל העולמות וכל מה שבבי"ע תולדותיה. ואבק הוא נוקבא של

פח) אמר רבי יהודה, אי הכי, א מאי א) מקים מעפר דל. א"ל כמשמעו, אבל ב) בהאי גוונא, מקים מעפר דל, בגין דלית ליה מגרמיה כלום, ומההוא ג) עפרא נפק דל, דלית ליה ד כלום, ומההוא עפר, כל איבין וכל טיבו דעלמא נפקי מניה, וביה אתעבידו כל ה) עובדין דעלמא, ו כמה דכתיב ב) הכל היה מן ז) העפר והכל שב אל העפר, ותנינן הכל היה מן העפר, ואפילו גלגל חמה. אבל אבק, לא עביד פירין ואיבין ה) לעלמין, ובג"כ ויאבק ט) איש, דאתיא בההוא אבק, ורכיב עליה, בגין לקטרגא ליה ליעקב.

פט) א) עד עלות השחר, דאתעבר שולטנותיה . ואתחלף, וכך הוא לזמנא דאתי, בגין דגלותא השתא, כליליא יא) דמיא, ואיהו ליליא, ושלטא ההוא אבק על ישראל, ואינן יב) שכיבי יג) לעפרא, עד דיסתלק נהורא, יד) ויתנהר יממא, וכדין ישלטון ישראל, ולהון טו) יתיהיב מלכותא, דאינן טז) קדישי יז) עליונין, כד"א ד) ומלכותא ושלטנא ורבותא די מלכות תחות כל שמיא יהיבת לעם קדישי עליונין מלכותיה מלכות יח) עלם וכל שלטניא ליה יפלחון וישתמעון.

צ) ה) ויאמר יט) שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. רבי יהודה פתח ואמר, ה) מי זאת הנשקפה כמו כ) שחר יפה כלבנה ברה כחמה איומה כנדגלות. האי קרא אוקמוה ואתמר, אבל מי זאת הנשקפה, אלין אינן ישראל, בזמנא דקב"ה יוקים לון, כא) ויפיק מן גלותא, כדין יפתח לון

מסורת הזהר

א) (שמואל א' ב'). ב) (קהלת ב'). ג) לעיל דף כ"ה ציון א'. תולדות דף פ"ד ח"ג רמג. ד) (דניאל ד' כ"ז). ה) לעיל תולדות דף ע"א ציון י'. ו) לעיל בראשית א' דף ר"לב ציון ג'.

חלופי גרסאות א מהו. ב להאי (אה"ל). ג עפר. ד מוסיף מגרמיו [מגרמיה אה"ל] כלום. ה עבידן (אה"ל). ו כד"א; ז כר"א. ז העפר וגוי. ח לעלמא. ט ל"ג איש. י ואתחלש. יא ל"ג דמיא. יב שכיבין. יג מוסיף לעפרא אוהרא [אחרא]. יד ויתנהיר. טו יתיהיב. טז קדישין. יז עלאין. יח עלם וגוי. יט שלחני וגוי. כ שחר וגוי. כא מוסיף ויפיק לון.

ויאבק איש עמו

הסולם

מאמר

של סמאל, שהוא אל אחר, שאינו עושה פירות, וע"כ מכונה אבק.

פח) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, אם כן, אם עפר הוא חשוב כל כך, מה פירושו של מקים מעפר דל. אמר לו כמשמעו, שהוא שפלות, אבל באופן זה, מקים מעפר דל, משום שהנוקבא, המכונה עפר, אין לה מעצמה ולא כלום, אלא שמקבלת הכל מו"א ומאותו העפר, שאין לו כלום, בזמן שאינה בזווג עם ז"א, יוצא הדל שאין לו כלום, ומאותו העפר, בזמן שהוא בזווג עם ז"א כל הפירות וכל הטוב שבעולם יוצאים ממנו, ובו נעשו כל המעשים שבעולם, כמו שכתוב, הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר, ולמדנו, הכל היה מן העפר, ואפילו גלגל חמה, אבל אבק אינו עושה פירות ואבים לעולם, ועל כן, ויאבק איש, דהיינו סמאל, שהוא בא באותו אבק,

פח) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, אם כן, אם עפר הוא חשוב כל כך, מה פירושו של מקים מעפר דל. אמר לו כמשמעו, שהוא שפלות, אבל באופן זה, מקים מעפר דל, משום שהנוקבא, המכונה עפר, אין לה מעצמה ולא כלום, אלא שמקבלת הכל מו"א ומאותו העפר, שאין לו כלום, בזמן שאינה בזווג עם ז"א, יוצא הדל שאין לו כלום, ומאותו העפר, בזמן שהוא בזווג עם ז"א כל הפירות וכל הטוב שבעולם יוצאים ממנו, ובו נעשו כל המעשים שבעולם, כמו שכתוב, הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר, ולמדנו, הכל היה מן העפר, ואפילו גלגל חמה, אבל אבק אינו עושה פירות ואבים לעולם, ועל כן, ויאבק איש, דהיינו סמאל, שהוא בא באותו אבק, (דפו"י דף ק"ע ע"א)

מאמר שלחני כי עלה השחר צ) ויאמר שלחני וגוי ברכתני: ר' יהודה פתח ואמר, מי זאת הנשקפה כמו שחר וגוי, מקרא זה בארוהו ולמדנו, אבל, מי זאת הנשקפה אלו הם ישראל, בזמן שהקב"ה יקים אותם ויוציאם מן הגלות, אז יפתח להם פתח אור דק מדק וקטן מאד, ואחר כך יפתח להם

פתחא דנהורא, * דקיק זעיר, ולבתר פתחא אחרינא, דאיהו רב מיניה, עד דקב"ה ב יפתח לון תרעין עלאין, פתיחין לארבע ג רוחי עלמא. (צא) וכן כל מה דעביד קב"ה לישראל, ולצדיקיא ד די בהו, ה הכי כלהו, ולא בזמנא חדא. ו לב"ג, דאתיהיב בחשוכא, ודירוריה הוה בחשוכא תדיר, כד יבעון לאנהרא ליה, בעיין לאפתחא ליה נהורא ז זעירתא, כעינא דמחטא, ולבתר רב מגיה, וכדין בכל זמנא, עד ח דינהרון ליה כל נהורא, כדקא יאות.

(צב) כך אינון ישראל, כד"א א) מעט מעט אגרשנו מפניך ט עד אשר תפרה וגו'. וכן למאן . דאתי אסוותא, לאו איהו בשעתא חדא, אלא זעיר זעיר, עד דיתתקף. אבל לעשו, לאו הכי, אלא בזמנא חדא נהיר ליה, ואתאביד מניה זעיר זעיר, יא עד דיתתקפון ישראל, יב וישיצון ליה מכלא, מעלמא דין ומעלמא דאתי. ובגין דנהיר יג בשעתא חדא, הוה יד ליה טו שציאו מכלא. אבל ישראל, נהורא דלהון זעיר זעיר, עד טז דיתתקפון, וינהיר לון קב"ה לעלמין. (צג) וכלא יז שאלי יח לון ואמרי, מי זאת הנשקפה כמו שחר, איהו א) קדרותא דצפרא, ודא איהו כ נהורא דקיק. כא ולבתר יפה כלבנה, בגין דסיהרא, נהורא דילה כב נהיר יתיר משחר. ולבתר ברה כחמה, כג בגין

מסורת הזהר

דרך אמת

א) שחרית הבקר שהוא זמן שחרית שמתחיל להאיר (א) (שמות כ"ג ל'). ב) בהלופי גרסאות (ישעיה מ"ב י"ג) ח"א קענ: קעד. ח"ב מז: קבב: ח"ג לח. ת"ז בהשמטת תקי וי דף קמה.

חלופי גרסאות: א) מוסיקה היא [דהוא] דקיק. ב פתח. ג סטרי דעלמא (אה"ל). ד דבהו. ה נהרי. ו מוסיקה מתל לב"ג. ז זערתא. ח דינהרות. ט ל"ג עד אשר תפרה וגו'. י דאסי. יא מוסיקה ולזמנא דאתי לאומות עכו"ם [ע"ז] ב) ה' כגבור יצא וגו' (כאיש מלחמות יעיר קנאה) עד. יב מוסיקה ושיצון וישובן. יג מוסיקה לאו בשעתא. יד להו. טו שציאו. טז דאתתקפון. יז שאל. יח ל"ג לון. יט דאיהו נהורא ולי"ג מן קדרותא עד נהורא (אה"ל). כ נהיר. כא לבתר. כב נהירא. כג ל"ג מן בגין עד ולבתר.

שלחני כי עלה השחר

הסולם

מאמר

וכן למי שבאה לו רפואה, אינה באה בשעה אחת, אלא שנאה מעט מעט עד שמתרפא. אבל לעשו אינו כן, אלא בבת אחת האיר לו, ונאבד ממנו מעט מעט עד שיתחזקו ישראל, ויכריתו אותו מכל העולם הזה ומהעולם הבא. ומשום שהאיר לו בתחילה בפעם אחת, היה לו כליון מכל אבל לישראל האיר שלהם הולך ואור מעט מעט, עד שיתחזקו, ויאיר להם הקב"ה לעולם.

לחם פתח אחר מעט גדול ממנו. עד שהקב"ה יפתח להם את השערים העליונים הפתוחים לארבע רוחות העולם. פירוש שלא התגלה ישועתם בבת אחת. אלא בדומה אל שחר, שהולך ואור עד נכון היום. וע"כ נאמר אז עליהם, מי זאת הנשקפה כמו שחר וגו'.

(צא) וכן כל כזה דעביד וכו': וכן כל מה שיעושה הקב"ה לישראל ולצדיקים שבהם, הכל כן הוא, שמושיעם לאט לאט, ולא בפעם אחת. בדומה לאדם הנתון בחשך, ותמיד בחשך היה משכנו, שבעת שרוצים להאיר לו צריכים לפתוח לו תחילה, אור קטן כפתחו של מחט, ואחר כך מעט גדול ממנו, וכן בכל פעם יותר, עד שמאירים לו כל האור כראוי.

(צג) וכלא שאלי לון וכו': והכל שואלים עליהם, ואומרים, מי זאת הנשקפה כמו שחר, שחר, הוא שחרית הביקר, דהיינו החשכה המתחזקת שמתרם אור הבוקר, וזה הוא אור הדק הנזכר, ואחר כך, יפה כלבנה, כי הלבנה אורה מרובה יותר משחר.

ואחר

(דפריי דף ק"ע ע"א)

א דנהוריה, תקיף ונהיר יתיר מסיהרא. ולבתר איומה ב כנדגלות, תקיפא בנהורא ג תקיף, כדקא יאות.

צד) ת"ח, בעוד דאתחשך יממא, ואתכסיא נהורא, ד ואתי צפרא, יתנהר בקדמיתא ה זעיר זעיר, עד דיתרבי נהורא כדקא יאות, דהא כיון דקב"ה יתער לאנהרא לה לכנסת ישראל, ו יתנהיר בקדמיתא כמו שחר, דאיהי אוכמא, ולבתר יפה כלבנה, ולבתר ברה כחמה. ולבתר איומה כנדגלות, כמה דאתמר. צה) * ותא חזי, כיון דאסתליק ד צפרא, דהא לא כתיב כי בא השחר, אלא כי עלה, דהא בזמנא כי בא השחר, כדין אתתקף ההוא ממנא, ואכיש ליה ליעקב, בגין ה דההוא ממנא אכיש ליעקב, למיהב תקיפו לאתתקפא לעשו.

צו) וכד סליק ההוא אוכמא ט דשחר, י אתא נהורא, ואתתקף יעקב, דהא כדין מטא זמניה לאתנהרא, מה כתיב, ויזרח לו י"א השמש כאשר עבר את פנאל והוא צולע על ירכו. א ויזרח לו השמש, דהא כדין זמנא לאתנהרא.

צז) והוא צולע על ירכו. כדין איהו רמו, יב דהא בעוד יג דישראל בגלותא, וסבלין יד כאבין וצערין, וכמה בישין, כד טו אתנהיר לון יממא, וייתי לון נייחא, כדין יסתכלון, ויכאבון בגרמייהו, מכמה בישין וצערין, דסבלו, ויתמהו עלייהו. בגין כך ויזרח לו השמש. טו דההוא זמנא דנייחא, וכדין והוא צולע על ירכו, אתכאב וצעיר גרמיה, על מה דעבר.

מסורת הוהר

(א) (בראשית ל"ב ל"ב) לעיל בראשית א' דף ק"ל ציון ד'.

חלופי גרסאות: א דנהורא. ב כנדגלות כמה דאתמר ול"ג מן תקיפא עד ת"ח. ג תקיפא. ד נהיר סיהרא ואתי זעיר זעיר עד דיתרבי ול"ג מן ואתי עד דיתרבי (אה"ל). ה מוסיף ואתי זעיר. ו יתנהר. ז מוסיף צפרא לאתנהרא (אה"ל). ח דההוא שעתא איהו אוכמא דשחרותא וההיא תקיפא לאתתקפא עשו זכך סליק (אה"ל). ט דשחרותא; מוסיף דשחרותא בהאי שעתא איהו אוכמא דשחרותא דההוא תקיפו לאתתקפא עשו והא אתא נהורא (הרמ"ק). י מוסיף ואתחזי; והא. יא השמש וגו'. יב דבעוד. יג דישראל. יד צערין וכאבין. טו יתנהיר. טז דא הוא (אה"ל).

מאמר

ואחר כך ברה כחמה, אשר אורה חזק ומאיר יותר מלבנה. ואחר כך, איומה כנדגלות, שפירושה, חזקה באור חזק כראוי. כנדגלות, ה"ט ד' דגלים הכוללים י"ב שבטים. שהם תכלית מילואה של הנוקבא.

צד) ת"ח בעוד וכו': בוא וראה, בעוד שחשך היום, והאור מכוסה, והבוקר בא להאיר, יאיר מתחילה מעט מעט עד שמתרבה האור כראוי, כן כאשר הקב"ה יתעורר להאיר לכנסת ישראל, יאיר מתחילה כמו שחר, שהוא שחר, ואחר כך יפה כלבנה, ואח"כ ברה כחמה, ואח"כ איומה כנדגלות, כמו שאמרנו.

צה) ות"ח כיון וכו': ובוא וראה, כתוב כיון (דפו"י דף ק"ע ע"א *) דף ק"ע ע"ב)

הסולם

שלחני כי עלה השחר

שעלה השחר, לא כתוב, כי בא השחר אלא כי עלה, כי בזמן, שבא השחר, או מתגבר אותו הממונה של עשו, והקיש את יעקב, כי הממונה ההוא הקיש את יעקב, כדי לתת אומץ לעשו להתגבר.

צו) וכך סליק וכו': אבל כאשר אותה שחרית של השחר עולה או בא האור, ויעקב מתגבר, כי אז מגיע זמנו להאיר, מה כתוב, ויזרח לו השמש כאשר וגו', ויזרח לו השמש, כי אז הזמן להאיר.

צז) והוא צולע על ירכו: זה הוא רמו, כי בעוד שישראל הם בגלות וסובלים כאבים וצעיר וכמה רעות, כאשר יאיר להם היום

צח) ואיהו כד אסתלק קדרותא דשחרא, כדין אתתקף א ואתאחיד ב ביה, נ דכד אתחלש חיליה, דלית ליה ד שולטנותא אלא בליליא, ויעקב שלטנותיה ביממא. ועל דא אמר, ויאמר שלחני כי עלה השחר, דהא אנא ברשותך קאימנא, והא אתמר ואוקמוה.

צט) א (א) ה על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה וגו', כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה, דאפילו בהנאה אסיר, ואפילו ו ליהביה לכלבא. ואמאי אקרי גיד הנשה. כלומר, גיד דאיהו מנשה לבני נשא, ז מפולחנא ח דמאריהון, ותמן הוא יצר הרע רביע.

ק) וכיון דאתדבק עם יעקב, לא אשכח אתר דיכיל לאתגברא עליה דייעקב, בגין דכל שייפי גופא סייעי ליעקב, וכלהו הוּו תקיפין, ולא הוּו בהון חולשא, מה עבד, ויגע בכף ירכו בגיד הנשה, בזיניה, ביצר הרע דאיהו זיניה ואתריה, ומתמן אתי יצר הרע על בני נשא.

קא) ובגין כך אמרה אורייתא לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. כמה דאמרו חברייא, בשייפין דבר נש, ט דרמיזו לעילא, אי טב טב, ואי ביש ביש, ובגין כך, כל שייפא מתקיף שייפא, ודאי גיד הנשה מתקיף ליצר הרע, דהוא זיניה, ובני ישראל לא יאכלו ליה, דלאו אינון מסטריה ומזיניה, אבל עמין

מסורת הזוהר

דרך אמת

א) המצויין הוא ממדרש הנעלם. (עי' בחלופי גרסאות א) (בראשית ל"ב ל"ג) ח"א קעא. ח"ב מא: ת"ז אות ה').
תקי י"ח דף לו:.

חלופי גרסאות: א ואחיד. ב בה. ג דקא. ד שולטנותיה: מוסיף שולטנותא דיליה. ה מכאן עד גיד הנשה אות ק"ד הוא בדפוס בסוגריים. וכו"ז כתב זה המאמר הוא ממדרש הנעלם. ואה"ל כתב כל זה מיותר ולא איתיה בכל הספרים הישנים ואינו מהזוהר. ו ל"ג ליהביה. ז לפולחנא. ח דמאריהון. ט דרמיון. י מוסיף שאר עמין.

גיד הנשה

הסולם

מאמר

ק) וכיון דאתדבק וכו': וכיון שהמלאך התאבק עם יעקב, לא מצא מקום בגופו שיוכל להתגבר על יעקב, כי כל אברי גופו עזרו ליעקב. כי כולם היו חזקים ולא היתה בהם חולשה, ואין הקליפה נאחזת אלא במקום חסרון וחולשה. מה עשה, ויגע בכף ירכו בגיד הנשה, במינו דהיינו ביצר הרע שהוא מינו, ושם מקומו של היצר הרע, ומשם בא היצר הרע אל בני אדם. פירושו, כיון שגיד הנשה הוא מקומו של היצר הרע, שהוא מינו של המלאך סמאל, ע"כ היה יפה כחו להאחז שם.

היום, ותהיה להם מנוחה, יסתכלו או ויכאב לבם, מכל אלו הרעות והצער שסבלו, ויתמהו עליהם, ועל כן אה"כ ויזרח לו השמש, דהיינו השמש של זמן המנוחה, ואז והוא צולע על ירכו, שפירושו הוכאב ונצטער בעצמו על מה שעבר עליו. צח) ואיהו כד אסתלק וכו': והוא יעקב, כאשר עלתה שחרות הבוקר, אז נתגבר ונאהז בו כי נחלש כחו של המלאך, כי אין לו שליטה אלא בלילה, ויעקב שולט ביום. ועל כן נאמר, ויאמר שלחני כי עלה השחר, כי אני נמצא ברשותך וכבר למדנו ובאריהו.

מאמר גיד הנשה

קא) ובגין כך אמרה וכו': ומשום זה אמרה תורה, לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה. כמו שאמרו החברים באבריו של האדם מרומז מה שלמעלה, אם האבר טוב הוא ממשיך טוב, ואם הוא רע ממשיך רע. ועל כן כל אבר שאוכלים מן בעלי חיים מחזק אבר שכנגדו

על כן לא יאכלו וגו' בגיד הנשה: ואפילו בהנאה אסור, ואפילו לתת לכלב אסור, ושואל, ולמה נקרא גיד הנשה, ומשיב, כלומר, גיד שהוא מנשה דהיינו מדיח, בני אדם מעבודת בוראם. ושם רובץ היצר הרע. (דפוס דף ק"ע ע"ב)

ע"ז, יאכלו ליה, דאיהו מסטרא ומזינא דמלאכא דלהון, דאיהו סמאל, בגין לתקפא לבהון.

קב) בגין דאית בבר נש, רמ"ח שייפין, לקבל רמ"ח פקודין דאורייתא, דאינון למעבד א אתיהבו, ולקבל רמ"ח מלאכין, דאתלבשת בהון שכינתא, ושמא דלהון כשמא ב דמאריהון.

קג) ואית בבר נש שס"ה גידין, ולקבלהון שס"ה פקודין, דלאו אינון, ג אתיהבו למעבד, ד ולקבל שס"ה יומי שתא, והא תשעה באב ה חד מנהון, דאיהו ו לקבל סמאל, דאיהו חד מאינון ז שס"ה ח מלאכין, ובג"כ אמרה אורייתא, לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה, א"ת לאסגאה תשעה באב, דלא אכלין ביה, ולא שתין.

קד) ובגין כך חזא קב"ה כלא, ונרמז בהון רמז ליעקב, ויאבק איש עמו, בכל יומי שתא, ובכל שייפין דיעקב, ולא אשכח בר ההוא גיד הנשה, מיד תשש חיליה דיעקב, וביומי שתא אשכח יום תשעה באב, דביה אתתקף ואתגזר דינא עלנא, ואתחרב ט בי מקדשא, וכל מאן דאכיל בתשעה באב, כאילו אכיל גיד הנשה. ר' חייא אמר, אלמלא לא אתחלש יא חילא יב דא דיעקב, יג הוה אתקיים יעקב לגביה, יד ואתבר חילא דעשו, לעילא ותתא.

קה) רבי שמעון פתח פתח טו ואמר, א) כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום

מסורת הזהר

א) (יחזקאל א' כ"ח) לעיל בראשית א' דף ע"ה ציון ג'. ובראשית ב' דף ט"ז ציון ב'.

חלופי גרסאות: א אתיהבו, ב דמריהון, ג אתיהבו, ד ולקביל, ה ל"ג חד מנהון דאיהו, ו ולקבל, ז רמ"ח ח יומין, ט ל"ג בי, י מן אות צ"ט עד כאן היא דפוזי בסוגריים. יא דאתר; אתר, יב ל"ג דא (אה"ל). יג ל"ג הוה; הוה מתקיים (אה"ל). יד ויתבר; ויתחבר (אה"ל). טו ל"ג ואמר.

גיד הנשה

הסולם

מאמר

גידיים, הם בזוניה אחת, ועל כן אמרה תורה לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה, א"ת הוא לרבית תשעה באב, שאין אוכלים בו ואין שותים. להיותו בחינה אחת עם גיד הנשה.

שכנגדו באדם האוכל, ודאי שגיד הנשה מחזק את היצר הרע שהוא מינו, ובני ישראל לא יאכלו אותו, שהם אינם מצדו וממינו, אבל העמים עובדי ע"ז יאכלו אותו, שהם מצדו וממינו של המלאך שלהם שהוא סמאל, ויחזק את לבם.

קד) ובגין כך הוא וכו': ומשום זה ראה הקב"ה הכל, ונרמזו בכתוב, רמז ליעקב, ויאבק איש עמו, היינו בכל ימות השנה, ובכל אבריו של יעקב, ולא מצא מקום לאהוה אלא בגיד הנשה ההוא, ומיד תשש כחו של יעקב, ובימות השנה מצא את יום תשעה באב, שבו נתגבר סמאל, ונגזר הדין עלינו, ונחרב בית המקדש, וכל מי שאוכל בתשעה באב, כאילו אוכל גיד הנשה, רבי חייא אומר, אלו לא נחלש כח זה של ירך יעקב, היה יכול לו יעקב, והיה נשבר כחו של עשו, למעלה ולמטה.

קב) בגין דאית בבר נש וכו': משום שיש באדם רמ"ח אברים כנגד רמ"ח מצות שבתורה, שהם נתנו להעשות, וכנגד רמ"ח מלאכים, שנתלבשה בהם השכינה, ושם כשם רבונם.

קג) ואית בבר נש וכו': ויש באדם שס"ה גידיים, וכנגדם שס"ה מצות, שהם לא נתנו להעשות, שגיד הנשה הוא אחד מהם וכנגד שס"ה ימות השנה דהיינו בתוספת עשרת ימי תשובה, ותשעה באב הוא אחד מהם, שהוא כנגד המלאך סמאל, שהוא אחד משס"ה מלאכים השולטים על שס"ה ימות השנה, ונמצא ט' באב בשס"ה ימות השנה, וגיד הנשה בשס"ה (דפו"י דף ק"ע ע"ב)

קה) ר' שמעון פתח וכו': ר"ש פתח ואמר, כמראה הקשת אשר יהיה וגו' מקרא זה

* הגשם כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד יי' ואראה ואפול על פני וגו'. האי קרא אתמר. אבל ת"ח, דהא כתיב א' ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. מה בין משה לשאר ב' נביאי עלמא. ג משה אסתכל באספקלריאה דנהרא, ד שאר ה' נביאי, לא הוו ו' מסתכלי, אלא באספקלריאה * דלא נהרא. משה הוה שמע וקאים על רגלוי, וחיליה אתתקף, והוה ידע מלה על בורייה, ז כמה דכתיב ב' ומראה ולא בחידות. שאר נביאי, הוו נפלי על אנפייהו, ואתחלש חילא דלהון, ולא הוו יכלי לקיימא על בורייה דמלה, מאן גרם לון דא, בגין ה' דכתיב, א' כי נגע בכף ירך יעקב והוא צולע על ירכו.

קו) וכל אינון נביאין, לא יכילו לקיימא, על מה דזמין קב"ה למעבד ליה לעשו, בר עובדיה נביאה, דהוה גיורא, דאתי מסטרא דעשו, ה' דא קאים בקיומיה עליה דעשו, ולא אתחלש חיליה.

קז) וע"ד כל שאר נביאי, . אתחלש תוקפייהו, ולא הוו יכלין לאתקיימא, לקבלא מלה על בורייה כדקא יאות, מאי טעמא, בגין כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה, י' דנסיב יב' ושאיב כל חילא דירכא, ועל דא אתבר חילא דירכא, ואשתאר צולע על יג ירכו, דהא כל נביאין יד' דעלמא, לא יכילו טו לאדבקא ולקיימא טז ביה. ת"ח, נביאין יז כלהו, בר משה, לא קיימו בתוקפייהו כדקא חזי.

מסורת הזהר

א) (דברים ל"ד י') לעיל הקדמת הזהר דף קל"ב ציון א'. ב) (במדבר י"ב ח) ח"ל קעא. לעיל הקדמת הזהר דף פ"ה ציון ו'. ג) לעיל דף כ"ט ציון א'.

חלופי גרסאות: א' הגשם וגו', ב' נביאין דעלמא. ג' מוסיף אלא משה. ד' ושאר. ה' נביאין. ו' מסתכלין. ז' כד"א. ח' ל"ג דכתיב (אה"ל). ט' מוסיף ועל דא. י' ולא תקפא בהו אבל שאר נביאי יא' דסאיב (אה"ל). יב' ל"ג ושאיב. יג' מוסיף ירכו בג"כ לית לאסתכלא ביה כלל כלהו בר ממה לא יכילו לאדבקא ולקיימא ביה אלא עד זמנא דיתני מלכא משיחא מכאן ואילך לא יכלו לאתדבקא ולקיימא ליה. ת"ח נביאי לא קיימו (אה"ל). יד' מוסיף דעלמא בר ממה. טו לאתדבקא: מוסיף לאתדבקא ביה. טז מוסיף ביה עד זמנא דיתני מלכא משיחא (הרמ"ק). יז ל"ג כלהו בר משה (אה"ל).

מאמר	הסולם	גיד הנשה
<p>זה למדנו. אבל בוא וראה, כי כתוב, ולא קם נביא עוד בישראל כמשה. ושואל מה בין משה לשאר נביאי העולם. ומשיב, משה הסתכל באספקלריאה המאירה שהיא ז"א, שאר הנביאים, לא היו מסתכלים אלא באספקלריאה שאינה מאירה, שהיא הנוקבא. משה היה שומע הנבואה, ועומד על רגליו, וכחו מתגבר, והיה יודע יבר על בוריה, כמ"ש ימראה ולא בחידות. שאר הנביאים היו נופלים על פניהם בשעת הנבואה, ונחלש כחם, ולא היו יכולים לעמוד על בירורו של הדבר. מי גרם להם זה, משום שכתבו, כי נגע בכף ירך יעקב והוא צולע על ירכו. פירוש כי הנבואה היא מנו"ה דז"א שה"ס ב' ירכין, וכיון שנפגם הירך, ע"כ אין נבואתם צלולה כראוי. (ועי' לעיל ב"א דף דפו"י דף ק"ע ע"ב * דף קע"א ע"א)</p>	<p>קל"ג אות קט"ה ובהמשך). קו) וכל אינון נביאין וכו': וכל אלו הנביאים לא יכלו לעמוד על מה שעתידי הקב"ה לעשות לעשו, חוץ מעובדיה הנביא. שהיה גר טבא מצד עשו, הוא עמד על בוריו בענין עשו, ולא נחלש כחו, כמ"ש בספר עובדיה. קז) וע"ד כל שאר וכו': ועל זה, כל שאר הנביאים נחלש כחם ולא יכלו לעמוד ולקבל דבר על בוריו כראוי. מה הטעם, משום כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה, שלקח ושאיב כל הכח של הירך, ועל כן נשבר כחו של הירך, ונשאר צולע על ירכו. כי כל נביאי העולם לא יכלו להשיג ולעמוד בו. בוא וראה, כל הנביאים חוץ ממה לא עמדו בכחם כראוי.</p>	<p>ומאן</p>

קח) ומאן דלעי באורייתא, א ולית מאן דסמיך ליה, ולא אשתכח מאן דאטיל מלאי ב לכיסייה לאתתקפא, על דא, אורייתא קא משתכחא בכל דרא ודרא, ואתחלש תוקפא דאורייתא ג כל יומא ד ויומא, בגין דלית לון לאינון דלעאן ה בה, על מה ו דסמכין, ומלכו ז חייבא אתתקף ח בכל יומא ויומא. ת"ח, כמה גרים חובא דא, ט ובגין דלית י מאן דאסמיך לאורייתא כדקא יאות, אינון סמכין חלשין, וגרמין יא לאתתקפא, להווא דלית יב ליה שוקין ורגלין לקיימא עלייהו.

קט) פתח ואמר, א) ויאמר יי אלהים אל יג הנחש כי עשית זאת ארור אתה מכל הבהמה וגוי, על גחונך תלך. מאי על גחונך תלך. דאתברו סמכין דיליה, וקציצו רגלוי, ולית ליה על מה דקאים. יד כד ישראל לא בעאן לסמכא טו ליה לאורייתא, טז אינון יז יהבין יח ליה, סמכין ושוקין, לקיימא ולאשתקפא בהו.

קי) ת"ח, כמה יט עקימו וחכימו, אתחכם בהווא ליליא, הווא כ דרכיב נחש, לקבליה דיעקב, דהא איהו הוה ידע, דכתיב ב) הקול קול יעקב כא והידיים ידי עשו, ואי פטיק כב קלא דיעקב, כדין והידיים ידי עשו, בגין כך, אסתכל לכל סטרין, לאבאשא ליה כג ליעקב, ולאפסקא קליה.

קיא) וחמא ליה תקיף בכלא. דרועין מסטרא דא ומסטרא דא, דאינון כד תקפיין. כה גופא, כז דאתתקף בינייהו, וחמא כז תוקפא דאורייתא, כח ואתתקף מסורת הוהר

(א) (בראשית ג' י"ד) לעיל נח דף ק"ו ציון ב'. ב) (בראשית כ"ו כ"ב) ה"ב נח: ק.

חלופי גרסאות: א ולית ליה על מאן דסמיך. ב לכיסייה. ג בכל. ד ל"ג ויומא. ה ביה. ו דסמכי. ז ל"ג חייבא; אחרא. ח כל. ט דבגין. י מוסיף לון מאן. יא לאתקפא. יב לון. יג הנחש וגוי. יד מוסיף בר כז (אה"ל). טו לה (אה"ל). טז ואינון (אה"ל). יז יהבי. יח לה. יט חכימו ועקימו. כ דהוה רכיב. כא ל"ג והידיים ידי עשו. כב קליה. כג ל"ג ליעקב. כד תקיפו (אה"ל). כה דגופא. כז אתתקף (אה"ל). כז ל"ג תוקפא. כח דאתתקף.

גיד הנשה

הסולם

מאמר

גחונך תלך. ומשיב, כי נשברו הסומכים שלו גחונך תלך. ומשיב, כי נשברו הסומכים שלו ונקצצו רגליו, ואין לו על מה שיעמוד. כך ישראל אם אינם רוצים לסמוך את התורה, הם דהיינו לפרנס ת"ח העווסקים בתורה כנ"ל, הם נותנים לנחש סומכים ושוקים לעמוד ולהתחזק בהם. כי מחסרונות שבקדושה נבנה הס"א.

קי) ת"ח כמה עקימו וכו': בוא וראה כמה מרמה וערמה התחכם באותו הלילה, אותו רוכב על הנחש, שהוא סמאל, כנגד יעקב. כי הוא היה יודע, שכתוב, הקול קול יעקב והידיים ידי עשו, שפירושו, שאם נפסק קולו של יעקב, דהיינו קול התורה, אז ניתן כח אל הידיים ידי עשו, משום זה הסתכל לכל הצדדים להרע ליעקב ולהפסיק קול תורתו.

קיא) וחמא ליה תקיף וכו': וראה אותו חזק בכל הבחינות, ראה הזרועות, מצד

זה

קח) ומאן דלעי וכו': ומי שלומד בתורה, ואין מי שיתמוך בו, ולא נמצא מי שיטיל כסף לסחורה לתוך כיסו, לחזקו, על זה נשתכחה התורה בכל דור ודור, ונחלש כחה של התורה בכל יום ויום, כי אין להם לעוסקים בתורה על מה שיסמכו. שז"ס והוא צולע על ירכו, שאינם נותנים תמיכה וחיון לת"ח שיוכלו לעסוק בתורה. וע"כ והמלכות הרשעה מתגברת בכל יום ויום. בוא וראה כמה גרם החטא הזה, ומשום שאין מי שיסמוך את התורה שהיא ז"א, כראוי, נעשו הסומכים דז"א חלשים, דהיינו נו"ה דז"א המכונים סמכין, וגורמים שיתגבר אותו שאין לו שוקים ורגלים לעמוד עליהם. שהוא הנחש הקדמוני.

קט) פתח ואמר וכו': פתח ואמר, ויאמר ה' אלקים וגוי על גחונך תלך. ושואל מהו על

(דפו"י דף קע"א ע"א)

בכלא, כדין א) וירא כי לא יכול לו. מה עבד, מיד ויגע בכף ירכו, דאתחכם לקבליה, אמר כיון דאתברו סמכין דאורייתא, מיד אורייתא לא אתתקף, וכדין יתקיים מה דאמר אבוהון, הקול קול יעקב והידים ידי עשו. א) ב) והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך.

קיב) ובדא אתחכם לקבליה דיעקב, דהא בגין ב) דיתבר ג) חילא דאורייתא, אזיל ; ואתתקף עשו. וכד חמא דלא יכיל לה לאורייתא, כדין חליש תוקפא, דאינון ד) דסמכין לה, וכד לא ה) ישתכח מאן דסמך לאורייתא כדין לא יהא קול קול יעקב, ויהון ידיים ידי עשו.

קיג) וכד חמא יעקב הכי, ו) כד סליק צפרא, אתקיף ז) ביה, ואתגבר עליה, עד דאיהו בריך ליה, ואודי ליה על אינון ברכאן, ואמר ליה, ד) לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל, לאו יעקב בעקימו, אלא בגאותא ותוקפא, דלית מאן דיכיל לך.

קיד) ות"ח, מהאי נחש, כמה חילין מתפרשן לכל סטר, ואשתכחו בעלמא לגבי בני נשא. ח) ובעינן, ט) לקיימא לההוא גיד הנשה, דאע"ג דקריב ביה ההוא דרכיב על . חויא, יא) קיים איהו, ואתקיים בגוון ולא יב) אתבר.

מסורת הזה.

א) (בראשית ל"ב כ"ו) לעיל בראשית א' דף קל"ג ציון ג'. ב) (בראשית כ"ז מ') לעיל תולדות דף ס"ה ציון א'. ג) לעיל הקדמת הזהר דף קמ"ד ציון ג'. ד) (בראשית ל"ב כ"ט) לעיל תולדות דף ע"ג ציון ה'.

חלופי גרסאות: א) מוסיף וכתיב והיה. ב) דאתבר (אה"ל). ג) ויתתקף. ד) דסמכין. ה) אשתכח; אשכח (אה"ל). ו) דסליק ול"ג כד. ז) מוסיף יעקב ביה. ח) ובעין (אה"ל). ט) לקיימא קיומא דההוא גיד אע"ג; לקיימא קיומא דההוא גיד הנשה אע"ג (אה"ל). י) חויא. יא) קיים. יב) אתעבר (אה"ל).

הסולם

מאמר

גיד הנשה

זה ומצד זה, דהיינו חסד וגבורה הנקראים אברהם ויצחק שהם חזקים. ראה הגוף, שה"ס יעקב המיוחד ב' הזרועות, שמתחזק ביניהם. וראה כח התורה שלו ושהוא חזק מכל הבחינות, או וירא כי לא יכול לו. מה עשה, מיד, ויגע בכף ירכו, דהיינו בתומכי התורה, שנתחכם כנגדו, אמר, כיון שנשברו תומכי התורה, מיד לא תוכל התורה להתחזק עוד, ואז יתקיים מה שאמר אביהם, הקול קול יעקב והידים ידי עשו כמיש לעיל, וכן, והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך. קיב) ובדא אתחכם וכו': ובוזה נתחכם כנגד יעקב, כי כדי לשבור כח התורה שלו הלך ונתחזק עשו, וכשראה שלא יכול לפגוע בתורתו, אז החליש כחם של אלו התומכים בלומדי התורה, כי כשלא ימצא מי שיתמוך בלומדי התורה, אז לא יהיה קול קול יעקב, ויהיו הידים ידי עשו. קיג) וכד חמא וכו': וכאשר ראה יעקב את זה, כשעלה השחר התקיף אותו ונתגבר עליו, עד שהוא ברך אותו והודה לו על (דפו"י דף קע"א ע"א)

הברכות, ואמר לו, לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל, דהיינו לא יעקב, שמורה על מרמה, כמיש ויעקבני זה פעמים, כי אם ישראל, דהיינו בגאווה וגבורה שאין מי שיוכל לך, כי השם ישראל מורה על שררה וגאווה. כמיש כי שרית עם אלקים ואנשים ותוכל. קיד) ות"ח מהאי נחש וכו': ובוא וראה, מנחש זה, כמה חילות מתפרשים לכל צד, ונמצאים בעולם אצל האנשים. וצריכים לקיים את גיד הנשה ההוא, כי אע"פ שקרב אליו אותו הרוכב על הנחש, שהוא סמאל, הוא קיים, ומתקיים בגוון, ולא נשבר. בכדי להסביר דברים אלו צריכים לבאר תחילה כללות כל המאמר הזה. ונודע כי ש"ך ניצוצין נפלו בשבירת הכלים בעולם הנקודים, שהם עשר ספירות שבכל אחת מהן נשברו ל"ב בחינות. דהיינו שמונה מלכים דעת חסד גבורה ת"ת נצח הוד יסוד ומלכות, ובכל אחד מהם ד' בחי' חו"ב תו"מ הרי ל"ב, ועשר פעמים ל"ב הם בגי' ש"ך. וט"ס ראשונות שבהם, מתבררות ומתקנות ע"י המאציל, שתקן מהם

קטז) * וחילא בעינן לאתתקפא בעלמא, ולאחזאה א) כי שרית עם ב אלהים ועם אנשים ותוכל. וכד חמי, דהא לא אתבר, ולא ג אתאכיל ההוא אתר, כדין אתבר חיליה ותוקפיה, * ולא יכיל לאבאשא ד לבנוי דיעקב. ועל דא, לא בעינן למיהב דוכתא לברייתא דעלמא, למיכל ליה, ולא ה לאתהנאה מיניה, כלל.

קטז) ר' ייסא סבא ז דרש, ב) כי נגע בכף ירך יעקב. כתיב הכא כי נגע

מסורת הזוהר

א) (שכ). ב) לעיל דף כ"ט ציון א.

חלופי גרסאות: א מוסיף וחילא דיעקב. ב אלקים וגוי. ג אתאכל. ד לבני. ה לאתהנאה כלל מיניה. ו לאתאכלא. ז ל"ג כלל. ז דריש.

מאמר

הסולם

גיד הנשה

דאכיל בתשעה באב כאלו אכיל גיד הנשה, כי אכילה ה"ס ביוריים מן הקליפות, וכיון שגיד הנשה הוא בחינת ל"ב האבן, ע"כ אזה"כ לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה וגו', כי אסור לבררו בידי אדם כנ"ל, ומה הטעם אסור לאכול בתשעה באב, כי ביום זה שהוא בחינת ל"ב האבן אסור הביור. הרי שאיסור גיד הנשה ואיסור אכילה בת"ב הם דבר אחד. וי"ש כאן, ובעינן לקיימא לההוא גיד הנשה, כלומר אע"פ שאסור לברר איתו ולאכלו, משום שהקליפות נאחזות בו, נכל מקום אנו מצויים לקיימו, עד לעתיד לבא, עד שיתקן על ידי המאציל, דאע"ג דקריב ביה ההוא דרביב על הויא קיים איהו, כי אע"פ שסמאל נאחז בו לא ביטל אותו בזה, ואתקיים בגוון ולא אתבר, כי אע"פ שאין לו תקון בעצם מהותו נ"מ יש לו תקון בגוון שלו, כי גוון שלו שהוא שחור, נכלל בג' גוונים דקדושה שבט"ס ראשונות, ומקבל מהם הארה ותקון, שיתקיים באופן שיהיה ראוי לביורו לעתיד לבא.

מהם ד' עולמות אבי"ע, וע"י הצדיקים בקיום תורה ומצות, שהם ט' פעמים ל"ב שבגי' רפ"ה. אבל ספירה אחרונה מהם שהיא מלכות הכוללת גם היא ל"ב בחינות, נשארה בתוך הקליפות בלתי מבוררת, ואי אפשר לברר ולתקן אותה בשתא אלפי שני. וע"כ נקראת ל"ב האבן, מטעם, שאסור לברר ממנה, אלא אם נשמרים היטב שלא לברר אלא רפ"ח הניצוצים, הרי במשך שתא אלפי שני, היא מתבררת מאליה, בלי שום מעשה מלמטה, ואז נאמר עליה, והסירותי את ל"ב האבן מקרבכם. שהוא ל"ב בחינות שבכלי המלכות הנ"ל שנשברה, ונתלכשה בקליפות. שהתקון הוא בידי המאציל בלבד, ולא בידי אדם. ונודע שבכל דבר יש עולם שנה נפש, וע"כ גם בבחינת ל"ב האבן הזה יש בו עולם שנה נפש, שבבחינת העולם הוא הנפש הקדמוני שסמאל רוכב עליו, ומבחינת שנה היא תשעה באב, ומבחינת נפש, ה"ס גיד הנשה, וי"ס וירא כי לא יכול לו, כי יעקב היה שלם מכל רפ"ח ניצוצים, שכבר תקנם לגמרי, או ויגע בכף ירכו, דהיינו בגיד הנשה, כי היא עוד לא נבררה כנ"ל, וע"כ התקע כף ירך יעקב, כי כמו שסמאל יש לו כח לרכוב על הנפש, כן יש לו כח על גיד הנשה, כי בחינה אחת הן, זה בעולם וזה בנפש כנ"ל. וי"ש (באות ק"ד) ויאבק איש עמו, בכל יומי שתא ובכל שויפין דיעקב, דהיינו בבחינת שנה ובבחינת נפש, ולא אישכח בר ההוא גיד הנשה וכו' ופיומי שתא אישכח יום תשעה באב, שגיד הנשה הוא בחינת ל"ב האבן שבנפש, ותשעה באב הוא בחינת ל"ב האבן שבשנה, שהם עוד לא נבררו מן הקליפות, וע"כ נאחז בהם. וי"ש וכל מאן (דפוי' דף קע"א ע"א *) דף קע"א ע"ב)

קטז) וחילא בעינן וכו': וצריכים להרבות כח הקדושה בעולם, ולהראות, כמ"ש, כי שרית עם אלקים ועם אנשים ותוכל. וכשהוא רואה, שגיד הנשה לא נשבר, כי נונטיכים לו הארה לקיום כנ"ל, ולא אתאכיל איתו מקום, דהיינו שנשמרו מלאכלו שפירושו בירור, כנ"ל בדבור הסמוך, אז נשבר כחו ותוקפו של סמאל, ואינו יכול להרע לבני יעקב, ועל כן אין אנו צריכים ליתן מקום לבריות העולם לאכול אותו ולהנות ממנו. קטז) ר' ייסא סבא וכו': רי"ס דרש, כי נגע בכף

א בכף, וכתוב. התם, א) כל הנוגע ב) במת בנפש ג האדם וגוי. מה להלן מסאבא, ד אוף הכא נמי מסאבא, דסאיב ההוא אתר, ומאתר מסאבא, לית ה) לן ו לאתהנאה מניה כלל, כ"ש באתר דקריב ההוא סטר מסאבא, ואורייתא לא קאמר, אלא כי ז נגע, וכתוב ויגע בכף ירכו, כד"א ב) וכל אשר יגע בו הטמא יטמא, בריך רחמנא, דיהיב אורייתא לישראל, למזכי בה בעלמא דין ובעלמא דאתי, ח כמה דכתיב א) ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד. קיז) והוא ד) עבר לפנייהם וישתחו ו) ארצה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו. ר) אלעזר פתח ו) ואמר ה) כי לא תשתחוה לאל אחר כי ה' קנא שמו. וכי יעקב דאיהו שלימא יא) דאבהן, יב) דאתבריר חולקא שלימתא יג) לקביה, ואיהו יד) אתקריב לגביה טו) יתיר, היך סגיד ליה לההוא רשע דעשו, דאיהו טז) בסטרא דאל אחר, ומאן דסגיד ליה, סגיד לאל אחר. אי תימא, בגין דאמרו תעלא בעדניה סגיד ליה, לאו הכי, דהא עשו כאל אחר הוה, ויעקב לא יסגוד לההוא סטרא, ולההוא חולקא כלל.

קיה) י) אלא, כתיב ו) ואמרתם כה לחי ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום. יח) והא אתמר, דאסיר יט) לאקדומי כ) להו שלם לרשיעיא, וכיון דאסיר, כא) היכי אשכחנא דדוד אמר האי קרא לנבל, אלא הא אוקמוה דלקביה קאמר, כב) בגין לקשרא כג) ליה לחי. וחשיב נבל דעליה קאמר.

מסורת הזהר

א) (במדבר י"ט י"ג). ב) (שם י"ט כ"ב). ג) (משלי ג' ט"ז) ה"א קפד: קצ. ה"ב פה. צג. ה"ג רצו: ת"ז תס"ז ד' דף קכז. ד) (בראשית ל"ג ג') לעיל דף ח' ציון ב'. ה) (שמות ל"ד י"ד) לעיל ה"י שרה דף ס"ו ציון א'. ז) (שמואל א' כ"ה ו') ה"ב כג: ה"ג עז:

הליפי גרסאות: א ל"ג בכף. ב במת וגוי. ג מוסיף הארם יטמא. ד אף. ה לון. ו לאתקנא. ז ל"ג מן נגע עד כד"א; מוסיף נגע בכף ירך יעקב. ח הה"ד. ט ארצה וגוי. י ל"ג ואמר. יא מוסיף דאבהן דאשתלים לעילא ותתא (אה"ל). יב דאתברר. יג דקביה. יד קריב; לאתקריב. טו מוסיף יתיר ואשתלים לעילא [ולתתא]. טז בסטרא. יז פתח ר' אבא ואמר ואמרתם; אלא הכתוב אמר כה. יח והאי דאסיר אפילו לאקדומי (אה"ל). יט מוסיף ליה לאקדומי. כ ל"ג להו. כא היך. כב ובגין לקשרא כה לחי (אה"ל). כג כה.

וישתחו ארצה

הסולם

מאמר

בכף ירך יעקב, כתוב כאן כי נגע בכף, וכתוב שם כל הנוגע במת וגוי, מה שם הוא טובא, אף כאן טובא, כי סמאל טימא אותו מקום, דהיינו את גיד הנשה, וממקום טמא אין לנו להנות ממנו כלום, ומכל שכן במקום שאותו צד הטומאה, שהוא סמאל, קרב אליו. והתירה אינה אומרת יותר אלא, כי נגע, שכתוב, ויגע בכף ירכו, כמשיא, וכל אשר יגע בו הטמא יטמא. ללמד שסמאל טימא אותו מקום בנוגעו, ברוך הרחמן, שנתן תורה לישראל לזכות על ידה בעולם הזה ובעולם הבא, כמ"ש ארך ימים וגוי.

מאמר וישתחו ארצה

קיה) והוא עבר לפנייהם וגוי: ר) אלעזר פתח ואמר, כי לא תשתחוה לאל אחר וגוי, ומקשה, וכי יעקב, שהוא הבחיר שבאבות (דפו"י דף קע"א ע"ב)

בארוהו

קט) כגוונא דא, א) וישתחו ישראל על ראש המטה, וכי א לגבי דבריה סגיד. אלא לאתריה דשכינתא קא כרע וסגיד, אוף הכא, והוא עבר לפניהם, מאי והוא, דא שכינתא ב עלאה, ג דהוה אזלא ד קמיה, ה ודא הוא נטירו עלאה. כיון דחמא ו יעקב, אמר, הא עידן לסגדא לגביה דקב"ה, דהוה אזיל קמיה. קכ) כרע וסגיד שבע זמנין, ב) עד גשתו עד אחיו, ולא כתיב וישתחו לעשו, אלא כיון דחמא דהא קב"ה ז אזל קמיה, כדין סגיד לקבליה, בגין דלא למיהב יקר ה למסגד לאחרא בר מניה, וכלא איהו כדקא יאות. זכאין אינון צדיקיא, דכל עובדיהון דקא עבדי, בגין יקרא ט דמאריהון איהו, ובגין דלא יסטון לימינא ולשמאלא.

קכא) א וירץ עשו לקראתו ויחבקהו ויפול על . צוארו. צוארו כתיב חסר. וישקהו ויבכו. ר' יצחק אמר, ה) והרשעים כים נגרש כי השקט לא יוכל ויגרשו מימיו רפש וטיט, האי קרא אתמר. ומלי דאורייתא, כמה רזין עלאין אית בהו, משניין דא מן דא וכלא חד.

קכב) והרשעים כים נגרש יא כי השקט לא יוכל, דא עשו, דכל עובדוי ברשיעו ובחיובא, דהא כד אתא לגביה דיעקב, יב עובדוי לא יג הו בשלם, ויפול על צוארו חד, צוארו דא ירושלם, דאיהו צוארו דכל עלמא. ויפול על צוארו, ולא על צואריו, בגין דתרין זמנין אתחריב בי מקדשא, חד מבבל, וחד מזרעיה יד דעשו, דאפיל גרמיה עליה זמנא חדא, וחריב ליה, ועל דא ויפול על צוארו, חד.

מסורת הזהר

א) (בראשית מ"ז ל"א) לעיל וירא דף כ"א ציון ב'. ב) לעיל דף ח' ציון ב'. ג) (בראשית ל"ג ד') ה"ב כפר: ד) (ישעיה נ"ז כ') לעיל נח דף ק"כ ציון ב'.

חלופי גרסאות: א לגביה. ב ל"ב עלאה. ג דהות. ד מוסיף קמיה כרע. ה והוא דא נטירו (אה"ל). ו מוסיף יעקב דא. ז אזיל. ח ולמסגד. ט דמריהון. י מוסיף צוארו וגו'. יא ל"ג כי השקט לא יוכל. יב ל"ג עובדוי (אה"ל). יג הוה (אה"ל). יד מוסיף דעשו דמיניה קם (אה"ל).

מאמר הסולם וישתחו ארצה

בארוהו, שלהקב"ה אמר זאת, כדי לקשר את נבל לחי שהוא הקב"ה. כלומר, שהכתוב ואמרתם כה לחי, פירושו שיאמרו כן לחי העולמים, דהיינו אל הקב"ה ולא לנבל, ונבל יחשוב שאומר עליו.

קט) כגוונא דא וכו': כעין זה וישתחו ישראל על ראש המטה, שקשה, וכי לבנו השתחוה, אלא למקום השכינה היה כורע ומשתחוה, שהיתה בראש המטה. כי השכינה נמצאת למראשותיו של חולה. אף כאן, והוא עבר לפניהם, מהו והוא, זהו השכינה העליונה שהיתה הולכת לפניו, שהיא השמירה העליונה שהיתה משמרתו, כיון שראה אותה יעקב, אמר עתה הגיעה השעה להשתחוות אל הקב"ה, שהיה הולך לפניו.

קכ) כרע וסגיד וכו': כרע והשתחוה שבע (דפו"י דף קע"א ע"ב)

מאמר ויחבקהו ויפול על צוארו קכא) וירץ עשו לקראתו וגו': צוארו כתוב חסר י', וכתוב וישקהו ויבכו. ר' יצחק אמר, והרשעים כים נגרש וגו'. מקרא זה בארוהו. ודברי תורה, יש בהם כמה סודות עליונים המשונים זה מזה, והכל הוא אחד. קכב) והרשעים כים נגרש כי השקט לא יוכל, זהו עשו, שכל מעשיו הם ברשעות ובחמא

קכג) וישקוה נקוד א לעיל, דלא נשקיה ברעותיה, ותנן ב מאי דכתיב
 א) ונערתות נשיקות שונא, דא בלעם כד בריך לון לישראל, דהא לא בריך
 לון ברעותא דלבא, אוף הכא נערתות נשיקות שונא, דא עשו.
 קכד) אמר רבי יוסי, כתיב ב) קומה ה' הושיעני אלהי כי הכית את כל
 אויבי לחי שני רשעים שברת. ותנן אל תקרי שברת, אלא שרבבת, דהא
 ג) אסגיא ד שינוי, וחשיב לנשכא ליה וכו'.

קכה) ועל דא ויבכו, דא בכי, ודא בכי, ואוקמוה חברייא. ת"ח כמה הוה
 לביה ורעותיה דעשו לגבי דיעקב, דהא אפילו בהווא שעתא, חשיב,
 ז) ה לארך דיומין, למעבד ליה בישין, ולקטרגא ליה, ועל דא ויבכו, דא הוה
 בכי, דלא הוה חשיב לאשתזבא מן ידוי, ודא הוה בכי, בגין דאבוי הוה קיים,
 ולא יכיל ליה.

קכו) אמר רבי אבא, ודאי אתחלש רוגזיה דעשו, בשעתא דחמא ליה
 ליעקב. מאי טעמא, בגין דהא אסתכם בהדיה ההוא ממנא דעשו, ועל דא
 לא יכיל עשו לשלטאה ברוגזיה, דהכי כל מלין דהאי עלמא, תליין לעילא, וכד
 אסתכמו לעילא בקדמיתא, אסתכמו לתתא, שלטנותא לאו איהו לתתא, עד
 דאתיהיב שלטנותא לעילא, וכלא דא בדא תליא.

מסורת הזוהר

דרך אמת

א) שנתרבו שינוי שלא וכל ננשך נשיכה. א) (משלי כ"ז ו') ח"ב קכו: רסו: ב) (תהלים
 ב) להמתין. ג) ח".

חלופי גרסאות: א מוסיף עליה לעיל; עליו ול"ג לעיל (אה"ל). ב ל"ג מאי. ג דאסגיא ול"ג דהא.
 ד שנוי. ה לאורכא [יומין]: ז זכנין.

הסולם

מאמר

ויחבקו ויפול על צוארו

קכה) ועל דא ויבכו וכו': ועל כן ויבכו, זה
 בכה וזה בכה, בוא וראה, כמה היה
 לבו ורצונו של עשו להרע ליעקב, כי אפילו
 באותה שעה שנשקו, חשב, לכשיארכו הימים,
 יעשה לו רע ויצור אותו. וע"כ ויבכו, זה היה
 בוכה, שלא חשב שינצל ממנו, וזה היה בוכה,
 בשביל שאביו היה חי, ואינו יכול לו להרג
 אותו.

ובחטא, וכשבא ליעקב לא היו מעשיו בשלמות.
 ויפול על צוארו היינו צואר אחד, כי חסרה י'
 ירושלים. שהיא הצואר של כל העולם, ואומר
 הכתוב, ויפול על צוארו, ולא על צואריו
 עם י', משום ששתי פעמים נחרב בית המקדש,
 פעם אחת מבבל, ואחת מזרעו של עשו, ונמצא
 שהפיל עשו את עצמו על ירושלים והחריבה
 רק פעם אחת. וע"כ כתוב ויפול על צוארו,
 אחד, דהיינו בלי י', שמשעותו, שהחריבה
 רק פעם אחת.

קכו) אמר ר' אבא וכו': אר"א, ודאי הוא
 שנחלש כעסו של עשו בשעה שראה
 את יעקב. מהו הטעם, הוא משום שהסכים עמו
 הממונה של עשו, שהשלים עמו והסכים על
 הברכות, (כנ"ל דף ל"ג אות קי"ג), וע"כ לא
 יכול עשו למשול בכעסו, כי כל הדברים
 שבעולם הזה תלויים למעלה, וכשמסתכמים
 למעלה תחילה, מסתכמים גם כן למטה. וכן אין
 ממשלה למטה, עד שניתנה הממשלה מלמעלה.
 וכן הכל תלוי זה בזה. שכל הנעשה בעולם
 הזה, תלוי במה שנעשה מלמעלה.

קכג) וישקוה נקוד לעיל וכו': וישקוה,
 מנוקד מלמעלה על האותיות, שזה
 מרמז, שלא נשקו ברצון, ולמדנו מ"ש,
 ונערתות נשיקות שונא, זהו בלעם, כשברך
 את ישראל, כי לא ברך אותם ברצון הלב. אף
 כאן נערתות נשיקות שונא, זהו עשו.
 קכד) אמר רבי יוסי וכו': אר"י, כתוב, קומה
 וגו' שני רשעים שברת, ולמדנו, אל
 תקרא שברת, אלא שרבבת, שזה נאמר על
 עשו, שנתרברבו שניו, שחשב לנשוך אותו.
 (יפו"י דף קע"א ע"ב * דף קע"ב ע"א)

קכז) א) יעבר נא אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי א וגו'. אמר רבי אלעזר, היינו דקאמרינן בקדמיתא, דיעקב לא בעא השתא, אינון ברכאן קדמאי ב דברכיה ג אבוי, ועדיין לא אתקיימו ביה אפילו חד מנייהו, בגין דסליק לון לסוף יומיא, בשעתא דאצטריכו לבנוי, לגבי כל עמין דעלמא.

קכח) ובגין כך, בשעתא דאמר עשו, נסעה ונלכה, ד ונפלוג האי עלמא כחדא, ונשלוט כחדא. מה ה אמר, יעבר נא אדני לפני עבדו, יקדים עשו שלטניה השתא בהאי ו עלמא. יעבר ז נא, כד"א ב) ויעבור מלכם לפניהם ה והי בראשם, ו אקדים אנת ו שולטנותך בקדמיתא בהאי עלמא, ואני אתנהלה לאטי, אנא אסלק יא גרמי, לההוא עלמא דאתי, ולסוף יומיא, לאינון יב יומיא יג דאזלין לאטי.

קכט) לרגל המלאכה, מאן מלאכה. דא יד אספקלריא דלא נהרא, דבה אתעיבד עכידתא דעלמא. אשר לפני, דא היא מן קדם ה, בכל אתר. ולרגל הילדים, דא הוא רזא דכרובים, לאחזאה רזא דמהימנותא, דאיהו אתדבק טו בהו. קל) עד אשר אבא אל אדני שעירה, טו אנא אסכול גלותא דילך, עד דייתי וימטי זמנא יז דילי, לשלטאה על הר עשו, כד"א ז) ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו, וכדין והיתה להי המלוכה.

מסורת הוהר

א) (בראשית ל"ג י"ד) ח"א קעו: ח"ב מא: ח"ג ק. ב) (מיכה כ"ח) ח"ב ה: ח"ג רג. ג) לעיל תולדות ס"ט ציון ג.

חלופי גרסאות: א מוסיף לרגל המלאכה אשר לפני וגו'. ב מוסיף דברכיה ליה. ג מוסיף אבוי בגין דכתיב טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו וכתיב ותשחק ליום אחריו [והא אוקמיה]. ד נפלוג (אה"ל). ה מוסיף אמר יעקב. ו מוסיף עלמא ויסב ליה בחולקו. ז ל"ג נא. ח מוסיף בראשם וגו'. ט אדם. י שלטנותך. יא גרמאי. יב יומיאי. יג דאזלי. יד אספקלריאה. טו כה (אה"ל). טו אנא אסכול גלותא דילך אדליג (אה"ל). יז דיליה.

הסולם

<p>את עצמי לעולם ההוא הבא ולאחרית הימים, לאלו הימים ההולכים לאטי.</p> <p>קכט) לרגל המלאכה: שואל, איזו מלאכה ומשיב, זו היא המראה שאינה מאירה שחיא הנוקבא דז"א, שעל ידה נעשית כל מלאכת העולם. אשר לפני, זה דהיינו הנוקבא, היא בכל מקום, מלפני הויה, שהוא ז"א. ולרגל הילדים, הם סוד הכרובים, שה"ס אפי זוטרי (כמ"ש לעיל, בהק"ם הוהר דף ז' ד"ה ובגין ע"ש) להראות סוד האמונה שחיא הנוקבא, שיעקב נתדבק בה. כי על מוחין אלו מנוקיימת הנוקבא. (כמ"ש שם דף ו' ד"ה ואלחלי ע"ש).</p> <p>קל) עד אשר אבא וגו': יעקב אמר לה, אני אסכול הגלות שלך, עד שיבוא ויגיע הזמן שלי לשלוט על הר עשו. כמו שאתה אומר, ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו. ואז והיתה להי המלוכה.</p> <p>יעקב</p>	<p>מאמר</p> <p>קכז) יעבר נא אדני וגו': אמר ר' אלעזר. היינו שאמרנו מכבר, שיעקב לא רצה עתה לקבל אלו הברכות הראשונות שברכו אביו. (לעיל תולדות דף פ"ו אות ר"א) ועוד לא נתקיימה בו אפילו אחת מהן. משום שדחה אותן לאחרית הימים, שתצרכנה או לבניו להשתמש בהן כנגד כל אומות העולם.</p> <p>קכח) ובגין כך בשעתא וכו': ומשום זה, בשעה שאמר עשו נסעה ונלכה, נחלק את העולם הזה בינינו, ונשלוט בו יחד. מה אמר יעקב, יעבר נא אדני לפני עבדו. נשפוט ונשג יקדים עשו שליטתו עתה בעולם הזה יעבר נא, הוא לשון קדימה. כמו שאתה אומר, ויעבר מלכם לפניהם והי בראשם, שיעקב אמר לה, הקדם אתה את שליטתך בתחילה בעולם הזה, ואני אתנהלה לאטי, ואני אעלה בעולם הזה (דפ"י דף ק"ט ע"א)</p>
---	---

קלא) א) ויעקב נסע סכותה ויבן לו בית ולמקנהו עשה א סכות על כן קרא שם המקום סכות. רבי חייא פתח ב ואמר ב) שיר המעלות לשלמה אם ה' לא יבנה בית ג וגו', אם ה' לא ישמר עיר וגו'. תא חזי בשעתא דסליק ברעותא דקב"ה, למברי עלמא, אפיק מבוצינא דקרדינותא, חד א) קטורא, ד ואתלהיט מגו חשוכא, ואשתאר בסליקו. ונחתא לתתא, ההיא ה חשכה, ו להיט במאה שבילין, ז אורחין דקיקין, ח רברבן, ואתעביד ביתא דעלמא. קלב) האי ביתא, איהו גו אמצעיתא ט דכלא, כמה פתחין ואדרין ליה, סחור סחור דוכתינן עלאין . קדישין, תמן יא מקנני צפרי שמיא, כל חד וחד

מסורת הזוהר

א) (בראשית ל"ג) ה"א קעב: ח"ג ק: רנו: ת"ז תי"ג כט. תס"ט קיב. ב) לעיל ב"א רל"ד ציון ג.

דרך אמת

א) קשר אחד והוא רמז על אצילות הנטרת בהשתלשלותה למטה מתעלם ע"י הגבורה שהוא החשך בסוד הדין שבו וכענין שנאמר אף ידי יסדה ארץ.

חלופי גרסאות: א סכות וגו'. ב ל"ג ואמר. ג שוא עמלו בוניו בו ול"ג וגו'. ד ל"ג ואתלהיט. ה חשוכא (אה"ל). ו מוסיף להיט ואתלהיט. ז ארהין. ח רברבין. ט דכלהו. י סגיאין. יא מתקנני.

ויבן לו בית

הסולם

מאמר

ב"א דף רנ"א ד"ה נחית) ע"ש ונודע שקי ימין ה"ס או"א המאירים באורא דכיא, שה"ס חסדים מכוסים. וקו שמאל ה"ס ישו"ת. המאירים בהארת חכמה בסוד ו' דנפיק מאויר ואשתאר אור. (כנ"ל ב"א דף י"א ד"ה זהר) ולפיכך מכנה את התכללות השגאל בקו ימין. בבחינת מאה שבילין, משום שמקבל מיסודות או"א המכונים שבילין, ומספר מאה הוא. להיותו מיסודות. שספירותיהם במספר מאת. והארת החכמה שבשגאל הנמשכת מיסודות ישו"ת המכונים אורחות, מחחלקת לב' בחינות. א) מטרם שכלל בקו אמצעי שנבחר לאורחין דקיקין, משום היותם או סתומים וקפואים. ב) אחר התכללותו בקו אמצעי שנבחר לאורחין רברבן, כי אז מאיר בהרחבה רבת. אורחין דקיקין, היינו מקו שמאל עצמו. רברבן היינו מקו אמצעי. ואחר שהחשך. שה"ס השגאל נכלל בג' הקוין הללו. נבנית ממנו הנוקבא הנקראת בית של העולם.

קלב) האי ביתא איהו וכו': הבית ההוא הוא באמצע הכל היינו בקו האמצעי של כל השבילים והאורחות הנ"ל. דהיינו באותם הנבחרים, לאורחין רברבן, כמה פתחים והדרים יש לה לנוקבא. סביב סביב המקומות העליונים הקדושים, שם מקננות צפרי השמים. כל אחת ואחת למינה.

פירוש. נה"י של הנוקבא מכונים פתחין וחג"ת שלה מכונים אדרין, שהם מקבלים מג' הקוין הנכללים משגאל דאמא. המכונים במקורם. תלת דוכתי, (כנ"ל בראשית א' דף כ' ד"ה שמא דא כליא דוכתי) ע"ש וז"ש

קלא) ויעקב נסע סכותה וגו': ר' חייא פתח ואמר, שיר המעלות לשלמה וגו', בוא וראה, בשעה שעלה ברצונו של הקב"ה, שהוא ז"א, לברוא העולם, דהיינו לבנות את פרצוף הנוקבא הנקראת עולם, הוציא מן ניצוץ הקשה, שה"ס המטן, קשר אחד, כלומר, שז"א עלה למ"ן לאמא, ויצאה שם קומת חסדים על המטן דחירק שלו, שקומה זו ה"ס קו אמצעי המקשר ב' הקוין ימין ושמאל דבינה זה בזה. וע"כ נקרא קמירא דהיינו קשר. ונדלק מתוך החשך, שנכלל בקו שמאל שהוא חשך והארתו נבחת להדלקה, בסוד מאורי האש. והארה זו שהיא הארת החכמה, נשארת בעליה. שמאירה ממטה למעלה, והארת עצמו שהיא חסדים, יורדת למטה. דהיינו שמאירה ממעלה למטה. פירוש. כי בשעה שהקו האמצעי מקשר ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה, באופן שיאירו שניהם, הוא מקיים אז הארת השגאל, שתאיר ממטה למעלה, והארת הימין ממעלה למטה. (כנ"ל ב"א דף נ"ח ד"ה עמודא ע"ש).

ההיא חשכה להיט וכו': אחר שביאר אופן יציאת הקשר שה"ס קו אמצעי, ואיך שתיקן הארת שניהם כהלכתם, מבאר עתה איך שקו השגאל, שה"ס חשך, נכלל בעצמו מכל ג' הקוין, והאציל את הנוקבא. ואומר, החשך שהוא דהיינו קו השגאל ליהט ומאיר במאה שבילים, באורחות דקים מן הדקים, ובאורחות גדולים, ונעשו בית העולם. שמהם נבנות הנוקבא, הנקראת בית.

פירוש. יסודות דאו"א מכונים שבילים, ויסודות ישו"ת מכונים אורחות. כמ"ש לעיל (דפו"י דף קע"ב ע"א)

א לזניה, בגוויה נפיק חד אילנא רברבא ותקיף, עפייה ב ואנביה ג סגי, מזונא לכלא ביה, ההוא אילנא סליק לענני שמיא, ואתטמר בין תלת טורין ד מתחות אילין ה תלת טורין, נפיק, סליק לעילא, נחית לתתא.
קלג) הָגַי ביתא אתשקייא מניה, וגניז בגוויה כמה ו גניזין עלאין דלא אתידעו, בדא אתבני האי ז ביתא, ח ואשתכלל. ההוא אילנא אתגלייא ביממא, ואתכסיא בליליא, והאי ט ביתא שלטא בליליא, ואתכסיא ביממא.
קלד) בשעתא דעאל חשוכא ואתקטיר ביה שלטא, וכל פתחין סתימין

חלופי גרסאות: א לזיניה. ב ואיביה. ג ל"ג סגי. ד תחות; תחלת (אה"ל); ל"ג מתחות אילין תלת טורין. ה ל"ג תלת. ו גניזין. ז מוסף ביתא מיניה (אה"ל). ח ואשתכלל (אה"ל). ט ביתא. י ועל; ועל כל (אה"ל).

ויבן לו בית

הסולם

מאמר

ההוא אילנא אתגלייא וכו': האילן ההוא, שהוא ז"א, מתגלה ביום ומתכסה בלילה. ובית ההוא, שהוא הנוקבא, שולט בלילה ומתכסה ביום.

פירוש, כי מבאר תכף לפנינו, אשר גם בלילה, שה"ס הארת השמאל שהוא חשך, מחמת שהחכמה היא בלי חסדים ואינה יכולה להאיר, נוהג גם כן, ענין יציאת קו אמצעי וענין התכללות שמאל בימין וכן זווג ז"א. הכל כמו ביום, שלפי זה יש לשאול מה הפרש בין יום ללילה. ולפיכך מקדים לבאר, שכל הפרש הוא רק בשליטה. כי גם בלילה מאירים כל ג' הקוין, וכן ז"א הוא בזווג עם הנוקבא כמו ביום, אלא שהשליטה היא לנוקבא, וז"א וכן קו ימין טפלים אליה והם כמו מתכסים, כדי לתת מקום לשליטתה. וז"ס שהקב"ה נכנס אז לג"ע שהוא הנוקבא, כדי להשתעשע וכו' דהיינו להשתעשע עם הארת החכמה שבה, ולפיכך אין הארת החסדים ניכרת והיא חשך ולא אור. והיפוכו ביום, שאז הנוקבא טפלה לז"א, והארת הנוקבא מתכסה וז"א שולט, ואינו ניכר אלא הארת החסדים, שהיא מדת ז"א, ולפיכך הוא יום. אמנם בסדר הבנין וסדר הווג אין הפרש בין יום ללילה כמו שהולך ומבאר לפנינו.

קלד) בשעתא דעאל חשוכא וכו': בשעה שבא החשך, והנוקבא נקשרה בו, היא שולטת, ומאירה בחכמה שהיא שליטתה כנ"ל, וכיון שחסרה חסדים, ע"כ כל הפתחים שבה סתומים מכל הצדדים. כלומר, שכל האורות נקפאים בתוכה, ואין בה פתח, שדרך שם יתגלה אור כלשהו.

פירוש כי מביא למעלה (באות קל"א) סדר ג' הקוין הנכללים בקו השמאל, המכונים שבילין

ז"ש כמה פתחין ואדרין ליה, פחור פחור דוכתין עלאין קרישין, דהיינו שהפתחין והאדרין מקבלים מתלת דוכתי דאמא. שהם המקומות העליונים הקדושים. צפרי שמיא, היינו מלאכי מעלה.

בגוויה נפיק חד אילנא וכו': אחר שביאר בנין הנוקבא, מבאר סדר השפעת ז"א לנוקבא, ואומר בתוכו יוצא אילן אחד גדול ועצום, שהוא ז"א, המשפיע לתוך הבית, ענפיו ופירותיו רבים, ומזין לכל בו. דהיינו שיש בו הן השפעת חסדים והן השפעת חכמה, וכל אחד מקבל ממנו את בחינתו. ומפרש יותר, האילן ההוא עולה עד ענני השמים, דהיינו להארת החסדים המכונים עננים, ומתכסה בין שלשה הרים, כמ"ש, אין הרים אלא אבות. (ש"ר סט"ו ד') שה"ס חג"ת, שבהם החסדים מתכסים שלא לקבל הארת החכמה. ומתחת שלשת ההרים האלה, דהיינו בנה"י שמתחת חג"ת, יוצא עולה למעלה, ויורד למטה. פירוש, שמתחת החג"ת, יוצאים ומתגלים החסדים בהארת החכמה, על ידי הקו האמצעי המקיים הימין והשמאל, וז"ש נפיק שהקו האמצעי יוצא מהכיסוי של חג"ת, ומקיים הארת ימין ושמאל, באופן שהארת השמאל סליק לעילא, תאיר ממטה למעלה. והארת הימין נחית לתתא, תאיר ממעלה למטה. (כנ"ל דף ל"ט ד"ה ויעקב ע"ש).

קלג) האי ביתא אתשקייא וכו': הבית הזה, שהוא הנוקבא, מקבל מד"א ב' מיני הארות, א) שהיא נשקית ממנו, דהיינו הארת החכמה המכונה שתיה. ב) שז"א גוזז בתוך הבית הרבה אוצרות עליונים שלא נודעו. דהיינו הארת חסדים מאו"א המכונים גניזין, והם לא נודעו (כנ"ל ב"א דף רמ"ד ד"ה וכדיו) וכזה נבנה הבית ונשתכלל.

(רפ"י דף קע"ב ע"א)

מכל סטריין, כדין כמה רוחין פרחין באוירא, תאיבין למנדע ולמיעל א ביה, ועאלין ב בין אינון ג צפורין, ונטלין סהדותא, ושטיין, וחמאן מה דחמאן. קלה) עד דאתער ההוא חשוכא דאתקטיר ביה, ואפיק חד שלהובא.

חלופי גרסאות : א ל"ג ביה (אה"ל). ב ביה. ג צפורין ; צפורי (אה"ל).

מאמר	הסולם	ויבן לו בית
<p>שבילין ואורחין דקיקין, ורברבין, ואומר שם, שמהם נבנית הנוקבא ונשתכללה. ע"ש. ועתה חוזר ומבאר הדברים הללו בהרחבה, ומסדר אותם בסוד ממשלת הלילה. ותדע שג' הקיין הללו שבשמאל ה"ס ג' משמרות הוי הלילה, דהיינו ג"פ ד' שעות, (כנ"ל ב"א דף שט"ז אות תי"א), כי משמרת ראשונה ה"ס שבילין, שה"ס מדת הדין של המלכות הבלתי ממותקת, (כנ"ל ב"א בדף רנ"א ד"ה נחית ע"ש). וה"ס התכללות קו ימין שבו, ומשמרת שניה ה"ס ד' שעות הלילה האמצעיות, והם בבחינת אורחין, דהיינו המלכות הממותקת, כמ"ש שם, אבל שתי השעות הראשונות עד חצות לילה, ה"ס אורחין דקיקין, שהם הארת קו השמאל מבחינתו עצמו, מטרם שנכלל מקו אמצעי. ונקודת החצות ה"ס ביאת קו אמצעי והתכללותו בשמאל, שאז מקבל בחינת אורחין רברבין, כנ"ל ובחינה זו נמשכת כל הלילה, ומיוחסת בעיקר למשמרת השלישית, אלא זמן גילויה הוא בחצות לילה.</p>	<p>וכל פתחין סתימין, שמשמע, שהיא מלאה מאור, אלא הפתחים סתומים, באופן, שאחר כך כשיתעורר בו קו אמצעי, ויפתח הפתחים, יקבלו ממנה הארת החכמה שהיתה סתומה בה בעת ההיא. כי אח"כ מתמעטת מג"ר לוק, בסבת קו אמצעי, והארתה שפלה בהרבה, ממה שהיתה בעת ההיא, שעוד לא נכללה בקו אמצעי. וז"ש כמה רוחין פרחין באוירא תאיבין למנדע ולמיעל ביה, שהן משתוקקות להכנס בנוקבא דוקא בעת שהיא בבחינת אורחין דקיקין, ופתחים סתומים, כי רק אז יש בה החכמה בשלמותה, כנ"ל. וז"ש ועאלין בין אינון צפורין ונטלין סהדותא, שבאים בין בחינת הצפרים שבנוקבא, ומקבלין מוחין דעדן, דהיינו דחכמה. צפורין, פירושו בחינת נפש של הנוקבא, (כמ"ש בתקונים תקון ו' דף כ"ג.) שכינתא מסטרא דכורסיא, שהיא נשמה, אתקריאת נשר. ומסטרא דנער, שהיא רוח, אתקריאת יונה, ומסטרא דאופן, שהיא נפש, היא צפור, ומשמיענו הזהר, שאפילו אז אין רוחות הצדיקים יכולות לקבל ממנה מבחינת הרוח שבנוקבא, אלא מבחינת הנפש שבה בלבד. וז"ש ועאלין בין אינון צפורין, ונטלין סהדותא, ולא למעלה מבחינת הצפרים.</p>	<p>קלה) עד דאתער וכו': וסתימת הפתחים נמשכת עד שמתעורר אותו החשך, דהיינו קו שמאל דאמא, שהנוקבא נקשרה בו, והוציא שלהבת אחת, כלומר שחשך שבנוקבא, עורר את ז"א לעלות למ"ן לאמא, בסוד המסך דחירק שבו, הנבחן לשלהבת ויוצא שם עליו קו אמצעי, שהוא מכה בכל הפטישים החזקים דהיינו הקליפות, ופותח הפתחים הסתומים וזקע הסלעים. פירוש, ב' פעולות יש כאן, פעולה א) נמשכת מעצם השלהבת, שהיא המסך דחירק, והיינו שממעט ע"ס דקו שמאל מג"ר לוק, ועליה אומר, ובקע טנרין, כי הפירות דקו שמאל משולות לסלעים קשים מרוב הדינים שבהן והמסך בוקע אותן, וג"ס ראשונות שבהן, הוא מרחק מהקו השמאלי, ומניח בו רק ז"ת שבהן, ופעולה ב) נמשכת מקומת החסדים היוצאת על המסך הזה, ועליה אומר, ופתח פתחין</p>
<p>וזה אמרו, בשעתא דעאל חשוכא, היינו בתחילת הלילה, משמרת ראשונה, שאז מכונה שבילין כנ"ל, דאתקטיר ביה, היינו אחר כך בתחילת המשמרת השניה, שאז נקשרה הנוקבא בחשך, שהוא קו שמאל דאמא ושלטא. ואז נבחנת באורחין דקיקין, כי בחינה זו היא מטרם שנגלה הקו האמצעי, וע"כ וכל פתחין סתימין מכל סטריין, כלומר לא בלבד שפתחי החסדים אינם מאירים, אלא אפילו פתחי החכמה אינם מאירים בה, כי אין החכמה יכולה להאיר בלי התלבשות בחסדים, וזה נמשך ב' שעות עד נקודת החצות. כדין כמה רוחין וכו': אז, בבי' שעות ההם, הרבה רוחות של הצדיקים, פורחות באויר ומתאוות לדעת, דהיינו לקבל חכמה, ולהכנס בתוך הנוקבא. והן נכנסות בין אותם הצפרים, ולוקחות שם עדות, דהיינו שמקבלים מוחין דעדן שה"ס חכמה, ומשוטטות ורואות מה שרואות. ראה היינו מוחין דחכמה. פירוש, אע"פ שהפתחים שבנוקבא, סתומים בעת ההיא מכל הצדדים, ששום אור לא נגלה ממנה, עם כל זה זמן קבלת אור החכמה, הוא דוקא בעת ההיא. וע"כ מדייק הזהר לומר (דטו"י דף קע"ב ע"א)</p>		

ובטש א בכל ב פטישין ג תקיפין, ופתח פתחין, ובקע ד טנרין, סלקא ונחתא
 ההוא שלהובא, ובטש בעלמא, ואתער קלין לעילא ותתא.
 קלו) כדין חד * כרוזא סליק ואתקטיר באוירא, וקרי, ההוא אוירא
 נפקא מגו עמודא דעננא ד דמדבחא פנימאה, וכד נפקא, אתפשט בארבע
 סטרי ה עלמא. אלף אלפין קיימין ו מסטרא דאיהו שמאלא, ורבוז רבוון
 ז קיימין מסטרא דאיהו ימינא, וכרוזא קאים בקיומיה. קרא בחיל ואכריו,
 ח כדין כמה אינון ט דמתקני שירתא, ופלחין פולחנא, ותרין פתחין פתיחו,
 חד לסטר דרומא, וחד לסטר יא צפון.

דרך אמת

א) טלעים.

חלופי גרסאות: א כל ב בטישין. ג ל"ג תקיפין. ד דמדבחא. ה דעלמא (אה"ל). ו מוסיף מסטרא דא.
 ז קיימין ח ל"ג כדין. ט דמתקני י ופלחין יא צפוןא.

הסולם

מאמר

ויבן לו בית

הארת החכמה שבמוחין. אבל בלילה היא
 נקראת כרוז. כי עודה אינה בשלמות להקרא
 דבור, כי דברי חכמים בנחת נשמעים, וכרוז
 נשמע בהרמת קול חזק. שמורה על הדינים
 המעורבים בו. אמנם בין כרוז ובין דבור,
 אינם נשמעים אלא בהתלבשותם בחסדים
 הנקראים קול.

ו"ש כדין, היינו בחצות לילה, חד כרוזא
 סליק דהיינו הארת החכמה, ואתקטיר באוירא
 שמתלבש בחסדים שנקראים אויר, ואז וקרי,
 ואז אפשר לו לקרות ולהכריז, מה שאין כן
 מטרם שנתלבש בחסדים, אין לו קול, ואי
 אפשר לו להכריז.

והנה יש ב' מיני חסדים א) הנמשכים
 מאו"א עלאין, שהם ג"ר נמש אע"פ שמכוסים
 מחכמה, ונקראים אוירא דכ"א. ב) חסדים
 הנמשכים מיסודות, שהם מחוכרי ג"ר, כל
 עוד שהי' אינה יוצאת מאויר שלהם, וע"כ הם
 מכונים אוירא פתם, כלומר שאינם טהורים,
 כי מורגש בהם חסרון החכמה. ולפיכך ו"ה,
 כל עוד שאין בהם הארת החכמה, נבחינים
 החסדים שממשיכים, שהם מבחינת ישודות,
 דהיינו שמחוכרי ג"ר, אבל אחר שיש בו"ן
 הארת החכמה נבחינים החסדים שממשיכים,
 שהם מבחינת או"א עלאין, דהיינו, שהם בחינת
 ג"ר ואוירא דכ"א.

ו"ש, ההוא אוירא, האויר הזה, דהיינו
 אור החסדים שהתלבש בו הכרוז. נפקא מגו
 עמודא דעננא דמדבחא פנימאה. אמא עלאה
 מכונה מובת הפנימי, ואור החסדים מכונה עמוד
 הענן, ואומר, שחסדים אלו, שהכרוז, שה"ס
 הארת חכמה, נתלבש בהם, נמשכים מאבא
 ואמא עלאין, המכונה המזבח הפנימי, כלומר,
 שהם

פתחין, כי החכמה מתלבשת עתה בחסדים
 האלו, ומאירה בכל השלמות. ונבחן שכל
 הפתחים שהיו סתומים נפתחו עתה להאיר
 בהרחבה. וב' הפעולות הללו מבוארות יפה
 לעיל (פרשת לך דף י"ג ד"ה ונתבאר ע"ש)
 וכבר ידעת, שהפעולות הללו נעשות באמצע
 המשמרת השניה שהיא נקודת החצות. כמ"ש
 לעיל בסמוך.

סלקא ונחתא וכו': השלהבת הזאת שהיא
 המסך דחירק, עולה ויורדת, שעולה לאמא ע"י
 ז"א כנ"ל, ואח"כ יורדת משם לז"א עצמו,
 והוא מכה ומשפיע בעולם, שמוציא על ידה,
 ע"י זוג הדכאה, קומת חסדים גם בנוקבא.
 הנקראת עולם, ונתעוררו קולות, למעלה ולמטה,
 קולות פירושו קומות החסדים היוצאות על
 נוסף דחירק, כנ"ל (פ' לך דף ד' ד"ה בשעתא
 ע"ש), והקומות הללו יוצאות למעלה בבינה
 ולמטה בנוקבא.

קלו) כדין חד כרוזא וכו': אז עולה כרוז
 אחד ומתקטר באויר וקורא. האויר
 ההוא יוצא מתוך עמוד הענן של המזבח
 הפנימי, וכאשר יוצא הוא מתפשט בארבע
 רוחות העולם. אלף אלפים נמצאים בו מצד
 שהוא שמאל, ורבוז רבבות נמצאים בו מצד
 שהוא ימין, ואז הכרוז עומד על קיומו, וקורא
 בכה ומכריז, אז רבים הם המתקנים שירה
 ועובדים עבודה, ושני פתחים פתוחים בה, אחד
 לצד דרום, והארת החסדים ואחד לצד צפון,
 והארת החכמה.

פירוש. הארת החכמה מטרם שנשלמה
 נקראת כרוז, כי אחר שנשלמה, דהיינו
 בהתלבשות החסדים, שבזוג של יום, היא
 נקראת דבור. שהוא על שם שהדבור מגלה
 (פרשת דף קע"ב ע"א *) דף קע"ב ע"ב)

קלז) סלקא האי ביתא, א ואתיהבת ב ואתקטרת בין תרין סטרין, ושירין מזמרן, ותושבחן סלקין. כדין עאל מאן דעאל ג בלחישא, וביתא מתלהטא בשית נהורין, נהרין ד זיוא לכל סטר, ונהרין ה דבוסמא נפקין, ואתשקיין כג חיות ברא, כד"א (א) ישקו כל חיתו ו שדי ישברו פראים צמאם וגוי. ז וזמרין עד דסלקא צפרא, וכד סלקא צפרא, כדין ככביא ומולי ח שמיא וחיליהון, כלהון משבחן ואמרי שירתא, ט כד"א (ב) ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים.

קלח) תא חזי. א) אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו י. בו. אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר. אם ה' י. וגוי, דא מלכא עלאה דאיהו בונה להאי ביתא תדיר, ואתקין ליה, אימתי, כד סלקין רעותין י. פולחנין מתתא כדקא יאות.

מסורת הוהר

(א) לעיל ב"א רמ"ח ציון ג. (ב) לעיל ב"ב כ"ט ציון ד. (ג) לעיל ב"א רל"ד ציון ג. חלופי גרסאות: א ל"ג ואתיהבת. ב ל"ג ואתקטרת (אה"ל); ואתקטרת ג בלחישו. ד זיחי (אה"ל). ה דבוסמין. ו שדי וגוי ומוסיף עליהם עוף השמים ישכון וגוי. ז ונהרין (אה"ל). ח ושמיא. ט הה"ד (אה"ל). י מוסיף אלקים וגוי. יא בו וגוי ול"ג מן אם עד אם. יב ל"ג וגוי. יג פלחנין.

ויבן לו בית

הסולם

מאמר

בלחש. דהיינו שהנוקבא נמצאת בחוסר קול שהוא חסדים. אע"פ שקבלה כבר חסדים לצורך בנינה עצמה, נחשבת עוד לשמאל בלי ימין כדי להשפיע לאחרים. שז"ס שהזווג הוא בלחש וכן בלילה בלי אור. כי אז ז"א משפיע לה אור החסדים שה"ס קול, והבית, שהוא הנוקבא, מתלהט בששה אורות החסדים, חג"ת נה"י, המאירים זיו לכל צד, שה"ס חסדים הנכללים מחכמה, ונהרות בשם יוצאים ממנה שה"ס הארת החכמה הנכללת מחסדים, ונשקים כל חיות השדה, כמש"א, ישקו כל חיתו שדי וגוי, ומזמרים עד שעלה הבקר, וכשעלה אור הבקר, אז הככבים והמזלות שמים וצבאם. כולם משבחים ואומרים שירה, כמש"א, ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלקים.

פירושו. כי הארת הזווג מסוד הלילה, אע"פ שיש בו חסדים, מ"מ השליטה היא להארת החכמה, וע"כ מקבלים אז רק חיות השדה, שהם נמשכים מאחורים של הנוקבא, וע"כ הם מזמרים, אבל הנמשכים מבחינת פנים של הנוקבא מקבלים ממנה רק בבקר, ואז כל המדרגות שבבי"ע מזמרות, הן הנמשכות מפנים והן הנמשכות מאחורים. שזו"ה ויריעו כל בני אלקים. שכולם מזמרים.

קלח) תא חזי אם ה' כו': בוא וראה, כתוב, אם ה' לא יבנה בית וגוי. אם ה', זהו המלך העליון, שהוא ז"א, שהוא בונה תמיד, דהיינו בסוד זווג דלא פסיק, את הבית הזה, שהוא

שהם בחינת אוירא דכ"א, והוא מטעם, שכבר יש כאן הארת החכמה בסוד הכרוז עצמו, שאז נמשכים החסדים בבחינת אוירא דכ"א מאו"א כנ"ל. וכד נפקא אתפשט בארבע סטרי עלמא, דהיינו שמתפשט בחי"ב תו"מ שבנוקבא, המכונות ארבע רוחות העולם.

ועשר הספירות דישו"ת, שמשם יוצא הקו השמאלי בהארת החכמה, אחר שה' יוצאת מאויר שלהם ונשאר אור, נבחנות בסוד אלפים. ועשר הספירות דאו"א עלאין, שמשם נמשכים החסדים, נבחנות לריבוא. וז"ש אלף אלפין קיימין מסטרא דאיהו שמאלא, כי מבחינה זו היא נמשכת מיסו"ת שע"ס שלה ה"ס אלף. וריבוא רבוזן קיימין מסטרא דאיהו ימינא כי מבחינת החסדים שבימין נמשכת מאו"א עלאין שע"ס שלהם הם בסוד רבוא. ואז וכוזא קאים בקיומיה, מאחר שכולל מחסדים דאו"א. קרא בחיל זאכרין, כי אחר שנכלל הכרוז בחסדים, המכונה קול, כנ"ל, הוא יכול לקרות בכח ולהכריז.

קלז) סלקא האי ביתא וכו': אחר שכבר נבנתה הנוקבא לצרכה עצמה מג' הקוין הנכללים בשמאל, כמו שנתבאר, היא עולה לזווג לז"א לקבל בשביל אחרים, ואומר שבת זה, שהוא הנוקבא, עולה וניתן ונתקשר בין ב' צדדים. ימין ושמאל דו"א, ושרים שירים, ותשבחות עולים מתחתונים, דהיינו שמעלים מ"ן לזווג ז"ן, אז נכנס מי שנכנס, דהיינו ז"א, (דפו"י דף קע"ב ע"ב)

קלט) אם ה' לא ישמר עיר, אימתי, בשעתא דאתחשכא ליליא, וסטרין מזיינין שראן ושטאן בעלמא, « ופתחין סתימין, ואתנטיר מכל סטרין, דלא יקרב ביה ב ערל ומסאבא, כד"א » לא יוסיף יבא בכ עוד ערל וטמא, דזמין קב"ה לאעברא לון מעלמא.

קמ) מאן ערל ומאן טמא. אלא כלא חד, ערל וטמא, דא הוא ג דאתפתא ביה ואזיל אבתריה אדם ד ואתתיה, וגרימו מותא לכל עלמא. ואיהו ה דמסאיב האי ביתא, עד ההוא זמנא, דיעבר ליה קב"ה מעלמא, בג"כ אם ה' לא ישמר עיר שוא ודאי.

קמא) ת"ח ויעקב נסע סכתה, אתנטיל לקבלא חולקיה דמהימנותא. מה כתיב לעילא, ב) וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה, וכתוב ויעקב נסע סכתה. אלא כל חד אתפרש לסטרא דיליה, עשו לסטרא דשעיר, מאן שעיר, דא היא אשה זרה ו אל נכר. ויעקב נסע סכתה, דא מהימנותא עלאה.

מסורת הזהר

(א) (ישעיה נ"ב) ח"ג נד. ב) (בראשית ל"ג) ח"ג ק:

חלופי גרסאות: א ופתיחין. ב ערלה. ג דאתפתה. ד ואתתיה. ה דסאיב (אה"ל). ו מוסיף בת אל.

מאמר

הסולם

ויבן לו בית

להתיחד עם הימין, ושוא עמלו בוניו בו. והכתוב, אם ה' לא ישמר עיר וגו' סובב על פעולה ב) שהיא התמעטות ג"ר דקו שמאל, שבזה שההוא ממעט ג"ר דקו שמאל מעבירים אחיזת הסטרא אחרא מן הקו השמאל שבנוקבא, (כמ"ש לעיל פרשת וירא דף קי"ב ד"ה וזה, וע"ש גם בדף קי"ג ד"ה וההוא מקטרגא) ונמצא שהעיר, שה"ס הנוקבא, נשמר מן הערל וטמא, עי"ז, שז"א מעלה את המסך דחירק, וממעט הג"ר דקו שמאל, שאז אין להם מה לינק עוד מן השמאל שלה, ונעברים ונפרדים ממנה. ועי"ז כתוב, אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר.

קמ) מאן ערל וכו': ושואל, מי הוא ערל ומי הוא טמא. ומשיב, אלא ערל וטמא הכל

אחד. וזה הוא שנתפתו בו והלכו אחריו אדם ואשתו וגרמו מות לכל העולם. דהיינו הנזש הקדמוני. והוא המטמא אותו הבית, שהוא הנוקבא, עד הזמן ההוא שיעבירו הקב"ה מן העולם, שהוא הנוקבא, ומשום זה, אם ה' לא ישמר עיר שוא בודאי שקד שומר. כמ"ש לעיל.

קמא) ת"ח ויעקב נסע סכתה: נסע אל בינה, דהיינו שהעלה מ"ן ממסך דחירק. לקבל הלקה של האמונה, שהיא הנוקבא. מה כתוב למעלה, וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה. וכתוב ויעקב נסע סכתה, כי כל אחד נפרד אל הצד שלו, עשו לצד של השעיר, מי הוא שעיר

שהוא הנוקבא, ומתקן אותו. ומתי משפיע לה מזוג דלא פסיק, ואומר, שהוא בעת שעולים כונות העבודה, מלמטה כראוי, פירוש. בעת שהתחוננים מעלים מ"ן לזוג הזה, או עולים ז"ן לאוי"א, והם בזוג דלא פסיק כמוהם.

קלט) אם ה' לא ישמר עיר: מתי הוא זה. הוא בשעה שנחשך הלילה ובחינות מזוינות של ה"ס"א, שורות ומשוטטות בעולם, והפתחים סתומים, ואז הוי"ה, שה"ס קו אמצעי מעלה מ"ן מסוד המסך דחירק וממשיך קו אמצעי ונפתחים הפתחים (כנ"ל באות קל"ה) שעל ידי זה, נשמר מכל הצדדים שלא יקרב אל הקדוש, ערל וטמא, כמשי"א. לא יוסיף יבא בכ עוד ערל וטמא. כי עתיד הקב"ה להעבירם מן העולם.

ביאור הדברים. כי נתבאר לעיל בסמוך (דף מ"א ד"ה עד דאתער) שבי פעולות הן בקו אמצעי, עד שמיחד ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה. א) שממשיך קומת חסדים על המסך, ב) שממעט את ג"ר דקו שמאל, שאין השמאל נכנע עד שיבא ויתחבר עם הימין, זולת על ידי ב' הפעולות הללו כמ"ש באורך (לעיל פ' לך דף י"ג ד"ה ונתבאר, ע"ש, ואין להכפיל דברים) ועליהן אומר הכתוב, אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו, זו היא פעולה א', כי הוי"ה ה"ס ז"א, ואם לא היה ממשיך ריבוי החסדים ע"י הקו האמצעי לבנות הנוקבא המכונית בית, לא היה נכנע הקו השמאל (דפ"י דף קע"ב ע"ב)

וישלח

מה

קמב) ויבן א) לו בית, כד"א ב) בית יעקב. א"ר אלעזר, דאתקין תפלת ערבית כדקא יאות. ולמקנהו עשה סכת, שאר א) סכת לנטרא לון, ודא הוא ב) חולקיה.

קמג) וכדין ג) ויבא יעקב שלם. שלם מכלא, ואוקמוה. וכתוב ה) ויהי בשלם סכו וגו', ואוקמוה, וכלא רזא חדא, כדין אתחבר עמיה מהימנותא, כד היה שלים, ג) כד אתעטר בדוכתיה דאתחזי ליה. וכדין האי ד) סכה, אתעטרת בהדיה, דהוה שלים מאבהן, דהוה שלים מבנוי, ודא הוא שלם, שלם לעילא, שלם לתתא, שלם בשמיא, שלם בארעא. שלם לעילא: דאיהו כללא דאבהן, ה) תפארת ישראל. שלם לתתא: בבנוי קדישין. ו) שלים בשמיא, ז) שלים בארעא, וכדין ויהי בשלם סכו, ואוקמוה.

קמד) מיד מה כתיב ה) ותצא דינה בת לאה, ה) ואוקמוה חברייא. ת"ח, כמה דרגין וסטרין ט) מתפרשן לעילא, וכלהו משניין דא מן דא. חיוון משניין אלין מאלין, אלין מקטרגין לשלטאה י) על אלין, ולמטרף טרפין כל חד וחד יב) לזיניה.

מסורת הוהר

א) לעיל דף ל"ט ציון א. ב) (ישעיה ב') ח"א ריב. ח"ג סט: קל. ג) (בראשית ל"ג) ח"א רג: ח"ג רמה: ת"ז תי"ג דף כט. תכ"א תס"ט קז: ד) (תהלים ע"ו) ח"א טו: ח"ג צ: ה) (בראשית ל"ד). חלופי גרסאות: א) סכות. ב) רחל; חול (אה"ל). ג) דאתעטר ול"ג כד. ד) סוכה. ה) ל"ג תפארת ישראל. ו) שלם. ז) שלם. ח) והא אוקמוה (אה"ל). ט) מתפרשין. י) חויין. יא) עלי. יב) לזיניה.

הסולם

ויבן לו בית

מאמר

מכל, הן מחכמה והן מחסדים. ובארוהו. וכתוב, ויהי בשלם סכו וגו' ובארוהו, והכל סוד אחד, דהיינו השגת השלמות על ידי קו אמצעי הן לז"א הנקרא **יעקב**, והן לסכו שהיא הנוקבא. כי אז כשהוא שלם נתחבר עמו האמונה שהיא הנוקבא, וכשהוא מתעטר במקום הראוי לו, דהיינו בקו אמצעי, אז גם סוכה זו, שהיא הנוקבא, מתעטרת עמו, ונאמר גם עליה, ויהי בשלם סכו, כי היה שלם מאבות, היה שלם מבניו, וזה הוא נחשב לשלם. שאז הוא שלם למעלה ושלם למטה, שלם בשמים ושלם בארץ, ומפרש דבריו, שלם למעלה שהוא בז"א, הוא להיותו הכולל של האבות, שהוא תפארת ישראל הכולל לאברהם ויצחק, שהם חסד וגבורה. שלם למטה, בנוקבא, היא בבניו הקדושים, שהם י"ב השבטים שהם המרכבה של הנוקבא, ונמצא, שהוא שלם בשמים שהוא ז"א, וע"כ נאמר עליו ויבא יעקב שלם, ושלם בארץ שהיא הנוקבא, ואז נאמר עליה, ויהי בשלם סכו, ובארוהו.

קמד) מיד מה כתיב ותצא דינה וגו': ובארוהו החברים. בוא וראה, הרבה מדרגות ובחינות מתפרדות למעלה, אלו לקדושה ואלו לס"א בסו"ה זה לעומת זה עשה

שעיר, זה הוא אשה זרה אל נכר, ויעקב נסע סכתה, זו היא האמונה העליונה, דהיינו בינה. כלומר שהעלה מ"ן ממשך דחירק אל הבינה, כדי להמשיך משם קו אמצעי בשביל לבנות הנוקבא. על דרך שנתבאר לעיל.

קמב) ויבן לו בית: הוא כמו שאתה אומר בית יעקב, שפירושו הנוקבא. אמר ר' אלעזר שתקן תפלת ערבית, שהיא הנוקבא, כראוי לה. דהיינו שהמשיך לה חסדים מאז"א עלאין (כנ"ל באות קל"ח) ולמקנהו עשה סכת, היינו סוכת אחרות, כדי לשמור אותם, וזה היא חלקו.

פירושו, כי אותן ב' הפעולות הנ"ל מבוארות בכתוב הזה. כי פעולה א) שהיא ריבוי החסדים מבוארת בכתוב ויבן לו בית, שתקונו ובנינו הם בהמשכת החסדים כנ"ל. וה"ס אם ה' לא יבנה בית וגו' כנ"ל. ופעולה ב) שהיא מיעוט הג"ר מקו שמאל לשמרו מערל וטמא. כנ"ל, הוא בכתוב ולמקנהו עשה סכת, כי סכה היא מלשון מסך, שהמשיך המסך דחירק למעט הג"ר דקו שמאל, וה"ס הכתוב אם ה' לא ישמר עיר כנ"ל וז"ש שאר סכת לנטרא לון, לשמרו מערל וטמא כמ"ש לעיל.

קמג) וכדין, ויבא יעקב שלם: שהיה שלם (דפ"י דף קע"ב ע"ב)

קמה) מסטרא א דרוחא מסאבא כמה דרגין ב מתפרשין, וכלהו א כמן לקטרגא, אלין לקביל אלין, ג דהא כתיב א לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו, דכד ז קא מתחברן ה מקטרגי ו עלמא.

קמו) ז ותא חזי, תיאובתא ח דדרגין מסאבין, ט לאו איהו, אלא לקטרגא בסטרין קדישין. יעקב דאיהו קדישא, כלהו כמן ליה, וקטרגו בהדיה. בקדמיתא נשכיה י חויא, כד"א ב ויגע בכף ירכו, השתא נשכיה חמור.

קמז) תמן איהו קאים יא לגבי יב חויא, השתא, שמעון ולוי, דאתו מסטרא (* דדינא קשיא, קיימו לגביה דחמור, יג ושליטו עלוי בכל סטרין, יד ואתכפיא קמייהו, כד"א ג) ואת חמור ואת שכס בנו טו הרגו לפי חרנ, ושמעון דהוה טז מזליה יז שור, אתא על חמור, וקטרג ביה, בגין דלא יתחברון כחדא, ואשתכח יח איהו מקטרגא דיליה.

קמח) וכלהו אתי לקטרגא ליה ליעקב ואשתזיב, ולבתר איהו שליט עלייהו. לבתר אתא שור, ואשתלים בחמורים, דכלהו מסטרא יט דחמור, יוסף דאיהו שור, ומצרים דאינון חמורים, דכתיב בהו ד) אשר בשר חמורים בשרם.

קמט) ועל דא, לבתר, בני יעקב נפלו בין אינון חמורים, בגין דאזדווג ב שור כא בהדייהו, ונשכו לון כב גרמיא ובשרא, עד דאתער לוי כמלקדמין,

מסורת הוהר דרך אמת
 א) אורבים לקטרג אלו כנגד אלו. א) (דברים כ"ב) לעיל דף ז' ציון ה'. ב) לעיל ב"א ק"ג ציון ג'. ג) בראשית לה. ד) לעיל יירא קכ"ג ציון ג'.
 חלופי גרסאות: א דרוח. ב מתפרשן; מתפרשאן. ג והא. ד ל"ג קא. ה מוסיף מקטרגי על. ו מוסיף עלמא אלין לקבל [לקביל] אלין (רמ"ק ואה"ל). ז תא. ח דרגין. ט לא. י חויא. יא לגביה ואה"ל). יב חויא; דחויא (אה"ל). יג ושלטי; ושלטו. יד ואתכפיא. טו הרגו וגו'. טז מוסיף שור מזליה; מזליה שור. יז מוסיף איהו שור. יח דאיהו (אה"ל). יט מוסיף דחמור קא אתי. כ מוסיף ההוא שור. כא מוסיף בהדייהו כלהו. כב גרמא ובשרא; בשרא וגרמיא.

הסולם

מאמר עשה אלקים וגו'. וכולן הן משונות אלו מאלו. מהן לחסד ומהן לדינים. חיות משונות אלו מאלו. אלו מצירים לשלוט על אלו. ולטרף טרף. כל אחד ואחד למינו.
 קמה) מסטרא דרוח מסאבא וכו': מצד רוח הטומאה מתפרדות הרבה מדרגות, וכולן אנויות לצרור על הקדושה, אלו לעומת אלו, שכתוב, לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו, כי כשמתחברים הם מחריבים העולם.
 קמו) ותא חזי תיאובתא וכו': ובוא וראה, תאותם של מדרגות הטומאה אינה אלא לצרור את המדרגות הקדושות. יעקב שהיה קדוש, כנ"ל שנחשב עליו ויבא יעקב שלם וגו', כולן ארבו עליו וצררו לו. בתחילה נשכו נחש, כמו שאתה אומר, ויגע בכף ירכו. שנאמר על שרו של עשו, שהוא רוכב על נחש. עתה נשכו חמור, דהיינו שכס בן חמור. שהוא ימין דקליפה.
 (דפו"י דף קע"ב ע"ב *) דף קע"ג ע"א) נפלי

א ובדר ב לאינן חמורים, ג לכפיא לון, ותבר תוקפהון מעלמא, ואפיק לשור מתמן, ד הה"ד א ויקח משה את עצמות יוסף עמו.

קנ) ת"ח, כד אתא שמעון בקדמיתא על ההוא חמור, אתער עליהון דם ה דאתגזרו, ולבתר ב ויהרגו כל זכר. כגוונא דא, עבד קביה על ידא דלוי, ו דא משה, באינן חמורים במצרים, בקדמיתא דם, ולבתר ג ויהרוג י"י כל בכור בארץ מצרים וגו'. הכא בהאי חמור כתיב, ד ואת כל חילם ואת כל טפם ואת כל בהמתם וגו'. התם באינן חמורים כתיב, ה כלי כסף וכלי זהב ושמלות, וכתיב ו) וגם ערב רב עלה אתם וצאן ז ובקר וגו'.

קנא) ושמעון ולוי, דא קאים לגבי האי חמור, ודא קאים לגבי כל אינן חמורים, כלהו בעו לאשתתפא בהדיה דייעקב קדישא, ואתתקנו לנשכא ליה, ואיהו בבנוי קאים לגבייהו, ו) וכיף לון תחותיה.

קנב) השתא דעשו נשיך ליה ו) ולבנוי, מאן יקום לגביה. יעקב ויוסף, דא מסטרא דא, ודא מסטרא דא, דכתיב ו) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש וגו'.

דרך אמר

א) והיה מכניע אותם תותיו.

מסורת הזהר

א) לעיל ב"א קל"ז ציון ג'. ב) (בראשית ל"ד) ח"ג סב: ג) (שמות י"ג) ח"א ריא: ריד. ד) (בראשית ל"ד) ח"א קפה: ה) שמות י"ב. ו) (שם) ח"ב מה: קל. קצא. ח"ג רעט. ז) לעיל תולדות ס"ט ציון ב'. חלופי גרסאות: א וגור (אה"ל). ב דאינן (אה"ל). ג מוסיף דאודווגו לכפיא; ד לכפיא; ד דכתיב (אה"ל). ה מוסיף דאתגזרו ואפיק לון מערלה. ו ל"ג דא משה. ז ל"ג ובקר. ח וכאף. ט לבנוי (אה"ל). י מסטר.

מאמר

הסולם

לא תחרוש בשור וחמור

וכתוב, וגם ערב רב עלה אתם. שהם כנגד, ואת כל טפם, שבכאן, וצאן ובקר וגו', שהם כנגד, את צאנם ואת בקרם וגו', שבכאן. קנא) ושמעון ולוי וכו': ושמעון ולוי, זה שמעון, קם כנגד חמור זה אבי שכס שלא היה מחובר עם שור, וזה לוי, קם כנגד כל החמורים כולם. דהיינו אפילו כנגד החמורים המחוברים בשור, כמו המצרים כנ"ל. פירוש, כי שמעון הוא גבורה ובהינת שור, וע"כ היה הוא, הכנגד של חמור דקליפת, שהוא ימין, והיה יכול להכניעו, אבל לקליפת החמור שבמצרים לא היה יכול להכניעם, משום שהם היו מחוברים בשור, שקבלו כח מיוסף שהיה מילך עליהם. וע"כ רק לוי, דהיינו משה הבא משבט לוי, שהוא בחינת ת"ת (כנ"ל פ' ויצא דף ס"ט ד"ה מאי) הכלול ימין ושמאל ביחד, היה כחו יפה להכניע אותם החמורים שבמצרים, ולא שמעון, שהיה בו שמאל בלבד.

נפלו בני יעקב בין אלו החמורים, דהיינו המצרים משום שנתחבר שור עמהם, שהוא יוסף, והיו בהם שור וחמור יחדיו, ונשכו לישראל עצם ובשר, כטבע החמור שנושך ושובר עצם, עד שנתעורר לוי כמקודם לכן, ופור את החמורים האלו, דהיינו שהפריד בין שור וחמור, כדי להכניעם, ושבר כחם מן העולם והוציא השור משם, זהו שכתוב, ויקח משה את עצמות יוסף עמו, משה הוא לוי, ויוסף הוא השור שנתחבר עמהם.

ק) ת"ח כר אתא וכו': בוא וראה, מקודם לכן, כשבא שמעון על החמור להלחם עמו, העיר עליהם דם, שנמולו, ואחר כך ויהרגו כל זכר. כעין זה עשה הקב"ה על ידי לוי, זה משה בחמורים האלו שהם המצרים, מתחילה הביא עליהם מכת דם, ואחר כך, ויהרג ה' כל בכור בארץ מצרים וגו', כאן בחמור הזה אבי שכס. כתוב ואת כל חילם ואת כל טפם וגו' ואת כל בהמתם, שנאמר את צאנם ואת בקרם ואת חמוריהם ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו, ושם באלו החמורים, שהם המצרים, כתוב, כלי כסף וכלי זהב ושמלות, שהם כנגד, ואת כל חילם שבכאן. (דפ"י דף קצ"ג ע"א)

להו בעו לאשתתפא וכו': כולם רצו להודק אל יעקב ותקנו עצמם לנשוך אותה, והוא עמד כנגדם בבניו, והכניעם תחתיו. קנב) השתא דעשו וכו': שואל, עתה בגלות האחרונה

קנג) ויסעו ויהי חתת א אלהים על הערים אשר סביבותיהם ולא רדפו אחרי בני יעקב. אמר רבי יוסי, ב כלהו הוּו מתכנשי, וכד הוּו חגרי זייני קרבא, הוּו מרתתי, ושבקין לון, ובגין כך ולא רדפו אחרי בני יעקב. קנד) ב ג הסירו את אלהי הנכר וגו'. הסירו את אלהי הנכר, אלין אינון דנטלו משכמ, מאני כספא ודהבא, דהוה חקיק עלייהו טעוא דלהון. רבי יהודה אמר, ד טעוון הוּו מכספא ודהבא, ויעקב אטמין לון תמן, בגין דלא יתהנון מסטרא דע"ז, דאסיר ליה לבר נש, לאתהני מניה לעלמין. קנה) רבי יהודה ורבי חזקיה הוּו אזלי בארחא, אמר רבי חזקיה לרבי יהודה, מאי דכתיב א ויקח את עטרת מלכם מעל ראשו משקלה ככר זהב ואבן יקרה ותהי על ראש דוד. ותנינן, שקוץ בני עמון ה מלכם שמיה, ודא הוא עטרת מלכם. מ"ט ותהי על ראש דוד. ומאי טעמא כתיב שקוץ, דהא בשאר ו טעוון עממיא עע"ז כתיב ז אלהי העמים, א אלהים אחרים, אל נכר, אל אחר, ובהאי אמר שקוץ ט חד.

קנו) א"ל ובכל טעוון עממיא עע"ז, הכי קרא לון קב"ה, דכתיב ד ותראו את . שקוציהם ואת גלוליהם. ומה דאמר ויקח את עטרת מלכם י דאיהו מלכום, הכי הוא ודאי, אלא איתי הגתי, עד דלא אתגיייר, כדין איהו תבר לה להווא עטרת, דאיהו מלכום, ההוא דיוקנא דחקיק עלה, ופגים לה, כדין איהו עבד לה יב היתר, יג לאתהני מנה, יד והות על רישיה. ותא חזי, שקוץ בני

מסורת הזהר

א) בראשית ל"ה. ב) (שם) ח"ג פד: ג) (שמואל ב' י"ב) ח"א קי: ד) זכרים כ"ט.

חלופי גרסאות: א אלקים וגו'. ב וכלהו. ג ל"ג מן הסירו עד אנון. ד מוסיף טעוון דלהון. ה מלכום. ו טעוון. ז אלהים אחרים אלהי העמים. ח ל"ג אלהים אחרים. ט ל"ג חד; ו ל"ג חד ומוסיף מ"ט שקוץ. י שקוציהם וגו'. יא והוא. יב התר. יג לאתהנאה. יד והות.

הסולם

<p>האחרונה, שעשו נושך אותו ואת בניו, מי יקום כנגדו. ואומר, יעקב ויוסף יעמדו כנגדו, זה מצד זה, וזה מצד זה, דהיינו יעקב מצד ימין ויוסף מצד שמאל. שכתוב והיה בית יעקב אש, ובית יוסף להבה, ובית עשו לקש וגו'.</p> <p>קנג) ויסעו ויהי חתת אלקים וגו': אמר ר' יוסי, כולם היו מתאספים להלחם, וכאשר חגרו כלי הקרב, היו מרתתים ועזבו אותם. ועל כן, ולא רדפו אחר בני יעקב.</p>	<p>מאמר הסירו את אלהי הנכר</p> <p>קנה) רבי יהודה ורבי חזקיה וכו': ר"י ור"ח היו הולכים בדרך, אר"ח לר"י, מהו שכתוב ויקח את עטרת מלכם מעל ראשו וגו', ולמדנו שהשקוץ של בני עמון שמו מלכם וזה הוא שכתוב עטרת מלכם, ושאל לפ"י, מה הטעם ותהי על ראש דוד. ומה הטעם שכתוב בו שקוץ, שהרי בשאר אלהי העמים עובדי ע"ז, כתוב בהם, אלהי העמים, אלהים אחרים, אל נכר, אל אחר, ובוהו, בע"ז מלכם, אומר שקוץ בלבד.</p>
--	--

מאמר הסירו את אלהי הנכר

קנד) הסירו את אלהי הנכר: אלו הם מה שלקחו משכמ, כלי כסף וזהב שהיה חקיק עליהם אלהי הנכר שלהם, ר' יהודה אומר, אלהים אחרים היו עושים מכסף וזהב, ולא כלים שחוקקה עליהם צורת גלולים. ויעקב הטמין אותם שם, כדי שלא יהנו מצד עבודה זרה, שאסור לו לאדם להנות ממנו לעולם.

קנו) א"ל ובכל וכו': והשיב לו, כל אלהי העמים עובדי עבודה זרה, קורא אותם הקב"ה כן. שכתוב, ותראו את שקוציהם ואת גלוליהם. ולא דוקא מלכום, ומה שאמר הכתוב, ויקח את עטרת מלכם שהוא הע"ז מלכם, ששאל איך נתעטר בה דוד, כן הוא ודאי, שהייתה ע"ז אלא איתי הגתי, בעוד שהיה עכו"ם, מטר

(דפויי דף קע"ג ע"א)

וישלח

מט

עמון, חד א חויא, ב בסורטא, הוה חקיק על ההוא כתרא, ובגין כך אקרי שקוץ זוהמא.

קנו) רבי יצחק אמר, הסירו את אלהי הנכר, אלין שאר ג נשין, דהו מייתי בגוייהו, ד כל א נבזבזן דלהון, ועל דא כתיב, א ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר, אלין ו נשין, ד כל ב נבזבזן, וכל טעוון ס דדהבא וכספא. ויטמון אותם יעקב, בגין דלא * יתהנון מסטרא דע"ז כלל.

קנח) תא חזי, דיעקב גבר שלים, בכלא הוה, והוה מתדבק ביה בקב"ה, מה כתיב ב ונקומה ונעלה בית אל ואעשה שם יא מזבח לאל העונה אותי ביום צרתי ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי, מיד ויתנו אל יעקב. מכאן דבעי בר נש, לשבחא לקב"ה ולאודאה ליה, על נסין ועל טבאן דעבד עמיה, הה"ד ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי.

קנט) ת"ח, בקדמיתא כתיב ונקומה ונעלה בית אל וגו', אכליל יב בנוי בהדיה. ולבתר כתיב ואעשה שם מזבח, ולא כתיב ג ונעשה. דאפיק יד לון מכללא דא, מאי טעמא, בגין יו דעליה הוה מלה. יעקב אתקין תפלת ערבית ודאי, ואיהו עבד מדבחא, ועליה הוה מלה, ובגין דאיהו יו עבר כל אינון עקתינ יז מן יומא דערק קמיה דאחיה, דכתיב ויהי עמדי יח בדרך אשר הלכתי, ואינון אתו לבתר לעלמא, ועל דא לא אעיל לון בהדיה.

דרך אמת

א) אוצרות שלהט.

מסורת הזוהר

א) בראשית ל"ד. ב) (בראשית ל"ה) ח"ג פ"ד:

חלופי גרסאות: א חויא; ב בסורסא (אה"ל). ג מוסיף תכשיטי נשין. ד וכל. ה מוסיף הנכר אשר בידם. ו מוסיף תכשיטי נשין. ז וכל; מוסיף וכל אינון. ח נבזבזין. ט דכספא ודהבא. י הוה בכלא. יא מזבח וגו'. יב לבנוי (אה"ל). יג מוסיף ונעשה אלא ואעשה. יד ואפיק. טו דעלוי. טז עבד; מוסיף עבר עליה. יז ל"ג מן. יח בדרך וגו'.

מאמר

הסולם

הסירו את אלהי הנכר

שנתגייר, שבר מן אותה העטרת, שהיא הע"ז מלכט, את הצורה שהיתה חקוקה עליהם, ובטל אותה, ובה עשה אותה התר. שיהיה מותר להנות ממנה, וע"כ שם אותה דוד על ראשו.

פירושו. שיש כח לעובד ע"ז לפסול את הע"ז שלו, ואז מותרת בהנאה לישראל. אמנם לאחר שנתגייר אם פוגם ופוסל הע"ז שעבד מכבר, אינו מתיר אותה בהנאה, כי אז דינו כישראל. ולפיכך אומר הזוהר, שאיתי הגתי ביטל אותה מטרם שנתגייר, ויצאה מכלל ע"ז, וע"כ מותר היה לדוד לשים אותה על ראשו.

ותא חזי וכו': ובוא וראה, שקוץ בני עמון היה נחש אחד חקוק בחקיקה עמוקה על אותה העטרת, ומשום זה נקרא בשם שקוץ, שפירושו זהמא. והו ישוב ב' על הקושיא שהקשה לו ר"ח, למה דוקא ע"ז זו נקראת שקוץ.

קנו) רבי יצחק אמר וכו': ר"א, הסירו את אלהי הנכר, אלו הן נשים אחרות, (דפ"י דף קע"ג ע"א *) דף קע"ג ע"ב)

יעקב

קט) רבי אלעזר אמר, מכאן א מאן ב דיתעביד ליה נסא, איהו בעי לאודאה. מאן דאכיל נהמא בפתורא, איהו בעי לברכא, ולא אחרא דלא אכיל מ מדי.

קסא) ויבן שם מזבח ד וגו', תא חזי, ה כתיב ויבן שם מזבח, ולא ו כתיב ז דאסיק ח עליה נסכין ועלוון, אלא בגין דאתקין ההוא דרגא, דאתחזי לאתתקנא. מזבח לה': לאתקנא דרגא תתאה, לחברא ליה בדרגא עלאה, וע"ד א) ויבן שם מזבח: דא דרגא תתאה. לה': דא דרגא עלאה. ב) ויקרא ט למקום אל בית אל, שמא דא, כשמא עלאה, בגין דכד אתנהרא, כדין כאמה בתה, וכלא חד.

קסב) כי שם נגלו אליו האלהים, בגין דאינון לא אשתכחו, אלא בשכינתא, יא דהא יב שבעין הוו, דאינון משתכחי תדיר יג בהדי, יד שכינתא, טו (ושבעין) קתדראי סחרניה דשכינתא, וע"ד כי שם נגלו אליו האלהים, טז באתרא דא דאתגליא, דהא כתיב והנה ה' נצב עליו.

מסורת הזהר

(א שם. ב) שם.

דרך אמת

(א) כסאות שסביב השכינה והוא פמליא שלה.

חלופי גרסאות: א מוסיף כל מאן. ב דאתעביד. ג מדי. ד מוסיף ויקרא למקום ההוא אל בית אל וגו'. ח ל"ג כתיב; מוסיף דלא כתיב אלא. ו מוסיף כתיב בהני מדבחן. ז דאסיקו. ח עליהון; ל"ג עליה. ט מוסיף למקום ההוא. י כאמא; באימא (אה"ל). יא ל"ג דהא; דהוו. יב שבעים; דהוו שבעין. יג בהדיה. יד ושכינתא. טו ל"ג ושבעין. טז ל"ג באתרא דא דאתגליא; ל"ג באתרא דא (ד"א); באתריה.

ויבן שם מזבח

הסולם

מאמר

להוי"ה, זה הוא המדרגה העליונה, שהיא ז"א. ויקרא למקום אל בית אל, השם הזה שנתן לנוקבא, הוא כשם של העליונה, שהיא בינה, משום שכאשר האירה הנוקבא מז"א, נעשתה אז הבת, שהיא הנוקבא, כאמה, שהיא בינה, וע"כ קרא אותה יעקב בשם אל שהוא שם אמא והכל אחד.

קסב) כי שם נגלו אליו האלקים: שפירושו מלאכים, כי אמר נגלו ולא נגלה. והוקשה לו, איזה טעם הוא זה, על מה שקרא למזבח אל בית אל. וז"ש משום שהם אינם נמצאים אלא בשכינה, כי שבעים מלאכים הם הנמצאים תמיד עם השכינה (כנ"ל וירא את רס"ח) ושבעים כסאות הם סביב השכינה, וע"כ כשיש גילוי המלאכים יש גילוי השכינה, ועל כן אומר הכתוב, כי שם נגלו אליו האלקים. במקום זה הנגלה, דהיינו בנוקבא, כי כתוב והנה ה' נצב עליו, דהיינו על הסולם שהוא הנוקבא, (כנ"ל ויצא דף כ"ט ד"ה בגיני כך ע"ש) פירושו, שמקודם לכן כתוב והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, הרי שגילוי המלאכים בא עם גילוי השכינה, ולפיכך קרא יעקב שם המזבח אל בית אל, דהיינו על גילוי השכינה, ותלה זה בגילוי המלאכים.

ויעל

יעקב ודאי התקין תפלת ערבית, שהיא תקון הנוקבא, והוא עשה את המזבח, שהוא תקון הנוקבא, ועליו היה הדבר, ולא על בניו. ומשום שהוא עבר כל אלו הצרות מיום שברח מפני אחיו, שכתוב, ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי, אבל הם באו אחר כך לעולם, אחר שכבר נפטר מצרות אלו, לפיכך לא הכניסם עמו בתקון המזבח, אלא אמר ואעשה שם מזבח וגו'.

קס) רבי אלעזר אמר וכו': רא"א, מכאן נשמע, שמי שנעשה לו הנס הוא צריך להודות, מי שאכל לחם על השלחן הוא צריך לברך, ולא אחר שלא אכל מאומה. כי על כן אמר יעקב ואעשה שם מזבח ולא אמר ונעשה, כנ"ל.

מאמר ויבן שם מזבח

קסא) ויבן שם מזבח וגו': בוא וראה, כתוב, ויבן שם מזבח, ולא כתוב שהעלה עליו נסכים ועולות. אלא משום שפירושו הוא, שתקן את המדרגה ההיא הראויה להתתקן. מזבח לה', היינו לתקן את המדרגה התחתונה שהיא הנוקבא לחבר אותה עם המדרגה העליונה שהיא ז"א. ועל כן ויבן שם מזבח, זה הוא המדרגה התחתונה, שהיא הנוקבא.

(דפו"י דף קע"ג ע"ב)

קסג) ויעל מעליו אלהים במקום אשר דבר אתו, א רבי שמעון אמר מכאן דאתעביד רתיכא ב קדישא, בהדי אבהן. ותא חזי, יעקב איהו רתיכא קדישא עלאה, דקיימא לאנהרא לטיהרא, ואיהו רתיכא בלחודוי, הדא הוא דכתיב ויעל מעליו אלהים.

קסד) פתח ואמר, ב כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה' נ אלקינו בכל קראנו אליו. תא חזי, כמה אינון חביבין ישראל קמי קב"ה, דלית לך עם ולישן בכל עמין עע"ז דעלמא, דאית ליה אלהא דישמע לון, כמה דקב"ה ד זמין לקבלא צלותהון ובעותהון דישראל, בכל שעתא דאצטריך לון למשמע צלותא, דאינון בעאן, בגין ההוא דרגא דלהון.

קסה) תא חזי, יעקב ה קרי ליה קב"ה ישראל, דכתיב ג לא יקרא ו שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך, ויקרא ז את ה שמו, מאן ויקרא. דא שכינתא, ט כד"א ו ויקרא אל משה. ויאמר לו אלהים.

קסו) לעיל יא אוקימנא, ישראל, דהא אשתלים בכלא כדקא יאות, וכדין אסתלק בדרגיה, ואשתלים בשמא דא, ועל דא ויקרא יב את שמו ישראל והא אתמר.

קסז) רבי אלעזר ורבי יוסי הוו אזלי בארחא, אמר רבי יוסי לר' אלעזר, ודאי הא יג דאמרת דיעקב יד שלימא דאבהן איהו, ואיהו אחיד לכל טו סטרין

מסורת הוהר

א) שפ. ב) (דברים ד') ח"א לא: רלו: ח"ג רמב: רמג. רנח. ג) (שם) ח"ב קעד. ח"ג עג. ד) לעיל יירא מ"ה ציון ג.

חלופי גרסאות: א אר"ש ב מוסיף קדישא בקומייתא. ג אלקינו וגוי. ד אומין. ה קב"ה קרא ליה. ו עוד שמך. ז ל"ג את. ח מוסיף שמו ישראל. ט מוסיף כד"א ויקרא את שמו ישראל; ויקרא את שמו ישראל ול"ג ויקרא אל משה. י לעילא. יא אוקמו; אוקמוה. יב ל"ג את. יג דאמרייתו. יד שלימו. טו סטרי.

הסולם

מאמר

קסג) ויעל מעליו אלקים וגוי: ר' שמעון אמר, מכאן, שיעקב נעשה מרכבה קדושה לה'. ביחד עם האבית, ובוא וראה, יעקב הוא מרכבה קדושה עליונה לז"א. העומד להאיר אל הלבנה. שהיא הנוקבא, והוא מרכבה בלבדו. משום שהוא כולל בעצמו את האבית, שהם חסד וגבורה, כי ת"ת כולל חו"ג. והוה שכתוב, ויעל מעליו אלקים. כמי שיוצא ממרכבתו.

קסד) פתח ואמר, כי מי גדול וכו': בוא וראה, ראה, כמה חביבים ישראל לפני הקב"ה, שאין לך אומה ולשון בכל אומות העולם עובדי ע"ה, שיהיו להם אלהים שיקבלו תפלתם, כמו שעתידי הקב"ה לקבל תפלתם ובקשתם של ישראל בכל שעה שצריכים לקבלת התפלה, שהם מתפללים רק בשביל המדרגה שלהם, שהיא השכינה. כלומר בכל שעה שתפלתם היא לתקון השכינה.

קסה) תא חזי, יעקב וכו': בוא וראה, יעקב, הקב"ה קראו ישראל, כלומר השכינה, שכתוב לא יקרא שמך וגוי ויקרא את שמו וגוי, על מי כתוב ויקרא. זה הוא השכינה, כמש"א ויקרא אל משה, שכתוב ויקרא עם א' זעירא, שהיא השכינה. וכן בתחילת הדברים כתוב, ויאמר לו אלקים שהוא השם של השכינה.

קסו) לעיל אוקימנא וכו': לעיל (תולדות דף ע"ז אות קס"ז קס"ח קס"ט) ביארנו, את השם ישראל, כי נשלם בכל כראוי, ואו נתעלה במדרגתו ונשלם בשם הזה, ועל כן ויקרא את שמו ישראל. וכבר נתבאר.

מאמר יעקב — ישראל

קסז) ר' אלעזר ור' יוסי וכו': ר"א ור"י היו הולכים בדרך. אר"י לר' אלעזר, ודאי הוא מה שאמרת, שיעקב הבחיר שבאבות הוא, והוא כולל כל הצדדים, דהיינו שהוא כולל ימין ושמאל, וע"כ קרא שמו ישראל, וכתוב לא יקרא שמך

קסד) פתח ואמר, כי מי גדול וכו': בוא וראה, ראה, כמה חביבים ישראל לפני הקב"ה, שאין לך אומה ולשון בכל אומות העולם עובדי ע"ה, שיהיו להם אלהים שיקבלו תפלתם, כמו שעתידי הקב"ה לקבל תפלתם ובקשתם של ישראל בכל שעה שצריכים לקבלת התפלה, שהם מתפללים רק בשביל המדרגה שלהם, שהיא השכינה. כלומר בכל שעה שתפלתם היא לתקון השכינה.

(דפרי דף קע"ג ע"ב)

וקרא שמיא ישראל, * וכתיב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל ב יהיה שמך. וכתיב ויקרא את שמו ישראל. אמאי אהדר קב"ה וקרא ליה יעקב בכמה זמנין, וכלא ג קרון ליה יעקב כמלקדמין, אי הכי, מהו ולא יקרא שמך עוד יעקב.

קסח) א"ל שפיר קא אמרת. פתח ואמר, (א) ה' כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר ד קנאה, ה האי קרא אוקמוה. אבל ת"ת, כגבור ו יצא, גבור מבעי ליה. כאיש מלחמות, איש מלחמות מבעי ליה.

קסט) אלא הא אתמר, ה' בכל אתר, : רחמי איהו ודאי. * קב"ה ה' שמיא איהו, דכתיב (ב) אני ה' הוא שמי, וחמינן דלזמנין אתקרי שמיא אלקים, והוא דינא בכל אתר. אלא, בזמנא דאסגיא זכאין בעלמא, ה' שמיא, ואתקרי בשמא דרחמי. ובזמנא דאסגיא חייבין בעלמא, אלקים שמיא, ואתקרי בשמא דאלקים. כך, בזמנא דיעקב לא הוה בין שנאין, ולא הוה בארעא אחרא, קרי ליה ישראל, וכד הוה בין שנאין, או בארעא אחרא, קרי ליה יעקב.

קע) א"ל, עדיין לא אתיישבא מלה, דכתיב ה לא יקרא, והא אנן קרינן ליה. ומאי דאמרת דכד הוה בין שנאין, או בארעא אחרא, קרי ליה יעקב, ת"ת, כתיב (ג) וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, ו והא לא הוה בארעא אחרא.

קעא) א"ל, הא בקדמיתא אתמר, כמה דקב"ה, לזמנין אתקרי ה',

מסורת הוהר

(א) (ישעיה מ"ב) לעיל דף כ"ז ציון ב. (ב) (ישעיה מ"ב) ח"ב פו. צד: קטו. קיו: קעז: ח"ג קלד: קעז: דמב. רעה: רעו. רעז: ת"ז בהקדמה א: טו: ת"ו כא: ג) (בראשית ל"ז) ח"א קעט. קפ:.

חלופי גרסאות: א דכתיב. ב ל"ג יהיה שמך. ג קארון. ד מוסיף קנאה וגו'. ה ל"ג מן האי עד כגבור. ו ל"ג יצא. ז איהו רחמי. ז ולא. ט הא; מוסיף לא הוה בין שנאין ולא בארעא אחרא (אה"ל). י ל"ג לזמנין.

יעקב — ישראל

הסולם

מאמר

ובשעה שרשעים מתרבים בעולם, שמו אלקים, ונקרא בשם אלקים. כך, בזמן שיעקב לא היה בין שונאים, ולא היה בחוץ לארץ קוראים לו ישראל, וכשהיה בין שונאים או בחוץ לארץ קוראים לו יעקב.

קע) א"ל עדיין וכו': אמר לו עוד לא נתיישב הדבר, שכתוב לא יקרא, ואנו קוראים, ומה שתאמר שבזמן שהיה בין שונאים או בחוץ לארץ קוראים לו יעקב, בוא וראה. שכתוב וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, והוא לא היה בחוץ לארץ. ומי' כותב השם יעקב.

קעא) א"ל הא בקדמיתא וכו': והשיב לו הרי אמרתי בתחילה, כמו שהקב"ה לפעמים נקרא הוי"ה ולפעמים נקרא אלקים. דהיינו לפי החדרנה כנ"ל, כן, לפעמים נקרא ישראל ולפעמים נקרא יעקב, והכל הוא לפי מדרגות ידועות. פירושו, כשיש לו מדרגות ג"ד וראש

שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך, וכתוב ויקרא את שמו ישראל, וקשה, למה חוזר הקב"ה וקרא אותו יעקב הרבה פעמים. והכל קוראים אותו יעקב כמו בתחילה, וא"כ מהו, ולא יקרא שמך עוד יעקב.

קסח) א"ל שפיר קא אמרת וכו': והשיב לו, יפה אמרת, כדזכר, שקושייתו יפה היא, פתח ואמר, ה' כגבור יצא כאיש מלחמות וגו', מקרא זה בארוהו, אבל בוא וראה, כתוב כגבור יצא, גבור היה צריך לומר, כאיש מלחמות, איש מלחמות היה צריך לומר.

קסט) אלא הא אתמר וכו': ומשיב, אלא הרי למדנו, הוי"ה בכל מקום שהוא, הוא

רחמים בודאי, והקב"ה, הוי"ה הוא שמו, שכתוב, אני הוי"ה הוא שמי. ואנו רואים שלפעמים נקרא שמו אלקים, שהוא דין בכל מקום שהוא. אלא בשעה שמתרבים צדיקים בעולם, שמו הוי"ה, ונקרא בשם הרחמים.

(דפו"י דף קע"ג ע"ב * דף קע"ד ע"א)

ולזמנין אתקרי אלקים, הכי נמי, לזמנין אקרי א ישראל, ולזמנין ב אקרי יעקב, וכלא בדרגין ידיען. ומה דאתמר לא יקרא שמך עוד יעקב, לאתישבא בשמא דא.

קעב) א"ל, ג אי הכי, הא כתיב א) ולא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך אברהם. א"ל, התם כתיב והיה, ועל דא קיימא ד בההוא שמא, אבל הכא לא כתיב והיה, אלא כי אם ישראל יהיה שמך, ולא כתיב והיה שמך ישראל, ואפילו בזמנא חדא סגי ליה, כ"ש דלזמנין כך ולזמנין כך. וכד אתעטרו בנוי בכהני וליואי, ואסתלקו בדרגין עלאיין, כדין אתעטר בשמא דא תדיר.

קעג) עד דהוו אזלי, א"ל רבי יוסי לרבי אלעזר, הא אתמר דכד מיתת רחל, נטלא ביתא מאן דאצטריך, לאתתקנא בתריסר שבטין, כדקא יאות, אמאי מיתת רחל מיד. א"ל, ה הא למהוי שכינתא מתעטרא כדקא יאות, ולמהוי אם הבנים שמחה. ו ביה ז שריא ח לנטלא ביתא ולאתתקנא. וע"ד, בנימין ה הוא תדיר במערב, ולא בסטרא אחרא.

קעד) וביה שריא לאתתקנא, בתריסר שבטין, וביה י שריא מלכותא דרקיעא, לאשתמודעא בארעא. ורזא דא, בכל שירותא, דאתיא לאשתמודעא, בקשוי איהו, וע"ד אית בה דינא דמותא, ומתמן אתישבת.

מסורת הוהר

(א) (בראשית י"ו) לעיל לך קי ציון ג.

חלופי גרסאות: א יעקב ולזמנין ישראל. ב ל"ג אקרי. ג ל"ג אי הכי (אה"ל). ד ביה ההוא. ה ל"ג הא. ו ובה. ז שרייאן (אה"ל). ח מוסיף לעילא לנטלא. ט תדיר הוא; הוה (אה"ל). י תליא.

הסולם

מאמר

כל שירותא תקיף

שבטים, לקחה את הבית, דהיינו השכינה, ושואל, למה מתה רחל מיד, כלומר, מה זה תלוי במיתת רחל. אמר לו, הוא, כדי שתהיה השכינה מתעטרת כראוי, דהיינו שתשיג מוחין דג"ד, ותהיה אם הבנים שמחה, כלומר, רחל מתה כדי ששכינה תתאה, רחל, ושכינה עלאה, לאה, תהיינה לפרצוף אחד, שאז שכינה תתאה, משגת ג"ר, ושכינה עלאה שהיא אם הבנים, היא שמחה בתקון י"ב השבטים ומה שלאה לא מתה, ע"י לעיל (ויצא דף צ"ט ד"ה וא"י) ובו, בבנימין, התחילה השכינה לקחת הבית ולהתקן. כי היא בחינת יסוד מי"ב השבטים, וע"כ היא הראשונה לתקון השכינה. ועל כן בנימין הוא תמיד במערב, בדגלים. כי יסוד הוא בחינת מערב, ולא בצד אחר.

קעד) וביה שריא לאתתקנא וכו': ובו, בבנימין, מתחלת השכינה להתקן בי"ב השבטים, ובו מתחילה מלכות שמים להתודע בארץ, כי המלך הראשון בישראל, שאול היה, שהוא מבניו, והוא סוד, שכל התחלה תבאה להתודע, בקושיות היא באה, וע"כ יש בה דין של מות, ואחר זה, היא מתישבת ומתקיימת.

הכא

וראש נקרא ישראל, וכשהוא ו"ק בלי ראש, הוא נקרא יעקב. ומה שנאמר לא יקרא שמך עוד יעקב פירושו, שלא ישאר בשם הזה יעקב, אלא שיהיו לו ב' שמות יעקב וישראל, לפי המדרגה.

קעב) א"ל אי הכי הא וכו'. א"ל, אם כן, הרי כתוב. ולא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך אברהם, ואין הפירוש שיקרא בב' השמות אברם ואברהם, אלא אברהם לבד. אמר לו, שם כתוב והיה שמך אברהם, ועל כן נשאר בשם הזה, אבל כאן לא כתוב והיה, אלא כי אם ישראל יהיה שמך, ולא כתוב והיה שמך ישראל, שעל פי המשמעות הזו, הרי די אפילו שיקרא פעם אחת בשם ישראל, ומכל שכן שנקרא לפעמים יעקב ולפעמים ישראל, ודאי הוא שמקוים הכתוב כי אם ישראל יהיה שמך, וכאשר נתעטרו בנוי בכהנים ולויים ונתעלו במדרגות עליונות, אז נתעטר בשם ישראל תמיד.

קעג) עד דהוו אזלי וכו': בעוד שהיו הולכים, אמר לו ר' יוסי לר' אלעזר, הרי למדנו, כשמתה רחל, מי שהיתה צריכה להתקן בי"ב

(דפו"י דף קע"ד ע"א)

קעה) הכא כד בעא לאתתקנא, ולנטלא ביתא, אתעביד דינא א ברחל, ובתר כן אתתקנת לאתישבא. כד בעא לאשתמודעא מלכותא בארעא, שריא בדינא, ולא ב אתישבת מלכותא ג בדוכתא כדקא יאות, עד ד דאתער דינא בשאול, לפום עובדוי, ולבתי אתישבת מלכותא ואתתקנת.

קעו) ת"ח, כל שירותא תקיף, ולבתי גייחא. א בראש השנה, שירותא תקיף. דכל עלמא אתדו, כל חד וחד לפום עובדוי, ולבתי גייחא, סליחה וכפורי. בגין דשירותא איהו משמאלא, ועל דא דינוי תקיפין, ולבתי אתער מינא, וע"ד הוי גייחא.

קעז) ולזמנא דאתי, זמין קביה, לאתערא בנייחא על שאר עמין ה עכו"ם, ולבתי יתתקף עלייהו בדינא קשיא, הה"ד ב ה' כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר ו קנאה יריע אף יצריח על אויביו יתגבר. ה' בקדמיתא, דאיהו רחמי, ולבתי כגבור, ולא גבור, ולבתי כאיש מלחמות, ולא איש מלחמות, לבתי ו אתגלי תוקפא עלייהו, ויתתקף לשיצאה לון, דכתיב יריע אף ה יצריח על אויביו יתגבר. ט וכתוב א ויצא ה' ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב. וכתוב ד מי זה בא מאדום י חמוץ בגדים מבצרה וגו'.

קעח) ויהי בצאת נפשה כי יב מתה ותקרא שמו בן אוני ואביו קרא לו בנימן. רבי יהודה פתח יג ואמר, ו טוב ה' למעוז ביום יד צרה ויודע חוסי בו. זכאה חולקיה דבר נש, טו דאתתקף ביה בקודשא ב"ה, בגין דתוקפא דקודשא בריך הוא, איהו תוקפא, ואוקמוה. טוב ה', כד"א ו טוב ה' לכל.

מסורת הזהר

א) בראש השנה : לעיל פרשת נח דף ל"ה ציון ג'. ב) לעיל דף כ"ז ציון ב'. ג) ה"א ריד. ה"ב כ"ז. ד) לעיל תולדות ל"ו ציון י'. ה) ויצא ע"ב ציון ב'. ו) נחום א'. ז) ב"א רס"ז ציון ב'.

חלופי גרסאות : א מוסף דשריא ברחל. ב אתישב. ג בדוכתא ; בארעא. ד דאתעביד. ה עע"ז. ו קנאה וגו'. ז יתגלי. ח יצריח וגו'. ט כתיב. י ונלחם וגו'. יא חמוץ וגו'. יב ל"ג ואמר. יד צרה וגו'. טו כד אתתקף.

הסולם

מאמר

כל שירותא תקיף

הימין, כמ"ש שמאלו תחת לראשי, ואחר כך וימינו תחבנקי, ועל כן נעשתה הרוחה. קעז) ולזמנא דאתי זמין וכי : ובאומות העולם הוא להיפך מזה, כי לעתיד לבא, עתיד הקב"ה להתעורר בשלוח מתחילה על האומות האחרות עכו"ם, ואחר כך יתגבר עליהם בדין קשה. וזהו שכתוב, הוי"ה כגבור יצא וגו', מתחילה הוי"ה, שהוא רחמים, ואחר כך כגבור, ולא גבור ממש. ואחר כך כאיש מלחמות, ולא איש מלחמות ממש, ולאחר כך מתגלה הגבורה עליהם ויתגבר לכלותם, שכתוב יריע אף יצריח על אויביו יתגבר. וכתוב ויצא ה' ונלחם וגו', וכתוב מי זה בא מאדום וגו'.

קעח) ויהי בצאת נפשה וגו' : ר' יהודה פתח ואמר, טוב ה' למעוז וגו', אשרי חלקו של

קעה) הכא כד בעא וכי : כאן, כשרצתה השכינה להתתקן ולקחת הבית, בתקון י"ב השבטים, נעשה הדין ברחל, כי מתה, ואחר זה, נתתקנה להתישב, כנ"ל. כן כשרצתה המלכות להתודע בארץ, התחילה בדין, ולא נתישבה המלכות במקומה כראוי, עד שנתעורר הדין בשאול לפי מעשיו, שנהרג בהרי הגלבוע, ולאחר, כך נתישבה המלכות בדרך, ונחתקנה.

קעו) ת"ח כל שירותא תקיף וכי : בוא וראה, כל התחלה קשה, ואח"כ באה הרוחה. בראש השנה, ההתחלה קשה, שכל העולם נידון כל אחד ואחד לפי מעשיו, ואחר כך הרוחה, סליחה וכפרה. דהיינו ביום הכפורים וסוכות. והוא משום שההתחלה היא בבחינת השמאל, וע"כ דינוי קשים, ואחר זה נתעורר (דפו"י דף קע"ד ע"א)

למען דא הוא תוקפא, דאית ביה ישועות, א דכתיב א (ומעון *) ישועות משיחו הוא. ביום צרה: ב ביום צרה, ב דעקו, דעקין שאר עמין לישראל. קעט) תא חזי, מה כתיב, ב התרפית ביום צרה צר כחכה. מאי התרפית. מאן דאתרפי ידוי מקב"ה, דלא לאתתקפא ביה. והיך ג יתקף ב"ג ד ביה בקב"ה. ה יתקף באורייתא, ו דכל מאן דאתתקף באורייתא, ז אתתקף באילנא דחיי, כביכול, יחב ח תוקפא לכנסת ישראל ט לאתתקפא. קפ) ואי י הוא יא יתרפי מאורייתא, מה כתיב, יב התרפית, אי יג איהו אתרפי יד מן אורייתא, ביום צרה צר כחכה, ביומא דייתי ליה טו עקו, כביכול דחיק טז לה לשכינתא, יז דאיהו חילא דעלמא. קפא) ד"א צר כחכה, ת"ח, בשעתא דבר נש אתרפי מאורייתא, ואזיל יח בארחא דלא כשרא, כמה יט בעלי דבבו זמינין כ ליה, למהוי ליה קטיגורין ביומא דעקו. ואפילו נשמתיה דב"ג, כא דאיהו חילא ותוקפא דיליה, כב איהו מארי דבבו לקבליה, דכתיב צר כחכה, בגין כ דאיהו צר לגביה כד. קפב) אמר רבי אבא, בשעתא דב"ג אזיל בארחי דאורייתא, וכל ארחוי מתתקנן כדקא יאות, כמה סניגורין כה קיימין עליה, לאדכרא ליה לטב. פתח ואמר, ג אם יש עליו מלאך כו מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו

מסורת הזהר

(א תהלים כ"ח. ב) (משלי כ"ד) ה"א קנב: ג) הקסה"ז קס"ט ציון ג.

חלופי גרסאות: א כד"א. ב דעאקו. ג יתתקף; ד אהתקף. ד ל"ג ביה. ה ל"ג יתקף באורייתא; מאן דאתתקף באורייתא אתתקף בקב"ה וכל (אה"ל). ו אלא. ז מוסיף כמאן דאתתקף. ח תקפא. ט מוסיף לאתתקפא ביום צרה. י איהו. יא אתרפי. יב מוסיף התרפית מרחצנו דמהמנותא דקב"ה עליהם אתמר התרפית ביום צרה (הרמ"ק). יג הוא. יד מאורייתא ול"ג מן. טו עאקו. טז ליה. יז דאיהו. יח בארת. יט מארי. כ ל"ג ליה. כא דאיהו. כב איהו. כג דאיהו; מוסיף דאיהו נשמתיה. כד ג"א דאחלשת חילא ותוקפא דנשמתא בעלמא דין ובעלמא דאתי צר כחכה אפילו נשמתיה דאיהו חילא ותוקפא דבר נש אסהידת לאלשינת עליה (הרמ"ק). כה קיימי. כו מליץ וגו'.

הסולם

<p>התרפית ביום צרה</p> <p>שתבוא לו הצרה, כביכול הוא דוחק את השכינה, שהיא כחו של העולם. פירוש, כחכה היא נוסריקון כח"כה, אשר כה הוא שם השכינה, ודורש, צר כח"כה, שמצר כח השכינה הנקראת כה,</p> <p>קפא) ד"א צר כחכה וכו': פירוש אחר בכתוב, צר כחכה. בוא וראה בשעה שאדם מתרפה מתורה והולך בדרך שאינו כשר, כמה אויבים עתידים להיות מצירים לו ביום צרה, ואפילו נשמתו של האדם, שהיא כחו ותוקפו, נעשית אויבת לנגדו, שכתוב צר כחכה, כי נעשית צר ואויב לו. ודורש צר כחכה, כמו שהיה כתוב צר כהך, שרומז על הנשמה, שהיא כחו של האדם</p> <p>קפב) אמר ר' אבא בשעתא וכו': אר"א, בשעה שהאדם הולך בדרכי התורה וכל דרכיו מתקנים כראוי, כמה מליצים ישרים</p>	<p>מאמר</p> <p>של אדם המתגבר בהקב"ה משום שמעונו של הקב"ה הוא מעונו, ובארוהו. טוב ה', הוא כמו שאתה אומר, טוב ה' לכל. למעונו, זה הוא מעונו שיש בו ישועות, שכתוב, ומעונו ישועות משיחו הוא. ביום צרה, ביום של צרה, שהאומות האחרות מציקות לישראל.</p> <p>קעט) תא חזי מה וכו': בוא וראה, מה כתוב, התרפית ביום צרה צר כחכה. שואל, מהו התרפית. ואומר, מי שידיו מתרפות מן הקב"ה, שלא להתגבר בו. ואיך יתגבר האדם בהקב"ה, היינו שיתגבר בתורה. כי כל מי שמתגבר בתורה הוא מתגבר בעץ החיים, כביכול הוא נותן כח לכנסת ישראל שהיא השכינה, להתחזק.</p> <p>קפ) ואי הוא יתרפי וכו': ואם הוא מתרפה מתורה, מה כתוב: התרפית, אם הוא מתרפה מתורה, ביום צרה צר כחכה, ביום (דפו"י דף קע"ד ע"א *) דף קע"ד ע"ב)</p>
---	--

ויחוננו ויאמר פדעהו מרדת ^א שחת מצאתי כפר. הני קראי, אית לאסתכלא בהו, וכי לא אתגלי ^ב כלא קמי קב"ה, דאיהו צריך למלאכא, דיימא קמיה טב או ביש.

קפג) אלא ודאי אצטריך, דכד אית ליה לבר נש סניגורין, לאדכרא זכו ידיה קמיה, ולא אית ^ג ליה קטיגורין, כדין ויחוננו ויאמר פדעהו מרדת ^ד שחת מצאתי כפר.

קפד) ת"ח, בהאי קרא תשכח ^ה ברירא דמלה, כתיב אם יש עליו ^ו מלאך, ^ז אי לא כתיב יתיר, יאות הוא. אבל ^ח מלאך מליץ אחד מני אלף כתיב, ומאן איהו. ^ט דא הוא מלאך, דממנא ^י עמיה דב"נ, בסטר שמאלא, דכתיב ^{יא} יפול מצדך אלף, ^{יב} ודא הוא ^{יג} סטרא ^{יד} דשמאלא, ^{יז} דכתיב ^{יח} בתריה ורבעה מימינך. קפה) אבל אחד מני אלף, ^{יט} דא ^כ הוא יצר הרע, דאיהו אחד מאנון ^{כא} אלף, דהוו לסטר שמאלא, בגין דאיהו סליק לעילא, ונטיל רשו. וע"ד, אי ב"נ אזיל בארע קשוט, ^{כב} ההוא יצר הרע, איהו עבד לו, כמה דאתמר ^{כג} דכתיב ^{כד} טוב נקלה ועבד לו, כדין איהו סליק, ואתעביד ^{כה} סניגורא, ואמר קמי ^{כו} קב"ה זכו עליה דב"נ. כדין קב"ה אמר, פדעהו מרדת שחת. קפו) ועם כל דא, לא אהדר בריקניא, בגין דאתיהיב ליה אחרא, לשלטאה

מסורת הוהר

(א) ב"א קס"ו ציון א. (ב) לעיל דף ה' ציון א.

חלופי גרסאות: א שחת וגוי, ב קמי קב"ה כלא. ג מוסיף ליה לב"נ. ד שחת וגוי. ה רוא. ו מוסיף מלאך מליץ אחד וגוי. ז אס. ח מוסיף מלאך אחד. ט דאיהו חד מאינון דאינהו לסטר שמאלא. י עליה (אה"ל). יא דאיהו חד מאינון דאנהו לסטר שמאלא (אה"ל). יב סטר. יג שמאלא. יד וכתיב. טו ל"ג בתריה. טז ל"ג הוא. יז דאיהו ול"ג אלף דהו; ל"ג אלף (אה"ל). יח וההוא. יט ל"ג דכתיב. כ סניגוריא. כא דקב"ה.

הסולם

מאמר	התרפית ביום צרה
<p>ישרים עומדים לו להזכירו לטוב, פתח ואמר, אם יש עליו מלאך מליץ וגוי. במקראות הללו, יש להסתכל בהם, וכי הכל לא גלוי לפני הקב"ה, והוא צריך למלאך שיאמר לפניו טוב או רע.</p>	<p>וזה הוא צד שמאל, כי כתוב אחריו, ורבעה מימינך, משמע שמצדך שכתוב מקודם לכו, הוא צד שמאל.</p>
<p>קפג) אלא ודאי אצטריך וכו': ומשיב, אלא ודאי שהוא נצרך למלאך, אע"פ שיודע הכל, והוא כדי לעורר רחמים, כי כשיש לו לאדם מליצים טובים להזכיר לפני הקב"ה את זכויותיו, ואין לו מלמד חובה, אז, ויחוננו ויאמר פדעהו מרדת שחת מצאתי כפר.</p>	<p>קפה) אבל אחד וכו': אבל אחד מני אלף זהו היצר הרע, שהוא אחד מן אותם אלף המזיקים, שהם לצד שמאל, כי הוא עולה למעלה ונוטל רשות, ואח"כ יורד וממית ועל כן אם האדם הולך בדרך אמת, אותו היצר הרע נעשה לו לעבד, שאמרו (לעיל דף ה' אות י"ז) שכתוב, טוב נקלה ועבד לו. אז הוא עולה ונעשה מליץ יושר, ואמר לפני הקב"ה זכות על האדם, או אומר הקב"ה פדעהו מרדת שחת.</p>
<p>קפד) ת"ח בהאי קרא וכו': בוא וראה, במקרא הוה תמצא בירורו של הדבר, כתוב, אם יש עליו מלאך, אם לא היה כתוב יותר, היה טוב, אבל כתוב, מלאך מליץ אחד מני אלף, וא"כ צריכים לדעת מי הוא, ואומר זה הוא המלאך, הממונה להיות עם האדם לצד שמאלו, שכתוב, יפול מצדך אלף, (דפ"י דף קע"ד ע"ב)</p>	<p>קפו) ועם כל דא לא וכו': ועם כל זה, אין היצר הרע חוזר ריקס, כי ניתן לו אדם אחר במקומו לשלוט עליו, ולקחת נשמתו ממנו, משום שהקדימו עינותיו של האדם ההוא, ונתפש עליהם, והוא נעשה כפר על האדם שנצל, ויש מצאתי כפר לפדות אותו. ד"א</p>

עלוי, וליטול נשמתיה מניה, בגין א דאקדים חובוי דהווא בר נש, ואיהו כפר על האי, ב הה"ד מצאתי כפר, למפדי ליה.
 קפז) ד"א מצאתי כפר, ההוא זכו דאמרת, איהו עליה כפר, למפדי ליה. דלא יחות לגיהנם, ולא ימות. ועל דא מבעי ליה לב"ג, למיהך בארח קשוט, ג ובגין דיהא ליה ההוא קטיגורא, סניגורא.
 קפח) כגוונא דא, ישראל א) ביומא דכפורי, דיהבי ליה ד שיער, ה ואתעסיקו בהדיה, עד דאתהדר ו עבד להו, וסליק וסהיד סהדותא קמי קב"ה, ואתעביד להו ו סניגורא. ועל דא אמר שלמה, ב) אם רעב שנאך האכילהו ח לחם ואם צמא השקהו מים. ועל ט האי יצר הרע אתמר.
 קפט) ובגין דא, ביום צרה, כד ב"ג אתרפי מאורייתא, כביכול . דחיק ליה יא קב"ה, בהדיה דההוא יצר הרע, דאיהו אתעביד קטיגורא. צר כחכה : י צר כח כה, בגין דאתקרב קמיה לקטרגא, ואתחלש י חילא.
 קצ) תא חזי, ג) טוב י"י למעוז ביום צרה, מאי ביום צרה. דא יעקב כד אתא עליה עשו, לקטרגא ליה. ויודע חוסי בו, כד אתא עליה עקו יד דדינא.
 קצא) ותא חזי, לית מקטרגא אשתכח עליה דבר נש, אלא בזמנא טו דסכנה, ותא חזי, בגין דיעקב אחר נדריה, דנדיר טו קמי קודשא ב"ה,

מסורת הוהר

א) **ביומא דכפורי** : פרשת נח דף ל"ה ציון ג. ב) (משלי כ"ה) ח"א ר : ח"ב רסב : ח"ג קכג : רכז : רמח. רנט. ת"ז תכ"א סב : ג) לעיל דף ג"ד ציון ו'.
 חלופי גרסאות : א דאקדמו. ב הכתיב. ג בגין. ד מוסיף ההוא שיער (אה"ל). ה ואתעסקו. ו עבדא. ז סניגורא. ח לחם וגוי. ט ל"ג האי. י דחיל (אה"ל). יא לקב"ה. יב מוסיף הוא צר כחה דנשמח ותו חילא דשכינתא דאקרי כה ודא צר כח כה (הרמ"ק). יג חיליה ; חילה (אה"ל). יד דדינא (אה"ל). טו דסכנא. טז לקב"ה ול"ג קמי.

מאמר	הסולם	התרפית ביום צרה
קפי) ד"א מצאתי כפר וכו' : פירוש אחר על מצאתי כפר, שהקב"ה אמר אל המלאך, אותה הזכות שאמרת על האדם, היא תהיה עליו לכפר, לפדותו, שלא ירד לגיהנם ולא ימות. ועל כן צריך האדם ללכת בדרך אמת, כדי שמלמד החובה, יתהפך להיות לו למלמד זכות.	הנעשה מקטרג על האדם, לשמוע קטרוגו וא"כ הוא, יוס צרה, ואז נאמר, צר כחכה שהוא נוטריקון, צר כ"ח כ"ה שמצר כח השכינה שנקראת כ"ה, משום שהיצה"ר מתקרב לפני הקב"ה לקטרג, ונחלש כחה של השכינה, מחמת הקטרוג.	קצ) תא חזי, טוב ה' למעוז ביום צרה : שואל, מהו ביום צרה. ואומר, זה הוא יעקב בעת שבא עשו לקטרג עליו. ויודע חוסי בו, היינו כשבאה עליו צרת הדין של מיתת רחל כמו שמבאר לפנינו.
קפח) כגוונא דא וכו' : כעין זה, ישראל ביום הכפורים, שנותנים לו ליצר הרע, שהוא ס"מ, שיער, דהיינו השעיר לעזאזל, ומתעסקים עמו עד שנעשה להם עבד, ועולה ואומר עדות לפני הקב"ה ונעשה להם למליץ טוב (כנ"ל וירא דף קי"ד אות שפ"ה) ועל זה אמר שלמה, אם רעב שנאך האכילהו לחם וגוי, ועל היצר הרע הזה נאמר הכתוב.	קצא) ותא חזי לית מקטרגא וכו' : ובוא וראה, אין המקטרג על האדם נמצא, אלא בשעת סכנה. ובוא וראה, משום שיעקב איחר לשלם את נדרו שנדר לפני הקב"ה, נתגבר הדין על יעקב, על ידי המקטרג, שתבע עליו דין בשעת הסכנה, שרחל היתה בה. אמר לפני הקב"ה, והרי יעקב נדר גדר ולא שלם	קצא) ותא חזי, לית מקטרגא עליה דבר נש, אלא בזמנא טו דסכנה, ותא חזי, בגין דיעקב אחר נדריה, דנדיר טו קמי קודשא ב"ה,

(דפרי" דף קע"ד ע"ב)

אתתקף דינא על ידא דמקטרגא, דקטריג עליה דיעקב, * ובעא דינא בשעתא דסכנה, א דהות ב רחל בה, אמר קמיה ג קב"ה, והא יעקב נדר נדריה ולא שלים, והא איהו תקיף ד מכלא, בעותרא, ובבנין, בכל מה דאצטריך, ולא שלים נדריה דנדר קמך, ולא נסבת עונשא מניה, מיד ותלד רחל ותקש בלדתה. מאי ותקש. דאתקשי דינא לעילא, גבי מלאך המות.

קצב) ואתענש יעקב בהאי, מאי טעמא. בגין דכתיב, א) ואם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתך, ועל דא מיתת רחל, ואתמסר דינא, על ידא דמלאך המות.

קצג) ותא חזי, בשעתא דאתא עשו, מה עבד, ב) וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה ואת לאה וילדיה אחרונים ואת רחל ואת יוסף אחרונים, מאי טעמא. בגין דדחיל עלה דרחל, דלא יסתכל ההוא רשע, בשפירו דילה, ולא יקטרג ליה עלה.

קצד) תו, מה כתיב, ג) ותגשן השפחות הנה וילדיהן ותשתחווין ותגשן גם לאה וילדיה וישתחוו, נשין מקמי גוברין. אבל ברחל מה כתיב, ואחר נגשן יוסף ה רחל, ויוסף מקמי אמיה, ואיהו חפא עלה, ועל דא כתיב, ד) בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, ו דאסגי גופיה, וחפא על אמיה. עלי עין: ז עלי עינא דההוא רשע.

קצה) והכא אתענשת על ידא דיצר ה הרע, דקטרג ט בשעתא י דסכנה, ואתענש יעקב, על יא נדרא דלא שלים, ודא קשיא ליה ליעקב, מכל יב עקו דעברו עליה. ומנלן דבגיניה דיעקב הוה, דכתיב ה) מתה עלי רחל: עלי ודאי, על דאחרית נדרי.

מסורת הוהר

א) (שם כ"ב) ת"ז ת"ה בהשמטות קמב: ב) (בראשית ל"ג) ח"א כג: קסח: ג) (שם) ח"ג רב: ד) (שם מ"ט) ח"א רמז. רנז. ח"ב קלה: ח"ג קל. קפז: רב: ה) לעיל ויצא צ"ח ציון ב.

חלופי גרסאות: א דהות. ב דחיל. ג דקב"ה. ד בכלא. ה ורחל וישתחוו. ו מוסיף בן דאסגי. ז על. ח רע. ט בשעת. י הסכנה. יא נדריה. יב עאקו.

מאמר

שלם, והרי הוא גדול מכל בעושר ובבנים ובכל מה שצריך, ולא שלם הנדר שנדר לפניך, ולא קבלת עונש ממנו. מיד ותלד רחל ותקש בלדתה, כי נתקשה עליו הדין למעלה, אצל מלאך המות.

קצב) ואתענש יעקב בהאי וכו': שואל, ונענש יעקב בזה, מהו הטעם. ואומר, משום שכתוב, ואם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתך, ועל כן מתה רחל, ונעשה הדין על ידי מלאך המות.

קצג) ותא חזי בשעתא וכו': ובוא וראה, בשעה שבא עשו, מה עשה יעקב, וישם את השפחות ואת ילדיהן וגו', מהו הטעם, (דפו"י דף קע"ד ע"ב * דף קע"ה ע"א)

הסולם

התרפית ביום צרה

הוא, משום, שהיה מפתח על רחל, שלא יסתכל אותו רשע ביפיה, ולא יצר אותו עליה.

קצד) תו מה כתיב וכו': עוד, מה כתוב, ותגשן השפחות הנה וילדיהן וגו', שהנשים היו לפני האנשים, אבל ברחל מה כתוב, ואזור נגשן יוסף ורחל, שיוסף היה לפני אמו, והוא חפה והסתיר אותה, ועל כן כתוב בן פורת יוסף וגו', שהגדיל גופו וחפה על אמו. עלי עין, על עינו של אותו רשע, שלא יסתכל בה

קצה) והכא אתענשת וכו': וכאן נענשה רחל על ידי היצר הרע שקטרג בשעת הסכנה, ונענש יעקב על נדרו שלא שלם, וזה היה קשה לו ליעקב יותר מכל הצרות שעברו עליו

קצו) רבי יוסי אמר, כתיב א) קללת חנם לא תבא. ואוקמוה לו א) בו"ו, ג) דאי קללת צדיקא היא, אפילו דלא ג) אתכון בה, כיון דנפקא מפומיה, נטל לה ההוא יצר הרע, וקטרג בה ד) בשעתא ה) דסכנה.

קצז) יעקב אמר, ב) עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה. ואע"ג דאיהו לא הוה ידע, נטיל לה לההיא מלה ההוא שטן, דאשתכח ו) גבייהו תדיר ז) בבני נשא. ועל דא תנינן, לעולם לא יפתח בר נש פומיה לשטנא, בגין דנטיל ההיא מלה, וקטרג בה, לעילא ותתא, כל שכן מלה דחכם, או מלה דצדיקא, ועל תרין אלין אתענשת רחל.

קצח) ויהי בצאת נפשה כי מתה. אמר רבי אבא, וכי כיון דאמר ויהי בצאת נפשה, לא ידענא כי מתה. אלא אצטריך, בגין דלא אהדרת לגופא יתיר, ומיתת ה) רחל מיתת גופא, בגין דאית בני נשא, דנפקי נשמתיהו ואהדרן לאתרייהו, וכד"א, ד) ותשב נפשו אליו, ה) ויצא לבם, ו) נפשי יצאה בדברו, ז) לא נותרה בו נשמה. אבל האי, נפקת נשמתה, ולא ט) אתהדרת לאתרה, ומיתת רחל.

קצט) ותקרא שמו בן אוני. דקשיו דדינא. דאתגזר עליה. ויעקב אהדר ליה, וקשיר י) ליה יב) בימינא, ג) בגין דמערב אצטריך לקשרא י) ליה לימינא, ואע"ג דאיהו בן אוני, טו) סטרא דדינא קשיא, בן ימין איהו, דהא בימינא אתקשרת.

מסורת הוהר

א) משלי כ"ו. ב) (בראשית ל"א) ו"א קסד: ג) לעיל דף ג"ד ציון ה'. ד) שמואל א' ל'. ה) בראשית מ"ב. ו) (שיר השירים ה') ו"ג רפו: ז) מלכים א'. ח) (בראשית ל"ה) לעיל דף ג"ד ציון ה'.

חלופי גרסאות: א) בו"ו; ב) ואי. ג) אתכון. ד) בשעת. ה) סכנה. ו) תדיר גבייהו. ז) דבני. ח) ל"ג רחל (אה"ל). ט) אהדרת. י) אתגזר (אה"ל). יא) לה. יב) לימינא. יג) ל"ג מן בגין עד ואע"ג (אה"ל). יד) לה. טו) מסטרא.

הסולם

מאמר

אם המלה יצאה מפה של חכם או צדיק. ועל שנים אלו נענשה רחל: א) משום שאחר לשלם את נדרו. ב) משום הקללה שהוציא מפיו. קצח) ויהי בצאת נפשה כי מתה: אמר ר' אבא. וכי כיון שאמר. ויהי בצאת נפשה. איני יודע שמתה. ולמה נאמר כי מתה. ומשיב, אלא שנצרך לומר כי מתה. להורות שהנפש לא חזרה יותר אל הגוף. ומתה רחל מיתת הגוף. כי יציאת הנפש. אינה מורה עדיין על מיתת הגוף. משום שיש בני אדם. שיצאה נשמתם וחזרה אח"כ למקומה. וכש"א. ותשב נפשו אליו. ויצא לבם. נפשי יצאה בדברו. לא נותרה בו נשמה. אבל זו רחל. יצאה נשמתה ולא חזרה למקומה. ומתה רחל. קצט) ותקרא שמו בן אוני: על שם קשי הדין שנגזר עליה. ויעקב חזר וקשר אותה בימין דהיינו בחסדים, משום שצריכים לקשור

עדי. ומאין לנו שבשביל יעקב היתה מיתת רחל. כי כתוב. מתה עלי רחל. עלי ודאי היה הדבר. משום שאחרתי לשלם את נדרי. קצו) ר' יוסי אמר כתיב וכו': ר"א, כתוב. קללת חנם לא תבא. ובארוהו. לו עם ו'. דהיינו כמו שהיה כתוב. קללת חנם לו תבא. להורות, שאם קללת צדיק הוא. אפילו שלא נתכוון כלל לקלל. כיון שיצאה הקללה מפיו מקבל אותה היצר הרע. ומקטרג עמה בשעת הסכנה. קצז) יעקב אמר וכו': יעקב אמר, עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה. ואע"פ שהוא לא ידע שרחל גנבחה. קבל הדבר אותו השטן הנמצא תמיד אצל בני אדם. ובשעת הסכנה קטרג עליו כנ"ל. וע"כ למדנו. לעולם לא יפתח אדם פה לשטן. משום שלוקח אותה המלה ומקטרג עמה למעלה ולמטה. וכל שכן (דפו"י דף קע"ה ע"א)

(ר) ואתקברת בארחה, כמה דאתמר, האי אתגליא מיתתה וקבורתה, אבל לאה לא אתגליא מיתתה וקבורתה. ואף על גב דהני ארבע אמהן רזא אית לין, והא אוקמוה.

(רא) (א) ויצב יעקב מצבה על * קבורתה, אמר רבי יוסי, מאי טעמא. בגין דלא אתכסיא אתרה, עד יומא דזמין קודשא בריך הוא, לאחייא ב מתייא, כמה דאתמר, עד היום, עד ההוא יומא ממש.

(רב) רבי יהודה אמר, עד יומא, ג דתהדר שכינתא בגלותהון דישראל, בההוא אתר, כד"א (ב) ויש תקוה לאחריתך נאם יי' ושבנו בנים לגבולם. ודא אומאה, דאומי ד לה קב"ה. וזמינין ישראל, כד יתובון מן גלותא, לקיימא על ההיא קבורה דרחל, ולמבכי תמן, כמה דאיהי בכאת על גלותהון דישראל, ועל דא כתיב, (ג) בבכי ה יבאו ובתחנונים אובילים וגו'. וכתב (ד) כי יש שכר לפעולתך. ובהיא * שעתא, זמינת רחל, דאיהי בארחה, למחדי בהו בישראל, ועם שכינתא, ואוקמוה חברייא.

(רג) (ה) ויהי בשכון י ישראל בארץ ההיא וילך ראובן וישכב את בלהה פלגש אביו וישמע ז ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר. רבי אלעזר אמר, ויהי בשכון ישראל בארץ ההיא, דהא לאה ורחל מיתו, ונטלא ביתא מאן ח דנטיל.

(רד) וכי סלקא דעתך, דראובן אזיל ט ושכיב בהדה דבלהה. אלא, כל

מסורת הוהר

(א שם. ב) (ירמיה ל"א) ח"א רטו. ג שם. ד) שם. ה) (בראשית ל"ה) ח"א קעו. רככו:

חלופי גרסאות: א מוסיף קבורתה וגו'. ב מיתיא; ג דתהדרת. ד ליה. ה יבאו וגו'. ו ישראל וגו'. וילך ראובן וישכב וגו' (אה"ל). ז ישראל וגו'. ח דאצטרך; ט דאצריך (אה"ל). ט ושכב.

מאמר	הסולם	ויצב יעקב מצבה
לקשור אז המערב שהוא הנוקבא. בימין, ואע"פ שהוא בן אוני של הנוקבא, שהוא צד הדין הקשה שבה, מ"מ בן ימין הוא, כי הנוקבא נקשרה בימין. וע"כ קרא אותו בנימין, דהיינו בן ימין, כי קשר את רחל בימין שהוא חסדים.	(רב) רבי יהודה אמר וכו': ר"א, עד היום, מורה, עד היום שתחזיר השכינה מגלות את ישראל במקום שהוא של קבורת רחל, כמש"א, ויש תקוה לאחריתך וגו', והיא שבועה שנשבע לה הקב"ה לשכינה. ועתידים ישראל, בעת שיחזרו מן הגלות, לעמוד על קבורת רחל ולבכות שם, כמו שהיא בכתה על גלות ישראל. ועל זה כתוב, בבכי יבואו ובתחנונים אובילים וגו', וכתוב, כי יש שכר לפעולתך. ובאותה שעה עתידה רחל, שהיא בדרך, לשמוח עם ישראל ועם השכינה. ובארוהו החברים.	
(ר) ואתקברת באורחה וכו': והיא נקברה בדרך, כמו שבארוהו (לעיל ויצא דף צ"ט אות דמ"ג) כי זה רחל, נתגלו מיתתה וקבורתה כי נקברה בדרך שהוא מקום גלוי, אבל לאה לא נתגלו מיתתה וקבורתה. ואע"פ שארבע האמהות, יש להן סוד, וכבר בארוהו.	(רג) ויהי בשכון ישראל בארץ וגו': ר' אלעזר אמר, ויהי בשכון ישראל בארץ ההיא היינו השכינה הנקראת ארץ, כי לאה ורחל מתו, וקבל הבית מי שקיבל, דהיינו השכינה (כנ"ל דף נ"ג אות קע"ג ע"ש).	
(רא) ויצב יעקב מצבה על קבורתה וגו' עד היום: אמר ר' יוסי, מה הטעם שאומר הכתוב עד היום, ואומר שהוא משום שלא נתכסה מקום קבורתה עד אותו היום שעתיד הקב"ה להחיות המתים. כמו שנאמר, עד היום, עד אותו היום ממש, דהיינו יום תחיית המתים. (דפו"י דף קע"ה ע"א *) דף קע"ה ע"ב	(רד) וכי סלקא דעתך, דראובן הלך ושכב עם בלהה	

א יומא דלאה ורחל, שכינתא שרייא עלייהו, והשתא ב דמיתו, שכינתא לא אתפרשת מן ביתא, ושריא בביתא במשכנא דבלהה, ואף על גב דשכינתא בעיא לנטלא ביתא כדקא יאות, ג אלמלא יעקב, לא אשתכח בזווגא דכר ונוקבא, לא שריא שכינתא באתגליא בביתא, ועל דא קיימא ד שכינתא במשכנא דבלהה.

רה) ואתא ראובן, ה ובגין ד דחמא דבלהה ירתא אתרא דאמיה, ז אול ובלבל ח ערסא, ועל דקיימא שכינתא ט עלה, כתיב ביה וישכב את בלהה. רי ייסא אמר, דנאים על ההוא ערסא, ולא חייש ליקרא דשכינתא. ובגין כך, לא אתפגים מחושבנא דשבטין, ואתא קרא ועביד חושבנא, י בגין כך כתיב, בכור יעקב ראובן, ואיהו עביד יא קרא רישא דכל שבטין.

רו) ר' יהודה פתח יב ואמר, א) כי ישרים דרכי י"ג וגו', כל ארחוי דקב"ה, כלהו ישרים, יד וארחוי קשוט, ובני עלמא לא טו ידעין, ולא טו משגיחין על מה אינון קיימין. ועל דא, וצדיקים ילכו במ, בגין דאינון יז ידעין יח ארחוי דקב"ה, ומשתדלי באורייתא, דכל מאן דאשתדל באורייתא, איהו יט ידע, ואזיל בהו, דלא סטי לימינא ולשמאלא.

רז) ופושעים יכשלו במ, אלין אינון חייבין, דלא כ משתדלי באורייתא, ולא כא מסתכלן כב בארחוי דקב"ה, ולא ידעין לאן אורחי כג אזלין, ובגין דלא

מסורת הוהר

א) (הושע י"ד) ח"א קעו. רד. רנט: ח"ב צה. קב: רמה. ח"ג עז: קמד. קנא: קפב. רכט: רצ. רצב. חלופי גרסאות: א זמנא; יומהא (אה"ל). ב דמיתה. ג ואלמלא. ד כוסיף לא שכינתא ה בגין. ו דחמא דשכינתא קיימא במשכנא דבלהה ובלהה ירתא (רמ"ק ואה"ל). ז ואול. ח מוסיף ערסא דבלהה. ט עליה. י בני יעקב ול"ג בג"כ; בני יעקב ול"ג בג"כ כתיב (אה"ל). יא ול"ג קרא. יב ל"ג יאמר. יג מוסיף וצדיקים ילכו במ ופושעים יכשלו במ [כי ישרים דרכי ה'] ול"ג וגו'. יד וארחוי. טו ידעין. טו משגחי; משגחן. יז ידעין. יח אורחוי. יט מוסיף ידע ואסתכל בארחוי [באורחוי] דקב"ה. כ משתדלין. כא מסתכלין; מסתכלין. כב באורחוי. כג אולי.

הסולם

מאמר וילך ראובן — ויהיו בני יעקב שנים עשר

הכתוב כאילו שכב עמה. ומשום זה שלא חסא, לא נגרע ראובן מחשבון י"ב השבטים. וע"כ מיד בא הכתוב ועשה חשבון. שאמר ויהיו בני יעקב שנים עשר. ומשום זה כתוב מיד, בכור יעקב ראובן, שעשהו הכתוב ראש לכל השבטים.

רו) ר' יהודה פתח וכו': ר"י פתח ואמר, כי ישרים דרכי ה' וגו', כל דרכיו של הקב"ה כולם ישרים, ודרכיו אמת, ובני העולם אינם יודעים ואינם משגיחים על מה הם עומדים. ועל כן צדיקים ילכו במ, משום שיודעים דרכיו של הקב"ה ועוסקים בתורה, שכל מי שעוסק בתורה, הוא יודע והולך בהם בדרכי התורה, ואינו סר לימין ולשמאל.

רז) ופושעים יכשלו במ: אלו הר הרשעים שאינם עוסקים בתורה ואינם מסתכלים בדרכיו של הקב"ה, ואינם יודעים לאן הדרכים הולכים

מאמר

בלהה. ומשיב, אלא כל זמן שלאה ורחל היו חיות, השכינה שרתה עליהם, ועתה שמתו, לא נפרדה השכינה מן הבית, ושרתה בבית משכנה של בלהה. ושואל, ואע"פ שהשכינה היתה צריכה לקבל הבית דהיינו להתחבר עם יעקב כראוי, אחר מיתת רחל כנ"ל, ואיך נאמר שהשכינה שרתה במשכנה של בלהה. ומשיב, אם לא היה יעקב בזווג דכר ונוקבא, לא היתה השכינה שורה בגלוי בבית, ולפיכך עמדה השכינה במשכנה של בלהה שהיה שם בזווג דכר ונוקבא.

רה) ואתא ראובן וכו': ובא ראובן, ואחר שראה שבלהה ירשה מקום אמו, הלך ובלבל המטה, שלקח מטתו של יעקב משם, ומשום שהשכינה היתה עליה, כתוב בו, וישכב את בלהה. ר' ייסא אמר, שישן על אותה המטה, ולא חרד לכבוד השכינה. וע"כ מעלה עליו (דפו"י דף קע"ה ע"ב)

ידיעי לאסתכלא, ולא משתדלי באורייתא, אינון כשלי בהו, באינון א ארחוי, בהאי עלמא, ובעלמא דאתי.

רח) ת"ח כל בר נש דאשתדל באורייתא כד נפיק מהאי עלמא, נשמתיה סלקא באינון ב ארחין ושבילין ג דאורייתא, ד ואינון ה ארחין ושבילין ו דאורייתא ז ידיען אינון, ואינון דידיעי ארחוי דאורייתא ח בהאי עלמא, יהכון בהו בההוא עלמא, כד יפקון מהאי עלמא.

רט) ואי לא אשתדלו באורייתא בהאי עלמא, ולא ידעין ארחין ושבילין, כד יפקון מהאי עלמא, לא ינדעון למיהך באינון ארחין ושבילין, ט וכשלין י בהון. כדין יא יהך יב בארחין אחרנין, דלאו אינון ארחין דאורייתא, ויתערון ליה בכמה דינין, ואתענש בהו.

רי) ומאן דאשתדל באורייתא, מה יג כתיב, (א) בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך. בשכבך: בקברא, אורייתא יד תצור טו עליך טז מדינא דההוא יז עלמא. והקיצות: כד יח קודשא בריך הוא, יתער רוחין ונשמתין, לאחייא יט מתייא, כדין היא תשיחך, כ היא תהא סניגוריא על גופא, בגין כא דיקומון אינון גופין, כב דאשתדלו באורייתא כדקא יאות, ואלין אינון דיקומון בקדמיתא לחיי עלמא, כד"א ב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו', כג ואלין אינון לחיי עולם, בגין דאתעסקו בחיי כד עולם, דאיהי אורייתא.

מסורת הוהר

א) (משלי ו) ח"א קפה. ח"ג קי. רכב: ת"ז תי"ח לה: ח"א עו. תס"ט קטו: ב) לעיל פרשת נח דף ע"ד ציון י"א.

חלופי גרסאות: א ארחי. ב רוחין. ג דאינון באורייתא ול"ג דאורייתא. ד ל"ג מן ואינון עד ואינון. ה אורחין. ו ל"ג דאורייתא (ד"א); ז דאינון באורייתא. ז ידיעין. ח בהאי עלמא באורייתא. ט וכשלי. י בהו. יא יהבון; יב יהכון (אה"ל). יג באורחין; יד מוסיף בארחין ושבילין. יז מוסיף כתיב ביה. יח מוסיף תשמור תצור. טז עלך. טז מן דינא. יז מוסיף עלמא ויסלק לך בדרגא עלאה דצדיקייא יתיר ממלאכי עלאה. יח יתער קב"ה. יט מיתיא. כ מוסיף מאי היא תשיחך היא. כא ל"ג מן דיקומין עד דיקומין. כב דאשתתפו (ד"א). כג ל"ג מן ואלין עד בגין (אה"ל). כד עלמא.

הסולם

מאמר

וילך ראובן — ויהיו בני יעקב שנים עשר מהעולם הזה, לא ידעו ללכת באלו האורחות והשבילים והם נכשלים בהם, ואז ילך בדרכים אחרים שאינם דרכי התורה, ויתעוררו עליו הרבה דינים, והוא נענש בהם.

רי) ומאן דאשתדל וכו': ומי שעוסק בתורה מה כתוב, בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך, בשכבך, בקבר, התורה תשמור עליך מן הדין של העולם ההוא. והקיצות, כאשר הקב"ה יעורר רוחות ונשמות להחיות המתים, או, היא תשיחך, היא תהיה מליצה טובה על הגוף, כדי שאלו הגופים שעסקו בתורה יקומו כראוי, ואלו הם שיקומו מתחילה לחיי עולם, (כמ"ש) לעיל חיי שרה דף נ"ג.

אות

הולכים. ומשום שאינם יודעים להסתכל, ואינם עוסקים בתורה, הם נכשלים בהם, בדרכי התורה, בעולם הזה ובעולם הבא.

רח) ת"ח כל בר נש וכו': בוא וראה, כל אדם העוסק בתורה, כשנפטר מן העולם הזה, נשמתו עולה באורחות ושבילים של התורה. ואלו האורחות והשבילים של התורה הם ידועים, ואתם היודעים דרכי התורה בעולם הזה, הולכים בהם בעולם ההוא אחר שיפטרו מהעולם הזה.

רט) ואי לא אשתדלו וכו': ואם אינם עוסקים בתורה בעולם הזה, ואינם יודעים האורחות והשבילים של התורה, כשיצאו (דפו"י דף קע"ה ע"ב)

ריא) ותא חזי, כל אינון דאשתדלו באורייתא, ההוא גופא יתקיים, ואורייתא תגין עליה, מאי טעמא, בגין דבההיא שעתא, יתער קודשא בריך הוא « חד רוחא, דכליל מארבע רוחין, וההוא רוחא דכליל מארבע רוחין, ך אודמן לכל אינון דאשתדלו באורייתא, לאחייא לון בהאי רוחא, בגין דיתקיים לעלמין.

ריב) ואי תימא, הא כתיב, א (א) מארבע רוחות באי הרוח, אמאי לא אתקיימו, דהא כלהו מיתו כמלקדמין. תא חזי, ההוא זמנא, דאוקים קב"ה על ידא דיחזקאל, אינון ג מתייא, ההוא ד רוחא, אע"ג דהוה מארבע ה רוחייא, לא נחית ך לקיימא לון בקיומא, אלא לאחזאה, דזמין קב"ה לאחייא ד מתייא בההוא גוונא, ולקיימא ך לון ברוחא * (דאתכליל ט בהאי גוונא. ואע"ג דאהדרו גרמין, בההיא שעתא כמה דהוה. קב"ה בעא לאחזאה לכל עלמא, דאיהו זמין לאחייא ך מתייא, בגין דקב"ה, זמין לקיימא להו קיומא שלים בעלמא כדקא יאות, ואינון דאשתדלו באורייתא בהאי עלמא, ך היא קיימא עליה דבר נש, ואתעבידת סניגוריא, ך קמי ג דקב"ה.

ריג) ר"ש אמר כל אינון מלין דאורייתא, וכל ההיא אורייתא, דאשתדל בה בר נש יד בהאי עלמא, טו אינון מלין, וההיא אורייתא, טו קיימא קמי יז קב"ה, יח ואמרת קמיה, והיא ארימת קלין, ולא אשתככת, ולההוא זמנא, איהי תשיח ותימא, כפום יט דאתדבק בר נש, כ ואשתדל בהאי עלמא, ועל דא

דרך אמת

(א) לקמן רל"ה ע"א.

מסורת הזהר

(א) לעיל תולדות דף ר"ט ציון ה'.

חלופי גרסאות: א רוחא חד. ב אודמנו. ג מתייא ד מוסיף זמני דאתי [דאתא] רוחא. ה רוחי (אה"ל). ו דקיימא. ז מתייא. ח לן. ט מד' רוחין. י מתייא; מוסיף מתייא מה כתיב יחיו מתוך נבלתי יקומון על דא [כך] ההוא רוחא דזמין לנחתא בהו בצדיקא; מתייא וע"ד ההוא רוחא דזמין לנחתא בהו בצדיקא מה כתיב מארבע רוחות בואי הרוח רוחא דאתכלילת בארבע. יא האי יב קמיה. יג קב"ה. יד בעלמא דין. טו ההיא אורייתא ואינון מלין. טז קיימן. יז מוסיף קב"ה היא. יח ואתאמרת (אה"ל). יט מוסיף דאתדבק בה. כ מוסיף ואשתדל בה.

הסולם

וילך ראובן — ויהיו בני יעקב שנים עשר

מד' הרוחות שיתקיימו לעולם, ומשיב, בוא וראה, באותה שעה שהחיה הקב"ה המתים על ידי יחזקאל, אותו הרוח, אע"פ שהיה כלול מארבע רוחות, מלכתחילה לא ירד להחיותם שיתקיימו לעולם, אלא להראות שעתיד הקב"ה להחיות מתים באותו הדרך, ולהחיותם ברוח הנכלל באופן הזה, דהיינו מד' רוחות, ואע"פ שהעצמות חזרו בשעה ההיא למה שהיו, הקב"ה רצה רק להראות לכל העולם שהוא עתיד להחיות המתים, אשר עתיד הקב"ה להחיותם או בקיום שלם בעולם, כראוי, ואלו העוסקים בתורה בעולם הזה, התורה עומדת להם אג, ונעשית מליצה טובה לפני הקב"ה.

ריג) ר"ש אמר וכו'; רש"א, כל אלו המלות שבתורה וכל התורה ההיא, דהיינו השכל שבה, שעסק בה האדם בעולם הזה, אלו המלות

מאמר

אות קע"ב ע"ש) כמו שאתה אומר, ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו'. ואלו הם לחיי עולם. משום שעסקו בחיי עולם, שהוא התורה.

ריא) ותא חזי כל וכו'; ובוא וראה, כל אלו שעסקו בתורה, הגוף שלהם יתקיים והתורה תגן עליו. מהו הטעם, הוא משום שבאותה שעה, יעורר הקב"ה רוח אחד שכלול מארבעה רוחות שהם חוב"ב תו"מ ואותו הרוח הכלול מארבעה רוחות מודמן לכל אלו שעסקו בתורה להחיותם ברוח הזה, כדי שיתקיימו לעולם.

ריב) ואי תימא וכו'; ואם תאמר, הרי כתוב במתים שהחיה יחזקאל, מארבע רוחות באי הרוח, למה לא נתקיימו, והרי כולם מתו כבתחילה ולא הועיל להם הרוח הזה הכלול (דפו"י דף קע"ה ע"ב *) דף קע"ו ע"א)

אינון יקומו ביקומא שלים לחיי עלמא כדקאמרן, ובגין כך א) כי ישרים דרכי יי וצדיקים ילכו במ פושעים יכשלו במ.

ריד) ר' חייא פתח א ואמר, ב ועלי זקן מאוד ושמע את אשר יעשון ג בניו לכל ישראל ואת אשר ישכבון את הנשים הצובאות פתח אהל מועד. וכי סיד, דכהני יי, ג דיעבדון עבידתא דא, והא מקדמת דנא אתמר, ופרישת אורייתא ההוא חובא דלהון, דכתיב ג) כי נאצו האנשים את מנחת יי. וכתיב ד) ומשפט הכהנים מאת העם כל איש זובח וזבח וגו', וכתיב ה) גם בטרם יקטירון את החלב ובא נער הכהן ואמר לאיש הזובח תנה לצלות לכהן וגו'. ז וכתיב ח) ואמר לו כי עתה תתן ואם לא לקחתי בחזקה. ועל דא ט) ותהי חטאת הנערים גדולה מאד וגו'. וכל דא לא הוה נטלין, אלא מאינון חולקין, דהוה להו לכהני למיכל י מניה, ועל דהוה קליל קרבנא בעינייהו אתענשו, והכא : אמר ח) את אשר ישכבון את הנשים הצובאות.

רטו) אלא, ט ח"ו דהו ט עבדו עבירה דא, כ"ש באתרא קדישא ההוא, דלא יקומו כל ישראל ויקטלון יי להון. אלא, בגין דהו מעכבי לון לאעלא למקדשא, ומחאן יב בידהון, דלא לאעלא למצלי צלותא, עד יג דקורבניא אתעבידו, בגין דאינון לא מייתין קרבנין למיטל חולקא מנייהו, ובגין כך מעכבין לון. יד ובגין כך, אינון נשים הו בעאן מנייהו לאעלא טו תמן, ועל דא כתיב את אשר ישכבון את הנשים, דמעכבי לון כדקאמרן.

מסורת הוהר

א) לעיל דף ס"א ציון א. ב) שמואל א' ב'. ג) שם. ד) שם. ה) שם. ו) שם. ז) שם. ח) שם.

חלופי גרסאות: א) ל"ג ואמר ב בניו וגו'. ג) יעבדון. ד) ל"ג וכתיב. ה) נטלי. ו) מנייהו (אה"ל). ז) מוסיף את אמר (אה"ל); אתמר. ח) מוסיף אלא ח"ו. ט) עבדי. י) וכ"ש. יא) לון; מוסיף להון ותו דקבי"ה יעביר לון מעלמא. יב) בידהון. יג) דקורבנין. יד) בגין דאינון נשין הו בעאן מנייהו לאעלא תמן והו מעכבין לון על דא (אה"ל). טו) מוסיף תמן והו מעכבין לון.

הסולם

וילך ראובן — ויהיו בני יעקב שנים עשר הקרבן קל בעיניהם נענשו, שחשמע שהיו צדיקים שמוקדקים עמהם מאד, וכאן אימר, את אשר ישכבון את הנשים הצובאות, שעשו עבירה חמורה כל כך.

רטו) אלא ח"ו דהו וכו': ומשיב, אלא חס ושלום, שהיו עושים עבירה זו, ומכל שכן במקום הקדוש ההוא, שלא יקומו ישראל ויהרגו אותם. אלא משום שהיו מעכבים את הנשים מלהכנס למקדש, והיו מוחים בידיהן, ש"לא להכנס להתפלל תפלה מטרם שהקרבנות נעשו, כי משום שהן לא הביאו הקרבנות לקחת חלק מהם על כן היו מעכבים אותן, ומשום זה שהנשים בקשו להכנס שמה, אל המקדש, והם עכבו אותן, על כן כתוב את אשר ישכבין את הנשים, דהיינו שעכבו אותן מלהכנס לבית המקדש, כמו שאמרנו.

כבווא

מאמר המלות ואותה התורה, עומדת תמיד לפני הקב"ה, ואומרת לפניו, ומרימה קולות ואינה משתכנת, ולעת ההיא, בתחילת המתים, היא תשיח ותאמר, כפי שנתדבק בה האדם ועסק בה בעולם הזה, ועל כן הם יקומו בקיום שלם לחיי עולם, כמו שאמרנו. ומשום זה, כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו במ פושעים יכשלו במ.

ריד) ר' חייא פתח וכו': ר"ח פתח ואמר, ועלי זקן וגו' אשר ישכבון את הנשים וגו', ושואל, הכי יעלה על דעתך על כהני ה', שיעשו מעשה זה, והרי מקודם לכן נאמר, והתורה פרשת החטא שלהם, שכתוב, כי נאצו וגו' ואם לא לקחתי בחזקה. ועל זה אומר הכתוב, ותהי חטאת הנערים גדולה מאד, ומה גם שלא היו לוקחים אלא מאותם החלקים שהיו להם, לכהנים, לאכול מהם, ועל שהיה ייפוי דף קע"ו ע"א)

רטז) כגוונא דא א) וישכב את בלהה, חס ושלום דאיהו שכב עמה, אלא בגין דעכב לה לשמשא באבוי שמושא דמצוה, ודא הוא בלבולא דערסא. ועבד א) לקביל שכינתא ב) עבידתא דא, דבכל אתר דשמושא דמצוה אשתכח, שכינתא שריא על ההוא אתר, ואשתכח תמן, ומאן דגרים לעכבא שמושא דמצוה, גרים דיסתלק שכינתא מעלמא, ועל דא כתיב ב) כי עלית משכבי אביך אז חללת יצועי עלה. ובגין דא כתיב ג) וישכב את ג בלהה פלגש אביו וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר, כלהו הוו במניינא, ולא גרע מזכותא דלהון כלום. ריז) רבי אלעזר אמר, מ"ט בקדמיתא ישראל, ולבתר ד יעקב, דכתיב וישמע ישראל ה ויהיו בני יעקב שנים עשר. אלא, כד אתא ראובן, ובלבל ההוא ערסא, אמר, ומה תריסר שבטין הוו ליה לאבא לקיימא בעלמא, ולא יתיר, והשתא בעי לאולדא בנין, ו דילמא אנון פגימין, דאיהו בעי לאולדא אחרנין כמלקדמין. מיד בלבל ההוא ערסא, ואתעכב ההוא שמושא, כאילו עבד קלנא לגבי שכינתא, דשריא על ההוא ערסא. ועל דא כתיב, וישמע ישראל, דהא בשמא דא, אסתלק גו תריסר דאתכסיין, דאינון תריסר נהרי אפרסמונא דכיא. ריח) ויהיו בני יעקב שנים עשר, ז אלין תריסר שבטין, דשכינתא אתתקנת בהו, ומאן אינון, אלין דאורייתא אהדרת, ח ועביד לון ט חושבנא

מסורת הוהר

א) בראשית ל"ה. ב) (שם מ"ט) ח"א רלו. ג) (שם ל"ה) ח"א קעה: רכב:

חלופי גרסאות: א לקבל. ב עבירה (אה"ל). ג בלהה וגו' ויהיו. ד מוסיף בני יעקב. ה מוסיף ולבתר ויהיו. ו דלמא. ז מוסיף אלין אינון: אינון (אה"ל). ח ועבדת (אה"ל). ט חושבנא.

הסולם

מאמר
 רוצה להוליד אחרים במקומו כבתחילה. מיד בלבל המטה, ונעכב אותו השמוש, ונחשב, כאלו עשה בזיון כלפי השכינה, ששרתה על אותה המטה. ועל כן כתוב וישמע ישראל, כי בשם הזה נתעלה תוך י"ב מדרגות שנתכסו, שהן י"ב נהרות אפרסמון טהור. פי' ששם ישראל הוא למעלה מחוה דו"א ששם ד' ספירות חו"ב תו"מ שבכל אחת ג' קוין שה"ס י"ב נהרי אפרסמון טהור. והם נתכסו, כי מחוה ולמעלה ה"ס חסדים מכוסים, ויעקב היה רוצה להוליד עוד י"ב בניים מבחי' י"ב שבשם ישראל, שהם חסדים מכוסים. ונמצא ראובן שבלבל יצועי אביו, פגם בבחינת י"ב שבשם ישראל, ולא כלום ביי"ב דיעקב שכבר היו ונשלמו, וע"כ כתוב וישמע ישראל אבל בני יעקב היו י"ב שלמים.

ריח) ויהיו בני יעקב וגו': אלו הם י"ב השבטים שהשכינה נתקנה בהם, ומי הם, הם אלו שהתורה חזרה ועשתה להם חשבון

רטז) כגוונא דא וישכב את בלהה: חס ושלום שכב עמה, אלא שעכב אותה מלשמש עם אביו שמוש של מצוה. וזהו בלבול המטה. (האמור לעיל באות ר"ה). ונבחן, וכנגד השכינה עשה המעשה הזה, כי בכל מקום, שנמצא שמוש של מצוה: שורה השכינה על המקום ההוא ונמצאת שם. ומי שגורם לעכב שמוש של מצוה, גורם להסתלקות השכינה מן העולם, ועל כן כתוב, כי עלית משכבי אביך וגו'. ועל כן כתוב, וישכב את בלהה וגו'. ויהיו בני יעקב שנים עשר, ללמד, שכולם היו במנין, ולא גרע מזכותם מאומה.

ריז) רבי אלעזר אמר וכו': רא"א, מה הטעם שמתחילה ישראל, ואחר כך יעקב שכתוב, וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר, ומשי"ב, אלא כשבא ראובן ובלבל את המטה, אמר, ומה זה, הרי י"ב שבטים היו לו לאבי לקיים בעולם ולא יותר, ועתה הוא רוצה עוד להוליד בניים, וכי פגומים אנחנו, שהוא (דפו"י דף קע"ו ע"א)

כמלקדמין, כלהו קדישין, כלהו אתחזיין לגבי שכנתא, א לאסתכלא ב בקדושה דמאריהון, דאילו עבד ההוא עובדא, לא ג ייתי ראובן ד במניינא. ריט) ועם כל דא אתענש, דאתנטיל בכורתיה מניה, ואתיהיב ליוסף, כד"א א) ובני ראובן בכור ישראל כי הוא הבכור ובחללו יצועי אביו נתנה בכורתו ה ליוסף. ת"ח ו ב) להוא ז שמייה דאלהא מברך ה מן עלמא ועד עלמא טו די . כל מעבדוהי קשוט וארחתיה דין, וכל מה דאיהו עביד, כלא איהו בחכמתא עלאה.

רכ) ת"ח, כמה גרים עובדא דבר נש, דהא כל יא מאי דאיהו עביד, כלא אתרשים וקיימא קמי יב דקב"ה, דהא יעקב בשעתא דעאל יג לגבה יד דלאה, כל ההוא ליליא, רעותיה ולביה הוה ברחל, דחשיב דרחל איהי, ומההוא שמושא טו וטפה קדמאה ומההוא רעותא, אתעברת לאה, ואוקמוה, דהא אלמלא דייעקב לא ידע, לא יסתליק ראובן בחושבנא. ועל דא לא טו אסתלק בשמא ידיעא, אלא שמייה סתם ראובן.

רכא) ועם כל דא, אהדר עובדא לאתריה, יז כמה דההוא רעותא קדמאה יח אתעבידת ברחל, ההוא רעותא אתהדרת בה, יט דהא כ בכורתיה כא אהדרת ליוסף בוכרא כב דרחל, אתר דרעותא הות ברחל, וכלא סליק באתריה, בגין דכל עובדוי דקב"ה כלהו קשוט וזכו.

מסורת זוהר

א) (ד"ה א' ה') ח"א קנה: רנה. ב) (דניאל ב') ח"א עה: ח"ב כט: ק: קעב:

חלופי גרסאות: א לאסתלקא. ב בקדושא; מוסיף בקדושא עלאה. ג עייל. ד בחושבנא. ה לבני יוסף. ו ליהוי. ז שמא דקב"ה. ח מעלמא וליג מן. ט ליג די. י דכל וליג די. יא מה; מאן. יב קב"ה. יג לגבי. יד לאה. טו ומההוא טפה; וטפא. טז אסתליק. יז היינו (אה"ל). יח דאתעבידת (אה"ל). יט דההיא (אה"ל). כ בכירותא. כא אתהדרת. כב מוסיף דרחל אתר דרחל.

הסולם

וילך ראובן — ויהיו בני יעקב שנים עשר

הלילה רצונו ולבו היו ברחל, כי חשב שהיא רחל, ומשמוש הזה, מטפה ראשונה ומאותו הרצון נתעברה לאה. ובארוהו, אלו לא היה כך שלא היה יודע יעקב שהיא לאה אלא שכן היה יודע שהיא לאה והיה מחשב ברחל, לא היה עולה ראובן בחשבון השבטים, כי היה ח"ו בן תמורה. אלא בשוגג היה, ועל כן לא נתעלה בשם ידוע, אלא שמו סתם ראובן, פירושו, שהוא נוטריקון ראובן—בן סתם, בלי שם.

רכא) ועם כל דא וכו': ועם כל זה חזר המעשה למקומו, שכמו שהרצון הראשון נפעל ברחל, הרצון הזה חזר אליה, כי בכורתו חזרה ליוסף בכור רחל, למקום שהרצון היה שם, שהיא רחל. והכל בא למקומו כי כל מעשיו של הקב"ה, כולם אמת וצדק. רבי

מאמר

השבון כבתחילה, כמקודם חטאו של ראובן, כולם קדושים כולם ראויים אל השכינה להסתכל בקדושת רבונם. כי אלו עשה ראובן אותו מעשה לא היה בא במספר השבטים.

ריט) ועם כל דא אתענש וכו': ועם כל זה נענש ראובן, שנלקחה ממנו הבכורה וניתנה ליוסף, כמו שאתה אומר, ובני ראובן בכור ישראל כי הוא הבכור וגו'. בוא וראה יהי שמו של האלקים מבורך מן העולם ועד העולם, שכל פעולותיו אמת. ודרכיו דין, וכל מה שהוא עושה הכל הוא בחכמה העליונה.

רכ) ת"ח כמה גרים וכו': בוא וראה, כמה גורם מעשה בני אדם, כי כל מה שהאדם עושה, הכל נרשם ועומד לפני הקב"ה. כי יעקב, בשעה שבא אל לאה, כל אותו (דפו"י דף קע"ו ע"ב)

וישלח

רכב) רבי חזקיה אשכחיה יומא חד לרבי יוסי, (א) דהוה א מסמטי
נ ספסינא גו קטרי דנורא, והוה סליק קטורא דתננא ג לעילא. א"ל, אלו קטורא
דתננא דקרננא, ד דהוה ה סליק על גבי מדבחא, ו הוה סליק תדיר כי האי
גוונא, לא שריא רוגזא בעלמא, וישראל לא אתגלי מעל ארעא.
רכג) פתח ר' יוסי ואמר, (א) מי זאת עולה מן המדבר כתימרות עשן
מקוטרות מר ולבונה מכל אבקת רוכל. מי זאת עולה. ת"ח, בזמנא דהוּו ז ישראל
אזלי במדברא, שכינתא אזלא קמייהו, ואינהו הוו אזלי אבתרה, דכתיב (ב) וה'
הולך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם
וגו'. ובגין כך כתיב, (ג) כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורייך אהבת ה כלולותיך.
לכתך אחרי במדבר וגו'.

רכד) ושכינתא הות אזלא, וכלהו ענני יקר בהדה. וכד הוה שכינתא
נטלה, ט הוּו נטלין, כמה דכתיב (ד) ובהעלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו
בני ישראל וגו'. וכד איהי סלקא, ההוא עננא סלקא עד לעילא, וכל בני עלמא
חמאן, ושאלו ואמרי, מי זאת עולה מן המדבר כתימרות עשן.
רכה) ההוא עננא דשכינתא אתחזיא עשן, מ"ט איהי עשן, בגין דנורא
דאדליק אברהם . ויצחק בריה, הוה אחיד בה, ולא אעדי מינה, וכד יא אתאחדת
ההוא יב נורא בגווה, הוה סליק יג תננא.

מסורת הזהר

(א) לעיל בהקס"ז דף קל"ו ציון א. (ב) (שמות י"ג)
ח"א ע"ה ח"ב מ"ו. נא. רנו: ח"ג קסו. קצא:
רפג: רצח: ת"ז ת"ע קלא. ג) וירא קט"ז ציון א.
(ד) שמות מ'.

דרך אמת

(א) שהיה נשמט ויוצא מהקדרה שהיה מבשל בו אצל
האש ויוצא השומן בנהלי רתמים וע"י זה עלה העשן
למעלה ור"ל שהזכיר בקיטור העשן הזה ענין הקיטור
עשן של הקרבת הקטרת אשר על ידו מתקשרים
עליונים ותחתונים כאווד.

חלופי גרסאות: א מסמטי; ב ספסינא (אה"ל); ב ספסינא (אה"ל); ג מוסיף
לעילא לעילא. ד דהוּו ה סלקי. ו דהוּו ז ל"ג ישראל. ז כלולותיך וגו'. ט מוסיף כלהו
הוּו. י ליצחק (אה"ל). יא אתאחריה; אתאחד (אה"ל). יב נהור; נהורא יג עננא.

מי זאת עולה מן המדבר

הסולם

מאמר

וגו'. הרי שהשכינה הלכה לפנייהם והם הלכו
אחריה. שזה רומז שהיו מקבלים מאחוריים
שלה כמ"ש להלן בסמוך.

רכד) ושכינתא הות אזלא וכו'; והשכינה
היתה הולכת וכל ענני כבוד עמה.
וכשהשכינה נסעה היו נוסעים ישראל, כמו
שכתוב. ובהעלות הענן מעל האהל וגו', וכשהיא
עלתה. עלה הענן עד למעלה, וכל בני העולם
רואים, ושואלים ואומרים, מי זאת עולה מן
המדבר כתימרות עשן.

רכה) ההוא עננא דשכינתא וכו': הענן
ההוא שהשכינה נראתה בו, היה עשן.
מה הטעם שהיה עשן, הוא, משום שהאש
שהדליק אברהם ויצחק בנו, היתה אוחות בה
ולא הרפתה ממנה. וכשהאש היא היתה נאחזת
בה היתה מעלה עשן.

פירוש

רכב) רבי חזקיה אשכחיה וכו': רבי חזקיה
פגש פעם את ר' יוסי, וראה שהיתה
נשמטת ויוצאת חתיכת בשר מן הסיר שלו
לתיך להב האש. ותמרות העשן היו מתאבכות
ועולות למעלה, מטפסות השומן. אמר לו, אלי
תמרות העשן מן הקרבן, שהיו עולות על
המזבח, היו עולות תמיד כעשן הזה, לא היה
רגו על העולם, וישראל לא היו גולים מארצם.

רכג) פתח ר' יוסי וכו': פתח ר"י ואמר, מי
זאת עולה מן המדבר כתימרות עשן
וגו'. מי זאת עולה, מה פירוש, ואומר, בוא
וראה, בזמן שישאל היו הולכים במדבר,
השכינה היתה הולכת לפנייהם, והם היו הולכים
אחריה, שכתוב וה' הולך לפנייהם וגו'. ומשום
זה כתוב כה אמר וגו' לכתך אחרי במדבר
(דפו"י דף קע"ו ע"ב)

רכז) ועם כל דא, מקטרת מר ולבונה, מאי מקטרת, מתקטרא בתרין סטרין אחרנין, עננא דאברהם לימינא, עננא דיצחק לשמאלא, מכל אבקת רוכל, דא יעקב.

רכז) דבר אחר, א מכל אבקת רוכל דא יוסף ב הצדיק, בגין דארונא דיוסף, הוה אזיל לגביה, אמאי רוכל, ג בגין דהוה רכיל לאחוי לגביה דאבוי. דבר אחר אמאי רוכל, אלא מה חנוני דא, ד קטירי ד דקוסטרי, ואבקי ה דפולמי, כלהו בידיה, הכי נמי יוסף, איהו קיומא דאורייתא, בגין דאיהו קיים לה, בגין דכל פקודי אורייתא, מתקשרן בנטירו דברית ו קדישא.

רכח) ועל דא, שכינתא מתקטרא, ז באברהם יצחק ויעקב ויוסף, כחדא אינון, ודיוקנא חדא להו, הדא הוא דכתיב, א אלה תולדות יעקב יוסף. ובגין כך, מכל אבקת רוכל, בגין דמאתר ח דנהרא דנגיד ונפיק, אשתקייא כלא, ונהירו כל אנפין.

מסורת הזהר

(א) ב"א קל"ז ציון א.

דרך אמת

(א) קטרים של עשבים ואבק מני רפואות שבעולם הכל בידו.

חלופי גרסאות: א ל"ג מכל אבקת רוכל. ב מוסיף הצדיק דהוה רכיל. ג ל"ג בגין. ד דקוסרי (אה"ל). ה דעלמא. ו מוסיף קיימא קדישא. ז באבהן ויוסף. ח נהורא.

הסולם

מי זאת עולה מן המדבר

הקוין, מר: זהו קו ימין אברהם. לבנה: זהו קו שמאל יצחק. מכל אבקת רוכל: זהו קו אמצעי הכולל שניהם, ע"כ מכונה רוכל, שבידו מר ולבנה.

רכז) דבר אחר מכל וכו': פירוש אחר. אבקת רוכל זה יוסף הצדיק. משום שארונא של יוסף, שהוא יסוד היה הולך אצלה. ולמה נקרא רוכל, משום שאמר רבילות, על אחיו לפני אביו.

דבר אחר אמאי רוכל וכו': פירוש אחר למה נקרא רוכל. אלא כמו החנוני הזה שמצוררות עצי בשמים עד אבקות עלים מריחים, הכל בידו, כן יוסף הוא הקיום של התורה, כי הוא קיים אותה, משום שכל מצוות התורה מקושרות בשמירת ברית הקודש ויוסף שמר את ברית הקודש.

רכז) דבר אחר מכל וכו': פירוש אחר. אבקת מתקשרת באברהם, ביצחק, ביעקב וביוסף, שהם כאחד וצורה אחת להם, וזהו שכתוב אלה תולדות יעקב יוסף. ומשום זה כתוב מכל אבקת רוכל, כי מן המקום שהנהר נמשך ויוצא, דהיינו יסוד שהוא יוסף, מושקים כולם, ופני הכל מאירים.

קטירי, פירושו צורות. קוסטרי, פירושו עצי בשמים הנקראים קשט בסימני הקטרת. וכן נקראים כשרתא (ברכות מג). פולמי, הוא

מאמר

פירוש. כשקו השמאל דבינה מאיר בלי ימין, אז הארתו כאש אוכלת. וכשהשכינה בסוד בנין אחרים היא עולה ומלבשת את קו שמאל דבינה, ואז היא נדלקת באש הזה. וז"ש דנורא דאדליק אברהם ויצחק בריה הוה אחר ביה, כי יצחק ה"ס קו שמאל דבינה. שאברהם המשיך אותו, ומטרם שנכלל בימין היה כאש אוכלת, והשכינה נדלקה באש הזה בזמן היותה בבנין אחרים. ובעת תקון השכינה שהיא מקבלת מוחין השלמים דפנים בפנים, כשמשפעת הארת החכמה, היא משפעת בכלים הללו, שהם כאש אוכלת, שקבלה מקו שמאל דבינה בעת היותה במוחין דאחרים. (כנ"ל) בהקדמת ספר הזהר דף ו' ד"ה ואלמלי ע"ש). וז"ש ולא אעדי מינה, שאש זו אינה סרה מהנוקבא גם בהיותה במוחין דפנים. דהיינו שהיא משפיעה על יום הארת החכמה, וז"ש וכו' אתאחרת ההוא נורא בגווה דחינו בעת שהיא משפעת הארת חכמה. הוה סליק תננא, כי מעוררת אז כלים דאחרים שהם כאש אוכלת ומעלים עשן.

רכז) ועם כל דא וכו': ועם כל זה, מקטרת מר ולבונה מהו מקטרת, היינו שהיא מתקשרת בב' הצדדים האחרים הממותקים ונכללים זה בזה, שהם ענן של אברהם שהוא לימין, וענן דיצחק שהוא לשמאל. מכל אבקת רוכל, זה יעקב. כלומר שהיתה מתקשרת בג' (דפ"ו דף קע"ו ע"ב)

רכט) ות"ח, כד הוו ישראל בארעא, והוו א מקריבין קרבנין, כלהו הוו ב מתקרבין ג לגבי ד קב"ה כדקא יאות, וכד קרבנא אתעביד, ותננא ה סליק בארע מישר, כדין הוו ידעי, דתננא דמדבחה אדליק * בוצינא, דאתחזיא ו לאדלקא, וכל אנפין נהירין ר (א) ובוצינין דלקין.

רל) ו ומיומא, ט דאתחריב בי מקדשא, לית לך יומא ויומא, דלית ביה זעימו ורוגזא, כד"א א ואל זועם בכל יום, ואתפרש . חדוה מעילא ומתתא, וישראל יא אזלין בגלותא, ואינון ברשו יב דטעוון אחרנין, וכדין אתקיים קרא דכתיב, ב ועבדת שם אלהים אחרים.

רלא) וכל דא למה, בגין דכתיב, ג תחת אשר לא עבדת את יי אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, מאי מרוב כל. הכא מרוב כל, והתם בחסר כל. רלב) עד דיתער קב"ה ויפרוק לון מביני עממיא, כמה דאת אמר, ד ושב יי אלהיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל ג העמים אשר הפיצך יי אלהיך שמה. וכתוב ה) אם יהיה נדחך בקצה יד השמים משם יקבצך וגו'. רלג) ואלה תולדות עשו הוא אדום. תא חזי, בחיי יצחק, לא אתמנון

מסורת הזהר

דרך אמת

א) ונרות דולקים הוא רוחו אל הארת השפע בעולם.
 א) לך קי"ד ציון ג. ב) (דברים כ"ח) ח"ב קנב:
 ג) (שם) ח"א קטו. ד) לעיל וירא קני"ד ציון ב.
 ה) (דברים ל') ח"א ט. יז. ח"ב קפח: ו) (בראשית ל"ו) ח"ג רלד.

חלופי גרסאות: א מקרבין, ב מתדבקי, ג לגביה, ד דקב"ה, ה סלקא, ו לאהדלקא, ז ובוסינין, ח מיומא, ט דאתחריב, י חדוה, יא אזלי, יב ל"ג דטעוון; טעוון (אה"ל). יג העמים וכו'. יד השמים וגו'.

הסולם

מאמר

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל. ושואל, מהו מרוב כל. ומשיב, כאן מרוב כל, ושם בחסר כל. פירוש, היסוד נקרא כל בסו"ה כי כל בשמים ובארץ. וכשישראל היו בארץ היה היסוד מאיר להם. וז"ש הכא, דהיינו בארץ. נאמר מרוב כל, כי היסוד, ה"ס נהרא דנגיד ונפיק אשתקא כלא ונהירו כל אנפין (כנ"ל באות רכ"ח) והתם דהיינו בחוץ לארץ, בגלות. נאמר בחסר כל, שאין היסוד מאיר שם וע"כ ועבדת את אויביך וגו'. שנאמר, ועבדת את אויביך אשר ישלחנו ה' בך ברעב ובצמא ובעירום ובחסר כל.

הוא כמו פילון (שבת סב): שפירושו עלים מריחים.
 רכט) ות"ח כד הוו וכו': ובוא וראה, כשישראל היו בארץ, והיו מקריבים קרבנות, היו נקרבים כולם להקב"ה כראוי, וכשהקרבן נעשה והעשן עלה בדרך ישר, אז היו יודעים שעשן המזבח הדליק הנר הראוי להדליק, ופני הכל מאירים והנרות דולקים. נרות, פירושו, הספירות של הנוקבא, שה"ס מאורי האש (כמ"ש לעיל בראשית א' אות קכ"ה, וע"ש בסולם. ולעיל בראשית ב' דף קנ"ה אות רס"ג).

רלב) עד דיתער וכו': עד שיתעורר הקב"ה ויגאל אותנו מבין העמים. כמ"ש, א ושב ה' אלקיך את שבותך וגו' וכתוב אם יהיה נדחך וגו'.

רל) ומיומא דאתחריב וכו': ומיום שנחרב בית המקדש, אין לך יום ויום שאין בו זעם ורוגז, כמו שאתה אומר, ואל זועם בכל יום. והוסרה השמחה מלמעלה ומלמטה, וישראל הולכים בגלות, והם ברשות אלהים אחרים. ואז מתקיים המקרא שכתוב, ועבדת שם אלהים אחרים.

מאמר ואלה תולדות עשו רלג) ואלה תולדות עשו וגו': בוא וראה, בחיי יצחק לא נמנו בניו של עשו כמו שגמנו

רלא) וכל דא למה וכו': ושואל, וכל זה למה הגיע לישראל. ומשיב, משום שכתוב, (דס"ו דף קע"ו ע"ב *) דף קע"ו ע"א

בנוי דעשו, כמה דאתמנון בנוי דיעקב, דהא עד לא מית יצחק אתמנון, אבל בעשו מה כתיב, ויגוע יצחק וימת ויאסף אל עמיו זקן ושבע ימים ויקברו אתו עשו ויעקב בנוי, * בתריה מה כתיב ואלה תולדות עשו הוא אדום. מאי טעמא, בגין דהא בחולקיה ובאחסנתיה ועדביה, לאו איהו, אלא יעקב ובנוי. ובגין כך, יעקב ובנוי, אינון חולקיה דקב"ה, ועאלין בחושבנא. אבל עשו, דלאו איהו ב חולקא, † דבסטר דמהימנותא, עביד חושבניה, לבתר דמית יצחק, ואתפרש חולקיה דאתר אחרא.

רלד) ת"ח, לבתר דמית יצחק, ועשו אתפרש † לסטריה, מה כתיב ויקח עשו את נשיו וגו', † מפני יעקב אחיו, דשבק ליה † ליעקב, קרן וריוח, שעבודא דמצרים וארעא, † זבין ליה חולקיה מן מערתא דכפלתא, ואזל ליה מן ארעא, ומן מהימנותא, ומחולקיה, דאזל ליה מכלא.

רלה) תא חזי, כמה הוה † חולקיה דיעקב טבא בכלא, בגין דלא אשתאר עשו בהדיה, ואתפרש מניה, ואזל ליה לחולקיה ולעדביה, ואשתאר יעקב אחיד באחסנת אבוי, ובאחסנת אבהותיו, ועל דא וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו, מאי מפני יעקב אחיו. דלא בעא חולקיה, ואחסנתיה † ועדבא דמהימנותא דיליה. זכאה חולקיה דיעקב, עליה כתיב, † כי חלק ה' † עמו יעקב חבל נחלתו.

רלו) † ואלה המלכים אשר † מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. רבי ייסא פתח † ואמר, † הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד. ת"ח, † כד עבד קב"ה עלמא, ופלג ארעא, לשבעה תחומי, † פליגין לקביל

מסורת הוהר

א) ב"א קצ"ד ציון ד'. ב) (בראשית ל"ו) ח"א רכנ: ח"ב קח: קיא. ח"ג קכח. קלה. קמב. רצב. ג) (עובדיה א') ח"א קעז: ח"ב ה' ה"ג נ"י קפה.

חלופי גרסאות: א מה כתיב בתריה. ב מוסיף בחולקא חו; בחולקא דא (אה"ל). ג בסטרא; דבסטרא. ד לאתריה. ה מוסיף וילך אל ארץ מפני. ו ל"ג ליעקב. ז חולקה. ח ועדביה. ט עמו וגו'. י מלכו וגו'. יא ל"ג ואמר. יב פליג (אה"ל).

ואלה תולדות עשו

הסולם

מאמר

מן הארץ ומן האמונה, ומחלקו, שהלך לו ונסתלק מכל.

רלה) ת"ח כמה הוה וכו': בוא וראה, כמה היה חלקו של יעקב טוב בכל, אשר עשו לא נשאר עמו, ונפרד ממנו והלך לו לחלקו וגורלו, ונשאר יעקב אחוז בנחלת אביו ונחלת אבותיו. ועל כן כתוב, וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו. ושואל, מהו שכתוב מפני יעקב אחיו. ומשיב, שלא רצה חלקו ונחלתו יגורל האמונה של יעקב, אשרי חלקו של יעקב. עליו כתוב, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

מאמר ואלה המלכים

רלו) ואלה המלכים אשר מלכו וגו': רבי ייסא פתח ואמר, הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד. בוא וראה, כשעשה הקב"ה

שנמנו בנוי של יעקב, שנמנו מטרם מיתת יצחק, אבל בעשו מה כתוב, ויגוע יצחק וגו'. אחריו מה כתוב, ואלה תולדות עשו הוא אדום. ולא נמנו בחיי יצחק, מה הטעם, הוא משום שבחלקו ונחלתו וגורלו של יצחק אינם אלא יעקב ובניו. ומשום זה יעקב ובניו שהם חלקו של הקב"ה, נכנסו בחשבון, אבל עשו שהוא אינו בחלקו של צד האמונה, עשה הכתוב חשבונו לאחר שמת יצחק, שאז נפרד חלקו מקדושה למקום אחר.

רלד) ת"ח לבתר וכו': בוא וראה, אחר שמת יצחק, ועשו נפרד אל הצד שלו, מה כתוב, ויקח עשו את נשיו וגו' מפני יעקב יחיו. כי הניח ליעקב את הקרן ואת הריוח, הניח לו את שעבוד מצרים שהוא הקרן, וגם את הריוח משעבוד מצרים שהוא ירושת הארץ, ומכר לו חלקו שבמערת המכפלה, והלך לו (דפו"י דף קצ"ו ע"א)

שבעין רברבין ממנו, וקב"ה פליג לון לשבעין עמין, כל חד וחד כדקא חזי ליה, כד"א א) בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבולות עמים. רלז) ומכלהו רברבן ב ממנו, דאתמסרו לשאר עמין, לא אית בהו בזוי קמיה, כממנא דעשו. מ"ט, בגין דסטרא דעשו, סטרא מסאבא איהו, וסטרא דמסאבא איהו קלנא ג קמי קב"ה, א) ד מאינון דרגין זעירין, דבתר ריחיא, סריקתא דקוסטרי סומקי קא אתיא, ועל דא, הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד. ה) דכתיב על גחונך תלך ועפר ו תאכל כל ימי חיך. מאד: כד"א ב) ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה.

דרך אמת

מסורת הזהר

א) מאותן מדרגות השפלים שאחר הריחים ששם ממונים פחותים שוטרי הדין הנרמז בתוקף האדמימוון משם אחיותם ומלת סריקתא הוא תרגומו של אנשים רקים גוברין סריקין ומלת קוסטרי פ"י של סוסר חלופי גרסאות: א אדם וגו'. ב ל"ג ממנו; ג ממני. ג לקמיה; ד מוסיף קמיה דקב"ה. ד ומאינון. ה וכתבי. ו האכל וגו'.

מאמר

הסולם

ואלה המלכים

הקב"ה את העולם, וחלק את הארץ לשבעה גבולות, מחולקים כנגד שבעים השרים הממונים על אומות העולם, שה"ס חצוניות, וה"ס חג"ת נהי"ס שכל אחת כלולה מעשר, והס ע'. והקב"ה חלק אותם ע' ממונים לשבעים אומות. כל אחד ואחד כראוי לו. כמ"ש בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבולות עמים למספר בני ישראל. רלז) ומכלהו רברבן וכו': ומכל השרים הממונים שנמסרו לכל האומות אין בזוי לפני הקב"ה, כממונה של עשה. מהו הטעם, משום שהצד של עשו הוא צד הטומאה, וצד הטומאה הוא בזיון לפני הקב"ה ומאלו המדרגות הקטנות שלאחר הריחים, ומן הריקנות שבמדות האדומות. בא שרו של עשו, ועל כן הנה קטן נתתיך וגו'. שכתוב, על גחונך תלך וגו'. מאד, כמ"ש ארור אתה מכל הבהמה וגו'. פירוש, ריחים ורכב, ה"ס נצה והוד המכונים שחקים שטוחנות מן הצדיקים. שנצה מכונה רכב, והוד ריחים. ומכונים כן, משום שיש בהוד בחינת הדין הקשה, שמשם נתקן המסך דמנעולא, וע"כ הכל נטחן עליו, ומשם הצדיקים מעלים מ"ן. (כמ"ש בתע"ס בשיעור י"ג דף א' ל"ה ד"ה תרין ע"ש). ונודע שהדין אינו פועל למעלה ממקום מציאותו, אלא רק למטה ממקום מציאותו. ולפיכך המדרגות שהם אחר הריחים, שה"ס הוד דו"א, נפעלות מן הדין הקשה שבריחים, ואינן יכולות לקבל גדלות, והן בקטנות. גם נודע שהמדרגות הנמשכות (דפו"י דף קע"ז ע"א)

מקו שמאל, בשעה שמאיר ממעלה למטה, הן בריקנות מכל אור, משום שהנוקבא נבחנת או לימא דקאפו. (כנ"ל ב"א דף רמ"ז אות ש"ב ע"ש בטולס). ואלו ב' החסרונות נמצאים בשרו של עשו. וז"ש מאינון דרגין זעירין דבתר ריחיא, ששרו של עשו בא מהבחינות הקטנות הנוהגות במדרגות שלאחר הריחים, מפאת הדין הקשה שנמצא שם כנ"ל, וע"כ הוא קטן. ועוד מן סריקתא דקוסטרי סומקי קא אתיא, כי הוא בא מקו שמאל, בעת שמאיר ממעלה למטה, והוא חכמה בלי חסדים. שאז כל המדרגות הנמשכות משם הן בריקנות, וז"ש ועל דא הנה קטן נתתיך וגו'. שב' דברים אומר הכתוב עליו, א) הנה קטן נתתיך בגוים, והוא להיותו נמשך מדרגין זעירין דבתר ריחיא. ב) בזוי אתה מאד, והוא להיותו נמשך מקו שמאל, והוא בבחינת סריקתא דקוסטרי סומקי, שקו השמאל נמשך מבינה, שנבחנת לגוון אדום כנודע, ולהיותו בריקנות נבחן לבזוי, והוא ג"כ בחינת הנחש הקדמוני, שנאמר עליו, על גחונך תלך ועפר תאכל וגו'. כי להיותו מאחר הריחים נקצצו לו הרגלים מכה הדין הקשה אשר שם, ונתקלל על גחונך תלך, ולהיותו משמאל הוא בריקנות, ונתקלל ועפר תאכל כל ימי חיך, ואמרו, מאד, אצל עשו, שנאמר, בזוי אתה מאד, הוא ג"כ בדומה לנחש שנתקלל, ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה.

רלח) ת"ח, בדרגין תתאין, אית דרגין על דרגין, כלהו משניין דא מן דא, וכלהו ^א דרגין, קפטירין אלין, וקשירין אלין באלין, ומלכו אתפרש דא מן דא, ומלכו אתקשר במלכו. דא עייל, ודא סליק, אחידן בקשרא חדא. רלט) ההוא קשרא, משחתא חדא ליה, * ותלת קשרין ב להיא משחתא, בכל קשרא וקשרא, חד ג עטרא, ובכל עטרא ועטרא, חד ז קפטורא. רמ) ואתמנא בעטורא דלעילא, ואתמנא ונחית לתתא, עד דאתקשרו ביה, ככביא ומזלי, ד כל חד וחד אתפרש ביה, חד * ככבא, וחד מזלא, וכל ככביא זמינין אינון, באינון דרגין דלעילא. ועל דא, כל דרגא ודרגא, אתעטר באתרין ידיען כדקא חזי.

דרך אמת

א) מדרגות זבוקות יחד והוא מענין קיטוף ודיבוק. ב) שלטון אחד והוא מענין קפטירי דעלמא שפי' שלטוני עולם. חלופי גרסאות: א מסיף ותלת תלת. ב לההוא. ג עטרה. ד וכל.

ואלה המלכים

הסולם

מאמר

ושלטה קשרים יש באותה הקומה. כי קו אמצעי כולל בתוכו כל שלשת הקוין. ובכל קשר וקשר יש עטרה אחת. דהיינו ג"ר המכונות עטרה, בסו"ה בעטרה שעטרה לו אמו וגו'. ובכל עטרה ועטרה כח שליטה אחת. דהיינו כח המסך דמנעולא שה"ס המלכות דצמצום א', המשמע בג"ר דכל מדרגה. (כנ"ל בהקדמת הזהר דף מ"ד ד"ה ומעם. עש"ה).

רמ) ואתמנא בעטורא דלעילא וכו': ונתמנה כח השליטה ההיא. דהיינו המנעולא כנ"ל, בעיטור שלמעלה. דהיינו בג"ר המדרגה, ששם נקבע מקומו. כנ"ל בדבור הסמוך, וגם נתמנה לרדת למטה. לוי"ק המדרגה. עד שנקשרו בו הכוכבים והמזלות. וכל אחד ואחד, דהיינו כל כח שליטה שיש בכל אחת מג' העטרות הנ"ל, יש בו ככב אחד ומזל אחד. וכל הככבים מתיחסים למדרגות שלמעלה. וכל המזלות למדרגות של מטה, ועל כן כל מדרגה ומדרגה מתעטרת במקומות ידועים כראוי לכל אחת. ביאור הדברים. מול, פירוש, קיבוץ ככבים המקושרים זה בזה, ומהלך אחד משותף לכולם. ככבים, מורה, שאינם מקושרים זה בזה, וכל אחד פונה לדרכו. ונתבאר לעיל בסמוך, טוד הקשר של הספירות, שהוא מטעם, שאין החכמה מאירה בלי חסדים שבימין, ואין החכמה מקבלת החסדים שבימין, זולת על ידי הכרעת הקו האמצעי, ונמצאים שלשתם צריכים זה לזה ומקושרים זה בזה. ולפי"ז כל סבת הקשר הוא, משום אור החכמה, שאינו יכול להאיר בלי חסדים, וע"כ נוהג זה רק כולל של כל מדרגה, ששם מאיר המפתחא. שה"ס עטרת יסוד, והי' יוצאת מאויר, ונתגלה שם אור החכמה, מה שאין כן בג"ר של כל מדרגה, ששם

ודע שקוטב כל המאמר הזה, הוא לבאר הטעם. למה מלכו מלכי אדום לפני מלך מלך לבני ישראל. וזה נודע, שהקטן נתתקן תחילה ואחר כך הגדול, ולפי"ז היה צריך שיעקב יתתקן תחילה ואחר כך עשו. ולא להיפך, כי הכתוב אומר ויקרא את עשו בנו הגדול. ויעקב הוא הקטן. וזהו שהזהר בא לבאר לפנינו, שמבחינת השורשים של יעקב ועשו. נבחן עשו לקטן ויעקב גדול ממנו. וע"כ מביא הכתוב הנה קטן נתתיך בגוים, וכמו שיתבאר עוד לפנינו.

רלח) ת"ח בדרגין תתאין וכו': בוא וראה, במדרגות התחתונות דהיינו המדרגות שמחזה ולמטה דו"ן ששם החסדים מתגלים בחכמה. יש מדרגות על מדרגות, וכולן משונות זו מזו. וכל המדרגות הן פרודות, וגם מקושרות אלו באלו. באופן שהמלכיות מכל המדרגות נפרדות זו מזו, וגם מלכות מתקשרת במלכות. ומפרש הטעם, משום שהסדר הוא, זה נכנס זה עולה, ונמצאים מאוחדים בקשר אחד. פירוש, שאור החסדים נכנס ע"י מסך דחירק שבקו אמצעי, ואז אור החכמה שבשמאל עולה ומאיר ממטה למעלה, וע"כ מאוחדים כל שלשת הקוין בקשר אחד של הקו האמצעי. (כמ"ש לעיל ב"א דף ט"ו ד"ה ההיא ע"ש). כי לולא אור החסדים שבקו ימין לא האירה החכמה שבשמאל, ולולא הקו האמצעי לא היו מתלבשים הימין והשמאל זב"ז, ונמצאים שלשתם מקושרים זב"ז. וענין הפרודות שבהם יתבאר לפנינו.

רלט) ההוא קשרא וכו': הקשר ההוא דהיינו מסך דחירק יש לו קומה אחת, דהיינו קומת קו אמצעי, היוצאת על מסך דחירק, (דפו"י דף קע"ז ע"א * דף קע"ז ע"ב)

רמא) וכד * מתפרשן דרגין, ב אשתכח & קטורא ג דפוסתקא, עד ז דאתקשרא בסטרא דאתחזי לון, ה וסטרי ו דדרגי מסאבי, דאינון בסטר שמאלא, כלהו מתפרשן, לכמה ארחין ושבילין, מסטרי גבורן סומקן. ובג"כ, תליין גבורן לתתא, לאלף אלפין, ז ורבו ח רבבן, ועל דא & הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד, כדקאמרן.

מסורת הזהר

(א) לעיל דף ע' ציון ג.

אל השתלשלות נטיעות האצילות כנודע.

חלופי גרסאות: א מתפרשין. ב תשתכח; תשכח. ג דפוסקרא; דפוסתקא (אה"ל). ד דאתקשרו. ה וסטרא; בסטרי (אה"ל). ו דרגי. ז ורבו. ח רבוון.

דרך אמת

א) קשר הגרעין של פרי העליון כי פוסתקא הוא פ"י של גרעינין שבפרי כענין שכתוב בגיטין בפי מי טאחוזו אי פוסתקא דנסודר ע"ש ורמז כאן

הסולם

מאמר

אלה המלכים

ומבחינת מזל יש בו התכללות מחכמה. וכל ככביא זמינון אינון באינון דרגין דלעילא, מפרש, שהכוכבים מתיחסים לג"ר המדרגה. ומתוכו נשמע, שהמזלות מתיחסים לוי"ק של המדרגה, כמבואר לעיל. ועל דא כל דרגא ודרגא אתעטר באתרין יריען כרקא חזי, וע"כ יש ב' מינים של ג"ר, א) מבחינת חסדים, המקובלים מג"ר המדרגה, שה"ס אורא דכיא. ב) מבחינת חכמה, המקובלות מוי"ק של המדרגה. והרי יש ב' מיני עיטור, וכל מדרגה מתעטרת לפי בחינתה הראויה לה. רמא) וכד מתפרשן דרגין וכו'; וכשהמדרגות נפרדות, דהיינו בג"ר, נמצא בהן קשר המפסיק, דהיינו שליטת המנועולא, המפסקת הארת החכמה כנ"ל, עד שמתקשר במקום הראוי לו. דהיינו עד שהארתו יורדת לוי"ק, ובחינות מדרגות הטומאה, שהן בצד שמאל, כולן מתחלקות לכמה אורחות שהם בחינות מפתחא, ושבילים, שהם בחינות מנועולא, (כנ"ל ב"א דף רנ"א ד"ה נחית ע"ש) מבחינות הגבורות האדומות, הנמשכות מבינה שה"ס אדום. ומשום זה, נבחנות הגבורות שלמטה לאלף אלפים ורבוא רבבות. ועל כן הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד, כמו שאמרנו. פירוש. אע"פ שהצד השמאלי נמשך ממקום ו"ק, ששם מקום שליטת המפתחא, מ"מ גם הארת המנועולא מתפשטת שמה, וע"כ צד הטומאה הנמשך מצד שמאל, כלול בהכרח גם משליטת המנועולא, ולפיכך מגיעה לו משם הקטנות, כנ"ל בסמוך, בכיאר הכתוב הנה קטן נתתיך בגוים ע"ש.

ו"ש וכד מתפרשן דרגין אשתכח קטורא דפוסתקא, שהיא שליטת המנועולא שבמקום ג"ר, המפסיק הארת החכמה, כנ"ל. ע"ד דאתקשרא בסטרא דאתחזי לון דהיינו שהארנו

ששם שולט כח המנועולא, שה"ס המלכות דצמצום א', ואין הא' יוצאת מאויר שלהן (כנ"ל בהקדמת הזהר דף מ"ד ד"ה וטעם ע"ש"ה) והחסדים מכוסים ונעלמים מחכמה, אם כן אין שום סבה לקו האמצעי שיצטרך לקשר הספירות זו בזו. ולפיכך הן נבחנות לפרודות. ומטעם זה הספירות שבו"ק המדרגה, שהן מקושרות זו בזו, מכוונות מזל, שהכוכבים שבו מקושרים זה בזה, כנ"ל. והספירות שבג"ר המדרגה, מכוונות כוכבים דהיינו שנפרדות זו מזו כמו כוכבים נפרדים. וזו"ה ופניהם וכנפיהם פרודות מלמעלה, (יחזקאל א') כי מחוברות למטה בוי"ק, ופרודות מלמעלה בג"ר כמו שנתבאר. ותבין שאין הפירוש, שאין תיקון קוין בג"ר, כי אין משהו בוי"ק שלא יהיה מקובל מג"ר, אלא המדובר הוא בענין השליטה בלבד, כלומר שאין שום שליטה לכה הקישור אשר שם, ודומה כמו שאינו. וע"כ נקראות ככבים.

ומ"ש, שכח השליטה של המנועולא, הוא בג"ר של המדרגה, היינו רק עיקר מציאותו, אבל הארתו מתפשטת ויורדת בוי"ק של המדרגה. וזה אמרו, ואתמנא בעטורא דלעילא שכח השליטה של המנועולא נתמנה בג"ר המדרגה, והיינו עיקר מציאותו, ואתמנא ונחית לתתא, שבמחינת הארתו יורד ומאיר למטה בוי"ק המדרגה. ע"ד דאתקשרו ביה ככביא ומזלי, כי נכללו בו ג"ר המכוונות ככבים, ווי"ק המכוונות מזלות, כנ"ל, אלא מציאותו הוא בככבים והארתו במזלות. כל חד וחד אתפרש ביה חד ככבא וחד מזלא. כלומר שלאו דוקא כח השליטה שבשמאל נוהג בו כוכב ומזל, אלא אפילו כח השליטה שבימין שכולו חסדים, מ"מ נוהג גם בו כוכב ומזל, שבמחינת כוכב אין בו התכללות חכמה. (דפ"י דף קע"ז ע"ב)

רמב) ת"ח, א) ואלה המלכים אשר א מלכו בארץ אדום, בארץ: בסטרא דדרגא דיליה, דאיהו דרגא דעשו, דכתיב עשו הוא אדום, וכלהו קאתו מסטרא דרוח מסאבא. לפני מלך מלך לבני ישראל, בגין דאינון דרגין דקיימין ב בי תרעי לתתא קדמאי, ובג"כ אמר יעקב, ב) יעבר נא אדני לפני עבדו, בגין ד דרגין דיליה, קדמאין אינון ד לאעלא, ובגין כך, לפני מלך מלך לבני ישראל, דעד כען לא מטא זמנא דמלכו ה שמיא לשלטאה, ו ולאתאחדא בבני ישראל, יבג"כ אמר, יעבר נא אדני לפני עבדו.

רמג) וכד ז שלימו אלין דרגין בקדמיתא, לבתר ח אתער מלכו שמיא, לישלטאה על תתאי. וכד שרא, שרא בזעירא דכל שבטין, דאיהו בנימין, כד"א ג) שם בנימין צעיר רודם וגו'. וביה שארי לאתערא מלכותא, לבתר אתא מלכותא באתריה ואתקיים בהדיה, דלא תעדי לעלמין.

רמד) רבי ט חייא פתח ו אמר, ד) ועתה שמע יעקב עבדי וישראל בחרתי בו. כה אמר ה' עושך ויוצרך יא מבטן יעורך אל תירא עבדי יעקב וישורון בחרתי בו. תא חזי, כמה אבטח לון קב"ה לישראל בכמה יב אתר,

מסורת הזהר

א) לעיל דף ע' ציון ב. ב) לעיל דף ל"ח ציון א. ג) תהלים ס"ח. ד) ישעיה מ"ד.

חלופי גרסאות: א מלכו וגו'. ב ביה. ג דדרגין. ד לאעלאה. ה שמיים. ו ולאתחדא. ז שלטו (אה"ל). ח יתער. ט אבא. י ל"ג ואמר. יא מבטן וגו'. יב מוסיף אתר בגין.

ואלה המלכים

הסולם

מאמר

המדרגות העומדות בבתי שער למטה, דהיינו המדרגות של עשו, הן קודמות להשתלס, ומשום זה אמר יעקב, יעבר נא אדני לפני עבדו, משום שמדרגותיו של עשו הן קודמות להכנס ולהשתלס, כי מתחלה מתקנות המדרגות הנמוכות ואח"כ המדרגות הגבוהות. ומשום זה, לפני מלך מלך לבני ישראל. כי עד עתה עוד לא הגיע הזמן של מלכות שמים לשלוט ולהתאחד בבני ישראל ומשום זה אמר, יעבר נא אדני לפני עבדו.

רמג) וכד שלימו אלין וכו': וכשיושלמו תחילה אלו המדרגות, תתעורר אחר כך מלכות שמים לשלוט על התחתונים. וכשהתחילה לשלוט, התחילה בקטן של כל השבטים, שהוא בנימין, דהיינו שאול המלך שבא מבנימין, זה שכתוב, שם בנימין צעיר רודם וגו'. ובו התחילה המלכות להתעורר. ואחר כך באה המלכות במקומה, לדוד המלך, ונתקיימה בו, שלא תסור ממנו לעולם.

מאמר יעקב ישראל וישורון

רמד) רבי חייא וכו': ר"ח פתח ואמר, ועתה שמע יעקב עבדי וישראל בחרתי בו וגו' וישורון בחרתי בו. בוא וראה, כמה הבטיח הקב"ה לישראל בכמה מקומות

שינחיל

שהארתו מתפשטת גם לו"ק, אע"פ ששם מקום שליטת המפתחא, ולפיכך, וסטרי דדרגין מסאבוי שהם נמשכים מצד שמאל, שבי השליטות מנעולא ומפתחא מראים שם כחם כנ"ל. מתפרשן לכמה ארחין ושבילין, כי מפתחא מתפשטים אורחין, וממנעולא מתפשטים שבילין, כנ"ל. ובג"כ תליין גבורין לתתא הנמשכים מצד שמאל, לאלף אלפין ורבו רבבין. שהארת המפתחא, שיש בה הארת חכמה, תלויים בה אלף אלפין, כי אלפים הם בחכמה. והארת המנעולא המשמשת בג"ר, ובחסדים מכוסים תלויים בה רבבות, כי רבבות נמשכות מג"ר ומבחינת החסדים. ועל דא הנה קטן נתתיך בגוים, שמכח הארת המנעולא נמשכת הקטנות לעשו, כנ"ל, בזוי אתה מאד, שמכח הארת המפתחא הוא מקבל הארת השמאל ממעלה למטה, שמזה מגיע לו הריקנות ונעשה בזוי מאד (כנ"ל דף ע"א ד"ה וז"ש ע"ש).

רמב) ת"ח ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום: בארץ, היינו בצד המדרגה

שהיא מדרגת עשו, שכתוב עשו הוא אדום. וכל אלו המלכים באים מצד רוח הטומאה. לפני מלך מלך לבני ישראל, משום שאלו

(דפוי דף קע"ו ע"ב)

א למזכי להו לעלמא דאתי, דהא לא אתרעי לחולקיה לכל עם ולישן, בר לישראל ב בלחודוי. ובג"כ. יהב לון אורייתא דקשוט. למזכי בה, ולמנדע ארחוי דקב"ה, בגין דירתון ארעא קדישא. דכל מאן דזכי בהאי ארעא קדישא, אית ליה חולקא לעלמא דאתי, כד"א א) ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ג ארץ. והא אתמר.

רמה) תלת דרגין הכא, בקדמיתא יעקב, ולבתר ישראל, ולבתר ישורון. ת"ח, יעקב הא אוקמוהו. ישראל, אוף הכי נמי. ואע"ג דדרגין אינון ז חד. רמו) ישורון, אמאי אקרון ישראל בשמא דא. אלא, ישראל וישורון כלא חד, ישורון: כד"א ב) ישור על אנשים, בגין דנטיל שורה, להאי סטרא, ולהאי סטרא, ובגין אינון תרין שורין, אקרי ישורון, ודא הוא ישראל. רמז) ה ישראל, על דנטיל רבו ותוקפא מכלא. ו ישורון, על אינון חולקי תרין סטריין, ז כדקא אמרן, וכלא חד.

מסורת הזהר

א) ב"ב דף ש"א ציון א. ב) איוב ל"ג.

חלופי גרסאות: א למיתי. ב בלהודייהו. ג מוסיף ארץ וגוי. ד כחד (אה"ל). ה ל"ג ישראל. ו ישראל. ז כדקאמרן.

הסולם

מאמר

יעקב ישראל וישורון

רמז) ישראל, על דנטיל וכו': ישראל נקרא עם שין שמאלית, שהיא שררה על שלוקח גדלות ועזי מכל. ישורון, נקרא על שם אלו החלקים, שהם שני צדדים צד ימין וצד שמאל, שהם ב' שורות כמו שאמרנו, והכל אחד.

ביאור הדברים. שורות פירושו, קוין. והשם ישורון שהוא לשון רבים, מורה על ב' שורות, וע"כ כולל בהכרח ב' הקוין העליונים, שהם חכמה ובינה, והשם ישראל, שהוא נוטריקון ישר אל, הוא ג"כ לשון שורה, כמו ישור על אנשים, והוא לשון יחיד, וע"כ מורה על קו אמצעי שהוא דעת, הכולל ב' הקוין העליונים, שהם חו"ב.

ו"ש (באות רמ"ז). ישראל וישורון אינון חד, ששניהם בחינת ג"ר דו"א, דהיינו בחינת מחנה ולמעלה דו"א. ישורון, בגין דנטיל שורה להאי סטרא ולהאי סטרא, דהיינו ב' הקוין העליונים ימין ושמאל וכו"ל. וע"כ נקרא ישורון. והוא חכמה ובינה דו"א כנ"ל. ודא הוא ישראל וכן הוא השם ישראל מלשון שורה, שהוא נוטריקון ישר אל, והוא קו אמצעי, דעת, שהוא י"ק דראש ז"א. ישראל, נקרא עם שין שמאלית שפירושו, לשון שררה, על דנטיל רבו ותוקפא מכלא להיותו כולל שניהם ע"כ נוטל רבו מקו ימין, ותוקפא מקו שמאל. ישורון נקרא על אינון חולקי תרין סטריין

שינחיל להם העולם הבא. כי לא רצה לקבל לחלקו שום עם ולשון רק את ישראל לבדם. ומשום זה נתנה להם תורת אמת, לזכות על ידה ולדעת דרכיו של הקב"ה, כדי שינחלו את ארץ הקודש. כי כל מי שזכה בארץ הקודש הזאת, יש לו חלק לעולם הבא. כמש"א, ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ, וכבר בארנוהו.

רמה) תלת דרגין הכא וכו': שלש מדרגות כאן, בכתוב הזה שלפנינו, מתחלה יעקב, ואחר כך ישראל, ואח"כ ישורון, שצריכים לדעת מהו ההפרש ביניהן. בוא וראה, יעקב כבר בארנו. ישראל גם כן, (דהיינו לעיל דף נ"א ד"ה לעיל) אשר יעקב הוא מדרגת ו"ק בלי ראש, וישראל הוא מדרגת ג"ר (ע"ש) ואף על פי שהמדרגות הן אחת, כלומר, אע"פ ששניהם הם מדרגת ז"א כמ"ש שם.

רמו) ישורון, אמאי וכו': ושואל, ישורון, למה נקראים ישראל בשם הזה, ומשיב, אלא ישראל וישורון, הכל אחד, ישורון פירושו, כמו שאתה אומר, ישור על אנשים, משום שלוקח שורה מצד זה ושורה מצד זה, ומשום אלו שתי השורות, נקרא ישורון בלשון רבים, וזה הוא ישראל, שהוא ג"כ לשון שורה, שהוא נוטריקון ישר אל, והוא לשון יחיד (הביאור הוא להלן בסמוך).

(דפו"י דף קע"ז ע"ב)

רמח) ואיננו שמהן כלהו, סלקי לחד. יעקב עבדי, * זמנין דאיהו עבד, כעבדא דאית ליה פקודא דמאריה, ולמעבד רעותיה. וכן ישראל בחרתי בו, לאשראה עליה, וכלא ברזא עלאה איהו. כתיב * בוראך יעקב ויוצרך ישראל, וכתיב * כה אמר ה' עושך, כל ב אלין דרגין סלקין לחד, והא אתמר, בורא, יוצר. עושיה. וכלהו דרגין, אלין על אלין וכלהו חד.

רמט) זכאה חולקהון דישראל, דקב"ה אתרעי בהו, מכל עמין ג עעכו"ם, בגין ד דבכלהו כתיב, * הבל המה מעשה תעתועים בעת פקודתם יאבדו, בשעתא דקב"ה זמין, לבערא לון ה מן עלמא, וישתאר הוא בלחודו, כד"א ה ונשגב ה' לבדו ביום ההוא.

רג) רבי יהודה פתח ואמר, ה אל תיראי תולעת יעקב מתי ישראל אני עזרתך נאם ו ה' וגואלך קדוש ישראל. ת"ת, כל עמין ז עעכו"ם דעלמא, קב"ה ח יהב לון ט לממנן. שלטנין יא ידיעין, כמה דאתמר. וכלהו אזלי בתר

מסורת הזהר

א) (ישעיה מ"ג) ח"א קנד: ח"ג קסח: ב) ישעיה מ"ד. ג) (ירמיה י"א) ח"א קיח: ח"ג רד: ד) (ישעיה ב') ח"א קסד. ח"ב יט: סז: קעו: קעט. רלב: ה) שם מ"א

חלופי גרסאות: א ל"ג זמנין. ב איננו (אה"ל). ג עע"ו. ד מוסיף דבכלהו עמין (אה"ל). ה ל"ג מן. ו ה' וגו'. ז עע"ו. ח יהיב לון קב"ה. ט ממנן. י שולטנין (אה"ל). יא ידיעין.

הסולם

מאמר

יעקב ישראל וישורון

(כנ"ל בפתחה לחכמת הקבלה אות כ"ה ע"ש) וכשאין בפרצוף אלא בחינת כלים דבריאה אין שם אלא בחינת יעקב. וכשנתוספה בחינת כלים דיצירה בפרצוף יש ג"כ בחינת ישראל. וכשנתוספו כלים דעשיה בפרצוף יש ג"כ בחינת ישורון. עשי"ה וע"כ נאמר בוראך יעקב ויוצרך ישראל. ומה שנאמר שישוראל הוא יצירה וחג"ת, אין הכונה שהוא בחינת ר"ק בלי ראש, כי כל המדובר כאן הוא רק בבחינת מוחין וראש. דהיינו בג' פרצופין חב"ד חג"ת נה"י שבראש ז"א. כמו שאומר לעיל, וכלא בריזא עלאה איהו.

רמט) זכאה חולקהון וכו': אשרי חלקם של ישראל, שהקב"ה רצה בהם מכל העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, כי בכלם כתוב, הבל המה מעשה תעתועים בעת פקודתם יאבדו, היינו בשעה שעתידי הקב"ה לבער אותם מן העולם, וישאר הוא בלבדו. כמו שאתה אומר, ונשגב ה' לבדו ביום ההוא.

מאמר אל תיראי תולעת יעקב

רג) רבי יהודה וכו': ר"י פתח ואמר, אל תיראי תולעת יעקב מתי ישראל וגו'. בוא וראה, כל עמי העולם עובדי עכו"ם, נתן אותם הקב"ה תחת שרים ממונים ידועים. כמו שלמדנו, וכולם הולכים אחר אלהיהם.

כמו

ספריין, תרין שורין כדקא אמרן, שהם ב' הקוין, חכמה ובינה. דראש ז"א כנ"ל. וכלא חר, וכל אלו ג' השמות הם אחד, שכולם הם בז"א.

רמח) ואיננו שמהן כלהו וכו': ומפרש. ואלו השמות כולם עולים לאחד, שהם ג' פרצופין: חב"ד, חג"ת, נה"י, דז"א, המכונים: בריאה, יצירה, עשיה, דז"א. שישורון הוא חב"ד וישראל חג"ת, ויעקב תנה"י. וע"כ אוה"כ, יעקב עבדי, כי פעמים הוא עבד, כמו עבד שיש לו מצוות רבונו, ועושה רצונו. שזה מורה שאין לו מוחין, והוא משום שהוא פרצוף תנה"י ובחינת עשיה דז"א. וכן ישראל בחרתי בו פירושו לשרות בו. דהיינו במוחין דג"ר כנ"ל. והכל הוא בסוד העליון. שכל ג' המדרגות הן כולן בסוד הראש. כתוב, בוראך יעקב ויוצרך ישראל. וכתיב, כה אמר ה' עושך. כל אלו המדרגות עולות לאחד שהם ג' פרצופי ז"א ישורון ישראל ויעקב, שהם חב"ד חג"ת נה"י כנ"ל, והם בריאה יצירה עשיה כנ"ל. ולכן נאמר עליהם בורא יוצר עושה וכולם הם מדרגות אלו על אלו וכולם אחד.

ואין להקשות לפי המתבאר, היה צריך לומר עושך יעקב, ולא בוראך יעקב. והענין הוא שיש ערך הפוך בין המאורות לכלים.

(דפו"י דף קע"ו ע"ב)

א אלהיו, כמה דכתיב א) כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו. ב וכלהו
ו אושדין דמין, ומגיחין ד קרבא ה גזלין, ו קפחין ז ומנאפין ח ואתערבי * בכמה
עובדין לביש, ואתתקפו ט בחילהון. לאבאשא.

רנא) וישראל, לית לון תוקפא וחילא יא. לנצחאה לון בר בפומהון,
ב כתולעתא דא, דלית יג לה יד תוקפא וחילא אלא טו בפומא, טז ובפומא מתבר
כלא, ועל דא אקרונ ישראל תולעת.

רנב) תו אל תיראי תולעת יעקב, מה תולעת, לית לבריה יז. דעלמא
א) כהאי תולעת דמשי ב) דסיסטרא, יח דמנה נפקי כל לבושי יקר, יט טיסטרי
דמלכין, לבתר זרע זרעין ומית, ולבתר מההוא זרעא דאשתאר מניה אתקיים
כמלקדמין, והא איהו כ בקיומא. כך ישראל אינון כא כהאי תולעת, דאעיג
כב דמתין, יתהדרון ויתקיימון בעלמא כמלקדמין.

רנג) והא כג אתמר ב) כי כחמר ביד היוצר כן אתם בידי ישראל.
כד אלא דא כה הוא חמר דההוא זכוכית, דאף על גב דאתבר, אתתקון,
ואית ליה תקנה כמלקדמין.

רנד) מתי ישראל, דא אילנא דחיי, דבגין דישראל כו אינון כז אתדבקו
באילנא דחיי, בגין כך יהא כח חיין להון, ויקומון מעפרא, ויתקיימון בעלמא,
ויהון לעם חד, למפלח כט ליה לקביה, כד"א א) לקרא כלם בשם י" לעבדו
שכם ז אחד.

דרך אמת

מסורת הזוהר

א) כתולעת הזה שעושה חשי. ב) שעושים ממנו ח"א קעת. ג) (צפניה א) ח"א עו: קעת. ח"ב
לב. ת"ז תכ"א סב. תל"ח עט. תס"ט קיט.

חלופי גרסאות: א טעותהון. ב ומנייהו. ג דכלהו. ד אושדי. ז קרבין; מוסיף קרבא אלין באלין (אה"ל).
ה גזלי. ו וקפחי; וקפחין. ז ומנאפין. ח ואתערבין (אה"ל). ט בחילהון. י מוסיף
לאבאשא לישראל. יא לנצחא. יב כדא תולעתא. יג ליה. יד חילא ותוקפא. טו בפומיה. טז ובפומיה. יז בעלמא.
יח דמניה. יט טיסטרי; שיסטרי. כ בקיומיה. כא כאינון תולעתיה. כב דמיתין. כג מוסיף אתמר דכתיב.
כד ל"ג אלא. כה ל"ג הוא. כו דאינון. כז מתדבקין. כח לון חיין. כט ל"ג ליה. ל מוסיף אחד וגו'.

מאמר

הסולם

אל תיראי תולעת יעקב

טויתה זורעת זרע ומתה, ואחר כך, מאותו
זרע שנשאר ממנה, קמה לתחיה כמקודם לכן,
ושוב היא חיה. כך הם ישראל, כאותה
התולעת שאע"פ שמתים יחזרו ויחיו בעולם,
כמקודם לכן. פירושא פירושו טויה, טיסטרי,
פירושו לפי הענין, תלבושת.

רנב) והא אתמר וכו': וכן נאמר, כי כחמר
ביד היוצר כן אתם בידי ישראל.
ושואל, מהו כחמר. ומשיב, אלא זהו חומר
של אותה זכוכית, אשר אע"פ שנשברת חוזרת
ומתקנת ויש לה תקנה כמקודם לכן. כך
ישראל, אע"פ שמתים חוזרים לתחיה.

רנד) מתי ישראל: זה הוא עץ החיים.
דהיינו ז"א הנקרא ישראל, ומשום שבני
ישראל נתדבקו בעץ החיים, משום זה יהיו
להם

כמו שכתוב, כי כל העמים ילכו איש בשם
אלהיו. וכולם שופכי דמים ועושי מלחמה,
גזלים ומכים ומנאפים, ומתערבים בכל
העושים מעשים להרע, ומתגברים תמיד בכחם
להרע.

רנא) וישראל לית לון וכו': וישראל אין
להם גבורה וכח לנצח אותם רק בפיהם.
דהיינו בתפלה. כמו תולעת זו שאין לה גבורה
וכח, אלא בפה. ובפה היא שוברת הכל. ועל
כן נקראים ישראל תולעת.

רנב) תו, אל תיראי תולעת וגו': עוד
בביאור הכתוב אל תיראי תולעת יעקב,
מה תולעת, אין לשום בריה בעולם, כמו
לתולעת הזו של טוית המשי, שממנה יוצאים
כל לבושי כבוד, תלבושת המלכים, ולאחר
(דפו"י דף ע"ז ע"ב *) דף קע"ח ע"א

רנה) רבי אלעזר, ורבי יצחק, הוּו אזלי בארְחא, ומטא זמנא דק"ש, א וקם ר' אלעזר וקרא ק"ש, וצלי ב צלותיה. ג לבתר, אמר ליה רבי יצחק, והא תנינן, דעד לא יפוק בר נש לארְחא, ד אבעי ליה לנטלא רשו ה ממאריה, ולצלי צלותיה. רנו) אמר ליה, בגין דכד נפיקנא, לא הוּו ו זמן צלותא, ולא מטא ז זמנא דק"ש, השתא דשמשא נהיר, ה צלינא, אבל א עד לא נפקנא לארְחא, בעינא בעותא מניה, ואמלכנא ביה, אבל צלותא דא, לא צלינא.

רנז) דהא אנא ט אשתדלנא באורייתא מפלגות ליליא, וכד אתא צפרא, עד כען, לא הוּו עדנא לצלי צלותא, י בגין יא דההיא שעתא דקדרותא דצפרא אשתכח, אתתא משתעיא בבעלה, ואינון ברזא כחדא, דבעא א איהי למיהך למשכנא ב בעולמתהא דיתבי בהדה, ובגין כך לא בעי ליה לבר נש, למפסק מלייהו דמתחברן כחדא, ולאעלא מלה אחרא בינייהו.

רנח) והשתא יג דנהיר שמשא, הוא עדן צלותא לצלאה, כמה דאוקמוה, דכתיב א ייראוך עם שמש. מהו עם שמש. לנטרא נהורא דשמשא בהדן, לאנהרא יד לה, דהא טו יראה טז בהדי שמשא אצטריך, ולא לאפרשא לון. וכד לא נהיר יז יממא, לאו הוא יראה בהדי שמשא, יח וצריכא לחברא לון כחדא. ודא הוא עם שמש.

דרך אמת

א קודם שיצאתי לדרך.

מסורת הזוהר

א (תהלים ע"ב) ח"ב קצו.

חלופי גרסאות: א קם. ב צליתיה. ג ליג לבתר. ד צריך וליג ליה. ה ממריה. ו זמנא לצלותא. ז זמן ק"ש. ח מוסיף צלינא כד"א יראוך עם שמש (רמ"ק ואה"ל). ט אסתכלנא (אה"ל). י מוסיף בגין דהא. יא בההוא. יב בעולימתהא. יג דנהיר. יד לן (אה"ל). טו סיהרא. טז בהדיה. יז מוסיף יממא לאנהרא וצריכנא (אה"ל).

מאמר

הסולם

חצות לילה ותפלת השחר

משום שבשעה ההיא שקדרות הבוקר נמצאת, האשה מספרת עם בעלה, והם בסוד היחוד כאחד, והיא צריכה ללכת למשכן בין נערותיה היושבות עמה שם. ולפיכך אין אדם צריך להפסיק הדברים, שמתחברים על ידיהם כאחד, ולהכניס דבר אחר ביניהם. (ביאור הדברים הוא להלן בסמוך).

רנח) והשתא דנהיר שמשא וכו': ועתה שהאיר השמש הגיע זמן תפלה להתפלל, כמו שבארוה, שכתוב, ייראוך עם שמש, מהו עם שמש, היינו, לשמור עמנו אור השמש כדי להאיר אליה לנוקבא, הנקראת יראת. כי היראה שהיא הנוקבא, צריכה להיות בחיבור עם השמש, שהוא ז"א, ולא להפריד אותם. וכל עוד שלא האיר היום אין היראה עם השמש, וע"כ כשואיר השמש, צריכים לחבר אותם יחד, וזהו עם שמש.

ביאור הדברים, כי יש ב' זוגים, א) להשלמת

הכלים

להם חיים ויקומו מעפר ויתקיימו בעולם ויהיו לעם אחד לעבוד את הקב"ה, כמש"א לקרא כלם בשם ה' לעבדו שכם אחד.

מאמר חצות לילה ותפלת השחר
רנה) רבי אלעזר ור' יצחק וכו': ר"א ור"י היו הולכים בדרך והגיע זמן קריאת שמע, וקם ר"א וקרא ק"ש והתפלל תפלתו. אחר"כ אמר לו ר"י, והרי למדנו שמטרם שהאדם יוצא לדרך, צריך לקבל רשות מרבונו ולהתפלל תפלתו.

רנו) אמר ליה בגין וכו': א"ל משום, כשיצאתי, לא הגיע עדיין זמן התפלה, ולא הגיע זמן קריאת שמע. עתה שהאיר השמש התפללתי. אבל עוד מטרם שיצאתי לדרך בקשתי תחינה ממנו, ונועצתי בו, אלא תפלה זו של שחרית לא התפללתי.

רנז) דהא אנא אשתדלנא וכו': כי עוסק אני בתורה מחצות לילה, וכשהגיע הבוקר, עד עתה עוד לא היה זמן תפלה, (דפ"י דף קע"ח ע"א)

רנט) אזלי, כד מטו חד בי חקל, יתבו. זקפו עינייהו, וחמא ליה לטורא, דהוו א סלקו ברומיה, בריין משניין, דחיל רבי יצחק, אמר ליה רבי אלעזר, אמאי דחילת. אמר ליה, חמינא דהאי טורא איהו תקיף, וחמינא אלין בריין, דאינון משניין. ודחילנא דלא יקטרגו לן, א"ל, מאן דדחיל, מחטאוי דבידיה

חלופי גרסאות : א סלקי.

הסולם

מאמר

חצות לילה ותפלת השחר

דמתחברין כחדא, שאסור להפסיק הדברים הגורמים להם להתחבר כאחד בקומה שיה דהיינו לבטל הארת החכמה שה"ס המצב הא' ולא עלא מלה אחרא כינייהו, ולהכניס דבר אחר ביניהם. דהיינו, שאסור או לקרות שמע ולהתפלל תפלת שחרית, שבוה ממעט קומתה מקומת ז"א, כדי להמשיך לה אור החסדים. שה"ס המצב הב', ההפוך מהמצב הא' כנ"ל. והמבטל אותו.

ו"ש והשתא דנהיר שמשא היא ערן צלותא, כי כשהאיר השמש, דהיינו שהגיע הזמן לזווג של יום, ולהמשיך המצב הב' להשלמת המוחין, או הוא זמן תפלה, כלומר שעל ידי התפלה ממשיכין לה את זה. ו"ש לנטרא נחורא דשמשא כהדן, דהיינו להמשיך אור ז"א שנקרא שמש, שהיא אור החסדים. לא נהירא לה להאיר אל הנוקבא, כדי שתלבש החכמה שבה. באור החסדים דז"א דהא יראה בהדי שמשא אצטריך, שהנוקבא צריכה או להיות עם השמש, שהוא ז"א, כלומר שאז אין לה מעצמה שום אור אלא צריכה לקבל מן השמש ולא לאפרשא לון, שאם מפרידה מז"א היא מתבטלת לגמרי. יכד לא נהיר ימונא לאו הוא יראה בהדי שמשא, דהיינו בלילה, אין היראה שהיא הנוקבא, עם השמש. כלומר שאינה מקבלת ממנו אור החסדים אלא היא מקבלת אור החכמה מבינה. (כנ"ל דף מ' ד"ה בשעתא ע"ש) וצריכא לחברא לון כחדא, וכשהגיע זמן זווג של יום צריכים לחבר אותם יחד, כי אז נעשית טפלה לו וצריכה לקבל ממנו הכל. כנ"ל, דא הוא עם שמש, וע"כ, אומר הכתוב ייראוך עם שמש, דהיינו שנעשית אז מחוברת וטפלה לשמש.

רנט) אזלי, כד מטו וכו' : הלכורא ור"י כשהגיעו לשדה אחד. ישבו. נשאו עיניהם וראו הר. שבריות משונות היו עולות בראשו. פחד רבי יצחק. אמר ליה ר' אלעזר, למה אתה מפחד. אמר ליה רואה אני את ההר הזה שהוא עצום. ואני רואה את אלו הבריות

הכלים של הנוקבא. והוא זווג של לילה. (ב) להשלמת המוחין שלה. והוא זווגו של יום. וענינם רחוק זה מזה עד לקצה. עד כי מעשה היחוד בזווג של הלילה, גורם פירוד אם ממשיכו בזווג של יום, וכן להיפך, שמעשה היחוד בזווג של יום, גורם פירוד אם ממשיכו בזווג של לילה.

והענין הוא, כי יש ב' מצבים בנוקבא, (א) מבחינת היותה בשלמות מטרם מיעוט הירח, שאז היתה קומתה שוה עם ז"א בסוד ב' המאורות הגדולים. (ב) מבחינת מציאותה עתה אחר מיעוטה, שנתמעטה עד לנקודה. ואין בה אלא מה שנותן לה ז"א, ויש מעלה במצב הא', להיותה נשלמת בחכמה, וקומתה שוה עם ז"א, אבל כנגד זה יש בה גרעון שמפאת חסרון אור החסדים גם החכמה שבה אינה מאירה והיא חשך. ואת המצב הזה ממשיכים לה ע"י תפלת ערבית ועסק התורה בחצית לילה ואילך, והוא סוד זווג הלילה. בסו"ה ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה. ויש מעלה במצב הב', שאז מקבלת חסדים מז"א, והחכמה שבה מתלבשת בחסדים והמוחין מאירים בה בכל השלמות. אבל כנגד זה יש בה גרעון או, כי נתמעטה קומתה ונעשתה טפלה לז"א, ואין לה משהו מעצמה אלא מה שנותן לה ז"א. (ועיין בענין זה לעיל בראשית א' דף ק"ח ד"ה וכבר) ואת המצב הזה ממשיכים לה ע"י קריאת שמע ותפלה של שחרית, בזווג היום.

וזה אמרו. (באות רנ"ז) אשתדלנא באורייתא מפלגות ליליא וכו' דההיא שעתא דקדרותא וכו' אתתא משתעיא בבעלה, שז"ס זווג של לילה להשלמת הכלים, שאז ממשיכים לה המצב הא', ו"ש, ואינון ברוא כחדא, דהיינו ששניהם הם בקומה שוה, דבעיא איהי למהך למשכנא, שצריכה ללכת להשתלם בהארת הכלים, שה"ס המשכן וכליו, בעולמתהא דיתבו כהדה, ולהשפיע מאור זה אל העלמות היושבות עמה, בסו"ה ותקם בעוד לילה וגו' וחק לנערותיה. ובגין כך, לא בעי ליה לבר נש למפסק מלייהו (דפו"י דף קע"ח ע"א)

אית ליה למדחל, תא חזי, לאו אלין, מאינן בריין תקיפין, דהוּ א משתכחין ב בטוריא.

רס) פתח ואמר, א) ואלה בני צבעון ואיה וענה ג וגו', ד הוא ענה אשר מצא את הימים ה וגו', האי קרא אוקמוה, אבל תא חזי, לאו אלין אינון, דכתיב בהו, ב) האימים לפנים ישבו בה ו וגו', ובני עשו יירשום ז וגו'.

מסורת זוהר

א) בראשית ל"ו. ב) דברים ב.

חלופי גרסאות: א משתכחי. ב בטוריא. ג ל"ג וגו'. ד ל"ג מן היא עד האי. ה מוסיף במדבר וגו'. ו עם גדול ורם כענקים ול"ג וגו'. ז מוסיף וישמידום וגו'.

הסולם

מאמר

חצות לילה ותפלת השחר

ו"ש, זקפו עינייהו, נשאו עיניהם. דהיינו שהתחילו להמשיך המוחין המכונים עינים וראיה, וחמא ליה לטורא, וראה בהר. דהיינו שהמשיך הארת השמאל המכונה הר, דהוּ סלקו ברומיה בריין משניין, שבריות משונות היו עולות בראשו, דהיינו גילוי הדינים הבאים עם המשכת הארת השמאל, מגילוי ג"ר דקו שמאל, שה"ס ראש ההר, ואע"פ שהוא לא המשיך אלא ו"ק שהם אור הנקבה, אמנם אי אפשר להמשיך ו"ק זולת אם ממשיך מתחילה קומה שלמה, ואחר כך מניח את הג"ר ונטל רק ו"ק, (כנ"ל וירא דף ז' ד"ה והוא ע"ש) ולפיכך ראה את הדינים המתגלים מג"ר דשמאל בעת המשכתו את ו"ק דשמאל. וז"ש, דהוּ סלקו ברומיה וכו'. וז"ש חמינא דהאי טורא איהו תקיף, ראה שההר הזה, דהיינו הארת השמאל, הוא קשה וחמינא אלין בריין דאינון משניין, וראה אלו הבריות אשר שם, דהיינו פועלי הדין, שהן משונות, כלומר שמטילות אימה ופחד.

ו"ש, אמר ליה, מאן דרחיל מחטאי דבידיה אית ליה למדחל, כלומר, שאין לפחד אלא אם ממשיך אור זכר, שהוא ממעלה למטה, שהוא חטא עצה"ד, (כנ"ל ב"ב דף קפ"ט ד"ה וע"ד) אבל אם ממשיך אור הנקבה, שאין בזה חטא, אין כאן שום פחד. תא חזי, לאו אלין מאינן בריין תקיפין דהוּ משתכחין בטוריא, אלו הבריות שאתה רואה, אינן אותן הבריות החזקות הנמצאות בהרים, כלומר, אין אלו אותם הדינים הקשים, שדרכם להתגלות עם המשכת אור הזכר שבשמאל, כי אלו המתגלים עם אור הנקבה, שאתה רואה, אינם קשים, אלא דינים רפויים, כמבואר לעיל, וז"ש פתח ואמר ואלה בני צבעון וגו'

הבריות שעליו, שהן משונות, ואני מפחד שלא יצירו לנו, אמר לו, כל מי שמתירא, יש לו להתיירא מהחטאים שבידו. בוא וראה, אין אלו מאותן הבריות החזקות שהיו נמצאות בהרים. רס) פתח ואמר ואלה בני צבעון וגו': מקרא זה בארוהו, אבל בוא וראה, אין אלו אותם שכתוב בהם, האימים לפנים ישבו בה וגו', ובני עשו יירשום וגו'.

ביאור הדברים, כי נודע, שבהמשכת קו שמאל מתגלים דינים. ויש כאן הפרש בין אור הזכר אל אור הנקבה, כי בהמשכת קו שמאל בבחינת אור הזכר, שהוא ממעלה למטה מתגלים דינים קשים מאד. אבל אם ממשיך הארת השמאל בבחינת אור נקבה, שהיא ממטה למעלה, מתגלים רק דינים רפויים שאינם קשים. כמ"ש בזהר אמור דף ק' ע"א, וז"ל, אלא דההוא קלא לאו איהו לגבי יצחק כבקרדמיתא, דהיינו הארת קו שמאל שה"ס יצחק, דתמן תוקפא תקיפא שרייא, ששם שורים דינים קשים, אלא לגבי אינון בי דינא דלתתא, דהיינו הארת קו שמאל, בבחינת אור הנקבה, הנקראת בית דין שלמטה, דאינון רפויין יתיר, שהם דינים רפויים ואינם קשים ע"ש.

וזה אמרו כאן, אזלי, שהלכו לתקן את הנוקבא, כד מטי חד בי חקל יתבו, כשהגיעו אל הנוקבא, הנקראת חקל תפוחין, ישבו, כי המודין של הנוקבא נמשכים בישיבה, ולא בעמידה. פירושו, כי פעולת המשכת מוחין דג"ר נרמזת בעמידה, כמו העומד הזוקף כל קומתו, ופעולת המשכת מוחין דו"ק, נרמזת בישיבה, כמו היושב שקומתו מושפלת, וכיון שבאו להמשיך מוחין אל הנוקבא, שהארתה ממטה למעלה, שהיא בחינת מוחין דו"ק, ע"כ אומר, יתבו, שהיא פעולה בישיבה.

(דפו"י דף קע"ח ע"א)

וישלח

פא

רסא) אבל אלין דקאמר קרא, אשר מצא את הימים א במדבר, ימם כתיב. אליו הוּוּ בריין משניין. דכד ב הוּוּ ג אתרך קין, מעל ז אפי ארעא, ה כדכתיב א) הן גרשת אותי היום מעל פני ו האדמה ומפניך אסתר, וכתוב א) וישב בארץ נוד, ואוקמוה.

רסב) מבני בניו, בסטרא ז דרוחין ועלעולין ומזיקין, ואלין קיימו, דהא כד בעא לאתקדשא יומא דשבתא, אתברון מההוא סטרא, א) רוחין, קיימין א) טסירין בלא גופא, ואלין לאו אינון מיומא דשבתא, ט ולא מיומא שתיאתא, ואשתארו אלין תרין יומין . בהו בספקא, ובגין כך לא אתקיימו, לא * מהאי, ולא מהאי.

רסג) ואזלו ואתפשטו בההוא סטרא דקין, ואגלימו בההוא סטרא, ולא אתגלימו לאתקיימא, ואקרון ימם חסר, דלא יא אתקיימו, לא ביומא דא, ולא ביומא דא, ואתחזון לבני נשא. ואיהו אשכח לון, ואולפי ליה, לאייתאה ממזרין לעלמא. ואינון אזלי בני טוריא, וקיימין בגופא, זמנא חדא ביומא, ולבתר מתפשטי מניה.

דרך אמת

א) רוחות בלא גוף.

מסורת הזתר

א) לעיל ב"א של"ח ציון א'. ב) ח"כ קצ"ו ציון ו'.
ג) רוחין קיימין — בלא גופא: בהקסתי
ק"צ ציון א'.

חלופי גרסאות: א ל"ג במדבר. ב ל"ג הוה. ג אתרך. ד פני האדמה. ה דכתיב. ו האדמה וגו'. ז ועלעולין ורוחין. ח טהירין. ט ולא. י דהו. יא יתקיימו.

מאמר

הסולם

מצא את הימים במדבר

בלבד. ואומר שאלו הימים שמצא ענה במדבר. הם מתולדות קין לאחר שגורש מעל פני האדמה, ועל כן הם נקראים ימים, ולא אימים, מפני שאין בהם דינים קשים.

רסב) מבני בניו יכו: מבני בניו של קין. בצד רוחות. סערות ומזיקים הם נמצאים. כי כשהיה צריך להתקדש יום השבת, דהיינו בין השמשות. נבראו מהצד ההוא רוחות, הנמצאות מעופפות בלי גוף, ואלו אינם מיום השבת ולא מיום הששי. להיוחס מבין השמשות, ונשארו אלו שני ימים בהם בספק, ומשום זה אין להם קיום לא מיום זה ולא מיום זה.

רסג) ואזלו ואתפשטו יכו: והלכו ונתפשטו באותו צד של קין, דהיינו בני בניו. ונתלבשו באותו הצד, ולא נתלבשו בהם להתקיים בקיום ממשי, כי ע"כ נקראות ימם חסר י', מפני שאין להם קיום לא מיום זה ולא מיום זה. דהיינו לא ניס ו' ולא מיום השבת, משום שנבראו בין השמשות כנ"ל, והנה נראים לבני אדם. כלומר, אע"פ שהן רוחות מ"מ נראים, כי פעם א' ביום הן מתלבשות

וגו' אבל ת"ה, לאו אלין אינון דכתיב בהו האימים לפניו וגו', כי אלו שנקראים אימים הם פועלי הדין המתגלים מהמשכת אור הזכר שבהארץ השמאל, וע"כ נקראים אימים, להיותם דינים קשים המטילים אימה גדולה, ואלו הנקראים ימים, הם פועלי הדין המתגלים עם המשכת אור הנקבה שבהארץ השמאל, שאינם אלא דינים רפויים. וע"כ נקראים ימים, ולא אימים.

רסא) אבל אלין דקאמר קרא וכו': אבל אלו שאומר הכתוב, אשר מצא את הימים במדבר, ימם חסר י' כתוב, שזוהו רומן שיש בהם שום מיעוט, ואומר, כי אלו הן בריות משונות, מבני בניו של קין, מאחר שקין גורש מעל פני האדמה, שכתוב, הן גרשת אותי מעל פני האדמה ומפניך אסתר. וכתוב וישב בארץ נוד. ובארהו. פירוש, כי קין הוא הארת השמאל, אבל היו בו ב' בחינות, כי לפני שגורש מעל פני האדמה, היה בבחינת אור הזכר, שמתגלים בו דינים קשים כנ"ל, ולאחר שגורש היה בו רק אור הנקבה של הארת השמאל, שמתגלים בו דינים רפויים (דפ"י דף קצ"ח ע"א *) וף קע"ח ע"ב)

רסד) תא חזי, ענה דא, איהו ממזרא הוה, דאתא א צבעון על אמיה, זאליד ממזרא, ודא אתא, מסטרא דרוח מסאבא, דאתדבק ביה. ובג"כ, אשכח לון, והוה אולפי ליה, ב כל זינין, דסטרא מסאבא בג"ד.

רסה) ות"ח, אלין, ג אינון וכמה אחרנין, מתפרשן אלין מאלין, כלהו אתיין מההוא סטרא, ואזלי במדברא, ואתחזון תמן, בגין : במדברא אתר חרוב, ואיהו בי מותבא דלהון. ה ועם כל דא. כל ב"נ, דאזיל : באורחוי דקב"ה, ודחיל ליה לקב"ה, לא מסתפי מנייהו. אזלו ואעלו בטורא.

רסו) אמר רבי יצחק, כגוונא דא, כל אינון טורין חרובין, אתר בי מותבא דלהון. א"ל, הכי הוא, וכל אינון : דמשתדלו באורייתא, עלייהו ה כתיב א) "יי ישמרך מכל רע ישמור את נפשך יי" ישמר צאתך ובאך מעתה ועד עולם.

רסז) פתח רבי אלעזר ואמר, ב) הללויה אודה יי בכל לבב בסוד ישרים ועדה, האי קרא אוקמוה, אבל ת"ח, דוד מלכא, כל יומי, הוה ה משתדל

מסורת הוהר

א) (תהלים קכ"א) ח"א רלו: ח"ב לב: ח"ג שא. ב) ויצא ע"ג ציון ג.

חלופי גרסאות : א מוסיף צבעין דא. ב מוסיף כל אינון. ג ל"ג אינון. ד דמדברא. ה ועל דא. ו באורחוי. ז דמשתדלו. ח ה' צלך על יד ימינך וגו' ; מוסיף ה' שומרך ה' צלך על יד ימינך וכתוב ה' ישמרך (אה"ל). ט מוסיף משתדל באורייתא ובפולחנא ; באורייתא לפולחנא (אה"ל).

מצא את הימים במדבר

הסולם

מאמר

רסד) תא חזי ענה וכו' : בוא וראה ענה זה, ממזר היה, שבא צבעון על אמו והוליד ממזר, והוא בא על כן, מרוח הטומאה שנתדבק בו, ומשום זה מצא אותן הרוחות, והיו מלמדים אותו משום זה, כל מיני בחינות שבצד הטומאה.

רסה) ות"ח אלין וכו' : ובוא וראה, אלו הן וכמה אחרים היוצאים זה מזה, כולם באים מאותו הצד, דהיינו צד שמאל, והולכים במדבר ונראים שמה, משום שהמדבר הוא מקום חרב, הוא מקום מושב שלהם. כי החורבן נמשך תמיד מצד שמאל. ועם כל זה, כל אדם ההולך בדרכיו של הקב"ה, ומתירא מפני הקב"ה, אינו מפחד מהם. הלכו ונכנסו בהר. כלומר שהמשכנו הארת השמאל בנוקבא, ולא יראו.

רסו) אמר ר' יצחק וכו' : אר"י, כעין זה, כל אלו ההרים החרבים הם מקום בית מושב שלהם. אמר לו, כן הוא, וכל אלו העיסקים בתורה, עליהם כתוב, ה' ישמרך מכל רע וגו'.

מאמר אודה ה' בכל לבב

רסז) פתח ר' אלעזר וכו' : פתח ר"א ואמר, הללויה אודה וגו', מקרא זה בארוהו, אבל בוא וראה, דוד המלך, כל ימיו היה עוסק בעבודת

מתלבשות בגוף, כדלהלן. והוא, דהיינו ענה, מצא אותן הרוחות הנקראות ימים, ולמדו אותו להביא ממזרים לעולם, דהיינו לחבר חמור וסוס שיצא מהם פרד, והן הולכות בין ההרים ונמצאות מלוכשות בגוף פעם אחת ביום, ואחר כך מתפשטות ממנו ונשארות בלי גוף, פירושו, אלו הרוחות נמשכות מהארת קו שמאל. ויש הפרש גדול בין הארת השמאל שבבחינת יום הששי, להארת השמאל מבחינת יום השבת, כי מבחינת יום הששי שה"ס קו אמצעי, הוא נכלל ממסך דחירק, שה"ס דינין דנוקבא, אבל מבחינת יום השבת, אין בו מסך כלל, ואלו הרוחות, כיון שנבראו בין השמשות, שהוא ספק יום ו' ספק יום השבת, נמצאים פגומים, ואינם יכולים לקבל לא מיום הששי ולא מיום השבת, וז"ש ואקרין ימם חסר, ולא אתקיימו לא ביומא דא ולא ביומא דא, כי הספק פוגם בהם ולא יוכלו לקבל. וצ"ל מקבלים הארה מקו שמאל המאיר בעת הוויג של זו"ן ובכל יום ויום, וז"ש, וקיימין כגופא זמנא חדא ביומא ולבתר מתפשטי מניה, פירושו, ג' הקוין המאירים בוויג זו"ן, מכונים ג' זמני, להיותם נמשכים מג' הנקודות חולם שורק וחירק המכונים ג' דוכתי (לעיל ב"א דף כ' אות י"ב) וזמנא חדא היינו קו שמאל הנמשך מדוכתא דשורק.

(דפו"י דף קע"ח ע"ב)

בפולחנא דקב"ה, והוה קם בפלגות ליליא, ומשבח ומודה בשירין ותושבחן, בגין * לאתקנא דוכתיה במלכו דלעילא.

רסח) דכד אתער רוח צפון, בפלגות ליליא, הוה ידע, דקב"ה ב בהיהא שעתא, יתער נ בגנתא דעדן, ד לאשתעשע עם צדיקיא, ואיהו הוה קם ה בהיהא שעתא, ואתגבר בשירין ותושבחן, עד דסליק צפרא.

רסט) בגין, דכד קב"ה ו אשתכח בגנתא דעדן, הא אוקימנא, דאיהו, וכל צדיקיא דבגנתא, כלהו צייתין לקליה, כדכתיב א) חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד, אלא דחוטא דחסד, משיך עליה ביממא, כמה דאתמר, דכתיב ב) יומם יצוה יי חסדו ובלילה שירה עמי. ולא עוד, אלא דאינון מלין דאורייתא, דאיהו אמר, כלהו סלקין, ז ומתעטרין קמי קב"ה, ובג"כ, דוד מלכא, הוה משתדל בליליא בפולחנא ה דמאריה.

רע) ת"ח, הללויה, ט בכל אינון שירין ותושבחן, דקאמר דוד, הא ו תנינון, דלעילא יא מכלהון, הוא הללויה, ואוקמוה, מאי טעמא. בגין דכליל שמא ושבחא כחדא. מאי שמא ושבחא. שמא: דא יב י"ה. שבחא מאן איהו. אלא דא כ"י, יג דאיהו מתקנא יד שבחא תדיר לקב"ה, ולא אשתככת, כד"א ג) אלהים אל דמי טו לך אל תחרש ואל תשקוט אל. בגין, דסדורא דשבחא, איהי מסדרת, ומשבחת תדיר לגביה, ובג"כ שמא ושבחא כחדא.

רעא) אודה יי בכל לבב, כמה דאוקמוה, ביצר הטוב וביצר הרע, בגין דאינון טו משתכחי תדיר יז לגביה יח דב"ג, כד"א ז) בכל לבבך, ואוקמוה.

מסורת הזהר

א) לך ז' ציון א. ב) לך ג' ציון א. ג) לך י"ב ציון ב. ד) תולדות כ"ז ציון ב. חלופי גרסאות: א) לאתקנא. ב) בהווא. ג) בג"ע. ד) לאשתעשעא. ה) בהווא. ו) אתער (אהיל). ז) ומתעטרין. ח) דמריה. ט) כל. י) תנינא. יא) מכלהו. יב) י"ה (אהיל). יג) דאיהו; יד) מוסף דאיהו הלל בגימטריא ה"ס שהוא ארבע. יז) תדיר שבחא. יח) טו דמשתכחי. יט) לגבי יח ב"ג.

הסולם

מאמר

אודה ה' בכל לבב

ימתעטרים לפני הקב"ה. ומשום זה. דוד המלך, היה עוסק בלילה בעבודת רבונו.

רע) ת"ח הללויה וכו': בוא וראה, הללויה, הנה בכל השירות והתשבחות שאמר

דוד. למדנו, שהעלין מכולם הוא הללויה, ובארוהו. מהו הטעם. משום שכולל שם ושבה ביחד, ושואל, מהו שם ושבת, הנה השם היא י"ה אבל השבח מה הוא. ומשיב, אלא שבת הוא כנסת ישראל, שהיא הנוקבא שנקראת

הלל משום שהיא מסדרת תמיד שבת לקב"ה ואינה שוככת, כמשי"א. אלקים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט אל, כי סדרי שבת היא מסדרת, ומשבחת לו תמיד. ומשום זה נרדנו במלה הללויה, שם ושבת ביחד. פי' שהשם הוא י"ה ושבת הוא הלל, דהיינו השכינה, שמשבחת תמיד אליו.

רעא) אודה ה' בכל לבב: כמו שבאריהו, שבכל

בעבודת הקב"ה. והיה קם בחצות לילה, ומשבח ומודה בשירות ותשבחות, כדי לתקן מקומו במלכות שלמעלה.

רסח) דבר אתער וכו': וכאשר נתעורר וזה צפוני בחצות לילה, היה יודע, שהקב"ה מתעורר באותה שעה בגן עדן להשתעשע עם הצדיקים, וע"כ היה קם בשעה ההיא, והתגבר בשירות ותשבחות עד עלות הבוקר.

רסט) בגין דכד קב"ה וכו': משום, כי כשהקב"ה נמצא בגן עדן, הנה בארנו.

שהוא וכל הצדיקים שבגן, כולם מקשיבים לקולו, ככתוב, חברים מקשיבים לקולך השמיעני. ולא עוד אלא חוט של חסד נמשך עליו ביום, כמו שלמדנו, שכתוב, יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. ולא עוד, אלא, אלו דברי תורה שאמר בלילה, כולם עולים (רס"ז וף קע"ח ע"ב)

רעב) בסוד א ישרים, אלן אינון ישראל, דכל דרגין בהו מתעטרן, כהני, וליואי, צדיקי ב וחסידי, ישרים. ועדה: כד"א ג א) נצב בעדת אל. ואינון רזא, דקב"ה אתעטר בהו.
רעג) ובג"כ, בעי ב"ג, לשבחא ליה לקב"ה תדיר, בגין דאיהו אתרעי

מסורת הוזהר

א) (תהלים פ"ב) ח"ב קכג:

חלופי גרסאות: א מוסיף ישרים ועדה. ב ל"ג וחסידי: חסידי (אה"ל). ג מוסיף אלקים נצב.

הסולם

מאמר

אודה ה' בכל לבב

הארית השמאל. בגין לאתתקנא דוכתיה במלכו דלעילא, (כמ"ש לעיל בפ' לך אות שעי"ה) דמלכותיה דיליה בהאי תלויא ע"ש. דכר אתער רוח צפון בפלגות ליליא, וכו' כבר נתבאר ענין זה היטב לעיל (בפרשת לך דף ג' ד"ה ת"ח, ובדף קכ"ג אות שס"ג עש"ה) ואין צורך להכפיל הדברים.
וה"ש ת"ח הללויה, וכו' דכליל שמא ושבחא כחדא. דהיינו ו"ה שהם מוחין דז"א שה"ס אור החסדים. וחלל, שה"ס הנוקבא. במוחין דהארית חכמה שנקראת אז הלל בגין דסדורא דשבחא איהו מסדרת ומשבחת תדיר לגביה, דהיינו בין בי"ד עתים לטובה ובין בי"ד עתים לרעה, אמנם במוחין דאור החסדים אי אפשר לשבח תדיר לגביה, כי בי"ד עתים לרעה, אין שבח זולת ע"י הארית חכמה כנ"ל. ולפיכך אודה ה' בכל לבב כמה דאוקמוה ביצר הטוב וביצר הרע, דהיינו בקו ימין שה"ס יצה"ט, שממנו י"ד עתים לטובה ובקו שמאל שה"ס יצר הרע. שממנו י"ד עתים לרעה. בפני ישרים, אלן אינון ישראל, שה"ס הקו האמצעי דכל דרגין בהו מתעטרן, כי הקו האמצעי כולל בתוכו ב' הקוין, וע"כ כולל כל המדרגות. שהם כהני וליואי צדיקי. ישרים ועדה, פירושו כד"א נצב בעדת אל, שעדת ה"ס הנוקבא. ונמצא ישרים ועדה שהם ז"א. כי ישרים ה"ס ישראל שהוא ז"א. ועדה היא הנוקבא. ומשמיענו הכתוב, ואינון רזא דקב"ה אתעטר בהו, שהקב"ה שהוא ז"א. מתעטר בהארית החכמה מן הנוקבא שנקראת עדה. כי אינו מקבל חכמה אלא בעת הזווג עם הנוקבא כנדוע. וע"כ אודה"כ ישרים ועדה.

רעג) ובג"כ בעי ב"ג וכו': ומשום זה צריך האדם לשבח תמיד את הקב"ה. משום שהוא רוצה בשירות ותשבחות, דהיינו שרוצה להתעטר

שבכל לבב פירושו, ביצר טוב וביצר הרע. שהם נמצאים תמיד אצל האדם, כמו שאתה אומר, בכל לבבך, ובארוהו שפירושו ביצ"ט וביצה"ר, כי יצה"ט שורה בחלל הימני של הלב ויצה"ר בחלל השמאלי שבו. אף כאן פירושו כן.

רעב) בסוד ישרים: אלו הם ישראל, שנקראים ישרים, משום שכל המדרגות מתעטרות בהם, כהנים לויים צדיקים וחסידיים. שהם ישרים. ועדה, פירושו כמו שאתה אומר, נצב בעדת אל, והם סוד שהקב"ה מתעטר בהם. ביאור המאמר. ר' אלעזר ממשך לבאר את טיב הזווג שבחצות לילה שהוא להמשכת החכמה בעיקר, וטיב הזווג של היום שהוא בעיקר להמשכת החסדים, שבלעדם אין החכמה שבנוקבא מאירה, והיא חשך ולא אור. וכן ז"א אינו מתעטר בהארית החכמה זולת על ידי הנוקבא בסוד הזווג שבלילה. ומביא הכתוב אודה ה' בכל לבב וגו' שבו מבוארים ב' מיני ההארות הללו, והשלמתם של ז"א זה מזה. ותחילה מבאר היטב ענין חצות לילה, ואומר (באות רס"ז) דוד מלכא, כל יומיו הוה משתדל בפולחנא דקב"ה, פירושו, כי יש י"ד עתים לטובה ויש י"ד עתים לרעה, כמו שכתוב (בקהלת ג') וכרגיל. אי אפשר לעבוד את הקב"ה. כי אם באותם הימים שי"ד עתים לטובה שולטים בהם. ולא בימים שי"ד עתים לרעה שולטים בהם אבל הוזהר בהארית החכמה הוא נתקן עמהם גם את י"ד העתים לרעה, שנעשות לו טובות גדולות. ואז יכול לעבוד ה' בכל ימיו, אף אחד מהם לא יחסר. וה"ש דוד מלכא, כל יומיו הוה משתדל בפולחנא דקב"ה, ואפילו בימים שי"ד העתים לרעה היו שולטים. וה"ש והוה קם בפלגות ליליא, שאז הזמן לקבל המוחין הללו דהארית החכמה ומשבח ומודה וכו', כי הארית המוחין הללו נמשכים בשירות ותשבחות, שהם בסוד (דפ"י דף קע"ח ע"ב)

בשירין ותושבחו, ומאן דידע לשבחה א ליה ב לקביה כדקא יאות, קביה קביל צלותיה, ושוזיב ליה, הה"ד א) אשגבהו כי ידע שמי וגו', ארך ימים וגו'.
 רעד) פתח ר' יוסי ואמר, ב) אתה סתר לי מצר תצרני רני פלט תסובבני סלה, אתה סתר ג לי, דא קביה, דאיהו סתרא ומגן לבי, דאזיל בארחי דאורייתא, ואיהו אסתתר בצלא דגדפוי, דלא יכלין לאבאשא ליה. מצר תצרני, מעילא ומתתא, לעילא אית ליה לבר נש, ד מארי דבבו, לתתא אוף הכי נמי, ומאן איהו דא יצר הרע, * דאיהו צר לעילא, וצר לתתא, ואלמלא יצר הרע, לא אשתכח ה מארי דבבו לבי, בעלמא, בג"כ, מצר תצרני.
 רעה) רני פלט תסובבני סלה, ו יסובבני סלה, מבעי ליה, מאי תסובבני. אלין אינון שירין, דאית בהו דרגין להצלה, ז תסובבני בהו, לשזבא לי בארחה. והאי קרא איהו כסדרא, ואיהו למפרע, מהאי גיסא, ומהאי גיסא.

מסורת הוהר

א) (שם צ"א) ח"ג עז. צח: קפו. רסב. ת"ז בהקדמה ט. תס"ט קטו. ת"ע קכו: ב) (שם ל"ב) ח"א קעט. ח"ג רעו. ת"ז תכ"א.

חלופי גרסאות: א ל"ג ליה. ב למריה. ג ל"ג לי. ד מריה. ה מריה. ו סובבני (אה"ל). ז סובבני.

הסולם

אתה סתר לי

מאמר

מדרגות להצלה תסובבני בהם להצילני בדרך. ולהקביה אמר תסובבני. ומקרא זה אפשר לקראו כסדרו, ואפשר לקראו למפרע, דהיינו, סלה תסובבני פלט רני תצרני מצר לי סתר אתה מצד זה ומצד זה, והבנתו אינה משתנה.

פירוש. בעת שהקו השמאל האיר ממעלה למטה דהיינו מטרים שנכלל בימין, היה היצירה נאחו באדם מלמעלה ומלמטה, כי מלמעלה קטרג עליו, והביא עליו שנאה. ומלמטה הסיחו לחטוא, ולהמשיך השמאל ממעלה למטה, שזה היה חטא עצר"ד (כנ"ל בהקס"ז דף קס"ב ד"ה ודא חובה ע"ש). וכשבא קו אמצעי, נכללו השמאל והימין זה בזה, והאירו ביחד, באופן שאור הימין האיר ממעלה למטה, והשמאל ממטה למעלה (כנ"ל ב"א דף נ"ח ד"ה עמודא ע"ש) ואז נתבטלה השנאה שמלמעלה על האדם ונפרד ממנו היצירה מלמטה.

ו"ש אתה סתר לי, דא קב"ה, דהיינו סוד הקו האמצעי. דאיהו סתרא ומגן זכו, שיש בו ב' דברים. א) שהוא סתרא, כי בגללו נתמעטו ג"ר של הקו השמאל ואינו יכול להאיר רק ממטה למעלה שהיא בחינת ו"ק דחכמה. ב) שהוא מגן, כי על ידיו נכללו השמאל והימין זה בזה, והעביר הקטרוג והשנאה מן האדם. ו"ש ואיהו אסתתר בצלא דגדפוי, דלא יכלין לאבאשא ליה. כי ההתמעטות שהביא לקו השמאלי בכח המסך דחירק, כמ"ש שם, נבחנת ההתמעטות הזו לצל, והמסך

להתעטר בחכמה כנ"ל בדיבור הסמוך, ומי שידוע לשבחה את הקביה כראוי, דהיינו תמיד כנ"ל, שהוא ע"י המוחין דהארת חכמה, הקביה מקבל תפלתו ומציל אותו. דהיינו כמו שאומר לעיל, (באות רנ"ז) שמתחילה צריכים לזווג של לילה ואח"כ לזווג של יום להמשכת חסדים בתפלת שחרית, וז"ש אשגבהו כי ידע שמי וגו' אורך ימים וגו'.

מאמר אתה סתר לי

רעד) פתח ר' יוסי ואמר: אתה סתר לי מצר וגו' אתה סתר לי, זה הקביה, שהוא סתר ומגן לאדם ההולך בדרך התורה, שה"ס קו אמצעי, והוא מסתתר בצל כנפיו, שלא יוכלו להרע לו, שואל א"כ מצר תצרני, למה לי, כי הוא אותו הדבר כמו אתה סתר לי, ומשיב, מלמעלה ומלמטה. מלמעלה יש לו לאדם שונאים, וע"ז נאמר אתה סתר לי, ומלמטה גם כן, ומי הוא, זהו היצר הרע, וע"ז נאמר מצר תצרני, והוא צר למעלה וצר למטה, כמ"ש (מסכת ב"ב ט"ו). יורד ומסית עולה ומסית, ואלמלא היצר הרע, לא היה נמצא לאדם שונא בעולם. משום זה אוה"כ, מצר תצרני, על היצר הרע.

רעה) רני פלט תסובבני סלה: שואל, יסובבני סלה היה צריך לומר, דהיינו לשון נסתר, שהרי תסובבני, טובב על רני פלט, ולמה אומר תסובבני שהוא לשון נוכח ומשיב, שפירושו הוא, אלו השירים שיש בהם (דפ"י דף קע"ח ע"ב *) דף קע"ט ע"א)

רעו) ת"ח, באלין שירין ותושבחן דקאמר דוד, * אית בהון רזין, ומלין עלאין, ב ברזי דחכמתא, כגין דכלהו ברוח נ קודשא ד אתאמרו, דהוה שרא רוח ה קודשא עליה דדוד, והוה אמר שירתא, ובג"כ, כלהו ברזי דחכמתא ו אתאמרו.

רעז) פתח ר' אלעזר ואמר, * דחה דחיתני לנפול וה' עזרני, דחה דחיתני, דחה דחוני מבעי ליה, מאי דחה דחיתני. אלא, דא סטרא אחרא, דדחייא ליה לב"נ תדיר, ובעי לדחייא ליה, ולאסטאה ליה, מעם קב"ה, ודא הוא יצה"ר, דאשתכח ז לגביה ב"נ תדיר, ח ולקבליה אהדר דוד ואמר, דחה דחיתני לנפול, בגין דאיהו הוה ט אשתדל לגביה, בכל אינון . עקתי, לאסטאה ליה מעם קב"ה, ועליה אמר דוד, דחה דחיתני לנפול, בגיהנם. וה' עזרני, דלא אתמסרנא בידך.

מסורת הוהר

(א) תהלים קי"ח.

חלופי גרסאות: א אחיהיבנו, ב ברזא, ג קודשא, ד אתמרו, ה קדשא, ו אתמרו, ז תדיר גבי בני נשא, ח ולקבליה, ט משתדל, י עאקין.

הסולם

מאמר

אתה סתר לי

בהו לשזבא לי בארחא, כי פעולה זו היא ע"י קו אמצעי, שה"ס הקב"ה, וע"כ אמר לו תסובבני, לשון נוכח, ולא יסובבני. ז"ש והאי קרא איהו כסדרא, ואיהו למפרע, כי הקריאה כסדרו, תורה על קו ימין שה"ס הארת החסדים המאירה ממעלה למטה. והקריאה למפרע, תורה על קו שמאל, שה"ס הארת החכמה המאירה ממטה למעלה וכיון שמקרא זה מדבר על ב' מיני הארות הללו, ע"כ אפשר לקראו כסדרו ואפשר לקראו למפרע. מהאי גיפא ומהאי גיפא, כי יש בו מצד ימין ומצד שמאל.

והמסך לכנפים. ז"ש לעילא אית ליה לבר נש מארי דבבו, שה"ס הקטרוג והשנאה הנמשכים לאדם מלמעלה בעת הארת השמאל ממעלה למטה. לתתא אוף הכי נמו ומאן איהו דא יצה"ר, היינו היצה"ר המסיתו לחטוא ולהמשיך הארת השמאל ממעלה למטה כנ"ל. דאיהו צר לעילא וצר לתתא, דהיינו כמ"ש יורד ומסית ועולה ומסית. ואלמלא יצה"ר לא אשתכח מארי דבבו לב"נ בעלמא, כלומר אם לא היה היצה"ר עלול להסיתו לחטוא למטה, בעת הארת השמאל ממעלה למטה, אז לא היתה נמשכת שנאה על האדם מלמעלה.

רעז) תא חזי באלין וכו': בוא וראה, באלו שירות ותשבחות שאמר דוד, יש בהם סודות. ודברים עליונים בסודות החכמה. משום שכולם נאמרו ברוח הקודש, שרוח הקודש היה שורה על דוד ואמר שירה. ועל כן כולם ברוח הקודש נאמרו.

רעז) פתח ר' אלעזר וכו': פתח ר"א ואמר, דחה דחיתני לנפול וה' עזרני, ושואל. כתוב, דחה דחיתני, דחה דחוני היה צריך לכתוב, מהי דחה דחיתני. שהרי הקב"ה לא דחה אותו, אלא השונאים. ומשיב, אלא זה הסטרא אחרא. הדוחה האדם תמיד, ורוצה לדחותו ולהשטותו מעם הקב"ה, וזה הוא היצה"ר הנמצא עם האדם תמיד, ואילו חזר דוד ואמר דחה דחיתני לנפול, משום שהוא היה מסיתו בכל אלו הצרות שבאו עליו, להשטות

ז"ש, מאי תסובבני אלין אינון שירין דאית בהו דרגין להצלה שירים, ה"ס החכמה המלוכשת בחסדים, אחר שנתמעטה לוי"ק דג"ר ע"י קו אמצעי, שהיא נמשכת ומתגלית על ידי שירים, ע"כ מכונה שירים. וכיון שמקודם שנתמעטה החכמה ע"י הקו האמצעי היה להיפך שהביאה עליו דינים, ע"כ אמר להקב"ה, שה"ס קו אמצעי, רני לט, שפירושו, שירים שנפלטו ונשארו אחר התמעטותם על ידי הקו האמצעי, תסובבני סלה להצילני בהם מכל המזיקים שהם בדרך. ז"ש מאי תסובבני, למה אמר להקב"ה תסובבני. אלין אינון שירין דאית בהו דרגין להצלה, אלו הם השירים, שיש בהם מדרגות. המספיקות להצלה, דהיינו אחר שנתמעטו ע"י קו אמצעי, לוי"ק דג"ר, נעשו מוכשרים להצלה כנ"ל. תסובבני (דפו"י דף קע"ט ע"א)

וישלח

פו

רעה) ועיד אית ליה לב"נ א לאזדהרא מניה, בגין דלא ישלוט עליה, וקב"ה כדין נטיר ליה בכל ארחוי. דכתיב א) אז תלך לבטח דרכך ורגלך לא תגוף ב) בלכתך לא יצר צעדך ואם תרוץ לא תכשל. וכתוב ג) וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום, אמר ר' יהודה, זכאין אינון ישראל, דקב"ה נטיר לון, בעלמא דין, ובעלמא דאתי, דכתיב ד) ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ב ארץ. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

מסורת הזהר

א) משלי ג'. ב) (שם ד') ה"ב קיד. ה"ג רסב. ג) ב"א רנ"ב ציון א'. ד) ב"א ר"ח ציון ד' ודף ש"א ציון א'.

חלופי גרסאות: א מוסיף לאזדהרא ולאסטמרא. ב מוסיף ארץ וגו'.

הסולם

מאמר

אתה סתר לי

להשטות אותו מעם הקב"ה, ועליו אמר דוד דחה דחיתני לנפול, בגיהנם זה' עזרני, שלא נמסרתי בידך. בו, ואז הקב"ה שומר אותו בכל דרכיו. שכתוב אז תלך לבטח דרכך ורגלך לא תגוף, בלכתך לא יצר צעדך וגו'. וכתוב וארח צדיקים כאור נגה וגו'. אמר רבי יהודה אשרי הם ישראל, שהקב"ה שומר אותם בעולם הזה ובנילם הבא. שכתוב ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

רעה) ועל דא אית ליה וכו': ועל כן יש לו לאדם להזהר ממנו, כדי שלא ישלוט (דפו"י דף קע"ט ע"א)

סליק פרשת וישלח

פרשת וישב יעקב

(א) * וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען. רבי חייא פתח ואמר, רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו יי'. ת"ח, כמה מקטרגין אית ליה לבי"נ, מיומא דקב"ה ב' יהב ב' ביה ב' נשמחא ב' בהאי עלמא, דכיון ב' דנפיק ב"ב ו' לאוירא דעלמא, מיד אודמן לאשתתפא בהדיה יצר הרע, כמה דאתמר, דכתיב ב' לפתח חטאת רובץ וגו'. י' וכדין אשתתף בהדיה יצר הרע.

(ב) ות"ח דהכי הוא, דהא בעירי, מיומא דאתילידו, כלהו נטרי גרמייהו, ח' וערקין ב' מן גו נורא. י' ומן כל אתרין בישין. ובר נש, מיד אתי לארמא גרמיה גו נורא, בגין דיצר הרע שארי בגויה, ומיד אסטי ליה י' לארחא בישא.

(ג) ואוקימנא, דכתיב ד' טוב ילד י' מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל אשר לא ידע להזהר עוד. טוב ילד: דא י' הוא יצר טוב, י' דהוא ילד, מיומין זעירין עמיה דב"נ, דהא מתליסר שנין טו ואילך, כמה דאתמר.

(ד) ממלך זקן וכסיל, ממלך: דא הוא יצר הרע, דאיהו אקרי מלך, ושליט בעלמא על בני נשא. זקן וכסיל, דאיהו זקן ודאי, כמה דאוקמוהו דכד אתיליד ב"נ ונפיק לאוירא דעלמא, איהו * אודמן עמיה דב"נ, וע"ד איהו מלך זקן וכסיל.

(ה) אשר לא ידע להזהר עוד, טו להזהיר לא כתיב, אלא להזהר, בגין

מסורת הוהר

(א) וישלח דף נ"ב ציון ג. (ב) תהלים ל"ד. (ג) (בראשית ד') ח"א לו: קסה; קיט. רנה. ח"ב ריט: רלו: רסו: רעא: ת"ז ה' כה. חס"ט קיח: ז"ח י"ט ט"ג ש"ג. (ד) וירא צ"ה ציון א'. ז"ח נ"ח טד שטו.

חלופי גרסאות א' יהיב. ב' ליג ביה. ג' מוסיף בשמחא לבי"ב. ד' מוסיף לאתקיימא בהאי. ה' דנפקי. ו' לאויר. ז' גמירנא; וגמירנא דכדין (אה"ל). ח' וערקין; וערקיה. ט' ליג טן; מנה. י' ליג ומן; ומכל. יא' לארחא. יב' מסכן וגו'. יג' איהו. יד' דאיהו טו ליג ואילך; עמיה; וגו' (אה"ל). טו להזהיר לא כתיב אלא ליהוה (אה"ל).

מאמר	הסולם	וישב יעקב
<p>(א) וישב יעקב בארץ מגורי אביו וגו': ר' חייא פתח ואמר, רבות רעות צדיק וגו' כמה מקטרגים יש לו לאדם מיום שנחן לו הקב"ה נשמה בעולם הזה. דכיון שיצא האדם לאויר העולם, מיד נודמן יצר הרע להשתתף עמו, כמו שלמדנו, שכתוב, לפתח חטאת רובץ. כי אז נשתתף עמו היצה"ר.</p> <p>(ב) ות"ח דהכי הוא וכו': ובוא וראה, שכן הוא, כי הבהמות, מיום שנולדו, כולן שומרות את עצמן ובורחות מאש וכלל מקומות הרעים, והאדם, כשנולד, מיד בא להשליך עצמו לתוך האש, והוא משום שהיצה"ר שורה בתוכו, ומיד מסיתו לדרך רע.</p> <p style="text-align: right;">(נמוי דף קע"ט ע"א * דף קע"ט ע"ב)</p>	<p>(ג) ואוקימנא, דכתיב, טוב ילד מסכן וגו': שהוא ילד מימים מועטים עם האדם, כי מ"ג שנים ואילך הוא עם האדם כמו שלמדנו.</p> <p>(ד) ממלך זקן וכסיל: ממלך, זהו היצר הרע, שהוא נקרא מלך ושליט בעולם על בני אדם. זקן וכסיל, הוא ודאי זקן כמו שבארוהו, שמיום שהאדם נולד ויצא לאויר העולם, הוא נמצא עם האדם, וע"כ הוא מלך זקן וכסיל.</p> <p>(ה) אשר לא ידע להזהר עוד: לא כתיב להזהיר, אלא להזהר, משום שהוא כסיל</p>	<p>(א) וישב יעקב בארץ מגורי אביו וגו': רבי חייא פתח ואמר, רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו יי'. ת"ח, כמה מקטרגין אית ליה לבי"נ, מיומא דקב"ה ב' יהב ב' ביה ב' נשמחא ב' בהאי עלמא, דכיון ב' דנפיק ב"ב ו' לאוירא דעלמא, מיד אודמן לאשתתפא בהדיה יצר הרע, כמה דאתמר, דכתיב ב' לפתח חטאת רובץ וגו'. י' וכדין אשתתף בהדיה יצר הרע.</p> <p>(ב) ות"ח דהכי הוא, דהא בעירי, מיומא דאתילידו, כלהו נטרי גרמייהו, ח' וערקין ב' מן גו נורא. י' ומן כל אתרין בישין. ובר נש, מיד אתי לארמא גרמיה גו נורא, בגין דיצר הרע שארי בגויה, ומיד אסטי ליה י' לארחא בישא.</p> <p>(ג) ואוקימנא, דכתיב ד' טוב ילד י' מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל אשר לא ידע להזהר עוד. טוב ילד: דא י' הוא יצר טוב, י' דהוא ילד, מיומין זעירין עמיה דב"נ, דהא מתליסר שנין טו ואילך, כמה דאתמר.</p> <p>(ד) ממלך זקן וכסיל, ממלך: דא הוא יצר הרע, דאיהו אקרי מלך, ושליט בעלמא על בני נשא. זקן וכסיל, דאיהו זקן ודאי, כמה דאוקמוהו דכד אתיליד ב"נ ונפיק לאוירא דעלמא, איהו * אודמן עמיה דב"נ, וע"ד איהו מלך זקן וכסיל.</p> <p>(ה) אשר לא ידע להזהר עוד, טו להזהיר לא כתיב, אלא להזהר, בגין</p>

דאיהו כסיל, ועליה אמר שלמה ה' ע"ה * והכסיל בחושך הולך, דהא
 (א) כ' מסוסיטא דחשך י קא אתיא, ולית ליה נהורא לעלמין.
 (ו) רבי שמעון אמר, ת"ת, כתיב טוב ילד מסכן וחכם, מאן ילד ד מסכן,
 הא אוקמוה ואחמר, דאיהו יצר טוב, אבל טוב ילד, הה"ד כ' נער הייתי גם
 זקנתי, ודא הוא נער, דאיהו ילד. כ' מסכן: דלית ליה מגרמיה כלום. ואמאי
 אקרי נער. בגין דאית ליה חדתו דסיהרא, ו דמתחדשא תדיר, ותדיר איהו
 י ילד מסכן, כמה דאמרן. וחכם: בגין דחכמה שריא ביה.
 (ז) ממלך זקן, דא הוא יצר הרע, כמה דאתמר, דהא כ' מן יומא דהוה,
 לא כ' נפק ' ממסאבותיה לעלמין, ואיהו כסיל, דכל ארחי אינון י' לארח בישא,
 זאזיל וסטי לבני נשא, ולא ידע לאזדהרא, ואיהו אתי עם ב"נ בתסקופין, בגין
 לאסטאה לון מארח טבא, לארח בישא.

דרך אמת

מסורת הזהר

(א) מחלנות החשך והוא מלשון סתם כפי הכונה שפ"י (קהלת ב') ח"ג קסו. (ב) לך קס"ה ציון ב' ותולדות ס"ג ציון ד' וציון ה'.

חלופי גרסאות א' ליג ע"ה. כ' מסוסיטא (אה"ל). ג' קאחיא. ד' ליג מסכן. ה' ליג מסכן. ו' מתחדשא. ז' נער. ח' ליג מן; מיומא. ט' נפקא. י' מסאבותיה. יא' ליג לארח; בישא.

באמר

הסלים

וישב יעקב

כסיל, ועליו אמר שלמה, והכסיל בחשך הולך. כי מפסולת החשך הוא בא. ואין לו אור לעולם אבל מי שאינו יודע להזהיר לאחרים אינו נחשב עור לכסיל מחמת זה.

(ו) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, בוא וראה, כתוב, טוב ילד מסכן וחכם. ושואל מי הוא ילד מסכן, ואומר, הנה בארוה, ולמדנו שהוא יצר הטוב. אבל טוב ילד, זהו שכתוב נער הייתי גם זקנתי. וזהו נער שהוא ילד מסכן. שאין לו מעצמו כלום. ולמה נקרא נער. הוא משום שיש לו הידוש הלבנה, שהיא מתחדשת תמיד, והוא תמיד ילד מסכן, כמו שאמרנו. וחכם, משום שהחכמה שורה בו.

פירוש. ב' מצבים יש אל הנוקבא, (א) הוא זמן שליטתה עצמה, שאז גדולה כמו ז"א, וזהו מצב הארת החכמה שבה, אלא שאינה טאירה מטעם חוסר אור החסדים. (ב) הוא זמן הארתה, על ידי זיווג עם ז"א, שאז מיכרחת להתמעט עד לנקודה, ואין לה אז מעצמה כלום, ומקבלת הכל מז"א. ומצב הזה היא מצב הארת החסדים שבה, והנוקבא מתלבשת ומאירה במלאך מטטרון מכו' מצבים אלו, וכשורא מקבל מצב ב' של דנוקבא, שהוא הארת החסדים אומר מטטרון, נער הייתי, וכן נקרא ילד, כי הארת החסדים ה"ס ו"ק המכונה נער או ילד. וכן נקרא מסכן, מפני שבמצב הזה מתעטת הנוקבא עד לנקודה ואין לה מעצמה

(ז) כמלך זקן: זהו היצר הרע, הנמשך מן הלעזות של מטטרון, הנקרא אדם בליעל, כמו שלמדנו שמיום שהיה, לא יצא מטומאתו לעולם, והוא כסיל, שכל דרכיו הם לדרך הרע, והולך ומדיח בני אדם, ואינו יודע להזהר,

(ח) ת"ח, על דא אקדים עם בר נש f ביומא דאתיליד, בגין דיהימין ליה, דהא כד אתי יצר טוב, לא יכיל ב"נ למהימנא ליה, ודמי עליה כמטולא, כגוונא דא חנינן, מאן הוא רשע ערום, דא הוא מאן דאקדים לאטענא מלוי לקמי דיינא, עד לא ייתי חבריה b מארי דדינא, כד"א * צדיק הראשון בריבו וגו'.

(ט) כגוונא דא g האי רשע ערום, כד"א b והנחש היה ערום, והוא אקדים ושרי עמיה דב"נ, עד d לא ייתי חבריה לאשראה עליה. ובגין דאיהו אקדים, והא אטעין טענתיה עמיה, כד אתי חבריה דאיהו יצר ה הטוב, אבאיש ליה לב"נ בהדיה, ולא יכיל לזקפא רישיה, כאילו אטעין על כתפיה, כל מטולין דעלמא, בגין ההוא רשע ערום דאקדים עמיה, וע"ד אמר שלמה b וחכמת המסכן v בזויה, ודבריו אינם נשמעים, בגין דהא אקדים אחרא. (י) וע"ד, כל z דיינא דקביל מבר נש מלה, עד לא ייתי חבריה, כאילו h מקבל עליה טעווא אחרא למהימנותא, אלא i ובא רעהו וחקרו, ודא הוא ארח דבר נש זכאה, דהא ב"נ זכאה, דא הוא דלא הימין לההוא רשע ערום דיצר הרע, עד דייתי חבריה דאיהו יצר טוב. ובגין דא, בני נשא אינון כשלין לעלמא דאתי.

(יא) אבל ההוא זכאה, דאיהו דחיל e למאריה, כמה i בישין y סביל בהאי

מסורת הזהר

(א) משלי יח. (ב) ב"א רל"ו ציון ב'. (ג) (קהלת ט') ח"ג סט. ת"ז תס"ד צה: ז"ח פ"א טא שג. (ד) משלי י"ח.

חלוסי גרסאות א מיומא. ב מריה. ג ח"ג האי; הוא. ד דלא. ה טיב. ו בויה וגו' וליג ודבריו אינם נשמעים. ז דייני. ח מקביל. ט למריה י מוסיף בישין חבילין. יא מוסיף סביל. ההוא זכאה דחיל למריה.

וישב יעקב

הסולם

מאמר

לאדם להיות עמו, ואינו יכול להרים ראשו כאלו הטעין על כתפו כל המשאות שבעולם. וכל זה הוא, משום שהרשע ערום הקדים עצמו, ועל זה אמר שלמה, וחכמת המסכן בוזיה ודבריו אינם נשמעים, משום שהקדימו האחר.

(י) וע"ד כל דיינא וכו': וע"כ, כל דין המקבל דבריו של בעל דין, מטרם שיבא חברו, דומה כאלו מקבל עליו אל אחר להאמין בו, אלא ובא רעהו וחקרו, כלומר אחר שיבא רעהו או ישמע טענותיו, וזהו דרכו של אדם צדיק, כי אדם צדיק, הוא, מי שלא האמין לאותו רשע ערום, שהוא יצר הרע, משום שהקדים טענותיו, מטרם שיבא חברו, שהוא יצר הטוב, שמקיים ה"ל; ובא רעהו וחקרו, ובדבר זה אנשים נכשלים מלזכות לעולם הבא.

(יא) אבל האי זכאה וכו': אבל צדיק ההוא, שהוא ירא את רבונו, כמה רעות הוא סובל בעולם הזה, כדי שלא יאמין ולא ישתחף

והוא בא בעלילה עם בני אדם, כדי להדיח אותם בדרך הטוב אל דרך הרע.

(ח) ת"ח על דא וכו': בוא וראה, על כן הקדים עצמו היצר הרע להחזיק עם האדם מיום שנולד בו, בכדי שיאמין לו, וכשיבוא אח"כ היצר הטוב אין האדם יכול להאמינו ודבריו דומים עליו למשא.

כגוונא דא תנינן וכו': כעין זה למדנו, איזה הוא רשע ערום, זה הוא, מי שמקדים עצמו לטעון דבריו לפני הדין מטרם שיבא ח רו בעל הדין, כמש"א, צדיק הראשון בריבו וגו'.

(ט) כגוונא דא האי וגו': כעין זה, רשע ערום זה, דהיינו היצר הרע, כמש"א, והנחש היה ערום, גם הוא מקדים ושורה באדם מטרם שיבא חברו, יצר הטיב, לשרות בו, ומשום שהקדים וכבר טען טענותיו לפניו כשיבא אח"כ חברו, שהוא יצר הטוב, רע (רס"ו דף קע"ט ע"ב)

עלמא, בגין דלא יהימן, ולא ישתתף ב בהווא יצר הרע, וקביה שויב ליה מכלהו, הה"ד * רבות רעות ב צדיק ומכלם יצילנו יי. רבות רעות לצדיק לא כתיב אלא צדיק, בגין דקביה אתרעי ביה, ובג"כ, קב"ה אתרעי בהווא ב"נ, שויב ליה מכלא, ב בהאי עלמא ובעלמא דאתי, זכאה חולקיה.

(ב) ת"ח, כמה בישין עברו עליה דיעקב, בגין דלא יתדבק בהווא יצר הרע, ויתרחק ז מחולקיה, ובג"כ סביל כמה עונשין, כמה בישין, ולא שקיט. פתח ואמר, ב לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז. ת"ח, כמה בישין ט סבלין צדיקא בהאי עלמא, בישין על בישין, כאבין על כאבין, בגין למזכי לון לעלמא דאתי.

(ג) יעקב ט כמה סביל, בישין על בישין תדיר, י כד"א לא שלותי: בכיתא דלכון, ולא יכילנא לאשתזבא מניה. ולא שקטתי: מעשו, מההוא צערא דצער לי, ההוא ממנא דיליה, ולבתר דחילו דעשו. ולא נחתי: י מן דינה, י ומן שכם.

(ד) ויבא רגז: דא רוגזא וערבוביא דיוסף, דאיהו קשיא י מכלהו, י מגו ט רחימותא דיעקב ט לגבי דיוסף, י דאיהו רזא דברית, עאל במצרים, בגין דלבתר כתיב, י ואזכור את בריתי, לאשתכחא י שכינתא תמן בהדיה. (טו) וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, * רבי יוסי פתח,

מסורת הזהר

(א) תהלים ל"ד. (ב) (איוב ג') ח"א רטו: (ג) פרשת נח דף ע"ט ציון ב'.

חלופי גרסאות א בהדי: בהדיה. ב צדיק וגוי וליג מן ומכלם עד לצדיק. ג ליג מן בהאי עד תיח. ד אתרעב. ה רע; מוסיף וקביה שויב ליה מכלהו (הרמיק). ו ואתרחק. ז מוסיף מכלא. מחולקיה; יצחיר מחולקיה. ח סבלי. ט מוסיף כמה בישין. י מוסיף כד"א לא שלותי ולא שקטתי. יא ליג מן; מרינה. יב ליג ומן; ומשכם. יג מכלא. יד ומנו. טו רחימו. טז לגביה. יז ואיהו. יח זמש; שמשא (אה"ל).

הסולם

וישב יעקב

מאמר

(יג) יעקב כמה סביל וכו': יעקב, כמה סביל תמיד רעות על רעות, כמש"א, לא שלותי, בבית לבן, ולא יכולתי להנצל ממנו. ולא שקטתי, מעשו מאותו הצער שציער אותי הממונה שלו. ואח"כ הפחד מעשו עצמו. ולא נחתי, מן דינה ומן שכם.

ישתתף עם היצר הרע, והקביה מצילו מכולם. זהו שכתוב, רבות רעות צדיק ומכולם יצילנו ח'. רבות רעות לצדיק לא כתוב, אלא רבות רעות צדיק, שזה יורה שפירושו הוא, שהסובל רבות רעות הוא צדיק, משום שהקב"ה חפץ בו, כי הרעות שסובל, מרחיקות אותו מן יצר הרע כנ"ל. ומשום זה הקב"ה חפץ באדם ההוא, ומציל אותו מכולם, בעולם הזה ובעולם הבא. אשרי חלקו.

(יד) ויבא רגז: זה הוא רגזו והמבוכה של יוסף, שהוא קשה מכולם, כי מתוך אהבתו של יעקב אל יוסף, שה"ס הברית, נכנס יעקב למצרים. ועל כן אהב אותו כל כך, משום שלאח"כ כתוב, ואזכור את בריתי, שכל הנאולה היה בשבילו. להיות השכינה נמצאת שם עמו. עם הברית. שהוא יוסף, וע"כ היה המבוכה של יוסף, קשה עליו יותר מכל הצרות שבאו עליו.

(יב) ת"ח כמה בישין וכו': בוא וראה כמה רעות עברו על יעקב כדי שלא יתדבק ביצר הרע ההוא. ויתרחק מחלקו. ומשום זה סבל כמה עונשים כמה רעות ולא שקט.

(טו) וישב יעקב בארץ מגורי וגו': ר' יוסי פתח. הצדיק אבד ואין איש שם על

פתח ואמר לא שלותי וגו': בוא וראה, כמה רעות סובלים הצדיקים בעולם הזה. רעות על רעות מכאובים על מכאובים, כדי לזכותם לעולם הבא.

(דמו"י דף קע"ט ע"ב * דף ק"ס ע"א)

" הצדיק אבד ואין איש שם על לב ואנשי חסד נאספים באין מבין כי מפני הרעה נאסף הצדיק. הצדיק אבד, בזמנא דקב"ה אשגח ב בעלמא, ולא הוי עלמא כדקא יאות, ג ואודמן דינא ד לשרייא על עלמא, כדין קודשא בריך הוא, נטיל זכאה דאשתכח בינייהו, בגין דישרי דינא על כלהו י אחרנין, ולא ישתכח מאן דיגין עלייהו.

טו) ו דהא כל זמנא דזכאה ז שארי בעלמא, דינא לא יכיל לשלטאה מ על עלמא. מנלן ממשא, ט דכתיב ב ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו וגו'. ובגין כך, קודשא בריך הוא, נטיל לזכאה מבינייהו, וסליק ליה מעלמא, וכדין אתפרע וגבי י דיליה. סופיה י דקרא, כי מפני הרעה נאסף הצדיק, עד דלא ייתי רעה לשלטאה על עלמא, נאסף י הצדיק. י ד"א, כי מפני הרעה: דא יצה"ר.

יז) ת"ח, יעקב שלימו דאכהן הוה, ואיהו קאים לקיימא בגלותא, אבל מגו דאיהו צדיק, אתעכב דינא, דלא שלטא בעלמא, דהא כל יד יומי דיעקב, לא שרא דינא על עלמא, וכפנא אחבטלת.

יח) טו ואוף הכי ביומוי דיוסף, דאיהו דיוקנא דאבוי, טו לא י שרא י גלותא, בגין דאיהו אגין עלייהו, כל יומוי, כיון דאיהו מת, מיד י שרא עלייהו גלותא, כד"א ג וימת יוסף וגו', וסמך ליה, י הבה נתחכמה לו. וכתוב ה וימררו את כ חייהם בעבודה קשה בחמר ובלבנים וגו'.

מסורת הזהר

א) כ"ב ר"ה ציון א'. ב) (תהלים ק"ו) ח"א רנד: ח"ג קא. ז"ח יב טד שיג. כ"ג טא שיו. ג) (שמות א') ח"ג קנג. ד) (שם) ח"ב ז: ית: ח"ג טד. ה) כ"א רכ"ב ציון ב'.

חלוסי גרסאות א לב וגו'. ג בפלמיא דעלמא. ג ודינא אודמן. ד דשריא. ה מוסיף אינון אחרנין. ו ליג דהא; דכל. ז שריא. ח בעלמא על דרא (אה"ל). ט ליג דכתיב. י מדיליה. יא מוסיף דקרא מוכח. יב מוסיף הצדיק דא כי מפני הרעה נאסף עד לא ישלוט הרעה [רעה] בעלמא. יג ליג דא. יד יומוי. טו ליג ואוף הכי; איה (אה"ל). טז כיון דאיהו מיד שרא דינא על עלמא. יז שרי (אה"ל). יח דינא על עלמא. יט שריא. כ חייהם וגו'.

וישב יעקב	הסולם	מאמר
מפני הרעה, זה הוא היצר הרע. שהסית והדיח את העולם.	לב וגו'. הצדיק אבד, בזמן שהקב"ה מסתכל בעולם, והעולם אינו כראוי להיות, והדין נזדמן לשרות על העולם, אז לוקח את הצדיק הנמצא ביניהם, כדי שהדין ישרה על כל האחרים, ולא יהיה מי שיגין עליהם.	
יז) ת"ח יעקב שלימו וכי: בוא וראה, יעקב בחר שבאבות היה, והוא היה עופד להמצא בגלות. אבל מתוך שהוא צדיק נעצר הדין, ולא שלט בעולם, כי כל ימיו של יעקב לא שרה הדין על העולם, והרעב נתבטל.	טו) דהא כל זמנא וכי: כי כל זמן שהצדיק שורה בעולם, אין הדין יכול לשלוט על העולם מאין לנו זה, ממשא שכתוב, ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו וגו'. ומשום זה הקב"ה לוקח את הצדיק מביניהם ומעלה אותו מן העולם, ואז נפרע ומקבל את שלו. סוף הכתוב, כי מפני הרעה נאסף הצדיק, פירושו, מסרם שיבא הרע לשלוט בעולם נאסף הצדיק. פירוש אחר, כי	
יח) ואוף הכי ביומוי וכי: וכפו כן בימיו של יוסף, שהוא צורתו של אביו, לא היתה נמצאת הגלות, משום שהוא הגין עליהם כל ימיו, כיון שהוא מת, מיד שרתה עליהם הגלות, כמש"א, וימת יוסף וגו', ונסמך לו הבה נתחכמה לו. וכתוב, וימררו את חייהם וגו'.		טווא"י דף ק"פ ע"א

יט) כגוונא דא, בכל אתר ה' דשריא זכאה י בעלמא, בגיניה קודשא בריך הוא יגין על עלמא, וכל זמנא דאיהו קיים, דינא לא שריא על עלמא. והא אתמר.

כ) תא חזי, וישב יעקב בארץ מגורי אביו, מאי מגורי אביו, כד"א מגור מסביב, דכל יומי הוה דחיל והוה בדחילו. וישב י' יעקב בארץ מגורי אביו. רבי אלעזר אמר, דאתקשר ויתיב, בההוא אתר דאחאחיד בחשך. ארץ מגורי אביו דייקא. בארץ כנען, אתקשר אתרא באתריה. מגורי אביו: דא דינא קשיא. בארץ מגורי אביו, כמה דאתמר ההוא דינא רפיא, ד' דאיהי ארץ, דאתאחיד י' מן דינא קשיא, וביה אתישב יעקב, ואתאחיד ביה. ו
 כא) "אלה תולדות יעקב יוסף וגו', בתר דאתישב י' יוסף ביעקב. ואזווג שמשא בסיהרא, כדין י' שרא למעבד תולדות, ומאן איהו דעביד תולדות, אהדר ואמר יוסף, דהא ההוא נהר דנגיד ונפיק, איהו עביד תולדות, בגין דלא י' פסקין מימיו לעלמין, ואיהו עביד תולדות בהאי ארץ, ומניה נפקין תולדות לעלמא.

מסורת הזהר

א) ביא קל"ז ציון א'.

חלופי גרסאות ה' דשרא; דזכאה שריא. כ על עלמא; על עלמא וא חו קיים דינא לא שריא על עלמא ול"ג מן בגיניה עד קיים (אה"ל), נ יעקב וגו'. ד ל"ג דאיהי ארץ. ס מנו. ו מוסף והתיא (וההוא) ארץ איהי אספקריא (אספקריאה) דלא נהרא. ז ל"ג יוסף; יעקב ול"ג יוסף, ח שריא. ט פסקי.

וישב יעקב

הכולם

מאמר

דין קשה מאד, כי ה"ס חטא דעץ הדעת כנודע, אמנס הנוקבא, שהארתה היא בבחינת אור נקבה המאירה רק ממטה למעלה ואינו נמשך למטה. ע"כ אפילו כטרם שנכללה בימין, אין בה דין קשה אלא דין רפה. (ננ"ל וישלח דף פ' ד"ה ביאור ע"ש) וז"ש בארץ מגורי אביו וכו' ההוא דינא רפיא וכו' וביה אתישב יעקב. שהוא נתישב בארץ, שה"ס הנוקבא, והיא רק דינא רפיא. ולא דינא קשיא כמגורי אביו.

יט) כגוונא דא וכו': כעין זה, בכל מקום שנמצא צדיק בעולם, הקב"ה מגין על העולם בשבילה, וכל זמן שהוא חי, אין הדין שורה על העולם. וכן למדנו.

כ) ת"ח וישב יעקב וגו': שאל מהו מגורי אביו, ומשיב, הוא כמ"ש שאתה אומר מגור מסביב, כי כל ימיו היה מתיירא והיה בפחד. וישב יעקב, רבי אלעזר אמר, שנתקשר וישב במקום ההוא שנחאחיד בחשך. בארץ מגורי אביו הוא בדיוק. כלומר, מלמדנו, שהמגור ופחד הוה הוא של אביו יצחק שהוא קו שמאל. בארץ כנען, נקשר המקום במקומו. פירוש, הנוקבא נקראת ארץ, ובעת שנקשרת בקו שמאל, שהוא אביו של יעקב, היא נקראת ארץ כנען. וז"ש, אתקשר אתרא באתריה שארץ כנען נקשרה במגורי אביו, שהוא קו שמאל. מגורי אביו, זה דין קשה. שה"ס קו שמאל דז"א, בארץ מגורי אביו, הוא כמו שלמדנו שארץ היא דינא רפיא. שהיא ארץ שנתאחדה ונמשכת מדין קשה, שהוא קו שמאל, ובה נתישב יעקב ונתאחז בה.

מאמר אלה תולדות יעקב
 כא) אלה תולדות יעקב יוסף וגו': אחר שנתישב יוסף ביעקב, והשמש, שהוא ז"א, נזדווג עם הלבנה, שהיא הנוקבא, אז התחיל להוליד תולדות. ומי הוא העושה תולדות, חזר הכתוב ואמר, יוסף, כי אותו הנהר הנמשך ויוצא מעדן, שהוא יסוד המכונה יוסף, הוא העושה תולדות, משם שמימיו אינם נפסקים לעולם.
 פירוש, כי נשמות ישראל נולדות מזווג זו"ן. אבל אין ז"א מוליד נשמות מטרם שעולה ומלביש לאו"א, שזווגייהו לא פסיק לעלמין, שאז משיג יסוד גדולות, המכונה יוסף

פירוש, אור ז"א הוא מלמעלה למטה, ולפיכך אם הקו שמאל מאיר בו נמשך ממנו (דמו"י דף ק"ט ע"א)

כב) דהא שמשא, אע"ג ^א דאתקרב בסיהרא, לא עביד איבין, בר ההוא דרגא דאקרי צדי"ק, ויוסף איהו דרגא דיעקב למעבד איבין, ולאפקא תולדות יעקב, ובג"כ כתיב, אלה תולדות יעקב יוסף.

כג) אלה תולדות יעקב יוסף, כל מאן דהוה מסתכל בדיוקנא דיוסף, הוה אמר, דדא י הוא דיוקנא דיעקב. ת"ח, דבכלהו בני יעקב, לא כתיב אלה תולדות יעקב ראובן, בר יוסף, דדיוקניה דמי, לדיוקנא דאביו.

כד) בן שבע עשרה שנה. אמר רבי אבא, רמז ליה קודשא בריך הוא דהא כד אחאביד מניה יוסף, בן שבע עשרה שנין הוה, וכל אינון י יומין דאשתארו, דלא חמא ליה ליוסף, הוה בכי ו על אינון שבע עשרה שנין, וכמה דהוה בכי עליה, קודשא בריך הוא יהב ליה, שבע עשרה שנין אחרנין, דאתקיים בארעא דמצרים, בחדו ביקרא ובשלימו דכלא, ו בריה יוסף הוה מלכא, וכל בנוי קמיה הו, אינון שבע עשרה שנין, הו חיינ לגביה, ובג"כ בן שבע עשרה שנה הוה איהו, כד אתאביד מניה.

חלופי גרסאות ^א דאתקרב. ז י"ג מן אלה עד כל. ג איהו. ד י"ג דהא; דכר וליג דהא. ס שנין. ו ליג על. ז יוסף בריה.

אלה תולדות יעקב

הסולם

מאמר

כג) אלה תולדות יעקב יוסף וכו': פירוש אחר, כל מי שהיה מסתכל בצורת יוסף היה אומר שזו היא צורתו של יעקב. בוא וראה, שבכל בני יעקב לא כתוב כזה, כגון אלה תולדות יעקב ראובן או שמעון וכו', רק ביוסף, שכתוב אלה תולדות יעקב יוסף. הוא משום שצורתו היתה דומה לצורת אביו. פירוש, כמו שיעקב שה"ס ת"ת הוא קו אמצעי המכריע בין ב' הקוין שמחזה ולמעלה, שהם חסד וגבורה, כן יוסף, שה"ס יסוד, הוא קו אמצעי ומכריע בין שני הקוין שמחזה ולמטה, דהיינו בין נצח והוד. הרי שזה וזה צורתם שוה, ששניהם צורת קו אמצעי ומכריע בין הקצוות.

כד) בן שבע עשרה שנה: אמר ר' אבא, הקב"ה רמז לו, שבעת שנאבד יוסף היה בן שבע עשרה שנה, וכל אלו תימים שנשארו אחר שהיה בן שבע עשרה שנה, שלא ראה את יוסף, היה בוכה על אלו שבע עשרה שנה, וכמו שהיה בוכה עליהן, נחן לו הקב"ה שבע עשרה שנה אחרות, שחי בארץ מצרים, בשמחה, בכבוד, ובכל השלמות, בנו יוסף היה מלך, וכל בניו היו לפניו, אלו שבע עשרה שנה היו נחשבות לו חיים, וע"כ משמיענו הכתוב, כי בן שבע עשרה היה יוסף כאשר נאבד ממנו.

פירוש, היסוד, שה"ס יוסף, מכונה שבע עשרה שנה, מטעם שיש בו סוד לחם משנה, שפירושו אור החכמה ואור החסדים, שהוא חכלית השלמות, והנה אור החכמה שבו מרומז

במספר

יוסף, וכן נקרא נהר יוצא מעדן, ששפעו אינו נפסק לעולם. וז"ש בחר דאזישב יוסף ביעקב ואודווג שמשא בסיהרא, אחר שז"א המכונה יעקב עלה והלביש לאו"א עלאין שאז מתישב יוסף, שהוא יסוד דגדלות, ביעקב, שהוא ז"א, ושמשא מזווג בסיהרא, כרין שרא למעבד תולדות, אז מתחיל להוליד תולדות, ולא מקודם לכן, ומאן איהו דעביד תולדות אהדר ואמר יוסף, שהוא יסוד דגדלות, שז"א משיגו בעת עליתו לאו"א שהוא מכונה אז ונהר יוצא מעדן, דלא פסקין מימיו לעלמין, כמו או"א עלאין דזווגיהו לא פסיק לעלמין.

כב) דהא שמשא אע"ג וכו': כי השמש שהוא ז"א, אע"פ שנתחבר בלבנה, שהיא הנוקבא, אינו עושה פירות משום מדרגה רק מאותה מדרגה הנקראת צדיק, דהיינו יסוד, וכן נקרא יוסף, שהוא המדרגה של יעקב לעשות פירות ולהוציא תולדות לעולם, ומשום זה כתוב, אלה תולדות יעקב יוסף.

פירוש, המדרגה האחרונה של ז"א, המכונה צדיק או יסוד, היא הנושאת את המסך שעליו מכה אור העליון ואו"א עולה ומלבישו, שבדרך זה נאצלות כל הקומות והמדרגות וז"ש לא עביד איבין בר ההוא דרגא דאקרי צדיק ויוסף, כי הוא הנושא אל המסך, להיותו מדרגה האחרונה, כמבואר.

(דפו"י ק"ס ע"א)

כה) רבי חייא פתח ואמר, * לכן אנשי לבב שמעו לי חליה לאל א' מרשע ושדי מעול. כי פעל * אדם ישלם ב' לו וכארח איש ימציאנו. תא חזי, כד ברא קב"ה עלמא, עבד ליה על דינא, ועל ג' דינא אחקיים, וכד ד' עובדין דעלמא, אינון ה' קיימין בדינא, בר דקב"ה בגין לקיימא עלמא ולא יתאכיד, פריש עליה רחמי, ואינון רחמי ו' מעכבי לדינא, דלא ז' ישתצי עלמא, ועל רחמי אתנהיג עלמא, ואחקיים בגיניה.

כו) ואי תימא דקודשא בריך הוא עביד דינא ח' בכר נש בלא דינא, הא אתמר, דכד דינא ט' שריא עליה דבר נש, כד איהו זכאה, בגין רחימותא י' דקב"ה ביה י"א איהי, כמה דאתמר, דהא קב"ה רחים י"ב עליה ברחימו, לקרבא ליה לגביה, מתבר גופא, בגין לשלטאה נשמתא, וכדין אתקריב בר נש לגביה ברחימו, כדקא יאות. ונשמתא שלטא, י"ג וגופא אתחלש.

כז) ובעיא גופא י"ד חולשא, ונפשא ט"ו תקיפא, ט"ז דאתתקף בתקיפו, וכדין איהו רחימא דקב"ה. כמה דאמרו חברייא, יהב קב"ה לצדיק צערא בעלמא דין, בגין למזכי ליה לעלמא דאתי.

מסורת הזהר

(א) (איוב ל"ד) ח"ב קעו.

חלוסי גרסאות א' מרשע וגוי ול"ג ושדי מעול, ב' לו וגוי, ג' דא, דעובדי, ה' קיימי, ו' מעכב, ז' ישי, ח' ל"ג בכר נש, ט' מוסיף שריא בעלמא, י' דיליה, י"א איהו, י"ב ליה, י"ג ואחלש גופא, י"ד חלשא, ט"ו חוקמא, ט"ז דיתתקף.

מאמר

הסולם

כי פעל אדם ישלם לו

כה) רבי חייא פתח וכו': ר"ח סתח ואמר, לכן אנשי לבב שמעו לי וגוי, בוא וראה כאשר ברא הקב"ה את העולם עשה אותו על דין, והוא מתקיים על דין, וכל מעשי העולם מתקיימים על דין, מלבד שבכדי לקיים העולם שלא יאבד, הקב"ה פורש עליו רחמים, ורחמים האלו מעכבים את הדין שלא יכלה את העולם, והעולם מתנהג ברחמים ומתקיים על ידו.

כו) ואי תימא וכו': ואם תאמר, שהקב"ה עושה דין באדם בלי משפט, הרי למדנו, כשהדין שורה על האדם, והוא צדיק, הוא משום אהבת הקב"ה אליו, כמו שלמדנו, כאשר הקב"ה מרחם על האדם באהבה, לקרבנו אליו, משבר הגוף בשביל להשליט את הנשמה, ואז מתקרב האדם אליו באהבה כראוי, והנשמה שולטת באדם, והגוף נחלש.

כז) ובעיא גופא וכו': וצריך האדם לגוף חלש, ולנפש חזקה שתתגבר בגבורה, ואז הוא אוהבו של הקב"ה, כמו שאומרים החברים, שהקב"ה נותן צער אל הצדיק בעולם הזה, בשביל לזכותו לעולם הבא.

וכד

במספר שבע להיותו מאיר רק ממטה למעלה בסוד אור הנוקבא הנקראת שביעי, וחסרה ג' דג"ר. ואור החסדים שנו מרומז במספר עשרה, להיותו מאיר ממעלה למטה וע"כ המספר שלם. וז"ש, רמז ליה קב"ה, דהא כד אתאכיד מניה יוסף בן שבע עשרה שנין הוה, דהיינו שרמז לו שיעיר שלמות מדרגתו של יוסף, שהוא שבע עשרה שנה, הכולל כל השלמות הן חכמה והן חסדים כנ"ל. וע"כ, וכל אינון יומין וכו' הוה בכי על אינון שבע עשרה שנין, דהיינו על מדרגתו הגדולה של יוסף שנאכדה ממנו, וכמה דהוה וכו' יהב לו שבע עשרה שנין אחרנין, דהיינו אחר שמצא שוב את יוסף, במצרים. אינון שבע עשרה שנין הוו חיין לגביה, כי אור החכמה נבחן לאור חי"ה, בסו"ה החכמה תחיה את בעליה, וכיון שסוד שבע עשרה שנין כולל גם חכמה, ע"כ יחשבו לו חיים, משא"כ בשעה שנאבד יוסף, שהיה לו אז אור חסדים בלי חכמה, לא נחשבו לו לחיים, וכן בטרם שנולד יוסף, וזהו שמשמיענו הכתוב, יוסף בן שבע עשרה שנה.

(רמזי דף ק"מ ע"א *) דף ק"מ ע"ב

כח) וכד נשמתא חלשא, וגופא תקיפא, איהו שנאיה דקב"ה, דלא אתרעי ביה, לא יהיב ליה צערא בהאי עלמא, אלא אורחוי מתתקנו, והוא בשלימו יתיר. בגין דאי עבד צדקה, או טיבו, קב"ה משלם ליה אגריה בהאי עלמא, ולא יהוי ליה חולק בההוא עלמא, ודא הוא דתרגם אונקלוס * ומשלם לשונאיו וגו', ומשלם לשנאוהי טבוון דאינון וגו', ובג"כ הוה זכאה דאתבר דתדר, איהו רחימא דקב"ה, והני מלי, כד בדק ולא אשכח חובא בידיה, ד דאתענש עליה.

כט) הכא אית לאסתכלא בכמה סטרין, חד, דהא חמינן דשכינתא לא שריא באתר עציבו, אלא באתר דאית ביה חדוה, אי חדוה לית ביה, לא שריא שכינתא בההוא אתר, כד"א ד ועתה קחו לי ס מגנן והיה כנגן המנגן ותהי עליו י רוח אלהים, דהא ז שכינתא, ודאי לא שריא באתר עציבו. ח מנלן, מיעקב, דבגין דהוה עציב עליה דיוסף, אסתלקת שכינתא מניה, כיון דאחא ליה חדוה ס דבשורה דיוסף, מיד ז ותחי רוח יעקב י אביהם. הכא בהאי זכאה דאתבר, כיון דאיהו חלשא. ואתבר במכאובין, אן הוא חדוה, דהא איהו בעציבו, יא ולית עמיה חדוה כלל.

ל) וחד, דהא חמינן, כמה רחימין הוו צדיקיא קמי קודשא בריך הוא, ולא אתברו במרעין, ולא במכאובין, ולא אתחלש גופא דלהון לעלמין, אמאי לאו אלין כאלין, דאלין אתברו, ואלין י קיימי בגופייהו, כדקא יאות.

מסורת הזהר

א) ב"א דף ר' ציון א'. ב) (מלכים ב' ג') ח"א. רטו: ח"ב מה. ת"ז תי"א כו: ח"ג כח: חסס קיט. ג) (בראשית מ"ה) ח"א קצ: רו: רי. רטו: רסא: ח"ב כה:

חלופי גרסאות א ארחוי. ב איהו. ג מסיף ביה תדיר; תדירא. ד לאתענשא. ה מגנן וגו'. ו יד הי. ז ודא שכינתא. ח ומנלן. ט מבשורה. י ליג אביהם. יא ולא. יב קיימו.

<p>מאמר</p> <p>כח) וכד נשמתא חלשא וכו': וכשהנשמה היא חלשה, והגוף חזק, הוא שונאו של הקב"ה, שאינו חפץ בו, ואינו נוחן לו צער בעולם הזה, אלא דרכיו ישרים, והוא בכל השלמות, משום, שאם עושה צדקה או מעשים טובים, הקב"ה משלם שכרו בעולם הזה, ולא יהיה לו חלק לעולם הבא, וזהו שתרגם אונקלוס, ומשלם לשונאיו וגו', ומשלם לשנאוהי טבוון דאינון קדמוהי, בחייהון, לאובדהון, ומשום זה, צדיק ההוא השבור חמיד, הוא אוהבן של הקב"ה, והדברים אמורים, רק באם בדק ולא מצא בידו שום חסא שיענש על ידו.</p>	<p>הכולם</p> <p>בו שמחה לא תשרה השכינה במקום ההוא. כמו שאתה אומר, ועתה קחו לי מגנן וגו', כי ודאי שהשכינה אינה שורה במקום עצבות. מאין לנו זה, מיעקב, שמשום שהיה מתאבל על יוסף נסתלקה השכינה ממנו, כיון שבאה לו השמחה של בשורת יוסף, מיד, ותחי רוח יעקב אביהם. ולפי זה קשה, כאן באותו צדיק השבור מצרותיו, כיון שהוא חלש ונשבר במכאובים, איפה הוא השמחה, הרי הוא בעצבות ואין עמו שמחה כלל.</p>
--	---

ל) וחד, דהא חמינן וכו': ועוד אחד יש להסתכל, הרי אנו רואים, כמה אוהבים וצדיקים היו לסני הקב"ה, ולא נשברו במחלות ולא במכאובים ולא נחלש גופם לעולם, למה אין אלו כאלו, כלומר, מה נשחזו אלו מאלה, שאלו נשברו, ואלו עומדים בגופם כראוי.

וא"ת

כט) הכא אית לאסתכלא וכו': יש כאן להסתכל בכמה צדדים, אחד, כי אנו רואים שהשכינה אינה שורה במקום עצבות אלא במקום שיש בו שמחה, ואם אין (וסרי דף ק"ט ע"ב)

וישב

לא) וא"ת, דהא אל"ן דקיימו ^א בקיומא ^ב כדקא יאות, בגין דאינון צדיקי בני צדיקי ^ג אינהו, כמה דאיקמוה, ואל"ן אחרנין, צדיקי, ולא בני צדיקי, הא קא חמינון, צדיקי בני צדיקי, דהא אכוי דדין זכאה בר זכאה, ואיהו זכאה, אמאי אתבר גופיה במכאובין, וכל יומי בצערא.

לב) אלא הכא רזא איהו ^ד דהא כל עובדוי דקב"ה ^ה בקשוט וזכו ^ו כי פועל אדם ישלם ^ז לו וכארח איש ימציאנו. אשכחנא בספרי קדמאי, רזא חדא, ולגביה רזא אחרא, חד ^ח דאיהו תרין, דהא ^ט אית זמנין, דסיהרא איהי בפגימו, ושריא בדינא, ושמשא לא אשתכח גבה, ובכל זמנא ^י ובכל שעתא, אית לה לאפקא נשמתין ^{יא} בכני נשא, כמה דלקטא בקדמיתא, ואפיקת לון השתא, בזמנא דאיהי קיימא בדינא, האי מאן דנקיט לה בההוא זמנא, ליהוי תדיר ^{יב} בגרעותא, ומסכנותא אזלא לגביה, ואתבר תדיר בדינא, כל יומי ^{יג} דבר נש, בין חייבא, בין זכאה, בר דצלותא, בטיל כל גזרי דינין, ויכיל לסלקא בצלותא.

לג) וההוא זמנא דקיימא ההוא דרגא בשלימו, וההוא נהר דנגיד ונפיק אשתמש בה, כדין ^{יד} ההוא נשמתא, דנפקת ואתדבקת ביה בההוא ב"נ, ההוא ב"נ אשתלים בכלא, בעותרא, ^{טו} בכנין, בשלימו דגופא. לד) וכלא בגין ^{טז} ההוא מזלא, דנגיד ונפיק, ואתחבר בההוא דרגא, ^{טז} לאשתלמא ביה, ולא תברכא מניה, ועל דא, כלא במזלא תליא מלתא. ^{יז} ועל דא תנינו, ^{יח} בני חיי ומוזני, לאו בזכותא תליא מלתא, אלא במזלא תליא

מסורת הזהר

(א) (איוב ל"ד) ח"ב לג. ח"ג קעו. (ב) בני חיי ומוזני: כ"ב ע"א ציון ב'.

חלוסי גרסאות א בקיומיהו (אה"ל). כ כדקיאות. ג ל"ג אינהו. ד ל"ג דהא; דכל. ה קשיט. ו מוסיף ההיד כ. ז לו וגו'. ח דאינון. ט זמנין אית. י וכל. יא רבני. יב כנריעותא. יג ל"ג מן דבר ער בר. יד ההיא. טו מוסיף בכנין ובחיי. טז לאשלמא לה (אה"ל). יז כמה דתנין.

מאמר

הסולם

כי פועל אדם ישלם לו

מתחילה מן ז"א, בכל זמן ובכל שעה. וע"כ היא מוציאה עתה הנשמות גם בשעת הגרעון בזמן שנמצאת בדין, וכל מי שמקבל אותה בזמן ההוא, יהיה תמיד בגרעון. ועניות נמשכת לו, ונשבר תמיד בדין. וכן הוא בכל ימיו של האדם ההוא. בין צדיק ובין רשע. מלבד החפלה. המבטלת לכל גזרות הדינים, ויכול האדם להעבירם בתפלה.

לג) וההוא זמנא וכו': ובזמן ההוא שאותה המדרגה, דהיינו הנוקבא, נמצאת בשלמות, ונהר ההוא הנמשך ויוצא מעון, שהוא יסוד, משתמש בה, אז, אותה הנשמה היוצאת מהנוקבא, ומתדבקת באדם, הנה האדם ההוא נשלם בכל, בעושר, בכנים, בשלימות הגוף.

לד) וכלא בגין וכו': וכל זה הוא בשביל מזל ההוא שהוא יסוד, הנמשך ויוצא ומתחבר

לא) וא"ת דהא וכו': ואם תאמר, כי אלו הנמצאים בקיומם כראוי, הוא משום שהם צדיקים בני צדיקים כמו שבארוהו, ואלו האחרים, שגופם נשבר, הם צדיקים ולא בני צדיקים. הרי אנו רואים. צדיקים בני צדיקים, ואשר אפילו אביו היה צדיק בן צדיק והוא צדיק ומ"מ גופו נשבר כמכאובים ולמה נשבר גופו במכאובים, וכל ימיו הוא בצער.

לב) אלא הכא רזא וכו': אלא כאן הוא סוד, שהרי כל מעשיו של הקב"ה הם באמת וצדק. כי פועל אדם ישלם לו וכארח איש ימציאנו. ומצאתי בספרי הראשונים סוד אחד, ועמו מתגלה סוד אחר, סוד אחד שהוא שנים. כי יש זמנים שהלבנה דהיינו הנוקבא, היא בגרעון, ונמצאת בדין, והשמש, שהוא ז"א, אינו נמצא אצלה, ובכל זמן ובכל שעה יש לה להוציא נשמות לבני אדם, כמו שלקטה אותן

(דפו"י דף ק"ט ע"ב * דף קפ"א ע"א)

מלתא, דהא בזכותא לאו איהו, ה' אלא עד דאתמליא ב' ואתנהיר מן מזלא.

דה) ובגין כך, כל אינון דאתברו בהאי עלמא, ואינון זכאי קשוט, כלהו אתברו בהאי עלמא, ואתדנו בדינא, מ"ט, בגין ב' דההיא נפשא גרמא להו, ועל דא, חייס עלייהו קב"ה לעלמא דאתי.

חלופי גרסאות ה' ל"ג אלא, ז' ואתנהיר, ג' דההוא.

מאמר	הסולם	כי פעל אדם ישלם לו
<p>ומתחבר במדרגה ההיא, דהיינו הנוקבא, להשתלם בו, ולהתברך ממנו. ועל כן הכל תלוי במזל. ועל כן למדנו בניס חיים ומזונות אין הדבר תלוי בזכות אלא במזל תלוי הדבר. כי אין הוא בזכות, אלא עד הנוקבא מתמלאה ומאירה מן המזל שהוא יסוד.</p>	<p>דינים (כנ"ל דף ו') אות כ' בניאור הכתוב, ארץ מגורי אביו ע"ש) ובכל זמנא ובכל שעחא אית דה לאפקא נשמתין בכני נשא, דהיינו שמוציאה בשמות לבני אדם מכל קו שבג' הקוין ימין שמאל ואמצע, הכוללים כל הזמנים ועתים שבעולם, שה"ס כ"ח עתים (שכספר קהלח ג'), כמה דלקמא בקדמתא כמו שלקטה את הנשמות מתחילה, שלקטה אותן מג' דוכתי, שהם ג' קוין, כן היא משפעת אותן לבני אדם, וע"כ ואפיקת לון השתא בזמנא דאיהו קיימא בדינא, שהיא מוציאה נשמות מקו שמאל, שהיא עומדת אז בדין ובגרעון, האי מאן דנקיט לה בההוא זמנא, דהוי הדיר בגרעותא וכו' כל מי שמקבל נשמה בזמן ההוא, דהיינו בזמן שליטת קו שמאל בנוקבא, הוא נמצא בהכרח בגרעון ודינים הנמשכים מקו שמאל, בין חייבא ובין זכאה, בין אם האדם המקבלה הוא רשע בין אם הוא צדיק, אכן יש ביניהם הפרש גדול, כי אדם רשע שיש לו נפש מקו שמאל, הוא מתדבק בו ואינו יוצא ממנו לעולם, אבל אדם צדיק שיש לו נפש מקו שמאל, הנה מכת הדינים והיסורים המגיעים לו מקו השמאל, הוא מודרך ויוצא ממנו ומתקשר בקו ימין וזוכה לאהבת ה' הנמשכת מקו ימין, ולעולם הבא. כמ"ש להלן (באות ל"ו) ועל דא חייס עלייהו קב"ה לעלמא דאתי.</p>	<p>ו"ש וההוא זמנא דקיימא ההוא דרנא בשלימו וכו', דהיינו בעת שליטת קו אמצעי והיא בזוג עם ז"א, ההוא בר נש אשתלים ככלא, וכו' כי הוא מושלם מכל הבחינות הן מימין והן משמאל וז"ש ובגין כך כל אינון דאתברו וכו' בנין דההיא נפשא גרמא להו, ועל דא חייס עלייהו קב"ה לעלמא דאתי, ומיושב היטב הקושיא למה יש צדיקים שהם ביסורים ויש שהם בשלימות, כי אלו שהם בשלמות הוא משום שקבלו נשמתם מן הנוקבא בעת</p>
<p>לה) ובגין כך כל אינון וכו': ומשום זה כל אלו שנשברו בעולם הזה, והם צדיקי אמת, כולם נשברו בעולם הזה, ונידונים בדין, מסעם שנפש ההיא שקבלו מהנוקבא כהיתה בגרעון גרמה להם, וע"כ חס עליהם הקב"ה לעולם הבא.</p>	<p>ביאור המאמר, הוא סובב על הכתוב, כי פעל אדם ישלם לו וגו', ומבאר שמה שאנו רואים שדינים שורים גם על אדם צדיק, אע"פ שלא חטא כלום, הוא בגין רחימותא דקב"ה ביה איהו, דהא קב"ה רחים ליה ברחימו לקרבא ליה לגביה, (באית כ"ו) שהיסורים מקרבים אותו לאהבת ה', ועל זה מקשה ב' קושיות, א) אם גופו של הצדיק הוא ביסורין, א"כ הוא בעצבות, ואין השכינה שורה רק, כשאדם הוא בשמחה, ב) דרי אנו רואים צדיקים, שזכו לאהבת ה' אף על פי שלא היו להם יסורים, כלל, ומה נשתנו אלו מאלו, ואין לתרץ שאלו שזכו לאהבת ה' בלי יסורים הוא מחמת היותם צדיקים בני צדיקים, כי אנו מוצאים אפילו בנו של צדיק בן צדיק שהיה כל ימיו ביסורים, ומשיב (באות ל"ב) אשכחנא בספרי קדמאי רוא חדא ולגביה רוא אחרא, שהם אמרו סוד אחד, דהיינו למה נמצאים צדיקים שהם ביסורים וצדיקים שהם ככל השלמות, ואגב זה מובן ג"כ סוד אחר, דהיינו, שבו מתישב גם מה שהקשה, הרי אין השכינה שורה על האדם מתוך עצבות, (באות כ"ט) חד דאיהו תריין, תירוץ אחר שיש בו ב' תירוצים על ב' הקושיות.</p>	
<p>וזה אמרו (באות ל"ב) דהא אית זמנין דסיהרא איהו בפנימו וכו', דהיינו בזמן שהנוקבא דבוקה בקו שמאל, שאז שורים בה (דפו"י דף קפ"א ע"א)</p>		

(זו) רבי אלעזר אמר, כל מה דעביד קב"ה, בדינא איהו, בגין לדכאה לההיא נפשא, לאייתאה לה לעלמא דאתי, ה' דכל י' עובדוי י' דקב"ה, אינון בדינא וקשוט, ובגין לאעכרא מניה ההוא וזהמא, דקבילת בהאי עלמא, וע"ד אתבר ההוא גופא ואתדכיאת נפשא, ובגין כך, קב"ה עביד לההוא זכאה, דיסבול יסורין ומכאובין בהאי עלמא, ויתנקי מכלא ויזכה לחיי עלמא. ועד דא כתיב " יי' צדיק יבחן ודאי והא אתמר.

(לז) ר"ש פתח, י' אך אל הפרכת לא יבא ואל המזבח לא יגש כי מום בו ולא יחלל את מקדשי כי אני יי' מקדשו. אך אל הפרכת לא יבא. ת"ח, בההיא שעתא דההוא נהר דנגיד ונפיק אפיק כל אינון נשמתין, ה' ואתעברת נוקבא, ה' כלהו קיימין לגו, י' בקורטא דלגו כסיטו קורטא.

דרך אמת

מסורת הזהר

ה' כולם עומדים לפני נמנוגות וכסוי שלפניו נחולק (תהלים י"א) ח"א ק"ט: קמ: ח"ב לג: ח"ג הניח הפנימי [כ"ל חך יסוד וע"ה לפנים. הכ"כ] יא. קסח. תק"ח כ' טג שלג. ב) ויקרא כ"א. וסס הכמות וישנון כהיכל המלך. ומלך קורטא פירוש

ניח כי כן חננומו כל החמלאים נהיהם כסף די. מליין קורטיהו סימא.

חלופי גרסאות ה' ובגין כך קב"ה כל עובדוי; מוסיף בגין דכל. י' עובדי. ג' ליג דקב"ה. ד' יגש וגו'. ה' ונוקבא אתעברת. ו' בקיפסא.

מאמר

הכולם

כי פועל אדם ישלם לו

בעת שהיא בווג עם היסוד, וא"ו שהם ביסורין הוא משום שקבלו נשמתם מן הנוקבא בעת שהיא בשליטת קו שמאל, שצריכים יסורים כדי להפרישם משמאל ולקרבת לקו ימין לזכות באהבת ה'. הרי שפעל אדם ישלם לו וכארה איש ימציאנו, כי אע"פ שאין להם חטא, מכל מקום כיון שיש להם נפש רק משמאל, והם מחוסרי השלמות. ע"כ הקב"ה האוהב אותם, מוציאם משם ע"י היסורין ומביאם לימין. ולסוד עוה"ב, שהיא הארת הבינה, וזוכים על ידיהם לכל השלמות.

ובזה מיושב גם קושיא הב' (באות כ"ט) שהקשו למה הקב"ה שולח עליהם יסורים, כיון שצדיקים המה וראוים להשראת השכינה, ואין השכינה שורה אם אינם בשמחה. ועתה מובן היטב שהיסורים מוכרחים להם כדי להפרישם משמאל, וכל זמן שלא נפרשו משמאל מוכרחים להיות בעצבות, והשכינה אינה שורה עליהם. וכמ"ש להלן (באות ל"ח) ואע"ג דנשמתין בעציבו ורא בחרוון, וז"ש לעיל (באות ל"ב) רוא חדא ולנכיה רוא אחרא, חד דאיהו תרין, כי ב' הקושיות מיושבים בזה.

(לו) ר' אלעזר אמר וכו': ר"א, כל מה שעושה הקב"ה הוא בדין, ואם מביא יסוריו על איש צדיק, הוא כדי לטהר את נפש החי, להביאה לעולם הבא, כי כל מעשיו של (דמויי דף קס"א ע"א)

בקורטא

לח) וכד סיהרא אתפגים, בההוא סטרא ^א דחויא בישא, כדין כל אינון נשמתין דנפקין, אע"ג דכלהו דכין, וכלהו ^ב קדישין, הואיל ^ג ונפלו בפגימו, בכל אינון אתרי דמטו אינון נשמתין, כלהו אתברו, ואתפגימו בכמה צערין, בכמה כאבין, ואילין אינון ^ד דאתרעי בהו קב"ה, לבתר דאתברו, ואע"ג דנשמתין בעציבו, ולא ^ה בחדוון.

חלוסי גרסאות ^א דחויא. ^ב קדיש. ^ג ונפלי. ^ד מוסיף נשמתין ואתרין דאתרעי; נשמתין אתרין; נשמתין דאתרין דפגימו (אינון); אתרין דפגימי דאתרעי (אהיל). ^ה ס בחדוון.

מאמר **הסולם** אך אל הפרכת לא יבא
 בקורטא דלנו כסיטו קורטא, דהיינו ג' כלים זה בתוך זה: קורטא, בסיטו, קורטא, וכיון שהנשכות, הן אורות מבינה, ע"כ הנוקבא מקבלתן בכלי הפנימי שבה, שהוא בחינת בינה. ומה שהזהר מכה כלי התיכון בשם בסיטו, שהוא לבוש משטיחים או טאפעטען על קירות הכית, אינו מכהו בשם קורטא. שהוא בית, הוא כי השם בית מיוחס רק לנוקבא, וע"כ כלי החיצון הנמשך מנוקבא עצמה, וכלי פנימי הנמשך מבינה, שהן שתיהן נקבות, מכה אותם קורטא. אבל כלי התיכון הנמשך מו"א, שהוא בחינת לבוש ולא בית, ע"כ מכה את הכלי שלו בשם כסיטו, שהוא רק לבוש אל הכית.

לח) וכד סיהרא אתפגים וכו': וכשהלבנה נפגמת מאותה הבחינה של נחש הרע, אז כל אלו הנשמות שיוצאות בעת ההוא, אף על פי שכולן טהורות, וכולן קדושות, כיון שיצאו בשעת הפגם, הרי בכל המקומות, דהיינו הגושים, שהנשמות מגיעות, כולם נשברים ונפגמים בהרבה צער ובהרבה מכאובים. ואלו הם, שהקב"ה רוצה ואוהב אותם אחר שנשברים, ואף על פי שהנשמות הן בעצבות ולא בשמחה. ביאור הדברים. יש ב' מיני פגם בלבנה שהיא הנוקבא, א) בעת שהיא בשליטת השמאל, שהיא בחינת חשך דאמא, שמבחינת פגם זה מדברים בספרי קדמאי (לעיל אות ל"ב) ב) מבחינת הנחש הרע שנגרם בחטא עץ הדעת בסוד לא זכי הא רע, שנגלה מדת הדין שבנוקבא מצמצום אע"פ שאינה ראויה לקבל האור, כמ"ש לעיל בהקדמת ספר הזהר דף צ"ט ד"ה אמאי עש"ה). וזהו שמדייק ר' שמעון, ואומר, וכד סיהרא אתפגים בההוא סטרא דחויא בישא, שהפגם היא מבחינת הנוקבא עצמה, מכח שנגלה, שאינה ראויה לקבל אור, על ידי הנחש הרע בחטא דעצה"ד. ופגם הזה אינו נוגע לנשמות שבחוכה כלל, כי הנשמות, הן נמשכות מבינה שעליה לא היה שום צמצום, ועם כל זה, גם הן נפגמו עם הנוקבא. וז"ש כל אינון נשמתין דנפקין אע"ג דכלהו דכין, (דמיון דף קס"א ע"א)

וכלהו קדישין, כי הפגם הזה נוגע רק לנוקבא לבדה, ולא לנשמות הבאות אליה מן הבינה כנ"ל, עכ"ז, הואיל ונפלו בפגימו, בכל אלו אתרי דמטו אינון נשמתין כלהו אתברי ואחפנימו, כי להיוחן בתוך הנוקבא נפגמו הנשמות ביחד עם הנוקבא, ודומות כמו שהיו חלק מנוקבא, וע"כ כשהן באות אהר כך ומתלבשות בחוך גוף בן אדם, אע"פ שהאדם הוא צדיק, נפגם גופו מפאת אותה הנשמה שנתלבשה בו.
 אמנם הדברים צריכים ביאור, כי איך אפשר לומר זה שהנשמה פוגמת את הגוף. והענין הוא שהוא תקון מיוחד בשביל הצדיק שעל ידי תקון זה, נעשה גופו של הצדיק מוכשר לקבל אורה הגדול של הנשמה, ותקון זה מחיל מבינה בסוד אמא אוזיפת לברתא מאנהא, כי הבינה ראתה שאין הנוקבא ראויה לקבל המוחין, אז העלתה אליה את הנוקבא ונתמעטה בסבתה לוי"ק חסר ראש, שנשארה במ"י ואתוון אל"ה הורידה אל הנוק, ומחוך שהנוקבא קבלה הקטנות של הבינה, הוכשרה אח"כ לקבל גם הגדלות שלה, (כמ"ש לעיל בהקדמת ספר הזהר דף כ' ד"ה וזה אמרו ע"ש היטב בכל ההמשך) וזסו"ה ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. כי עדן ה"ס חכמה, ונהר ה"ס בינה, וגן ה"ס מלכות, ואומר שע"כ יצא הנהר שהיא בינה מן העדן שה"ס חכמה, ונתמעט לוי"ק חסר ראש, הוא כדי להשקות את הגן, דהיינו ליתן מוחין לנוקבא, כי ע"י יציאה זו השפיעה הבינה הקטנות אל הנוקבא, ואחר שקבלה הקטנות שלה כבר ראויה לקבל גם הגדלות שלה, וע"כ מחיל ר"ש המאמר, בההוא שעתא דההוא נהר דנניד ונפיק וכו', כי הוא המכשיר לנוקבא לקבל הקטנות דאמא, שה"ס עיבור, ועי"ז יכולה לקבל גם הגדלות, ועל דרך זה אחר שנשלמה הנוקבא והיא רוצה להשפיע נשמות לבני אדם, אשר גופם נמשך מנוקבא מטרם תקינה, ואינם ראויים לקבל אור הנשמה, היא חוזרת ומתמעטת לבחינת וי"ק בלי ראש

ט) רזא דמלאה ^ה שריין כגוונא דלעילא, גופא אתפגים, ונשמתא לגו כגוונא ^ז דלעילא, ^י ודא כגוונא ^ז דדא, ובגין כך, אלין אינון דבעיין לחדתותי בחדתותא דסיהרא, ועל אלין כתיב * והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחות לפני אמר יי, כל בשר ודאי, דאלין יתחדתון בכלא. ובעיין לחדתותי בחדתותא דסיהרא.

מ) ואלין אינון ^ה בשותפותא חדא בסיהרא, פגימין בהווא פגימו דילה, ובגין כך איהי שריא בגווייהו תדיר, דלא שבקא לון, כדאי ^ז ואת דכא ושפל רוח, וכתיב ^ז קרוב יי לנשברי ^ו לב, לאינון דסבלי עם סיהרא ההוא פגימו, אינון קריבין לה תדיר, ועל דא להחיות לב נדכאים, באינון ^ז חיים דאתיין ^ח לה לאתחדתא. יהא לון חולקהון, אינון דסבלי עמה, יתחדתון עמה.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) ב"ב דף ל"ה ציון א'. ב) (ישעיה נ"ז) ח"א ריב. ח"ב פו: קנח: רלג. ח"ג ח. ט. ז: צא. ג) (תהלים ל"ד) ח"ב פו. ח"ג קצה.

ה) תקונים ק"ז:

חלוסי גרסאות ^א מוסיף הא שריין. ^ב כ"ג דלעילא ודא כגוונא (אה"ע). ^ג נ ודאי. ^ד דא. ^ה בשחופא. ^ו לב וגוי. ^ז חיון. ^ח ליה.

הסולם

מאמר

אך אל הפרכת לא יבא

והקטנות של הנשמה, כבר הם ראויים לקבל אורות וגדלות המושפעים בחדש ושבת, שה"ס אור החיה. וז"ש ועל ארין כתיב וכו'. ונודע שה' כלים יש בפרצוף, המכונים, מוחא, עצמות, גידין, בשר, עור, שה"ס כח"ב תו"מ. ומטרם שיהיה בפרצוף כלי דבשר אינו ראוי לאור החיה, (כמ"ש זה, לעיל בס' נח דף מ"ח ד"ה ונודע ע"ה) וז"ש כר בשר ודאי, דארין יתחדתון בכלא, כי כלי דבשר, כולה מיוחד להמשכת אור החיה. הנמשך בחדש ושבת, משא"כ הכלים מוחא עצמות גידין, מקבלים רק חלק מאור הוה, כי הם מיוחדים בעיקר לג' אורות נר"נ.

ראש, שה"ס הפגם של נחש הרע כנ"ל, שעי"ז נפגמות גם הנשמות שבה כנ"ל, ומשפעת את נשמות הפגומות לבני אדם, כדי שגופם יקבל את הפגם והקטנות של הנשמות. ואז נעשו הגופים מוכשרים לקבל גם את אור גדלות הנשמות. והבן היטב. הרי שענין הפגם הזה, אשר הנשמות סוגמות את הגופים, הוא לתקן הגוף להכשירו לקבל אור הגדלות.

וז"ש ואילין אינון דאתרעי בהו קב"ה לבתר דאתברו, כי אחר שהגוף נשבר ע"י הפגם והקטנות של הנשמה, שנעשה בזה כלי לקבל גם את הגדלות של הנשמה, אז רוצה בהם הקב"ה. מה שאין כן בטרם שהגוף נשבר מחמת פגם הנשמה, אינו רוצה בהם הקב"ה. כי אינו ראוי לקבל אור הנשמה, להיותו נמשך מן הנוקבא מטרם תקונה, שצמצום א' רוכב עליהם כנ"ל.

מ) ואלין אינון בשותפותא וכו': ואלו הציריכים הם בשותפות תמיד עם הלבנה, שהיא הנוקבא, ופגומים באתו פגם שלה, דהיינו פגם מקטנות הבינה, כמ"ש לעיל, שצ"כ היא דאוויה לאור גדלות הבינה, ומשום זה היא שורה תמיד בתוכה ואינה עוזבתם, כמש"א, ואת דכא וגו'. וכחוב קרוב ה' לנשברי לב, היינה, לאלו שסבלו עם הלבנה אותו הפגם, מקטנות הבינה, הם קרובים אליה תמיד, כי זוכים מחמת זה לקבל גם מגדלות הבינה. וע"כ להחיות לב נדכאים באלו החיים הבאים אל הנוקבא להתחדש דהיינו אור החיה, יהיה להם חלקם. כי אלו שסבלו עמה יתחדשו עמה, כי מחמת שקבלו הקטנות מקבלים ג"כ הגדלות כנ"ל.

לט) רזא דמלאה שריין וכו': סוד הדבר, ששורים כמו למעלה, בנוקבא, שהגוף נפגם ובסנימיתו הנשמה, כמות שהיא בנוקבא, אשר בנוקבא הפגומה שירה הנשמה, כן כאן שורה הנשמה גוף הפגום, וזה כעין זה. ומשום זה, אלו הם הציריכים להתחדש בהתחדשות הלבנה. ועל אלו כתוב, והיה מדי חדש וגו' יבא כל בשר וגו', כל בשר, ודאי, כי אלו יתחדשו לגמרי וציריכים להתחדש בהתחדשות הלבנה. פירוש, כי לאחר שגופם קבלו הפגם

(דמו"ז דף קס"א ע"א)

מא) ואלין אקרין יסורין של אהבה, של אהבה אינון, ולא מניה א דהוא ביני. של אהבה אינון, דאתפגם נהורא של אהבה זוטא, דאתדחייא מאהבה רבה. בגין כך אלין אינון חברים ד משותפים בהדה. זכאה חולקהון בעלמא דין, ובעלמא דאתי, דאינון זכו להאי, למהוי חברים בהדה, עדייהו כתיב * למען אחי ורעי וגו'.

מב) פתח ואמר, ד הנה ישכיל י עבדי ירום ונשא וגבה מאד. זכאה חולקהון דצדיקייא, דקביה גלי לון ארחי דאורייתא, למהך בהו. ת"ח, האי קרא רזא עלאה איהו, הנה ישכיל עבדי ואוקמוה. אבל ת"ח, כד ברא קב"ה עלמא, עבד לה ו לסיהרא, ו ואזער ח לה נהורהא, דהא לית לה מגרמה כלום, ובגין דאזעירת גרמה, אתנהרא י בגין שמשא, ובתוקפא דנהורין עלאין.

מג) ובזמנא דהוה בי מקדשא קיים, ישראל הו משתדלין בקורבנין ועלוון, ופולחנין דהו עבדין, כהני וליואי וישראל, בגין לקשרא קשרין י ולאנהרא נהורין.

מד) ולבתר י דאתחרב בי מקדשא, אתחשך נהורא, וסיהרא לא אתנהירת מן שמשא, ושמשא * אסתלק מנה, ולא ס אתנהרא, ולית לך יומא, דלא ס שלטא ביה לווטין, וצערין וכאבין, כמה דאתמר. מה) ובהווא זמנא, דמטי זמנא י דסיהרא לאתנהרא, מה כתיב, הנה

מסורת הזהר

א) (ההלים קכ"ב) ח"א רח. ח"ב נה: קכב. ח"ג ז: ככ. נט: עז: קס: ב) (ישעיה נ"ב) ח"א קסב. ח"ג קנג: רמו: רפ.

חלופי גרסאות א מהווא נהוריה. נ ובנין. ד משותפין; בשותפים. י עבדי וגו'. ו סיהרא. ו ואזעיר. ח ליג לה. ט נהורא. י מוסיף אית לאתנהרא. יא מן; כגון. יב מוסיף לאמשא ברכאן ולאנהרא. יג בתר, יד דאתחריב. טו אתנהירת. טז שלטין (אה"ל). יז סיהרא.

מאמר הכולם הנה ישכיל עבדי

מא) ואלין אקרין יסורין וכו': ואלו דהיינו הזמנים שהצדיקים סובלים מזממת קטנות הבינה, הם נקראים יסורין של אהבה, כי שר אהבה הם, ולא מחמת האדם עצמו. של אהבה הם, מחמת שנפגם האור של אהבה הקטנה, שהיא הנוקבא, בעת קבלתה מקטנות הבינה שנדחתה מאהבה רבה, שהיא הבינה בגדלותה. משום זה אלו הצדיקים הם חברים ושותפים עמה. כפגם שלה. אצרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא, כי הם זכו לזה להיות חברים עמה, עליהם כתוב, למען אחי ורעי וגו'.

מב) פתח ואמר הנה ישכיל עבדי וגו' אשרי חלקם של הצדיקים שהקב"ה גילה להם דרכי התורה ללכת בהם, בוא וראה, מקרא זה, הנה ישכיל עבדי, סוד עליון הוא, ובארוהו, אבל בוא וראה, כשברא הקב"ה את העולם, שה"ס ז"ו, עשה את הלבנה, שהאציל את הנוקבא בקומה שוה עם ז"א, ואח"כ, מיצט

(רסויי דף קס"א ע"א * דף קס"א ע"ב) עצמה

ישכיל עבדי, א עליה דסיהרא אתמר, ב הנה ישכיל עבדי, ג דא הוא רזא דמהימנותא, הנה דישכיל: דאתער אתערותא לעילא, כמאן דארח ריחא, ואתי לאתערא ולאסתכלא.

(מו) ירום: מסטרא דנהורא עלאה דכל נהורין. ירום: כד"א * ולכן ירום לרחמכם. ונשא: מסטרא דאברהם. וגבה: מסטרא דיצחק. מאד: מסטרא דיעקב. ואע"ג דאוקמוה, וכלא חד ברזא דחכמתא.

(מז) ובההוא זמנא, יתער קב"ה אתערותא עלאה, לאנהרא לה לסיהרא כדקא יאות, כד"א ב והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים. ובגין י כך י יתוסף בה רוח עלאה. ובגין כך יתערון כ כדין כל אינון מיתא דאינון גו עפרא.

(מח) ודא הוא עבדי, רזא דמפתחן דמאריה בידיה, כד"א ג ויאמר אברהם אל י עכדו, דא סיהרא כמה דאתמר, א מטטרו"ן דאיהו י עבד שליחא דמאריה.

(מט) זקן ביתו, כד"א י נער הייתי גם זקנתי. המושל בכל אשר לו, בגין דכל גוונין אתחזון ביה, ירו"ק, וחור"ר, וסומ"ק.

מסורת הוהר

(א) (ישעיה ל') ז"ח כ"ג טו שו. (ב) ב"א שי"ב ציון א'. (ג) היי שרה מ"ז ציון א'. (ד) לך קמ"ה ציון ב'. חלופי גרסאות א עלה. ז ל"ג הנה ישכיל עבדי. נ ודא. ד מוסיף ישכיל עבדי. ס בההוא. ו דא; ל"ג כד. ז דיתוסף. ח דרין (אה"ל). ט מוסיף כד"א אל עכדו זקן ביתו וכר"א (כד"א). י מוסיף עכדו וגו'; עכדו זקן ביתו וגו' אל עכדו (אה"ל). יא מוסיף (עכדו) זקן ביתו מטטרו"ן. יב עבד (אה"ל).

הנה ישכיל עבדי

הסולם

מאמר

(מז) ובההוא זמנא וכו': ובעת ההוא, יעורר הקב"ה התעוררות של מעלה להאיר אל הלבנה, שהיא הנוקבא, כראוי, כמ"א, והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה וגו'. ומשום זה יתוסף בה אור העליון. ועל כן יתעוררו אז לחתיה כל המתים שהם נקברים תוך העפר.

(מח) ודא הוא עבדי וכו': וזה הוא שאמר עבדי, אע"פ שהדוכר רוא בנוקבא, כי הסוד של מפתחות רבונו הוא בידו. וע"כ מתגלה על ידו ש"מות הנוקבא, והוא שליחה. כמו שאתה אומר, ויאמר אברהם אל עכדו, שזהו הלבנה, דהיינו הנוקבא, כמו שלמדנו, והיא מתגלית על ידי מטטרו"ן, שהוא עבד שליח של רבוננו, וע"כ נאמר שם עבדי, אף כאן כן.

(מט) זקן ביתו: היינו מטטרו"ן שנקרא זקן, כמו שאתה אומר נער הייתי גם זקנתי.

שמקרא זה שר העולם אמרו שהוא מטטרו"ן. המושל בכל אשר לו: משום שכל הצבעים נראים בו. שהם ירוק לבן ואדום, פי' שה"ס ג' גווני הקשת, שהם ג' מלאכים מיכאל גבריאל רפאל, שאין השכינה נראת אלא עמהם (כנ"ל

פרשת

עמיה, דהיינו בגמר התקון מה כתוב, הנה ישכיל עבדי וגו', שנאמר על הלבנה. הנה ישכיל עבדי, זהו סוד האמונה. שהיא הנוקבא. הנה ישכיל, פירושו שנתעורר אז התעוררות של מעלה, בדומה למי שמריח ריח ובא להעיר ולהסתכל.

פירושו, כי הלשון הנה ישכיל, יורה פתאומיות, וע"כ מפרש שהוא משום שנשפע אז על הנוקבא התעוררות של מעלה, בלי הקדם של אתערותא דלתתא, וכיון שהריחה בזה באה להעיר ולהסתכל ולהשכיל, וע"כ נאמר על זה, הנה ישכיל, כמאן דארח ריחא וכו'.

(מו) ירום, מסטרא וכו': ירום, פירושו שהנוקבא תתמלא מבחינת אור העליון על כל האורות. דהיינו כתר, ירום, הוא כמו שאתה אומר, ולכן ירום לרחמכם, שהכוונה הוא לאור הכתר אף ירום שבכאן הוא כתר, ונשא הוא מצד אברהם, שהוא חסד, ונכה הוא מצד יצחק, שהוא גבורה, מאד, מצד יעקב, שהוא ת"ת. דהיינו שהנוקבא תתמלא מכל המדרגות האלו, ואף על פי שבארוהו בדרך אחר, הכל הוא אחד בסוד החכמה.

(דמו"י דף קס"א ע"ב)

(ג) שים נא ירך תחת ירכי, דא הוא צדיק, רזא דמלה, קיומא דעלמא, דהא כדון, האי עבד ממנא ברזא עלאה, ה לאחייא לון לדיירי עפרא, ויתעביד ג שליחא ברוחא דלעילא, ולאתבא רוחין ונשמתין לאתרייהו, לאינון גופי דאתבלו ואתרקבו תחות עפרא.

(נא) * ואשביעך ביי אלהי השמים, ואשביעך, מאי ואשביעך. לאתלבשא ברזא דשבע נהורין עלאין, דאינון רזא דשלימו עלאה. אשר לא תקח אשה דא הוא גופא דתחות עפרא, דאית ליה קיומא י לאקמא מעפרא, דכל אינון דאתקברו בה, וזכו ל לאתקברא בארעא דישראל, אינון יתערון בקדמיתא, כמה דאוקימנא, דכתיב יחיו מתיך, בקדמיתא אלין מתין דארעא דישראל. נבלתי יקומון, אינון מתין דשאר ארעאן. ועל דא, לאינון גופיהון דישראל דאתקברו תמן, ולא לגופי דשאר עמין עע"ז, דאסתאבא ארעא מינייהו.

(נב) ועל דא אשר לא תקח אשה לבני. מאי לבני. דכל נשמתין דעלמא דנפקי י מההוא נהר דנגיד ונפיק, אינון בנין לקב"ה, ועל דא אשר לא תקח אשה: דא גופא. לבני: דא נשמתא. מבנות הכנעני: אלין גופין דעמין עע"ז, י דזמין קב"ה דנערא לון מארעא קדישא, כד"א וינערו רשעים ממנה. כמאן דמנער טליתא מזוהמא י דילה.

מסורת הזוהר

(א) חיי שרה מ"ט ציון א'. (ב) וירא קט"ו ציון ו'. (ג) (איוב ל"ח) ח"ב י. יו. לב. ח"ג עב: רעז. חלופי גרסאות א לאחייאה; לאחרא (אה"ל). ב עלמא (אה"ל). ג שלימא (אה"ל). ד דאתכלו; דאתכליאו (אה"ל). ה מוסיף אשה לבני (אה"ל). ו לאקמאה. ז ליג לאתקברא (אה"ל). ח ל"ג כמח; כדאוקימנא. ט וכל (אה"ל). י דמתחללא; דאסתאבת (אה"ל). יא מגו ההוא. יב וזמין. יג דילה.

מאמר	הסולם	הנה ישכיל עבדי
פרשת וירא דף כ' אות נ"ג ומטטרון כולל אותם.	מכונה אשה, שכל אלו שנקברו בו וזכו לחקבר בארץ ישראל, הם יתעוררו תחילה לתחיה, כמו שבארנו, שכתוב מתחילה יחיו מתיך, שהם המתים שנארץ ישראל, ואח"כ כתוב, נבלתי יקומון, הם המתים שבחוץ לארץ, ועם זה רק הגופות של ישראל שנקברו שם, נארץ ישראל, תקמנה, ולא הגופות של עמים האחרים, שהארץ בטמא מהן.	הנה ישכיל עבדי
(ג) שים נא ירך תחת ירכי: זהו צדיק, דהיינו יסוד, וסוד הדבר הוא, מפני שהוא קיומו וחיותו של העולם, כי אז, כשנאחו ביכור, נעשה עבד הזה ממונה להחיות את שוכני עפר, ונעשה שלם ברוח העליון, להשיב רוהות ונשמות למקומם, אל אלו הגופים שנבלו ונרקבו תחת העפר.	(נב) ועל דא אשר לא תקח אשה לבני: מהו לבני, ומשיב, שכל נשמות העולם היוצאות מאותו הנהר הנמשך ויוצא מעדן, שהוא יסוד הן בנים אל הקב"ה, ועל כן, אשר לא תקח אשה, זהו הגוף, לבני, זהו הנשמה, מבנות הכנעני, אלו הם גופות עמים עובדי ע"ז, שעתיד הקב"ה לנער אותן מארץ הקדושה, כמש"א, וינערו רשעים ממנו. כמי שמנער טליתו מזוהמתו.	
(נא) ואשביעך בהי אלקי השמים: מאל, כחוב, ואשביעך, מהו ואשביעך, ומשיב, שפירושו, שיתלבש בסוד שבעה האורות העליונים, הג"ת נהי"מ, שהם סוד שלמות העליון, ודורש ואשביעך, שהוא מלשון שבעה, אשר לא תקח אשה: זהו הגוף שמתחת העפר בקבר, שיש לו עתה תחיה לקום מעפר, הוא (דפו"י דף קפ"א ע"ב)		כי

(נג) כי * אל ארצי ואל מולדתי תלך. ^א ארצי: דא היא ארעא קדישא, ^ב דאיהו קדמאה לכל שאר ארעין, כמה דאתמר. ^ג וע"ד כי אל ארצי ואל מולדתי, כיון דאמר אל ארצי, ^ד מהו ואל מולדתי, אלא אל ארצי, ^ה כמה דאתמר, ^ו ואל מולדתי אלין אינון ישראל.

(נד) ת"ח, מה כתיב, ^א ויקח העבד, כמה דאתמר. עשרה גמלים: אלין אינון עשרה דרגין, דהאי עבד שלטא עלייהו, כגוונא דלעילא. מגמלי אדניו: דאינון כההוא גוונא ממש, כמה דאתמר, והאי עבד ^ב שלטא ואתתקן בהו.

(נה) וכל טוב אדניו ^א בידו: ^ב כל ההוא ^ג טיבו ^ד ריחין עלאין, דנפקי מגו אינון נהורין ^ה ובוצינין עלאין. וכל טוב ^ו אדוניו, ההוא שמושא ^ז יד דשמשא, ^ח דאתמשכא בה בסיהרא.

(נו) ויקם וילך אל ארם נהרים: דא אתר ^א דארעא קדישא, דבכת תמן רחל, כד חריב בי מקדשא. ויברך ^ב הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים, לאתתקפא חילהא בתוקפאה כדקא יאות, עד לא תיעול לאקמא לון לאינון גופין.

(נז) לעת ערב, מאי לעת ערב. דא ערב שבת, * דאיהו זמנא דאלף

מסורת הזהר

(א) (בראשית כ"ד) ח"א קכו. (ב) חיי שרה ניג ציון א'. (ג) (בראשית כ"ד) תק"ח קי"ב ט"א ש"ו. חלוסי גרסאות א' ל"ג ארצי. ב דאיהו. ג מוסיף וע"ד כי אל ארצי דא ארעא קדישא דאיהו (דאיהו) דליה בין כל שאר ארעין [ארעין] דפ"ג לון למנן אחרנין. ד מה. ה ל"ג כמה דאתמר. ו מוסיף מהו ואל. ז מוסיף שלטא עלייהו. ח ל"ג בירו. ט וכל. י טיבו. יא רוחין: ורחין. יב ובוצינין. יג מוסיף אדוניו בידו. יד ל"ג דשמשא, טו דאשמשא. טז ארעא.

<p>מאמר</p> <p>(נג) כי אל ארצי ואל מולדתי תלך: ארצי, זה היא ארץ הקדושה, שהיא קודמת לכל ארצות אחרות, כמו שלמדנו. כי אל ארצי ואל מולדתי, שואל, כיון שאומר אל ארצי, מהו טוב, ואל מולדתי, ומשיב, אלא אל ארצי, הוא כמו שאמרנו, שהיא ארץ הקדושה, ואל מולדתי, אלו הם ישראל.</p>	<p>הסולם</p> <p>אחר, וכל טוב אדניו, היינו שמוש ההיא של השמש, שהוא ז"א, הנמשך בלבנה, שהיא הנוקבא. כלומר שכל ירו הוא זוג זרין.</p> <p>(נו) ויקם וילך אל ארם נהרים: זה הוא מקום בארץ הקדושה, שבכתה שם רחל כשנחרב בית המקדש. ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים: כדי לחזק את כחותיה על ידי גבורותיה כראוי, מטרם שבא לחקים ולהחיות הגופים.</p>	<p>הנה ישכיל עבדי</p> <p>פירוש. גמלים ה"ס מדרגותיו של העבד כנ"ל, ומפרש הזהר, שע"כ סידר אותם מחוץ לעיר, ששם מקום הדינים, כדי לתקן הקו שמאל של הנוקבא כראוי לה. ואין לומר שהוא חוצה לארץ, שהרי לא הלך אלא לארץ ישראל כנ"ל.</p>
--	---	--

(נד) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב, ויקח העבד, הוא כמו שלמדנו, שהוא מסטרון. עשרה גמלים, אלו הם עשר מדרגות שהעבד הוא שולט עליהן, שהן כעין של מעלה, כמו מדרגות האצילות. מגמלי אדוניו, שהן כעין גמלי אדוניו ממש, דהיינו מדרגות הנוקבא שכאצילות, שהיא אדוניו, כמו שלמדנו. ואותו העבד שולט עליהן ומתתקן בהן.

(נה) וכל טוב אדניו בידו: היינו כל אותו הטוב וריחות העליונים, היוצאים מתוך אלו האורות והנרות העליונים. פירוש (דפ"י דף קס"א ע"ב י') דף קס"ב ע"א

שתיתאה. לעת ערב: כד"א, * ולעבודתו עדי ערב. ^ב וכתוב ^ב כי ינטו צללי ערב.

נח) לעת צאת השואבות: דהווא זמנא, זמינין למיקם ולאחייא ^ב בקדמיתא, מכל שאר בני עלמא, אינון דשאבי מימיו דאורייתא, ^ג בגין דאתעסקו לשאבא ממימי דאורייתא, ואתתקפו באילנא דחיי, ואינון יפקון בקדמיתא, דאילנא דחיי גרמא לון דיקומון בקדמיתא, כמה דאתמר. נט) ^ג ובנות אנשי העיר יוצאות, מאי יוצאות. כד"א, ^ד וארץ רפאים תפיל, דזמינא ארעא למפלט מנה, כל ^ד גופין דאינון בגווה, ועל דא כתיב יוצאות. לשאוב מים: לנטלא נשמתא, ולקבלא לה כדקא יאות, מתקנא מאתרה, כדקא חזי.

ס) ^ה והיה הנערה אשר אומר אליה הטי נא כדך ואשתה, בגין דהא אתמר, דכל אינון נשמתין דעלמא, דאתקיימו בהאי עלמא, ואשתדלו ^ה למנדע למאריהון ברזא דחכמתא עלאה, איהי סלקת ואתקיימת בדרגא עלאה, על כל אינון דלא אתדבקו, ולא ידעו, ואינון ^ו אתקיימון בקדמיתא. ודא הוא שאלתא, ^ז דקאים ההוא ^ח עכד למנדע ולמשאל, במה אתעסקת ההיא נשמתא, בהאי עלמא.

סא) ואמרה אלי גם אתה שחה, אנת בעי למשתי ולאתשקיא בקדמיתא

מסורת הוהר

א) (תהלים ק"ד) ת"ז חנ"א פו: פו. ב) חיי שרה ע"ה ציון ג'. ג) בראשית כד. ד) וירא קט"ו ציון ו'. ה) (בראשית כ"ד) ח"ג רעה.

חלופי גרסאות א) דכתיב. ב) כקרייתא. ג) מוסיף ושאיין בגין. ד) רוחין. ה) מוסיף למנדע באורייתא. ו) אתקיימו. ז) דקיימא. ח) מוסיף עכד נאמן.

הנה ישכיל עברי	הסולם	מאמר
<p>נט) ובנות אנשי העיר יוצאות: שואלי, מהו יוצאות. ומשיב, הוא כמו שאתה אומר, וארץ רפאים תפיל, שפירושו שעתידיה הארץ להפליט ממנה כל הגופות שבתוכה, ועל כן כתוב כאן יוצאות, שסיכב גם כן על אלו הגופות שהארץ תפליט מתוכה בעת התחיה. לשאוב מים, פירושו, לקחת נשמה, ולקבלה כראוי, שתהיה מתוקנת ממקומה כראוי.</p>	<p>הששי, שאז תהיה תחית המתים. לעת ערב, ומהו, לעת, שלפי הנ"ל היה לו לומר, בערב. ומשיב שהוא כמש"א ולעבודתו ערי ערב, וכתוב, כי ינטו צללי ערב, שה"ס הדינים המתגלים בערב, וכן לעת ערב ה"ס הדינים המתגלים בערב שה"ס היסודי, אשר העבר תקן אותם.</p>	
<p>ס) והיה הנערה אשר נוי: מטעם, כי למדנו, שכל נשמה מנשמות שבעולם, שנתקיימו בעולם הזה והשתדלו לדעת את רבונם, בסוד חכמה העליונה, היא עולה ומתקיימת במדרגה עליונה למעלה מכל אלו הנשמות שלא השיגו ולא ידעו, והן עומדים תחילה לחחיה, וזה הוא השאלה שאותו העבד עומד לשאול ולדעת, במה עסקה הנשמה היא בעולם הזה, כדי לברר, אם היא ראויה לתחיה תחלה. וז"ש הטי נא כדך ואשתה, כמ"ש לפנינו.</p>	<p>נח) לעת צאת השואבות: היינו השואבות מימי התורה, כי בזמן ההוא הם עתידים לקום לתחיה תחילה מכל שאר בני אדם, משום שעסקו לשאוב מימי התורה ונתהווקו בעץ החיים, והם יצאו תחילה לתחית המתים, כי עץ החיים גרם להם שיקומו מתחילה, כמו שלמדנו.</p>	
<p>סא) ואמרה אלי גם אתה שחה: אתה צריך לשתות</p>	<p>פירוש, קו אמצעי מכונה תורה, גם נקרא עץ החיים, ומימי התורה היינו השפע שלו, ואומר, שאלו הדבקים ומקבלים השפע מקו אמצעי, שהם נקראים שואבות אלו יחיו מחילה לכל השאר הנמשכים מב' הקוין האחרים.</p>	

ובתרך וגם לגמליך אשקה, בגין דכל אינון שאר רתיכין, אע"ג דאתשקין מהאי דרגא, כלוהו אתשקין מפולחנא דצדיקייא, דידעי פולחנא דמאריהון כדקא יאות. דצדיקייא ידעי לספקא לכל דרגא ודרגא כדקא יאות, ועל דא

מאמר

הסולם

הנה ישכיל עבדי

לשתות ולהיות נשקה מתחילה. ואחר כך, וגם לנמריך אשקה. משום שכל אלו שאר המרככות, אע"פ שנשקים ממדרגה זו, כולן נשקים בעיקר מעבודת הצדיקים, היודעים עבודת רבונם כראוי, כי הצדיקים יודעים לכלכל לכל מדרגה ומדרגה כראוי. ועל כן אם אמרה וגם לגמליך אשקה, ודאי היא האשה אשר הוכיח ה' לבן אדוני, ודאי, שהוא הגוף המוזמן לנשמה ההיא העליונה.

ביאור המאמר. כבר נתבאר (לעיל ח"י שרה דף כ"ב אות ע') סוד המיתה, כי חייו של אדם ע' שנה הם כנגד ז' מדות חג"ת נהי"מ, שהולך ומתקדם ממעלה למטה מחסד עד מלכות, וכשמגיע למלכות ואינו יכול לתקן אותה מחמת חסא עץ הדעת, אז הוא מה' ע"ש. והענין הוא, כי ב' נקודות הן במלכות, אחת מעצמה והיא גניזה, ואחת מבינה שהוא מגולה, כי מבחינת עצמה אינה ראויה לאור (כנ"ל בראשית א' דף ז' ד"ה וכבר). וע"כ נקודתה עצמה צריכה להיות גנוזה, ואם נקודתה מתגלית תכף מסתלקים ממנה האורות שז"ס זכה הא טוב לא זכה הא רע. ולפיכך כשמגיע האדם לע' שנה, מתגלית אז נקודת המלכות עצמה, וע"כ אורות החיים מסתלקים מן האדם, והוא מת. ולפיכך לעתיד לבא, כשיהיה זוג הגדול מרישא דעתיק, והמלכות תקבל גמר תיקונה, באופן שתהיה ראויה לקבל אור העליון גם מבחינתה עצמה, תקמנה אז כל הגופות לתחיה, כי לא מתו אלא מחמת פגם המלכות כנ"ל, ועתה שהיא מתוקנת לקבל אור החיים תקמנה לתחיה.

ויש כאן חילוק בין מתי ארץ ישראל למתי חוץ לארץ. פירוש. אותם הצדיקים הדבוקים בקו אמצעי נקראים ישראל, וארצם ארץ ישראל, והם יקומו לתחיה תכף ויקבלו נשמתם כראוי. אבל אותם שאינם דבוקים בקו אמצעי, שהם מתי חוץ לארץ, הם, אע"פ שהמלכות כבר נתקנה, צריכים עוד תקונים רבים עדי שיקומו לתחיה ויקבלו את נשמתם, שתקונים הללו נקראים גלגול מחילות, ע"י תקונים הללו באים לארץ ישראל, ומקבלים את נשמתם.

וזהו שיעור הכתובים ויאמר אברהם, ה"ס החכמה, אל עבדו, ה"ס מטטרון, כי הארת החכמה הנמשכת מזווג ז"ן דאצילות לבי"ע.

(דסו"י דף קפ"ב ע"א)

נכלל במלאך מטטרון. וע"כ נקרא מטטרון שר הפנים, כי פנים ה"ס חכמה בסו"ה חכמת אדם תאיר פניו. וע"כ נקרא זקן ביתו, כי איזה זקן מי שקנה חכמה. המושג ככל אשר לו, היינו בחכמה וחסדים יחדיו, המתקנים בסוד ג' קוין ימין ושמאל אמצע. שים נא ירך תחת ירכי, היינו שיכלול את עצמו ביסוד, ויקבל הארת הזוג הגדול לגמר תיקונה של המלכות ואז יהיה מוכשר להחיות המתים, ואשביעך בהי ארקי השמים וגוי היינו שיקבל ז' האורות השלמים, המתקנים את הנוקבא, הנקראת שבעה, בזו השלמות המרומז בהכתוב, והיה אור הלבנה כאור החמה וגוי אשר לא תקח אשה. היינו גוף. לבני היינו נשמה, מכנות הכנעני, שהן דבקים בקו שמאל והם טמאים, שאינם ראויים להלביש נשמה קדושה. כמ"ש לעיל, כי אל ארצי היינו ארץ ישראל, ומורדתי היינו ישראל, דהיינו אותם שבהייהם היו דבקים בקו אמצעי נקראים ישראל, וארצם ארץ ישראל, שהם יעמדו תחילה לתחיית המתים, כנ"ל. עשרה גמלים היינו הארת החסדים, וכל טוב אדוניו בידו היינו הארת החכמה.

וזהו נחושו של העבד, שאמר והיה

הנערה וגוי, ואמרה שתה וגם גמליך אשקה אותה הוכחת לעבדך ליצחק וגוי, כי בדק אם הגוף בהייו בעולם הזה, היה דבוק בקו אמצעי, שאז הוא בבחינת ארץ ישראל וראוי לקום תחילה כנ"ל. כי שתה ה"ס הארת חכמה, שזהו בחינת העבד עצמו כנ"ל, וגם גמליך אשקה, הוא בחינת חסדים, ואם בחייו היה ממשין ב' האורות הללו, סימן הוא שהיה דבוק בקו אמצעי, הכולל ב' אורות הללו, וע"כ אותה הוכחת לעבדך ליצחק, כי הוא ראוי לקום לתחיה ולקבל את נשמתו שה"ס יצחק כנ"ל.

וזה אמרה, והיה הנערה וגוי בגין דהא אתמר וכו', ואשתדלו למנדע למאריהון ברזא דחכמתא עלאה, דהיינו שהמשיכו הארת החכמה על ידי הדעת, כי ע"כ אומר למנדע שה"ס דעת, ברזא דחכמתא עלאה, שאז יש לו ב' האורות חכמה וחסדים, כי הדעת ה"ס

חסדים

וגם לגמליך אשקה, ודאי היא האשה אשר הוכיח יי' לכן אדוני. ודאי ה' ההיא איהו גופא, דאזדמן לההיא נשמתא עלאה.

(כ) תא חזי, דהא אתמר דתיאובתא דדכורא לגבי נוקבא, עביד נשמתא, ותיאובתא דנוקבא לגבי דכורא, סלקא ואתערב בהדה דלעילא, ואתכליל דא בדא, ועביד נשמתא, ובגין כך היא האשה, דא הוא גופא ודאי, דאיהו זמינא, ליהווא רעותא דנשמתא, דנפקא מן דכורא.

(ג) ואינון גופין זמינין לאתערא בקדמיתא כדאמרן. ולבתר דאלין יקומון, יקומון כל אחרנין דבשאר ארעאן, ג ויתקיימון בקיומא שלים, ויתחדתון בחדתותא דסיהרא, ויתחדש עלמא כמלקדמין, וכדין ז' כתיב בההוא זמנא * ישמח יי' במעשיו.

(ד) ובגין כך, הנה ישכיל עבדי, לאהדרא נשמתין כל חד וחד לאתריה. ירום ונשא וגבה מאד, מסטרא דכל אינון דרגין עלאין כדקאמרן.

(ה) כאשר שממו עליך רבים כן משחת מאיש מראהו ותארו מבני

מסורת הזהר

(א) וירא מ"ד ציון ד', (ב) לעיל דף ס"ו ציון ב. (ג) ישעיה נ"ב. חלוסי גרסאות ה' הוא; מוסף הוא באתערותא דצלותא דילי. כ עלמא (אה"ל). ג ויתקיימו. ד בההוא זמנא כתיב. ה רבים וגו'.

<p>הנה ישכיל עבדי</p> <p>שהשחוקות הדכר אל הנוקבא, שנמשך עי"ז הארת החכמה מן הנוקבא, עושה נשמה. והשחוקות הנוקבא אל הדכר, שנמשך עי"ז חסדים מן הדכר, עולה ומתערב עמה עם הנשמה למעלה, ונכלל זה בזה, החכמה דנוקבא נכללת עם החסדים דדכר, ועושה את הנשמה, כלומר שנומר אותה. ומשום זה, נחש העבד שאם תאמר גם אתה שיהי' דהיינו המשכת רחמיה, וגם נמליך אשקה דהיינו המשכת החסדים, היא האשה, זהו ודאי הגוף המוכן לרצונה של הנשמה היוצאת מן הדכר, שהוא ז"א, הכלול מזכמה וחסדים יחד.</p> <p>(ג) ואינון גופין וכו': ואלו הגופים עתידים להתעורר תחילה לחתיה, כמו שאמרנו, ואחר שיקומו אלו, יקומו כל האחרים שבחוץ לארץ. ויתקיימו בקיום שלם, ויתחדשו בהתחדשות הלבנה שאז, יהיה אור הלבנה כאור החמה כנ"ל. ויתחדש העולם כבתחילה, ואז כתוב על העת ההיא, ישמח ה' במעשיו.</p> <p>(ד) ובגין כך הנה ישכיל עבדי: מירוסו שהעבד מסטרון ישכיל להחזיר את הנשמות כל אחת ואחת למקומה. דהיינו אל הגוף הראוי לה, כמו שאמרנו. ירום ונשא וגבה מאד היינו לצד כל אלו מדרגות העליונות, כמו שאמרנו לעיל באות מ"ו.</p> <p>(ה) כאשר שממו עליך רבים וגו': בוא וראה</p>	<p>מאמר</p> <p>חסדים כנודע. ואינון אתקיימון בקדמיתא, כי הם בכחינת מתי א"י שעומדים לתחיה תחילה כנ"ל. ודא הוא שארתא וכו', וזהו שאלתו הטי נא כדך וגו' כי היה צריך לדעת אם אותו הגוף ראוי לחחיית המתים תחילה.</p> <p>ווי"ש אנת בעי למשתי ולא תשקיא בקדמיתא ובתרך וגם נגמליך אשקה, דהיינו שתחילה צריכים להמשיך הארת חכמה, ואח"כ הארת החסדים. כי מטרים שממשיך הארת חכמה נבחנים החסדים לוי"ק בלי ראש. ועי"כ צריכים להמשיך תחילה הארת החכמה ואח"כ החסדים, ואז נבחנים החסדים לג"ר גמוריה, בסוד אורא דכיא. וז"ש, בגין דכל אינון שאר רתיבין, משום ששאר המרכבות, דהיינו הגמלים, אע"ג דאתשקיין מהאי דרנא, דהיינו מדרגת החסדים, כלוהו אתשקיין מפולחנא דצדיקיא, דידעי פולחנא דמאריהון כדקא יאות, שהם יודעים להדבק בקו אמצעי ולהמשיך מתחילה חכמה ואח"כ חסדים, דצדיקייא ידעי לספקא לכל דרנא ודרנא כדקא יאות, שיודעים לכלכל לכל מדרגה ומדרגה ולתקנה כראוי, ואז גם החסדים נעשו בחינת ג"ר כנ"ל.</p> <p>(כ) תא חזי דהא וכו': בוא וראה כי למדנו</p>
---	---

אדם, תא חזי, דהא אתמר, דכד אתחרב בי מקדשא, ושכינתא ב אתגלי בגו
 כ ארען נוכראין בינייהו, מה כתיב, * הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום
 מר יבכיון, כלוהו בכו על דא, וקשירו בכיה ואבלא, וכל דא עלה דשכינתא
 דאתגלייא מאתרה, וכמה דאיהי משתנית מכמה : דהות, אוף הכי בעלה, לא
 נהיר נהוריה, ואשתני מכמה דהוה, דכתיב ב חשך השמש בצאתו, ועל דא
 כתיב כן משחת מאיש מראהו.

סו) ד"א כן משחת מאיש מראהו. מהאי עבד, דאשתני ה דיוקניה
 וגווניה מכמה דהוה. ד"א כן משחת ו מאיש מראהו. כד"א ב אלביש שמים
 קדרות ושק אשים כסותם. ז דהא מיומא דאתחרב בי מקדשא, לא קיימו
 שמים ח בנהורא דלהון, ורוא דמלה, ט ברכאן לא שריין, אלא באתר
 דאשתכחו דכר ונוקבא, ואוקמוה כד"א י זכר ונקבה בראם ויברך אותם.
 ובגין כך י משחת מאיש מראהו.

סז) ודא הוא כמה דכתיב, ה הצדיק אבד, אבוד, או נאבד, לא יב נאמר,
 אלא אבד, דלא שריין י ברכאן, אלא באתר דאשתכחו דכר ונוקבא כחדא,
 כמה דאתמר.

סח) בגין י דא, י בהווא זמנא, טו דלא אשתכח * דכורא בהדה, וכדין

מסורת הוהר

א) פרשת נח י"ח ציון ב"י ב) וירא ע"ג ציון ג' ג) (ישעיה ב') ח"א ר"י ח"ב ית. ח"ג עד. קפא: רסו. רצנ.
 ז"ח ל"א טר שמ. ל"ז טד שגו. טר שכו ת"ז בהקדמה ג: ד) ב"ב ר"ד ציון א'. ה) ב"ב ר"ה ציון א'.
 חלוסי גרסאות א) אתגליאת (אה"ל). ב) ארעאן. ג) דהות. ד) ל"ג מן ד"א עד ד"א. ה) מוסיף מאיש מראהו
 דיוקניה. ו) ל"ג מאיש מראהו. ז) דמיומא ה בקיושא. ט) ברכן. י) מוסיף כן משחת.
 יא) כתיב. יב) ברכן. יג) דהא; יד) דהווא וליג דא. טו) לא.

<p>מאמר</p> <p>וראה, כי למדנו, כשנחרב בית המקדש, ובלתה השכינה, בארצות זרות ביניהם מה כתוב, הן אראלם צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון. כולם בכו על זה, וקשרו בכיה ואבלות. וכל זה על השכינה שבלתה ממקומה.</p> <p>וכמה דאיהו משתנית וכו': וכמו שהיא נשתנתה בגלות, ממה שהיתה, כן בעלה, ז"א, אינו מאיר אורה, כי אין לו אז למי להאיר ונשתנה ממה שהיה, שכתוב חשך השמש בצאתו. ועל זה כתוב, כן משחת מאיש מראהו. דבר אחר, כן משחת מאיש מראהו, היינו מאותו העבד, מסטרון, שבעת הגלות, נשתנה צורתו וצבעו, שהם ירוק חורר וסומק (כנ"ל אית מ"ט) ממה שהיה.</p> <p>פו) ד"א כן משחת מאיש מראהו: כמו שאתה אומר, אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם. כי מיום שנחרב בית המקדש לא עמדו שמים, שהם ז"א, באור שלהם. וסוד הדבר, הברכות אינן שורות אלא במקום שנמצא דכר ונוקבא, ובארוה, כמש"א.</p>	<p>הנה ישכיל עבדי</p> <p>זכר ונקבה בראם ויברך אותם. ובגלות שאין זווג זו"ן, כתוב משום זה, משחת מאיש מראהו.</p> <p>ההפך בין פירוש זה לפירוש הנ"ל באות ס"ה הוא, כי לעיל אומר שנחשך אורו של ז"א, משום הנוקבא שנחשכה בגלות ואינה מקבלת ממנו, ונמצא שאין החסרון בו עצמו, אלא מטעם שאין לו למי להשפיע וע"כ אינו מקבל אורות. וכאן אומר שהחסרון הוא מטעם העדר הזווג שבזמן הגלות, ונמצא החסרון גם בז"א, שאין הברכה שורה אלא בזוג זו"ן.</p> <p>סז) ודא הוא כמה וכו': וזה הוא כמו שכתוב, הצדיק אבד, אבוד או נאבד לא נאמר אלא אבד, שהמשמעות הוא, שהצדיק אבד את הברכות, כי ברכות אינן שורות אלא במקום שנמצאים דכר ונוקבא יחד, כמו שאמרנו.</p> <p>סח) בנין דא כהווא וכו': משום זה באותו זמן שאינו נמצא עמה דכר, אז כל הנשמות היוצאות ממנה יש להם שינוי ממה שהיו</p>
--	--

(דפוסי דף קס"ב ע"א *) דף קס"ב ע"ב

כל אינון נשמתין ^ב דנפקי, כלהו הוי להו שנויא, מכמה דהוו בזמנא דשמשא אתחבר בסיהרא, כמה דאתמר. ועל דא "אלה תולדות יעקב יוסף וגו' ואתמר.

(ט) והוא נער, בגין דלא מתפרשין לעלמין, צדי"ק וצד"ק כחדא אינון, כמה י דאיהי י אתקריאת בשמא דדכורא, הכי נמי אתקרי איהו, בשמא דילה, דכתיב והוא נער.

(ע) את בני י בלהה ואת בני זלפה, בכלהו קיימא לחדתא לון כדקא יאות, ולאשתעשא לון בחדוה דיציה. דכלהו ענפין, וכלהו עלין, כלהו י אתברכין בחדוה דיציה.

(עא) אלה תולדות יעקב י יוסף, כמה דאתמר, דכל דיוקנא דייעקב, הוה ביה ביוסף, וכל ז מה דאירע להאי, אירע להאי, ותרוייהו כחדא אזלי, ודא הוא רזא דאת י ו"ה דאזלי תרוייהו כחדא, בגין דאינון רזא חדא, ודיוקנא חדא.

(עב) ויבא יוסף את י דבתם רעה, הא אוקמוה, דהוה אמר י לאבוי

מסורת הזהר

(א) לעיל דף ו' ציון א.

חלופי גרסאות ח ל"ג דנפקי (אה"ל). ב דהיא. ג אתקריא; אתקרי. ד בלהה וגו'. ה מתברכן. ו מוסיף יוסף וגו'. ז מאן. ח ואי. ט דבתם וגו'. י עלייהו לאבוי.

מאמר	הסולם	הנה ישכיל עברי
<p>שהיו בזמן שהשמש, שהוא ז"א, נתחבר עם הלבנה, שהיא הנוקבא, כמו שלמדנו, כי כמו שז"ן נשחנו בזמן הגלות ממה שהיה, כן תולדותיהם שהם הנשמות משתנים אז ממה שהיו, ועל זה נאמר אלה תולדות יעקב יוסף וגו'. ולמדנו (לעיל אות כ"א) שסירושו אחר שנתישב יוסף ביעקב והשמש נודווג בלבנה, ע"ש. וע"כ גילה אז מעלתם של הנשמות, ובגלות משחנות.</p>	<p>(ט) ודוא נער: משום שזווגם אינו נפרד לעולם, צדיק, שהוא יסור, וצדק,</p>	<p>כן נקרא הזכר בשם הנוקבא, שכתוב והוא נער, כי הנוקבא נקראה לנערה, ונקרא היסוד על שמה בשם נער.</p>
<p>שהוא הנוקבא, הם ביהד. פירוש. כי י"ב השבטים הם סוד שיימי שכינתא, ח' מהם, שהם בני לאה ורחל ה"ס הפנים של השכינה, וד' מהם, שהם בני השפחות, ה"ס האחורים של השכינה. ומשמיענו הכתוב, והוא נער את בני בלהה וגו', שיוסף היה דבוק ומחקן גם את האחורים של השכינה. ומפרש הטעם, בגין דלא מתפרשין לעלמין, צדי"ק וצד"ק כחדא אינון, כי הזווג של זו"ן היה אז מבחינת או"א, שזווגם אינו נפרד לעולם, וע"כ יסוד ומלכות המה ביחד בכל חלקי הנוקבא, ואפילו באחורים שלה.</p>	<p>כמה דאיהי אתקריאת וכו': כמו שהנוקבא נקראת בשם הזכר, דהיינו הוא חכם והיא חכמה, הוא גבור והיא נבורה, הוא מלך והיא מלכותי (דשו"י דף קס"ב ע"ב)</p>	<p>(ע) את בני בלהה וגו': בכלום, בכל י"ב השבטים ואפילו בכני השפחות שהם אחורים של השכינה, הוא נמצא, לחדש אותם כראוי, ולשעשע אותם בשמחתו, שכל הענפים וכל העלים, של השכינה, כולם מתברכים בשמחתו. כלומר, אפילו חלקי האחורים של השכינה הנקראים עלים, בסו"ה ועלהו לא יכול, מתתקנים עמו.</p>
<p>כמה דאיהי אתקריאת וכו': כמו שהנוקבא נקראת בשם הזכר, דהיינו הוא חכם והיא חכמה, הוא גבור והיא נבורה, הוא מלך והיא מלכותי (דשו"י דף קס"ב ע"ב)</p>	<p>(עא) אלה תולדות יעקב יוסף וגו': הוא כמו שלמדנו, שכל צורתו של יעקב היה ביוסף, וכל מה שקרה ליעקב קרה ליוסף, ושניהם הולכים ביחד וזהו סוד אות ו"ה, אשר ו' ראשונה ה"ס יעקב שה"ס ח"ת והמילוי ו' הנשמעת עמה כמבטא, ה"ס יוסף שה"ס יסוד, שהולכים שניהם ביחד, כלומר שנשמעות כאחד בכסוי ו', משום שהם סוד אחד וצורה אחת. פירוש, כמו שיעקב ה"ס קו אמצעי שמחזה ולמעלה, שה"ס ת"ת המכריע בין חסד וגבורה, כן יוסף ה"ס קו אמצעי שמחזה ולמטה, שה"ס יסוד המכריע בין נצח והוד, וע"כ הם דומים זה לזה, והם בצורה אחת. (עב) ויבא יוסף את דבתם וגו': הרי בארוה שהיה אמר עליהם לאבוי, שהיו אוכלים</p>	

ה עלייהו, דהוּו אכלי שייפא מבעלי חיינ, כד אינון חיינ. ויבא יוסף את דבתם רעה, וכי הא במניינא הוּו, אינון בני שפחות, היך הוּו מזלזלין בהון בני לאה ב והיך הוּו ג אכלין אבר מן החי, והוּו ד עברין על פקודא דמאריהון, ד דהא ו פקיד על בני נח פקודא דא, ז כד"א א אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו, ואינון הוּו אכלי ליה, ועברין על פקודא דמאריהון. אלא יוסף הוּו קאמר. ועל דא אתענש.

עג) רבי יהודה אמר, את דבתם רעה, כמה דאוקמוה, דיהבי עינייהו ח בבנות ארעא, ודא הוא דבתם רעה לינקא לכל אינון דרגין דלא קדישין, ט דאתיין מסטרא מסאבא.

עד) ז וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא י לו ועשה לו כתונת פסים. רבי אלעזר פתח ואמר, ג לך עמי בא יא בחדריך וסגור דלתך בעדך חבי כמעט רגע עד יעבור זעם. לך עמי בא בחדריך. תא חזי, כמה קב"ה רחים לון לישראל, ובגין רחימותא יב דלהון, דרחים לון על כל י עמין יי עעכו"ם, אזהר לון, ובעי לנטרא לון, בכל מה דאינון עבדין.

עה) תא חזי, טו תלת זמנין אית ביומא, דדינא שריא בעלמא, וכד אתי ההוא זמנא, מבעי ליה לבר נש, לאודהרא, ולאסתמרא, דלא יפגע טו ביה יי ההוא דינא, ואינון זמנין ידיעו, והא אוקמוה.

עו) בגין דהא כד סליק צפרא, אברהם אתער בעלמא, ואחיד ליה לדינא

מסורת הזהר

א) בראשית ט' ב) בראשית ל"ו ג) (ישעיה כ"ו) ח"א ר :

חלופי גרסאות א עליו. ב וחזי היך (אה"ל). ג אכלי. ד עברי. ט ל"ג דהא. ו דפקיד, ול"ג דהא. ז דכתיב. ח בבנות. ט מוסיף אע"ג ראתיין. י לו וגו'. יא בחדריך וגו'. יב ל"ג דלהון. יג מוסיף שאר עמין. יד עעכו"ם. טו ל"ג תלת. טז ל"ג ביה. יז בההוא ול"ג ביה.

<p>וישראל אהב את יוסף</p> <p>זעם, לך עמי בא בחדריך, בוא וראה, כמה אהב הקב"ה את ישראל, ובשביל האהבה שאהב אותם מכל העמים עובדי ע"ו, הזהירם ורצה לשמרם בכל מה שעושים.</p> <p>עה) תא הוּו תלת וכו' : בוא וראה, ג' פעמים הם ביום, שהדין שורה בעולם, וכשמגיע זמן ההוא, צריך האדם להזהר ולהשמר שלא יפגע בו אותו הדין, והם בזמנים ידועים, וכבר בארוה.</p> <p>עו) בנין דהא כד וגו' : משום, כשהבוקר עולה, נתעורר אברהם בעולם, ונאחו בדין לקשר אותו עמו, ובתחילת שלש שעות הראשונות נוסע הדין ממקומו להתעורר ביעקב, עד שמגיע תפלת המנחה, שחוזר הדין למקומו, ונתעורר הדין של מטה להתקשר בדין של מעלה, כי אז נתקשר דין בדין וצריכים להזהר.</p> <p>ביאור הדברים יומא הוא ז"א הנקרא</p>	<p>מאמר</p> <p>אוכלים אבר מן החי בעוד שהוא חי, ויבא יוסף את דבתם רעה, ומקשה, והרי במנין י"ב השכטים היו אלו בני השפחות וא"כ איך היו בני לאה מזלזלים בהם, ואיך היו אוכלים אבר מן החי ועברו על מצות רבונם, שהרי עוד לבני נח צוה על מצוה זו, כמש"א אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו, ואיך אפשר שהם אכלו ועברו על מצות רבונם, ומשיב, אלא יוסף היה אומר כן מדעתו וע"כ נענש.</p> <p>עג) ר' יהודה אמר וכו'. רי"א, את דבתם רעה הוא כמו שבארוה, שיוסף אמר שנחננו עיניהם בבנות הארץ, וזהו נכחן דבתם רעה, שיבואו לינק לכל אלו המדרגות שאינם קדושים הבאים מצד הטומאה.</p>
---	---

מאמר וישראל אהב את יוסף

עד) וישראל אהב את יוסף וגו' : ר' אלעזר פתח, ואמר, לך עמי בא בחדריך וסגור דלתך בעדך חבי כמעט רגע עד יעבור זעם (דפו"י דף קס"ב ע"ב)

לקשרא ליה בהדיה, ובשירותא דתלת שעי קמייתא, ^ה נטיל דינא מאתריה, לאתערא ביה ביעקב, עד דאתער צלותא דמנחה, דאהדר דינא לאתריה ואתער דינא דלחתא, לאתקשרא בדינא דלעילא, דהא כדין אתקשר דינא בדינא, ובעי לאודהרא.

עז) תו, כד דינא אתער בעלמא, ומותא ^ב אשתכח במתא, לא ליבעי ליה לבר נש ^א למיהך יחידאי בשוקא, והא אוקימנא מלי, אלא בעי לאסגרא גרמיה, דלא יפוק לבר, כמה דאוקמוה בנת, דאסגר גרמיה בתיבותא, דלא ישתכח ^ג קמי מחבלא.

מסורת הוהר

(א) למיהך יחידאי בשוקא: נח כ"ט ציון ג.

חלופי גרסאות ^ה סליק. ^כ במתא אשכח. ^נ קמיה דמזבלא.

וישראל אהב את יוסף

הסולם

מאמר

שאו זמן הווג, ויעקב שה"ס קו אמצעי עולה וככריע בין ב' הקוין אברהם ויצחק, בסוד מסך דחירק שבו, נטיל דינא מאתריה לאתערא ביה ביעקב, כי אחר שנכלל ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה, יורד הדין מנקודת החולם שה"ס אברהם, כי חזר והשיג הג"ר ע"י התכללותו בשמאל, והדין שהיה בו יורד ובא ביעקב, דהיינו בקו אמצעי בסוד המסך דחירק שבו, שהוא בחינת ו"ק. עד דאתער צלותא דמנחה שה"ס שליטתו של יצחק דהיינו קו שמאל, דאהדר דינא לאתריה כלומר, שבזווג של בוקר נתבטל הדין של יצחק, שה"ס הסתיימא שבנקודת השורק, בסבת הכרעתו של יעקב ככל המסך דחירק, ועתה שזורה שליטתו של יצחק, ואינו נכלל באברהם, חזר ג"כ הדין שבנקודת השורק למקומו, וז"ש דאהדר דינא לאתריה, שהזרו ונסתמו בו האורות מחמת חוסר ההסדים, ואתער דינא דלחתא לאתקשרא בדינא דלעילא, כי דין של מטה, שה"ס בחינת ו"ק חסר ראש שבמסך דחירק, בקו האמצעי, נתבטל עתה מפאת שנתקשר בדין של מעלה, שבנקודת השורק, וחזר הג"ר גם לקו אמצעי מכח שליטת השמאל, וע"כ נתבטלה הכרעתו, והדין שולט בעולם מסתימת האורות, ובעי לאודהרא, וע"כ צריכים להזהר אז.

יוס. תלת זמנין אית ביומא, היינו ג' קוין שיש בז"א, דדינא שריא בעלמא, שיש בכל אחד ואחד מהם בחינת דין מיוחד, ואלו ג' בחינות דין שבג' קוין דז"א, נמשכות מסוד ג' זריעות, חולם שורק וחירק, (כמ"ש לעיל בראשית א' דף ט"ו ד"ה הוא נקודה עש"ה), שהן שורשיהם דג' קוין דז"א. דין א) הוא, שבעת עלית המלכות לבינה נופלות ממנה אהוון אל"ה דאלקים ונשארה במ"י דאלקים דהיינו ו"ק בחוסר ג"ר, והיא בחינת הדין שבנקודת החולם, ושבקו ימין דז"א, הנקרא אברהם, דין ב) הוא, שבעת גדלות שהמלכות יוצאת מבינה וג' אהוון אל"ה חוזרות לבינה, שאו חוזרת לראש א"א, ומשגת ג"ר, מבחינת חכמה בלי חסדים, שאו אפילו החכמה אינה מאירה, והיא נסתמה, וזהו בחינת הדין שבנקודת השורק, ושבקו שמאל דז"א, הנקרא יצחק, ונקרא דין של מעלה, דין ג) הוא, עלית זו"ן שמה בסוד המסך דחירק, ומכריע בין ב' הקוין, שמסך זה ה"ס ו"ק, ששורשו בא ממנעולא, ואח"כ נתתקן בסוד מפתחא, (כמ"ש לעיל לך דף יג' ד"ה ולפיכך עש"ה) ונעשה כמסך שבנקודת החולם, והיא בחינת הדין שבנקודת החירק, ושבקו אמצעי דז"א הנקרא יעקב, ונקרא דין של מטה.

וזה אמרו, בנין דהא כד סליק צפרא, אברהם אתער בעלמא, כי כעלות הבוקר שולק קו ימין דז"א הנקרא אברהם, ואח"כ ליה לדינא, ונאחו בדין של נקודת החולם, שהוא מסך דו"ק חסר ראש מסבת התכללות המלכות בבינה, כנ"ל, לקשריה ליה בהדיה, כי בסבת גילוי היין הזה נקודת החולם יוצאים כל המוחין דזו"ן, (כנ"ל בראשית א' ד"ה ככר) ובשירותא דתלת שעי קמייתא,

(רמב"ם דף קס"ב ע"ב)

עז) הו, כד דינא וכו': ועוד, כשנתעורר הדין בעולם, והמות נמצא בעיר, אין אדם צריך ללכת יחידי בשוק, וכבר בארנו הדברים. (לעיל פרשת נח דף כ"ט אות ע"ט) אלא צריך להסגיר עצמו שלא יצא לחוץ, כמו שבארנו בנח (שם) שהסגיר את עצמו בתבה, שלא ימצא לפני המשחית.

פירושו, ג' דינין הראשונים שהם בג'

קוין

עח) ועל דא, לך עמי בא בחדריך, אסגר גרמך, וסגור דלתך כעדך, דלא ה' יתחוי קמיה דמחבלא. חבי כמעט רגע עד יעבור זעם, דבתר דאעבר דינא לית ליה רשו למחבלא לחבלא.

עט) תא חזי, ד' דקב"ה בגין רחימותא דאיהו רחים לון לישראל, וקריב לון לגביה, כל ז' שאר עמין ד' עכו"ם שנאין לון לישראל, בגין דאינון מתרחקין, וישראל קריבין.

פ) ותא חזי, בגין רחימותא דרחים יעקב ליוסף יתיר ה' מאחוי, אע"ג דכלהו הוו ו' ליה אחין, מה כתיב * ויתנכלו אותו להמיתו, כל שכן ' עמין ה' עעכו"ם לישראל.

פא) תא חזי כמה גרים ה' ליה ' ההוא רחימותא דרחים ליה יתיר, דגרם ליה דאתגלי מאבוי, ואתגלי אבוי בהדיה, וגרם ה' להו גלותא, * ולשכינתא דאתגליא בינייהו, ואע"ג דאתגזירת גזרה, ואוקמיה דבגין כתנת פסים דעבד ליה יתיר, מה כתיב ויראו י' אחיו.

מסורת הזהר

א) בראשית ל"ו.

חלופי גרסאות ה' אתחוי (אה"ל). כ רחימותא דקביה בגין (אה"ל). ג ל"ג שאר. ד ע"ז. ה מאחוי. ו להו (אה"ל). ז מוסיף שאר עמין. ח ע"ז. ט ל"ג ליה. י ה' היא. יא לון. יב מוסיף אחיו וגוי.

מאמר	הסולם	וישראל אהב את יוסף
<p>קוין דו"א, צריכים רק להזהר שלא ימשיך הארת השמאל מלמעלה למטה, ואם הוא נזהר בזה, כבר הוא ניצל מהם. אבל בדין הזה הדי' שיש מות בעיר, שה"ס הדין של הנוקבא המתעורר בסוד, לא זכי הא רע, שה"ס הדינין שבמסך דצמצום א' שממנו המות (כנ"ל דף כ' ד"ה ביאור). הנה כאן אינו מועיל זהירות ושמירה הנ"ל, כי דין הזה אחר שנגלה, כבר שולט גם על בחינת ממטה למעלה, ואין לו עצה אלא להסגיר את עצמו, שלא יתראה לפני המשחית. שפירושו, שלא יגע בשום מוהין רק בבחינת ו"ק שהוא אור החסדים שאין לס"א שום אחיזה בהם, ונמצא שאינו נראה לפני המשחית, כי אין לו אחיזה בו. וזה נכחן, כמו מתחכא ומסגיר את עצמו בחדרו שלא יראו אותו. וז"ש אלא בעי לאסגרא גרמיה וכו', כמה דאיקמיה בנה. כי גם נח הסתיר את עצמו בבחינת הוי"ק שממטה למעלה דהיינו באור החסדים אשר שם, ואז ניצל, כי אין שום אחיזה לס"א באור החסדים.</p>		

פב) * ויחלום יוסף חלום וגו', רבי חייא פתח ואמר, ^ז ויאמר שמעו נא דברי אם יהיה נביאכם יי' ^ח במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו. ת"ח, כמה דרגין לדרגין עבד קב"ה, וכלהו קיימי דא על דא, דרגא על דרגא, דא ^ט לעיל מן דא, וכלהו ^י ינקין ^{יא} אלן מן אלן, כדקא חזי לון, אלן מימינא ואלין משמאלא, וכלהו אתמנן אלן על אלן, כלא כדקא יאות.

פג) ת"ח, כל נביאי דעלמא כלהו ינקי מסטרא חדא, מגו תרין דרגין ידיען, ואינון דרגין הוו אתחזיין ^{יב} בגו ^{יג} ו אספקריא דלא נהרא, דכתיב במראה אליו אתודע, מאי הוא מראה. ^{יד} כמה דאתמר ^{טו} חיוו דכל ^{טז} גוונן ^{יז} אתחזיין בגווה, ודא היא ^{יח} אספקריא דלא ^{יט} נהרא. בחלום אדבר בו, דא הוא חד משתי' בנבואה, כמה דאוקמוה, ואיהו דרגא שתיתאה ^כ מההוא דרגא דנבואה, ואיהו דרגא דגבריאל, דממנא על חלמא, והא אתמר.

פד) ת"ח, כל חלמא דאיהו כדקא יאות, מהאי דרגא ^{כא} קא אתיא, ועל דא, לית לך חלמא, דלא יתערבון ^{כב} עמיה מלין כדיבין, כמה דאוקימנא, ובג"כ, מנייהו קשוט, ומנייהו כדיבין, ולית לך חלמא, דלא אית ביה מהאי גיסא ומהאי גיסא.

פה) ובגין דאית ביה בחלמא כלא ^{כג} כדארמן, כל חלמין דעלמא, אזלין בתר פשרא דפומא, ואוקמוה ^{כד} דכתיב, ^{כה} ויהי כאשר פתר לנו כן היה, מ"ט,

מסורת הזהר

א) ש.ס. ב) (במדרש י"ב) ח"ב פכ: סטו: ח"ג רכב: רלד: רפז: ת"ז תל"ט עט: חנ"ג פז: תק"ח קיא סג שמ"ג. ג) בראשית מ"א.

חלופי גרסאות א' במראה וגו', ג לעילא. ג ינקי. ד דא מן דא; א"ין מן אלן אר"ג (אה"ל). ה מגו (אה"ל). ו אספקריאה. ז ל"ג כמה דאתמר (אז"ל). ח מסיף דמראה חיוו. ט גוונין. י ביה אתחזיין. יא אספקריאה. יב נהירא. יג אינון; מאינון דרגין (אה"ל). יד ל"ג קא. טו בהדיה. טז כדקארמן. יז מוסיף כמה דכתיב.

החלום

מאמר

ויחלום יוסף חלום

מראה שכל הצבעים נראים בחוכה, דהיינו ג' הצבעים לכן איום ירוק, שהם ג' קוין דו"א. וזה הוא מראה שאינה מאירה.

בחלום אדבר בו וכו': זה הוא אחד מששים שבנבואה כמו שבארוה, והוא מדרגה הששית למטה ממדרגת הנבואה, והיא מדרגת גבריאל הממונה על החלום. וכבר למדנו, הוא לעיל, ויצא אות מ"ה, ע"ש בסולם.

ת"ח כל חלמא וכו': בוא וראה, כל חלום שהוא כראוי בא ממדרגה ההיא, דהיינו ממלאך גבריאל, ומשום שבא ממלאך על כן, אין לך חלום שלא יתערב עמו דברי שקר, כמו שבארוה. ומשום זה, יש מהם שהם אמת ויש מהם שהם שקר, ואין לך חלום שלא יש בו מצד זה ומצד זה.

פה) ובגין דאית ביה וכו': ומשום שיש בו בחלום, הכל, הן אמת והן שקר, כמו שאמרנו, לכן כל חלומות שבעולם הולכים אחר

האהבה שאהבו מכל אהיה. ובארוה, שבשביל כתנת ססים שעשה לו יותר מלאחיה, נגרם כל הנ"ל, מה כתוב, ויראו אחיו וגו' וישנאו אותו ולא יכלו דברו לשלום.

מאמר ויחלום יוסף חלום.

פב ויחלום יוסף חלום וגו': ר' חייא פתח ואמר, ויאמר שמעו נא דברי וגו' בוא וראה, כמה מדרגות למדרגות עשה הקב"ה, וכולן עומדות זו על זו, מדרגה על מדרגה, זו למעלה מזו, וכולן יונקות אלו מאלו כראוי להם, אלו מימין ואלו משמאל, וכולן נתמנו אלו על אלו, הכל כראוי לחיות.

פג) ת"ח כל נביאי וכו': בוא וראה, כל נביאי העולם, כולם ינקו מבחינה אחת, מחוץ ב' מדרגות ידועות, שהן נצה והיה, ואלו המדרגות היו נראים בתוך מראה שאינה מאירה, שהיא הנוקבא. שכתוב במראה אליו אתודע, מה היא מראה, הוא כמו שלמדנו, (דפרי דף קס"ג ע"א)

בגין דאית ביה בחלמא כדיבו וקשוט, ומלה שלטא על כלא, ובג"כ, בעי חלמא פשרא טבא. רבי יהודה אמר, בגין דכל חלמא, מדרגא דלתתא איהו, ודבור שלטא עליה, ובגין כך כל חלמא אזלא בתר פשרא.

(פו) פתח ואמר, " בחלום חזיון לילה בנפול תרדמה על אנשים בתנומות עלי משכב אז יגלה ^א און אנשים ובמוסרם יחתום. ת"ח, כד סליק בר נש ^ב לערסיה, מבעי ליה, לאמלכא עליה מלכותא דשמיא בקדמיתא, ולבתר יימא ^ג חד פסוקא דרחמי, ואוקמוה חברייא, בגין דהא כד בר נש נאים על ערסיה, הא נשמתיה ^ד נפקא מניה, ואזלא ושטיא ^ה לעילא, כל חד וחד כפום ארחיה והכי סליקת, כמה דאתמר.

(פז) מה כתיב בחלום חזיון י לילה, כד בני נשא ^ז שכבי בערסייהו ניימין, ונשמתא נפקת ^ח מנייהו, הה"ד בתנומות עלי משכב, אז יגלה און אנשים, וכדין קב"ה אודע לה לנשמתא, בההוא דרגא דקיימא על חלמא, אינון מלין דזמינין למיתי על עלמא, או אינון מלין, כפום אינון הרהורין דלביה, בגין דבר נש נטיל ארחא דתוכחי דעלמא.

(פח) בגין דהא לא ^ט מודעין ליה לבר נש, בעוד דאיהו ^י קאים בתוקפא ^י דגופא, כדקאמרן, אלא מלאכא אודע לנשמתא, ונשמתא לבר נש, וההוא חלמא איהו מעילא, כד ^י נשמתין נפקין מגופי, ^י וסלקין כל חד וחד כפום ארחיה.

מסורת הזהר

(א) (אייוב ל"ג) ח"ב קכב.

חלופי גרסאות א און וגוי, ב על ערסיה, ג פסוקא חד, ד נפקת, ה בעלמא, ו מוסיף לילה וגוי, ז שכבין, ח מניה, ט מודעין, י דהוא, יא נאים (אה"ל), יב דרוחא, יג נפקין נשמתין, יד וסלקין.

מאמר	הסולם	ויחלום יוסף חלום
פתרון הפה. ובארוה, שכתוב, ויהי כאשר פתר לנו כן היה, ררי שמתיים לפי הפתרון, מהו הטעם משום שיש בו, בחלום, שקר ואמת. לכן המלה של הפתרון שולטת על הכל שמכרעת אותו. אם לפי אמתיחו או לפי השקר שבו, ולפיכך צריך החלום לפתרון טוב.	אחת ואחת לפי דרכה כן היא עולה. כמו שלמדנו.	פז. מה כתיב בחלום חזיון וכי: כשבני אדם שוכבים על מטתם ומנמנמים, והנשמה יצאה ממנה, זהו שכחוב, בתנומות עלי משכב אז יגלה און אנשים, ואז הקביה מודיע אל הנשמה, באותה המדרגה הממונה על החלום, דהיינו גבריאל, את הדברים העתידיים לבא בעולם, או אלו הדברים שהם באים מהרהורי הלב. דהיינו אמת או שקר או שניהם יחד כנ"ל. כדי שיקבל האדם דרך חוכחה מדברי העולם, כלומר, ע"כ מגלים לו העתיד לבא בעולם.

רבי יהודה אמר וכי: רי"א, משום שכל חלום הוא ממדיגה שלמטה, דהיינו ממלאך גבריאל, ודבור, שה"ס הנוקבא, שולטת עליו, על המלאך, ועל כן, כל חלום הולך אחר הפתרון, שהוא בחינת דבור, הבא מהנוקבא הנקראת דבור, השולטת על מלאך גבריאל.

(פז) פתח ואמר, בחלום חזיון וגוי: בוא וראה, כשאדם עולה למטחו צריך להמליך על עצמו תחילה מלכות שמים, ואחר כך יאמר פסוק אחד של רחמים, ובארוה החברים, משום כי כשהאדם ישן על מטתו, הרי נשמתו יצאה ממנה, והולכת ומשוטטת למעלה, כל

(רפ"ז דף קס"ג ע"א)

וכמה

פט) וכמה דרגין ^א על דרגין, ברזא דחלמא, כלהו ברזא דחכמתא. ות"ח, חלום דרגא חדא, מראה דרגא חדא, נבואה דרגא חדא, וכלהו דרגין לדרגין אלין על אלין.

צ) ויחלום יוסף חלום ויגד ^ב לאחיו ויוסיפו עוד שנא אותו על חלומותיו. מהכא, דלא מבעי ליה לבר נש למימר חלמיה, בר להווא בר נש דרחים ליה, ואי לאו, איהו גרים ליה, דאי ההוא חלמא מתהפך לגוונא אחרא, איהו ^ג גרים ^ד לסלקא.

צא) תא חזי, דיוסף איהו אמר חלמא לאחיה, ועל דא ^ה גרמו ליה לסלקא חלמיה, תרין ועשרין שנין דאתעכב, רבי יוסי אמר, מנלן, דכתיב ויוסיפו עוד שנא אותה, מאי שנא אותה, ^ו דגרמו ליה ^ז קטרוגין בדא.

צב) מה כתיב * ויאמר אליהם שמעו נא ^ח החלום הזה * אשר חלמתי, דבעא מנייהו ^ט דישמעון ליה. ואיהו אודע להו ההוא חלמא, ^י דאלמלא אינון ^{יא} דאהפכו ליה לגוונא אחרא, הכי אתקיים, ואינון אתיבו ואמרו המלך תמלך ^{יב} עלינו אם משול תמשול בנו, מיד אמרו ליה פשרא דחלמא, וגזרו גזרה, ובגין כך ויוסיפו עוד שנא אותה.

צג) ר' חייא ורבי יוסי, הוו שכיחי קמיה דר' שמעון, אמר רבי חייא, הא תנינן חלמא דלא אתפשר, כאגרתא דלא מתקריא, אי בגין דאתקיים

מסורת הזהר

(א) בראשית ל"ג.

חלומי גרסאות א' לדרגין וליג על. ב' לאחיו וגו'. ג' מוסיף גרים ליה. ד' ליג לסלקא (אה"ל); מוסיף לסלקא אי רחים ליה חסר ליה לסב ואי סני ליה פשר ליה לביש (הרמיק). ה' גרימו. ו' גרימו. ז' קטרוגין (אה"ל). ח' החלום וגו'. ט' דישמעון. י' ליג דאלמלא (אה"ל); ואי אינון אהכור. יא' אחפכו (ר"א). יב' עלינו וגו'.

מאמר	הסולם	ויחלום יוסף חלום
פט) וכמה דרגין וכו': וכמה מדרגות על מדרגות הן בסוד החלום. כולם הן בסוד החכמה. ובוא וראה. חלום מדרגה אחת. מראה מדרגה אחת. נבואה מדרגה אחת וכולם הן מדרגות למדרגות אלו על אלו. כי מדרגת החלום מתחת מדרגת המראה. ומדרגת המראה הוא מתחת מדרגת הנבואה. ובאורם תמצא לעיל פרשת ויצא אות מ"ה ואת נ' ע"ש.	שהשואב גורם להסתלקות החלום כנ"ל, רוא ממה שכתוב ויוסיפו עוד שנא אותו. מה פירושו של שנא אותו. היינו שגרמו לו קטרוגים בזה. עד שנרחה החלום לעשרים ושתים שנים.	צב) מה כתיב, ויאמר אליהם וגו': שבקש מהם שישמעו לו, והוא הודיע להם את החלום. ואלמלא הם, שהפכו את החלום לדבר אחר, היה החלום מתקיים, אבל הם השיבו ואמרו, המלך תמלך עלינו אם משול תמשול בנו, מיד אמרו לו בזה את פתרון החלום. כלומר שהוציאו אותו ממשמעות המלוכה והממשלה ודחו אותו לדבר אחר, וגזרו גזירה, שלא ימלך עליהם ומשום זה אומר הכתוב ויוסיפו עוד שנא אותו. דהיינו שגרמו לו קטרוגים כנ"ל.
צג) תא חזי וכו': בוא וראה. כי יוסף אמר את החלום לאחיו, שלא אהבו אותו, ועל כן גרמו לו, שיסתלק חלומו ויתעכב לשתים ועשרים שנה. ר' יוסי אמר, מאין לנו זה.	צג) ר' חייא ורבי יוסי וכו': ר"ה ור"י היו מצוים לפני ר' שמעון, אמר ר' חייא הרי למדנו, חלום שלא נפתר דומה לאגרת שלא נקראה, הוא שואל, אם פירושו שהחלום מתקיים	צג) ר' חייא ורבי יוסי וכו': ר"ה ור"י היו מצוים לפני ר' שמעון, אמר ר' חייא הרי למדנו, חלום שלא נפתר דומה לאגרת שלא נקראה, הוא שואל, אם פירושו שהחלום מתקיים

(דפוסי דף קמ"ב ע"א * דף קס"ג ע"ב)

ואיהו לא ידע, או דלא אתקיים כלל. אמר ליה ה' אתקיים ולא אתיידע, דהא ההוא חלמא, חילא תליא עליה, ואיהו לא ידע, ולא ידע אי אתקיים, ג' אי לא ד' אתקיים.

צד) ולית דך מלה בעלמא, דעד לא ייתי לעלמא, דלאו איהי תלייא ב' בחלמא, או על ידא דכרוזא, דהא אתמר, דכל מלה ומלה עד לא ייתי לעלמא, מכרוזי עליה ברקיע, ומתמן אתפשט בעלמא, ואתייב על ידא דכרוזא, וכלא בגין דכתיב "כי לא יעשה יי' אלהים דבר כי אם גלה ו סודו אל עבדיו הנביאים, בזמנא דנביאים אשתכחו בעלמא, ואי לאו, אע"ג ז' דנבואה לא ה' שריא, ב' חכימי עדיפי ט' מנביאים, ואי לא, אתיהיב בחלמא, ואי לאו, בצפרי שמיא משתכחי מלה, והא אוקמוה.

צה) ג' וילכו אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם. רבי שמעון אמר, לרעות צאן אביהם מבעי ליה, מאי א"ת. נקוד 'מלעילא, לאסגאה עמהון שכינתא, דאיהי י' עמהון שרייא, בגין דאינון הוו עשרה, דהא יוסף לא הוה עמהון, ובנימין איהו זעיר בביתא, ובגין כך אינון הוו עשרה, וכד אזלה, י' הות שכינתא בינייהו, ועל דא נקוד י' מלעילא.

צו) ובג"כ בזמנא דזבינו ליה ליוסף, אשתתפו כלוהו בהדי שכינתא, י' ואשתיפו לה בהדייהו, כד עבידו אומאה, ועד דאתגלייא מלה דיוסף, לא שריא שכינתא עליה דיעקב.

מסורת הזהר

א) וירא נ"ו ציון א'. ב) חכימי עריפי מנביאים: בהקסה' דף צ"ג ציון ב'. ג) בראשית ל"ו. חלופי גרסאות א' דאתקיים (אה"ל). ז' ידע ול"ג אתידע ולא ידע. ג' או. ד' יתקיים. ט' בחכמתא. ו' סורו וגו'. ז' דנביאי. ח' שכיחי (אה"ל). ט' מנביאי. י' לעילא. יא' שרייא עמהון. יב' הוות. יג' מוסיף את מלעילא; לעילא. יד' ושתיפו.

מאמר	הסולם	וילכו אחיו לרעות
מתקיים והוא אינו יודע, או שאינו מתקיים כלל.		צה) וילכו אחיו לרעות את וגו': ר' שמעון אמר, לרעות צאן אביהם היה צריך לומר, למה אומר את צאן אביהם. ומשיב המלה את מנוקדת מלמעלה, והוא לרבות עמהם השכינה כי השכינה נקראת את כנ"ל בראשית ב' אות רמ"ו) שהיתה שורה עמהם. משום שהיו עשרה, ובכל מקום שיש עשרה שורה בהם השכינה, כי יוסף לא היה עמהם, ובנימין הקטן הוא בביתא, ומשום זה היו עשרה, וכשהלכו היחה השכינה ביניהם, ועל כן מנוקד מלמעלה על המלה את.
אמר ליה אתקיים וכו': אמר לו, שהפירוש הוא שמתקיים והוא אינו יודע. כי החלום כח תלוי עליו, ומוכרח שיתקיים, אלא שלא נודע לו ואינו יודע אם נתקיים החלום או לא נתקיים. דהיינו הדמיון לאגרת שלא נקראה.		
צד) ולית דך מלה וכו': ואיך לך דבר בעולם, שאינו תלוי בחלום או בידי כרוז עוד מטרים שבא לעולם. כי למדנו, כל דבר ודבר מטרים שבא לעולם, מכרוזים עליו ברקיע, ומשם מתפשט בעולם, והוא ניתן על ידי כרוז, והכל משום שכחוב, כי לא יעשה ה' אלקים דבר וגו', והיינו בזמן שהנביאים נמצאו בעולם, ואם לא, אע"פ שנבואה אינה שורה, הרי חכמים חשובים מנביאים, ואם לא יש חכמים, ניתן הדבר בחלום, ואם לא ניתן בחלום נמצא הדבר בצפרי השמים, וכבר בארוה.		צו) ובג"כ בזמנא וכו': ומשום זה, בשעה שמכרו את יוסף נשתתפו כולם עם השכינה, ושתפו אותה עמהם בעת שעשו את השבועה והחרם שלא לגלות המעשה ממכירת יוסף, וע"כ עד שנחגלה הדבר ומכירת יוסף, לא שרתה השכינה על יעקב.

צז) ואי תימא דשכינתא לא אשתכחת עמהון, ת"ח, דכתיב " ששם ערו שבטים שבטי ה' יה עדות לישראל להודות לשם יי, כלהו צדיקי וחסידי, קיומא דכל עלמא, קיומא אינון לעילא ותחא.

צח) פתח ואמר ב' שמחתי באומרים לי בית יי נלך. האי קרא ב' אוקמוה, דדוד הוה עם לביה למבני ביתא, כד"א ב' ויהי עם לבב דוד אבי לבנות בית לשם יי ב' וגו'. ולבתר מה כתיב, י' רק אתה לא תבנה הבית כי אם בנך היוצא מחלצין הוא יבנה הבית לשמי, וכך ישראל הוה ידעי דא, ד' והוה אמרו, אימתי ימות דוד, ויקום שלמה בריה ויבנה ביתא, וכדין ה' עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, ב' כדין ניסק ונקריב תמן קרבנין.

צט) ועם כל דא, אע"ג דהוה י' אמרו אימתי ימות ז' סבא דא, כדין שמחתי וחדוה הוה ל' ב' בגין ברי, דהוה אמרי דברי ה' יקום תחותי, למגמר פקודא למבני ה' ביתא, כדין שרי ושבח לה, ואמר י' ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדו.

ק) תנו, י' עבד קב"ה ירושלים לתתא, כגוונא דלעילא, ודא מתתקנא, י' לקבל דא, דכתיב י' מכוון לשבתך פעלת י' יי. הבנויה: דומין קב"ה, לנחתא טו' לה ירושלים טו' דלעילא כדקא יאות, ובגין כך הבנויה. י' שחברה לה יחדו, י' והא אוקמוה, שחברה שחברו מבעי ליה. אלא דאתחברת אמא בברתא, והוה כחדא, ואוקמוה.

מסורת הזהר

א) ויצא צ"ו ציון ה'. ב) (תהלים קכ"ב) ח"א קנא. ג) מלכים א' ח'. ד) שם. ה) תהלים קכ"ב. ו) בהקס"ו י"א ציון ב'. ז) בהקס"ו צ' ציון ג'.

חלופי גרסאות א' יה וגו'. ב' מוסיף אוקמוה חכרייא. ג' ליג וגו'. ד' ואמרו ה' וכדין נסק. ו' אמרי ז' דוד וליג סבא דא. ח' יקיים. ט' מוסיף ביתא תחתי (אה"ל). י' הבנויה וגו'. יא' תנא. יב' עבד. יג' מוסיף דא לקבל. יד' ה' וגו'. טו' ליה. טז' לעילא; מלעילא (אה"ל). יז' מוסיף כעיר שחברה. יח' דהא (אה"ל).

ירושלים הבנויה

הסולם

מאמר

צז) ואי תימא דשכינתא וכו': ואם תאמר, שהשכינה לא היתה עמהם, עם השבטים, בוא וראה, שכתוב, ששם עלו שבטים וגו', הרי שכולם היו צדיקים וחסידים, וקיומם של כל בני העולם, שהעולם כולו היה כתקיים בזכותם, קיום של מעלה ומטה. דהיינו של עולמות העליונים ועולם החחתון.

ק) תנו, עבד וכו': למדנו, עשה הקב"ה את

מאמר ירושלים הבנויה

ירושלים של מטה, שהיא רנוקבא, כעין ירושלים של מעלה, שהיא בינה, וזו מתתקנת לנגד זו. שהנוקבא מתתקנת בכל התקונים שבבינה, שכתוב, מכוון לשבתך פעלת ה'. הבנויה, פירושו, שעתיד הקב"ה להוריד את ירושלים מלמעלה בניה כראוי, ומשום זה אומר הבנויה.

צח) פתח ואמר, שמחתי וגו': מקרא זה בארוה, שדוד היה עם לבבו לבנות הבית, כמש"א, ויהי עם לבב דוד וגו' ואחר כך מה כתוב, רק אתה לא תבנה הבית וגו', וכל ישראל היו יודעים את זה, והיו אומרים, מתי ימות דוד, ויקום שלמה בנו, ויבנה הבית, ואז, עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, כי אז נעלה ונקריב קרבנות.

שחברה לה יחדיו: וכבר בארוה, ושאל, כתוב שחברה, שחברו היה צריך לכתוב, בלשון רבים, ומשיב, אלא שנתחברה אמא שהיא

(גמ' דף קס"ג ע"ב)

קא) ואתמר. ששם עלו שבטים, אלן אינון קיומא דעלמא, ותקונא דעלמא ח תתאה, ולא תימא דעלמא תתאה בלחודוי, אלא אפילו דעלמא עלאה, דכתיב שבטי יה עדות לישראל, לישראל דייקא, בגין דאינון קיומא תתא, סהדותא אינון לעילא, וכלא להודות לשם יי, לאודאה שמיה דקב"ה, ככ סטרין, דכתיב להודות לשם יי.

קב) * וימצאהו איש והנה י תועה בשדה י וישאלהו האיש לאמר מה תבקש. * מה כתיב לעילא, י ויאמר ישראל אל יוסף הלא אחיך רועים י בשכם לכה ואשלחך אליהם. וכי יעקב שלימא, דהוה רחים ליה ליוסף מכל י בנוי, והוה ידע דכל אחוי הו י סנאין ליה, אמאי שרר ליה לגבייהו, אלא איהו י לא חשיד עלייהו, דהוה ידע דכלהו הו זכאין, ולא חשיד לון, אלא ח גרים קב"ה כל דא, י בגין לקיימא גזרה דגזר בין הבתרים.

קג) אשכחנא בספרי קדמאי, דבעיין אלן בני יעקב, לשטאה י עלי, עד לא יחות למצרים, דאילו הוא יחות למצרים ואינון לא שלטו ביה בקדמיתא, יכלי מצראי לשטאה לעלמין עלייהו דישראל, י ואתקיימא ביה ביוסף, דאזדבן לעבדא, ואינון שלטו עלי, ואעיג דיוסף הוה מלכא לבתר, ומצראי הו עבדין ליה, אשתכחו ישראל דשטו על כלהו.

קד) ת"ח. דיוסף דאיהו ברית עלאה, כל זמנא דאתקיים ברית, שכינחא

מסורת הזהר

(א) (בראשית ל"ז) ח"א קסד. (ב) שם.

חלופי גרסאות א ל"ג תתאה. ב תועה וגו' (אה"ל). ג ליג מן וישאלהו עד מה. ד בשכם וגו'. ה מוסיף בנוי כי בן זקונים הוא לו (אה"ל). ו שנאין. ז מוסיף לא הוה. ח קב"ה גרים. ט ל"ג בגין. י עליה. יא לאתקיימא (אה"ל).

וימצאהו איש

הכולם

מאמר

שכולם הם צדיקים ולא חשד אותם. אלא הקב"ה סבב כל זה. כדי לקיים הגזירה שגזר לאברהם אבינו בין הבתרים.

קג) אשכחנא בספרי וכו': מצאתי בספרי הראשונים, שצריכים היו בני יעקב למשול על יוסף טרם שירד למצרים, שאלו ירד למצרים והם לא היו שולטים עליו מתחילה, יכלו המצרים לשלוט לעולם על ישראל, ולא יכלו לצאת משם. ע"כ, נתקיים ביוסף, שנמכר להיות עבד על ידי אחיו, והם שלטו עליו למכרו לעבד, לכן, אע"פ שיוסף היה אחר כך מלך, שהמצרים המליכוהו, נמצאים ישראל שכבר שלטו על כולם. כי מאחר שכבר שלטו על מלכם יוסף למכרו לעבד, מכל שכן ששלטו או על המצרים עצמם, ובוה נחלש כחם של המצרים, ויכלו להשתחרר מהם.

קד) ת"ח דיוסף וכו': בוא וראה, יוסף שהיה ברית עליון, דהיינו יסוד הו"א, כל זמן שהברית שהוא יוסף היה קיים, השכינה נתקיימת בישראל

בינה, בבתה, שהיא הנוקבא, והיו כאחת. ע"כ כתוב שחברה בלשון-יחיד, ובארוהו.

קא) ואתמר, ששם ערו שבטים: אלו הם קיומו של העולם והתקון של עולם התחתון, ולא תאמר תקון עולם התחתון בלבד, אלא אפילו של עולם העליון, שכתוב, שבטי יה עדות לישראל, לישראל בדיוק, משום שהם קיומו של העולם למטה, הם עדות למעלה בעולם העליון, והכל הוא להודות לשם ה', דהיינו להודות לשמו של הקב"ה בכל הבחינות, שכתוב להודות לשם ה'.

מאמר וימצאהו איש

קב) וימצאהו איש וגו': מה כתוב למעלה, ויאמר ישראל וגו' לכה ואשלחך אליהם, ושואל, וכי יעקב השלם, שאהב את יוסף מכל בניו, וזויה יודע שכל אחיו שונאים אותו, למה שלח אותו אליהם, ומשיב, אלא, הוא לא חשד אותם, שהיה יודע

(דמויי דף קס"ג ע"כ * דף קס"ד ע"א)

אתקיים בהדייהו דישראל בשלם, כדקא יאות, כיון דאסתלק יוסף ברית עלאה מעלמא, כדין ברית, ^א שכינתא, וישראל, ^ב כלהו בגלותא ^ג נפקו, והא אוקימנא דכתיב, ^ד ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף, וכלא הוה מעם קב"ה, כדקא יאות.

קה) ת"ח, וימצאהו איש, דא גבריאל, ואוקמוה כתיב הכא ^ה וימצאהו איש, וכתיב התם ^ו והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון ^ז בתחלה. והנה תועה, בכלא תועה, דאבטח על אחוי, דהוה ^ח מתבע אחוה דלהון, ולא אשכח, ותבע להו, ולא אשכח. ועל דא תועה בכלא, ועל דא וישאלהו האיש לאמר מה תבקש. קו) ^ט ויאמר את אחי אנכי מבקש וגוי. ^י ויאמר האיש נסעו מזה וגוי ^{יא} ר' יהודה פתח, ^{יב} מי יתנך כאח ^{יג} לי יונק שדי אמי אמצאך בחוץ אשקך גם לא יבוזו לי. האי קרא ^{יד} אוקמוה חבריא, אבל האי קרא, כנסת ישראל ^{יז} אמרו למלכא דשלמא דלילה, מי יתנך כאח לי, כיוסף על אחוי, דאמר ^{יח} ועתה אל תיראו אנכי ^{יט} אכלכל אתכם ואת טפכם, ^כ ייב לון מזונא, וזון ^{כא} להו בכפנא. בגין כך מי יתנך כאח ^{כב} לי.

קז) ד"א מי יתנך כאח לי, דא יוסף ^{כג} לגבה דשכינתא, דאתאחד עמה ואתדבק בהדה. יונק שדי אמי, ^{כד} דהא כדין אחוה ושליו בהדייהו. אמצאך בחוץ, גו גלותא, ^{כה} דאיהי בארעא אחרא. אשקך, בגין לאתדבקא רוחא ברוחא. גם לא יבוזו לי, אף על גב דאנא בארעא אחרא.

מסורת הזהר

(א) ח"ב ה: ה: ה: טו: (ב) ב"ב ק"ו ציון ב'. (ג) (בראשית ל"ז) ח"א קמנ: (ד) שם. (ה) (שיר השירים ח') ח"ב יח: (ו) (בראשית נ') ז"ח מ"ו טב שיג.

חלוסי גרסאות א' ושכינתא (אה"ל). ב' בגלותא כלהו; כלהו נפלו בגלותא (אה"ל). ג' נפלו. ד' ליג וימצאהו. ה' מוסיף בחלה מועף ביעף. ו' אתבע. ז' מוסיף הא אוקמוה מכלל אחוה דייב שבטין כחשבון זיח (הרמ"ק). ח' לי וגוי. ט' מוסיף הא אוקמוה. י' אמר. יא' אכלכל וגוי. יב' דיהב (אה"ל). יג' מוסיף לי וגוי. יד' לגבי שכינתא. טו' דיהא. טז' דאיהו.

<p>מאמר</p> <p>בישראל בשלום כראוי, כיון שנסתלק יוסף ברית העליון מן העולם, כי נמכר לעבר, אז הברית והשכינה וישראל יצאו כולם בגלות. וכן בארוה, שכחוב, ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף, שזה יורה שנחבטל מעלתו ויצא לגלות, והכל היה מן הקב"ה כמו שהיה ראוי להיות.</p>	<p>הסולם</p> <p>קו) ויאמר את אחי וגוי נסעו מזה וגוי: ר' יהודה פתח, מי יתנך כאח לי וגוי. מקרא זה בארוהו החברים. אבל מקרא זה, כנסת ישראל, שהיא הנוקבא, אמרה אותו אל המלך שהשלום שלו, שהוא זיא, מי יתנך כאח לי, היינו כמו יוסף על אחיו, שאמר, ועתה אל תיראו וגוי שנתן להם מזונות וזון אותם בימי רעב. משום זה, אמרה כנסת ישראל לז"א, מי יתנך כאח לי, דהיינו כמו יוסף לאחיו.</p>
---	---

<p>קה) ת"ח, וימצאהו איש: זהו גבריאל, ובארוה, כתוב כאן וימצאהו איש, וכתוב שם, והאיש גבריאל וגוי, ולמדים נזירה שוה, שאף איש הנאמר כאן הוא גבריאל. והנה תועה, בכל היה תועה: שבטח על אחיו והיה מבקש האחוה מהם ולא מצא. גם בקש אותם עצמם ולא מצא. וע"כ בכל היה תועה. וע"כ וישאלהו האיש לאמר מה תבקש.</p>	<p>קז) ד"א, מי יתנך כאח לי: זה אמר יוסף שהוא יסוד, אל השכינה, שנתאחד עמה ונתדבק בה. יונק שדי אמי, כי אז, כשמקבלת מוחין דאמא, יש אחוה ושלמות ביניהם. אמצאך בחוץ, בתוך הגלות, שהיא בארץ אחרת, אשקך, כדי להתדבק רוח שלה ברוח שלו</p>
---	---

(דפוסי קפ"ד ע"א)

קח) תא חזי, דיוסף אע"ג דאחוי לא הוו ה ליה כאחין, כד נפל בידיהו, איהו הוה לון כאחא, כד נפל בידיה, והא אוקמוה דכתיב * וינחם אותם וידבר על לבם, בכלא דבר על לבייהו.

קט) ותא חזי מה כתיב, ויאמרו איש אל אחיו, דא שמעון ולוי, דאינון הוו אחין ודאי בכלא, בגין כ דקא אתו מסטרא דדינא קשיא, ובגין כך, רוגזא דלהון, איהו רוגזא דקטלא בעלמא, כד"א ארור אפם כי עז ועברתם כי קשתה. י

קי) ת"ח רזא דמל"ה, אית רוגזא ואית רוגזא. אית רוגזא דאיהו ז מברכא מעילא ומתתא, ואקרי ברוך, כמה דאתמר דכתיב י ברוך אברם לאל עליון ה קונה שמים ו וארץ, והא אוקמוה. ואית רוגזא, דאיהי אתלטיא לעילא ותתא, כמה דאתמר דאקרי ארור, דכתיב ה ארור אתה מכל ה הבהמה ומכל חית השדה. ארור אפם כי עז.

קי"א) ועל רזא דא, אית תרין טורין, דכתיב י ונתת את הברכה על הר גרזים ואת הקללה על הר עיבל, לקביל אלין תרין דרגין, ועל דא, דא אקרי ארור ודא אקרי ברוך, ושמעון ולוי אינון מסטרא דדינא קשיא, ומן סטרא דדינא ה קשיא תקיפא, י נפקת רוגזא דאתלטיא. קי"ב) ותא חזי, מסטרא דדינא קשיא, י"א נפקי י רוגזא לתרי סטרין. חד

מסורת הזהר

א שם. ב) (שם ל"ז) ח"א ר: ח"ג סב: ג) (שם מ"ט) ח"ג שג. ד) לך ס"ה ציון א'. ה) ב"א ר"מ ציון ג'. ו) דברים י"א.

חלוסי גרסאות ה כאחין ליה. כ ל"ג דקא אתו. ג מוסיף אהלס ביעקב וגו'. ד מתברכא (אה"ל). ה ל"ג קונה שמים וארץ. ו מוסיף וארץ דעביד דינא ברשיעיא. ז הבהמה וגו'. ח על. ט מוסיף קשיא ומן סוסטיחא דדינא קשיא (אה"ל). י נפקא. י"א נפקין. י"ב תרין רוגזין לתרין.

הסולם

מאמר
גם לא יכוון לי, אף על פי שאני בארץ אחרת.
קח) תא חזי דיוכף וכו': בוא וראה, שיוסף אע"פ, שאחיו לא היו לו כאחים כשנפל בידיהם, הוא היה להם כאח כשנפלו בידו, ובארוה, שכתוב, וינחם אותם וידבר על לבם, בכל הצדדים דבר על לבם, עד שהאמינו לו.

מאמר אית רוגזא ואית רוגזא

קי"א) ועל רזא דא אית וכו': ועל סוד הזה י"ש ב' הרים, שכתוב, ונתת את הברכה על הר גרזים ואת הקללה על הר עיבל, שהם כנגד אלו ב' המדרגות שאחא נק' ברוך, ואחא נקראת ארור כנ"ל ועל כן גם ב' ההרים זה נקרא ארור, וזה נקרא ברוך. ושמעון ולוי הם מצד דין הקשה, ומן צד דין הקשה והחזק יוצא הכעס שנתקלל, הנקרא ארור כנ"ל.

קי"ב) ת"ח רזא דמל"ה וכו': בוא וראה סוד הדבר, יש כעס ויש כעס: יש כעס שהוא מבורך מלמעלה ומלמטה, ונקרא ברוך,

(דפוסי דף קט"ד ע"א)

קי"ב) ותא חזי מסטרא וכו': ובוא וראה, מצד דין הקשה יוצא הכעס לשני צדדים,

אחד

ה' דאתברך, וחד דאתלטיא. * חד ברוך, וחד ארור. כגוונא דא, מסטרא דיצחק, נפקו תרין בנין, חד מבורך, וחד דאתלטיא לעילא ותתא, דא אתפרש לסטריה, ודא אתפרש לסטריה, דא דיוריה בארעא קדישא, ודא דיוריה בטורא דשעיר, דכתיב * איש יודע ציד איש שדה. דא אתריה ד באתר דמדברא ד וחרבא ושממה, ודא יושב אהלים. וכלא כגונא דאצטריך.

קיג) ובג"כ, תרין דרגין אינון: ברוך וארור, דא לסטריה, ודא לסטריה, מהאי נפקין כל ו ברכאן דעלמין ד לעילא ותתא, וכל טיבו, וכל נהירו, וכל פורקן, וכל שזבותא. ומהאי נפקין כל לוטין, וכל חרבא, וכל דמא, וכל שממא, וכל בישין, וכל מסאבו דעלמא.

קיד) ר"ש פתח ואמר, ד ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבחך ה', האי קרא אוקמוה. אבל ת"ח רזא דמלה הכא, דהא לך בר נש בעלמא, דלא טעים טעמא דמותא בליליא, ורוח מסאבא שריא על ההוא גופא, מאי טעמא. בגין דנשמתא קדישא, אסתלקת מניה דבר נש, ונפקת מניה. ועל דנשמתא קדישא נפקת ואסתלקת מניה, שריא רוחא מסאבא על ההוא גופא, ואסתאב.

קטו) וכד נשמתא ד אתהדרת לגופא, אתעבר ההוא ד זוהמא, והא אתמר דידי דבר נש, זוהמא דמסאבו אשתאר בהו, ועל דא לא יעבר ידוי על עיניו, בגין דההוא רוח מסאבא שריא עליו, עד דנטיף לון, וכד נטיף ידוי טו כדקא חזי, טו כדין אתקדש, ואקרי קדוש.

מסורת הזהר

(א) תולדות ל"ג ציון א'. (ב) תהלים כ"ו.

חלופי גרסאות א' דמברך. ב מבורך. ג ל"ג דא; ל"ג דא אתריה. ד ל"ג באתר (ד"א). ה וחרבא. ו ברקן, ז דלעילא. ח פורקן. ט בישין וכל שממה. י ורוחא. יא ונפק. יב אהרת. יג מוסיף זוהמא מסאבו. יד פין (אה"ל). טו ל"ג כרעא חזי. טז הא; מוסיף הא כדין.

מאמר

הסולם

אית רונזא ואית רונזא

קיד) ר"ש פתח ואמר ארחץ בנקיון וגו': מקרא זה בארוהו, אבל בוא וראה, סוד הדבר כאן, הוא, כי אין לך אדם בעולם שלא יטעם בלילה טעם מות, ורוח הטומאה שורה על גוף ההוא. מה הטעם, הוא משום שהנשמה הקדושה נסתלקה מן האדם ויצאה ממנו ומשום שהנשמה הקדושה נסתלקה ויצאה מן האדם, שורה רוח הטומאה על גוף ההוא. והוא נטמא.

קטו) וכד נשמה אתהדרת וכו': וכשהנשמה חוזרת אל הגוף, נסתלקת זוהמא ההוא, ולמדנה שידיו של האדם, זוהמת הטומאה נשאר עליהם, וע"כ לא יעביר ידיו על עיניו, כי רוח הטומאה שורה עליהם עד שרוחן אותם, וכשנוטל ידיו כראוי, אז נתקדש ונקרא קדוש.

והיך

אחד שנתברך ואחד שנתקלל, אחד ברוך ואחד ארור, כעין זה מצד יצחק יצאו שני בנים, אחד מבורך, ואחד שנתקלל למעלה ולמטה, זה נפרד לצד שלו, וזה נפרד לצד שלו, זה דירתו בארץ הקודש, וזה דירתו בהר שעיר. שכתוב, איש יודע ציד איש שדה, זה מקומו במקום מדבר וחרובן ושממה, וזה יושב אהלים. והכל כמו שצריך להיות.

קיג) ובג"כ, תרין דרגין וכו': ומשום זה, שתי מדרגות הן, ברוך וארור, זו אל הצד שלה וזו אל הצד שלה, מזו יוצאות כל הברכות שבעולם שלמעלה ושלמטה, וכל טוב, וכל הארה, וכל גאולה, וכל הצלה, ומזו יוצאות כל הקללות, וכל חרבה, וכל דם, וכל שממה, וכל רע, וכל הטומאות שבעולם. (דפו"י דף קפ"ד ע"א *) דף קפ"ד ע"ב)

קטז) והיך בעי לאתקדשא. בעי חד כלי לתתא, וחד כלי מלעילא, ה בגין דיתקדש מההוא ב דלעילא, וההוא דלתתא דיתב י בווהמא דמסאבו ביה, ודא כלי לקבלא מסאבו, ודא לאתקדשא מניה, ד דא ברוך, ודא ארוך, ולא בעיין אינון מין דווהמא, לאושדא לון בביתא, דלא יקרב בהו בר נש, דהא בהו מתכנשי סטרא דלהון, ה ויכיל לקבלא נוקא מאינון מין מסאבין. קיז) ועד דיתעבר זוהמא מן ידוי, לא יברך, ו ואוקימנא. ובגין כך, בר נש עד לא יקדש ידוי בצפרא, אקרי טמא, כיון דאתקדש אקרי טהור, ובגין כך, לא יטול, אלא מן ידא דאדכי בקדמיתא, דכתיב * והזה הטהור על הטמא דא אקרי טהור, ודא אקרי טמא.

קיח) בגין כך, חד כלי לעילא, וחד כלי לתתא, דא קדישא, ודא מסאבא. ומאינון מין אסיר למעבד בהו מידי, אלא בעי לאושדא לון, באתר דבני נשא לא עברין עלייהו, ולא ה) : י בית ה לון בביתא, דהא כיון דאתושדן בארעא, רוחא מסאבא אשתכח תמן, ויכיל לנזקא, (ג) ו אי חפר לון מדרון תחות ארעא, דלא יתחזון, שפיר.

קיט) ולא יהיב לון לנשי חרשיא, דיכלון לאבאשא בהו לבני נשא, בגין

מסורת הזהר
(א) במדבר י"ט.

דרך אמת

ה) לא יליגס נכית, (ב) ולא חצר חסירה שכוף מדרון ר"ל שיפוע שאין דבר יוכל לעמוד שם במקום אחד אלא יורד וטפל ממנו למטה.

חלוסי גרסאות א ליג בגין. ב מוסיף מסאבו דלעילא. ג זוהמא. ד ודא. ה ויכיל. ו ואוקמוה. ז ישרי. ח לו. ט מוסיף ואי אית; ואי אית אחר מדרון (אה"ל).

מאמר

הסולם

אית רוגזא ואית רוגזא

קדוש, וזה טמא. ומאלו המים אסור לעשות בהם דבר, אלא צריכים לשפוך אותם במקום שבני אדם לא יעברו עליהם. ולא ילין אותם בבית, כי כיון שנשפכו על הארץ, רוח הטומאה נמצא שמה, ויכול להזיק. ואם חפר להם מורד למתחת הארץ שלא יתראה, טוב הוא.

קיט) ולא יהיב לון וכו': ולא יתן אותם לנשים מכשפות, שיכולות להזיק עמהם בני אדם. משום שהם מים המאריים, והקב"ה רצה לטהר את ישראל, ושיהיו קדושים, שכתוב, וזרקתי עליכם מים טהורים וכו'.

ביאור המאמר. כי יש ב' בחינות דין, (א) הנעשה מכח עלית המלכות לבינה, שאז נופלים ממנה אהון אל"ה דאלקים, ונשארת משום זה ב"ק בלי ראש. (ב) הם הדינים הנמשכים מקו שמאל כל עוד שלא נכלל בקו ימין, שה"ס הדינים של נקודת השורק. (נג"ל דף כ"ה ד"ה ואלו).

וזה אמרו (באות ק"י) אית רוגזא דאיהו מברכא מעילא ומתתא, רוגזא היינו דין, וה"ס

קטז) והיך בעי לאתקדשא וכו': שואל, ואיך צריכים להתקדש בנטילת ידיים, ואומר, צריכים שיהיה כלי אחד מלמטה, וכלי אחד מלמעלה, כדי שיתקדש מהכלי שלמעלה, והכלי שלמטה יושבת בווהמא שטומאה בו, וזהו כלי לקבל הטומאה, דהיינו מיהר חיצה, וזהו שלמעלה, הוא כלי להתקדש ממנו, שממנו שופכים המים על הידים, זהו שלמעלה ברוך וזהו שלמטה ארוך. ולא צריכים לשפוך אלו המים של זוהמא, בבית, כדי שלא יקרב אליהם אדם, כי בהם מתאספים הצד שלהם, שהם הרוחות המזיקים, והאדם יכול לקבל נזק מאלו מים הטמאים.

קיז) ועד דיתעבר וכו': ועד שיעביר זוהמא מידינו. לא יברך, ובארוה, ועל כן האדם, טרם שקדש ידיו בבוקר, נקרא טמא, כיון שקידש ידיו נקרא טהור, ומשום זה, לא יטול ידיו אלא מן יד שנטהר מקודם, שכתוב, והזה הטהור על הטמא, זה שכבר נטל ידיו נקרא טהור, וזה שעוד לא נטל ידיו נקרא טמא.

קיח) בגין כך חד כלי וכו': משום זה כלי אחד למעלה וכלי אחד למטה, זה

(דפו"י דף קס"ד ע"ב)

דאינון מיין דאטלטיין, וקב"ה בעי לדכאה לון דישראל, ולמהוי קדישין, דכתיב * וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם ומכל גזולתכם אטהר אתכם.

מסורת הזהר

(א) (יחזקאל ל"ו) ח"ב רסו: ח"ג לה: מב. מט. סט: קב: קנג. קפא.

מאמר	הסולם	איח רונזא ואית רונזא
<p>וה"ס הדינים דבחינה א' הנ"ל, הבאים מכת עלית המלכות לבינה, ודינים הללו הם מבורכים למעלה בבינה ולמטה בזו"ן, כי לולא הדינים הללו לא היו מוחין לזו"ן ולתחתונים. (כנ"ל בראשית א' דף ו' ד"ה וכבר ע"ש) ואקרי ברוך, כי הוא מקור כל הברכות שבעולם דהיינו המוחין וכל מיני הארות כנ"ל, והיינו בבינה עצמה. אבל כשהדינים ההם נמשכים לזו"ן אינם נקראים ברוך אלא מבורך כמ"ש להלן. דכתיב ברוך אברהם וכו', כי ב' הקוין ימין ושמאל הם מבינה, וע"כ הם נק' ברוך, אצל אברהם, שהוא קו ימין. שבדינים הללו הכה המלכים. ואית רונזא דאיהו אתרטיא לעילא ותתא, שה"ס הדינים הנ"ל שבחינה ב', הנמשכים משליטת קו השמאל שאינו נכלל בימין, והיא נחלקלה, במיתה הנמשך מנחש הקדמוני, בסוד לא זכי הא רע, שאם אינו זוכה, דהיינו שממשיך מקו שמאל ממעלה למטה, שזה היה החטא דעצה"ד, אז מחגלה הנקודה דמנעולא, שה"ס המלכות דצמצום א' במסך דבחי"ד, שאינה ראויה לקבל אורות החיים וע"כ האדם מת עם התגלותה, שז"ס ביום אכלך ממנו דהיינו שתמשיך הארת השמאל ממעלה למטה, מות תמות. כי תתגלה נקודת המלכות דמדת הדין שבצמצום א', וכל אורות החיים יסתלקו, הרי שרונזא זה, שהוא הדינים דהארת השמאל נתקללו בקללת נחש הקדמוני שנאמר עליו ארור אתה מכל הבהמה וגו' שסופן מיתה. ועל בחינה זו, שהיתה ג"כ בשמעון ולוי, נאמר, ארור אפס כי עז, וע"כ יש ברוגזא שלהם רציחה, דהיינו הריגת אנשי שכם, כי הוא רונזא דאתלטיא, המביא מיתה.</p>	<p>דו"א, ועשו ה"ס הדינים דבחינה ב' הנ"ל דאתלטיא. והנה בלילה, כשהאדם ישן, יש בו ג"כ הדין דבחי"ב הנ"ל שהיא רונזא דאתלטיא. כי הלילה ה"ס שליטת קו שמאל, שע"כ מסתלקים אז האורות, וע"כ מסתלקת נשמתו של אדם. אמנם הסתלקות האורות הללו אינם מיתה ממש, כמו בגילוי נקודת המלכות דצמצום א' הנ"ל, אלא נבחן לשינה, ועכ"ו יש בו בחי' התכללות ממיתה ג"כ, והוא מכת הקללה דעצה"ד, אשר שליטת השמאל תגלה אותה נקודה הממיתה לאדם. וע"כ יש בה ג"כ אחד מששים ממיתה.</p> <p>וזה אמרו (באות קיד) ועל דנשמתא קדישא נפקת ואסתלקת מניה, דהיינו מכת שליטת השמאל בלי ימין, שריא רוחא מסאבא עך היהוא נופא, דהיינו טומאת נחש הקדמוני שסופן מיתה, וכד נשמתא אתהדרת לנופא, אתעבר ההוא וזהמא, והא אתמר דידוי דבר נש וכו', פירוש, כי ידים של אדם ה"ס הכלים של הג"ר, שה"ס חג"ת הנעשים בעת גדלות לחב"ד, ועם ביאת הנשמה בבקר, מקובלת רק בחינת ו"ק אל הגוף, ולא ג"ר, וע"כ נבחן שהידים עוד לא נטהרו מזהמתן שקבלו בלילה, וכד נטיל ידוי כדקא חזי, דהיינו שהמשיך הג"ר, אתקדש ואקרי קדוש, כי מוחין דג"ר נמשכים מאו"א, הנקראים קדושיכ, וע"כ נקרא גם האדם קדוש, שז"ס שאו ידיכם קודש וגו'. טהרה, נופל על שלמות הכלים, שמקודם לכן כשהיה המלכות כלולה בבינה, היה כח הצמצום שבמלכות מעורב בכל הכלים של הבינה, ולא היתה ראויה משום זה לג"ר, ואח"כ, שע"י הארה עליונה שלמה, מורידה הבינה את כח הצמצום הזה למקומו, וג' אתוון אליה חוזרים אליה, נבחן שהכלים שלה נטהרו מכת הצמצום וראוים לג"ר, קדושה, נופל על המוחין שמקבלת מאו"א עלאין שהם נק' קודש.</p> <p>והורדת המלכות מן הבינה למקומה באה ע"י הארה עליונה מן ע"ב ס"ג דא"ק שאין צמצום ב' נוהג שם, וע"כ הארתו בכל מקום שבאה</p>	
(רס"ו דף קפ"ד ע"ב)		

קכ) * ויקחהו וישליכו אותו הבורה והבור רק אין בו מים. רבי יהודה פתח ^ה ואמר, ^ב תורת ה' תמימה משיבת נפש. ^ג כמה אית לון לבני נשא לאשתדלא באורייתא, דכל מאן ^ד דאשתדל באורייתא, להוי ליה ^ז חיים בעלמא דין, ובעלמא דאתי, וזכי ^ס בתרין ^י עלמין, ואפילו מאן דאשתדל באורייתא, ולא ^י ישתדל בה לשמה, כדקא יאות, זכי לאגר טב ^פ בעלמא דין, ולא ^ק דיינין ליה בההוא עלמא.

קכא) ותא חזי, כתיב ^א ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד. ארך ימים, בההוא דאשתדל באורייתא לשמה, דאית ליה ארך ימים בההוא עלמא, דביה אורכא דיומין, ואינון יומין, אינון יומין ודאי, ^ב תמן איהו ^ג רחצנו ^ד דקדושא דלעילא, דאתרחין בר נש בהאי עלמא לאשתדלא באורייתא, לאתתקפא בההוא עלמא, * בשמאלה עושר וכבוד, אגר טב ושלוח אית ליה בהאי עלמא.

מסורת הזהר

דרך אמת

א) ח"א קפה. ח"ג רעט. ת"ו המ"ח פה. חס"ד צו. ז"ח ל"ג טר שלז. ב) הקדמת ספר הזהר קי"ו ציון ב'. ג) וישלח דף ל"ה ציון ג.

ה) הכספה.

חלוסי גרסאות א) ליג ואמר ב מוסיף מאן דבטיל מלי דאורייתא כאלו חריב עלמא שלים, כמה. ג דישתדל. ד חין, ה בתרי, ו מוסיף עלמין בעלמא דין ובעלמא דאתי, ז אשתדל ח בהאי עלמא. ט דיינין, י ודאין (אהיל), יא כמה. יב רוחצנו, יג וקדושה עלאה.

אית רוגזא ואית רוגזא

הסולם

מאמר

לקבלא מסאכו ודא לאתקדשא מניה. כי כח הורדת המלכות מבינה בא מכלי עליון, שע"ז מקבלים החג"ת מוחין הנקראים קדושה, ומקום ירידת המלכות וכחות הצמצום והדין והטומאה היא כלי התחתון. וזהו שמסיים בסוד הכתוב, וזרקתי עליכם מים טהורים, דהיינו שפע השלם הבא מכלים טהורים שכן הצמצום כבר הורד מהם, שבכל מקום בואו מוריד כח הצמצום מכלים דבינה אשר שם והם נטהרים, והיינו וטהרהם מכל טומאותיכם וגו', כנ"ל.

מאמר ורבור רק אין בו מים

קכ) ויקחהו וגו' רק אין בו מים: ר' יהודה פתח ואמר, תורת ה' תמימה משיבת נפש. כמה יש להם לבני אדם, להשתדל בתורה. כי כל מי שמשתדל בתורה יהיה לו חיים בעולם הזה ובעולם הבא, והוא זוכה בשני עולמות, ואפילו מי שמשתדל בתורה ואינו משתדל בה כראוי, הוא זוכה, לשכר טוב בעולם הזה, ואין דנים אותו בעולם האמת.

קכא) ותא חזי כתיב וכו': ובוא וראה כתוב אורך ימים בימינה וגו'. ארך

ימים הוא לאותו המשתדל בתורה לשמה, שיש לו אורך ימים באותו העולם שבו אריכת ימים, דהיינו בעולם הנצחי, ואלו הימים שבו המה ימים בודאי, כלומר, שהמה טובים וכדאים לשמם, שם הוא

בטחון

שכאה מורידה משם כח המלכות והצמצום מן הבינה למקומה דהיינו למלכות. כמ"ש לעיל (בהקדמת ספר הזהר דף ט"ז ד"ה ואגליף) כן אחר שנשלמו ונטהרו הכלים דבינה, הנה השפע שלה שלם ובכל מקום שהשפע שלה באה מורידה כח הצמצום מהכלים דבינה אשר שם, והם נעשים ג"ר.

וזה אמרו, והיך בעי לאתקדשא, בעי חדר כלי וכו', כי כלי העליון ה"ס בינה, אשר הכלים שלה כבר נטהרו מכל הצמצום של המלכות שנתערבה בה, המים ה"ס השפע השלם שבבינה זו הטהורה, והידיים של האדם, ה"ס הכלים דחג"ת שצריכים להטהר מכל הצמצום וזוהמת הנחש שקבלו בלילה בעת שינה, וכלי התחתון, ה"ס המלכות הבלתי נמתקת בבינה, שהיא שבויה בקליפות דבי"ע.

ועל ידי המים מכלי העליון, שהם שפע נכילים הטהורים דבינה, הנשפכים על הידיים, שהם כלים דחג"ת, יורד משם כח הצמצום של המלכות שנתערב בהם, למקומו, דהיינו אל המלכות הבלתי נמתקת, שהיא כלי התחתון, ונמצא כל כח הצמצום והדינים יורדים לכלי התחתון והכלים דחג"ת של האדם שהם הידיים מטהרים עתה מכל כח צמצום ודין וטומאה, ומקבלים מוחין שלמים דג"ר הנקראים קדושה, והכלים דחג"ת נעשים לחב"ד, ונ"ש, ודא כלי

(דפ"י דף קפ"ד ע"ב *) דף קפ"ה ע"א

קכב) וכל מאן ה' דישתדל באורייתא לשמה, כד נפיק מהאי עלמא, אורייתא ב' אזלא קמיה, ג' ואכרות קמיה, ואגינת עליה, דלא יקרבו בהדיה מאריהון דינא. כד שכיב גופא בקברא, היא נטרית ליה. כד נשמתא ז' אזלא לאסתלקא למיתב לאתרה, איהי ח' אזלא קמה דהיא נשמתא, וכמה תרעין אתברו ו' מקמה דאורייתא, עד ז' דעאלת לדוכתה, וקיימא עליה דב"ג, עד ח' דיתער, בזמנא ט' דיקומון י' מתייא דעלמא, ואיהי י"ג מלפא י"ד סניגורא עליה.

קכג) הה"ד * בהתהלכך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך. בהתהלכך תנחה אותך, כמה דאתמר. בשכבך תשמור עליך, בשעתא דשכיב גופא בקברא, דהא כדין בההוא זמנא, אתדן גופא בקברא, וכדין אורייתא אגינת עליה. והקיצות היא תשיחך, כמה דאתמר, בזמנא דיתערון מתי עלמא מן עפרא. היא תשיחך, למהוי סניגוריא י' עלך.

קכד) רבי אלעזר אמר, היא תשיחך. מאי י' היא תשיחך. בגין, דאע"ג דהשתא יקומו מעפרא, אורייתא לא יתנשי מנהון, דהא כדין ינדעון כלל היא אורייתא דשבקו, כד אסתלקו מהאי עלמא, ההיא אורייתא נטירא מההוא זמנא, ותיעור במעייהו כמלקדמין, ואיהי תמלל במעייהו.

קכה) וכל מלין מתתקנן יתיר מכמה דהו בקדמיתא, דהא כל אינון מלין, דאיהו לא יכיל לאדבקא לון כדקא יאות, ואיהו אשתדל בהו, ולא

מסורת זוהר

(א) וישלח דף ס"ב ציון א.

חלופי גרסאות א' דאשתדל. ב' אזלת. ג' ומכרות. ד' אזלת. ה' אזלת. ו' קמה. ז' דאזלת. ח' דאתער. ט' דיקומון. י' מתי. י"ג מלפא. י"ד סניגוריא. י"ז עליה. י"ח ל"ג היא.

מאמר הסולם והבור רק אין בו מים

השמור עליך, הוא בשעה שהגוף שוכב בקבר, כי אז בזמן ההוא נדון הגוף בקבר, והתורה מגנת עליו. והקיצות היא תשיחך. הוא כמו שאמרנו לעיל, שהוא בזמן שיקצו מתי העולם להחיה מן העפר. היא תשיחך, ללמד זכות עליך. קכד) רבי אלעזר וכו': ר"א אמר, היא תשיחך, מהו היא תשיחך. ומשיב, הוא משום, שאע"פ שעתה קמו מעפר, התורה שלמדו מטרם שמתו, לא נשכחה מהם, כי ידעו אז כל התורה שהניחו בעת שנסתלקו מעולם הזה, תורה זו שמורה להם מאותו הזמן, ונכנסת במעיהם כמקודם לכן, והיא תדבר במעיהם, כלומר שלא תחזור להם לאט לאט כשבע הבא במחשבה, אלא תבוא כולה בבת אחת בדרך התלבשות, כשבע הבא במעיהם.

קכה) וכל מלין מתתקנן וכו': וכל הדברים ברורים יותר ממה שהיה בתחילה, מטרם שמתו, כי כל אלו הדברים שהוא לא יכול להשיג אותם כראוי, והשתדל בהם אז ולא

השיגם

בטחון הקדושה של מעלה, כלומר שכר המקווה. שהאדם בוטח בו בעולם הזה להשתדל בתורה כדי להיות מאושר בעולם ההוא הנצחי. בשמאלה עושר וכבוד: שיש לו שכר טוב ושלוה בעולם הזה.

קכב) וכל מאן דישתדל וכו': וכל מי שעוסק בתורה לשמה, בעת שנפטר מעולם הזה, התורה הולכת לפניו, ומכרות לפניו, ומגנת עליו שלא יקרבו אליו בעלי הדין. כשהגוף שוכב בקבר, היא משמרתו, כשהנשמה הולכת להסתלק ולשוב למקומה, היא הולכת לפני הנשמה, והרבה שערות סתומים, נשברים מלפני התורה. עד שמביאה את הנשמה למקומה. והתורה עומדת על האדם בשעה שיתעורר לחתית המתים בזמן שיקומו המתים של העולם, והיא מלמדת זכות עליו.

קכג) הה"ד בהתהלכך וגו': בהתהלכך תנחה אותך, הוא כמו שאמרנו לעיל,

שהתורה הולכת לפניו בעת הפטירה, בשכבך (דפו"י דף קפ"ה ע"א)

אתדבק בהו, כלהו עאלין במעוי מתתקנו, ואורייתא תמלל ביה, הה"ד והקיצות היא תשיחך. רבי יהודה אמר, כגוונא דא, כל מאן דאשתדל באורייתא בהאי עלמא, זכי לאשתדלא בה לעמא דאתי, והא אתמר.

קכו) ת"ח, ההוא ב"נ דלא זכי לאשתדלא בהאי עלמא באורייתא, ואיהו אזיל בחשוכא, כד נפיק מהאי עלמא, נטלין ליה, ועאלין ליה לגיהנם, אתר תתאה, דלא יהא מרחם עליה, דאקרי ח' בור שאון, טיט היון, ח' כד"א, * ויעלני מבור שאון מטיט י היון ויקם על סלע רגלי כונן אשורי.

קכז) ובגין כך, ההוא דלא אשתדל באורייתא בהאי עלמא, ואתטנף בטנופי עלמא, מה כתיב, י ויקחהו וישליכו אותו הבורה, דא הוא גיהנם, אתר דדינין להו, לאינון דלא אשתדלו באורייתא, והבור רק, כמה דאיהו הוה רק, מ"ט, בגין דלא הוה ביה מים.

קכח) ותא חזי כמה הוא עונשא דאורייתא, דהא י לא אתגלו ישראל מארעא קדישא, אלא בגין דאסתלקו מאורייתא, ואשתבכו מינה, הה"ד, י מי האיש החכם ויבן את זאת וגו', על מה אבדה הארץ וגו'. ויאמר ה' על עוזם את תורת י וגו'. רבי יוסי אמר מהכא, י לכן גלה עמי מבלי דעת.

קכט) בגין כך, כלא קיימא על קיומא דאורייתא, ועלמא לא אתקיים בקיומיה, אלא באורייתא, דאיהו קיומא דעלמין, עילא ותתא, דכתיב, י אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי.

דרך אמת

א) (תהלים מ') ח"א רלח : ח"ב רסה. ב) לעיל
 ג) (ירמיה ט') ח"ב נח : ח"ג טו :
 ד) (ישעיה ה') ח"ב רי : ה) ב"א דף קצ"ג ציון ג'.

חלוסי גרסאות א' ליג מן כריא ער ובג"כ. ב' הוין וגו'. ג' דלא. ד' מוסף אשר נתתי לפנים וגו'.

מסורת הזהר

ההבור רק אין בו מים
 ויקחהו וישליכו אותו הבורה, זהו גיהנם, המקום שדנים שם לאותם שאינם עוסקים בתורה, והבור רק, כמו שהוא היה רק, מה הטעם, משום שלא היה שם מים, דהיינו הורה שנקראת מים.

קכח) ותא חזי כמה וכי: ונוא וראה כמה היא העונש של ביטול תורה, כי לא גלו ישראל מארץ הקדושה, אלא משום שנסתלקו מתורה ונעזבו ממנה, וי"ש, מי האיש ונוי, על עוזכם את תורת י, רבי יוסי אומר, מכאן, לכן גלה עמי מבלי דעת דהיינו בלי תורה.

קכט) בגין כך כלא וכי: משום זה הכל עומד על קיום התורה, והעולם אינו עומד על

מאמר

השיגם, כולם באים עתה במעוי ברורים, והתורה תדבר בו, וי"ש, והקיצות היא תשיחך, ר' יהודה אומר, כעין זה, כל מי שהשתדל בתורה בעולם הזה, זוכה לעסוק בה לעולם הבא, וכבר בארוה.

קכו) ת"ח ההוא ב"נ וכי: בוא וראה, האדם שלא זכה לעסוק בתורה בעולם הזה, ותוא הולך בחשך, כשהוא נסטר מעולם הזה, לוקחים אותו ומכניסים אותו לגיהנם, במקום תחתון שלא יהיה מרחם עליו, שנקרא, בור שאון טיט היון, כמו שאתה אומר, ויעלני מבור שאון מטיט הוין וגו'.

קכז) ובגין כך הדוא וכי: ומשום זה, אותו שאינו משתדל בתורה בעולם הזה, ונטנף בטנופי עולם הזה, מה כתוב עליו,

(דס"י דף קס"ה ע"א)

קל) ויקחהו וישליכו אותו הבורה רמו, על⁶ דארמיאו ליה לגו מצראי, אתר דלא אשתכח רוא ברהימנותא כלל. רבי יצחק אמר, אי⁷ נחשין ועקרבין הוו ביה, אמאי כתיב בראובן, למען הציל אותו מידם להשיבו אל אביו, וכי לא חייש ראובן להאי, דהא אינון נחשין ועקרבין ינזקון ליה, י ואיך אמר להשיבו אל אביו, י וכתוב למען הציל אותו.

קלא) אלא, חמא ראובן, דנוקא אשתכח בידיהו דאחוי, בגין דידע כמה שנאין ליה, ורעותא דלהון לקטלא ליה, אמר ראובן, טב למנפל ליה ו לגו גובא דנחשין ועקרבין, ולא יתמסר בידא דשנאוי, דלא מרחמי עליה. מכאן אמרו, י יפיל ב"נ גרמיה לאשא, או⁶ לגובא דנחשין ועקרבין, ולא יתמסר בידא ד שנאוי.

קלב) * כגין, דהכא פ אתר דנחשים ועקרבים, י אי איהו צדיקא, קב"ה ירחיש ליה יא ניסא, ולומנין דזכו דאבהן מסייעין ליה לב"נ, וישתזיב מנייהו, אבל כיון דיתמסר בידא דשנאוי, זעירין אינון דיכלין לאשתזבא. קלג) ובגין כך אמר למען הציל אותו מידם. מידם דייקא, ולא כתיב למען הציל אותו ותו לא, אלא אמר ראובן, ישתזיב מן ידיהו, ואי ימות בגובא ימות, ובגין כך כתיב וישמע ראובן ויצילהו מידם.

דרך אמת
(6) לכו.

חלופי גרסאות א דארמיו. כ נחשים ועקרבים. ג והיך. ד ליג וכתוב למען הציל אותו. ה ליג דאחוי. ו ליג. ז יפול. ח מוסף דשנאוי, דועירין אינון דיכלין לאשתזבא ובגין אמר למען הציל אותו מידם. ט ליג אתר דנחשים ועקרבים. י קב"ה אי איהו צדיקא. יא ניסא.

הסולם

מאמר

והבור רק אין בו מים

ראובן, מוסב להפילו לתוך הבור שיש בו נחשים ועקרבים, ולא יהיה נמסר ביד שונאיו שאינם מרחמים עליו. מכאן אמרו, יפיל אדם את עצמו לאש או לבור של נחשים ועקרבים, ולא ימסור את עצמו ביד שונאיו.

קלב) כגין דהכא אתר וכו': מפני שכאן במקום נחשים ועקרבים, אם הוא צדיק, הקב"ה עושה לו נס, ולפעמים זכות אבותיו עומדת לאדם, וינצל מהם, אבל כיון שנמסר ביד שונאיו, מועטים הם היכולים להנצל.

קלג) ובגין כך אמר וכו': ומשום זה אמר, למען הציל אותו מידם, מידם הוא בדיוק, שלא כתוב למען הציל אותו, ולא יותר אלא שכחוב מידם, אלא אמר ראובן, ינצל מהם, ואם ימות מוסב שימות בבור, כמ"ש לפנינו, ומשום זה כתוב וישמע ראובן ויצילהו מידם, דהיינו שהצילו שלא ימות חתת ידם, אלא אם ימות יהיה זה בבור.

ת"ח

על קיומו, אלא בתורה, שהיא קיום העולמות למעלה ולמטה, שכתוב, אם לא בריתי וגו'.

קל) ויקחהו וישליכו אותו הבורה: זה רמז על שהשליכו אותו אח"כ לתוך מצרים, שלא נמצא בהם כלל סוד האמונה. סירוש. מים ה"ס אמונה, וכשאומר והבור רק וגו', היינו, שאין שם סוד האמונה.

ר' יצחק אמר וכו': ר"א, אם היה בו בכור נחשים ועקרבים, דהיינו כמו שדרשו ח"ל (שבת כ"ב.) מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו. למה כתוב בראובן למען הציל אותו מידם וגו', וכי לא פחד ראובן לזה, אשר הנחשים והעקרבים יזיקו אותו, ואיך אמר להשיבו אל אביו, וכתוב, למען הציל אותו.

קלא) אלא חמא ראובן וכו': ומשיב, אלא ראובן ראה, שהנזק הוא ודאי, כשהוא בידיהם של אחיו, כי ידע כמה הם שונאים אותו, ורצונם הוא להרוג אותו. אמר (נפשי דף קפ"ה ע"א י) דף קפ"ה ע"ב)

קלד) ת"ח, כמה חסידותיה דראובן, דבגין דידע, דשמעון ולוי, שותפותא א' וחכימותא וחברותא דלהון קשיא אינון, דכד אתחברו בשכס, י קטלו כל ד כורא, ד לא די לון, אלא י דנטלין נשין וטף, וכספא ודהבא, וכל בעירי, וכל מאני ו דיקר, וכל מאן דאשתכח בקרתא, ולא די כל דא, י אלא י דאפילו כל י מה דבחקלא נטלו, דכתיב * ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו.

קלה) אמר, ומה קרתא רבתא כי י האי, לא אשתזיב מנהון, אלמלא רביא דא יפול בידיהו, לא ישארו מניה י' אומצא י בעלמא, י ועל דא אמר, י טב לאשתזבא מנייהו, דלא י' ישארו מניה אשתארותא בעלמא, ולא יחמי אבא מניה כלום לעלמין.

קלו) י' והכא, אי ימות, לא יכלין ליה, וישתאר כל גופיה שלים, י' ואתיב ליה לאבא שלים, ועל דא למען הציל אותו מידם להשיבו אל אביו, אע"ג דימות התם. ובגין כך אמר הילד י' איננו, ולא אמר איננו חי, אלא י' אמר איננו אפילו מת.

קלז) ת"ח, מאי י דעבד, דאיהו בחכמתא כ' הוה, שתיף גרמיה בהדייהו, דכתיב י לא נכנו נפש, ולא כתיב לא תכוהו, ואיהו לא הוה תמן, כד אודבן יוסף, דהא כלוהו משמשי לאכוהון, כל חד וחד יומא חד, וההוא יומא דראובן הוה, וע"ד בעא, דבההוא יומא דהוה שמושא דיליה, לא יתאכיד יוסף, ובג"כ כתיב, וישב ראובן אל הבור והנה אין יוסף בבור י' ויקרע את בגדיו. והנה אין יוסף דייקא, י' אפילו י' מית, מיד י' וישב אל אחיו ויאמר הילד איננו.

מסורת הזהר

(א) בראשית ל"ד. (ב) שם ל"ז. (ג) שם.

חלופי גרסאות א' ליג וחכימותא. ב קטלו. ג מוסיף דכורא והא דקטלו כל דכורא. ד ולא. ה דנטלו. ו יקר. ז ליג אלא. ח אשילו. ט מאן. י כהאי וליג כי. יא אשתארותא. יב ליג בעלמא (אה י'). יג ליג מן ועל ער ולא. יד מוסיף טב ליה. טו ישתארין. טז מוסיף והכא בבור. יז לאתיב; וייתי; ואייתי. יח מוסיף איננו אפילו מת. יט ליג אמר. כ עבר. כא ליג הוה. כב ליג ויקרע את בגדיו; וגו'. כג מוסיף אפילו חי או. כד כי מת.

הסולם

מאמר

והבור רק אין בו מים

קלו) והכא אי ימות וכו': וכאן, בבור, אם ימות לא יוכלו לו אחיו, וישאר כל גופו שלם, והשיבותי אותו שלם לאבי, וע"כ, אוהיב, למען הציל אותו מידם להשיבו אל אביו, אף על פי שימות שמה, אוכל להשיבו לאביו, ומשום זה אמר הילד איננו, ולא אמר איננו חי, אלא אמר, איננו, אפילו מת.

קלז) ת"ח מאי דעבד וכו': בוא וראה מה שעשה. כי בחכמה היה משתף עצמו עמהם, שכתוב לא נכנו נפש, ולא כתוב לא תכוהו נפש, והוא לא היה שם בעת שנמכר יוסף, כי כולם היו משמשים לאביהם כל אחד ואחד מהם יום אחד, ואותו יום של ראובן היה, וע"כ רצת, שביום השמוש שלו לא יאבד

קלד) ת"ח כמה וכו': בוא וראה כמה הוא חסידותו של ראובן, כי משום שידע ששמעון ולוי, שותפותם, וערמתם, והתחברותם, הוא קשה, כי כשנחברו בשכס, הרגו כל זכר, ולא היה זה די להם. אלא שלקחו נשים וטף, וכסף וזהב, וכל בהמה, וכל כלי יקר, וכל מה שנמצא בעיר, ולא די להם כל זה, אלא שאפילו כל מה שבשדה לקחו, שכתוב ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו.

קלה) אמר ומה קרתא וכו': אמר, ומה עיר גדולה כזו לא נצלה מהם, אם ילד הזה יפול בידיהם, לא ישאירו ממנו חתיכת בשר בעולם. ועל כן אמר טוב להצילו מהם, כי לא ישאירו ממנו שום שיעור בעולם, ואבי לא יראה ממנו כלום בעולם.

(רמזי דף קפ"ה ע"ב)

קלח) ואפילו ראובן, לא ידע מההוא זבינא דיוסף, והא אוקמוה
 ח דאשתתיף בהו שכינתא, וע"ד, לא ידע ראובן, מההוא זבינא דיוסף, ולא
 אתגלייא ליה, עד ההוא זמנא, דאתגלי יוסף ב לאחיהו.
 קלט) ת"ח, כמה גרים ליה לראובן, בגין דאיהו אשתדל לאחייא ליה
 דיוסף, מה כתיב, * יחי ראובן ואל ימות וגו'. דהא בגין דא אע"ג דידע
 דאשתקי' בכירותיה מניה, ואתיהיב ליוסף, אשתדל לאחייא ליה, וצלי משה
 ואמר, יחי ראובן ואל ימות, ואחקיים בעלמא דין, ואתקיים ד בעלמא
 דאתי. מאי טעמא, בגין דא, ובגין דעבד תשובה מההוא עובדא. דכ' מאן
 דעביד תשובה, קב"ה קיים ליה, בעלמא דין, ובעלמא דאתי.
 קמ) ת"ח, מה כתיב ב ויקחו את כתנת יוסף וגו', הא אוקמוה, דבגין
 דדמא דשעיר, ה דמיא לדמא דבינ. אבל ת"ח, ו אע"ג ד דמלה אתיא כדקא
 חזי, ה קב"ה מדקדק ב בהו בצדיקיא, אפילו י כחוט השערה.
 קמא) יעקב עבד עובדא כדקא יא יאות, במאי בגין דאקריב לגבוי אבוי
 שעיר, דאיהו סטרא דדינא קשיא, ועם כ' דא, י בגין דאיהו אקריב י שעיר,
 ואכחיש ליה לאבוי, דאיהו סטרא י דיליה, אתענש בהאי שעיר אחרא,
 דאקריבו ליה בנוי דמא דיליה.
 קמב) טו באיהו טז כתיב, ג ואת עורות גדיי העזים הלבישה על ידיו ועל

מסורת הזהר

(א) (דברים ל"ג) ח"א רלה. (ב) בראשית ל"ז. (ג) (שם כ"ז) ח"ב קט.

זלופי גרסאות ח דאשתתיף; דאשתתיף. ב לאחוי. ג מוסיף ימות וגו'. ד ובעלמא ול"ג ואתקיים. ה דמי.
 ו ל"ג מן אע"ג עד קב"ה. ז מוסיף דמלה לא. ח דקב"ה. ט עד צדיקיא. י כחוטא דשערא.
 יא חזי. יב ל"ג בגין. יג ל"ג שעיר. יד מוסיף דיליה דעשו. טו איהו כתיב ביה; דהא דיליה איהו דכתיב ביה
 (אח"ל). טז ל"ג כתיב.

<p>מאמר</p> <p>יוסף וע"כ כתוב וישב ראובן אל הבור וגו', והנה אין יוסף הוא בדיוק דהיינו שאינו אפילו מת, מיד וישב אל אחיו וגו'.</p> <p>קלח) ואפילו ראובן וכו': ואפילו ראובן לא היה יודע ממכירה זו של יוסף, ובארוה, שנשתתפה עמהם השכינה, בהחרם שעשו שלא לגלות מכירת יוסף, וע"כ לא ידע ראובן ממכירה זו של יוסף, ולא נתגלה לו עד אותו זמן שנתגלה יוסף לאחיו.</p> <p>קלט) ת"ח כמה גרים וכו': בוא וראה, כמה גרם לראובן, מה שהשתדל להציל חיי יוסף, מה כתוב, יחי ראובן ואל ימות, כי משום זה, אע"פ שידע שנטלה הבכורה ממנו ונתנה ליוסף, מכל מקום השתדל להציל את חייו, וע"כ התפלל משה, ואמר יחי ראובן ואל ימות, ונתקיים בעולם הזה ובעולם הבא, מהו הסעם, הוא משום זה, שהציל חייו של יוסף, ומשום שעשה תשובה על אותו מעשה של חלול (נרמיי דף קפ"ה ע"ב)</p>	<p>הסולם</p> <p>והבור רק אין בו מים יצועי אביו, שכל מי שעושה תשובה, הקב"ה מחיה אותו בעולם הזה ובעולם הבא.</p> <p>קמ) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב, ויקחו את כתנת יוסף וגו', ובארוה, שהוא משום שדם שעיר דומה לדם אדם, אבל בוא וראה, אע"פ שהדבר בא כראוי, דהיינו שאין בו עבירה, הקב"ה מדקדק עם הצדיקים, אפילו כחוט השערה.</p> <p>קמא) יעקב עבד עובדא וכו': יעקב עשה מעשה כראוי במה שהקריב לאביו שעיר, שהוא צד דין הקשה, ועם כל זה, משום שהקריב שעיר, והחליש את אביו כדון קשה שלו, משום שהוא הצד שלו, כי גם יצחק הוא בחינת דין קשה, וע"כ נאחו בו הדין שבשעיר, ע"כ נענש יעקב בשעיר אחר שבניו הקריבו אליו הדם שלו.</p> <p>קמב) באירו כתיב וכו': בו ביעקב כתוב, ואת עורות גדיי העזים וגו'. משום זה כתוב</p>
---	---

חלקת צואריו, בגין כך ויטבלו את הכתנת בדם, אקריבו ליה כתונחא, לאכחשא ליה, וכלא דא לקבל דא, איהו גרים א דכתיב * ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד, בגין כך גרמו ליה, דחרד חרדה, בההוא זמנא, דכתיב הכר נא הכתנת בנך היא אם לא.

קמג) * רבי חייא אמר, ביה כתיב, י האתה זה בני עשו אם לא. י ליה י כתיב, ז הכתנת בנך היא אם לא. ובג"כ, קב"ה מדקדק בהו בצדיקיא, בכל מה דאינון עבדין.

קמד) י רבי אבא אמר, כיון דחמו כלהו שבטין, ההוא צערא דאבוהון, אתנחמו ו וודאי, ז ויהיבו גרמייהו עליה דיוסף, ח דיפדון ליה, אלמלא ישכחון ליה, כיון דחמו דלא יכילו, אהדרו ט לגביה דיהודה, י ואעברו ליה מעליהו, בגין דאיהו הוה מלכא עלייהו, יא אעברוהו יב מעליהו, מה כתיב י ויהי בעת ההיא וירד י יהודה וגו'.

קמה) רבי יהודה פתח ז ואמר, י וירעם בשמים יי ועליון יתן יו קולו ברד וגחלי אש. ת"ח, כד ברא קב"ה עלמא, יא אתקין ליה יב שבעה יג סמכין, על מה דקיימא, וכלהו יד סמכין, קיימי בחד סמכא יחידאי, יט והא אוקמוה דכתיב ה חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה, ואלין כלהו, כ אינון קיימי בחד דרגא מנייהו, כג דאקרי י צדיק יסוד עולם.

דרך אמת

ה) עמודים.

מסורת הזהר

א) תולדות דף ס"ב ציון ו'. ב) (שם) ח"א קמב: ג) (שם ל"ח ז"ח כ"ה סד שיז. ד) תהלים י"ח. ה) לך נ"ב ציון ב'. ו) ב"א רפ"ו ציון ג'.

חלופי גרסאות א ל"ג דכתיב (אה"ל), ב ביה. ג מוסיף מה כתיב. ד מוסיף הכר נא הכתנת. ה איר אבא. ו וראי. ז ויהיבו. ח ויפדון. ט לגבי. י ואעברא. יא אעברו; דאעברוהו; מוסיף וכדין אעברוהו; וכיון דאעברוהו. יב מוסיף ליה מעליהו. יג מוסיף יהודה מאת אחיו ויט עד איש ערומי וגו'. יד ל"ג ואמר. טו קולו וגו'. טז אתקן. יז שבע. יח סמכין. יט והא אוקמוה. כ ל"ג אינון (אה"ל). כא דאיהו; מוסיף ואוקמוה דאיהו; ואוקמוה דאיהו צדיק דכתיב וצדיק.

מאמר

הסולם

והבורק אין בו פים

שאינם יכולים לפדותו, חזרו אל יהודה, שנתן להם עצה למכרה, והעבירו אותו מעליהם, כי הוא היה מלך עליהם, וכיון שהעבירוהו מעליהם, מה כתוב, ויהי בעת התוא וירד יהודה וגו'.

מאמר ציון וירושלים

קמה) ר' יהודה וכו': ר"י פתח ואמר, וירעם בשמים ה' וגו', בוא וראה, כשברא הקב"ה את העולם, דהיינו כשהאציל את הנוקבא הנקראת עולם, התקין לו שבעה עמודים, שהאיר לה מו' ספירות חג"ת נה"מ דו"א, וכל העמודים עומדים על עמוד אחד יחידי יסוד דו"א, וביאורו במה שכתוב, חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה, ואלו כולם עומדים על מדרגה אחת מהם, שנקראת צדיק יסוד עולם. שהוא יסוד דו"א.

ועלמא

כתיב בבניו, ויטבלו את הכתנת בדם, הקריבו לו הכתנת להחליש אותו, והכל היה זה כנגד זה, הוא גרם שכתוב, ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד, משום זה גרמו לו בניו, שחרד חרדה, באותו הזמן שכתוב, הכר נא הכתנת בנך הוא אם לא.

קמג) ר' חייא אמר וכו': רח"א, בו כתוב, האתה זה בני עשו אם לא, ואליו כתוב, שאמרו לו, הכתנת בנך הוא אם לא, והוא משום שהקב"ה מדקדק עם הצדיקים בכל מה שהם עושים.

קמד) רבי אבא אמר וכו': ר"א, כיון שראו כל השבטים אותו הצער של אביהם, התחרטו ודאי על מכירת יוסף, ונתנו נפשם על יוסף לפדותו, אם ימצאו אותו, כיון שראו (וסו"י דף קס"ה ע"ב י) דף קס"ו ע"א)

וישב

מה

קמו) ועלמא כד אתברי, מההוא אתר אתברי, דאיהו ^ה שכלולא דעלמא ותקוני, דאיהו חד נקודה דעלמא, ואמצעיתא דכלא, ומאן איהו, ציון, דכתיב * מזמור לאספ אל אלהים יי דבר ויקרא ארץ ממורח שמש עד מכואו. ומאן אתר, מציון, ^ה דכתיב מציון מכלל יופי אלהים הופיע, מההוא אתר, דאיהו סטרא דשכלולא דמהימנותא שלימתא כדקא יאות, ^ב וציון תקיפו ונקודה דכל עלמא, ומההוא אתר אשתכלל כל עלמא ואתעביד, ומגויה כל עלמא אתון.

קמו) ות"ח, וירעם בשמים ה' ועליון יתן קולו ^ג וגו', כיון דאמר וירעם בשמים ה' אמאי כתיב ועליון יתן קולו, ^ד הא הכא רוא דמהימנותא ^ה דאמינא דציון איהו שכלולא ושפירו דעלמא, ועלמא מניה אתון, בגין דתרין דרגין אינון, ואינון חד, ^ו אינון: ציון וירושלם, דא דינא, ודא רחמי, ותרוייהו חד, מהכא דינא ומהכא רחמי.

קמח) מעילא לעילא נפקא קול דאשתמע, ^ז לבתר דההוא קול נפקא ואשתמע, ^ח נפקי דינין, ^ט וארחי דדינא ורחמי נפקין ^י ומתפרשן מתמן,

דרך אמת

^ה יסוד העולם.

מסורת הזהר

^א (תהלים נ') ח"ג סד : סה: ת"ז ת"ע קכו.

חלופי גרסאות ^א ל"ג דכתיב (אה"ל). ^ב מוסיף והשחא ישראל אחתקפו ביה ברזי דסקודי אורייתא בגין דכל יומא ויומא אחתקף ביג בציצית דאתעטף בית וציון. ובר"א כתב ועיין קמ"א א' כי שם מקומו. ^ג ברר ונחלי אש ול"ג וגו'. ^ד א"ל. ^ה מוסיף ועל מה דאמינא; עלמא דאמינא. ^ו ציון וחד ירושלם ול"ג אינון (אה"ל). ^ז לבר. ^ח מוסיף כרין נפקי; נפקין. ^ט וארחי; וארחין. ^י נפקי. י"א ומתפרשן.

מאמר

הסולם

ציון וירושלים

קמו) ועלמא כד אתברי וכו': והעולם כשנברא. נברא מאותו מקום. שהוא שכלול העולם ותקוניו. שהוא נקודה אחת של העולם ושהיא אמצעית הכל, ומי היא. הוא ציון, שהיא יסוד הפנימי דנוקבא. שכתוב מזמור לאספ אל אלהים הוי"ה דבר ויקרא ארץ ממורח שמש עד מכואו. ומאיזה מקום דבר, מציון, שכתוב. מציון מכלל יופי אלקים הופיע. מאותו מקום. שהיא בחינת השכלול של אמונה השלמה כראוי. וציון היא חוקתו. שה"ס הארת החכמה. ונקודתו. שה"ס הארת החסדים. של כל העולם, ומאותו מקום נשתכלל ונעשה כל העולם, דהיינו בחכמה שבה, ומתוכה כל העולם ניוון. דהיינו בחסדים שבה.

ירושלים, זו דין וזו רחמים, ושתייהם הן אחת. מכאן דין ומכאן רחמים. פירוש. ציון וירושלים שתייהן הן בחינת יסוד הנוקבא. אלא ציון ה"ס פנימיות היסוד. וה"ס מלכותא דרוד, שנמשכת ממנה החכמה. (עי' לעיל ב"א דף ק"י ד"ה מלכותא) והיא בחינת רחמים כלפי ירושלים. וירושלים ה"ס חצוניות היסוד דנוקבא, ששם המסך וע"כ הוא דין. וז"ש ותרוייהו חד, ששניהם הם בחינת יסוד דנוקבא, מהכא דינא, היינו מירושלים, ומהכא רחמי היינו מציון. ולפיכך, ציון איהו שכלולא ושפירו דעלמא. היינו רק אחר שהחכמה שבה מתלבשת בחסדים של ירושלים, ונסא שם"ש. דעלמא מניה אתון, היינו מירושלים שבה החסדים, היוצאים על המסך.

קמח) מעילא לעילא נפקא וכו': ממעלה ולמעלה דהיינו מבניה, יוצא קול הנשמע, שהוא עמוד האמצעי המכריע בבניה, ואחר שקול ההוא יוצא ונשמע, שמכריע גם בנוקבא, ותאורות זימין ושמאל נשמעים, דהיינו שמאירים, כמ"ש לעיל, (פרשת לך דף ד' ד"ה בשעתא עש"ה).

יוצאים

קמו) ות"ח וירעם בשמים ה' וגו': ושואל. כיון שאמר וירעם בשמים ה', למה כתוב ועליון יתן קולו, שהיא מיותר, ומשיב. אלא כאן סוד האמונה שאכרתי, שציון. הוא השכלול והיופי של העולם, והעולם מסנו ניוון. דהיינו שיש בה ב' בחינות, חכמה וחסדים, כנ"ל. הוא. משום ששתי מדרגות הן, והן אחד, שהן ציון (וס"י דף קס"ו ע"א)

וירעם בשמים ה', דא ה' בי דינא ב' ברחמי. ועליון : אע"ג דלא אשתכח ולא אתיידע, כיון דההוא קול ד נפיק, כדין אשתכח כלא, דינא ורחמי, הה"ד ועליון יתן קולו, כיון דיתן קולו, כדין ברד וגחלי אש, מיא ו ואשא. קמט) ת"ח בשעתא דאתיליד יהודה, מה כתיב, * ותעמוד מלדתי בגין ד דא הוא יסודא רביעאה מאינון ארבע, דאינון רתיכא עלאה, סמכא חד, מאינון ארבע סמכין, מה כתיב ביה, ויהי בעת ההיא וירד יהודה מאת אחיו דהוה מלכא עלייהו, מאי טעמא, בגין דיוסף נחתו ליה למצרים כדקאמרן. קנ) וירא שם יהודה בת איש כנעני. וכי כנעני הוה, אלא ה' הא אוקמה חברייא. ותהר ותלד בן ויקרא את שמו ער, תלת בנין הוו ליה ליהודה, ולא ה' אשתארו מנייהו בר חד, ודא הוא שלה.

מסורת הזהר

(א) ויצא ע' ציון ב'. (ב) בראשית ל"ח.

חלוסי גרסאות א' מב; ברינא וליג בי (אה"ל). ב' ברחמי. ג' מוסיף ועליון יתן קולו. ד' נקא. ה' מוסיף מיה, כדין. ו' מוסיף ואשא כלא דינא ורחמי. ז' ליג הא. ח' אשתארו.

ציון וירושלים

הסולם

מאמר

יסודות, הנקראים חסד וגבורה ות"ת ומלכות, שהם מרכבה עליונה, אל הבינה, והוא רגל אחד מאלו ארבע רגלים של הכסא, שהוא המיכור, כמ"ש לעיל (וירא דף ה' ד"ה ואע"ג ע"ש ועל כן כתוב בו ותעמוד מלדתי, להיותו ספירה אחרונה, מלכות. מה כתוב בו, ויהי בעת ההוא וירד יהודה מאת אחיו, כי היה מלך עליהם להיותו ספירת המלכות, ואחר מכירת יוסף ירד מגדולתו. מה הטעם, הוא משום שהורידו את יוסף למצרים כמו שאמרנו.

יוצאים הדינים מן הנוקבא. ודרכי דין ורחמים יוצאים ומפורשים משם. פירוש. הדינים מסתלקים בסבת הכרעת קו אמצעי, והמוחין מאירים בדרכים של דין ורחמים שביסוד דנוקבא. שבדרכי הרחמים שבציון מאירה החכמה, ובדרכי הדין שבירושלים מאירים החסדים.

פירוש, כי יוסף הי"ס קו אמצעי המאיר אל המלכות שה"ס יהודה, וכשהוא מאיר בה מסתלקים הדינים מיסוד שלה הנקרא ציון וירושלים, והמוחין מאירים על דרכי הדין ורחמים שלה שבציון מאירה החכמה ובירושלים החסדים כנ"ל, אבל כשנמכר יוסף למצרים, ואינו מאיר לה אז חזרה המלכות לבחינת שמאל, והדין שבציון המכונים ברד שולטים בה, וע"כ כתוב וירד יהודה, כי ירד מגדולתו ונפל לבחינת הדין דברד.

וירעם בשמים ה' וגו' : זהו בית דין ברחמים, דהיינו בחינת הדין שבציון שהם דינין דשמאל, שכלפי דינין שבירושלים הוא רחמים, ועליון, דהיינו בינה, אע"פ שאינו נמצא ואינו נודע מטרים ביאה קו אמצעי, מחמת הדין שבשמאל, כיון שאותו הקול יוצא ומכריע בין ימין ושמאל, אז נמצא הכל בדין ורחמים. דהיינו שמקיים הארת ב' הקיין ימין ושמאל. וזהו שכתוב, ועליון יתן קולו, כיון דיתן קולו כיון שהעליון שהיא בינה נותן קולו אל הנוקבא ומכריע בב' קוין שלה, אז ברד וגחלי אש, שהם מים ואש.

פירוש, עם ביאת הקול, שהוא קו אמצעי, מבינה אל הנוקבא, מסתלקים הדינים ומתגלים המוחין על דרכי הדין ורחמים שבה, כנ"ל, לדרכי הרחמים שהם בציון מכונים ברד, ושם מתגלה החכמה. ודרכי הדין שהם בירושלים, מכונים גחלי אש. ששם מתגלים החסדים.

מאמר ויקרא את שמו ער קנ) וירא שם יהודה בת איש כנעני: שואל, וכי כנעני היה. הלא האבות לא היו מתחתנים בכנענים. ואומר, הלא כבר בארנו החברים. אשר כנעני פירושו כוחר. (עי' מסחים ג.) ותהר ותלד בן ויקרא וגו' : ג' בנים היו לו ליהודה, ולא נשאר מהם רק אחד, וזהו שלה. כלומר, שהוא בכלל הכתוב וירד יהודה, כי הוליד בנים וקברם שהוא ירידה גדולה ועונש.

קמט) ת"ח בשעתא וכו': בוא וראה בשעה שנולד יהודה מה כתוב, ותעמוד מלדתי, משום שזה, הוא יסוד הרביעי מארבע

(דפרי דף קפ"ו ע"א)

קנא) רבי אלעזר, ורבי יוסי, ורבי חייא, הוּו אזלי בארְחא. אמר רבי יוסי לרבי אלעזר, אמאי כתיב א' בבנוי דיהודה ב בקדמאה, ויקרא את שמו ער, ובתרין אחרנין כתיב, ותקרא את שמו אונן, ותקרא את שמו שלה. קנב) א"ל תא חזי, האי פרשתא רוא עלאה איהו, וכלא איהו כדקא חזי. וירד יהודה מאת אחיו, דהא אתכסיא סיהרא, ונחתת מדרגא דתקנא, לגו דרגא נ' אוחרא דאתחבר ל' ביה חויא, כד"א ויט עד איש י עדלמי ושמו חירה. קנג) * ותהר ותלד בן ויקרא את שמו ער, ואיהו רע, וכלא חד, דאתיא מסטרא דיצר הרע. ובגין כך כתיב, ויקרא את שמו, ולא כתיב ויקרא ושמו * (ה) ביעקב כתיב, ויקרא שמו, דקב"ה קרא ליה יעקב, והכא 'א"ת, לאסגאה דרגא אחרא ח' דזוהמא דמסאבא אתיליד, ודא הוא ער רע, וכלא חד. קנד) לבתר לא אתבסם אתרא, עד דאתא שלה, י דהוה עקרא דכלהו. מה כתיב י ויהי ער בכר יהודה רע י בעיני ה', כתיב הכא רע, וכתיב התם, י כי יצר לב האדם רע יא מנעוריו. רע: דאושיד יב דמין, יא אושיד יז זרעא על ארעא, ובגין כך וימיתוהו ה', מה כתיב בתריה, ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת אחיך וגו'.

קנה) ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת אחיך יו וגו'. רבי שמעון פתח יז ואמר י העירותי מצפון ויאת ממזרח שמש יקרא בשמי ויבא סגנים כמו

דרך אמת

(א) על סוף כלאסיס וריש גח מזה.

מסורת הזהר

(א) שם. (ב) ב"א רי"ג ציון א'. (ג) (בראשית ח') ח"א סט : (ד) (ישעיה מ"א) ח"ב רעה : ז"ח ל"ז טב שכה.

חלופי גרסאות א' בכריה. ב קדמאה. ג אחרא. ד בה. ה עדלמי וגו'. ו מוסיף שמו אלא את שמו. ז ל"ג א"ת. ח דבוהמא. ט דחויא. י ל"ג בעיני ה'. יא ל"ג מנעוריו. יב ל"ג דמין אושיד; דמא יג ל"ג אושיר. יד זרעא. טו ויבם אותה והקם זרע לאחיק ול"ג וגו'. טז ל"ג ואמר.

טאמר

הסולם

ויקרא את שמו ער

ומשום זה כתוב ויקרא את שמו, ולא כתוב ויקרא שמו. ביעקב כתוב ויקרא שמו, כי הקב"ה קרא אותו יעקב. וכאן כתוב את שמו והוא לרבות מדרגה אחרת של זוהמת הטומאה שנולד, וזהו ער שהכל אחד כלומר, שאותיותיהן שוות.

קנד) לבתר לא אתבסם וכו': ואחר כך גם בבן השני, לא נמתק המקום לחזור לקדושה, עד שבא שלה, שהיה עיקר כולם. מה כתוב, ויהי ער בכר יהודה רע בעיני ה' כתוב כאן רע, וכתוב שם, כי יצר לב האדם רע מנעוריו, מה שם פירושה השחתת זרע אף כאן. פירושו ששפך דמים, ששפך זרע על הארץ, ומשום זה וימיתוהו ה'. מה כתוב אחריו, ויאמר יהודה לאונן וגו'.

מאמר בא אל אשת אחיך ויבם אותה

קנה) ויאמר יהודה לאונן וגו': ר' שמעון פתח ואמר, העירותי מצפון ויאת וגו'

בוא

קנא) ר' אלעזר וכו': ר"א ור' יוסי ור' חייא היו מהלכים בדרך. אמר ר' יוסי לר' אלעזר, למה כתוב בראשון מבניו של יהודה, ויקרא את שמו ער, בלשון זכר, ובשני בנים האחרים כתוב, ותקרא את שמו אונן, ותקרא את שמו שלה, בלשון נקבה.

קנב) א"ל תא חזי וכו': אמר לו בוא וראה, פרשה זו היא סוד עליון והכל הוא כמו שראוי להיות, וירד יהודה מאת אחיו, כי הלבנה, שהיא הנוקבא, נתכסה וירדה ממדרגה הישרה, לתוך מדרגה אחרת שהנחש נתחבר בה. כמו שאתה אומר, ויט עד איש עדלמי ושמו חירה. פירוש, שפירש עצמו מאחיו בית ישראל שהם הקדושה ונתחבר באיש נכרי שלא מבית ישראל הוא, שהנחש דבוק בו, שלא פסקה הזוהמא שלו מן הנכרים.

קנג) ותהר ותלד בן ויקרא את שמו ער: והוא רע, והכל אחד, כלומר, אשר

ער זרע אותיותיהם שוות, כי בא מצד היצר הרע. (דפו"י דף קפ"ו ע"א * דף קפ"ו ע"ב)

א חמר וכמו יוצר ירמס טיט. ת"ח, כמה אינון בני נשא טפשיין, דלא ידעין ולא מסתכלין למנדע ארחוי דקב"ה, דהא כלוהו ניימין, דלא מתערי, שינתא בחוריהון.

קנו) ת"ח, קב"ה עכד ליה לבר נש, כגוונא דלעילא, כלא איהו בחכמתא, דלית לך שייפא ושייפא בב"נ, דלא קיימא ב בחכמתא עלאה, דהא כיון דאתתקן כל גופא, בשייפוי כדקא יאות, קב"ה נ אשתתף בהדיה, ואעיל ביה נשמתא קדישא, בגין לאולפא ליה לבר נש, למהך בארחוי דאורייתא, ולמיטר פקודוי, בגין דיתתקן ב"נ כדקא ב יאות.

קנו) ובגין דאית ביה נשמתא קדישא, מבעי ליה לבר נש, לאסגאה דיוקנא דמרכא עלאה בעלמא. ורוא דא, דהא ההוא נהר דנגיד ונפיק, לא פסקן מימיו לעלמין, ועל דא מבעי ליה לבר נש, דלא יפסיק נהרא ומקורא דיליה בהאי עלמא. וכל זמנא דבר נש לא יצלח בהאי עלמא קב"ה עקר ליה, ונטע ליה בכמה זמנין כמלקדמין.

קנח) ת"ח מה כתיב, העירותי מצפון ויאת, העירותי: דא אתערותא, דזווגא דבר נש בהאי עלמא, דאיהו אתערותא מסטרא דצפון. ויאת: דא היא נשמתא קדישא, דאתיא מלעילא, וקב"ה משדר ליה מלעילא, ואתיא בהאי עלמא, ועאלת בגו בני נשא, כדקאמרן.

קנט) ממזרח שמש: דא אתר דההוא נהר דנגיד ונפיק,

חלופי גרסאות א חמר ונר. ב בחכמה. ג אתתקף. ד בארחי. ה מוסיף יאות בארחי דאורייתא. ו ובעור; ובגין דא בעוד. ז מוסיף עלמא. ח נהר רמו לקיימא קדישא דחתים בבשריה דאיהו דוגמא דההוא נהר רוא דצריק דאתתבר בצוק כהרא לעילא בניב. ט בעי ליתא לאתחברא באחתיה בקרושה בגין דאתתקף ביה בההוא עלמא, ובדפויי כתב עין גליון. ו ואה"ל כתב ארליג; מוסיף עלמא, דאי פסיק מקורא דיליה קב"ה עקר ליה (הרמיק). ח ועיד כר בני; ואי לא וליג מן וכל ער קב"ה. ט ל"ג וקב"ה משדר ליה מלעילא. י ליה. יא מוסיף ויאת אתיא.

מאמר

הסולם

בא אל אשת אחיך ויבם אותה

העליון, מימיו אינם נפסקים לעולם, ע"כ צריך גם האדם, שלא יפסיק הנהר והמקור שלו. בעולם הזה, אלא שיוליד בנים.

וכל זמנא וכו': ותמיד בזמן שהאדם אינו מצליח בעולם הזה, להוליד בנים, הקב"ה עוקר אותו מעולם הזה, ונוטע אותו שנית כנחחילה הרבה פעמים. דהיינו שמת ומתגלגל שנית לבא בעולם הרבה פעמים, עד שמצליח להוליד בנים.

קנח) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה, מה כתוב, העירותי מצפון ויאת. העירותי, זהו התעוררות הזווג של האדם בעולם הזה, שהוא התעוררות מצד צפון, דהיינו משמאל, כי התעוררות הזווג משמאל בא, ויאת, זו היא נשמה הקדושה הבאה מלמעלה, שהקב"ה שולח אותה מלמעלה ובאה בעולם הזה, ונכנסת בבני אדם, כמו שאמרנו.

קנט) ממזרח שמש: זה הוא מקומו של אותו

כפה הם כסילים בני אדם, שאינם יודעים ואינם מסתכלים לרעת דרכיו של הקב"ה, כי כולם ישנים שלא תמוש שינה מחורי עיניהם.

קנו) ת"ח קב"ה וכו': בוא וראה, הקב"ה עשה את האדם כעין של מעלה, הכל בחכמה, כי אין לך אבר ואבר בבן אדם, שאינו עומד בחכמה העליונה, שכל אבר רומז על מדרגה מיוחדת. כי אחר שנתקן כל הגוף באבריו כראוי, הקב"ה משתתף עמו, ומכניס בו נשמה קדושה, כדי ללמד האדם ללכת כדרכי התורה, ולשמור מצותיו, כדי שיתוקן האדם כראוי. דהיינו ע"ד הכתוב, נשמת האדם תלמדנו.

קנו) ובגין דאית ביה וכו': ומשום שיש בו נשמה קדושה הוא ראוי להוליד בנים בצלמו ודמותו ית', וע"כ צריך האדם להרבות הדמות של מלך העליון בעולם, וזה סוד, כי להיות אותו הנהר הנמשך ויוצא, שהוא יסוד (דפויי דף קפ"ו ע"ב)

וישב

מט

ה) דמתמן נפקת ה' נשמתא, ואתנהירת. ויבא י' סגנים. אלן אינון חילין
ז' דעלמא, דאתיין ז' בגין ההוא אתערותא דנשמתין. י' כמו חומר כגוונא
דאתער ב"ג, בגופא.

קס) דהא בגין דא, קב"ה עביד זווגין, ואטייל נשמתין בעלמא, וחברותא
אשתכח לעילא ותתא, ומקורא דכלא י' הוא ז' ברוך. ובג"כ, קב"ה עבד ליה
לבר נש, בגין לאשתדלא בארחוי, ולא יפסיק מקוריה ומבועא דייליה
לעלמין.

קסא) ח' וכל מאן דפסיק י' מקוריה, כד נפיק מהאי עלמא, ההוא בר נש
לא עאל בפרגודא, ולא נטיל חולק בההוא י' עלמא. * ת"ח, כתיב י' לא תהו
בראה לשבת יצרה, דקב"ה בגין דא עבד ליה לבר נש י' כדקא יאות,

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) (לעיל י"ב ב, ג) בגואל סגו סהוא לחיו ועי' פ' כי (א) איוב י"ד, (ב) קהלז א', (ג) ויקרא כ"ב,
סגו רס"ב ב, ג) יכיו מכיסו כו בעין סהוא ועי' זה (ד) דברים כ"ה, (ה) שם כ"ו, (ו) ב"א קס"ב
יחליל העין להעלות להב שלח לך קס"ז ב.

חלופי גרסאות ה' שמשא. ז' מוסיף סגנים כמו חמר. ז' ל"ג מן דעלמא עד דנשמתין; ל"ג דעלמא. ז' בגו.
ה' ל"ג כמו חומר. ז' יהי; ז' בריך. ח' ואי איהו פסיק דא ברא נפיק מקוריה (הרמ"ק);
ואי איהו פסיק דא כד (אה"ל). ט' מוסיף מקוריה מתתא ומיבש ליה כביכול כאלו גרים ליה לאחפסקא לעילא
כרין א) או"ו מים מני ים ונהר יתרב ויבש הואיל וב"ב אתקם לחתא כדוגמא דלעילא מאן דמקוריה ימיש מלמעבד
פירין כגון דין דלא בעא למיסב אחתא או נסיב לה דאשתרף ולא יכיל אלו דתרין הפכיין אינון דא מרא (או) (ההוא)
דימיש מלמעבר פירין ליה ליה תקנה לעולם ב) מעוות לא יוכל לחקין בגין דלא בעא למיסב אחתא ולאשתדלא
בפריה ורביה וההיא דאשתרף ונסיב אחתא ולא יכיל דא מתתקן ז) בפריקיה דקריב ליה דהוא אחוי וההוא דמית בלא
בגין [בנ]. ואה"ל כתב עין אדל"ג ובר"א מצויין. י' מוסיף, עלמא ונשמתיה לא אתכלילת [אתכלילו אה"ל] באתר
דכל נשמתין אתכלילו ואתגור דיוקניה מתמן הה"ד ג) ונכרתה הנפש ההיא מלפני הואיל וברין הוא ברא ליה קב"ה פריק
דיפרוק ליה מירא דמתכלין ורא אחוי דקריב ליה שנאמר (ד) כי ישבו אחים יחדיו וגו' וכתוב בא"ל אשת אחיך ויבש
אותה וגו' בגין דנשמתיה לא עאלת קמיה [קס"ז] קב"ה אלא היא קיימא לבר בגין דלא זכה לאנהרא בהאי עלמא בחתוא
גופא מאן דלא זכה בהאי אתר יהך לאתר אחרא ויזכי ביה [בה] כגוונא דא אעא דרליק ונהורא לא סליק ג) יבששון
ליה ויטליק נהורא ביה וינהיר, אעא הוא אדם דכתיב (ה) כי האדם עץ השדה ר"ל ב"ב כד איהו בהאי
עלמא ואזלי ותיב ואזרווג באתתא ולא זכי לבגין דא הוא אעא דרליק ונהורא לא סליק כלומר
נשמתיה לא זכאת בההוא גופא לאתנהרא אלא איהי בחשוכא. וכתב בדי"א מן ונשמתיה עד בחשוכא מצויין. ובאה"ל
כתב אדל"ג אמנם הרמ"ק גרים ליה, ובדי"ז כתב בשם הרמ"ק מן הוא אדם עד חית אינו מהוהר. י"ל ל"ג
כדקא יאות.

מאמר

הסולם

כא אל אשת אחיך ויבש אותה

ברוך. ועל כן עשה הקב"ה את האדם כדי
שישתדל בדרכיו, ולא יפסיק מקורו ומעיינו
לעולם, אלא שיוליד בנים.

אותו הנהר הנמשך ויוצא, דהיינו ת"ח
שהוא מקומו של היסוד, שמשם יוצאת ונולדת
הנשמה ומאירה, כי הנשמות מזווג חו"מ באוה.
ויבא סגנים אלו הם צבאות העולם, שהוא
הנוקבא, הנק' עולם, וצבאותיה הם המלאכים, הבאים
עם התעוררות הנשמות כלומר הגולדים עמהם יחד.
(כנ"ל בהקדמת ספר הזהר אות ר"כ ע"ש). כמו
חומר, היינו כמו שתעורר האדם בגוף שלו.
המכונה חומר.

קסא) וכל מאן דפסיק וכו': וכל מי שפסק
מקורו, שלא הוליד בנים, כשנפטר
מעולם הזה, לא יכנס אדם ההוא במחיצתו של
הקב"ה, ואינו נוטל חלק באותו העולם. בוא
וראה, כתוב, לא תהו בראה לשבת יצרה, משום
זה עשה את האדם כעין של מעלה וכו' כראוי
כמו שאמרנו (לעיל אית קניו) כי הקב"ה עושה
חסד עם העולם.

קס) דהא בגין דא וכו': כי משום זה עושה
הקב"ה זווגים ומטיל נשמות בעולם,
ההוונג נמצא למעלה ולמטה, ומקור הכל הוא
(רמ"ז דף קס"ו ע"ב) * דף קס"ו ע"א

ת"ח

כדאמרן, וקב"ה ענד טיבו עם עלמא. תא חזי, מה כתיב, * ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה, רזא, דנשמתא אתת לאתתקנא, כמלקדמין.
 (קסב) תא חזי, ההוא גופא, מה כתיב, * וה' חפץ דכאו החלי אם תשים אשם נפשו יראה זרע יאריך * ימים וחפץ ה' בידו יצלה. וה' חפץ דכאו, האי קרא אית לאסתכלא ביה, אמאי חפץ, בגין דיתדכי. אם תשים אשם, אם ישים אשם מבעי ליה, מאי אם תשים. אלא לנשמתא אהדר מלה, אי ההיא נשמתא בעיא לאתתקנא כדקא יאות, יראה זרע, בגין דההיא נשמתא אזלת * ושאטת, ואיהי זמינא לאעלא בההוא זרע, דאתעסק בה בר נש בפריה ורביה, וכדין יאריך ימים, וחפץ ה' דא אורייתא, בידיה אצלח.
 (קסג) ת"ח, אע"ג דבר נש אשתדל באורייתא * יממא * וליליא, ומקוריה ומבוועיה קיימא ביה * למגנא, לית ליה אתר * לאעלא לפרגודא, והא אתמר, דבירא דמיא, אי ההוא מקורא ומבוועא לא עאל ביה, לאו איהו באר, דבירא ומקורא כחדא אינון, ורזא חדא איהו ואוקימנא.
 (קסד) * כתיב, * שוא לכם משכימי קום מאחרי שבת אוכלי * לחם העצבים כן יתן לידידו שנה. ת"ח, כמה חביבין אינון מלי דאורייתא, דכל מלה ומלה דאורייתא, אית י"ב ביה רוזין עלאין קדישין, והא אתמר, דכד יהב קב"ה אורייתא

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) חיי שרה נ"ו ציון ה'. (ב) (ישעיה נ"ג) ח"א קמ. ח"ב קסה. רמד: ח"ג נו: (ג) תהלים קכ"ז.

(ה) לכנס למחיה של עולם הבא.

חלופי גרסאות א' ל"ג כדאמרן: כדאמרן. כ מוסף עלא הוא ימחל וישבוק חלבנא ויהיב לנא חילא לאתעסקא בהאי מקורי קדישא לאסגאה גיזעא טבא בעלמא ולאחעסקא אנן ונועא דילן בסקודא אורייתא בשלימו וכן יהי רצון מקמי עתיק יומין (הרמ"ק). ג ימים וגוי. ד זרע וגוי. ה ושטאת. ו יומי. ז וליליא. ח לאגנא. ט כמה דכתיב. י לחם וגוי. יא בה.

בא — ויבם אותה

הסולם

מאמר

להכנס באותו זרע שהאדם עסק בה במצות פריה ורביה. ואז יאריך ימים. וחפץ ה' זה התורה. בידו יצרת, אבל אם לא זכה לבנים, אין התורה מסייעתו. כמ"ש לפנינו.

ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה, כתוב, ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה, הוא סוד, שהנשמה באה ככתחילה בגוף כדי להתתקן. פירוש. אברהם ה"ס הנשמה אשה ה"ס גוף, ואמרו ויוסף אברהם ויקח אשה. פירוש, שאחר שהנשמה יצאה מגוף הוסיפה לבא בגוף. והוא כדי להתתקן, מה שלא נתחקנה בהיותו בגוף הא'.

(קסג) ת"ח אע"ג וכו': בוא וראה, אע"פ שאדם עסק בתורה יום ולילה. ומקורו ומעיינו עומד בו בהגם, דהיינו שאינו מוליד בנים, אין לו מקום להכנס למחיצתו של הקב"ה, והרי למדנו, שבאר המים, אם המקור והמעייין לא נכנס בו, אינה באר, כי הבאר והמקור אחד הוא, וסוד אחד הוא, ובארנוהו ומי שאין לו בנים דומה שהמקור שבו לא נכנס בו, כלומר, שאינו טועל בו.

(קסב) ת"ח האי גופא וכו': בוא וראה, גוף ההוא מה כתוב בו, וה' חפץ דכאו החלי אם תשים וגוי, וה' חפץ דכאו, מקרא זה יש להסתכל בו, למה חפץ ה' כך, ומשיב, כדי שיטתה. אם תשים אשם, שואל, אם ישים אשם, היה צריך לומר, בלשון זכר, למה אומר אם תשים, בלשון נקבה. ומשיב, אלא המלה סובבת על הנשמה, ופירוש, אם הנשמה רוצה להתתקן כראוי, יראה זרע, משום שהנשמה הולכת ומשוטטת, שאין לה מקום מנוחה, והיא עתידה (דברי דף קט"ז ע"א)

(קסד) כתיב, שוא לכם משכימי קום וגוי: בוא וראה כמה חביבים הם דברי תורה, שכל מלה ומלה שבתורה, יש בה סודות עליונים הקדושים. ולמדנו, כאשר נחן הקב"ה את

לישראל, כל גניזין עלאין קדישין, כללהו יהב להו ב באורייתא, וכלהו אתיהיבו להו לישראל, בשעתא דקבילו אורייתא ב בסיני.

קסה) ת"ח, שוא לכם משכימי קום, אלין אינון ב יחידים דאשתכחו דלאו אינון דכר ונוקבא כדקא יאות, ואקדמן בצפרא לעבידתיהו, כמה דאת אמר, " יש אחד ואין שני וגו', ואין קץ לכל עמלו. מאחרי שבת: מאחרין נייחא, כמה דאת אמר, כי בו שבת, בגין דאתתא לגבי בר נש, איהי נייחא לגביה ודאי.

קסו) אוכלי לחם העצבים, מאי לחם העצבים, דכד בר נש אית ליה בנין, ההוא נהמא דאכיל, אכיל ליה בחדוה, וברעותא דלכא, וההוא דלית ליה בנין, ההוא נהמא ד דאכיל, איהו נהמא דעציבו. ואלין אינון אוכלי לחם העצבים ודאי.

קסז) כן יתן לידידו שנה, מאי יתן ב לידידו, דא הוא דמקוריה מברך, דקב"ה יהב ליה שינה בההוא עלמא, כד"א ב ושכבת וערבה שנתך. בגין דאית ליה חולקא ו בעלמא דאתי, בגין דההוא בר נש שכיב, ויתהני בההוא עלמא דאתי כדקא יאות.

קסח) יש אחד ואין שני וגו'. יש אחד: דא הוא בר נש דאיהו יחידאי בעלמא. לאו יחידאי כדקא יאות, אלא דאיהו בלא זווגא. ואין שני: ה דלית פ עמיה סמך. גם בן דיוקים שמיה בישראל לא שבק. י ואח דאייתאה ליה ב לתקונא.

מסורת הזהר

א) קהלת ד' ב) (משלי ג') ז"ח פיר טא שו.

חלופי גרסאות א ביה; מוסיף וכלהו באורייתא; ב) וכלהו באורייתא (אה"ל). ג בשורא דסיני. ג דיחידין אשתכחו. ד מוסיף דאכיל אכיל ליה בעציבו. ה מוסיף לידירו שנה. ו בההוא עלמא. ז מוסיף גם בן ואח אין לו ואין קץ לכל עמלו וגו' ולמי אני עמל ומחסר את נפשי מטובה וגו'. ח מוסיף דלית ליה. ט סמך עמיה. י מוסיף ואת אין לו (אה"ל). יא מוסיף לתקונא דנפשיה.

הסולם

מאמר בא - ויכח אותה

את התורה לישראל כל סודות עליונים הקדושים כולם נתן להם בתורה, וכולם ניתנו לישראל בשעה שקבלו התורה בסיני.

קסה) ת"ח, שוא לכם משכימי קום וגו': אלו הם יחידים שאין להם אשה.

שנמצאים שאין הם זכר ונקבה כמו שצריכים, והם משכימים בכקר למלאכתם. כמו שאתה אומר, יש אחד ואין שני וגו' ואין קץ לכל עמלו. מאחרי שבת, מאחרים המנוחה, דהיינו שמאחרים לשאת אשה, כי שבת פירושו מנוחה, כמו שאתה אומר כי בו שבת, כי האשה אל האיש נחשבת ודאי אליו למנוחה.

קסז) כן יתן לידידו שנה: שואל, מהו יתן לידידו, ומשיב, זהו שמקורו מבורך, דהיינו שיש לו בנים, שהקב"ה נוחן לו שינה בעולם הזה, כמש"א. ושכבת וערבה שנתך. והוא משום שיש לו חלק בעולם הבא, לכן אותו האדם שוכב בקבר, ונהנה בעולם הבא כראוי.

קסח) יש אחד ואין שני וגו': יש אחד, זהו אדם, שהוא יחיד בעולם, ולא שהוא יחיד כראוי, דהיינו יחיד בחכמה, אלא שהוא בלי אשה. ואין שני, שאין עמו עזר, דהיינו אשה. גם בן, שיקיים שמו בישראל לא הניח, ואח, שיביאו לתיקון, דהיינו ביבום, אין לו. ואין

קסו) אוכלי לחם העצבים וגו': שואל, מהו לחם העצבים, ומשיב, כי כאשר יש לאדם בנים, הלחם שאוכל אוכל אותו בשמחה בחפץ לב, ואותו שאין לו בנים, הלחם

קסט) ואין קץ לכל עמלו, דאיהו עמל תדיר, דאקדים יממא ודיליא. גם עינו לא תשבע עשר, ה' ולית ליה לבא לאשגחא, י ולמימר למי אני עמל, ומחסר את נפשי * מטובה. ואי תימא דבגין דייכול וישתי יתיר, ויעבד משתיא בכל יומא תדיר, לאו הכי, דהא נפשא לא אתהני מניה, אלא ודאי איהו מחסר לנפשיה, מטיבו י דנהורא דעלמא דאתי, בגין דדא י היא נפשא חסרא, דלא אשתלימת כדקא יאות. ת"ח, כמה חס קב"ה על עובדוי, בגין דקא בעי י דיתתקן, ולא יתאביד מההוא עלמא דאתי, כדקאמרן.

קע) רבי חייא בעא, האי דאיהו זכאה שלימא, ואשתדל באורייתא יומי ודילי, וכל עובדוי י לשמא דקב"ה, ולא י זכה לבנין בהאי עלמא, י כגון דאשתדל בהו ולא זכה, או דהו ליה ומיתו, מה אינון לעלמא דאתי. א"ל רבי יוסי, עובדוי, וההיא אורייתא, קא מגינן עליה, דההוא עלמא.

קעא) אמר רבי יצחק, עלייהו, י ועל אינון זכאי י קשוט, עלייהו כתיב, * כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את י"ב שבתותי ובחרו באשר חפצתי ומחזיקים בבריתי, מה כתיב בתריה י ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב י מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יכרת, בגין דאלין אית לון חולקא י לעלמא דאתי. א"ל רבי יוסי, יאות הוא ושפיר.

קעב) ת"ח, זכאה שלים דהו כל אלין ביה, ואשתלים כדקא יאות, ומית בלא בנין, והא קא ירית דוכתיה בההוא עלמא, אתתיה י בעיא ליבומי, או לא. אי תימא יו דלבעי ליבומי, הא בריקניא איהו, דהא אתריה קא ירית בההוא עלמא.

מסורת הוהר

דרך אמת

(א) (ישעיה נ"ו) ח"ב פט. ח"ג פכ. ז"ח פ"ט טב שה. (ב) (שם) ח"ב פכ : פט : קט.

(ה) לטון מדכסות ולא מזוכר הוא.

חלופי גרסאות א' דלית. ב' ולימא. ג' מוסיף דנהורא עלאה. ד' איהי. ה' ליתתקן : דאתתקן. ו' מוסיף אינון לשמא. ז' זכאן. ח' בגין. ט' דאינון וליג ועל. י' מוסיף קשט א' כגון ר' יוחנן דהו ליה בנין ומיתו וכגון רבי חזקיה דאיהו עקר, וכתיב אה"ל והוא ממדרש רות מהוהר ; קשט דהו להו בנין (אה"ל). יא' שכחותי וגו'. יב' מבנים וגו'. יג' בעלמא. יד' בעי. טו' דבעי.

בא - ויכמ אותה

הסולם

מאמר

שהוא צדיק גמור, ועסק בתורה ימים ולילות, וכל מעשיו לשמו של הקב"ה, ולא זכה לבנים בעולם הזה, או שהשתדל ולא זכה, או שהיה לו בנים ומתו, מה הם לעולם הבא. אמר לו ר' יוסי מעשיו, והתורה, מגינים עליו שיזכה לעולם הבא.

קעא) אמר רבי יצחק וכו' : אר"י עליהם ועל אלו צדיקי אמת, עליהם כתוב, כה אמר ה' לסריסים וגו'. מה כתוב אחריו, ונתתי להם בביתי ובחומותי וגו'. כי אלו יש להם חלק לעולם הבא. א"ל ר' יוסי טוב הוא ויפה. כלומר שהסכים עמו.

קעב) ת"ח זכאה וכו' : בוא וראה, צדיק גמור שכל אלו המעלות הנ"ל היו בו.

ונשלם

קסט) ואין קץ לכל עמלו שהוא עומל תמיד, שמקדים עצמו ביום ובלילה.

גם עינו לא תשבע עשר, ואין לו לב להסתכל ולומר למי אני עמל ומחסר את נפשי מטובה, ואם חאמר, שהוא עמל בכדי שיאכל וישתה ביותר, ויעשה משתה בכל יום תמיד, אינו כן, שהרי הנפש אינה נהנית מזה, אלא ודאי, שהוא מחסר את נפשו מטובה של אור העולם הבא. משום שהיא נפש בעלת חסרון, שלא נשלמה כראוי. בוא וראה, כמה מרחם הקב"ה על מעשיו, דהיינו שמביאו לגלגול להחלקן, משום שרוצה שיחלקן ולא יאבד מאותו עולם הבא, כמו שאמרנו.

קע) ר' חייא בעא וכו' : ר' חייא שאל, מי (רס"וי דף קמ"ו ע"א י) דף קמ"ו ע"ב)

קעג) אלא, ודאי בעיא ליבומי, בגין דלא ידעינן אי הוה שלים בעובדוי אי כ לאו. י והיא אי אתייבמת, לא הוה בריקניא, בגין דאתר אית ליה לקביה, דהא ד בר נש הוה בעלמא, ומית בלא בנין, ופורקא לא הוי ליה בעלמא, כיון דמית האי זכאה שלים, ואתתיה אתייבמת, ואיהו אתריה ירית, אתא ההוא בר נש ואשתלים הכא, ובין כך ובין כך, קב"ה אתר זמין ליה לעלמא, עד דיימות האי זכאה שלים, וישתלים איהו בעלמא, והה"ד כי בעיר מקלטו ישוב עד מות הכהן הגדול וגו'.

קעד) ודא הוא דתנינן, בנין יא זמינן אינון לצדיקא במיתתהון, בחייהון לא זכו, ובמיתתהון זכו, י ובגין כך כל עובדוי דקב"ה כלהו קשוט וזכו, י וחיים על כלא.

קעה) פתח ואמר י טובים השנים מן האחד אשר יש להם שכר טוב בעמלם, אלין אינון דמתעסקין בהאי עלמא, לאולדא י בנין, דאינון בנין דשבקו, בגיניהון אית י לון אגר טב י בהאי עלמא, ובגיניהו ירתין אבהן דלהון, חולקא בההוא עלמא, ואוקמוה.

מסורת הזהר

(א במדבר ל"ה. ב) קהלת ד'.

חלוסי גרסאות א איהו. ב לא. ג ואי היא; דהא אי; דהא אי לאו דהא אי (אה"ל). ד לבינ דהוה בעלמא (אה"ל). ה ופרוקא. ו הוה. ז י"ג קב"ה (אה"ל). ח בעלמא (אה"ל). ט ואשתלים. י פתח ואמר. יא דומינין (אה"ל) יב בנין דכל עובדוי (אה"ל) יג ליג כלהו. יד וחיים. טו כן גירסת אה"ל ונ"א י"ג פתח ואמר. טז בנין. יז להון. יח בההוא.

בא — ויכנס אותה

הסולם

מאמר

פירוש. כי מי שאין לו בנים, הוא ממעט הדמות, ודומה להורג אנשים בשוגג. והמקום שהקב"ה מכין לאותו שאין לו בנים ואין לו אח, ה"ס עיר מקלט. שיושב שם עד שמת אותו צדיק גמור, שה"ס כהן גדול. ואז יורד ונתתקן ע"י אשתו.

ונשלם כראוי, ומת בלי בנים, והרי הוא יורש מקומו בעולם הבא, כנ"ל, שואל אשתו צריכה יבום או לא. ואם תאמר שצריכה יבום, הרי לריק הוא, כי אינו צריך שאחיו ישלים אותה, כי כבר ירש מקומו בעולם הבא.

קעד) ורא הוא דתנינן וכו': וזה הוא שלמדנו, עתידים להיות לצדיקים בנים במיתתם, דהיינו הבנים של היבום, המתקנים אותו שכת בלי בנים ואין לו אח כנ"ל, בחייהם לא זכו ובמיתתם זכו. ועל כן כל מעשיו של הקב"ה כולם אמת וצדק, ומרחם על כל. דהיינו גם על מי שאין לו אח.

קעג) אלא ודאי בעיא וכו': ומשיב, אלא ודאי שצריך ליבם את אשתו, משום שאין אנו יודעים אם היה שלם במעשיו אם לא. ואשתו אם נתיבמה, אינה לריק, אפילו אם היה שלם, משום שיש מקום אל הקב"ה בשביל אותם שמתו בלי בנים וגם אח ליבם אשתו אין להם. כי אדם שהיה בעולם ומת בלי בנים, וגואל אין לו בעולם, כיון שמת צדיק גמור הוה, ואשתו נתיבמת והוא כבר ירש מקומו, ואינו צריך לחקון היבום, בא אותו האדם שלא הניח גואל, ונשלם ביבום הוה של אשת הצדיק, ובינתים הקב"ה מכין מקום, להאיש שאין לו גואל, שיהיה שם, עד שימות צדיק גמור הוה וישתלם הוא בעולם. וה"ס כי בעיר מקלטו ישוב עד מות הכהן הגדול וכו', נראה לי של"ג כאן פתח ואמר, והוא שייך להלן (אות קע"ה) לפני הכתוב, טובים השנים מן האחד.

ואין לשאול, מה קמשמע לנו, הרי כל המתים בלי בנים כן, שיש להם בנים לאחר מיתתם ע"י היבום. אמנם עיקר הרבווא היא כאן, במה שאומר לצדיקים, כי המתים בלי בנים המה בעלי חסרון ולא צדיקים, (כנ"ל באות קס"ט) ולפיכך הוצרך לתירוץ הנ"ל.

קעה) פתח ואמר, טובים השנים מן האחד וגו': אלו הם המשתדלים בעולם

(דפו"י דף קס"ז ע"ב)

הזהר

קעו) ת"ח, קב"ה נטע אילנין בהאי עלמא, אי אצלחו יאות, לא אצלחו, אעקר לון, ושתל לון, אפילו כמה זמנין, ובגין כך, כל ארחוי דקב"ה, כלהו לטב ולאתקנא עלמא.

קעז) * בא אל אשת אחיך ויבם ב אותה, דהא יהודה וכלהו שבטין, הו ידעי דא, ועקרא דמלתא, והקם ב זרע, בגין דהווא זרע, אצטריך ב לאתתקנא מלה, ולמגלם גולמא, לתקונא, דלא יתפרש גזעא משרשיה כדקא יאות, הה"ד ב ואדם על עפר ישוב.

קעח) וכד י מתתקן לבתר כדקא יאות, אלין ב משתבחין בהווא עלמא, בגין דקב"ה אתרעי בהו, ובגין כך כתיב, ב ושבח אני את המתים שכבר מתו ו דייקא, מן החיים אשר המה חיים ב עדנה. מאי עדנה, כד"א ב אחרי בלותי היתה לי עדנה. וכתיב ב ישוב לימי עלומי.

מסורת הזהר

א) (בראשית ל"ח) ח"א קפו: ב) (איוב ל"ד) תק"ח קי"ד טג שב. ג) (קהלת ד') ח"א קפח: ח"ב עה. קה: ח"ג ע: עא: קסב. שח: ד) וירא מ"ד ציון ב. ה) (איוב ל"ג) ח"ב קא. ח"ג קעה. רטו: רמה. רפא. ת"ז חט"ט קב:

חלופי גרסאות א אותה וגו'. ב מוסיף זרע לאחיק. ג לאתקנא. ד מתתקן. ה מוסיף משתבחין חמן. ו מוסיף שכבר מתו דייקא. ז ל"ג עדנה.

בא — ויבם אותה

הסולם

מאמר

כל אדם כמו טבעת אחת בשרשרת החיים, המתחילה מאדם הראשון ונמשכת עד לתחילת מ. לנצחיות, בלי הפסק, וכל עוד שלא נפסק לאדם שלשלת החיים, כי מניח אחריו בן, אין המיתה פועלת עליו שום פירוד מהנצחיות. וכעודו חי דומה.

וזה אמרו, דלא יתפרש גזעא משרשיה כי המת בלי בנים צריך תקון שלא יפרד משורשו הנצחי מחמת המיתה, כי נפסק לו שלשלת החיים כנ"ל. ועל זה צריכים ב' תקונים א) אצטריך לאתתקנא מלה, דהיינו לתקן דבר הפירוד השורה עליו מחמת המיתה בלי בנים. ב) ולמגלם גולמא לתקונא, שצריך לעשות גולם, דהיינו גוף, שיתלבש בו נפש המת ויחזור ויתחבר בשלשלת החיים.

קעח) וכד מתתקן לבתר וכי: וכשנתתקן לאחר כך כראוי על ידי הגלגול הנזכר, הם משובחים בעולם הבא, כי הקב"ה חפץ בהם ועל כן כתוב, ושבח אני את המתים שכבר מתו, בדיוק, מן החיים אשר המה חיים עדנה, כדיוק על ידי מה שמתגלגלים בחיים וחזרו לימי עידון, מהו עדנה. הוא כמ"א אחרי בלותי היתה לי עדנה, וכתוב, ישוב לימי עלומי, דהיינו ימי עידון ונעורים, שחזר להם בסבת הגלגול.

ושוב

הזה להוליד בנים. כי אלו הבנים שהניחו, בשבילם יש להם שכר טוב בעולם הזה, ובשבילם יורשים אבותיהם חלק לעולם הבא.

קעז) ת"ח קב"ה וכי: בוא וראה הקב"ה נוטע אילנות בעולם הזה, אם מצליחים, טוב, אם לא הצליחו, עוקר אותם ושותל אותם במקום אחר, אפילו הרבה פעמים, וע"כ כל דרכיו של הקב"ה כולם הם לטוב ולתקן העולם. פירוש, אם האדם אינו זוכה להשתלם בפעם הראשון בחייו, אז הוא בא בגלגול בעולם הזה פעם שנית, וכן הרבה פעמים עד שמשתלם.

קעו) בא אל אשת אחיך וגו': לא היה צריך לומר לו את זה, כי יהודה וכל השבטים היו יודעים את זה, אלא עיקר הדבר שאמר לו, הוא והקם זרע משום שזרע ההוא, נצרך, כיו שהדבר יתתקן, ולהכין גולם שיקבל תקון כראוי, שלא יפרד הגזע משורשו, וי"ש ואדם על עפר ישוב.

פירוש אע"פ שנגזר מיתה על האדם, המפרידה אותו משורש הנצחי ית', מ"מ לא נסדר לגמרי, כי על ידי הבנים שכל אחד מוליד, נשאר כל אחד דבוק בשורשו הנצחי, ית', כי כל בן הוא חלק מגוף האב, ובזה נמצא

(רמב"ם דף קמ"ו ע"ב)

קעט) ה' * טוב משניהם את אשר עדן לא י היה אשר לא ראה את המעשה י הרע אשר נעשה תחת השמש. טוב משניהם את אשר עדן לא היה, דלא שב לימי עלומיו, ולא אצטריך לאתקנא, ד ולא סביל חובין י קדמאי, בגין דקב"ה * יהב ליה אתר מתקנא בהווא עלמא, כדקא יאות.

קפ) ת"ח, ומה כתיב, י ובכן ראיתי רשעים קבורים י וגו', כמה דאתמר, בגין דקב"ה עכיד טיבו, ולא בעא י לשצאה עלמא, אלא כמה דאתמר, י וכל ארחי כלהו י קשוט וזכו, י לאוטבא להו בהאי עלמא, ובעלמא דאתי. זכאה חולקהו דצדיקיא, דאינון אזלי בארח י קשוט, עליהו כתיב, י צדיקים ירשו י ארץ.

קפא) י וירע בעיני ה' אשר עשה וימת גם אותו. רבי חייא פתח י בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך י וגו'. ת"ח, כמה י אתחזי ליה לב"נ, לאודהרא י מחובי ולאודהרא בעובדוי קמי קב"ה, בגין דכמה שליחן וכמה ממנן י אינון בעלמא, דאינון י אזלין י ושייטן, וחמאן עובדיהו דבני נשא, וסהדין י עלוי, וכלא בספרא כתיבין.

קפב) ות"ח, בכל אינון חובין דאסתאב בהו ב"נ בהאי עלמא, דא איהו חובא דאסתאב ביה ב"נ יתיר כ' בהאי עלמא, ובעלמא דאתי, מאן דאושיד כ' זרעיה בריקניא, ואפיק זרעא למגנא, בידא או ברגלא ואסתאב ביה, כד"א י כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע.

מסורת הזהר

א) (קהלת ד') ח"ג קפב: ב) חיי שרה ס' ציון א'. ג) לך כצו ציון ה'. ד) בראשית ל"ח. ה) קהלת י"א. ו) ב"א ר"ח ציון ב'.

חלופי גרסאות ה' מוסיף וכתיב וטוב. כ מוסיף היה דלא שב לימי עלומיו. ג הרע וגו'; ל"ג מן אשר עד דלא. ד ולמסכב ול"ג ולא. ה קדמאין. ו ל"ג מה ז ל"ג וגו'. ח לאשחצאה. ט דכל. י קשוט בהאי עלמא לאוטבא לון לעלמא דאתי עליהו כתיב וצדיקים (אה"ל). יא ל"ג מן לאוטבא עד זכאה. יב מוסיף קשוט בהאי עלמא לאוטבא לון לעלמא דאתי עליהו (הרמיק). יג ארץ וגו'. יד מוסיף כי אינון יודע אי זה יכשר וגו'. טו אית (אה"ל). טז מן חובי. יז ל"ג אינון. יח אזלי. יט ושטאן. כ עליהו. כא בעלמא דין. כב זרעא.

הסולם

מאמר

כא אל אשת אחיך ויבם אותה. חלקם של הצדיקים ההולכים בדרך האמת. עליהם כתוב, צדיקים ירשו ארץ.

מאמר וירע בעיני ה'

קפא) וירע בעיני ה' וגו': רבי חייא פתח. בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך וגו'. בוא וראה, כמה צריך האדם להזהר מחטאיו ולהזהר במעשיו לפני הקב"ה. משום שכמה שליחים וכמה ממונים הם בעולם. ההולכים ומשוטטים ורואים מעשי בני אדם, ומעידים עליו. והכל כתוב בספר.

קפב) ות"ח בכל אינון וכו': ובוא וראה, בכל החטאים שאדם נטמא בהם בעוה"ז, חטא זה הוא החטא שאדם נטמא בו ביותר בעולם

קעט) וטוב משניהם וגו': וטוב משניהם את אשר עדן לא היה, דהיינו שלא שב לימי עלומיו, שלא נתגלגל, כי הוא צדיק גמור, שאינו צריך להתחקן בגלגול, ואינו סובל מעונות הראשונים, כי המתגלגל סובל מעונות שעשה בגלגול הקודם. כי הקב"ה נתן לו מקום מתוקן בעולם הבא כראוי.

קפ) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה, מה כחוב, ובכן ראיתי רשעים קבורים כחוב, ובאז וגו' שהוא כמו שאמרנו, שכאז בגלגול להתחקן. משום שהקב"ה עושה חסד ואינו רוצה לכלות העולם, אלא כמו שאמרנו, שהרשעים מתחנקים על ידי גלגול, וכל דרכיו אמת וחסד לחטיב להם בעולם הזה ובעולם הבא. אשרי (דוסיף דף קפ"ו ע"ב *) דף קפ"ח ע"א

קפג) ב' בג"ד, לא עאל לפרגודא, ולא חמי סבר אפי עתיק יומין, כמה דתנינן, י כתיב הכא לא יגורך רע, וכתיב * ויהי ער בכור יהודה רע י בעיני ה', ובג"כ כתיב, י ידיכם דמים מלאו. זכאה חולקיה דב"נ דדחיל למאריה, ויהא נטיר מאורח בישא, וידכי גרמיה, לאשתדלא בדחילו דמאריה. קפד) ת"ח, בבקר זרע את זרעך, האי קרא אוקמוה, בבקר: דא הוא, בזמנא דבר נש אתקיים בחיליה, ויהא בעולימו, כדין י אשתדל לאולדא בנין, ו באיתתא דחויא ליה, דכתיב בבקר זרע את זרעך. קפה) דהא כדין זמנא ו' איהו, ח כד"א, י כחצים ביד גבור כן בני הנעורים, בגין דיכיל למילף להו ארחוי ט דקב"ה, ויהא ליה אגרא טבא לעלמא דאתי, דכתיב י אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם לא י יבשו כי ידברו את אויבים בשער. לא יבושו בההוא עלמא, בזמנא דמאריהון דדינא ייתון לקטרגא יא עלוי, דלית לך אגרא טבא בההוא עלמא, כההוא דאוליף ליה לבריה דחילו דמריה, י בארחוי דאורייתא. קפו) ת"ח, י מה אמר באברהם דכתיב י כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו י אחרי ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, ועל דא ההוא זכו קיימא ליה בההוא עלמא, לגבי כל מאריהון דדינא.

מסורת הזהר

א) ב"א ר"ג ציון א'. ב) (ישעיה א') ח"א רמד. ח"ב רסה: ג) תהלים קכ"ז. ד) (שם) ח"א כד. קטו: רננ. ח"ג שח. ז"ח פ"ט טא שכה. תק"ח ק"ח טר שיב. ה) חיי שרה פ"ו ציון ב'.

חלופי גרסאות א' ל"ג בג"ד (אה"ל). ב' דכתיב ול"ג הכא. ג' ל"ג בעיני ה'; רע וגו'. ד ואיהו. ה' ישחדל. ו' בגין דכתיב ול"ג באתתא דחויא ליה ואה"ל. ז' מוסיף דאתכשר איהו. ח' כמה דכתיב. ט דאורייתא. י יבשו וגו'. יא עליה. יב וארחוי. יג מאברהם ול"ג מה אמר (אה"ל) יד אחרינו וגו'.

וירע בעיני ה'

הסולם

מאמר

להוליד בנים באשה הראויה לו, שכתוב, בבקר זרע את זרעך.

בעולם הזה ובעולם הבא: מי ששופך זרעו לבטלה, ומוציא זרעו בחנם ביד או ברגל, ונטמא בו, כמש"א, כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע.

קפה) דהא כדין זמנא וכו': כי אז הזמן, להוליד בנים, כמו שאתה אומר, כחצים ביד גבור כן בני הנעורים, משום שיכול אז ללמד אותם דרכי הקב"ד, ויהיה לו שכר טוב לעולם הבא. שכתוב, אשרי הגבר וגו' לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער. לא יבושו, בעולם האמת, בזמן שבעלי הדין יבואו לקטרג עליו, כי אין לך שכר טוב בעולם ההוא, כשכרו של המלמד לבנו יראת ה' בדרכי התורה.

קפג) כנ"ד לא עאל וכו': משום זה, אינו נכנס למחיצתו של הקב"ה, ואינו רואה פני עתיק יומין. כמו שלמדנו, כתוב כאן, לא יגורך רע, וכתוב, ויהי ער בכר יהודה רע בעיני ה', שפירושו שאינו רואה פני ה', אף כאן אינו רואה פני ה'. וע"כ כתוב ידיכם דמים מלאו, שפירושו, על המוציא זרעו לבטלה ביד, שהוא כשופך דמים. אשרי חלקו של אדם הירא את ה' והוא נשמר מדרך הרע, ומטהר עצמו לעסוק ביראת רבונו.

קפו) ת"ח מה אמר וכו': בוא וראה מה אמר באברהם. שכתוב, כי ידעתיו למען וגו', וע"כ זכות ההיא עמדה לו בעולם ההוא כנגד כל בעלי הדין.

קפד) ת"ח בבוקר זרע את זרעך: מקרא זה בארוהו, בבקר, זהו בזמן שאדם עומד בכחו והוא בימי עלומיו, ישתדל אז

ובג"כ

(דטו"י דף קפ"ח ע"א)

קפז) ובג"כ בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ירך אפילו ביומי דוקנה, דאיהו זמנא דסיב א ב"נ, מה כתיב אל תנח ירך, לא ישבוק מלאודא בהאי עלמא, מאי טעמא, בגין דלא תדע איזה יכשר הזה או זה לפני האלהים, בגין דיקומון בגיניה בההוא עלמא.

קפח) ועל דא כתיב, * הנה נחלת ה' בנים, י דא צרורא דנשמתא, סטרא דעלמא דאתי, ולהאי נחלה. מאן זכי ליה לבר נש לאעלא בההוא נחלת ה', בנים. אינון בנין, זכאן ליה לנחלת ה', ועל דא זכאה ההוא בר נש, דזכי לון י דיוליף לון ארחוי דאוריחא, כמה דאתמר.

קפט) וחסר בגדי אלמנותה מעליה וגו', תא חזי, תמר בת כהן הות, י וכי ס"ד דאיהי י אזלא י בגין לאזנאה עם חמוה, דהא איהי צניעותא אשתכחת בה תדיר. אלא איהי צדקת הות, י ובחכמה עבדת האי, דהא איהי לא אפקרת גרמה י לגכיה, אלא בגין דידיעה ידעת, י וחכמתא אסתכלת, וע"ד איהי אתת לגביה, י למעבד טיבו וקשוט, ועל דא י אתת ואשתדלת י בעסקא דא.

קצ) תא חזי, בגין דאיהי י ידעת ידיעה, ואשתדלת בעסקא דא, קב"ה צבד סיועא תמן בההוא עובדא, ואתעברת מיד, וכלא הוה * מניה. ואי תימא, אמאי לא אייתי קב"ה אינון בנין י מאתתא אחרא, אמאי מן דא. אלא, ודאי איהי אצטריכא לעובדא דא, ולא אתתא אחרא.

מסורת הזהר

(א) וירא קכ"ז ציון ב'. (ב) (כראשית ל"ח) ח"ב ריח. ח"ג עא : עב.

חלופי גרסאות א מוסיף ביג, לא יימא כבר אשתדלית ודי לי או כבר אשתדלית ולא יכילנא והשתא דאנא סיב לית אנא בעי ועב ד. ב מוסיף מאן נחלת ה' דא. ג ויוליף. ד לטג וכי. ה אזלת. ו ליג בגין (אה"י). ז ובחכמתא. ח דחמה מלא. ט בחכמתא ואסתכלת. י מוסיף למעבד עמיה. יא מוסיף אתת להדיה : אתת בהדיה; אתת בתריה (אה"ל). יב לעסקא. יג יודעה ידעת. יד מן אתתא אחרא.

הסולם

מאמר

ותסר בגדי אלמנותה

קפט) וחסר בגדי אלמנותה וגו' : בוא וראה, תמר, בת כהן היתה, וכי יעלה על דעתך שהלכה לזנות עם חמיה, הרי צניעות היתה בה תמיד. ומשיב, אלא היא צדקת היתה, ובחכמה עשתה זאת. כי לא היתה מפקרת עצמה אליו. אלא משום שירעה ידיעה והסתכלה בחכמה וראחה מה שעמיו לצאת מזה, ועל כן באה אצלו לעשות חסד ואמת, וע"כ באה והשתדלה בעסק הזה.

קפז) ובג"כ בבקר וגו' : וע"כ כתוב, בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ירך, אפילו בימי הזקנה, המכונים ערב, שהאדם זקן, מה כתוב, אל הנח ירך, לא ינוח מלהוליד בעולם הזה, מה הטעם. הוא משום, כי אינך יורע איזה יבשר, הוה או זה, לפני האלקים, דהיינו שיגיגנו עליו בעולם האמת.

קפח) ועל דא כתיב וכו' : וע"כ כתוב, הנה נחלת ה' בנים, זהו צרור החיים של הנשמה, בסו"ה והיתה נפש אדני צרורה בצרור החיים, שהיא בחינת עולם הבא, ולזה קורא הכתוב נחלה. מי מזכה להביא את האדם בנחלת ה' הזו, בנים, הבנים מזכים אותו לנחלת ה', ועל כן, אשרי האדם שזכה לבנים, שילמד אותם דרכי התורה, כמו שלמדנו.

קצ) ת"ח בנין דאיהו (כו') : בוא וראה, משום שהיא ידעה ידיעה, מה שעמיד לצאת מזה, והשתדלה בעסק הזה, הקב"ה נתן עזרה שם בפעולה ההוא, ונתעברה מיה, והכל היה ממנו. מן הקב"ה.

ואי תימא אמאי וכו' : ואם תאמר, למה לא הביא הקב"ה בנים האלו מאשה אחרת,

(דפטי דף קס"ח ע"א * דף קס"ח ע"ב)

למה

קצא) תרין נשין הוו, דמנייהו אתבני זרעא דיהודה, ואתו מנייהו דוד
 א מלכא, ושלמה מלכא, ומלכא משיחא. ואלין תרין נשין, דא כגוונא דדא,
 חמר ורות, דמיתו בעלייהו בקדמיתא, ואינון אשתדלו לעובדא דא.
 קצב) תמר אשתדלת לגבי חמוה, דאיהו קריב יתיר לבנוי דמיתו, מאי
 טעמא איהי אשתדלת לגביה, ב דכתיב כי ראתה כי גדל שלה והיא לא
 נתנה לו לאשה. ובגין דא, ג אשתדלת בעובדא דא, ד לגבי חמוה.
 קצג) רות מית בעלה, ולבתר אשתדלת בעובדא דא, ה לגביה י דבעז,
 דכתיב, ו ותגל מרגלותיו ותשכב, ואשתדלת בהדיה, ולבתר אולידת ליה
 לעובד. ואי תימא אמאי לא ו נפיק עובד מאתא אחרא, אלא ודאי ו היא
 פ אצטריכת ולא אתתא אחרא. ומתרין אלין אתבני ואשתכלל זרעא דיהודה,
 ותריוויהו בכשרות עבדו, י למעבד טיבו עם אינון מיתיא, לאתתקנא
 עלמא לבתר.

קצד) ודא הוא כמה דאתמר, ז ושכח אני את המתים שכבר מתו, דהא
 כד הוו חיין בקדמיתא לא הוה בהו ח טכחא. ותריוויהו אשתדלו למעבד
 טיבו וקשוט עם אנון מיתיא, וקב"ה סייע בהווא עובדא, וכלא הוה כדקא
 יאות. זכאה איהו מאן דאשתדל באורייתא י יממא וליציא, כד"א. ח והגית
 בו יומם י ולילה למען תשמור לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את
 דרכיך י וגו'.

מסורת הזהר

א) (רות ג') ח"ב קיז: קכח: רוח. ת"ז חכ"א מו. תל"א עה. ת"ע. ב) לעיל דף נ"ד ציין ג. ג) בהקס"ז
 קמ"ה ציין א'.

חלופי גרסאות א' ל"ב מלכא. ב בנין ול"ג דכתיב. ג אשתדל. ד לגביה. ה לגבי. ו בעז. ז נפק (אח"כ).
 ח איהי. ט אצטריכת. י ולמעבד. יא מוסף שכחא ולבתר [לבתר] הוה בהו שכחא. יב יומם.
 יג ולילה. יד וזו תשכיל ול"ג וגו'.

מאמר

הסולם

ותסר בגדי אלמנותה

הוה אצל בעז. שכרוב ותגל מרגלותיו ותשכב,
 והשתדלה בו, ואח"כ הולידה את עובד. ואם
 תאמר, למה לא יצא עובד מאשה אחרת. ולא
 באופן כזה. ומשיב, אלא ודאי, היא נצרכה להולידו,
 ולא אשה אחרת. ומשתי אלה נבנה ונשתכלל
 זרע יהודה. ושתייהן עשו בכשרות, כדי לעשות
 טובה עם המתים, להתתקן אח"כ בעולם.

קצד) ודא הוא כמה דאתמר וכו': וזהו כמו
 שנאמר, ושכח אני את המתים
 שכבר מתו, כי כשהיו חיים בתחילה, בעליהן
 של תמר ורות, לא היה בהם שבת, ולאחר כך
 שמתו, ונתיכמו נשירם נתגלגל מהם מלכות דוד
 ושלמה ומ"ך המשיח. ושתייהן, תמר ורות, השתדלו
 לעשות חסד ואמת עם המתים, והקב"ה עזר
 להם באותו מעשה, והכל היה כראוי להיות.
 אשרי מי שמשתדל בתורה יום ולילה, כמש"א.
 והגית בו יומם ולילה למען וגו'.

ויוסף

למה הביאם מן זה, מחמרי, ומשיב, אלא ודאי,
 היא נצרכה למעשה הזו, ולא אשה אחרת.

קצא) תרין נשין הוו וכו': שתי נשים היו,
 שמתן נבנה זרע יהודה, ומהן
 באו דוד המלך ושלמה המלך ומלך המשיח.
 ואלו שתי נשים היו זו כמו זו, כלומר שהיו
 שוות זו לזו, והן תמר ורות, שבעליהן מתו
 מחחילה, והן השתדלו למעשה זה.

קצב) תמר אשתדלת וכו': תמר השתדלה
 בחפיה שהוא הקרוב ביותר לבניו
 זמתו, הראוי ליכנס אותה, מה הטעם השתדלה בו.
 חשוב, כי ראתה כי גדל שלה והיא לא נתנה
 לו לאשה, ועל כן השתדלה במעשה הזה
 אצל חמיה.

קצג) רות מית בעלה וכו': רות, מת בעלה,
 כמו תמר, ואח"כ השתדלה במעשה

(דשו"י דף קפ"ח ע"ב)

וישב

נט

קצה) * ויוסף הורד מצרימה ויקנהו פוטיפר וגו'. ^ה מאי הורד. דאסתכמ קב"ה בהוא עובדא, לקיימא גזרה דיליה דגזר בין הבתרים, ^י דכתיב = ידוע תדע כי גר יהיה זרעך וגו'. ויקנהו פוטיפר ^ז לסטר חטאה קנה ליה.

קצו) פתח ^י ואמר, האומר לחרס ולא יזרח ובעד ככבים יחתום. ת"ד שבעה ככביא עבד קב"ה ברקיעא, וכל רקיעא ורקיעא. אית ביה כמה שמשין ^י ממנין, לשמשא ליה לקב"ה.

קצו) בגין דלית לך שמשא, או ממנא, דלית ליה פולחנא ושמושא למאריה, וקיימי כל חד וחד, על ההוא שמושא דאתפקדא ביה, וכל חד ידע עבידתיה לשמשא.

קצח) מנהון משמשי בשליחותא דמריהון, ואתפקדן בעלמא על כל ^ה עובדיהון דבני נשא, ^ו ומנהון דקא משבחין ליה, ואינון ^ח אתפקדן על שירחא, ואע"ג דאינון אתפקדן בהאי, לית לך כל חילא בשמיא, וככבין ומזלי, דכלהו לא משבחין ליה לקב"ה.

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) כל זה ליג מהרמ"ק: ב) כחתי כחוב כי מה שכתוב ביהודה ויהי בכובץ בלדה וכו' מה שלא נאמר כאלוהים להודיע שגד עכשו היה עומד נגדו כמורה אחר לסיק לא היו לו נשים כהונן ונכס העון ומתו אבל כשגלה שלה הלך לכיב לסיים את אחרו סיפורו נגדו והסיפורו ולפיכך היה לשלם קיום. ג) קיא לענינה לאשכב זכור.

חלופי גרסאות ^א מוסיף ה) מה כתיב לעיל ויבר יהודה ויאמר [וגו'] איהו אמר לגבי אבוי הכר נא ורכנתה בנך היא וגו' ועד ויבר יהודה וכתיב והנה חאומים בבטנה חאומין הוו מקימת דנא אחין הוו. ר) חזקיה אמר לאו ולא אצ"ל אשתמע הכי. אלא בנין אחרין אתילירו. א"ר אבא כגיס אשתדלת לאשכחא אונדא דאחאביד. תיה מה כתיב ויהי כמשיב ידו והנה יצא אחיו ותאמר מה פרצת עליך פרץ. רמו הכא פריצותא קדמאה דפריץ ההוא דמיה עליה משמע דכתיב פרצת עליך פריצותא בנין דאצטריכת לאטרחא למרך ובג"כ פריצותא תעביד בשאר עמין עעבוי. ועד ויקרא שמו פרץ ולבתר דכל עובדא דיהודה אתמר דיהודה [ואיהו] זבין ליה ליוסף ואיהו גרים [ליה] כלל האי דאי [ואי] יהודה הות אמר נהדר ליה לאכונא הוו עבדין ליה אחוי [הכי] ועל דא [הכי] כ) נתחו ליה אחוי משלסנותא דעליהו לבתר דאחגלי מאחוי ואתא עליה כל דא [נ"א מוסיף מיוסף] אהדר [הדר] ואמר ונ"א מוסיף מיוסף ויוסף הורד מצרימה. מאי. כ מוסיף כמה דכתיב. ג ממנין. ד רביה אחסיה. ה עובדיהו. ו מנהון [אה"ל]. ז משבחין. ח מוסיף הא אתפקדן.

מאמר

הסולם

ויוסף הורד מצרימה

קצה) ויוסף הורד וגו': שואל, מהו הורד, היה לו לומר ירד מצרימה, ומשיב, שחסכים הקב"ה באותו מעשה של מכירת יוסף למצרים, כדי לקיים הגזירה שלו שגזר בין הבתרים, שכתוב, ידוע תדע כי גר יהיה זרעך וגו', וע"כ כחוב הורד, כלומר הורד מן השמים, ויקנהו פוטיפר, כדי לחטא עמו קנה אותה, דהיינו למשכב זכור.

קצו) פתח ואמר האומר לחרס וגו': בוא וראה שבעה כוכבים עשה הקב"ה ברקיע, כנגד ז' ספירות חג"ת נהי"ם, וכל רקיע ורקיע יש בו כמה משמשים ממונים לשמש את הקב"ה.

(רמזי רף קפ"ח ע"ב)

דחא

קצט) דהא בשעתא דעאל ליליא, כדין אתפרשן תלת סטרין משריין, תלת סטרי עלמא, ובכל סטרא וסטרא, אלף אלפין, ורבוא, ה רבנן וכלהו ממנן על * שירתא.

ר) תלת משריין אינון, וחד חיותא קדישא ממנא עלייהו, וקיימא עלייהו, וכלהו קא משבחן ליה לקב"ה, עד דאתי צפרא, כז אתי צפרא, כל אינון דבסטר דרום, וכל ככביא דנהרי, וכלהו משבחן, ואמרי שירתא לקב"ה, כד"א, א ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים. ברן יחד ככבי בקר, אלין ככביא דבסטר דרום, כד"א וישכם אברהם בבקר. ויריעו כל בני אלהים, אלין אינון, דבסטר שמאלא, דאתכלילו בימינא.

רא) וכדין צפרא נהיר, וישראל נטלי שירתא, ומשבחן ליה לקב"ה, ביממא, תלת זמנין ב ביממא, לקבל תלת זמנין דליליא, וקיימין אלין ו לקביל אלין, עד דיסתלק יקרא דקב"ה, ביממא ובדיליא כדקא - יאות, וקב"ה אסתלק ב בהו בשית אלין.

רב) ההוא חיותא קדישא, דקיימא עלייהו לעילא, ס קיימא על ישראל תתא, בגין לאתקנא כלא כדקא יאות, מה כתיב בה, וחקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה. ותתן טרף לביתה אלין אינון יא משריין דלעילא. וחק לנערותיה, אלין משריין דישאל תתא, ובג"כ יקרא דקב"ה אסתלק מכל סטרין, מעילא ומתתא. ועל דא כלא י הוא ברשותיה קיימא, וכלא איהו ברעותיה.

מסורת הזהר

א) ב"ב כ"ט ציון ד'. ב) ויצא קמ"ה ציון א'. ג) ב"א ס"ט ציון ג'.

חלופי גרסאות א רבוין. ב מוסיף וכל אינון. ג כלהו. ד דסטר. ה כיומא. ו לקבל. ז קב"ה. ח ל"ג בחו (אה"ל). ט וקיימא. י ל"ג בה; ביה (אה"ל). יא משריין. יב ל"ג הוא; הוא; איהו.

ויוסף ורוד מצרימה

הסולם

מאמר

רא) וכדין צפרא נהיר וכו': ואז הבוקר מאיר, וישראל לוקחים השירה, ומשבחים אל הקב"ה ג' פעמים ביום, כנגד ג' פעמים, שהם ג' משמרות שבלילה. ועומדים אלו מול אלו עד שמתעלה כבוד הקב"ה ביום ובלילה כראוי. והקב"ה מתעלה בששה אלו. דהיינו ג' של יום וג' של לילה האבורים.

רב) ההוא חיותא קדישא וכו': אותה החיה העומדת עליהם למעלה (כנל אות ר') שהיא הנוקבא, עומדת גם על ישראל למטה, כדי לתקן הכל כראוי. מה כתוב בה, וחקם בעוד לילה ותתן טרף וגו'. ותתן טרף לביתה, אלו הם המחנות של מעלה, שהם תלת משריין הנ"ל. וחק לנערותיה, אלו מחנות ישראל שלמטה. ועל כן כבוד הקב"ה מתעלה מכל הצדדים, מלמעלה ומלמטה, וע"כ הכל ברשותו עומד והכל הוא ברצונו.

האומר

קצט) דהא בשעתא וכו': כי בשעה שבא לילה, מתחלקים אז ג' בחינות מחנות, לג' צדדי העולם, ובכל צד וצד אלף אלפים ורבי רבבות מלאכים, וכולם ממונים על השירה.

ר) תלת משריין אנון וכו': ג' מחנות מלאכים הם כנ"ל, וחיה אחת, שהיא הנוקבא, ממונה עליהם ועומדת עליהם, וכולם משבחים אל הקב"ה עד שבא הבוקר. כשבא הבוקר, כל אלו שבצד דרום, וכל הכוכבים, דהיינו המלאכים, המאירים, כולם משבחים ואומרים שירה להקב"ה. כמש"א, ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלקים. ברן יחד ככבי בקר, הם הכוכבים שבצד דרום, דהיינו צד ימין חסד. כמש"א וישכם אברהם בבוקר. ויריעו כל בני אלקים, אלו הם הכוכבים שבצד שמאל שנכללו בימין.

(דטוי דף קס"ח ע"ב ס) דף קס"ט ע"א)

רג) * האומר לחרס ולא יזרח. רבי ה' שמעון אמר, דא יוסף. ובעד כוכבים יחתום, אלן אינון אחוי, דכתיב בהו, ואחד עשר כוכבים משתחויים לי. ד"א האומר לחרס, דא יעקב, בשעתא דאמרו לו הכר נא. ולא יזרח, בשעתא * דאסתלקת שכינתא מניה. ובעד כוכבים יחתום, בגין בנוי, אתחתם ואסתים נהורא זיליה, שמשא אתחשך, וככביא לא נהירו, בגין דיוסף אתפרש מאבוי. ות"ח מההוא : יומא דההוא עובדא דיוסף, אתפרש יעקב משמושא דערסא, ואשתאר אבלא, עד ההוא יומא דאתבשר בשורה דיוסף.

רד) * ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח ויהי בבית אדוניו ז וגו'. רבי יוסי פתח, * כי ה' אוהב משפט ולא יעזוב את ה' חסידיו לעולם נשמרו. האי קרא אוקמוה באברהם, * את חסידיו, חסידו כתיב, והא אתמר. (ה) ת"ח, בכל ז' אתר דצדיקיא אזלי, קב"ה נטיר לון, ולא שביק לון. דוד אמר, * גם כי אלך בגיא * צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי שנטך ומשענתך וגו', בכך אתר דצדיקיא אזלי, שכינתא אזלא עמהון, ולא שביק לון.

רו) יוסף אזל בגיא צלמות, ונחתו ליה למצריב, שכינתא הות עמיה, הה"ד, ויהי ה' את יוסף, ובגין דהות עמיה שכינתא, בכל מה דהוה עביד, הוה מצליח בידיה. דאפילו * מאי דהוה בידיה, והוה תבע ליה מאריה בגוונא אחרא, הוה מתהפך בידיה, לשהוא גוונא * דרעותא י' דמאריה י' הוה רעי

מסורת הזהר

א) לעיל דף ג' ציון ג. ב) בראשית ל"ט. ג) תהלים ל"ז. ד) (שם כ"ג) ח"א נז. חלופי גרסאות א) אבא (אה"ל). ב) דשכינתא אסתלקת. ג) יומי. ד) המצרי ול"ג וגו'. ה) חסידיו וגו'. ו) ל"ג את חסידיו. ז) אחרא. ח) צלמות וגו'. ט) מאן. י) דרעותא (הרמ"ק). יא) דמארי. יב) דהוה (אה"ל).

<p>מאמר</p> <p>מאמר ויהי ה' את יוסף</p> <p>רד) ויהי ה' את יוסף וגו': רבי יוסי פתח, (דפו"י דף קפ"ט ע"א)</p>	<p>הסולם</p> <p>מאמר ויהי ה' את יוסף</p> <p>רד) ויהי ה' את יוסף וגו': רבי יוסי פתח, (דפו"י דף קפ"ט ע"א)</p>	<p>מאמר</p> <p>מאמר ויהי ה' את יוסף</p> <p>רד) ויהי ה' את יוסף וגו': רבי יוסי פתח, (דפו"י דף קפ"ט ע"א)</p>
--	---	--

רג) האומר לחרס ולא יזרח: ר"ש אמר, זהו יוסף. בשעה שמכרוהו למצרים. ובעד כוכבים יחתום, אלו הם אחיו, שכתוב בהם ואחד עשר כוכבים משתחויים לי. פירוש אחר, האומר לחרס, זהו יעקב, בשעה שאמרו לו הכר נא הכמות נכך היא אם לא. ולא יזרח, בשעה שנסתלקה ממנו השכינה. ובעד כוכבים יחתום, בעד בניו נחתם ונסתם ממנו האור שלו. השמש נחשך, והכוכבים לא האירו, משום שיוסף נפרד מאביו, ובוא וראה, מיום שהיה אותו מעשה של יוסף, נפרש יעקב מתשמיש המטה, ונשאר אבל. עד היום שנתבשר בבשורת יוסף.

מאמר ויהי ה' את יוסף וגו': רבי יוסי פתח, (דפו"י דף קפ"ט ע"א)

ביה, כד"א א וירא אדוניו כי ה' אתו וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו, מצליח בידו ודאי, כי ה' אתו.

(רז) ת"ח, וידע אדניו כי ז' אתו לא כתיב, אלא וירא א' אדניו, דהא בעיננו הוה חמי, עובדא דנסיין בכל יומא, דקב"ה עביד בידיה, ועל דא ב ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף. קב"ה נטיר לון לצדיקא, ובגינהון נטר לון לרשיעא, דהא רשיעא מתברכין בגינהון דצדיקא. כגוונא דא, כתיב ב ויברך ה' את בית עובד אדום הגתי בעבור ארון האלקים. (רח) צדיקא, אחרנין מתברכין בגינייהו, ואינון לא ב יכלו ב לאשתזבא בזכותיהו, והא אוקמוה. יוסף אתברך מאריה בגיניה, ואיהו לא יכיל לאשתזבא בזכותיה מניה, ולנפקא לחירו.

(רט) ולכתר אעיל ליה בבית הסהר, כד"א י ענו בכבל רגלו ד ברזל באה נפשו, עד דלכתר קב"ה אפיק ליה לחירו, ושלטיה על כל ארעא דמצרים. ובג"כ כתיב, ולא יעזוב את חסידיו לעולם * נשמרו, חסידו כתיב ואתמר, וקב"ה אגין עליהו דצדיקא, בעלמא דין ובעלמא דאתי, דכתיב וישמחו כל חוסי בכ לעולם ירננו ותסך עלימו ויעלצו בכ אוהבי שמך.

(רי) ויהי אחר הדברים האלה ותשא אשת אדניו את עיניה אל ה יוסף. רבי חייא פתח ו ואמר, א ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו. ת"ח, כמה אצטריך ליה לבר נש לאסתמרא מחובו, ולמיהך בארח א מתתקנא, בגין דלא יסטי ליה ההוא יצר הרע, דאיהו מקטרגא ליה כל יומא ויומא, כמה דאתמר.

מסורת הזהר

(א) בראשית ל"ט. (ב) שם. (ג) שמואל ב' ו'. (ד) (תהלים ק"ה) ח"ג נה. (ה) לך קמ"א ציון א'. (ו) בראשית ל"ט. (ז) הקסה"ו קס"ו ציון ד'.
 חלוסי גרסאות א ל"ג אדניו. ב יכלין; יכלי (אה"ל). ג לאחנא. ד ל"ג ברזל באה נפשו. ה מוסיף יוסף וגו'. ו ל"ג ואמר. ז מתקנא.

ויהי ה' את יוסף

הסולם

מאמר

אדניו וגו' ה' מצליח בידו, מצליח בידו ודאי, כי ה' אתו.

(רז) ת"ח וידע וגו': בוא וראה, וידע אדניו כי ה' אתו לא כתוב. אלא וירא אדניו, ללמך, שהיה רואה בעיניו בכל יום, מעשה נסים שהקב"ה עשה בידו. וע"כ ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף. הקב"ה שומר את הצדיקים, ובשבילם שומר גם את הרשעים, כי הרשעים מתברכים בזכותם של הצדיקים. כעין זה כחוב, ויברך ה' את בית עובד אדום וגו'.

מאמר ותשא אשת אדניו את עיניה (רי) ויהי אחר הדברים האלה וגו': רבי חייא פתח ואמר ברכו ה' מלאכיו גבורי כח וגו'. בוא וראה, כמה צריך האדם להשמר מחטאיו וללכת בדרך מתיקן, כדי שלא ישטה אותו היצר הרע, שהוא מקטרג עליו כל יום ויום, כמו שלמדנו.

(רח) צדיקא אחרנין וכו': הצדיקים, אחרים מתברכים בשבילם, והם עצמם אינם יכולים להנצל בזכותם. ובארוה, יוסף, נתברך רבנו בשבילו, והוא עצמו לא יכול להנצל ממנו בזכותו, ולצאת לחירות.

(דט"י דף קט"ט ע"א *) דף קט"ט ע"ב

ובגין

ריא) ובגין דאיהו מקטרגא ליה תדיר, בעי בר נש לאתתקפא עליה, ולאסתלקא עליה, באתר תקיפו, דבעי למהוי גבר עליה, ולאשתתפא באתר דגבורה, בגין דכד ב"נ א' אתקף עליה, כדין איהו בסטר גבורה, ו' ואתדבק ביה לאתתקפא, ובגין דההוא יצר הרע ב' תקיף, בעי ב"נ דיהא תקיף מיניה. ריב) ואלין בני נשא דאתקפו עליה, אקרון גבורי כת, לאשתכחא זינא עם זיניה, ואלין אינון מלאכיו דקב"ה, דאתיין מסטרא דגבורה קשיא, לאתתקפא עליה, גבורי כח עושי דברו. ברכו ה' מלאכיו, ז' כיוסף, דאקרי צדיק יוגבור ונטר ברית קדישא דאתרשים בגויה. ריג) רבי אלעזר אמר, ויהי אחר הדברים האלה, מאי ו' היא, הא אוקמוה, אחר ו' דא דיצה"ר ח' מקטרג, דאיהו ט' דרגא אחר הדברים. בגין דיוסף יהב ליה דוכתא לקטרגא, דהוה י' יוסף מסלסל בשעריה, ואתקין גרמיה, וקשיט ליה, כדין אתיהיב דוכתא ליצה"ר לקטרגא, דאמר ומה אבוי דאיהו י"א מתאבל עליה, ויוסף י"ב מקשיט גרמיה, ומסלסל בשעריה, כדין אתגרי ביה דובא וקטריג ליה.

ריד) ויהי אחר הדברים האלה. תא חזי, בזמנא דקב"ה אשגח ב' ביה בעלמא, ז' למידן יתיה, ואשכח חייבין בעלמא, מה כתיב, * ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה, וכדין ואבדתם מהרה, דהא בגין חובין דבני נשא, שמיא וארעא אתעצרו, ולא נהגי נמוסיהון כדקא יאות.

מסורת הוהר

א) (דברים י"א) ח"ב כו: ח"ג קל"ח. רסב: ת"ז תס"ו צו.

חלופי גרסאות א' אחתקף (אה"ל). ב' ואתחקף בה ואתרבק בה בגין (אה"ל). ג' מוסיף איהו תקיף. ד' כיוסף נטר ול"ג דאקרי צדיק (אה"ל). ה' ליג וגבור. ו' הוה. ז' ליג דא (אה"ל). ח' מקטרגא. ט' מוסיף דרגא דיליה (אה"ל). י' ליג יוסף. י"א מצער ומתאבל. י"ב מקסט. י"ג ליג ביה. יד' למיין.

הסולם

מאמר
ריא) ובגין דאיהו מקטרגא וכו': ומשום שהוא מקטרג עליו תמיד, צריך האדם להתגבר עליו, ולעלות עליו במקום מוצק, שהיצר הרע לא יוכל להזיזו ממקומו, כי צריך להיות גבור ממנו, ולהתחבר במקום הגבורה, משום, כאשר האדם מתגבר עליו, הוא אז בצד הגבורה, ומתדבק, בצד ההוא, כדי להתחזק, ומשום שהיצר הרע הוא גבור, צריך האדם להיות גבור ממנו, ועל כן אלו האנשים המחנכים עליו נקראים נכורי כח, להיותם נמצאים מין עם מינו, משום שנתגברו על גבור כנ"ל, נעשו לבחינת גבורה כמוהו, ואלו הם מלאכיו של הקב"ה, דהיינו הצדיקים, הבאים מצד גבורה הקשה, כדי להתגבר עליו על היצר הרע, ונקראים גבורי כח עושי דברו. ברכו ה' מלאכיו, דהיינו הצדיקים כמו יוסף, שנקרא צדיק וגבור, ושמר ברית קודש שנרשם בו.
(רומיין דף קפ"ט ע"ב)

ותשא אשת ארנוני את עיניה
ריג) ר' אלעזר אמר וכו': רא"א, ויהי אחר הדברים האלה מהו פירושו, ואומר, הרי בארוה, מקום זה שהיצר הרע מקטרג שם היא המדרגה שנקרא אחר הדברים, פירוש, המלכות נקראת דברים, שהיא מדרגה אחרונה שבקדושה, ואחריה היצר הרע והקליפות, וע"כ אחר הדברים, הוא היצר הרע. (כנ"ל וירא דף קמ"ו אות תפ"ח).
בגין דיוסף וכו': משום שיוסף נתן לו מקום שיקטרג עליו, כי אמר היצר הרע, ומה אבוי, שהוא מתאבל עליו, ויוסף, הוא מפאר את עצמו ומסלסל בשערו, אז גירה בו הדוב, דהיינו אשת סוטיפר, וקטרג עליו.
ריד) ויהי אחר הדברים האלה: בוא וראה בזמן שהקב"ה משגיח על העולם לדון אותה, ומוצא רשעים בעולם, מה כתוב, ועצר וגו' ואבדתם מהרה וגו', כי משום עונות בני

רטו) ותא חזי, אינון דלא נטרו להאי ח קיימא ד דקודשא, גרמי פרישו בין ישראל לאבוהון דבשמיא, בגין דכתיב וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם, וכתוב ועצר את השמים ולא יהיה מטר. דהאי איהו ד כמאן דסגיד לאלהא אהרא, דמשקר בהאי את קיימא קדישא.

רטז) וכד ח קיימא קדישא ו אתנטיר בעלמא כדקא יאות, כדין קב"ה יהיב ברכאן לעילא, לאתרקא בעלמא, כד"א, * גשם נדבות תניף אלהים נחלתך ונלאה אתה כוננתה. גשם נדבות, דא גשם דרעותא, כד אתרעי קב"ה בכנסת ישראל, ז ובעי לארקא לה ח ברכאן, כדין נחלתך ונלאה אתה כוננתה. ריז) נחלתך: ט אינון ישראל, דאינון אחסנתיה דקב"ה, כד"א, ז יעקב חבל נחלתו. ונלאה: דא כנסת ישראל, דאיהי נלאה י בארעא אחרא, דאיהי צחיא למשתי, וכדין איהי נלאה. וכד יא ההוא גשם דרעותא אתיהיב, כדין אתה כוננתה.

ריח) י ועל דא, שמיא וארעא, וכל חיליהון, כלשו קיימא על י קיומא דא, דכתיב א אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי. ובגין כך, בעי לאזדהרא י בדא, והא אוקמוהו. ובגין כך כתיב, י ויהי יוסף יפה טו תאר ויפה מראה, ובתריה כתיב ח ותשא אשת אדניו את עיניה אל טו יוסף. ריט) י ויהי כדברה י אליו יום יום. רבי אלעזר פתח ואמר, י לשמרך

מסורת הזהר

א) תהלים ס"ח. ב) ב"א קצ"ד ציון ד'. ג) ב"א קצ"ג ציון ג'. ד) (בראשית ל"ט) ח"ב מג. ה) שם. ו) (שם) ח"א קצ. ח"ג ריד. ז"ח ח' טג שס. ז) משלי ו'.

חלופי גרסאות א) מוסיף את קיימא (אה"ל) כ קדישא. ג וגו'; ל"ג וכתוב ((אה"ל) ד מאן. ה מוסיף את קיימא. ו אחנטר. ז בעי. ח ברכן. ט אלין. י כארעא ול"ג אחרא (אה"ל) יא איהו. יב וכל. יג קיימא. יד ביה (אה"ל) טו תאר וגו'. טז מוסיף יוסף וגו'. יז אל יוסף.

וחשא אשת אדוניו את עיניה

הסולם

מאמר

שהם נחלת הקב"ה, כמש"א, יעקב חבל נחלתו ונלאה, זו היא כנסת ישראל, שהיא נלאה בארץ נכריה, שהיא צמאה לשתות, ואין לה, ואז היא נלאה, וכאשר ניתנו גשמי רצון, אז אתה כוננתה.

בני אדם נעצרים שמים וארץ, וחוקיהם אינם נוהגים כראוי.

ריח) ועל דא שמיא וכו': ועל כן שמים וארץ וכל צבאם, כולם עומדים על ברית הזה, שכתוב, אם לא בריתי וגו'. ומשום זה צריכים להזהר בזה, וכבר בארוה. ומשום זה כתוב, ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה, ואח"כ כתוב, ותשא אשת אדניו את עיניה אל יוסף. כלומר, כיון שלא נשמר, והיה מפאר את עצמו שהיה מסלסל בשערו כנ"ל, והיה יפה תאר ויפה מראה, ע"כ וחשא אשת אדניו וגו'.

רטו) ותא חזי אינון וכו': ובוא וראה, אלו שאינם שומרים ברית קדש, גורמים פירוד בין ישראל לאביהם שבשמים. כי כתוב, וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם, וכתוב ועצר את השמים ולא יהיה מטר. שוה, שאינו שומר ברית, הוא כמשתחוה לאל אחר, שמשקר באות ברית קודש.

רטז) וכד קיימא קדישא וכו': וכשברית קודש נשמר בעולם כראוי, אז הקב"ה נותן ברכות למעלה, שתהיינה מורקות בעולם, כמש"א, גשם נדבות תניף וגו', גשם נדבות, זהו גשמי רצון, בעת שהפך הקביה בכנסת ישראל, וחפץ להריק לה ברכות. אז, נחלתך ונלאה אתה כוננתה, נחלתך הוא ישראל,

(דסויי דף קמ"ט ע"ב)

מאמר ויהי כדברה אליו יום יום

ריט) ויהי כדברה אליו יום יום: ר' אלעזר פתח ואמר, לשמרך מאשת רע וגו'.

אשרי

א מאשת רע וגו', זכאין ואינן צדיקיא, זידעי ארחוי דקב"ה, למיזל בהו, בגין דאינן משתדלי באורייתא יממא ב' וליליא, דכל מאן דאשתדל באורייתא יומי ולילי, אחסין תרין עלמין: עלמא י' עלאה, ועלמא * ד' תתאה. אחסין האי עלמא, אף על גב דלא אתעסק בה בר נש לשמה, ואחסין ההוא עלמא עלאה, כד אתעסק בה ב' בר נש לשמה.

רכ) תא חזי, מה כתיב * ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד, ארך ימים בימינה, מאן דאזיל ו' לימינא דאורייתא, ארכא דחין איהו לעלמא דאתי, דזכי תמן ליקרא דאורייתא, דאיהו יקרא וכתרא, לאתעטרא על כלא, דכתרא דאורייתא בההוא עלמא איהו. בשמאלה עשר וכבוד, בהאי עלמא, דאף על גב דלא אתעסק בה לשמה, זכי בהאי עלמא בעותרא ב' ויקרא.

רכא) דהא רבי חייא, ב) כד אתא מהתם, פ' לארעא דישראל י' קרא באורייתא. עד דהו אנפוי נהירין כשמשא, וכד הו קיימין קמיה כל אינן דלעאן באורייתא, הוה אמר, דא אשתדל י' באורייתא לשמה, ודא לא אשתדל י' לשמה, והוה צרי על ההוא דאתעסק לשמה, דליהוי הכי תדיר, ויזכי לעלמא דאתי, וצרי על ההוא י' דלא אתעסק בה לשמה, דייתי לאתעסקא בה לשמה, ויזכי לחיי עלמא.

רכב) יומא חד, חמא חד י' תלמיד, דהוה לעי באורייתא, ואנפוי טו מוריקן, אמר ודאי מהרהר בחטאה איהו דנא, אחיד ליה לקמיה, ואמשיך טו עליה במלין דאורייתא, עד דאתיישב רוחיה בגויה, מן ההוא יומא ולהלאה,

דרך אמת

ה) כשכח מבבל,

מסורת הוהר

א) לעיל דף ל"ה ציון ג'.

חלוסי גרסאות א מאשה זרה. כ ולילי. ג דלעלא. עילא. ד דלתתא. ה ל"ג כ"ג. ו לימינה. ז אורכא. ח וביקרא. ט מוסיף כד סליק לארעא. י חרש (אה"ל). יא מוסיף בה באורייתא. יב מוסיף בה לשמה. יג דאתעסק (אתעסק) בה שלא לשמה. יד תלמידא. טו מריקן; מריקין (אה"ל). טז ליה; לביה.

מאמר

הסולם

ויהי כדברה אל יוסף

שאף על פי שלא עסק בה לשמה, זוכה בעולם הזה בעושר וכבוד.

רכא) דהא רבי חייא וכו': כי ר"ח כשבא משם מבבל לארץ ישראל, קרא בתורה עד שפניו היו מאירים כשמש, וכשהיו עומדים לפניו כל אלו שלמדו תורה, היה אמר זה עסק בתורה לשמה, וזה לא עסק בה לשמה. והיה מתפלל על אותו שעסק בה לשמה, שיהיה כן תמיד, ויזכה לעולם הבא. והתפלל על אותו שלא עסק בה לשמה, שיבא לעסוק בה לשמה, ויזכה לחיי עולם.

רכב) יומא חד חמא וכו': יום אחד, ראה תלמיד אחד, שהיה לומד תורה ופניו מוריקים, אמר, ודאי, מהרהר בחטא הוא, זה החזיק אותו לפניו, והמשיך עליו בדברי תורה, עד שגתישב רוחו בו. מיום ההוא ולהלאה

אשרי הם הצדיקים היודעים דרכיו של הקב"ה, ללכת בהם, משום שהם עוסקים בתורה יום ולילה, שכל מי שמשתדל בתורה ימים ולילות נוחל שני עולמים: עולם העליון ועולם התחתון. נוחל עולם הזה אע"פ שלא עסק בתורה לשמה, ונוחל עולם העליון בעת שעסק בה לשמה.

רכ) תא חזי מה וכו': בוא וראה מה כתוב, ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד. ארך ימים בימינה, היינו מי שהולך בימין התורה, דהיינו שעוסק בה לשמה יש לו אריכת ימים לעולם הבא, שהוא זוכה שם לכבוד התורה, שהוא כבוד וכתר להתעטר על כל, כי כתר התורה רק בעולם הבא הוא. בשמאלה עשר וכבוד, היינו בעולם הזה,

(דפוסי דף קפ"ט ע"ב י' דף ק"ז ע"א)

שוי על רוחיה, דלא ירדוף בתר א אינון הרהורין בישין, וישתדל באורייתא לשמה.

רכג) אמר רבי יוסי, כ כד חמי ב"ג דהרהורין בישין אתיין לגביה, יתעסק באורייתא, וכדין יתעברון מניה. אמר רבי אלעזר, כד ההוא סטרא בישא אתי למפתי ליה לבר נש, יהא משיך ליה לגבי אורייתא, ויתפרש מניה.

רכד) תא חזי, דהא תנינן, דכד האי סטרא בישא, קיימא י קמיה י דקב"ה, לאסטאה על עלמא, בגין עובדין בישין. קב"ה חס על עלמא, ויהיב עיטא לבני נשא, לאשתוכא מניה, ולא יכיל לשלטאה עליהון, ולא על עובדיהון, ומאי איהו עיטא, לאשתדלא באורייתא, ואשתוכו מניה, מנלן, דכתיב " כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר, ו מה כתיב בתריה י לשמרך מ מאשת רע מחלקת לשון נכריה.

רכה) ודא הוא סטרא ט מסאבא, י סטרא אחרא, יא דאיהי קיימא תדיר יב קמיה קב"ה, לאסטאה על חוביהון דבני נשא, וקיימא תדיר יג לאסטאה לתתא לבני נשא. קיימא תדיר לעילא, בגין לאדכרא יד חוביהון דבני נשא, ולאסטאה לון על טו עובדיהון, טז ובגין יז דאתיהבו ברשותיה, כמה דעבד ליה לאיוב.

רכו) וכן קיימא יח עלייהו לאסטאה, ולאדכרא חוביהון, בכל מה דעבדו, באינון זמנין דקב"ה קיימא עלייהו בדינא, כדין קאים לאסטאה לון, ולאדכרא

מסורת הזהר

א) (משלי ו') ח"א רסד. ח"ב קסו. קסו. ח"ג קנג. רטו : רמו : רס : ת"ז תכ"א נה. תכ"ב סז : תמ"ד פכ : ת"ע קכז. ב) לעיל דף ס"ד ציון ז'.

חלופי גרסאות א הנהו. ב מוסיף כד הוה. ג וחתפרש. ד קמיה. ה קב"ה. ו ואשתוכא. ז וכתיב. ח מאשה זרה וגו'. ט אחרא מסאבא. י ליג סטרא אחרא. יא דקיימא ול"ג דאיהו. יב קמיה. יג לתתא לאסטאה. יד חוביהו; חובהון. טו עובדיהון. טז בגין. יז דיתיהבו. יח מוסיף עלייהו ישראל; דישראל (אה"ל).

ויהי כדברה אל יוסף

הסולם

שאמר

וגו', ומה כתוב אחריה, לשמרך מאשת רע מחלקת לשון נכריה. הרי שהחורה משמרת מסני יצר הרע.

רכה) ודא הוא כטרא וכו': וזה הוא צד הטומאה, צד האחר, שהוא עומד תמיד לפני הקב"ה להסתיין על עונותיהם של בני אדם, ועומד תמיד להשטות למטה את בני אדם. ומפרש, הוא עומד למעלה, כדי להזכיר עונות בני אדם ולהשטיין עליהם על מעשיהם, משום שנתנו ברשותו כמו שעשה לאיוב. שאמר הקב"ה אל השטן הנו בידך. (איוב ב').

רכו) וכן קיימא עלייהו וכו': וכן עומד עליהם, להסתיין ולהזכיר עונותיהם בכל מה שעשו. באלו הזמנים שהקב"ה נמצא עליהם בדין. דהיינו כראש השנה ויום הכפורים. אז הוא עומד

ולהלאה, שם על רוחו, שלא ירדוף עוד אחר הרהורים רעים, ויעסוק בתורה לשמה.

רכג) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, כשאדם רואה, שהרהורים רעים באים אליו יעסוק בתורה, ואז יעברו ממנו. אמר ר' אלעזר, כשאותו צד הרע בא לפתות את האדם, ימשיך אותו אל התורה, ויסרד ממנו.

רכד) תא חזי דהא וכו': בוא וראה, כי למדנו, כאשר צד הרע הזה, עומד לפני הקב"ה להשטיין על העולם, על מעשים רעים שעשו, הקב"ה מרחם על העולם, ונותן עצה לבני אדם להנצל ממנו, שלא יוכל לשלוט עליהם, ולא על מעשיהם. ומהו העצה. הוא להשתדל בתורה, וינצל ממנו, ושואל, מאין לנו זה, ומשיב, שכתוב כי נר מצוה ותורה אור (דמו"י דף ק"ז ע"א)

חוביהוֹן, וקב"ה חס עלייהו דישראל, ויהב לון עיטא לאשתזבא מניה, ובמה בשופר ביומא דראש השנה, וביומא דכפורי בשעיר המשתלח, דיהבין ליה, בגין לאתפרשא מנייהו, ולאשתדלא בהווא חולקיה, והא אוקמוה.

רכז) תא חזי, מה כתיב, * רגליה יורדות מות שאול צעדיה יתמוכו. וברזא דמהימנותא מה כתיב * דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום. ואלין אינון ארחין ושבילין דאורייתא, וכלא חד, האי שלום, והאי מות, וכלא ד הפוכן דא מן דא.

רכח) זכאה חולקהוֹן דישראל, דאינון מתדבקין ביה בקב"ה כדקא חזי, ויהיב לון עיטא לאשתזבא מכל סטרין אחרנין דעלמא, בגין דאינון עמא קדישא לאחסנתיה וחולקיה, ועל דא יהיב לון עיטא בכלא. וזכאין אינון בעלמא דין, ובעלמא דאתי.

רכט) ת"ח, כד האי סטרא בישא, נחת ושאת בעלמא, וחמי עובדין דבני נשא, דאינון כלהו ו סטאין ארחייהו בעלמא, סליק לעילא, ואסטין לון, ואלמלא דקב"ה חייס על עובדי ידוי, לא ישתארוֹן בעלמא.

רל) מה כתיב * ויהי כדברה אל יוסף יום יום. כדברה: * דסלקא וסאטי בכל יומא ויומא, ואמר קמי קב"ה, כמה בישין, כמה דלטורין, בגין לשיצאה בני עלמא.

רלא) מה כתיב, ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה. ולא שמע

מסורת הזהר

א) ב"א שכ"ח ציון ב'. ב) (משלי ג') ח"א קצו. קצט. ח"ב לא. נו: ח"ג לה. קעו. תק"ח ק"ג טג שמג. ג) לעיל דף ס"ד ציון ו.

חלופי גרסאות א' וביום הכפורים. ב ברזא. ג נועם וגוי. ד הפיכן. ה זכאה חולקהוֹן. ו סטאין. ז להו. ח דסאטי וסלקא.

ויהי כדברה אל יוסף

הסורם

מאמר

אחרים שבעולם, משום שהם עם קדוש לנחלתו וחלקו, ועל כן נותן להם עצה בכל דבר ודבר. אשרי הם בעולם הזה ובעולם הבא.

רכט) ת"ח כד האי וכו': בוא וראה, כשצד הרע הזה, יורד ומשוטט בעולם, ורואה מעשי בני אדם, שכולם הטו דרכיהם בעולם. עולה למעלה ומשטין עליהם, ואלמלא שהקב"ה מרחם על מעשי ידיו, לא היו נשארים בעולם.

רל) מה כתיב, ויהי וגוי: מה כתוב, ויהי כדברה אל יוסף יום יום. כדברה היינו צד הרע, שעולה ומסטין בכל יום ויום, ואומר לפני הקב"ה, כי יוסף רומז על הקב"ה כמה רעות, כמה רכילות, כדי ללכות בני העולם.

רלא) מה כתיב, ולא וגוי: מה כתוב, ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות

עמה

עומד להסטין עליהם ולהזכיר עונותיהם, והקב"ה מרחם על ישראל, ונותן להם עצה להנצל ממנו. ובמה. בשופר, ביום ראש השנה. וביום הכפורים, בשעיר המשתלח שנותנים לו, כדי שיפרוש מהם ויעסוק באותו חלק שנתנו לו, וכבר בארוה.

רכז) תא חזי מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב, רגליה יורדות מות וגוי. ובסוד האמונה, מה כתוב דרכיה דרכי נועם וגוי. ואלו הם ארחות ושבילים של התורה, וכולם אחד. כלומר, כל הדרכים הן של הטומאה והן של הקדושה הם אחד: זה שלום, וזה מות, ולגמרי, הם בהפכיות זה מזה. שכל דרך ודרך של הטומאה, הוא בהפכיות מן הדרך שכנגדו בקדושה.

רכח) זכאה חולקהוֹן וכו': אשרי חלקם של ישראל, שהם מתדבקים בהקב"ה כראוי, ונותן להם עצה להנצל מכל צדדים (דטו"י דף ק"צ ע"א * דף ק"צ ע"ב)

אליה, בגין דאיהו חייס על עלמא. לשכב אצלָה, מהו לשכב אצלָה. בגין לנסבא שלטנו, שלטאָה על עלמא, ושלטנו לא שלטא, עד דאתיהיב ליה רשו. רלב) ד"א לשכב אצלָה: כד"א "ולאיש אשר ישכב עם טמאה. להיות עמה: למיהב לה רבו, וברכאן, וסייעתא, ודאלמלא סיועא ליה הוה ליה מעילא, לא אשתאר בעלמא אפילו חד, אבל בגין דקב"ה חייס על עלמא, אשתאר עלמא בקיומיה.

רלג) ר' אבא אמר, כלָא איהו ארחא לחדא, אבל יצה"ר, הוא דקא אזיל ומפתי לון לבני נשא, בגין לאסטאה ארחיהו, ולא תדבקא בהו, בכל יומא יומא, ובכל יום ועידן ועידן, סטי ליה לב"נ, מארחא דקשוט, בגין לדחייא ליה, מארחא דחיי, לאמשכא ליה לגיהנם.

רלד) זכאה ו איהו, מאן דעביד ונטיר ארחוי ו ושבילוי, ס בגין דלא יתדבק ביה, היינו דכתיב ויהי כדברה אל יוסף יום ולא שמע אליה, ס כמה דאיהי אמרת ליה בכל יומא, דהא רוח מסאבא, יצר הרע, איהו מפתי ליה לב"נ, בכל יומא, לשכב אצלָה, גו גיהנם, ולא תדנא תמן, להיות עמה. רלה) תא חזי, כד ב"נ אתדבק בהווא סטרא, אתמשך אבתרה, ואסתאב

מסורת הזהר

(א) ויקרא ט"ו.

חלוסי גרסאות ו ואלמלא. כ דהוה. ג ליה. ד דא; חד ארחא (אה"ל). ס ערן וערן. ו מאי עביד נטיר; מאן דאיהו עביד. ז מוסיף ושבילוי דקב"ה. ח ולא ול"ג בגין (אה"ל). ט במה.

ויהי כדברה אל יוסף

הסולם

מאמר

אצלָה, הוא השפעת שפע הממשלה ונתינת רשות לס"א להעניש. ופירוש הזה אומר, שלשכב אצלָה סובב על שפע הנהגת העולם שניתנה לס"א בזמן שהיא מושלת בעולם. כדי שהעולם יתקיים, שז"ס ואיש אשר ישכב עם טמאה.

רלג) ר' אבא אמר וכו': ר"א, הכל הוא ענין אחד, דהיינו ב' הפירושים ונ"ל, אבל היצה"ר, הוא שהולך ומפתה בני אדם, כדי להטות דרכם ולהתדבק בהם, ובכל יום ויום ובכל עת ועת, מטה בני אדם מדרך האמת, כדי לדחואם מדרך החיים, ולהמשיכם לגיהנם.

רלד) זכאה איהו מאן וכו': אשרי הוא, מי שעושה מעשים טובים, ושומר דרכיו ושבילוי כדי שלא יתדבק בו ביצר הרע, היינו דכתיב, ויהי כדברה אל יוסף יום ולא שמע אליה, שלא שמע מה שהיא אמרה לו בכל יום ויום, כי רוח הטומאה שהוא יצר הרע, מפתה את האדם בכל יום ויום. לשכב אצלָה, תוך הגיהנם, ולהיות נידון שם להיות עמה.

רלה) תא חזי כד וכו': בוא וראה, כשאדם מתדבק בצד ההוא, נמשך אחרת,

ונטמא

עמה, ולא שמע אליה, משום שהקב"ה מרחם על העולם. לשכב אצלָה, שואל, מהו לשכב אצלָה, ומשיב כדי שתקבל ממשלה למשול על העולם, וממשלה אינה מושלת, עד שניתן לה רשות.

פירוש. לשכב אצלָה, פירושו זווג. ומתמיה, היתכן שהקדושה תזווג עם הטומאה, ועל זה משיב, כי שפע קבלת הכח מן הקב"ה, שצד הרע מקבל כדי להעניש, נבחן כמו זווג, כי אין שפע נמשך רק ע"י זווג. וע"כ כתוב לשכב אצלָה, כלומר, להשפיע לה שפע הממשלה.

רלב) ד"א לשכב וכו': פירוש אחר על הכתוב לשכב אצלָה, הוא כמו שאתה אומר, ולאיש אשר ישכב עם טמאה. להיות עמה, היינו, לתת לה ממשלה וברכות ועזרה, כי אלמלא העזרה שהיה לה מלמעלה, לא נשאר בעולם אפילו אדם אחד. אבל משום שהקב"ה מרחם על העולם, ונותן עזרה לעולם ע"י הס"א, דהיינו, בשעה שהס"א מושלת בעולם, נשאר העולם על קיומו.

הפרש מפירוש הזה לפירוש הקודם, הוא, כי בפירוש הקודם, אומר שענין לשכב

(וטויי דף ק"צ ע"ב)

עמה בהאי עלמא, ^ה ואסתאב עמה בעלמא אחרא. תא חזי, האי סטרא מסאבא, מנוולא איהו, לכלוכא איהו, ^ב כדכתיב, * צא תאמר ל' לו, צואה ממש, וביה אתדן מאן דאסטי ארחוי ^ז מן אורייתא, וביה אתדנו אינון חייבין דעלמא, דלית לון מהימנותא ^י בקב"ה.

רלז) מה כתיב ^ב ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית שם בבית. ויהי כהיום הזה: יומא דיצה"ר שלטא בעלמא, ונחתא לאסטאה לבני נשא. אימתי, יומא ^ו דאתי בר נש לאתבא בתיובתא על חובוי, או לאשתדלא באורייתא, ולמעבד פקודי ^ז דאורייתא, ^ח וכדין בההוא זמנא נחתא, ^ט בגין לאסטאה לבני עלמא.

רלז) ויבא הביתה לעשות מלאכתו, בגין לאשתדלא באורייתא, ולמעבד פקודי ^ז דאורייתא, דאיהו מלאכתו דבר נש בהאי עלמא, וכיון ^ה דעבידתא דב"ג בהאי עלמא, הוא עבידתא דקב"ה, בעי ליה לב"ג, למהוי תקיפא ^י כאריא בכל סטרוי, בגין דלא ישלוט עלוי סטרא ^ז אחרא, ולא יכיל למפתי ליה, מה כתיב ואין איש, לית גבר דיקום לקבליה דיצר הרע, ויגח ביה קרבא כדקא יאות.

רלח) מאי אורחיה ^ז דיצר הרע. כיון דחמי דלית בר נש קאים לקבליה, ולאגחא ביה קרבא, מיד, ^ב ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי. ותתפשהו בבגדו, בגין דכד שליט יצה"ר עליה דבר נש, אתקין ליה, וקשיט ליה לבשווי, ^{טו} מסלסל ^{טז} בשעריה, הה"ד ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי: אתדבק עמי.

מסורת הזהר

(א) (ישעיה ל') ח"ב רנב. רסה: ח"ג רלח. (ב) (כראשית ל"ט) ח"א רכב. (ג) (שם) ח"ב מט. ר"ל: ח"ג ריג: ריד.

חלופי גרסאות ^ה ובעלמא וליג ואסתאב עמה. ^ב כריא. ^ג מוסיף לו לו. ^ד מאורייתא וליג מן. ^ה מוסיף ביה בקב"ה. ^ו דב"ג אחי. ^ז אורייתא. ^ח כדין. ^ט ליג בגין. ^י אורייתא. ^{יא} דעובדתא. ^{יב} כאריה. ^{יג} דא. ^{יד} ליג דיצר הרע. ^{טו} מוסיף מסלסל ליה. ^{טז} בשערוי.

מאמר

הסולם

ויהי כדברה אל יוסף

ונטמא עמה בעולם הזה, ונטמא עמה בעולם האחר.

תא חזי האי וכו': בוא וראה, צד הטומאה הזה הוא מנוול, הוא טנופת, כמו שכתוב צא תאמר לו, צואה ממש. וכו, בצואה זו, נידון, ^{פי} שמטה דרכיו מן התורה, וכו נידונו אלו רשעי עולם שאין להם אמונה בהקב"ה.

רלז) מה כתיב, ויהי כהיום הזה ויבא ונו': ויהי כהיום הזה, היינו היום שיצה"ר

שולט בעולם, ויורד להשטות בני אדם, ושואל מתי זה, ומשיב, זהו היום שאדם בא לשוב בתשובה על עונותיו, או שבא לעסוק בתורה ולעשות מצות התורה, ואז באותו זמן יורד יצר הרע כדי להשטות בני העולם, ולמנוע אותם מחשובה מעסק התורה, ומעשיית המצות.

(דטו"י דף ק"צ ע"ב)

בגדיו

רלט) מאן דאיהו זכאה, אתתקף לקבליה, ואגח ביה קרבא, מה כתיב, ויעזוב בגדו בידה וינס ויצא החוצה, ישבוק ליה, ויתתקף לקבליה. ויערוק מניה, בגין לאשתזבא ז מניה, ולא ישלוט עלוי.

רמ) אמר רבי יצחק, זמינין אינון צדיקיא, למחמי ליצר הרע, כחד טורא ז רברבא, ויתמהון, ויימרון ו איך יכילנא לאכפיא, ליה לטורא רברבא הדין עלאה. וזמינין רשיעיא, למחמי ליה ליצר הרע, דקיק כחוטא דשערא, ויתמהון ויימרון, היך לא יכילנא לאכפיא לחוטא דשערא ו כדא דקיק, אלין יבכו, ואלין יבכו, וקב"ה יבער ליה מעלמא, ויכוס ליה לעינייהו, ולא ישלוט עוד בעלמא, ויחמון צדיקיא ויחדון, כד"א, א אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך.

רמא) * ויהי אחר הדברים האלה חטאו ז משקה מלך מצרים וגוי. ר' יהודה פתח ז הישאג אריה ביער וטרף אין ז לו היתן כפיר קולו ממעונתו בלתי אם לכד. הישאג אריה ביער, ת"ח כמה אית לון לבני נשא, לאשגחא בפולחנא דקב"ה, דכל מאן דאשתדל באורייתא, ובפולחנא דקב"ה, דחלתיה ואימתיה הוא על כלא.

רמב) דהא כד ברא קב"ה עלמא, ענד כל בריין דעלמא, כל חד וחד בדיוקניה כדקא חזי ז ליה, ולבתר ברא ליה לבר נש, בדיוקנא עלאה, ושלטיה על כלהו, בדיוקנא דא, דכל זמנא דבר נש קאים בעלמא, כל אינון בריין דעלמא זקפין רישא, ומסתכלין בדיוקנא עלאה דבר נש, כדין כלהו

מסורת הזהר

(א) ב"ב רכ"ח ציון ה'. (ב) בראשית מ'. (ג) עמוס ג'.

חלופי גרסאות א מוסיף ואגח ביה קרבא ויערוק. ז מנה. ג מוסיף למחמי ליה. ד מוסיף רברבא עלאה. ה היר. ו דקיק כדא. ז מן עלמא. ח משקה וגוי. ט לו וגוי. י ליג הוא. יא ליג ליה.

ויהי כדברא אל יוסף

הכולם

מאמר

צדיקים וישמחו. כמש"א. אך צדיקים יודו לשמך וגוי.

מאמר חטאו משקה מלך מצרים והאפה

רמא) ויהי אחר הדברים וגוי: ר' יהודה פתח הישאג אריה ביער וטרף אין לו וגוי. הישאג אריה ביער, בוא וראה כמה יש לבני אדם להשגיח בעבודת הקב"ה. כי כל מי שמשתדל בתורה ובעבודת הקב"ה, פחדו ואימתו מוטל על כל.

רמב) דהא כד ברא וכו': כי כשברא הקב"ה את העולם, עשה כל בריות העולם, כל אחד ואחד בצורתו כראוי לו, ואחר כך ברא את האדם בצורה עליונה, והמשילו בכח צורה זו על כל הכריות, וכל זמן שהאדם עומד בעולם, כל הכריות, כשגושאים ראשם ומסתכלים בצורה העליונה של האדם, כולם

מפחדים

כנדיה, מסלסל בשערו, זהו שכתוב ותתפשהו בכגדו לאמר, שככה עמי, התדבק עמי.

רלט) מאן דאיהו זכאה וכו': מי שהוא צדיק, מתגבר כנגדו ועושה עמו מלחמה, מה כתוב, ויעזוב כגדו בידה וינס ויצא החוצה, יעזוב אותו ויחגבר לנגדו, וינס מפניו, כדי להנצל ממנו שלא ישלוט עליו.

רמ) אמר רבי יצחק וכו': עתידים הצדיקים לראות לעתיד לבוא, את יצר הרע,

כהר גבוה, ויתמהו ויאמרו, איך יכולנו לכבוש הר גבוה עליון הזה. ועתידים הרשעים לראות לעתיד לבוא, את יצר הרע, דק כחוט השערה, ויתמהו ויאמרו, איך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הדק כזה, הללו בוכים והללו בוכים, והקב"ה יבער אותו מן העולם, וישחט אותו לעיניהם, ולא ישלוט עוד בעולם, ויראו

(רס"ו דף ק"צ ע"ב * דף קצ"א ע"א)

דחלין זועין מקמיה, כד"א * ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית א הארץ ועל כל עוף השמים וגו', והני מלי, כד מסתכלן וחמאן ביה, האי דיוקנא, ונשמתא ביה.

רמג) אמר ר' אלעזר, אע"ג דנשמתא לאו ביה, צדיקא לא משתניין, מכמה דהוה דיוקנהון בקדמיתא, וכד בר נש לא אזיל בארחוי דאורייתא, האי דיוקנא קדישא אתחלף ליה, וכדין ג חיות ברא, דעופא דשמיא, יכלין לשלטא עליה, בגין דאתחלף ס ליה ו האי דיוקנא ד קדישא, אתחלף ליה האי דיוקנא דבר נש.

רמד) ות"ח, קב"ה אחלף עובדין דלעילא ותתא, בגין לאהדרא מלין דאתרייהו, ולאשתכחא רעותיה בכל עובדי דעלמא. דניאל לא אשתני ס דיוקניה, כד אפילו ליה בגובא ס דאריותא, ו בגין כך אשתויב. א"ר חזקיה, אי הכי, הא כתיב ג אלהי שלח מלאכיה וסגר פום אריותא ולא חבלוני, משמע דבגין יא מלאכא דאסגר לפומייהו, לא אתחבל.

רמה) א"ל, בגין דא לא אתחבל, דהא הוא דיוקניה דבר נש זכאה, איהו מלאכא ממש, דסגיר פומא, וקשיר לון, לנטרא ליה, דלא יחבלון ליה, ובגין כך, אלהי שלח מלאכיה, ההוא דכל דיוקנין דעלמא י מתחקקן ביה, ואיהו אתקיף י דיוקני ב, ולא יכילו לשלטא ב, וסגר פומייהו, וע"ד שלח מלאכיה ודאי.

מסורת הזהר

(א) הקסה"ז דף ק"פ ציון א' (ב) דניאל ו'.

חלופי גרסאות א הארץ וגו'. ב מוסיף דיוקנא עלאה. ג חיות (אה"ל) ד ועופי. ס פון. ו הוא. ז ליג פן קדישא עד דבר נש. ח מוסיף רעימיה ודיוקניה (אה"ל). ט דאריותותא. י מוסיף בגין דאתחלף וראתקף) כאריה ובג"כ (רמ"ק ואה"ל). יא דמלאכא סגר פום אריותותא. יב משחכחין; משחכחן (אה"ל). יג דיוקניה.

מאמר	הסולם	חסאי משקה מלך מצרים והאופה
מפחדים אז ורועדים מפניו, כמש"א ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ וגו'. והדברים נאמרים. רק כשמסתכלים ורואים בו צורה הזו. והנשמה נמצאת בו.	לשורשם, כמו שהיו מטרם החטא וצעה"ר. ובכדי שימצא רצונו בכל מעשי העולם. פירוש, של ידי העונשים, מתתקנים כל מעשי העולם, ואפילו הרחוקים ביותר.	דניאל לא אשתני וכו': דניאל, לא נשתנה צורתו כשהפילוהו בבור האריות, ומשום זה נצל. אמר ר' חזקיה, אם כן, הרי כתוב, אלקי שלח מלאכיה וגו', נשמע, שמשום שהמלאך סגר את פיהם לא נחבל, ולא משום צורתו הקדושה.
רמג) אמר ר' אלעזר: אר"א, אע"פ שאין בו הנשמה, הצדיקים, אין צורתם משתנה ממה שהיו בתחילה. וכשהאדם אינו הולך בדרכי התורה, נחלפת לו צורה הקדושה הזו, ואז, חיות השדה ועוף השמים יכולים לשלוט עליו. כי משום שנחלפה צורתו הקדושה, נחלפה והלכה ממנו צורת אדם, וקבל צורת שאר בעלי החי, וע"כ אין הבריות מפחדים עוד ממנו ויכולים למשול עליו.	רמה) א"ל בגין דא וכו': אמר לו, משום זה לא נחבל, כי אותו הצורה הקדושה של אדם צדיק, הוא מלאך ממש, שסגר פה האריות, וקשרם, לשמרו שלא יחבלו בו, ומשום זה אמר דניאל, אלקי שלח מלאכיה, היינו אותו המלאך, שכל צורות העולם נחקקות בו, והוא הגביר את צורתו ב, ולא יכלו האריות למשול	
רמד) ות"ח קב"ה אחלף וכו': ובוא וראה, הקב"ה מחליף המעשים למעלה ולמטה, דהיינו שמחליף צורה הקדושה שלמעלה ודמות אדם שלמטה כנ"ל, כדי להחזיר הדברים (דטוי' דף קצ"א ע"א)		

רמו) והאי מלאכא, ה' ההוא דכל דיוקנין מתחקקן ביה. דכתיב * ידין בגוים מלא גויות, איהו דלא * אשתני קמיה כל דיוקנין דעלמא, ועל דא מבעי ליה לב"נ. לאסתמרא ארחוי ושבילוי, בגין דלא יחטא * קמיה ד דמאריה, ויתקיים בדיוקנא דאדם.

רמו) ת"ח, יחזקאל נטר פומיה ממאכלי דאיסורי, דכתיב * ולא בא בפי בשר פגול, זכה ואקרי בן אדם. דניאל מה כתיב ביה, * וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת בג * המלך וביין משתיו, זכה הוא, ואתקיים בדיוקניה ו דאדם, בגין דכל מלין דעלמא, כלהו דחלין מקמי דיוקנא דאדם, דאיהו שליטא על כלהו, ואיהו מלכא על כלא.

רמח) א"ר יוסי, בגין דא, אצטריך ליה לב"נ, * לאסתמרא מחובוי, * ולא יסטי לימינא ולשמאלא. ועם כל דא, בעי ליה לב"נ, למבדק בחובוי, * בכל יומא ויומא, דהא כד ב"נ קאים * מערסיה, תרין סהדין קיימין * קמיה, ואזלי בהדיה, * כל יומא.

רמט) * בעי בר נש למיקם, * אינון סהדי * אמרין ליה, בשעתא דאפתח עינוי, * עיניך לנכח יביטו ועפעפיך יישירו נגדך. קם ואתקין רגלוי למהך, אינון סהדין אמרין ליה, * פלס מעגל רגלך וגוי. ועל דא כד אזיל ב"נ, בכל יומא, בעי ליה לאסתמרא מחובוי.

רנ) בכל יומא ויומא, כד אתי ליליא, בעי לאסתכלא, ולמבדק, בכל מה

מסורת הוהר

א) ב"ב י"א ציון א'. ב) יחזקאל ד'. ג) (דניאל א') ח"ב קכה : ד) (משלי ד') ח"ג קעה : ה) (שם) ח"ג קעה : רצב.

חלופי גרסאות א' ל"ג ההוא. ב' אשתניו. ג' קמי. ד' מאריה. ה' המלך וגוי. ו' מוסיף דאדם דכתיב ואע"פ על פני ויאמר אלי הכן בן אדם. ז' לאסתמרא. ח' דלא. ט' כל. י' מן ערסיה. יא' עמיה (אה"ל) יב' בכל (אה"ל). יג' מוסיף כל יומא בעי (אה"ל) יד' מוסיף לקבליהון אינון. טו' אמרי.

מאמר
הסולם
חטאו משקה מלך מצרים והאפה
אדם. כי כל דברי העולם, כולם מפחדים מפני צורת אדם, שהוא מושל על כולם והוא מלך על כולם.

רמו) והאי מלאכא. ההוא וכו': ומלאך הזה. הוא אותו, שכל הצורות נחקקות בו, שה"ס הנוקבא. שנקראת מלאך, שממנה כל הצורות שבעולם, שכתוב ידין בגוים מלא גויות.

רמו) ת"ח יחזקאל וכו': בוא וראה. יחזקאל שמר את פיו ממאכלות אסורות. שכחוב, ולא בא בפי פגול, זכה ונקרא משום זה בן אדם. דניאל מה כתוב בו, וישם דניאל על לבו, אשר לא יתגאל בפת בג המלך וביין משתיו. ע"כ זכה הוא ונתקיים בצורת

האדם להשמור דרכיו ושביליו כדי שלא יחטא לפני רבונו ויתקיים בצורת אדם. רמט) בעי בר נש וכו': רוצה האדם לקום, אלו העדים אומרים לו, בשעה שפחה עינוי, עיניך לנכח יביטו וגוי. קם והכין את רגליו ללכת. אלו העדים אומרים לו, פלס מעגל רגלך וגוי. וע"כ כשהאדם הולך, צריך בכל היום להשמר מעונותיו.

רנ) בכל יומא ויומא וכו': בכל יום ויום כשבא הלילה, צריך להסתכל ולבדוק בכל

(דמויי קצ"א ע"א)

דעבד כל ההוא יומא, בגין דייטוב מנייהו, ^ה ויסתכל בהו תדיר, בגין דייטוב קמי מאריה, כד"א * וחטאתי נגדי תמיד, בגין דייטוב מנייהו. רנא) ות"ח, בזמנא דהו ישראל בארעא קדישא, לא אשתכח בידייהו חובא, כמה ^ב דאוקמוה, בגין דאינון קרבנין, דהו מקרבין בכל יומא, * הו מכפרי עלייהו. השתא דאתגלון ישראל מארעא, ולית מאן דמכפר עלייהו, אורייתא ^ב היא מכפרא עלייהו, ועובדין דכשרן, בגין דשכינתא עמהון ^ד בגלותא, ומאן ^ה דאיהו לא מסתכל בארחוי דקב"ה, ^ו גרים לשכינתא לאתכפיא בגו עפרא, כד"א ^ב ישפילנה ^ז ישפילה עד ארץ וגו'.

רנב) א"ר יצחק, ^ח וכן מאן דאשתדל באורייתא, ובעובדין דכשרן, גרים לה לכנ"י, לארמא רישא בגו גלותא. זכאה חולקיהון, דאינון ^ט דמשתדלי באורייתא יממא ולילי.

רנג) ת"ח, גלגל קב"ה גלגלין בעלמא, בגין לארמא רישא דצדיקייא, דהא בגין דירים יוסף רישיה בעלמא, על דאשתכח זכאה קמיה, ארגיו רבונא על ^י עבדוי, כד"א חטאו משקה מלך מצרים והאופה ^י לאדוניהם למלך מצרים, וכלא בגין לארמא רישא דיוסף זכאה. ות"ח, על ידא דחלמא, אתכפייא ^י מעם אחוי, ועל ידא דחלמא ^ב אתרבי על אחוי, ואתרבי על כל עלמא. רנד) ^ב ויחלמו חלום שניהם איש חלומו בליה ^ב אחד איש כפתרון וגו', ת"ח, דהא אתמר דכל חלמין אזלין ^ב בתר ^ה פומא, יוסף כד פשר להו חלמא, אמאי פשר להאי ^{טו} פישרא טבא, ולהאי ^{טו} פישרא בישא. אלא, אינון חלמין

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) נח ק"י ציון ד', (ב) ישעיה כ"ו. (ג) בראשית מ'. (ד) נהגל, (ה) אחר פתרון הפסוק. (ו) וישתדל (אה"ל). ז מוסיף דאוקמוה בכמה דוכתי. נ איהי. ד מוסיף בגלותא ואחר, ה דלא וליג דאיהו; דאנהו. ו מוסיף גרים לה. ז מוסיף ישפילה ישפילנא (אה"ל). ח וכו'. ט דמשתדלין. י עבדויה (אה"ל). יא לאדוניהם וגו'. יב מן. יג אחר וגו'. יד פשרא דפומא. טו פשרא. טז פשרא.

הסולם

מאמר
בכל מה שעשה כל אותו היום, כדי שישוב בתשובה עליהם. ויסתכל בהם תמיד, כדי שישוב לפני רבונא, כמ"א, וחטאתי נגדי תמיד, כדי שישוב עליהם.

רנא) ות"ח בזמנא וכו': ובוא וראה, בזמן שהיו ישראל בארץ הקדש, לא היה נמצא בידיהם עון, כמו שבארוה, משום שאלו הקרבנות שהיו מקריבים בכל יום, היו מכפרים עליהם, עתה שנגלו ישראל מן הארץ, ואין מי שיכפר עליהם, התורה היא מכפרת עליהם, והמעשים טובים, משום שהשכינה עמהם בגלות, ומי שאינו מסתכל בדרכיו של הקב"ה, גורם לשכינה להשתוחח עד עפר כמ"א, ישפילנה ישפילה עד ארץ.

רנב) א"ר יצחק וכו': אריי, וכן מי שמתדל בתורה ובמעשים טובים גורם לכנסת ישראל שהיא השכינה, להרים ראשה תוך (דפווי דף קצ"א ע"א * דף קצ"א ע"ב)

מאמר
הגלות. אשרי חלקם של המשתדלים בתורה יום ולילה.

רנג) ת"ח גלגל וכו': בוא וראה גלגל הקב"ה גלגולים בעולם כדי להרים ראשם של הצדיקים, כי כדי שירים יוסף ראשו בעולם על שהיה צדיק לפניו, הרגיו את האדון על עבדיו, כמ"א, חטאו משקה מלך מצרים והאופה לאדוניהם למלך מצרים. והכל היה כדי להרים ראש של יוסף הצדיק, ובוא וראה, על ידי החלום נשפל מאחיו, ועל ידי החלום התגדל על אחיו, והתגדל על כל העולם. דהיינו ע"י חלום פרעה.

רנד) ויחלמו חלום שניהם וגו': בוא וראה, כי למדנו, שכל החלומות הולכים אחר הפה, ושואל לפייה, יוסף כשפתר להם החלום, לפה פתר לזה פתרון טוב ולזה פתרון רע, לפה לא פתר לשניהם פתרון טוב. ומשיב, אלא אלו

עליה דיוסף הוה, ובגין דידע מלה על א עקרא ושרשא דילה, י בגין כך פשר חלמא להו כמה דאצטריך. לכך חד וחד פשר י להון י פישרא, לאהדרא מלה על אתריה.

רנה) מה כתיב * ויאמר אליהם יוסף הלא לאלהים פתרונים ספרו נא לי, מאי טעמא, בגין דהכי מבעי ליה למפשר חלמא, לפקדא י פישרא לקבי"ה, בגין דתמן איהו קיומא דכלא, וביה קיימא י פישרא.
 רנו) ת"ח, הא אתמר, דדרגא י דחלמא י לתתא איהו, ואיהו דרגא שתיחאה, בגין דהא מאתר דנבואה שריא, עד האי דרגא דחלמא, י שיתא דרגין אינון, וסלקא י פישרא מדרגא דחלמא, לדרגא אחרא. חלמא איהו דרגא דלתתא, י ופישרא קיימא עליהו, י ופישרא קיימא י בדבור, ועל דא בדבור קיימא מלה, דכתיב הלא לאלהים פתרונים, הלא לאלהים ודאי.
 רנז) תא חזי מה כתיב י ויספר שר המשקים את חלומי ליוסף י וגו'. רבי אלעזר פתח י ואמר, י ויהי בעברם ואליהו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך בטרם אלקח מעמך ויאמר אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. (ה) הכא אית לאסתכלא, והאי קרא י תוהא איהו, ואליהו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך, וכי ברשותיה י קיימא, והא י ברשותיה דקב"ה איהו. ותו, דאלישע הכי נמי איהו הוה ידע, מאי טעמא אמר, ויהי נא פי שנים ברוחך אלי.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א. שם. ב) חלמא-נבואה: ויצא כ"ו ציון א'.
 (ג) (בראשית מ' ח"א קצב. ח"ג רלה. ד) מלכים ב' ב'.

(ה) כאן י"ב לט"ו.

חלומי גרסאות א עקרה (אה"ל). ז ובגין. ג לון. ד פשרא; מוסיף פשרא לטב ולביש כדקא יאות. ה פשרא, ו פשרא. ז איהו לתתא. ח שחא. ט פשרא. י ופשרא; ופשרא (אה"ל); מוסיף ופשרא איהו. יא ליג ופישרא קיימא. יב בדבורא. יג מוסיף ויאמר לו בחלומי וגו'. יד ליג ואמר. טו תוהא. טז מוסיף קיימא מלה. יז ברשותא.

חטאו משקה מלך מצרים והאפה

המולם

מאמר

ומפשרו, החלום היא מדרגה שלמטה, בכריאל, והפתרון עומד עליו, כי הפתרון תלוי בדבור, שהיא הנוקבא, ועל כן בדבור תלוי הדבר, שכתוב, הלא לאלקים פתרונים, הלא לאלקים, ודאי, שהיא הנוקבא הנקראת אלקים.

אלו החלומות, על יוסף היו, ומשום שידע הדבר בעקרו ושרשו, משום זה פתר להם החלום כמו שצריך, ופתר לכל אחד ואחד פתרון, כדי להחזיר דבר למקומו ושורשו.

רנה) מה כתיב, ויאמר וגו' לאלקים פתרונים וגו': שואל, מהו הטעם שאמר כן, ואומר, כי כן צריכים לפתור החלום, לתלות הפתרון בהקב"ה. כי שם הוא קיום הכל ובו נמצא הפתרון.

מאמר ויהי נא פי שנים ברוחך אלי רנז) ויספר שר המשקים את חלומי וגו': ר' אלעזר פתח ואמר ויהי בעברם וגו' ויהי נא פי שנים ברוחך אלי, כאן יש להסתכל, ומקרא הזה פליאה הוא, שכתוב, ואליהו אמר אל אלישע, שאל מה אעשה לך, וכי ברשותו הוא, הלא ברשותו של הקב"ה הוא, ועוד, שאלישע גם כן, היה יודע, שבקשה זו אינה ברשותו אלא ברשות הקב"ה, מהו הטעם, שאמר, ויהי נא פי שנים ברוחך אלי.

רנו) ת"ח הא אתמר וכו': בוא וראה הרי למדנא, שמדרגת החלום הוא למטה, והוא מדרגת הששית לנבואה, משום, שממקום שהנבואה שורה עד מדרגת החלום, הן שש מדרגות, (כנ"ל ויצא דף כ"ו ד"ה ואמר ע"ש) ותפתרון עולה ממדרגת החלום, למדרגה אחרת.

(דשו"י דף קצ"א ע"ב)

אלא

רנח) אלא ודאי, מאן דאחיד בשמיא וארעא, וכל עלמא, היך לא יהא ברשותיה דא, ודאי אליהו, ושאר צדיקים, קב"ה עביד רעותהון דצדיקייא תדיר, דכתיב, " רצון יראיו יעשה, וכל שכן דההוא רוחא קדישא, די עליה, נ ירית ליה לצדיקא דאלישע, דהוה שמשא דיליה, ו והא קב"ה אל" ב ואת אלישע בן שפט מאבל מחולה תמשח לנביא תחתך, ועל דא הוה ליה לאלישע לירתא ל ליה.

רנט) פי שנים ברוחך, מאי פי שנים ברוחך ה אלי, ו וכי י סלקא דעתך, דעל חד תרין ה שאיל, ט ומה דלא הוה ברשותיה, היך שאל י מיניה. אלא, איהו לא יא שאיל רוח יב על חד תרין, אלא י הכי שאל י מיניה, טו בההוא רוחא דהוה ליה, טז דיעביד י תרין נמוסין בעלמא, בההוא רוחא.

רס) מה כתיב ויאמר הקשית לשאול אם תראה אותי לקח מאתך יהי לך כן ואם אין לא יהיה. מאי טעמא אם תראה אותי. יא אלא, אמר ליה, אם

מסורת הזהר

א) (תהליכ קמ"ה) ח"א רנה : ז"ח כ"ו טג שז. כ"ט טב שיד. ב) מלכיס א' י"ט.

חלופי גרסאות א צדיקיא. ב דירית (אה"ל). ג דהא (אה"ל). ד מוסיף ליה לנבואתיה; ז נבואתיה ולא כמה דשאל מני ויהי נא פי שנים ברוחך (אה"ל). ה ל"ג אלי. ו ל"ג וכי. ז דחר תרין ול"ג סיד דעל; ח סיד דחד תרין; וכי על חד תרין. ט שא"ל ט מה. י ל"ג מיניה. יא מוסיף שאיל מיניה. יב ל"ג על. יג איהו. יד ל"ג מיניה. טו ההוא (אה"ל). טז דעבר. יז מוסיף חד תרין. יח ל"ג אלא; הכי קאמר ליה; אלא הכי קאמר ליה (אה"ל).

מאמר הסולם ויהי נא פי שנים ברוחך אלי

לך בשעה שלוקחתי ממך יהי לך כן, כי כל עיקרו של הרוח ההוא, הוא בעת שיסתכל בו, ברות, כשרואה את אליהו, שתהיה הדבקות בו כראוי.

פירוש, להיות, שאליהו הוא שורשו של הרוח, אין הרוח בכל שלמותו אלא כשהוא מחובר עם שורשו, שהוא אליהו. לפיכך, כשמסתכל ברוח, צריך לראות עמו את שורשו, שהוא צורת אליהו. והיינו דוקא, שיראה צורתו בו, בעת שהניח לו את הרוח, דהיינו בעת שלוקח ממנו, וזהו שאמר לו אליהו, אם תראה אותי לקח מאתך יהי לך כן, כי אז יפעל הרוח בכל שלמותו.

אבל יש לשאול על התירוץ הזה, שאומר, שבקש ממנו שיוכל לפעול באותו הרוח שלו פי שנים משפעל עמו אליהו. הלא סוף סוף בקש ממנו מה שאין לו, כי כיון שאליהו לא פעל הרי לא היה לו כח הפעולה ואיך יתן כח הזה לאלישע. ואם תאמר שכל אחד יכול לפעול עם הרוח כמה שרוצה, ואינו צריך לתוספת כח עליון, א"כ לא היה צריך כלל לבקש זה מאליהו, כיון שמעצמו היה יכול לפעול כמה שרוצה.

ולחבין זה צריכים להעמיק יותר בפנימיות הדברים. והענין הוא, כי נודע, שבשבירת הכלים נפלו ש"ך ניצוצין לקליפות.

שמכל

רנח) אלא ודאי מאן וכי: ומשיב, אלא ודאי, מי שנתאחד בשמים וארץ וכל העולם, איך לא יהיה זה ברשותו. ודאי הוא, שאליהו ושאר צדיקים, הקב"ה עושה רצונם של הצדיקים תמיד, שכתוב, רצון יראיו יעשה. וכל שכן, אותו רוח הקדוש שעליו, שירש אותו הצדיק אלישע, כי אלישע היה המשמש שלו, וראוי ליורשו, והרי הקב"ה אל, ואת אלישע בן שפט מאבל מחולה, תמשח לנביא תחתך. וע"כ היה לאלישע לרשת אותו.

רנט) פי שנים ברוחך אלי: ושואל, מה פי שנים ברוחך אלי, וכי יעלה על דעתך, ששאל על אחד שנים דהיינו שיגדל רוחו פי שנים מרוחו של אליהו, איך שאל ממנו מה שלא היה ברשותו, כי אין לך נוחן מה שאין לו.

אלא אירו לא וכי: ומשיב, אלא הוא לא שאל רוח על אחד שנים, אלא כך שאל ממנו, שאותו רוח שהיה לו יעשה באותו הרוח, על אחד, שנים ניסים בעולם ממה שעשה עמו אליהו.

רס) מה כתיב ויאמר הקשית לשאול וגו': שואל, מהו הטעם אם תראה אותי, למה חלה לו בקשתו בזה, ומשיב, אלא אמר לו, אם תוכל לעמוד על עיקרו של הרוח, שהנחת

(רפויי דף קצ"א ע"ב)

תיכול למימקם על עקרא דרוחא דשבקנא לך, בשעתא ה דאתנסיכנא מינך, יהא לך כדין, דהא כל ההוא עקרא דרוחא בשעתא דיסתכל ביה, כד חמי ליה לאליהו, נ יהוי דביקותא ביה, כדקא יאות. (רסא) * תא חזי, האי מאן דאסתכל במה דאולף מרביה, וחמי ליה

חלופי גרסאות א דאתנסיב; סוסיף דאתנסיב אנא (אה"ל). נ מוסיף יהוי ליה; דיהא ביה דבקווא.

מאמר

הסולם

ויהי נא פי שנים ברוחך אלי

ניצוצין. יעשה פי שנים, דהיינו שאותו הרוח יגלה לו גם האורות והפעולות של ל"ב העשירי, כי אין כלל רוח מיוחד לל"ב העשירי, אלא הוא מתגלה עם סיום וגמר בירור של רפ"ח ניצוצין, כנ"ל. ואע"פ שאלוהו עצמו לא גילה האורות והפעולות של ל"ב העשירי, אין זה נבחן שאינו ברשותו. אלא הוא משום שלא היה תפקידו אלא לגלות הבירור והתקון של ל"ב העשירי בכללו. ואלישע ביקש ממנו שמלבד הרוח דרפ"ח שלו, יוכה להשיג ממנו גם את תקון ל"ב העשירי, בכללו, וממילא יוכל הוא לגלות מעצמו הפעולות והאורות פי שנים, הן הארות הרפ"ח, והן הארות ל"ב האבן.

וזה אמרו מאי טעמא אם תראה אותי, למה תלה אליהו ההשגה של פי שנים, באם יראה אותו לוקח ממנו, ומשיב, אלא אמר ליה, אם תיכור למימקם על עקרא דרוחא דשבקנא לך בשעתא דאתנסיכנא מינך, יהא לך כדין, כי זמן הגילוי של תקון הרוח דל"ב העשירי, הוא ברגע האחרון של היותו בעולם הזה כי תכף אחר שגילה אותו עלה לשמים, כי נגמר תפקידו כנ"ל, וע"כ אמר לו אם תוכל לעמוד על עיקר הרוח, דהיינו הרוח דל"ב האבן, שהנחתי לך בעת שאהיה לוקח ממך, דהיינו בדיוק ברגע האחרון של היותי עמך בעולם הזה, אז יהי לך כן, פי שנים. אבל אם תפסיד רגע הזה מלראות אותי, לא תשיג פי שנים, כי הרוח דל"ב העשירי אינו מתגלה מקודם לכן. וז"ש, דהא כל ההוא עקרא דרוחא, דהיינו הרוח דל"ב העשירי, בשעתא דיסתכל ביה כד חמי ליה לאליהו, בשעה שאלישע יסתכל בו, להשיגו, בעת שראה את אליהו לוקח ממנו, יהוי דבקווא ביה ברקא יאות, יתדבק וישיג אותו כראוי, כי רק ברגע הזה שראה אותו לוקח ממנו או שעת הגלותו, ולא מקודם לכן, כמבואר.

(רסא) תא חזי האי וכו': בוא וראה מי שמסתכל במה שלמד מרבו, ורואה אותו

שכל ספירה שבע"ס דנקודים, נפלו שמונה מלכים: דעת חג"ת נהי"מ, שבכל אחד ד' בחינות חו"ב תו"מ, דהיינו ל"ב בחינות מכל ספירה, ועשר פעמים ל"ב הן ש"ך בחינות. ורק רפ"ח ניצוצין מהם ניתנו לבירור ולתקון במשך שחא אלפי שני, שהם רק ט"ס ראשונות שבע"ס דנקודים, שט' פעמים ל"ב הם רפ"ח, אבל ל"ב ניצוצין שבמלכות שלהם, לא ניתנו לבירור ואסור לנגוע בהם, ונשארו מוטלים בקליפות בכל משך שחא אלפי שני דהו עלמא, עד לגמר התקון, ולפי שכל גוף, מעורב בו מל"ב העשירי הזה, שאין לו תקנה, לכן מוכרח כל אדם למות, ובגמר התקון כשיחבר ל"ב העשירי, אז נאמר, ובלע המות לנצח, כי כל הקליפות יתבטלו, וכל המאורות יתגלו.

ואין לשאול, כיון שאסור לברר ולנגוע בל"ב העשירי הזה המוטל בקליפות מומן שבירת הכלים, א"כ איך אפשר שיתוקן לעתיד. והאמת הוא, שאין צורך כלל לברר אותו ולחקנו, כי עם גמר בירורם יתקונם של כל רפ"ח ניצוצין, מתתקן ל"ב העשירי מאליו, ואינו צריך לשום בירור מיוחד.

והנה בחינת אליהו, הוא, להביא בחינת הסיום והגמר של בירור ותקון רפ"ח הניצוצין שעמו מתתקן תכף ל"ב האבן, וז"ס שאלוהו בגי' ב"ן שכל ענינו היה לתקן אח שם ב"ן, שהוא מדת המלכות ולהוציא ל"ב העשירי מן הקליפות, וכל צדיק וצדיק יש לו תפקידו, וכשגמר תפקידו תכף נסתלק למעלה, ולפיכך אע"פ שאלוהו הוא המגלה את תקון של ל"ב האבן, מ"מ אינו פועל מאומה בהאורות השלמים המתגלים על ידו, כי תכף נסתלק לשמים, כי נגמר תפקידו.

והן שמתרץ הזהר, איהו כא שאיל רוח על חר תרין, דהיינו שיהיה לו ב' רוחות, אחד מבחינת רפ"ח ניצוצין ואחד מבחינת ל"ב האבן, כי אין לך גותן מה שאין לו, אלא הכי שאכ מניה כההוא רוחא דהוה ליה, דיעביד תרין נמוסין, כי בקש ממנו שאותו הרוח שהיה לו לאליהו, דהיינו הרוח מרפ"ח (וטויו דף קצ"א ע"ב *) דף קצ"ב ע"א)

בהוא חכמתא, ה יכיל לאתוספא בהוא ב רוחא יתיר. תא חזי, דהא יוסף בכל מה דאיהו עביד, הוי חמי ברוחא דחכמתא, להוא דיוקנא דאבוי, הוה מסתכל. ובגין כך הוה מסתייעא ליה מלתא, ואתוספא ליה רוחא אחרא, ב בנהירו עלאה יתיר.

רסב) בשעתא דאמר ליה ההוא רשע, * והנה גפן לפני, אזדעזע יוסף, דלא הוה ידע על מה תיתי מלה, כיון דאמר ב ובגפן שלשה שריגים, מיד אתער רוחיה, ואתוסף בנהירו, ואסתכל בדיוקנא דאבוי, כדין אתנהיר רוחיה, וידע מלה.

רסג) מה כתיב, ובגפן שלשה שריגים. אמר יוסף, הא ודאי בשורה דחדוה בשלימו איהו, מאי טעמא, בגין דהאי גפן על כנסת ישראל אתחזי ליה, ואתבשר יוסף בהאי. ובגפן שלשה שריגים: אלין אינון תלתא דרגין עלאין, דנפקי מהאי גפן, כהני ליואי וישראל.

רסד) והיא כפורחת עלתה נצה, דהא בגיניהון, סלקא כנסת ישראל, ואתברכת מעם מלכא עלאה. הבשילו אשכולותיה ענבים. אלין אינון צדיקיא דעלמא, דאינון כענבים מבושלים כדקא חזי. ד"א הבשילו אשכולותיה ענבים, דא הוה יין דאתנטיר בענבייהו, ט מששת ימי בראשית.

מסורת הזהר

א) לעיל דף ע"ד ציון ג. ב) (בראשית מ') ח"א רלה. ח"ג קפט.

חלופי גרסאות א) ל"ג מן יכיל עד יתיר. ב) חכמתא. ג) ל"ג דהא. ד) ל"ג הוה מסתכל. ה) מוסיף איהו בנהירו. ו) וישראל. ז) מוסיף דהא ה' במפיק (אה"ל). ח) איהו. ט) משית יומי.

מאמר	הכולם	ויהי נא פי שנים ברוחך אלי
<p>אותו עם החכמה ההוא שלמד ממנו. יכול להתוסף יותר ברוח ההוא. תא חזי דהא וכו': בוא וראה, כי יוסף בכל מה שהיה עושה היה רואה ברוח החכמה את צורתו של אביו, ועל כן הצליח בדבר. ונתוסף לו רוח אחר בהארה עליונה יותר, פירוש, כי יעקב האיר רק חסדים מכוסים, בהיותו מכחי מחזה ולמעלה דו"א, אבל יוסף האיר, בחסדים מגולים בהארת חכמה, להיותו קו האמצעי שמחזה ולמטה דו"א. הרי שהאיר יותר מיעקב אביו.</p>	<p>רסג) מה כתיב, ובגפן שלשה שריגים: אמר יוסף, זה ודאי בשורה משמחת הוא בשלימות. מה הטעם. הוא משום, שגפן זה, נראה לו על כנסת ישראל, שהיא הנוקבא, ונתבשר יוסף בזה. שהגיע זמנה לשליטה, ובגפן שלשה שריגים. אלו הם שלשה מדרגות עליונות היוצאות מגפן הזה, כהנים לויים ישראלים, שהם, חסד גבורה ת"ת דו"א, המאירים בנוקבא בעת שלמותה.</p>	<p>רסד) והיא כפורחת עלתה נצה: כי בשבילם עולה כנסת ישראל, לז"א, ומתברכת מן מלך העליון, שהיא ז"א, הבשילו אשכולותיה ענבים, אלו הם צדיקי העולם, שהם כענבים בשלים כראוי. דבר אחר, הבשילו אשכולותיה ענבים, זהו יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית. פירוש, ה"ס מוחין השלמים שמקבלת מו"ק הגדולים דו"א ששמשו בימי בראשית לפני החטא דעצה"ד, שהם משומרים מכל אחיזה לקליטות מטעם שעוד לא נסחט היין, כלומר שמוחין הללו עוד לא נגלו לחוץ, ועודו בחוץ ענביו, ע"כ לא יוכלו הקליטות להתאחו</p>
<p>רסב) בשעתא דאמר וכו': בשעה שאמר לו אוחו רשע והנה גפן לפני, נודעזע יוסף, כי לא ידע על מה סובב הדבר, פירוש, שהיה חושש שהמדובר היא בנפן דס"א, הנמשך משמאל שאינו מיוחד בימין ע"י קו אמצעי. כיון שאמר ובגפן שלשה שריגים, שפירושו שהשמאל מיוחד בימין ע"י קו אמצעי, מיד נתעורר רוחו, ונתוסף בהארה, והסתכל בצורתו של אביו, שה"ס קו אמצעי, אז האיר רוחו וידע הדבר.</p>	<p>בו</p>	<p>(רס"ו) דף קצ"ב ע"א</p>

רסה) עד הכא אתבשר יוסף בחלמיה, מכאן ולהלאה חלמא איהו דידיה, בגין דאית חלמין ליה, ולאחרנין. * ואקח את הענבים, ב דאיהו ליה לגרמיה.

רסו) תנינן, האי מאן דחמי ענבין חוורין בחלמא, סימן יפה ל' לו, אוכמי לא, מאי טעמא, בגין דאיהו רזא דתרין ל' דרגין ידיען, אינון אוכמי וחוררי, האי איהו טב, והאי איהו דלא טב, וכלהו ענבין ברזא דמהימנותא תליין, וע"ד מתפרשן בחכמתא. הן לטב, הן לביש, אלין צריכין רחמי, ואלין אשגחותא דרחמי.

רסז) ת"ח, אדם הראשון, ס אנתתיה סחטא ליה ענבין, ו וגרימת ל' ליה מותא, ולכל ישראל, ולכל עצמא. נח אתא להני ענבין, ולא אתנטר כדקא יאות, מה כתיב, ב וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה, בה"א. בני אהרן, שתו חמרא ס מנייהו, וקריבו קרבנא בההוא ס חמרא, ומיתו, והא אתמר. ובג"כ כתיב, ג ענבימו ענבי ראש אשכלות מרורות למו, בגין דאינון ענבין י גרמי האי.

רסח) חמא יב ענבין, דאינון טבין, בההוא כרם, דקא יב סלקין

מסורת הזהר

(א) (שם) ח"א רלת. (ב) נח ל"ד ציון א'. (ג) (דברים ל"ב) ח"א רלת: ח"ב קמר.

חלופי גרסאות א דא איהו. ב ל"ג לו. ג רויך. ד מתפרשאן. ס אחתיה. ו וגרים. ז מותא לין. ח מניה. ט שעתא (אה"ל). י מוסיף גרמו דמא; גרמו ענפי דמא (הרמ"ק); גרמו ענבי דמא (אה"ל). יא לאינון ענפין (הרמ"ק); לאינון ענבין (אה"ל). יב סלקין.

ויהי גא פי שנים ברוחך אלי

הסולם

מאמר

רחמים, שהם צריכים להתמתק במדת הרחמים שהיא בינה, ואלו, הלכנים מורים שהם השגחה של רחמים. כי כבר נתמקה המלכות בכינה, ונעשתה רחמים.

רסז) ת"ח אדם הראשון וכו': בוא וראה אדם הראשון, אשתו סחטה לו

ענבים וגרמה לו מות, ולכל ישראל, ולכל העולם. נח, בא לענבים האלו ולא נשמר כראוי, מה כתוב, וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה, שכתוב, אהלה בה' ולא אהלו ב'. (עי' לעיל פרשת נח דף ק"ח אות ש"ה, ובהסולם שם, שכל המאמר הזה נתבאר שם באורך, ע"ש שאין להכפיל דברים). בני אהרן, שתו יין מהם, מן הענבים, והקריבו קרבן עם יין ההוא, ומתו. וכבר נתבאר. וע"כ כתיב ענבימו ענבי ראש אשכלות מרורות למו. משום שהענבים גרמו לכל זה הנ"ל.

רסח) חמא ענבין דאינון וכו': שר המשקים ראה בחלומה ענבים שהם טובים, דהיינו ענבים לבנים הנ"ל. באותו הכרם, שהם מעלים שם נחת וריח במדרגות שלמות כראוי.

פירוש

בו. וכבר ידעת שמוחין דהארט השמאל דבינה מכונה יין. והמשכתו ממעלה למטה, שה"ס החטא דעץ הדעת, מכונה סחיטה. וז"ס שאמרו בעצה"ד, שחזה סחטה ענבים ונתנה לו, כמ"ש לפנינו.

רסה) עד הכא אתבשר וכו': עד כאן נתבשר יוסף בחלומה, דשר המשקים, מכאן ולהלאה החלום היא שלו, לשר המשקים עצמו, כי יש חלומות שהם לו ולאחרים, כלומר, שמקצתם מורים לעתידות של החולם, ומקצתם לעתידות של אחרים, ואקח את הענבים, הוא לו לעצמו, ולא בשביל יוסף.

רסו) תנינן האי מאן וכו': למדנו, מי שראה ענבים לבנים בחלום סימן יפה לו. ענבים שחורים, לא. אינם סימן יפה. מהו הטעם. הוא משום, שה"ס שתי מדרגות ידועות, שהם שחור ולבן, שזה טוב וזה אינו טוב. כי לבן יורה שהוא רחמים, ושחור על דין. וכל הענבים, בין לבן ובין שחור, תלויים בסוד האמונה, שהיא הנוקבא, שמלכות דמדת הדין ה"ס שחור, ומלכות הממוחקת בכינה ה"ס לבן, וע"כ מתבארים בחכמה הן לטוב והן לרע, אלו, השחורים. מורים שהם צריכים

(נדפ"י דף קצ"ב ע"א)

נייחא ^א וריחא בדרגין שלימין, כדקא יאות. וע"ד יוסף ידע מלה, ואסתכל בעקרא, ופשר חלמא על בורייה. בגין דאתבשר בההוא חלמא, כדקא יאות. ובג"כ פשר ^ב פשרא לטב, ואתקיים הכי.

רסט) מה כתיב. * וירא שר האופים כי טוב פתר ויאמר אל יוסף אף אני ^ב בחלומי והנה שלשה סלי חרי על ראשי. ת"ח, ארורין אינון רשיעא, דכל עובדיהון כלהון לביש, וכל אינון מלין דאינון ^ד אמרין, כלהו לביש, ולבאשא.

רע) כיון דפתח פומיה ^ה באף, מיד דחיל יוסף, וידע דכל ^ו מלוי אינון לבאשא, ובשורה דביש בפומיה. והנה שלשה סלי חרי על ראשי, כדין ידע יוסף, דאתבשר על חריבו דבי מקדשא, וישראל בגלותא, דיתגלון מארעא קדישא.

רעא) חמי מה כתיב, ^ז ובסל העליון מכל מאכל פרעה מעשה אופה והעוף ^ח אוכל אותם מן הסל מעל ראשי ^ט אליו ^י אינון שאר עמין, דמתכנשי עלייהו דישראל, ^{יא} וקטלי לון, וחרבי ביתייהו, ומפורי לון לארבע סטרי ^{יב} דעלמא, וכלא אסתכל יוסף, וידע דההוא חלמא ^{יג} על ישראל, כד יהון בחיובא קמי מלכא, מיד פשר ליה פשרא לביש, ואתקיים ביה.

רעב) ות"ח, תרין דרגין אליו, דקא חמא האי, וחמא האי, ^{יד} דא חמא (* ^{יז} כד ^{טו} סליק, ^{טז} וקא ^{יח} שליט דרגא עלאה, ואתנהיר סיהרא. ודא חמא,

מסורת הזוהר

(א) (בראשית מ') ח"ג רלה. (ב) שם.

חלומי גרסאות ^א וריחא. ^ב חלמא. ^ג בחלומי וגוי. ^ד אמרי. ^ה מוסיף פתח באף. ^ו אינון מלין ודלייהו. ^ז אוכל וגוי. ^ח ואליו. ^ט ליג אינון. ^י וקטלין. ^{יא} עלמא. ^{יב} מוסיף בישא על. ^{יג} יג האי (אה"ל). ^{יד} מוסיף דהא כד. ^{טו} ליג סליק וקא; ^{טז} ליג סליק; ^{יז} סליקו ושליס (אה"ל). ^{יח} קא ליג וקא. ^{יט} ושליט.

מאמר הכולם ויהי גא פי שנים ברוחך אלי

פירוש. ענבים הם מדרגות הנוקבא כנ"ל. כרם ח"ס הנוקבא עצמה. ובעת שהיא ממותקת בבינה הענבים שלה לבנים, ומעלים נחת וריח וכו'.

וע"ד יוכף ידע וכו': וע"כ, יוסף ידע הדבר, והסתכל בשורש הדברים, ופתר החלום על בוריו, משום שנחבשר בחלום הזה כראוי להיות. וע"כ פתר פתרון לטוב, ונתקיים כן.

רסט) מה כתיב, וירא שר האופים וגו': בוא וראה ארורים הם הרשעים, שכל מעשיהם כולם לרע, וכל הדבורים שהם אומרים כולם לרע ולהרע.

רע) כיון דפתח פומיה וכו': כיון שפתח פיו באף, דהיינו אף אני בחלומי, מיד

פתח יוסף, וידע שכל דבריו הם להרע, ובשורה רעה בפיו. והנה שלשה סלי חרי על ראשי, (רמ"ז דף קצ"ב ע"א י' דף קצ"ב ע"ב)

דאתחשך ושלטי עֵדָה הַ חיויא בישא, ובג"כ אסתכל יוסף בהוא חלמא,
 ופשר ליה פשרא לביש. וע"ד, כלא י בפישרא קיימא, ודא ודא חמו,
 באלין תרין דרגין, דשלטי דא, ושלטי דא.

רעג) רבי יהודה פתח, * לב טהור ברא לִי אֲלֵקִים ורוח נכון חדש
 בקרבי, האי קרא אוקמוה, אבל לב טהור, כד"א, ונתת לעבדך לב שומע
 וגוי, וכתוב י וטוב לב משתה תמיד, ובג"כ לב טהור ודאי.

רעד) ורוח נכון חדש בקרבי, י דא הוא רוח נכון ודאי כד"א. י ורוח
 אֲלֵקִים מרחפת על פני המים, ואתערו, י זה רוחו של משיח, ואתערו, ה ורוח
 חדשה אתן בקרבכם, ו וצלי דוד, ההוא רוח נכון, חדש בקרבי.

רעה) בגין דאית מסטרא אחרא, לב טמא, ורוח עוועים, דאסטי לבני
 עלמא, ודא הוא רוח טומאה, דאקרי רוח עוועים, כד"א, י ה' מסך בקרבה
 רוח עוועים, ועל דא ורוח נכון חדש בקרבי. מאי חדש. דא חדושא דסיהרא,
 בשעתא דאתחדש סיהרא, ז דוד מלך ישראל חי וקיים ובג"כ חדש.

רעו) רבי אלעזר, ורבי יוסי הוּו אולי בארחא, אמר ר' יוסי לר' אלעזר,
 האי דכתיב, י ויצא הרוח ויעמוד לפני ה' ויאמר אנכי אפתנו ויאמר ה' אליו
 במה ויאמר אצא והייתי רוח שקר ה בפי כל נביאיו ויאמר תפתה וגם

מסורת הזהר

א) הספה"ז קס"ח ציון ב'. ב) (מלכים א' ג') ח"ג רצד. ג) (משלי ט"ו) ח"ב קכח : קצו : רנט. ח"ג קנ.
 ד) ב"א ל' ציון ב'. ה) יחזקאל י"א. ו) ישעיה י"א. ז) מלכים א' כ"ב.

חלופי גרסאות א חיויא. ב פשר. ג בסושרא; בפשרא. ד ליג מן דא ער רוחו; וכי אית רוח דלאו איהו
 נכון אין דא הוא דאסטי לבני עלמא, וכל השאר אדליג והרמ"ק לא גרים לה (אה"ל). ס דא.
 ו וע"ד צ"ל. ז ליג דוד מלך ישראל חי וקיים. ח בפי וגו'.

מאמר

הסולם

לב טהור ברא לי אלקים

הנוקבא. וזה ראה, היינו שר האופים, שנחשך
 ושולט עליה, על הנוקבא, נחש הרע, וע"כ
 נסתכל יוסף בחלום ההוא ופתר לו פתרון לרע,
 וע"כ הכל תלוי בפתרון. וזה ראו באלו ב'
 המדרגות השולטים על הנוקבא, שרם ז"א או נחש
 הרע כנ"ל, שזה שולט, ז"א, וזה שולט, הנחש
 הרע.

מאמר לב טהור ברא לי אלקים

רעג) בגין דאית מסטרא וכו': משום שיש
 מצד האחר, לב טמא ורוח עוועים,
 המסית בני העולם לחטא, וזה הוא רוח הטומאה
 הנקרא רוח עוועים, כמש"א, ה' מסך בקרבה
 רוח עוועים. ועל כן בקש דוד, ורוח נכון
 חדש בקרבי, שואל מהו חדש, ומשיב, זהו
 התחדשות הלבנה, דהיינו התחדשות הזווג של
 הנוקבא עם ז"א, שבשעה שהלבנה מתחדשת,
 נכחן שדוד מלך ישראל, דהיינו הנוקבא, חי
 וקיים, דהיינו שמשנת אז מוחין דאור התייה, ועל
 זה אמר חדש, דהיינו שיחוש הזווג עם ז"א.

רעד) ר' אלעזר ור' יוסי וכו': ר"א ור"י היו
 הולכים בדרך, א"ר יוסי לר' אלעזר,
 זה שכתוב, ויצא הרוח וגו' והייתי רוח שקר
 בפי כל נביאיו וגו'. ולמדנו, שהיה הרוח של

ר' יהודה פתח וכו': ר"י פתח, לב טהור
 ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי.
 מקרא זה בארוהו. אבל לב טהור, הוא
 כמש"א, ונתת לעבדך לב שומע וגו', וכתוב,
 וטוב לב משתה תמיד, ובשביל זה הוא ודאי
 לב טהור.

רעד) ורוח נכון חדש בקרבי : זה הוא ודאי
 רוח נכון, כמו שאומר הכתוב, ורוח
 אֲלֵקִים מרחפת על פני המים, והעירו, שזהו
 רוחו של משיח. והעירו, שעל רוח הזה אומה"כ,

(רפוי"י דף קצ"ב ע"ב)

תוכל צא ועשה כן. ותנינן, ^א דהוה ^ב רוח ^ג נבות היזרעאלי, וכי נשמתי, כיון ^ד דסלקין וקיימין לעילא, אינון יכלין לאתבא בהאי עלמא, ומלה תמיהה, דאמר אצא והייתי רוח שקר ^ה בפי ^ו וגו'.

רעז) ותו מ"ט אתענש עליה אחאב, דהא דינא דאורייתא, דשוי שמואל, קמיהו דישראל, הכי הוא. דכתיב, ^א את שדותיכם וכרמיכם וזיתיכם הטובים יקח, ואי אחאב נטל ההוא כרם ^ב בנבות, דינא ^ג הוה. ותו דהוה יהיב ליה ^ד כרמא אחרא, ^ה או דהבא, ולא בעא.

רעח) א"ל יאות שאלת, ת"ח, האי רוח ^א דקאמרו דאיהו ^ב רוח דנבות, הכא אית לאסתכלא, ^ג וכי ^ד רוחא דנבות, ^ה כי יכיל לסלקא ולקיימא ^ו קמיה דקב"ה, ^ז למתבע שקרא, ^ח דכתיב ויצא הרוח. ואי צדיקא ^ט הוא, ^י איך יבעי שקרא בהווא עלמא, דאיהו עלמא דקשוט, ומה בהאי עלמא, לא בעי זכאה שקרא. בהווא עלמא ^כ לא כ"ש. ואי לאו זכאה איהו, היך יכיל לקיימא קמי קב"ה.

רעט) אלא ודאי נבות לאו זכאה הוה כ"כ, לקיימא קמי קב"ה, אלא רוחא אחרא ^א הוה, דשלטא בעלמא, דדא ^ב הוא רוחא דקיימא תדיר, וסלקא קמי קב"ה, ודא ^ג הוא דאסטי לבני עלמא בשקרא, ומאן דאיהו רגיל בשקרא, אשתדל תדיר בשקרא, ועל דא אמר אצא והייתי רוח שקר וגו', וע"ד קב"ה

מסורת הזהר

(א) שמואל א' ח'.

חלופי גרסאות ^א לא הוא. ^ב רוחא. ^ג נ דנבות. ^ד דסלקין וקיימין. ^ה בפי. ^ו בפי. ^ז וגו'. ^ח ז מנבות. ^ט ה הוא ט כספא וליג כרמא אחרא; ^י ליג כרמא. ^{יא} י מוסיף או כספא או. ^{יב} יא דקאמר. ^{יג} יכ רוחא. ^{יד} יג אי יד רוח. ^{טו} טו יכול לסלקא ולמתבא [ולמתבע] קמיה שקרא (הרמיק) טו קמי קב"ה. ^{טז} יז ליג למתבע שקרא. ^{יח} יח ומאי דכתיב ויצא הרוח אי צדיקא איהו איך בעי שקרא בהווא עלמא דהא עלמא דקשוט ומה בהאי עלמא לא בעי זכאה שקרא בהווא עלמא כ"ש דאי לאו זכאה איהו איך יכיל לקיימא קמי דקב"ה ומלה תמיהה דאמר אצא. ^{יט} יט איהו. ^כ ח'ך. ^{כא} כא עאכיו. ^{כב} כב דשלטא בעלמא הוה (אה"ל) ^{כג} כג איהו. ^{כד} כד איהו.

מאמר הסולם לב טהור ברא לי אלקים

ולעמוד לפני הקב"ה לבקש ממנו שקר, שכתוב ויצא הרוח וגו' והייתי רוח שקר וגו'. ואם צדיק היה, איך יבקש שקר בעולם ההוא, שהוא עולם האמת. ומה בעולם הזה לא יבקש הצדיק שקר, בעולם ההוא לא כל שכן. ואם לא היה צדיק, איך היה יכול לעמוד לפני הקב"ה.

רעט) אלא ודאי וכו': אלא ודאי נבות לא היה צדיק כל כך, שיעמוד לפני הקב"ה, אלא רוח אחר היה, השולט בעולם. שזה הוא הרוח העולה והעומד תמיד לפני הקב"ה. דהיינו השטן. וזה הוא שמשטה לבני העולם עם שקר, שמשקר בשם הקדוש, ומי שהוא רגיל בשקר עוסק תמיד בשקר, וע"כ אמר, אצא והייתי רוח שקר וגו'. א"ל הקב"ה צא ועשה

מאמר נבות היזרעאלי, ושואל, וכי הנשמות, אחר שעלו ועומדות למעלה, תוכלנה לשוב לעולם הזה, ודבר פלא הוא שאמר אצא והייתי רוח שקר בפי וגו'.

רעז) ותו מ"ט אתענש וכו': ועוד, מהו הטעם שאחאב נענש עליו. הרי דין התורה ששם שמואל לפני ישראל היה כן, שכתוב, את שדותיכם וכרמיכם וזיתיכם הטובים יקח. ואם אחאב לקח הכרם מנבות, מן הדין היה. ועוד, שאחאב היה נותן לו כרם אחר או זהב ולא רצה לקחת. ולמה נענש.

רעח) א"ל יאות שאלת וכו': א"ל ר"א יפה שאלת. בוא וראה, זה שאמרו שרוח ההוא הוא רוח של נבות, יש להסתכל כאן, וכי רווחו של נבות היה יכול לעלות (דשו"י דף קצ"ב ע"ב)

א"ל צא, ועשה כן, פוק מהכא, כמה דאוקמוה דכתיב, * דובר שקרים לא יכון לנגד עיני. ובג"ד איהו רוח שקר ודאי.
 (רפ) וחו. י על מה דקטל ליה לנבות, ונטל כרמא דידיה, י קטולא אפאי קטיל ליה. אלא על דקטיל ליה בלא דינא אתענש. י קטל ליה בלא דינא, ונסיב כרמא דידיה. ובג"כ כתיב, י הרצחת וגם ירשת, וע"ד אתענש. ותא חזי, כמה אינון בני נשא בעלמא, דאסטי לון האי רוח י שקרא בשקרא, ושליט איהו בעלמא, י בכמה סטרין, ובכמה עובדין והא אוקימנא מלי.
 (רפא) וע"ד, דוד מלכא בעא לאסתמרא מניה, י ובעא לאפקא מגו מסאבו, דכתיב י לב טהור ברא לי אלקים ורוח י נכון חדש בקרבי, דא הוא רוח נכון, ואחרא איהו רוח שקר, וע"ד תרין דרגין אינון, חד קדישא, וחד מסאבא.
 (רפב) פתח ואמר, י וה' נתן קולו לפני חילו כי רב מאד י מחנהו וכי עצום עושה דברו וגו', האי קרא אוקמוה. אבל וה', בכל אתר הוא ובי דיניה. נתן קולו דא הוא קלא, דכתיב, י קול דברים, וכתוב התם, י לא איש דברים, י מאן איש דברים. כד"א י איש האלקים. לפני חילו. אלן אינון ישראל.

מסורת הזהר

(א) תהלים ק"א ח"א כו: ח"ג קב. קכא. קעה. רמו: ת"ו ת"ס פ: (ב) מלכים א' כ"א. (ג) לעיל פ' ציון א. (ד) יואל ב'. ח"ג יח: (ה) דברים ד' ח"א רע: ח"ג רסא. (ו) שמות ד' ח"א קיט: ח"ב כה: ח"ג כה. (ז) דברים ל"ג ח"א ו: רלו: רמ: רמא. ח"ב קנח: ח"ג רסא:

חלופי גרסאות א יכון וגו'. ב תו. ג כמה. ד אי יטול קטלא אמאי; יטול קטולא אמאי (אה"ל) ה קטיל. ו שקר. ז ובכמה. ח בגין לנסקא (אה"ל) ט נכון וגו'. י מחנהו וגו'. יא ומאן.

לב טהור ברא לי אלקים

הסולם

מאמר

(רפב) פתח ואמר וה' נתן קולו וגו': מקרא זה בארוה. אבל והויה, בכל מקום יורה הוא, ז"א, ובית דינו, הנוקבא. נתן קולו, זהו הקול שכתוב, קול דברים, וכתוב שם לא איש דברים, מהו איש דברים, הוא כמו שאתה אומר, איש האלקים, לפני חילו, אלו הם ישראל.

פירוש, והויה, יורה על ז"א ונוקביה שהם בווג בהארית השמאל ששם בית דינו דז"א, נתן קולו, היינו הארת ז"א, שהוא קו אמצעי ובחינת חסדים מכוסים, הנקרא קול, וז"ש, דא הוא קלא דכתיב, קול דברים, כי הנוקבא נקראת דברים, שה"ס חסדים מגולים בהארית חכמה, בזמן שז"א שנקרא קול מתחבר עמה, ואז הם נקראים שניהם קול דברים, וז"ש וכתוב התם איש דברים, אשר איש ה"ס ז"א, אף קול הנאמר בקול דברים הוא ג"כ ז"א, ושואל, מהו איש דברים, כלומר מאין לנו שאיש פירושו ז"א,

ומשיב

ועשה כן, צא מכאן, כמו שבארוה, דובר שקרים לא יכון לנגד עיני, וע"כ הוא רוח שקר ודאי.

(רפ) וחו על מה דקטל וכו': ועוד יש להרץ דע"כ נענש, משום שהרג את נבות, ואם לקח הכרם שלו, הרוג למה הרג אותו, ומשום שהרגו בלי דין ע"כ נענש. כי הרגו כלי דין ולקח את כרמו, וע"כ כתוב, הרצחת וגם ירשת, וע"כ נענש. ובוא וראה כמה הם בני אדם בעולם, שרוח שקר הזה השטה אותם בשקר, והוא שולט על העולם בכמה אוסנים, ובכמה מעשים, וכבר בארנו הדברים.

(רפא) וע"ד דוד מלכא וכו': וע"כ דוד המלך רצה להשמר ממנו, מרוח שקר, ורצה להתרחק מן הטומאה, שכתוב, לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי, זה הוא רוח נכון, והאחר הוא רוח שקר, וע"כ שתי מדרגות הן, אחת קדושה שהוא רוח נכון, ואחת טמאה, שהיא רוח שקר.

(רס"י דף קצ"ב ע"ב)

רפג) כי רב מאד מחנהו: כד"א * היש מספר לגדודיו, * דכמה ממנן ושליחן אית ליה לקב"ה, וכלהו קיימי לאסטאה עלייהו דישראל. ועל דא קב"ה אזדמן קמייהו דישראל, בגין לנטרא להו, ולא יכילו לקטרגא להו. רפד) כי עצום עושה דברו, מאן עצום, דא הוא זכאה, ההוא דאשתדל באורייתא קדישא, יממא ולילי. ד"א, כי עצום, דא הוא מקטרגא, דאשתכח קמי' קב"ה, ואיהו תקיפא כפרזלא. תקיפא כטינרא. עושה דברו: דנטיל רשות מלעילא ונטיל נשמתא מתתא. רפה) כי גדול יום ה' ונורא מאד ומי יכילנו, דאיהו שליט על כלא, ועלאה ותקיפא על כלהו, וכלהו תחות שלטניה. זכאין אינון צדיקייא דקב"ה אתרעי בהו תדיר, לזכאה לון ללעמא דאתי, ולמחדי להו בחידו דצדיקייא, דזמינן למחדי ביה בקב"ה, דכתיב, וישמחו כל חוסי בך לעולם וירננו ותסך עלימו ויעלצו בך אוהבי שמך. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

מסורת הוהר

(א) איוב כ"ה. ויצא ק"צ ציון ה. (ב) לך קמ"א ציון א.

חלוסי גרסאות א וע"ד קב"ה אזדמן קמייהו דישראל בגין לנטרא להו וכלהו קיימי לאסטאה עלייהו דישראל בגין לאסתאבא להו. נ מוסיף בגין לאסתאבא להו וע"ד. ג ומאן. ד יומי ולילי. ס קמיה. ו דקביה ז רשו. ח בעלמא דין ובעלמא. ט ירננו וגו'.

לב טהור ברא לי אלקים

הסולם

מאמר

שעוסק בתורה ימים ולילות. פירוש אחר. כי עצום, זהו המקטרג הנמצא לפני הקב"ה, והוא חזק ככרזל, וחזק כאבן. עושה דברו, שמקבל רשות מלמעלה מהקב"ה, ומוציא הנשמה למטה.

רפה) כי גדול יום ה' וגו': שהוא שולט על כל, ועליון ותקיף על כל, והכל נמצאים תחת ממשלתו. אשריהם הצדיקים, שהקב"ה חפץ בהם תמיד, לזכותם לעולם הבא ולשמחם בשמחת הצדיקים העתידים לשמוח בהקב"ה, שכתוב, וישמחו כל חוסי בך וגו'. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

ומשיב כד"א איש האלקים, שנאמר על משה שה"ס ז"א, בעלה דמטרונותא, הנקראת אלקים. אף איש דברים, פירושו בעלה של דברים שהוא ז"א.

רפג) כי רב מאד מחנהו: הוא כמו שאתה אומר היש מספר לגדודיו, שכמה ממונים ושליחים יש להקב"ה, וכולם עומדים להשטין על ישראל, וע"כ נזדמן הקב"ה לפני ישראל, כמ"ש לעיל, והויה נתן קולו לפני חילו, כדי לשמרם ולא יוכלו לקטרג עליהם.

רפד) כי עצום עושה דברו: שואל מי הוא עצום, ומשיב זהו אותו הצדיק

(רס"י דף קצ"ב ע"ב * דף קצ"ג ע"א)

פרשת ויהי מקץ

א) * ויהי ^א מקץ, רבי חייא פתח ואמר, קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר אבן אפל וצלמות, האי קרא אתמר, ^ב קץ שם לחשך, דא איהו קץ דשמאלא, דאיהו שאט בעלמא, ושאט לעילא, וקיימא קמי קביה, ואסטי, ^ג וקטריג על עלמא, והא אתמר. ולכל תכלית הוא ^ד חוקר, דהא כל עובדוי לאו אינון לטב, אלא לשיצאה תדיר, ולמענד כליה בעלמא.

ב) ^ה אבן אפל וצלמות, דא אבן נגף, דבה כשלין חייבין, וקיימא בהאי דאקרי, ^ו ארץ עפתה כמו אפל. ת"ח ^ז אית ארץ חיים לעילא, והאי איהו ארץ ישראל. ^ח ואית ארץ לתתא ונקרא ^ט אפל וצלמות, ^י אפל דנפקא מארץ עפתה. מאי ^{יא} אבן ^{יב} אפל וצלמות, דא הוא קץ, דאיהו מסטרא דחשך, וזהמא דדהבא, והא אתמר.

ג) תא חזי, כמה אית לון לבני נשא, לאסתכלא בפולחנא דקביה, ולאשתדלא באורייתא, יממא ולילי, בגין דינדעון ויסתכלון בפולחניה, דהא אורייתא איהי מכרזא בכל יומא קמיה דבר נש ואמרה, ^{יג} מי פתי יסור הנה חסר לב ואמרה לו, והא אוקימנא מלי.

מסורת זוהר

א) (בראשית מ"א) ח"א קצד. ב) פרשת נח כ"ח ציון ד. ג) וירא ע"א ציון יוד. ד) (משלי ט') ח"ב רעב: ח"ג נה. פ.

חלופי גרסאות א) מוסיף מקץ שנתיים ימים ופרעה חלם והנה עומד על היאור. ג וקטרג. ז מוסיף חוקר ארץ אפל. ד ארץ. ח אית ארץ לעילא ואיהי ארץ החיים; אית ארץ החיים והאי איהו ארץ ישראל (רמיק אה"ל). ו ליג ואית ארץ לתתא; אבל האי ארץ דאיהי לתתא איהו אוסל [חשך] וצלמות (הרמ"ק). ז מוסיף אבן אפל. ח ליג אפל דנפקא מארץ עפתה; ארץ חשך וצלמות מאי ארץ חשך דא. ט ארץ. י חשך; ארץ חשך וצלמות ת"ח אית ארץ חיים לעילא והאי איהו ארץ חשך וצלמות דא הוא קץ ואין בכל ספרי כ"י אבן אוסל וצלמות (ד"ז ואה"ל).

מאמר	הסולם	קץ שם לחשך
<p>א) ויהי מקץ: רבי חייא פתח ואמר, קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר אבן אפל וצלמות. מקרא זה בארוה. קץ שם לחשך, זה הוא קץ של השמאל, שאינו כולל מימין, שהוא השטן והוא מלאך המות (כ"ל פרשת נח דף כ"ח אות ע"ה בהסולם ע"ש) שהוא משוטט בעולם ומסית בני אדם לחטא, ומשוטט למעלה ועומד לפני הקביה ומססין ומקטרג על העולם. וכבר נתבאר. ולכל חכרית הוא חוקר, כי כל מעשיו אינם לטוב אלא לכלות תמיד ולעשות כליה בעולם. דהיינו שנוטל נשמות בני אדם ומסיתם.</p> <p>ב) אבן אפל וצלמות. זהו אבן נגף, (רש"י דף קצ"ג ע"א)</p>	<p>דהיינו השטן שנקרא אבן נגף, משום שבה נכשלים הרשעים, והיא עומדת בזו שנקראת ארץ עפתה כמו אפל, בוא וראה, יש ארץ החיים למעלה, וזהו ארץ ישראל, דהיינו הנוקבא דו"א. ויש ארץ למטה הנקראת אפל וצלמות דהיינו אפלה היוצאת מארץ עפתה, שהיא הנוקבא דקליפה, ומהו אבן אפל וצלמות, זהו קץ, שהוא מצד החשך, דהיינו השטן, שהוא פסולת הוהב. וכבר למדנו זה.</p> <p>ג) תא חזי כמה וכו': בוא וראה כמה יש לבני אדם להסתכל בעבודת הקביה, ולהשתדל בתורה ימים ולילות כדי שידעו ויסתכלו בעבודתו, כי התורה מכרזת בכל יום לפני</p>	<p>קץ שם לחשך</p>

(ד) וכד בר נש אשתדל באורייתא, ואתדבק בה, זכי לאתתקפא באילנא דחיי, דכתיב * עץ חיים וגו'. ותא חזי, כד בר נש אתתקף באילנא דחיי בהאי עלמא, אתתקף ביה לעלמא דאתי, דהא כד נשמתין ^ב נפקין מהאי עלמא, הכי אתתקנן להו דרגין לעלמא דאתי.

(ה) ^ה ת"ח, אילנא דחיי, איהו בכמה דרגין ^ג מתפרשן דא מן דא, וכלהו חד. ^ג דהא באילנא דחיי, אית דרגין אלין על אלין, ענפין, ועדין, קליפין, ^ד גופא דאילנא, שרשין. וכלא ^ה הוא אילנא. כגוונא דא, כל מאן דאשתדל באורייתא, איהו אתתקן ואתתקף באילנא דחיי.

(ו) וכל בני דמהימנותא ישראל, כלהון ^ז מתתקפין באילנא דחיי, כלהו אחידין באילנא ממש, מנהון בההוא ^ח גופא דביה, מנהון אחידין בענפין, מנהון בעלין, מנהון בשרשין, אשתכחו דכלהו אחידן באילנא דחיי. ואינון ^ט דמשתדלין באורייתא * כלהו אחידן ^י בגופא דאילנא. ובגין כך, מאן דאשתדל באורייתא, איהו אחיד בכלא, והא אוקמוה ואתמר.

(ז) ויהי מקץ, מאי מקץ. רבי שמעון אמר, ^{יא} אתר דלית ^{יב} בה זכירה. ודא הוא קץ דשמאלא, מאי טעמא, בגין דכתיב ^{יג} כי אם זכרתני אתך כאשר ייטב לך. וכי הכי אתחזי ליה ליוסף צדיקא, דאיהו אמר כי אם זכרתני אתך,

דרך אמת

(ה) עיין בסדרם נשטר הכתובים פרק שני.

מסורת הזוהר

(א) ב"א רכ"ט ציון א'. (ב) בראשית מ'.

חלופי גרסאות ^א במקן. ^ב מתפרשין (אה"ל). ^ג נ"ג דהא (אה"ל). ^ד גופא. ^ה איהו. ^ו מהימנותא. ^ז מתתקפין. ^ח גופא. ^ט דמשתדלין. ^י בגופא. ^{יא} לא ליג אתר. ^{יב} יב ביה.

מאמר

לפני האדם, ואמרה. מי פתי יסור הנה וגו'. וכבר בארנו הדברים.

(ד) וכד בר נש וכו': וכשאדם עוסק בתורה ומתדבק בה, זוכה להתחזק בעץ החיים שהוא ז"א. שכתוב, עץ חיים וגו'. ובוא וראה, כשנן אדם מתחזק בעץ החיים בעולם הזה, הוא מתחזק בה לעולם הבא, וכאשר הנשמות תצאנה מעולם הזה, תתקנה להן מדרגות לעולם הבא.

(ה) תא חזי אילנא דחיי וכו': בוא וראה, עץ החיים, בכמה מדרגות הוא מתחלק זה מן זה. וכולם אחד. כי בעץ החיים יש מדרגות אלו על אלו, ענפים, עלים, קליפות, גוף האילן, ושרשים, והכל הוא אילן. כעין זה, כל מי שמשתדל בתורה, הוא מתתקן ומתחזק בעץ החיים. דהיינו בגופא דאילנא כמ"ש והולך.

(ו) וכל בני דמהימנותא וכו': וכל בני האמונה, ישראל, כולם מתחזקים בעץ החיים, כולם נאחזים באילן ממש, אלא מהם בגוף שבה מהם נאחזים בענפים, מהם בעלים, מהם שרשים. ונמצא, שכולם נאחזים בעץ החיים. ואלו העוסקים בתורה, כולם נאחזים בגוף

(דמויי דף קצ"ג ע"א * דף קצ"ג ע"ב)

הסולם

קץ שם לחשך

האילן, ומשום זה מי שעוסק בתורה הוא נאחז בכל האילן, כי גוף האילן כולל את כולו. וכבר בארנוהו, ונלמד.

(ז) ויהי מקץ: שואל, מהו מקץ. ר' שמעון אמר, הוא מקום שאין בו זכירה, וזה הוא קץ של השמאל. מהו הטעם. משום שכתוב, כי אם זכרתני אתך כאשר ייטב לך, ומקשה, וכי ראוי זה ליוסף הצדיק שיאמר, כי אם זכרתני אתך, ומשיב, אלא כיון שנשכח יוסף בחלומהו, אמר ודאי שהוא חלום דזכירה, והוא טעה בזה, כי בהקב"ה היה הכל.

פירוש, כבר ידעת שאין המוחין נשלמים אלא עם ביאת קו אמצעי, שמקודם לכן יש מחלוקת בין ב' הקוין, שכל אחד רוצה לקיים שליטתו ולבטל הארת הבריו. שהימין רוצה רק בהארת החסדים ומבטל הארת החכמה שבשמאל והשמאל רוצה רק בהארת החכמה, ומבטל הארת החסדים, עד שבא קו האמצעי ומכריע ביניהם וכוללם זה בזה ומקיים הארת שניהם, כל אחד לפי דרכו (כג"ל וישלח דף ל"ט ד"ה ויעקב) אמנם יש בזה ב' מיני התכללות, התכללות הא', שהארת השמאל נכללת בימין, והימין

שולט

מקץ

ג

אלא כיון דאסתכל יוסף בחלמיה, אמר ודאי חלמא דזכירה איהו, ואיהו טעה בהאי, דהא ביה בקב"ה הוי כל"א.

(ח) וע"ד אתר דהוה ביה נשיו קם קמיה, מה כתיב * ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו. כיון דאמר ולא זכר שר המשקים, מהו וישכחהו. אלא וישכחהו אתר דאית ביה שכחה, ודא הוא קץ דסטרא דחשך. שנתים ימים, מאי ט' שנתים. דתב דרגא, לדרגא דאית ביה זכירה.

(ט) ופרעה חולם והנה עומד על היאר, דא חלמא דיוסף הוה, בגין דכל נהר דיוסף הצדיק איהו, ורזא דא ד' הוי, האי מאן דחמי נהר בחלום, חמי שלום, דכתיב ד' הנני נוטה אליה כנהר שלום.

מסורת הזהר

(א) שם. (ב) שם מ"א. (ג) (ישעיה ס"ו) ח"ג רז:

חלומי גרסאות ה' מוסף שנתים ימים. ז' ליג הוי (אה"ל).

קץ שם לחשך

כתוב, ולא זכר שר המשקים את יוסף וישכחהו, ומקשה, כיון שאומר ולא זכר שר המשקים, למה לו לומר וישכחהו. ומשיב, אלא וישכחהו. מורה, על המקום שיש בו שכחה. וזה הוא שנקרא, קץ, של צד החשך. שנתים ימים, שואל, מהו שנתים, ומשיב, שהמדרגה דשכחה, חזרה בזה הזמן למדרגה שיש בה זכירה.

פירוש, כי כל עוד, שלא נעשה ההתכללות הב' למוחין דזכירה, עומדת קליפה דשכחה בקו שמאל הנקראת קץ הימים, כי בכח התכללות הב' חוזר מקום השכחה, ונעשה למקום הזכירה. וז"ש ועל דא, שכל דברי החלום היו בהקב"ה, דהיינו בהתכללות הא', אתר דהוה ביה נשיו קם קמיה, עמד לפניו המקום של שכחה, שבמקום זה מתגלה אח"כ המוחין דזכירה כנ"ל. וז"ש, אלא וישכחהו, אתר דאית ביה שכחה, כי ניתנה השליטה אל הקליפה דשכחה, ודא הוא קץ דסטרא דחשך, והיא נקראת קץ שבצד החשך, דהיינו שבצד שמאל, שמטרם ההתכללות הוא חשך. שנתים ימים, מאי שנתים, דתב דרגא לדרגא דאית ביה זכירה, צירוף שלם של תקון, נקרא שנה, ובכדי שתחזור מדרגת השכחה ותעשה למדרגת הזכירה, צריכים לב' התכלליות, כנ"ל, שה"ס ב' שנים שאומר הכתוב, שאח"כ, ופרעה חולם, אשר החלום של פרעה כבר היה בבחינת התכללות הב' כמ"ש והולך.

(ט) ופרעה חולם והנה עומד על היאור; זה הוא חלום של יוסף היה, דהיינו חלום של

הסולם

מאמר

שולט. דהיינו שמאיר רק בחסדים מכוסים מחכמה, והוא מדרגת ז"א, שאע"פ שיש לו חכמה משמאל מ"מ אינו משחמש בו, כי חפץ חסד הוא. התכללות הב' הוא, ששניהם נכללים זה בזה, ושניהם שולטים בהתכללות אחת שהימן מאיר בהארת החכמה הנק' חסדים מגולים, והשמאל מאיר בהארת החסדים, והוא מדרגת יסוד דז"א, דהיינו קו אמצעי המאיר מחזה דז"א ולמטה, והיא מדרגת המוחין שבשליטת יוסף, ונק' מוחין דזכירה.

וזה אמרו, אלא כיון דאסתכל יוסף בחלמיה, אמר, ודאי חלמא דזכירה איהו, כיון שנסתכל יוסף שכבר נמשך קו האמצעי במוחין העליונים, כמו שנרמז בהכתוב, ובגפן שלשה שרינונים, שה"ס ג' קוין, (כנ"ל וישב אות רס"ג) חשב שכבר יש כאן התכללות הב', הנ"ל, שנק' מוחין דזכירה, שהם המוחין השלמים המגלים שליטת יוסף, וע"כ אמר בדרך בטחון וידיעת העתידות, כי אם זכרתי אתך כאשר ייטב לך, כלומר שהמוחין דזכירה יתגלו בשוה עם קיום החלום של שר המשקים, שזסור"ה כי אם זכרתי אתך, דהיינו ביחד עמו, אב"ה, ואיהו טעה בהאי, דהא ביה בקב"ה הוי כל"א, אבל הוא טעה בזה, כי עוד לא היה כאן אלא בחינת התכללות הא', וכל דברי החלום, היה הכל בו בהקב"ה, דהיינו בז"א, שה"ס חסדים מכוסים, ועוד לא היה התכללות הב' שהיא מוחין דזכירה, שהם בחינת שליטתו של יוסף, כנ"ל.

(ח) וע"ד אתר דהוה וכו': ועל כן, המקום שהיה בו שכחה, קם כנגדו, מה

(נדפסו דף קצ"ג ע"ב)

(י) ויהי מקץ שנתים. רבי חייא פתח ואמר, * מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה, תא חזי, כד ברא קב"ה עלמא עלאה, אתקין כלא כדקא יאות, ואפיק נהורין עלאין ⁶ מנהרין לכל סטרין, וכלא איהו חד, וברא שמים דלעילא, וארץ דלעילא, לאתקנא כלהו כחדא, לתועלתא נ דתתאי.

(יא) ת"ח, מלך במשפט יעמיד ארץ, מאן מלך. דא קב"ה. במשפט: דא יעקב, דאיהו י קיומא דארעא, ועל דא ו' אתון מן ה' עלאה, ה' י תתאה ⁶ אתונת מן ו', דקיומא דארעא איהו י במשפט, דהא משפט יעמיד ארץ בכל תקונני, וזן לה.

(יב) ד"א, מלך: דא קב"ה. במשפט: דא יוסף, יעמיד ארץ: דכתיב ³ וכל הארץ באו מצרימה לשבור אל יוסף, ובגין דקב"ה אתרעי ביה ביעקב, עבד ליה ליוסף שדיטא על ארעא.

(יג) רבי יוסי אמר, מלך: דא יוסף. במשפט יעמיד ארץ: י דא יעקב, דהא עד לא אתא יעקב למצרים, לא הוה קיומא בארעא, מגו כפנא. כיון דאתא יעקב למצרים, בזכותיה אסתלק כפנא, ואתקיים ארעא.

(יד) ד"א מלך במשפט יעמיד ארץ: דא דוד מלכא, דכתיב ² ויהי דוד עושה משפט ⁶ וצדקה לכל עמו, ואיהו קיים ארעא, ובזכותיה קיימא לבתר דנא. י ואיש תרומות יהרסנה: דא רחבעם.

מסורת הזהר

(א) (משלי כ"ט) ח"א רלב: רלו. ח"ג מ: ב) בראשית מ"א. ג) (שמואל ב' ח') ח"ב רעה: ד) (משלי כ"ט) לעיל ציון א.

חלופי גרסאות ⁶ מנהרין. נ דלתתאי; דלתתא (אה"ל). נ קיימא. ד ליג תתאה. ה אתון. ו משפט. ז ליג דא יעקב. ח וצדקה ונוי.

מאמר

הסולם

ויהי מקץ

מן ה' עליונה דסם הויה, שהיא בינה. ה' תחתונה דסם הויה, שהיא הנוקבא ניוזנת מן ו' שהוא ז"א שקיומה של הארץ הוא במשפט, שהוא ז"א, כי המשפט יעמיד ארץ בכל תקוניה ומזין אותה.

(יב) ד"א מלך וכו': פירוש אחר. מלך זהו הקב"ה. במשפט זה יוסף, יעמיד ארץ שכתוב, וכל הארץ באו מצרימה לשבור אל יוסף. ומשום שהקב"ה חפץ ביעקב, עשה את יוסף מושל על הארץ.

(יג) ר' יוסי אמר וכו': ר"א, מלך זה יוסף, במשפט יעמיד ארץ זה יעקב, כי כל עוד שלא בא יעקב למצרים לא היה קיום לארץ מחמת הרעב, כיון שבא יעקב למצרים, בזכותו, נסתלק הרעב ונתקיימה הארץ.

(יד) ד"א מלך וכו': פירוש אחר. מלך במשפט יעמיד ארץ זהו דוד המלך, שכתוב, ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל

של זכירה המגלה שליטתו של יוסף כנ"ל, משום שכל נהר הוא יוסף הצדיק, וזה סוד, שכל מי שרואה נהר בחלום הוא רואה שלום, שהוא מדרגת יסוד, דהיינו יוסף, שכתוב, הנני נוטה אליה כנהר שלום. הרי שנהר רומז על יוסף.

(י) ויהי מקץ שנתים: ר' חייא פתח ואמר, מלך במשפט יעמיד ארץ ואיש תרומות יהרסנה. בוא וראה, כשברא הקב"ה את עולם העליון, שהיא בינה, התקין הכל כראוי, והוציא אורות עליונים המאירים מכל הצדדים, שהם ג' הקוין, והכל הוא אחד. וברא שמים של מעלה, שהוא ז"א, וארץ שלמעלה שהיא הנוקבא, שיתוקנו כולם כאחד, הבינה וו"ן, לתועלת התחתונים.

(יא) ת"ח מלך במשפט יעמיד ארץ: מי הוא מלך. זה הוא הקב"ה. שהוא בינה. במשפט זה הוא יעקב, דהיינו ז"א, שהוא קיומה של הארץ, ועל כן ו' דסם הויה, שהיא ז"א, ניוזן (דפויו דף קצ"ג ע"ב)

מקץ

ה

טו) תא חזי, קב"ה בגיניהון דצדיקיא, אע"ג דפורענותא אתגור על עלמא, א מתעכבא בגיניהון, ולא שלטא על עלמא. כל יומי דדוד מלכא, אתקיימא ארעא בגיניה, לבתר דמית אתקיימא בזכותיה, דכתיב * וגנתי על העיר הזאת להושיעה למעני ולמען דוד עבדי. כגוונא דא, כל יומי דיעקב, וכל יומי דיוסף, לא שלטא פורענותא בעלמא.

טז) תא חזי מלך במשפט יעמיד ארץ: דא יוסף, ואיש תרומות יהרסנה: דא פרעה, דהא בגין דאקשי לביה ג לגבי ד דקב"ה, חריב ארעא דמצרים. ו ובקדמיתא ו על ידא דיוסף אתקיים ארעא, בההוא חלמא דחלם, דכתיב ויהי מקץ שנתים ימים ו וגו'.

יז) ויהי מקץ ו וגו'. ר' אלעזר פתח ו ואמר, ב חי ה' וברוך צורי וירום אלהי ישעי. אלוהי כתיב, ו בוי"ו. האי קרא אית לאסתכלא ביה, חי ה': דא חי צדיקא יסודא דעלמא, דאקרי חי יא דעלמין. וברוך צורי: דא יא הוא דכתיב ב ברוך ה' צורי, ודא עלמא דאתקיים עליה צדיקא יא דא. וירום אלהי ישעי. וירום: דא עלמא עלאה. אלוהי בוא"ו: דא שמים, כד"א י השמים שמים לה'.

מסורת הזהר

א) מלכים ב' כ'. ב) (תהלים י"ח) ח"א קסד. ג) שם קמד. ד) ב"א דף קצ"ג ציון ד. חלופי גרסאות א מתעכבן. ב מוסיף פרעה בימי משה. ג לגביה. ד קביה. ה בקדמיתא. ו ועל. ז ל"ג וגו'. ח שנתים ימים ול"ג וגו'. ט ל"ג ואמר. י בוא"ו. יא דעלמין. יב הוד. יג דא, אלהי ישעי דא עלמא (אח"כ).

מאמר

הסולם

הארץ באותו החלום שחלם פרעה, שכתוב, ויהי מקץ שנתים ימים וגו'.

יז) ויהי מקץ ו וגו': ר' אלעזר פתח ואמר, חי ה' וברוך צורי וירום אלוקי ישעי. אלוקי כתוב עם ו'. מקרא זה יש להסתכל בו. חי ה', חי זה, הוא צדיק יסוד עולם. דהיינו יסוד דו"א, הנקרא חי העולמים. וברוך צורי, זהו שכתוב, ברוך ה' צורי, שהוא העולם. דהיינו הנוקבא, המתקיים על צדיק הזה. כלומר, שהצדיק שהוא יסוד דו"א משפיע לה, והיא מתקיימת. וירום אלוקי ישעי. וירום, זהו עולם העליון, דהיינו בינה. אלוקי עם ו', זהו שמים, דהיינו דו"א, כמש"א השמים שמים לה'.

פירוש. במקרא זה מבואר שלמות השפעת היסוד הנקרא חי העולמים, אל הנוקבא. הנקראת עולם ונקראת צור. שהוא בזמן שמתחברות ביסוד. ב' מדרגות העליונות, שהם בינה וז"א, שהבינה מתלבשת בז"א, עם מוחותיה, ואז הם משפיעים אל היסוד, והוא משפיע אל הנוקבא, שממנה מקבלים כל התחתונים. ושיעור הכתוב, חי ה' וברוך צורי, מת

לכל עמו. והוא קיים הארץ בחייו, ובזכותו היא עומדת לאחר מכאן. דהיינו לאחר סטירתו מן העולם. ואיש תרומות יהרסנה, זהו רחבעם. פירוש. שאיש תרומות, פירושו איש גאה, ורחבעם התגאה שאמר, אבי יסר אתכם בשוטים ואני בעקרבים (מלכים י"ב), ע"כ נקרעה ממלכתו.

טו) תא חזי קב"ה וכו': בוא וראה, הקב"ה בשביל הצדיקים, אף על פי שהעונש כבר נגזר על העולם הוא מתעכב בשבילם, ואינו שולט על העולם. כל ימיו של דוד המלך נתקיימה הארץ בשבילו, לאחר שמת נתקיימה בזכותו, שכתוב, וגנתי וגו' למעני ולמען דוד עבדי. כעין זה, כל ימיו של יעקב וכל ימיו של יוסף, לא שלטו עונשים בעולם. כי פסק הרעב בשבילם, ונתעכב שעבוד מצרים.

טז) תא חזי מלך וכו': בוא וראה, מלך במשפט יעמיד ארץ, זה יוסף, ואיש תרומות יהרסנה. זה פרעה כי משום שהקשה את לבו כנגד הקב"ה, נחרבה ארץ מצרים. ומקודם לכן, על ידי יוסף נתקיימה (דו"ו דף קצ"ג ע"ב)

מקץ

יח) ת"ח א ברוך אדנ"י יום יום יעמס לנו, ברוך אדנ"י, באל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, והאי קרא רזא דחכמתא איהו. יום יום: אלו שנתים ימים, כד"א * ויהי מקץ שנתים ימים. ופרעה חולם והנה עומד על היאור, רזא איהו, כמה דאתמר דא יוסף, ו דנהר דא, יוסף הצדיק ו הוא. יט) והנה מן היאור עולות שבע פרות יפות מראה ובריאות בשר ותרעינה באחו. והנה מן היאור, דהא מנהר דא ו אתברכאן כל אינון דרגין דלתתא, בגין דההוא נהר דנגיד ונפיק, איהו אשקי וזן לכלא, ויוסף איהו נהר, ואתברכא כל ארעא דמצרים בגיניה. כ) ות"ח, ההוא נהר שבע דרגין אתשקיין ואתברכין ו מניה, ואלין אינון יפות מראה ובריאות בשר. ותרעינה באחו: בחבורא באחוותא דלא אשתכח בהו פרודא, וכלהו לשבחה ו קיימין, דהא כל הני דרגין שבע דקאמרן, רזא איהו, כד"א ו את שבע הנערות הראויות לתת לה מבית המלך וגו'. ו וע"ד שבע פרות יפות מראה, ולקבל דא כתיב, ו שבעת הסריסים המשרתים את פני המלך ו וגו'.

מסורת הזהר

א) (ההלים ס"ח) ח"א רנא: ח"ב סב. ז"ח ח' טג שס. ב) בראשית מא. ג) (אסתר ב') ח"ב רס: ח"ג רנא. רנד. ת"ז בהקדמה ט. ד) שם א'.
 חלופי גרסאות א מוסיף כד"א כרוך. ב ל"ג ופרעה חולם. ג דכל נהר: דכל נהר יוסף הצדיק. והנה (אה"ל) ד איהו. ה אתברכין; מתברכין. ו בגיניה. ז קיימין. ח ל"ג מן וע"ד עד ולקבל (אה"ל) ט ל"ג וגו'.

הסולם

מאמר

ויהי מקץ

הכתוב: ויהי מקץ שנתים ימים, היינו אחר שנתקנו שנתים הימים, שהם ב' המדרגות בינה וז"א, ופרעה חולם והנה עומד על היאור, או נשלם היאור שה"ס יוסף שהוא יסוד, והוא משפיע אל הנוקבא, שה"ס ז' פרות, וז"ש והנה מן היאור, עולות שבע פרות וגו' שהוא הנוקבא. כמו שהזהר מפרש והולך.
 יט) והנה מן היאור עולות וגו': והנה מן היאור, כי מנהר זה, שהוא יסוד, מתברכות כל המדרגות שלמטה, משום שאותו מנהר הנמשך ויוצא מעדן שהיא בינה, משקה ומזין לכל, ויוסף, שהוא יסוד, המקבל מבינה על ידי ז"א, כנ"ל, הוא נהר, שכל ארץ מצרים מתברכת בשבילו.

מתי משפיע חי העולמים שהוא יסוד, והצור שהוא הנוקבא מתברך ממנו, הוא, בעת וירום אלוקי ישע', שז"א הנק' אלוקי עם ו' מתרומם עם התלבשות הבינה בו, כי וירום רומז על בינה, כי כאשר היסוד מקבל מבי' מדרגות הללו, יש לו היכולת להשפיע אל הנוקבא.
 יח) ת"ח ברוך אדנ"י יום יום וגו': ברוך אדנ"י, השט כתוב, באלף דלת גון יוד, הרומז על הנוקבא, ומקרא זה סוד החכמה הוא. יום יום, ה"ס שנתים ימים, שהם ב' המדרגות: בינה וז"א, שאין הנוקבא מתברכת זולתם, כנ"ל בדבור הסמוך. כמש"א, ויהי מקץ שנתים ימים, ופרעה חולם והנה עומד על היאור, הוא סוד כמו שלמדנו, (לעיל אות ט') שזהו יוסף, כי נהר הוא יוסף הצדיק.

כ) ות"ח ההוא נהר וכו': ובוא וראה, נהר ההוא, דהיינו היסוד, ז' מדרגות, של הנוקבא, מחנ"ת נהי"מ שבה, המתפשטות ממנה ועומדות בעולם הבריאה, נשקות ומתברכות ממנו, ואלו הן שבע הפרות, יפות מראה ובריאות בשר, ותרעינה באחו, היינו בחבור באחוח, שלא נמצא בהן פירוד, וכולן לשבח הן עומדות, שאין משהו יניקה מהן לט"א, כי כל אלו שבע המדרגות

פירוש. כי מביא כאן ראייה שניה, שאין הנוקבא מתברכת מן היסוד, זולת בשעה שמתחברות בו ב' המדרגות עליונות בינה וז"א, כי הכתוב אומר ברוך אדנ"י, הוא מכת, יום יום, שמתחברים בה ע"י היסוד, בינה וז"א שה"ס שנתים ימים, ואז יעמס לנו האל, שהוא הנוקבא, ישועתנו סלה, ובוה מבאר (רס"ו דף קצ"ג ע"ב י') דף קצ"ד ע"א)

(כא) רבי יצחק אמר, שבע פרות הטובות, דרגין ^א אינון עלאין על אחרנין. ושבע הפרות הרעות, דרגין אחרנין דלתתא. אלין מסטרא דקדושה, ואלין מסטרא דמסאבא.

(כב) * שבע השבלים, רבי יהודה אמר, אלין קדמאי, אינון טבין. בגין דאינון מסטרא דימינא, דכתיב ביה כי טוב, ואלין ^ב בישין אינון לתתא מנייהו. שבע השבלים אינון מסטרא דדכיו, ^ג ואלין מסטרא דמסאבו, וכלהו דרגין קיימין על אלין, ואלין לקבל אלין, וכלהו קא חמא פרעה בחלמיה.

(כג) א"ר ייסא, וכי לההוא חייבא דפרעה אחזיין ליה כל ד הני. א"ל ר' יהודה, כגוונא דלהון חמא, דכמה דרגין על דרגין, אלין לקבל אלין, ואלין על אלין, ואיהו חמא באינון דרגין דלתתא.

(כד) והא חנינן, דהא כמה דאיהו בר נש, הכי אחזיו ליה בחלמיה, והכי חמי, ונשמתא הכי סלקת ^ד לאשתמודעא, ^ה כל חד וחד כפום דרגיה כדקא חזי ליה, ובגיכ פרעה חמא כדקא חזי ליה, ולא יתיר.

(כה) ויהי מקץ וגו', רבי חזקיה פתח ^ו ואמר ^ז לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. ת"ח, כל מה דעבד קב"ה לתתא. לכלא שוי זמנא וזמן ^ח קצוב, זמן שוי לנהורא ולחשוכא, זמנא שוי לנהורא דשאר עמין, דאינון שלטין השתא על עלמא. וזמנא שוי לחשוכא, דאיהו גלותא דישראל, תחות

מסורת הזהר

(א) בראשית מ"א. (ב) (קהלת ג') ח"ג נח: ת"ז חס"ט.

חלופי גרסאות א' אלין (אה"פ); ב' עלאין אינון. ג' אינון בישין. ד' ושבע (אה"פ). ה' האין. ו' לאשתכחא (אה"פ). ז' מוסיף ואשתכחא כל. ח' ליג ואמר. ט' קציב.

ויהי מקץ

הסולם

מאמר

אלו. ואלו לעומת אלו. וכולן ראה פרעה בחלומה.

(כג) אמר ר' ייסא וכו': וכי לאותו רשע, לפרעה, הראו לו כל אלו המדרגות, א"ל ר' יהודה. כדמיון שלהם ראה, ולא עצמות המדרגות. כי כמה מדרגות על מדרגות, אלו לעומת אלו ואלו על אלו, ופרעה ראה באלו המדרגות שלמטה.

(כד) והא חנינן וכו': וכן למדנו, כי כפי מה שהוא האדם, כן מראים לו בחלומה, וכן רואה, וכן עולה הנשמה להשיג, כל אחד ואחד כפי מדרגתו כראוי לו. וע"כ פרעה, ראו. כראוי לו ולא יותר.

(כה) ויהי מקץ וגו': ר' חזקיה פתח ואמר, לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. בוא וראה, כל מה שעשה הקב"ה למטה, שנו לכל זמן, וזמן קצוב, זמן שם לאור וחשך, זמן שם לאור שאר העמים, חוץ מישראל, שהם שולטים עתה על העולם, וזמן שם לחשך.

ש הוא

שאמרנו, הן סוד, כמש"א, ואת שבע הנערות הראויות לתת לה וגו', שה"ס ז' היכלות דבריאה שכולן לשבח, וכן הן שבע פרות יפות מראה, כולן לשבח. ולעומת זה כתוב, שבעת הסריסים המשרתים את פני המלך וגו', שו' הללו, אינם כולם לשבח, אלא שיש בהם חלק לכחות הטומאה, שה"ס שבע פרות הרעות.

(כא) ר' יצחק אמר וכו': רי"א, שבע פרות הטובות, הן מדרגות העליונות על מדרגות אחרות, ושבע פרות הרעות, הן מדרגות אחרות שלמטה. אלו העליונות הן מצד הקדושה, ואלו החתונות הן מצד הטומאה.

(כב) שבע השבלים: ר' יהודה אמר, אלו ז' שבלים הראשונות הן טובות, משום שהן מצד ימין שכתוב בו כי טוב, ואלו ז' שבלים הרעות הן למטה מהן. שבע השבלים הטובות הן מצד הטהרה, ואלו הרעות הן מצד הטומאה. וכולן הן מדרגות העומדות אלו על

(רש"י דף קצ"ד ע"א)

שלטנוחא דלהון, זמנא שוי קב"ה לכלא, בג"כ לכל זמן ועת לכל חפץ. מאי ועת לכל חפץ. ה זמנא ועדן הוא לכלא, לכל ההוא רעותא דאשתכח נ לתתא.

(כו) ד"א ועת לכל חפץ, מאי נ עת. כדכתיב * עת לעשות ליי הפרו תורתך. וכתיב ואל יבא בכל עת אל הקדש. ואיהו דרגא ממנא, והא אוקמוה. ובג"כ עת איהו ממנא, לכל חפץ תחת השמים. ויהי מקץ שנתים ימים, מסטרא דההוא קץ דחשך, חמא פרעה ז בחלמיה, ומתמן ידע ואתגלי ליה ההוא חלמא.

(כז) ויהי בבקר ותפעם רוחו וישלח ויקרא את כל חרטמי מצרים ואת כל חכמיה וגוי. ותפעם רוחו. מאי ותפעם. רבי יוסי אמר, הא אוקמוה בפרעה כתיב ותפעם, ובנבוכדנצר כתיב ותתפעם, ואוקמוה דהא בפרעה כתיב ותפעם, בגין דהוה ידע חלמא, ופשרא לא הוה ידע, אבל נבוכדנצר, חמא חלמא, וחמא פשרא, ואתנשי ה כלא מניה.

(כח) אבל ת"ח, ותפעם רוחו, כד"א לפעמו, דהוה אתי רוחא ואזיל. ואתי ואזיל ולא הוה מתישבא עמיה עדיין כדקא יאות, ועל דא כתיב ו תחל רוח יי לפעמו, ו דכדין הוה שירותא. אוף הכא רוחיה אתער ביה, ואזיל ואתער, ולא הוה מתישבא עמיה למנדע. נבוכדנצר ו ותתפעם רוחו, ו באתערותא הוה אתער על חד ה תרין, ו ואזלין, ותייבין, ודא הוה כד"א ו כפעם בפעם, פעם בהאי, * ופעם בהאי, ולא מתישבא ו דעתיה ו ורוחיה.

מסורת הזהר

(א) וירא ק"ל ציון א'. (ב) לך ל"ב ציון א'. (ג) בראשית מ"א. (ד) (שופטים י"ג) ח"א רמג : ה) דניאל ב'. (ו) וישלח דף ט' ציון ו'.

חלופי גרסאות א עונו הוא ול"ג זמנא ועדן. ב ל"ג לתתא (אה"ל). ג ועת. ד חלמיה. ה מניה כלא. ו כדין. ז אתער באתערותא תרין; ח אתער באתערותא תבין; ט באתערותא אתער תרין. ט תבין. ט מוסיף חייבין ואזלין; באתערותא הוה אתער תבין ואזלין ותבין (אה"ל). י ל"ג דעתיה, וז ל"ג ורוחיה; רוחיה ול"ג דעתיה.

הסולם

מאמר
הוא גלות ישראל תחת שליטתם, זמן שם הקב"ה לכל, וע"כ לכל זמן, ועת לכל חפץ, שואל מהו ועת לכל חפץ, ומשיב, ששירותו זמן ועת לכל, לכל חפץ שנמצא למטה. כלומר, לכל הטוב שנמצא למטה יש עת וזמן קבוע.

(כו) ד"א. ועת לכל חפץ: שואל מהו עת, ומשיב הוא כמו שכחוב. עת לעשות לה' חסרו תורתך, וכתוב, ואל יבא בכל עת אל הקדש. והיא מדרגה הממונה על הנהגת העולם, דהיינו הנוקבא, וכבר בארוה, וע"כ מירוש הכתוב הוא, עת, שהיא הנוקבא, היא ממונה לכל חפץ תחת השמים.

ויהי מקץ שנתים ימים: מצד אותו קץ דחשך, כי שם זמן קצוב לאור וחשך כנ"ל, (דפוסי דף קצ"ד ע"א) * (דף קצ"ד ע"ב)

ראה פרעה בחלומו, ומשם ידע ונגלה לו החלום. (ועי' לעיל ט' נח דף כ"ח ד"ה קץ).
מאמר ותפעם רוחו
(כז) ויהי בבקר ותפעם רוחו וישלח וגוי: שואל מהו ותפעם, ר' יוסי אמר הרי בארוה, בפרעה כתוב, ותפעם, ובנבוכדנצר כתוב ותתפעם ובארוה, שע"כ כתוב בפרעה ותפעם, משום שהיה יודע החלום ורק הפתרון לא היה יודע, אבל נבוכדנצר ראה החלום וראה הפתרון, והכל נשכח מסנו. ע"כ כתוב ותתפעם.
(כח) אבל ת"ח, ותפעם רוחו: הוא כמ"ש א, ותחל רוח ה' לפעמו, שהרוח היה בא והולך, בא והולך, ועוד לא היה מתישב בו כראוי, וע"כ כתוב, ותחל רוח ה' לפעמו, כי אז עוד היה בהתחלה של השראת הרוח. אף כאן הרוח

(ט) * וישלח ויקרא את כל חרטומי מצרים, אליו חרשין. ואת כל חכמיה, אליו (ה) חכמיני בטיירא, וכלהו הוו ^ב מסתכלין למנדע ^ג ולא יכילו ^ד לאדבקא.

(ז) אמר רבי יצחק, אע"ג דאתמר דלא אחזיין ליה לבר נש אלא בההוא דרגא דיליה, שאני ^ד למלכים, דאחזיין ^ה לון מלין עלאין, ומשניין מבני נשא אחרנין, כמה דמלכא דרגיה עלאה על כל שאר אחרנין, הכי נמי אחזיא ליה בדרגא עלאה על כל שאר אחרנין, כד"א ^ב את אשר האלהים עושה הראה את פרעה. אבל לשאר בני נשא לא גלי לון קב"ה, מה דאיהו עבד, בר לנביאי, או לחסידי, או לחכמי דרא, והא אוקמוה.

(א) ת"ח, כתיב ^ב אותי השיב על כני ואותו תלה, מכאן דחלמא אזיל בתר פישרא, השיב על כני ^ג מאן, אלא ^ד דא יוסף. ואותו תלה, בההוא פישרא דקא פשר ליה, ^ה וכתיב ^ו ויהי כאשר פתר לנו כן ^ז היה.

(ב) וישלח פרעה ויקרא את יוסף ויריצהו מן הבור וגו'. רבי אבא פתח ^א ואמר ^ב רוצה יי את יראיו את המיחלים לחסדו. כמה ^ג קב"ה, אתרעי בהו בצדיקיא, בגין דצדיקיא אינון ^ד עבדין ^ה שלמא לעילא, ^ו ועבדי

דרך אמת

(ח) חכמים חזי ככזים עקן בנסיקהא דפכה מה היכה חכמתן של בני קדם שהיו יודעים במזל וערומים נפייזי מלי סייר אסתלונגין היו והיינו חזים ככזים, ^ב ולא היו יכולים להשיג.

מסורת הזהר

(א) בראשית מ"א. (ב) שם. (ג) (שם) ח"א קמ"ג. (ד) שם. (ה) (שם) ח"א קצה. (ו) (תהלים קמ"ז) ח"ב סכ.

חלוסי גרסאות א מוסיף איגון חכימין (אה"ל). ב מסתכלין. ג לאתדבקא. ד למלכין. ה להו. ו עבדי. ז מוסיף מאן אם בפרעה תליא השבת ואותו תליה מבעי ליה. ח מוסיף השיב דא, ט דכתיב. יא מוסיף היה וגו'. יב דקב"ה. יג עבדי; עאלין שלמא לעילא ועבדי שלמא לתתא (אה"ל). יד מוסיף שלמא ועבדי שלמא; עבדי שלמא לתתא. טו ל"ג ועבדי שלמא.

מאמר

הכולם

ותפעם רוח

על כל שאר האחרים, כמש"א, את אשר אלקים עושה הראה את פרעה. אבל לשאר בני אדם אין הקב"ה מגלה מה שהוא עושה, חוץ מלנביאים או לחסידים, או לחכמי הדור, ובארוה.

(א) ת"ח כתיב וכו': בוא וראה כתוב, אותי השיב על כני ואותו תלה. מכאן נשמע, שהחלוס הולך אחר הפתרון. השיב על כני, מי השיבו, אלא זהו יוסף, וכן ואותו תלה הוא יוסף, דהיינו בכח הפתרון הוא שפתר לו שהיה מוכרח להחקים כך, וכתוב ויהי כאשר פתר לנו כן היה.

מאמר ויריצהו מן הבור

(ב) וישלח פרעה ויקרא את יוסף וגו': רבי אבא פתח ואמר, רוצה ה' את יראיו וגו'. כמה חפץ הקב"ה בצדיקים, משום שהצדיקים עושים שלום למעלה, כאו"א, ועושים שלום

הרות העיר בו והלך, ושוב העיר, ולא היה מתישב בו, להבין ולדעת, נבוכדנצר, שכתוב בו ותתפעם רוחו, כי ההתעוררות שהיה הרוח מתעורר היה כפול, משום שלא היה ידע לא החלוס ולא הפתרון כנ"ל, והרוחות הולכים ושבים, וזהו כמש"א, כפעם בפעם, פעם בזה ופעם בזה, ולא התישב דעתו ורוחו.

(ט) וישלח ויקרא את כל חרטומי מצרים: אלו הם המכשפים. ואת כל חכמיה, אלו הם החכמים במזלות, וכולם היו מסתכלים לדעת ולא יכלו להשיג.

(ל) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, אעפ"י שלמדנו שאין מראים לאדם אלא לפי המדרגה שלו, אבל למלכים אינו כן, כי מראים להם דברים עליונים ומשונים, משמראים לאנשים אחרים. כמו שהמלך, מדרגתו עליון על כל שאר בני אדם כן מראים לו במדרגה עליונה

(וירוי דף קצ"ד ע"ב)

מקץ

שלמא לתתא, ה' ואעלין כלה בבעלה, ובגין כך קב"ה אתרעי בהו, באנון דדחלין ליה ועבדין רעותיה.

לג) למיחלים לחסדו, מאן אינון מיחלים לחסדו, הוי אימא אינון דמשתדלי באורייתא בליליא, ואשתתפו בהדי שכינתא, וכד אתי צפרא, אינון כ' מחכאן לחסדו, והא אוקמוה, בזמנא דבר נש אשתדל באורייתא בליליא, חוטא דחסד כ' אתמשיך עליה ביממא, ד כדכתיב " יומם יצוה יי' חסדו ובלילה שירה עמי. מאי טעמא יומם יצוה יי' חסדו. משום דבלילה שירה עמי. ובגין כך, רוצה יי' את יראיו כתיב, ולא ביראיו, כ' כמאן דרעי ברעותיה לאחרא, ואתרעי ליה לאתפייסא בהדיה, ובגין כך רוצה יי' את יראיו, ולא ביראיו.

לד) כגוונא דא, יוסף הוה עציב בעציבו דרוחא, ו בעציבו דלבא, דהוה אסיר תמן, כיון דשדר פרעה בגיניה מה כתיב, ויריצוהו ו אתפייסו ליה, ואהדרו ליה מלין ה' דחדוה, מלין למחדי לבא, בגין דהוה עציב מן בירא. ת"ח, בקדמיתא נפל בבירא, כ' בבירא אסתלק לבתרא.

לה) רבי שמעון אמר, עד לא אירע לי יוסף ההוא עובדא, לא אקרי צדיק, כיון דנטר ההוא ברית יי' קיימא, אקרי צדיק, וההוא דרגא דברית

מסורת הזהר

(א) לך נ"ד ציון א.

חלופי גרסאות ה' אעלין. כ מחכן. ג אתמשך. ד דכתיב. ס מאן; במאן (ד"א). ו ולבא וליג בעציבו. ז אפייסי (אה"ל). ח דחרון. ט ולבתר בבירא אסתלק. י מוסיף ליה ליוסף. יא מוסיף את קיימא.

מאמר	הסולם	ויריצוהו מן הכור
<p>שלום למטה בוז'ן, ומביאים את הכלה לבעלה. ומשום זה. חפץ הקב"ה באלו המתיראים אותו. ועושים רצונו. פירוש שעי המין שהם מעלים לזו"ן, מעלים גם ז"ן מן לאו"א, ונעשה זוג למעלה באו"א ולמטה בוז'ן. והכלה, שה"ס הנוקבא, הם מביאים לבעלה, שהוא ז"א. להזדווג. ומשום זה הקב"ה, שהוא ז"א. חפץ בהם, כי זולתם לא היה שלום, דהיינו זווג. לא למעלה באו"א ולא למטה בוז'ן.</p>	<p>כי פירושו הוא, לא לבד שחפץ בהם עצמם, אלא, כמי שפונה את רצונו לאחר, וחפץ להתפייס עמו. דהיינו שרוצה, הוא גם לשון ריצוי ופיוס ועל כן, אומר הכתוב, רוצה ה' את יראיו, כלומר שמרצה ומפייס אותם, ולא כתוב ביראיו. שהיה משמע שחפץ בהם עצמם, ולא היה משמע שגם מרצה ומפייס אותם.</p>	<p>לד) כגוונא דא יוסף וכו': כעין זה, יוסף, היה עציב בעצבת רוח ובעצבת לב, מחמת שהיה אסור שמה. כיון ששלח פרעה אחריו, מה כתוב, ויריצוהו, שפירושו שפייס איתו, והשיבו לו דברי שמחה, דברים המשמחים את הלב, משום שהיה עציב מן ישיבתו בכור. בוא וראה, בתחילה נפל בכור, ומן הכור עלה אח"כ לגדולה.</p>
<p>לג) למיחלים לחסדו: שואל, מי הם המיחלים לחסדו, ומשיב, הוי אומר, אלו העוסקים בתורה בלילה ומשתתפים עם השכינה, וכשהגיע הבוקר הם מיחלים לחסדו.</p>		
<p>והא אוקמוה, בזמנא וכו': הרי בארוה, שבזמן שהאדם עוסק בתורה בלילה, חוט של חסד נמשך עליו ביום, שכתוב, יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי. שפירושו, מה הטעם יומם יצוה ה' חסדו, משום שבלילה שירה עמי, ועל כן, רוצה ה' את יראיו כתוב, ולא כתוב ביראיו</p>		
<p>(רמ"י דף קצ"ד ע"ב)</p>		

שהיא

קדישא אתעטר ^א בהדיה, ^ב ומאי דהוה : בכור בקדמיתא, אסתלק בהדיה, וכתיב ויריצהו מן הכור, ^ד אסתלק מן דא, ואתעטר בכאר מים חיים. (זו) וישלח פרעה ויקרא את יוסף, לקרא ליוסף מבעי ליה. אלא ויקרא את יוסף : דא ^ה קב"ה, ^ו דכתיב * עד עת בא דברו אמרת יי' צרפתהו. עד עת בא דברו, הה"ד ויקרא את יוסף, כתיב הכא ויקרא את יוסף, וכתיב התם ^ז ויקרא אל משה. ^ח ויגלח ויחלף שמלותיו, בגין יקרא 'דמלכא, והא אוקמוה.

(זו) ר' אלעזר פתח, ^י ויבא ישראל מצרים ויעקב גר בארץ חם. ת"ח, דקב"ה מגלגל גלגולין בעלמא, ומקיים אסרין וקיומין, בגין לקיימא קיומא וגזרה דאיהו גזיר.

(ח) דהא תנן, אלמלא חביבו ורחימו דרחים קב"ה ^א לאבהן, הוה אתחזי לנחתא יעקב למצרים ^ב בשלשלי דפרזלא, וברחימו דלהון, שלטיה ליוסף בריה, ועבד ליה מלכא דשליטא על כל ארעא, ונחתו כלהו שבטין ביקרא, ויעקב כמלכא.

(ט) ת"ח, מה כתיב ויבא ישראל מצרים ויעקב גר בארץ חם, ^י כיון דכתיב ויבא ישראל מצרים, לא ידענא דיעקב גר בארץ חם, אמאי אצטריך י"א הא. אלא ויבא ישראל מצרים : דא קב"ה. ויעקב גר בארץ חם : דא י"ב יעקב, דהא בגיניה דיעקב ובנוי, ^{יג} אתא שכינתא למצרים, וקב"ה גלגל

מסורת הזהר

(א) (תהלים ק"ה) ח"ג נה. (ב) וירא מ"ה ציון ב'. (ג) בראשית מ"א. (ד) תהלים ק"ה.

חלוסי גרסאות א ביה. צ ומאן ; ומאן דהוה בור (אח"ל). ג מוסיף עכיד בכור. ד ואסתלק (אח"ל). ה מוסיף קב"ה דקרי ליה. ו הה"ד. ז דמלכותא. ח לישראל. ט בשלשלאי. י ל"ג מן כיון עד אמאי. יא האי. יב מוסיף יעקב ובנוי. יג אחת ; נחתא (אח"ל).

מאמר

הסולם

מאמר

(זו) ר' אלעזר פתח וכו' : רא"ם, ויבא ישראל מצרים ויעקב גר בארץ חם, בוא וראה, הקב"ה מגלגל גלגולים בעולם, ומקיים אסרין ושבועות, כדי לקיים השבועה והגזרה שגזר.

(ח) דהא תנן וכו' : כי למדנו, לולא החביבות והאהבה, שאהב הקב"ה את האבות, ראוי היה יעקב לרדת למצרים בשלשלאות של ברזל, וכאהבתו אותם, המשיל את יוסף בנו, ועשהו מלך המושל על כל הארץ, וירדו או כל השבטים בכבוד, ויעקב היה כמלך.

(ט) ת"ח מה כתיב וכו' : בוא וראה מה כתוב, ויבא ישראל מצרים ויעקב

גר בארץ חם, ושואל, כיון שכתוב, ויבא ישראל מצרים, איני יודע שיעקב גר בארץ חם, למה נצרך לומר זה, ומשיב, אלא ויבא ישראל מצרים, זהו הקב"ה, דהיינו ז"א המכונה ישראל, ויעקב גר בארץ חם, זהו יעקב, כי בשביל

יעקב

שהיא יסוד, נתעטר עמו, ומה שהיה בתחילה נתון בכור שהוא קליפה, נתעלה עמו, פירוש, שלא יקשה, כיון שזכה על ידי מעשה זו להקרא צדיק, א"כ למה שמוהו בכור בכית האסורים, וע"ז משיב, מה שהיה מתחילה בכור, הרי נתעלה למלכות משום זה, וכתוב, ויריצהו מן הכור, שנסתלק מזו, מן הקליפה, ונתעטר בכאר מים חיים, שהיא השכינה.

(ן) וישלח פרעה ויקרא את יוסף : שואל, היה צריך לומר לקרא ליוסף

ולא ויקרא, שפוסק כאמצע המשפט, ומשיב, אלא ויקרא את יוסף זהו הקב"ה, שקראו להוציאו מן הכור, שכתוב, עד עת בא דברו וגו'. עד עת בא דברו, זהו שכתוב, ויקרא את יוסף, שהקב"ה קראו, כתוב כאן ויקרא את יוסף, וכתוב שם ויקרא אל משה, מה שם קראו הקב"ה אף כאן קראו הקב"ה, ויגלח ויחלף שמלותיו, הוא משום כבוד המלך, כי היה צריך להתייב לפני פרעה.

(רש"י דף קצ"ד ע"ב)

גלגולין, * וַאֲחִית לִיָּה לְיוֹסֵף בְּקִדְמִיתָא, דְּבִזְכוּתִיהָ אֲתִקִּיִּים בְּרִית בְּהִדְיָה, וְשִׁטְיָה עַל כָּל אַרְעָא.

מ) מה כתיב, * שלח מלך ויתירו מושל עמים ויפתחוהו. ר' שמעון אמר, כתיב יי' מתיר אסורים וגו', והכא כתיב, שלח מלך ויתירוהו, אמאי מושל עמים ויפתחוהו. אלא שלח מלך: דא קב"ה. מושל עמים: דא קב"ה. שלח מלך, מלך עלאה שלח ויתירוהו, ומאן איהו ו' דשלח, דא מלאך הגואל, דאיהו מושל עמים, דאיהו מושל על תתאי. וכלא מ מעם קב"ה איהו.

מא) ויריצהו חסר וא"ו, ומאן איהו, דא קב"ה. בגין י' דהא לית מאן דאסיר ופתח, י' בר קב"ה, דכתיב י' יסגור על איש ולא יפתח. וכתיב י' והוא ישקיט ומי ירשיע ויסתר פנים ומי ישורנו ועל גוי ועל אדם יחד, דהא כלא ביה, וכתיב י' וכמצביה עבד בחיל שמיא. ודארי ארעא ולא איתי די ימחי בידיה ויאמר ליה מה עבדת, ובגין כך כתיב י' ויריצהו מן הבור וגו'. מב) מאי ויריצהו. כד"א י' יעתר אל אלוה ויריצהו, כגוונא דא ויריצהו מן הבור, ולבתר ויבא אל פרעה. ד"א ויריצהו, דאמשך עליה חוטא דחסד, למיהב ליה י' חנא י' קמיה דפרעה. טו"ה אלהים יענה את שלום פרעה, בגין לאקדמא ליה שלום, ולמפתח בשלום.

מסורת הזהר

א) (שם) ח"ג נה. ב) שם קמיו. ג) (איוב י"ב) ח"ב רמח: ד) (שם לד) ח"ג לו: ה) (דניאל ד') ח"א יוד. יא: ח"ב ז. לו. ח"ג רכה. רנז. ז"ח ט"ו טא שטו. ל"ד טד שכג. ו) לעיל דף ט' ציון ה. ז) איוב ל"ג. ח) בראשית מא.

חלופי גרסאות א' ואחרי. כ מקדמיתא. ג והא; והכא כתיב שלח מלך ויתירוהו אלא שלח מלך דא קביה מלך עלאה שלח ויתירוהו מאן איהו דשלח ליה דא מלאך הגואל דאיהו מושל עמים דאיהו מושל על תתאי וכלא קביה איתו (אה"ל). ד ל"ג אמאי מושל עמים ויפתחוהו. ה ל"ג מושל עמים דא קביה. ו מוסיף דשלח ליה. ז דא; דא הוא. ח איהו מעם קביה. ט מוסיף ויריצהו מן הבור ויריצהו. י ל"ג דא (אה"ל). יא דלית ול"ג דהא. יב אלא. יג חנא קדש פרעה. יד קדש. טו מוסיף מה כתיב אלקים.

הסולם

מא) ויריצהו: חסר ו', שורה לשון יחיד, שהיה צריך לומר ויריצהו, לשון רבים. ומי הוא, שהריץ אותו מן הבור, זהו הקב"ה משום שאין מי שיאסור, ויתיר מבית האסורים, חוץ מהקב"ה, שכתוב, יסגור על איש ולא יפתח. וכתוב, והוא ישקיט ומי ירשיע וגו', כי הכל תלוי בו, וכתוב וכמצביה עבדו וגו', ועל כן כתוב ויריצהו מן הבור וגו', דהיינו שהקב"ה הריצו מן הבור כנ"ל.

מ) מה כתיב שלח מלך ויתירוהו מושל וגו': ר' שמעון אמר, כתוב ה' מתיר אסורים, וכאן כתוב, שלח מלך ויתירוהו. ולמה הכפיל לומר, מושל עמים ויפתחוהו, ומשיב, אלא שלח מלך, זהו הקב"ה, מושל עמים, זהו הקב"ה, ופירוש הכתוב הוא, שלח מלך. זהו מלך העליון, שהוא ז"א, שלח ויתירוהו, ואת מי שלח, היינו את מלאך הגואל, שהוא הגוקבא, שהוא מושל עמים, שהוא המושל למטה בעולם החחמין, והכל מעם הקב"ה הוא.

דפוסי דף קצ"ד ע"ב * דף קצ"ה ע"א

מג) רבי אבא אמר, ת"ח, בהווא רשע דפרעה, דאיהו אמר, * לא ידעתי את ה', ופרעה חכים הוה מכל חרשוי, אלא ודאי שמא דאלהים הוה ידע, דהא כתיב ^ז הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו. ובגין דמשה לא אתא לגביה אלא ^ח בשמא דה', ולא בשמא דאלקים, ודא ^י הוה קשיא קמיה מכלא, דאיהו הוה ידע דהא שמא דא איהו שליט בארעא, ובשמא דה' לא הוה ידע, ועל דא ^י קשיא קמיה שמא דא.

מד) ודא הוה דכתיב ^י ויחזק ה' את לב פרעה, דמלה דא ^ז הוה אתקיף לביה, ואקשי ליה, ועל דא משה לא אודע ליה מלה דשמא אחרא, אלא שמא דה' בלחודוי, ואוקמוה.

מה) פתח ואמר ^י מי כהי אלקינו המגביהי לשבת ^ט וגוי ^י מי כהי אלקינו המגביהי לשבת, דאסתלק ^י מעל כרסי ^ח יקריה, ולא אתגלי לתתא, בשעתא דלא אשתכחו זכאין בעלמא, הא איהו אסתלק מגייהו, ולא אתגלי להו. המשפילי לראות, בשעתא דזכאין אינון ^ט דאשתכחו בעלמא. קב"ה נחית בדרגוי לקבלהון דתתאי, לאשגחא על עלמא, לאוטבא להו.

מו) דהא כד זכאין לא אשתכחו בעלמא, איהו אסתלק, ואסתיר אנפין מגייהו, ולא ^י אשגח עליהו, בגין דצדיקייא אינון יסודא וקיומא דעלמא, דכתיב ^י וצדיק יסוד עולם.

מסורת הוהר

א) (שמות ה') ח"ב נב: נב. סד. ת"ז בהקדמה טו. חס"ג צד: ב) בראשית מא. ג) (שמות ט') ח"ב נב: ד) (תהלים קי"ג) ח"ב לו. ה) ב"א דף רפ"ז ציון ג'.

חלופי גרסאות ח מוסיף בשמא עלאה. ז הוא. ג מוסיף הוה קשיא. ד ל"ג הוה. ט המשפילי לראות בשמים ובארץ וליג וגוי. ו ל"ג מן מי עד דאסתלק. ז על. ח מוסיף יקריה ולעילא; לעילא. ט אשתכחא. י אשנחא.

מאמר

הסולם

חוט של חסד לתת לו חן לפני פרעה. אלקים יענה את שרוע פרעה. אמר לו זה, כדי להקדים לו שלום. ולהתחיל דבריו עם המלה שלום.

מג) ר' אבא אמר וכו': רא"א, בוא וראה באותו רשע פרעה, שהוא אמר, לא ידעתי את הוי"ה, והוא היה חכם יותר מכל חרטומיו, ואיך לא ידע את הוי"ה. ומשיב, אלא ודאי, שאת השם אלקים היה יודע, שהרי כתוב, הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו. ומשום שמה לא בא אליו זולת בשם הוי"ה, ולא בשם אלקים, היה קשה לפניו, להבין דבר זה יותר מן הכל, שהוא היה יודע שהשם אלקים הוא השולט בארץ, ובשם הוי"ה לא היה יודע, ועל כן היה קשה לפניו, שם הזה.

מד) ודא הוה דכתיב וכו': וזהו שכתוב, ויחזק הוי"ה את לב פרעה, כי מלה זו

(דמויי דף קצ"א ע"א)

ועל

מז) ועל דא קב"ה לא גלי שמייה קדישא, בר לישראל ה' בלחודוי, דאינון חולק עדביה ואחסנתיה, ועלמא י פליג ליה קב"ה, ה) לממנן תריסין, והא אתמר דכתיב * בהנחל עליון גוים וגו'. וכתיב י כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

מח) רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי בארחא, א"ר יוסי לרבי חייא תוהונא על האי דקאמר שלמה, כל מלוי י סתימין ודא י אתידעון, דהא י קהלת סתים י סתימין.

מט) פתח ואמר י כל הדברים יגעים לא יוכל איש לדבר לא תשבע עין לראות ולא תמלא און משמוע, כל הדברים יגעים. וכי כל הדברים יגעים אינון למלא, דקאמר לא יוכל איש לדבר. ולא תשבע עין לראות. ולא תמלא און משמוע, מ"ט אליון. אלא בגין דתרין י מנהון, ואינון עיינין י ואודנין, לא י קיימין ברשותיה דבר נש, ופומא איהו ברשותיה, וכל י אליון תלת י לא י יכלין לאשמא כלא, י) ולאדבקא כלא.

נ) אמר ר' חייא, הכי הוא, דבורא דבר נש לא יכיל למלא, ועיינין למחמי, ואודנין למשמע, י ואין כל חדש תחת השמש. ות"ח אפי' י) בריין ד) וקסטורין, דעבד קב"ה תחת השמש, לא יכלין למלא כל מדין דעלמא, ועינא לא יכיל. * למשלט ולמחמי, ואודנא למשמע. ובג"כ שלמה דהוה ידע י כל מלה, הוה אמר דא.

דרך אמת

ה) ממונים בעלי חריסין. ב) ולהשיג הכל. ג) כריות שהם בנוף וכו'. ד) הם כוחות כלא גופות שכלא קב"ה לא יכולים לדבר כל הדברים שנטולס.

מסורת הזהר

א) לעיל וישלח דף ע"א ציון א. ב) בראשית א' קצ"ד ציון ד'. ג) (קהלת א') ח"ב קיא: ד) לך קי"ז ציון ג'.

חלוסי גרסאות ה בלחודוייהו. כ פלג. נ מלין סתימין. ד אתידעו. ה בקזלת. ו מוסיף מלין סתימין; ומלוי; ומלוי מלין סתימין (אה"ל). ז אליון וליג מן מנהון עד לא. ח ואודנין. ט קיימי. י מוסיף מה אליון; מה דאליון; דא אליון (אה"ל). יא לאו. יב יכלי. יג מלה דא הוה אמר דא; כל דא הוה אמר מלה דא.

מאמר

מז) ועל דא קב"ה וכו': ועל כן הקב"ה לא גילה שמו הקדוש רק לישראל בלבד, שהם חלק גורלו ונחלתו. ואת העולם חלק הקב"ה לממונים גבורים, דהיינו לע' שרים, וכן למדנו, שכתוב, בהנחל עליון גוים וגו'. וכתוב, כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו.

מח) ר' חייא ור' יוסי וכו': ר"ח ור"י היו הולכים בדרך, אמר ר' יוסי לר' חייא, תמיהני, על זה שאמר שלמה, שכל דבריו סתומים ואינם נודעים, וקהלת, סותם הדברים, ודבריו סתומים.

מט) פתח ואמר, כל הדברים יגעים לא וגו': שואל, כל הדברים יגעים, וכי כל הדברים יגעים לדבר, הלא יש גם דברים קלים, ועוד, שאומר, לא יוכל איש לדבר ולא תשבע עין לראות ולא תמלא און משמוע. מהו הטעם (רס"ו דף קצ"ה ע"א י) דף קצ"ה ע"ב)

הסולם

שחושב אלו דוקא, ומשיב, אלא משום ששנים מהם, שהם עינים ואזנים אינם נמצאים ברשותו של אדם. והפה, הוא ברשותו, ע"כ הם כוללים כל כחות האדם, ומשמיענו שכל אלו השלשה, ורוגמתם אינם יכולים להשלים הכל ולהשיג הכל. דהיינו שאינם יכולים להשיג כל הדברים. ומיושב ג"כ קושיא א', כי כל הדברים יגעים פירושו, שהעין ואון ופה לא יוכלו להשיג כל הדברים.

נ) אמר ר' חייא וכו': אריה, כן הוא, שהדבור של אדם לא יוכל לדבר והעינים לראות והאזנים לשמוע, ואין כל חדש תחת השמש, פירושו, שאין לחשוב שישתנו פעם מצמצום הזה, וע"כ מסיים, מה שהיה הוא שיהיה ומה שנעשה הוא שיעשה ואין כל חדש תחת השמש.

ותא חזי אפילו וכו': ובוא וראה אפילו שדים ורוחות

נא) ות"ח, כל עובדין דעלמא, בכמה (ב) ה' קסטרין תליין, וכל בני עלמא לא ידעין, ולא י משגיחין על מה קיימי בעלמא, ואפילו שלמה מלכא, דהוה חכמים מכל בני עלמא, לא י יכיל דקיימא בהו,

נב) פתח ואמר, * את הכל עשה יפה בעתו גם את העולם, נתן ד בלבם מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלקים ו גוי. ת"ח, זכאין אינון ו דמשתדלי באורייתא, וידעי לאסתכלא ו ברוחא דחכמתא. את הכל עשה יפה בעתו, כל עובדין דעבד קב"ה בעלמא, בכל עובדא ועובדא, אית דרגא ממנא על ההוא עובדא בעלמא, הן לטב הן לבייש. מנהון דרגין לימינא, ומנהון דרגין לשמאלא, אויל בר נש ה לימינא, ההוא עובדא דעביד, ה ההוא דרגא ממנא לההוא סטרא, ה ועביד ליה סיועא, וכמה אינון דמסייעי ליה. י אזל בר נש לשמאלא, ועביד עובדוי, ההוא עובדא דעביד, י ממנא י איהו לההוא סטרא, יו וקא מקטרג ליה, ואוביל ליה לההוא סטרא, ואסטי ליה. ובג"כ, ההוא עובדא דעביד בר נש כדקא חזי, ההוא ממנא דסטרי מינא, קא מסייע ליה, ודא הוא בעתו, יפה בעתו, דההוא עובדא מתקשרא בעתו, כדקא חזי ליה.

נג) גם את העולם נתן בלבם. כל עלמא, וכל עובדוי דעלמא, לאו אינון

דרכ אמת מסורת הזהר (א) (קהלת ג') ח"ב יא. לו. ח"ג נח: (ב) רוחים תלוים שהם שלוחי מעלה להשגיח בדברי העולם.

חלופי גרסאות ה' קסטרין; קסרין; קסירין (אה"ל). ז משגיחין. ג מוסיף הוה יכיל. ד בלבם וגוי. ה מראש וער סוף ולי"ג וגוי. ו דתשתדלי. ז ברוחא. ח בימינא. ט לי"ג ההוא; הוא. י מוסיף דימינא ממנא (אה"ל). יא עביד (אה"ל). יב אזיל. יג דרגא דשמאלא; מוסיף דרגא דשמאלא ממנא (אה"ל). יד דאיהו. טו קא (אה"ל).

מאמר

הסולם

ורוחות שעשה הקב"ה תחת השמש, לא יוכלו לדבר כל דברי העולם. והעין לא יוכל למשול ולראות, והאזן לשמוע, וע"כ שלמה, שהיה יודע כל דבר, אמר זה.

נא) ות"ח כל עובדין וכו': ובוא וראה, כל מעשי העולם, בכמה ממונים תלויים, שאין לך כל עשב למטה, שאין לו ממונה למעלה שמכה אותו ואומר לו גדל, וכל בני העולם אינם יודעים ואינם משגיחים על שורשם למה הם נמצאים בעולם. ואפילו שלמה המלך, שהיה חכם מכל האדם, לא יכול לעמוד עליהם.

נב) פתח ואמר, את הכל עשה יפה ונוי: בוא וראה, אשרי הם שעוסקים בתורה, ויודעים להסתכל ברוח החכמה. את הכל עשה יפה בעתו, פירושו, כל המעשים שעשה הקב"ה בעולם, בכל מעשה ומעשה, יש מדרגה הממונה על מעשה ההוא, בעולם, הן לטוב והן לרע, שה"ס כ"ח עתים שחושב שם קהלת:

(דפו"י דף קצ"ה ע"ב)

בקדושה

אלא ברעותא דלכא, כד סליק ח ברעותא דבר נש. זכאין אנון צדיקא דאמשיכו עובדין טבין, לאוטבא לון, ולכר עלמא, ואינון ידעין לאתדבא בעת שלום, ובחילא דצדקה דעבדין לתתא, אינון משכין להווא דרגא דאקרי כל, לאנהרא י בעתו.

נד) ווי לון לחייביא, דלא ידעין עת י דהווא עובדא, ולא משגיחין למעכד עובדיהון בעלמא על תקונא דאצטריך ליה י לעלמא, ולא תקנא עובדא בהווא דרגא דאתחזי ליה, י מאי טעמא, בגין דלא ידעין.

נה) ועל דא אתייהב כלא ברעותהון דבני נשא, דכתיב מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה י האלקים מראש ועד סוף. ובגין ז כך דאינון עובדין לא אתעבידו לאתקנא בדרגייהו כדקחזי, דיתכליל עובדא דא בדרגא דא, ח כלא כתקונא אלא כפום רעותא דבר נש, מה כתיב בתריה ס * ידעתי כי אין טוב במ כי אם לשמוח ולעשות טוב בחייו. ידעתי כי אין טוב במ, באינון עובדין, דלא אתעבידו כדקא יאות, כי אם לשמוח, בכל מה דייתי עלוי, י ולמיהב הודאה לקביה, ולעשות טוב בחייו, דהא אי הווא עובדא גרים ליה בישא, בגין הווא דרגא דקא ממנא עלוי, אית ליה למחדי ביה, ולאודאה עליה, דאיהו גרים ליה לנפשיה, ואיהו אזיל בלא ידיעא, ח כציפרא דא בגו י קוסטירא.

מסורת הזהר
(א שם.)

דרך אמת

ח) כנסור הזכ כאלכל וחלר שכוה נלחו וילוד בו נסת.
(כרס"ב).

חלופי גרסאות ח מוסיף ברעותא דלכא וכד סליק ברעותא. כ ל"ג בעתו. ג דהווא (אה"ל). ד עלמא (אה"ל). כ ל"ג מן מ"ט עד ועל. ו האלקים וגוי. ז ל"ג כך. ח דלאו. ט ל"ג מן ידעתי עד ידעתי י ולמיתן. יח כצפרא. יכ קסטירא; טטירא (אה"ל).

ויריצהו מן הבור

הסולם

מאמר

ברצונם של בני אדם, שכתוב, מבלי אשר לא ימצא האדם את המעשה אשר עשה האלקים מראש ועד סוף, ומשום זה שאלו המעשים לא נעשו להתקן במדרגתם כראוי, שיתכלל מעשה זו במדרגה זו שכנגדו, כולו בתקון, אלא שנעשו כפי רצונו של האדם, דהיינו לפי שרירות לבו, מה כתוב אחריו, ידעתי כי אין טוב במ כי אם לשמוח ולעשות טוב בחייו. ידעתי כי אין טוב במ, היינו באלו המעשים שלא נעשו לכונת התקון כראוי, כי אם לשמוח בכל מה שיבא עליו. הן טובות והן רעות, ולתת הודאה להקביה, ולעשות טוב בחייו. ומפרש, למה ישמח על הרעות, ואומר, כי אם המעשה שעשה גרם לו רע, מחמת המדרגה הממונה עליה, שהיא מצד שמאל (כנ"ל אות ג"ב) יש לו לשמוח ולהודות על הרע הזה שהגיע לו, כי הוא גרם לעצמו את זה, משום שהלך בלא ידיעה, כצפור זו שנפלה בסח, ועמה כיון שכבר השיג

בקדושה, אלא ברצון הלב, כשעולה ברצון האדם. שה"ס הכתוב, וירעת היום והשבות אל לבבך וגו'. אשרי הם הצדיקים שממשיכים ברצון לבם מעשים טובים להטיב לעצמם ולכל העולם. והם יודעים להתדבק בעת שלום, דהיינו בעת שיש זווג העליון, שנקרא שלום, ובכח הצדקה שעושים למטה, הם מעלים מ"ן, והם ממשיכים לאותה המדרגה שנקראת כל שהוא יסוד, להאיר, בעתו שהוא הנוקבא.

נד) ווי לון לחייביא וכו': אוי להם לרשעים שאינם יודעים העת דהיינו העת שלום של המעשה, ואינם משגיחים לעשות מעשיהם בעולם על תקון הנצרך לעולם, ולתקן המעשה במדרגה היא הראויה לה, דהיינו שאינם מעלים מ"ן ע"י מעשיהם לזווג עליון שה"ס עת שרוב, מהו הטעם, משום שאינם יודעים את זה.

נה) ועל דא אתייהב וכו': וע"כ ניתן הכל (דמו"י דף קצ"ה ע"ב)

מקץ

ויוסף בגין דהוה ידע דרגין, אסתכל^ה בכל מלה ומלה, ואמר כך חמיתא, כל מלה ומלה כדקא^י חזי.

(נט) הה"ד, * ויאמר פרעה אל יוסף אחרי הודיע אלהים אותך את כל זאת אין נבון וחכם כמוך. אחרי הודיע אלהים, אחרי הוית בההיא שעתא דחלמית חלמא, תמן הוית שכית. ובגין כך אמר^י את כל זאת ידעת חלמא היך הוה וידעת פשריה.

(ס) א"ר יצחק, אי הכי יוסף אמר כלא, חלמא ד ופשרא, כדניאל דאמר חלמא ופשריה. א"ל לאו האי כהאי, ה יוסף אסתכל מגו מלווא דפרעה, דהוה אמר^י בדרגין ידיען, וחמא ליה דקא טעה, ווא"ל לאו הכי, אלא הכי הוא, בגין דדרגין כסדרן אתיין. אבל דניאל, לא אסתכל מגו מלווא דנבוכדנצר כלום. וכלא קאמר ליה חלמא ופשריה.

(סא) מה כתיב בדניאל, ב^י אדין לדניאל בחזוא די ליליא רזא גלי. בחזוא די ליליא, מאן חזוא די ליליא, (ב) דא גבריאל, דאיהו ט חזוא חזו מן חזו.

(סב) ת"ח, מה כתיב^י והנה כבוד אלקי ישראל בא מדרך הקדים וקולו כקול מים רבים. והארץ האירה מכבודו, מה כתיב בתריה, י' וכמראה המראה אשר ראיתי בבאי לשחת את העיר ומראות כמראה

מסורת הזהר	דרך אמת
(א) (בראשית מ"א). (ב) (דניאל ב'). (ג) (יחזקאל מ"ג). (ד) (שם).	(ה) לעיל קמ"ט ע"ב.

חלופי גרסאות א במלה ולג בכל, כ מוסיף חזי ליה; דה (אה"ל). ג אמת את כל זאת ידעת ואיך ידעת. ד ופשריה. ה מוסיף דהא יוסף. ו דרגין (אה"ל). ז א"ל. ח דלא; ולא. ט ל"ג חזוא. י וכמראה המראה אשר ראיתי כמראה אשר ראיתי.

מאמר	הסולם	אחרי הודיע אלקים אותך את כל זאת
------	-------	---------------------------------

ויוסף, משום שהיה מכיר במדרגות המרומות בחלומה, הסתכל בכל דבר ודבר, ואמר כך ראית, וסידר כל דבר ודבר כראוי.

(נט) הה"ד, ויאמר ונוי אחרי הודיע אלקים אותך ונוי: אחרי הודיע אלקים, פירושו, אחרי היית, באותה שעה שחלמתי החלום היית נמצא שמה. ומשום זה אמר, את כל זאת, ידעת איך היה החלום, וידעת פתרונו.

(ס) א"ר יצחק אי הכי וכו': אר"י, אם כן, אמר יוסף הכל החלום והפתרון, כמו דניאל, שאמר החלום ופתרונו. אמר לו אין זה כזה. יוסף הסתכל מתוך דברי פרעה, שהיה אומר דברי החלום במדרגות ידועות, וראה שהוא טעה, כי דבריו לא היו באותו הסדר שנוהג באותן המדרגות של החלום. ואמר לו לא כך ראית אלא כך. כי המדרגות באות כסדרן. אבל

(סא) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב, והנה כבוד וגו'. מה כתוב אחריו וכמראה המראה וגו' ומראות כמראה אשר

(דמו"י דף קצ"ו ע"א)

אשר ראיתי על נהר כבר ואפול על פני, כל אלין א מראות, אינון שית, דאינון מראות, וחיזו דחזוא, חיזו אית ליה, לאתחזאה ביה גוונין דלעילא, ואתחזון בההוא חיזו, ג ואית חיזו לחיזו, וחיזו לחיזו, דא על דא, וכלהו קיימין בדרגין ידיען ושדטי, ואקרונ חיזו דליליא, ובהו ד מתפרשין כל חלמין דעלמא, ואלין אינון כגוונא דלעילא, עלייהו.

(ג) ובגין כך, דניאל בחזוא דליליא רזא גלי. ה אתגלי לא כתיב, אלא רזא גלי, חד מאלין דרגין, גלי ליה ההוא חלמא ופשריה. אבל יוסף, מגו מלוי דפרעה, אסתכל בדרגין ז עלאין וקאמר.

(ד) ובגין כך פקדיה על כל ארעא דמצרים, בגין דקב"ה, מדיליה דיוסף קא יהיב ה ליה, פומא דלא נשק לעבירה, כתיב * ועל פיך ישק כל עמי. ידא דלא קריב לעבירה, כתיב ז ויתן אותה על יד יוסף. צואר דלא קריב לעבירה, כתיב ח וישם רביד הזהב על צוארו. גופא דלא קריב לעבירה, ט י ולבש אותו בגדי שש. רגל דלא רכיב לעבירה, כתיב י וירכב אותו במרכבת המשנה אשר לו. המחשבה דלא חשב, נקרא נבון וחכם. לב שלא הרהר, ויקראו לפניו אברך. וכלא י מדיליה נטל.

מסורת הוהר

(א) (כראשית מ"א). ח"א רפו. ז"ח ס' טב שב. (ב) ש.מ. (ג) ש.מ. (ד) ש.מ. (ה) (שס) ח"ג ריג. חלומי גרסאות א אינון משית דרוין דאינון מראות; שית דרגין דאינון מראות (אה"ל). ז דחיזו. ג דחיזו. אית לחיזו (אה"ל). ד מתפשטי; מתפשטין. ה מוסיף ואתמר רזא אתגלי ליה. ו מוסיף יוסף לאו הכי אלא (אה"ל). ז ליג עלאין. ח מוסיף ליה ליוסף (אה"ל). ט מוסיף כתיב וילבש. י נטל מדיליה.

אחרי - את כל זאת

הסולם

מאמר

(ג) ובגין כך דניאל וכו': ומשום זה, דניאל, בחזוא דליליא, רזא גלי, לא כתוב, אתגלי, אלא, רזא גלי, כי אחת מאלו המדרגות דחזוא דליליא, גילה לו החלום ופתרונו. אבל יוסף, מתוך דבריו של פרעה, הסתכל במדרגות העליונות שהחיום הראה עליהן, ואמר פתרונו לפרעה.

אשר ראיתי וגו'. כל אלו המראות שבמקרא הזה, הם שש מדרגות שהם מראות. פירוש, כי וכמראה המראה הן שתיים, ומראות, לשון רבים הן ג"כ שתיים והן ארבע. כמראה ראיתי, הן שתיים, והן שש מראות, דהינו שש הספירות חג"ת נה"י של הנוקבא.

(ד) ובגין כך פקדיה וכו': ומשום זה, הפקיד אותו על כל ארץ מצרים, משום שהקב"ה, משלו, משל יוסף נתן לו, הפה שלא נשק לעבירה, כתוב ועל פיך ישק כל עמי. ה"ד שלא קרב לעבירה, כתוב, ויתן אותה על יד יוסף. צואר שלא קרב לעבירה, כתוב, וישם רביד הזהב על צוארו. הגוף שלא קרב לעבירה, וילבש אותו בגדי שש. רגל שלא רכב על עבירה, כתוב, וירכב אותו במרכבת המשנה. המחשבה, שלא חשב בעבירה, נקרא נבון וחכם. הלב, שלא הרהר בעבירה, ויקראו לפניו אברך. והכל קבל משלו.

וחיזו דחזוא חיזו וכו': וחיזו דחזוא, שהוא גבריאל כנ"ל, יש לו מראה, שנראים בה הגוונים של מעלה. שהם שש מראות שבנוקבא. והן נראות בחיזו הזו, שהוא גבריאל, הנקרא חיזו מן חיזו, ויש חיזו לחיזו וחיזו לחיזו זה על זה. כלומר, שיש בחיזו לחיזו, שהוא גבריאל, הרבה מדרגות הנבחנות כל אחת לחיזו דחיזו; שפירושו מראה ממראה העליונה שהיא הנוקבא, כנ"ל. שהן שש בחינות חיזו דחיזו זה על זה הנמשכות משש מראות שבנוקבא. וכולן נמצאות במדרגות ידועות, דהיינו חג"ת נה"י, ושולטות, ונקראים חיזו דליליא, ובהם נפתרים כל החלומות שבעולם. ואלו הן כעין שלמעלה מהן. כעין שש מראות שבנוקבא.

(רמזי רף קציו ע"א)

סה) מה כתיב, * ויצא יוסף מלפני ה' פרעה ויעבר בכל ארץ מצרים. אמר רבי חזקיה, מאי טעמא ויעבור בכל ארץ מצרים. בגין לשלטאה, דמכרוי קמיה הכי, ובגין ה' למכנש עבורא, בכל אתר ואתר. רבי אלעזר אמר, כנש יוסף עיבור, בכל אתר, בגין דלא יתקב. סו) אמר רבי שמעון, כל מה דעבד קב"ה, כלא איהו לגלגלא גלגולין, בגין דבעי לקיימא ב' קיומא. ת"ח, כד ברא קב"ה עלמא, אייתי כל מה דאצטריך עלמא בקדמיתא, ולבתר אייתי ליה לב"נ ד' לעלמא, ואשכח מזונא.

סז) כגוונא דא, קב"ה אמר לאברהם, ב' ידוע תדע כי גר יהיה ב' זרעך בארץ לא להם וגו', ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, כד אתא יוסף לארעא דמצרים, לא אשתכח בה רכוש גדול, גלגל גלגולין, ואייתי כפנא על עלמא, וכל עלמא הוו מייתין כספא ודהבא למצרים, ואתמלי כל ארעא דמצרים כספא ודהבא. לבתר דאתתקן כלא ו' רכוש גדול, אייתי יעקב למצרים.

סח) דהכי ' ארחי דקב"ה, בקדמיתא ב' בארי אסוותא, ולבתר מחי, כך בקדמיתא אתקין רכוש גדול, ולבתר * אייתי לון גלגותא, וע"ד גלגל גלגולין, ואייתי כפנא על כל עלמא, בגין דליהוו מייתין כספא ודהבא כל עלמא למצרים.

סט) תא חזי, ב' בגין יוסף דאיהו צדיק, ' איהי גרים עותרא כספא

מסורת הזהר

(א ש.ס. ב) וישב דף נ"ט ציון ב'.

דרך אמת

(א) לאסוף חנוכה.

חלופי גרסאות א' פרעה וגו'. ב קיימא. ג על עלמא; בעלמא. ד מוסיף תיח כגוונא. ה זרעך וגו' ולגן מן בארץ עד כה. ו ברכיש. ז ארחי. ח אקרים. ט מוסיף בגין כך. י איהו.

אחרי — את כל זאת

הסולם

מאמר

סה) כגוונא דא וכו': כעין זה הקב"ה אמר לאברהם, ידוע תדע וגו' ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. כשבא יוסף למצרים לא נמצא בה רכוש גדול. וכל העולם הביאו כסף וזהב למצרים, ונתמלא כל ארץ מצרים כסף וזהב. ואחר שנתקן רכוש גדול בכל השיעור, הביא את יעקב למצרים.

מה כתיב, ויצא יוסף ויעבר בכל ארץ מצרים: אמר ר' חזקיה, מה הטעם, ויעבור בכל ארץ מצרים. ומשיב שהיה, כדי למשול עליהם, שהיו מכריונים לפניו כך, כי קרא לפניו אברך. ועוד, כדי לקבץ תבואה בכל מקום ומקום, ר' אלעזר אמר, קבץ יוסף התבואה בכל מקום, כי אוכל שדה העיר אשר סביבותיה נתן בתוכה, ולא נתן תבואת מקום זה במקום אחר, כדי שלא תרקב, כי מטבע כל מקום שומר על הפירות שגדלו בו.

סח) דהכי ארחי דקב"ה וכו': כי כך דרכו של הקב"ה, שבתחילה בורא הרפואה, ואחר כך הוא מכה, כן, בתחילה התקין רכוש גדול במצרים, ואחר כך הביא אותם לגלות. ועל זה גלגל גלגולים והביא רעב על כל העולם, כדי שיהיו מביאים כסף וזהב של כל העולם למצרים.

סו) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש, כל מה שעשה הקב"ה, הכל הוא, לגלגל גלגולים, דהיינו לגלגל ולהקדים סבות לטובת ישראל, משום שרצה לקיים הבטחתו. בוא וראה, כשברא הקב"ה את העולם, הביא מתחילה כל מה שצריך העולם, ואחר כך הביא את האדם לעולם, ומצא לו מזונות.

סט) תא חזי בגין וכו': בוא וראה, בשביל יוסף

(דמרי דף קצ"ו ע"א *) דף קצ"ו ע"ב

ודהבא, לנטלא ישראל, כדכתיב * ויוציאם בכסף וזהב ואין בשבטיו כושל. ומן ידא דצדיק אתא דא לישראל, וכלא למזכי לון לעלמא דאתי.
 (ע) פתח ואמר י ראה חיים עם אשה אשר אהבת וגו'. תא חזי, האי קרא ברזא עלאה איהו, ואוקמוה. ראה חיים: אלן חין דעלמא דאתי, דזכאה ה הוא בר נש דזכי י ביה כדקא יאות.
 (עא) עם אשה י אשר אהבת: דא כנסת ישראל, בגין דבה כתיב אהבה, דכתיב י ואהבת עולם אהבתיך, אימתי. בשעתא י דסטרא דימניא אחיד בה, דכתיב על כן משכתיך חסד.
 (עב) כל ימי חיי הבלך, בגין דאיהי אתקשרת בחיים, ואיהי עולם דחין שריין ביה. דהא עלמא דא, לא שריין ביה חיים, בגין דאינון תחת השמש, ולא מטאו הכא אינון נהורין דההוא שמשא, ואסתלקו מעלמא, מיומא דאתחריב בי מקדשא, דכתיב י חשך השמש בצאתו וגו'. מאי חשך השמש. דסליק נהוריה, ולא נהיר, כד"א ה הצדיק אבד וגו'.
 (עג) כי הוא חלקך בחיים, דא הוא שמשא בסיהרא, ובעינן ה למיעל י סיהרא בשמשא ושמשא בסיהרא, דלא לאפרשא לון, ודא הוא חולקא דב"נ, למיעל בהו י לעלמא דאתי.

מסורת הזהר

(א) תהלים קה. (ב) (קהלת ט') ח"ג קעו. ת"ז תי"ד ל: תכ"א מט: תנ"ו צא. תס"ט ק: ז"ח ג' טג שכא. (ג) (ירמיה ל"א) ח"ג רמח: רננ. ת"ז בהקדמה יורה. תל"ג עו. ת"ע קד: ז"ח צ"ט טב של. תק"ח ק"ג טג שו. (ד) וירא ע"ג ציון ג'. (ה) פרשת נח ס"ג ציון ב'.

חלופי גרסאות א איהו. ב בה. ג ליג אשר אהבת. ד ליג דסטרא. ה למיעל. ו שמשא בסיהרא וסיהרא בשמשא. ז בעלמא.

אחרי הוויע — את כל זאת

הסולם

מאמר

ששורים בו חיים, כי עולם הזה שהוא הנוקבא אין חיים שורים בו, מבחינת עצמותה, וע"כ נק' חיי הבל, משום, שהוא תחת השמש, שהוא ז"א, וצריך לקבל ממנו, ואין אורותיו של השמש מגיעים כאן לעולם הזה, ונסתלקו מן העולם כיום שנחרב בית המקדש, שכתוב, חשך השמש בצאתו. מהו, חשך השמש. היינו שאורו עלה למעלה, ואינו מאיר למטה, כמש"א הצדיק אבד וגו'. שהוא היסוד דו"א המצפיע למטה, לעולם הזה. שהיא הנוקבא, ולפיכך צריכים להמשיך לה חיים מבינה, כמ"ש ראה חיים וגו'.
 (עג) כי הוא חלקך בחיים: זה הוא זווג השמש שהוא ז"א, עם הלבנה, שהיא הנוקבא. כי הנוקבא נקראת חלקי, ואור השמש הוא חיים, וצריכים לבוא השמש בלבנה והלבנה בשמש, שלא להפריד ביניהם. וזה הוא דילקו של האדם דהיינו שיגרום במעשיו את זווג העליון, לבוא בהם לעולם הבא.

יוסף שהיה צדיק, גרם, שיקבלו ישראל עושר, כסף, וזהב, שכתוב, ויוציאם בכסף וזהב וגו'. ומידו של הצדיק בא זה לישראל, והכל לזכות אותם לעולם הבא.

(ע) פתח ואמר, ראה חיים עם אשה וגו': בוא וראה, מקרא זה בסוד עליון הוא, ובארוהו, ראה חיים, הוא חיים של עולם הבא. כי אשרי הוא האדם הזוכה בו כראוי להיות.

(עא) עם אשה אשר אהבת: זו היא כנסת ישראל, שהיא הנוקבא, משום שבה כתוב אהבה, שכתוב, ואהבת עולם אהבתיך. מתי, הוא בעת שצד הימין אוחז בה שכתוב, על כן משכתיך חסד. וחסד, הוא צד ימין.

(עב) כל ימי חיי הבלך: משום שהיא, הנוקבא בגדלותה הנקראת כנסת ישראל, נקשרה בחיים, דהיינו בכינה הנקרא חיים, והיא, עולם (דפויו דף קציו ע"ב)

עד) מה כתיב בתריה, * כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הולך שמה, האי קרא אית לאסתכלא ביה, כל אשר תמצא ידך לעשות, וכי הותרה רצועה, למעבד בר נש כל מה ה דיכיל, אלא, לעשות בכחך כתיב, מאי בכחך. דא נשמתייה דב"נ, דאיהי חילא דב"נ, למזכי בה לעלמא דין, ולעלמא דאתי.

עה) ד"א בכחך: דא ה היא אשה דקאמרן, דאיהי חילא לאתתקפא בה, בעלמא דין, ובעלמא דאתי, ובעי בר נש למזכי בה בהאי עלמא, ו בהאי חילא, בגין דיתתקף בה בההוא עלמא.

עו) מאי טעמא. בגין דלבתר דיפוק בר נש מהאי עלמא, לית ביה חילא למעבד מדי, ולומר השתא מכאן ולהלאה אעביד עובדין טבין, י דודאי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר י וגו'. אי לא זכי בר נש בהאי עלמא, לא יזכי ביה לבתר בההוא עלמא, ואוקמוה ה) מאן דלא אתקין זורדין למיהך מהאי עלמא, לא ייכול בההוא עלמא, ואית עובדין טבין דעביד בר נש בהאי עלמא, דייכול מנייהו הכא, וכלא אשתאר לעלמא דאתי, ולאתזנא מנייהו.

מסורת הזהר

דרך אמת

ה) מי שלינו מכין לידה כעשיז אין לו מה לאכול (א) (קהלת ט') ח"ג קצו: קעו. רכ. תק"ח צ"ו סג נסוכיב והוא מעשים טובים וסוכה ומנוח.

חלופי גרסאות ה דבעי (אה"ל). נ נשמתא דבינ דאיהו חילא לאתתקפא בה בעלמא דין ובעלמא דאתי ובעי בינ למזכי בה לעלמא דאתי. נ בעלמא. ד ובעלמא. ה איהי. ו ליג בהאי חילא. ו ליג בה, ח ליג השתא. ט ליג עובדין טבין. י ודאי. יא אתה הולך שמה וליג וגו' יב ליג ביה (אה"ל). יג לעלמא דאתי; עלמא דאתי וליג בההוא. יד ליג למיהך. טו בהאי. טז מוסיף הכא בהאי עלמא. יז לאתזנא (אה"ל).

אחרי - כל זאת

הסולם

מאמר

בעולם הבא. ועיור הכתוב, כל אשר תמצא ידך בכחך היא הנוקבא, לעשות מעשים טובים בעולם הזה, עשה, ותזכה לעולם הבא. עו) מאי טעמא בנין וכי: מהו הטעם שצריכים להתגבר במעשים טובים בעולם הזה. הוא משום, שלאחר שהאדם יוצא מעולם הזה, אין בו כח לעשות משהו, שיאמר, עתה, מכאן ולהלאה, אעשה מעשים טובים. כי ודאי אין מעשה וחשבון ודעת וגו'. ואם לא זכה האדם בעולם הזה, לא יזכה אחר כך בעולם הבא, ובארורה, מי שלא הכין צדה לדרך ללכת מעולם הזה לא יאכל בעולם הבא. ויש מעשים טובים שעושה האדם בעולם הזה, שאוכל מהם כאן בעוה"ז, וכל השכר נשאר לעולם הבא, ליוזן מהם, כמ"ש במשנת אלו דברים, שכתמלת שחרית.

עד) מה כתיב בתריה וכי: מה כתוב אחריו, כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה וגו'. מקרא זה יש להסתכל בו, שאומר, כל אשר תמצא ידך לעשות, וכי הותרה הרצועה, כלומר שאין עוד פחד מרצועה המענשה, שיוכל האדם לעשות כל מה שיכול, ומשיב, רעשות בכחך כתוב, מהו בכחך, זה הוא נשמתו של האדם, שהוא כחו של האדם, לזכות לעולם, הזה ולעולם הבא, ופירוש הכתוב הוא, כל אשר תמצא ידך בכח נשמתיך לעשות מעשים טובים, תעשה ואל תתעצל, כי אז תזכה לב' העולמות. עה) ד"א בכחך וכי: פירוש אחר, בכחך זו היא האשה שאמרנו (לעיל אות ע"א) שהיא כנסת ישראל, שהיא הכח להתגבר בה, בעולם הזה ובעולם הבא, וצריך האדם לזכות בעולם הזה באותו הכח, כדי שיתגבר בה

(פא) ת"ח, קב"ה עבד מלכותא דארעא, כעין מלכותא דרקייעא, וכלא דא כגוונא דא. וכל מה ה' דאתעביד בארעא קיימא קמי קב"ה בקדמיתא. ת"ח, מלכותא קדישא, לא קביד מלכותא שלימתא, עד דאתחבר באבהן, בגין דקב"ה עבד לה למלכו עלאה, לאתנהרא מרזא דאבהן.

(פב) וכד יוסף הצדיק נחת למצרים בקדמיתא, איהו משיך לה לשכינתא ב' לבתר עמיה, דהא שכינתא לא אזלא אלא ב' בתרא ד' דצדיק, ובג"כ אתמשך יוסף למצרים בקדמיתא, ונטיל כל עותרא דעלמא כדקא יאות, ולב' נחת שכינתא למצרים, וכלהו שבטין בהדה.

(פג) ובגיני כך, יוסף דנטר ליה לברית, זכה לאתעטרא באתריה, וזכה למלכותא דלעילא, ולמלכותא דלתתא, ועל דא כל מאן דנטר ה' ברית קדישא, כאילו קיים אורייתא קדישא ו' כולה, דהא ברית שקיל ככל אורייתא.

(פד) * וירא יעקב כי יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו וגו'. ר' חייא פתח פ' ואמר, ב' משא דבר יי' על ישראל נאם יי' נוטה שמים ויוסד ארץ ויוצר רוח אדם בקרבו, האי קרא אית לאסתכלא ביה, משא דבר יי', בכל הני אתר דקאמר משא, משא אמאי. אלא, בכל אתר דאיהו על דינא דשאר עמין ואמר משא, לטב. בכל אתר דאיהו על ישראל ואמר משא, לביש.

דרך אמת

מסורת הוהר

(ה) פ"י תולדות ע"ס הכולל כמנין בריית. (א) (בראשית מ"ב) ח"א קצח. רד: ריא: ריב. ח"ג צב: ז"ח פ"א טג שגג. ב) זכריה יב.

חלופי גרסאות ה' דאעביד. ב' ליג לבתר (אה"ל). ג' אבתריה (אה"ל). ד' צדיק. ה' לברית. ו' כלא. ז' ליג מן ויאמר עד רי'. ח' למה תתראו וליג וגי'. ט' ליג ואמר.

מאמר

הסולם

אחרי - את כל זאת

(פא) ת"ח, קב"ה עביד וכו': בוא וראה. הקב"ה עשה מלכות הארץ כעין מלכות הרקיע, והכל עשה זה כנגד זה, שכל מה שיש בארץ יש לו כנגדו שורש ברקיע, וכל מה שנעשה בארץ, היה לפני הקב"ה בתחילה, למעלה ברקיע. בוא וראה, מלכות הקדושה, לא קבלה מלכות שלמה, עד שנתחברה באבות, כי הקב"ה עשה את מלכות העליונה שתאיר מסוד האבות. וביאור הדברים תמצא לעיל וירא דף ה' ד"ה ת"ח ע"ש.

(פב) וכד יוסף וכו': וכאשר ירד יוסף הצדיק למצרים תחילה, המשך עמו אחר כך את השכינה, כי השכינה אינה הולכת אלא אחר הצדיק, ועל כן נמשך יוסף תחילה למצרים, וקבל כל עשירות שבעולם כראוי, ואחר כך ירדה השכינה למצרים וכל השבטים עמה.

(פג) וכד יוסף וכו': ומשך יוסף הצדיק למצרים בקדמיתא, ונטיל כל עותרא דעלמא כדקא יאות, ולב' נחת שכינתא למצרים, וכלהו שבטין בהדה.

(פד) * וירא יעקב כי יש שבר במצרים ויאמר יעקב לבניו וגו'. ר' חייא פתח פ' ואמר, ב' משא דבר ה' על ישראל ויוסד ארץ ויוצר רוח אדם בקרבו, האי קרא אית לאסתכלא ביה, משא דבר יי', בכל הני אתר דקאמר משא, משא אמאי. אלא, בכל אתר דאיהו על דינא דשאר עמין ואמר משא, לטב. בכל אתר דאיהו על ישראל ואמר משא, לביש.

מקץ

כה

פה) בכל אחר דאיהו על דינא דשאר עמין, לטב, בגין דמשא מטולא איהו, כביכול מטולא א איהו עליה דקב"ה, שלום ד דעמין עכו"ם, וכד ד אתגזר דינא ד עלייהו ד מעבר ד מניה הוא מטולא דאיהו סביל ד עלייהו. ד בכל אחר ד דינא אתגזר עלייהו דישראל, ואמר משא, כביכול מטולא איהו עליה דקב"ה, ובגין כך, משא מהאי גיסא, ומהאי גיסא, מטולא איהו. פו) כיון דאמר נוטה שמים ויוסד ארץ, אמאי אצטריך ויוצר רוח אדם בקרבו, וכי לא הוינא יא ידעי, דאיהו יוצר רוח אדם, אלא לאחזאה דרגא יב ידיעא, דכל רוחין ונשמתין דעלמא, בההוא דרגא קיימין.

פו) ר"ש אמר, האי קרא קשיא, אי אמר ויוצר רוח אדם ולא יתיר יאות, אבל בקרבו מהו. אלא רזא איהו בתרין סטרין, דהא מההוא נהר דנגיד ונפיק, מתמן נפקי ופרחי נשמתין כלהו, ואתכנישו באתר חד, וההוא דרגא איהו יוצר רוח אדם בקרבו, י והאי כאתתא י דאתעברא מן דכורא, וההוא ולדא, י צרת לה במעהא. עד י דאצטייר כלא בציורא שלימו במעהא, כך ויוצר רוח אדם בקרבו, בקרבו קיימא, עד דאתברי בר נש בעלמא י ויהב ליה.

חלוסי גרסאות א הוה, ב דשאר עמין. ג אתגבר, ד מוסיף עלייהו דישראל, ס למעבר; מעביר דינא. ו ל"ג מניה, ז מוסיף עלייהו דישראל; ל"ג עלייהו. ח ובכל אחר דאיהו עלייהו דישראל אמר משא דינא אתגזר עלייהו דישראל וכביכול מטולא, ט דינא. י גאם ה' נוטה שמים ויוסד ארץ וכי (אה"ל). יא ידעי. יב ידיעה, יג ודאי (אה"ל). יד דמתעברא; מוסיף דא דמתעברא. טו ציירח, טז דאתצר כלא; דכלא אחציר, יז ויהיב.

מאמר

הסולם

וירא יעקב כי יש שבר במצרים

מקום שהוא על ישראל, ואומר משא, הוא לרע.
פה) בכל אחר דאיהו וכו': ומפרש דבריו, בכל מקום שהוא על דין דשאר עמים, לטוב הוא, משום שמשא, פירושו, מעמסה, כמסוטה, כי כביכול, מעמסה היא על הקב"ה שלום העמים עובדי כו"מ, וכשנגזר עליהם הדין, מעביר מעל עצמו אותו המעמסה שהיה סובל בשבילם, וע"כ כשנאמר בהם משא, הוא לטוב. בכל מקום שהדין נגזר על ישראל, ואומר משא, כביכול הוא מעמסה על הקב"ה להעניש את ישראל, והוא משא, מצד זה ומצד זה הוא משא, דהיינו הן אם יענישם והן אם לא יענישם הוא משא עליו כביכול. כי אם לא יענישם ישארו בוהמת החסא, ואם יענישם הוא מצר כביכול בצרת ישראל. וע"כ כשנאמר בהם משא הוא לרע.
פו) כיון דאמר נוטה וגו': שואל, כיון שאמר נוטה שמים ויוסד ארץ, למה נצרך עוד לומר, ויוצר רוח האדם בקרבו, וכי לא היינו יודעים, שהוא יוצר רוח האדם, אם לא

היה נאמר, ומשיב, אלא להורות בזה מדרגה ידועה, שכל הרוחות והנשמות שבעולם עומדים באותה המדרגה, דהיינו הנוקבא, שבה עומדים כל הרוחות והנשמות בסוד העיבור, וממנה מקבלים התחוחנים פו) ר"ש אמר וכו': ר' שמעון אמר, מקרא זה קשה אם אמר, ויוצר רוח האדם, ולא יותר, היה טוב, אבל, בקרבו, מה פירושו, ומשיב, אלא סוד הכתוב הוא בשני צדדים, דהיינו ניסוד ונוקבא, כי מאותו הנהר הנמשך ויוצא מעדן, שהוא יסוד, משם יוצאות ופורחות כל הנשמות, ומתקבצות למקום אחד, דהיינו בנוקבא, ומדרגה ההוא, דהיינו יסוד, יוצר רוח האדם, בקרבו, שהיא הנוקבא, וזו, דהיינו הנוקבא, דומה כאשר שנתעברה מן הזכר, שהולך מיצר לה במעיה, עד שנצטייר כולו בציור השלם במעיה, כך ויוצר רוח האדם בקרבו, שבקרבו, דהיינו בהנוקבא עומד הרוח ומצטייר שם, עד שנברא האדם בעולם, והיא נותנת לו הרוח, פי' שדורש ויוצר, מלשון ציור, שמצטייר בה רוח האדם. ולפי שמטרים

שנגמר

(דפו"י דף קצ"ז ע"א)

מקץ

פח) ד"א, ויוצר רוח אדם בקרבו, בקרבו א' דאדם ממש. ב בגין דכד אתברי ב"נ, וקב"ה יהב ליה נשמתיה, ונפיק לאוירא דעלמא, ההוא רוחא דבגויה, לא אשכח גופא לאתפשטא ב בגויה, וקיימא ד בסטרא חד בגויה. פט) וכד בר נש י אתפשט גופיה, ההוא רוחא אתפשט, ויהיב ביה חילא, וכן כגוונא דגופא אתרבי, הכי רוחא יהיב חילא ביה, לאתתקפא בר נש בהדיה, ובגין כך יוצר רוח אדם בקרבו ממש.

צ) ואי תימא י יוצר רוח אדם מהו, בגין דההוא רוחא, אצטריך חילא דלעילא יתיר לאסתיעא בהדיה, ועל דא קב"ה איהו יוצר רוח אדם ב בקרבו, ויהיב ליה סיועא בבר נש.

צא) ת"ח, כד ההוא רוחא אצטריך סיועא, כגוונא י דאיהו יא' ההוא בר נש, וכגוונא דההוא גופא אתתקן, הכי נמי ההוא רוחא מתקנין ליה, ואוספין ליה רוחא לאתתקנא, ודא הוא יוצר רוח אדם בקרבו.

צב) ות"ח כיון דאתאביד יוסף מאבוי, יעקב אביד ההוא תוספת רוחא דהוה ליה, ואסתלקת מניה שכינתא, לבתר מה כתיב * ותחי רוח יעקב י אביהם, וכי עד השתא * מית הוה. אלא ההוא תוספת רוחא י אסתלק

מסורת הזהר

(א) וישב דף ט' ציון ג.

חלופי גרסאות א' ל"ג דאדם. ב מוסיף מ"ט בנין. ג ביה (אה"ל). ד בסטרא ה גופיה אתפשט. ו חיליה. ז ל"ג יוצר. ח ל"ג רוח אדם. ט מוסיף בקרבו ממש. י ל"ג דאיהו. יא דההוא. יב ל"ג אביהם. יג אסתליק; אתאביר.

מאמר
שנגמר ציור הולד הוא מיצר לאמו כנ"ל, ע"כ אומר כאן משא, שאצל ישראל הוא לרע, כנ"ל.

פח) ד"א ויוצר רוח אדם בקרבו: פירושו, בקרבו דאדם ממש, ולא בנוקבא העליונה, כי כשנברא האדם, והקב"ה נתן לו נשמתו, ויצא לאויר העולם, אותו הרוח שבתוכו, אינו מוצא הגוף מכסיק שיחפשט בתוכו ועומד בו בצד אחד. דהיינו בימין, ולא יחפשט לימין ושמאל.

פט) וכד בר נש וכו': וכשגוף האדם מתפשט, מחפשט גם הרוח, ונותן בו כח. וכן כפי שהגוף נתגדל, כן נותן הרוח כח אל האדם שיתחזק על ידו. ומשום זה יוצר רוח אדם בקרבו, ממש.

צ) ואי תימא יוצר וכו': ואם תאמר, יוצר רוח אדם, מה פירושו, ומשיב, הוא משום שהרוח צריך לתוספת כח מלמעלה להעזר על ידו. ועל כן הקב"ה, הוא יוצר רוח האדם בקרבו, שנותן לו עזרה שיוכל להתפשט בתוך האדם.

(דפויו דף קצ"ו ע"א י) דף קצ"ו ע"ב)

וירא יעקב כי יש שבר במצרים
הסולם
צא) ת"ח כד ההוא וכו': בוא וראה, כאשר רוח ההוא צריך עזרה. כפי מה שהוא אותו האדם, וכפי מה שאותו הגוף הוא מתוקן, כן מתקנים לו מלמעלה אותו הרוח, ומוסיפים לו רוח להתתקן. כי כפי מה שבא לשהר כן מסייעים אותו, וזרו יוצר רוח אדם בקרבו. דהיינו, שנותן לו תוספת רוח, שיוכל להתפשט בגוף האדם. פירושו, כי בעת שהאדם נולד ויוצא לאויר העולם, לא יוכל הרוח להתפשט בו, ועומד בו בצד אחד (כנ"ל באות פ"ח) דהיינו שאינו כלול משמאל, וע"כ הוא בחוסר ג"ר. וכשמתגדל ומטיב מעשיו נוחנים לו תוספת רוח, דהיינו הג"ר, כי ה"ק נבחנוס לעיקר הרוח, והג"ר לתוספת רוח, ואז יש לו התפשטות בגוף האדם בכל הצדדים.

צב) ות"ח כיון דאתאביר וכו': ובוא וראה, כיון שנאבד יוסף מאבוי יעקב, אבד יעקב את תוספת הרוח, שהיה בו, דהיינו הג"ר, ונסתלקה ממנו השכינה. אחר כך מה כתוב, ותחי רוח יעקב אביהם, ושאל, וכי עד עתה היה מת, ומשיב, אלא תוספת רוח הוה נסתלקה ממנו ולא היתה בתוכו כי העצבות שהיה

מקץ

כז

מניה ^ה שכּינתא, ולא הוה בגויה, בגין דעצבונא דהוה ביה גרמא ליה, ^ז לא הוה רוחיה בקיומיה, ובג"כ ותחי רוח יעקב אביהם.
 צג) והכא יכתיב וירא יעקב, דעד כען לא אתבשר, ^י מנא הוה ידע, אלא וירא יעקב, דחמא לכל דיירי ארעא דאזלי למצרים, ומייתן עבורא. ^כ

צד) ו' ר' יצחק אמר, ת"ח, דוד מלכא, זכה לאתחברא באכהן, ^ז וירית דוכתיה בגווייהו. הה"ד, * אבן - מאסו הבונים היתה לראש פנה.

צה) ר' ^ח ייסא ור' חזקיה הוו אזלי מקפוטקיא ללוד, והוה עמהון חד יודאי, ^ט במטול י דקפטירא דחמרא, עד דהוו אזלי אמר ר' י' ייסא דר' חזקיה, אפתח פומך, ואימא חד מלה, מאינון י' מילי מעלייתא דאורייתא, דאת י' אמר בכל יומא קמי בוצינא קדישא.

צו) פתח ואמר, ^י דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום. דרכיה דרכי נעם, אלין ^י ארחין דאורייתא, דמאן דאזיל ^{יא} בארחי דאורייתא, קב"ה אשרי עליה נעימותא דשכינתא, ^{יב} די לא תעדי מניה לעלמין. וכל נתיבותיה שלום, ^{יג} דכלהו נתיבין דאורייתא ^{יד} כלהו שלם, שלם ליה לעילא, שלם ליה לתתא, שלם ליה בעלמא דין, ^{יז} שלם ליה בעלמא דאתי.

דרך אמת

מסורת הוהר

ה) כמשי מלבושים על הסמור למוכרס ללוד כי מלה
 כמסול פי כמשי וקפטיאל פי מלבושים מלשון מקסטר
 בקטפוי כמכר פי ושלח.

א) בראשית א' דף ק"ב ציון א'.
 ב) וישב דף ס"ז ציון ב'.

חלופי גרסאות א' ל"ג שכּינתא. כ מוסיף ואי גרמא ליה הא לא. ג ל"ג כתיב וירא יעקב. ד מנין (אה"ל)
 כ מוסיף (נהייד) וירא יעקב. ו ל"ג ר' יצחק. ז ל"ג וירית דוכתיה בגווייהו. ח יוסי; ח"א.
 ט במסיל. י דקפטירא; יא יוסי. יב מלי. יג אמרת. יד אורחין. טו באורחין. טז דלא ול"ג די;
 זי דלא. יז דכל שכיבין. יח כלהון. יט ושלם.

מאמר

הסולם

וירא יעקב כי יש שבר במצרים

שהיה בו גרם, שרוחו לא היה בקיומו. דהיינו שנסתלקו ממנו הג"ר, שהן קיומו של הרוח. ומשום זה, אומר הכתוב, ותחי רוח יעקב אביהם. כי הג"ר חזרו לחחיה.

צה) ר' ייסא ורבי חזקיה וכו': ר"י ור"ח היו הולכים מקפוטקיא ללוד, והיה עמהם יהודי אחד. שהיה נושא נוד יין. בעוד שהיו הולכים אמר ר' ייסא לר' חזקיה, פתח פיך ואמור דבר אחד, מאלו דברי תורה היפים. שאתה אומר בכל יום לפני המאור הקדוש.

צו) פתח ואמר דרכיה וגו': דרכיה דרכי נועם, אלו, דרכי התורה. כי מי שהולך בדרכי התורה, הקב"ה משרה עליו נעימות השכינה, שלא תסור ממנו לעולמים. וכל נתיבותיה שלום, כי כל נתיבות התורה כולם שלום: שלום לו למעלה, שלום לו למטה, שלום לו בעולם הזה, שלום לו בעולם הבא.

כיון שבר במצרים, שפירושו, שראה ברוח הקדוש, ושואל, הלא עד עתה עוד לא נתבשר שיוסף חי, ועוד היה בהסתלקות השכינה. ומאין היה יודע שיש שבר במצרים. ומשיב, אלא וירא יעקב, פירושו שראה לכל יושבי הארץ הולכים למצרים, ומביאים תבואה. ולא שראה ברוח הקדוש.

צג) והכא כתיב וכו': וכאן כתוב וירא יעקב כי יש שבר במצרים, שפירושו, שראה ברוח הקדוש, ושואל, הלא עד עתה עוד לא נתבשר שיוסף חי, ועוד היה בהסתלקות השכינה. ומאין היה יודע שיש שבר במצרים. ומשיב, אלא וירא יעקב, פירושו שראה לכל יושבי הארץ הולכים למצרים, ומביאים תבואה. ולא שראה ברוח הקדוש.

צד) ר' יצחק אמר וכו': ר"א, בוא וראה, דוד המלך זכה להתחבר באבות, וירש מקום בתוכם, וזהו שכתוב, אבן מאסו (דפוסי דף ק"ז ע"ב)

צז) אמר ההוא יודאי, ה' איסירא כ בקיסטרא בהאי קרא אשתכח. אמרו ליה מנין דך, אמר לון מאבא שמענא, ואוליפנא הכא בהאי קרא ד מלה. פתח ואמר, האי קרא בתרין גוונין איהו, ובתרין סטרין, קרי ביה ה דרכים, וקרי ביה נתיבות, קרי ביה נעם, וקרי ביה שלום. מאן דרכים. ומאן נתיבות. מאן נעם. ומאן שלום.

צח) אלא דרכיה דרכי נעם. היינו דכתיב * הנותן בים דרך, דהא בכל אתר דאקרי באורייתא דרך, הוא ד אורח פתיחא לכלא, כהאי ארחא, דאיהו פתיח לכל בר נש. כך דרכיה דרכי נעם, אילין דרכים דאינון פתיחן מאבהן, ד דכראן בימא רבא, ועאלין בגויה, ד ומאינון ד אורחין מתפתחין לכל עיבר ולכל סו סטרי עלמא.

דרך אמת

ה' איסירא כלגילא ר"ל כמו מסענות מועטים המונחים יחידים בכיס שמעמיצים קול להודיע שמענות מנהיגים בכיס אף כן כהן יש איהו עניינים כמעשים כססוק זה מה שיש לעיין בו וכיס שמנוח בו המסענה נקרא ג"כ בקיסטרא שפ"י אהל כי הכיס הוא אהל והיכל שלו.

מסורת הזהר

א) ב"א דף רנ"ב ציון ג'.

חלופי גרסאות א' איסרא; איסירא; איסורא. כ בקיסרא (אה"ל). ג ל"ג קרא. ד מוסיף מלה סבא. ה דרכיה, ו דרכיה. ז ארח; אורחא. ח אורחא. ט דהוא. י פתיחא. יא ל"ג דרכי נעם. יב דכרין; דנפקין מימא; דכרן (ד"א); דרכאן (אה"ל). יג ואינון; מאינון. יד ארחין; אורחים. טו סטר.

מאמר

הסולם

וירא יעקב כי יש שבר במצרים

נשארין בחסדים מכוסים מחכמה. ובג"ר דפרצופין, כגון, עתיק או"א עלאין ווין הגדולים משמשת המנעולא ע"כ הם בחסדים מכוסים. ובו"ק דפרצופין, כגון, א"א וישסו"ת ווין הקטנים משמשת המפתחא. וע"כ מתגלה בהם הארת החכמה (כמ"ש כל זה לעיל בהקדמה: ספר היהר דף מ"ד, ד"ה וטעם הדבר, ובכל ההמשך של המאמר. עש"ה כי אין להכפיל אריכות כזה).

והנה המפתחא נקראת דרך או אורח. מטעם היותה דרך להשפעת המוחין דחכמה המאירים לכל הצדדים בחינת ג"ר. והמנעולא מכונה שביל או נתיב, דהיינו דרך צר שאינו פתוח לכל, כי רק הנשמות שהן מבחינת מחזה ולמעלה דו"ן, יכולים לקבל מהם ג"ר, משום שאינם צריכים חכמה. להיותם בסוד הסף חסד. אבל הנשמות שהן מחזה ולמטה דו"ן שהן צריכות חכמה, אינם יכולים לקבל משם רק ו"ק חסר ראש. ונמצא שאינו פתוח להנשמות שהן מחזה ולמטה. שהם רוב הנשמות, וע"כ מכונה בשם שביל ונתיב, שאינו פתוח אלא ליחידים. ובאוי עלאין משמשת המנעולא, הנקראת נתיב. ולפיכך הם תמיד בחסדים מכוסים מחכמה. ובישסו"ת משמשת המפתחא הנקראת דרך וע"כ הם בהארת החכמה

צז) אמר ההוא יודאי וכי: אמר אותו היהודי, כמטבע בכיס נמצא במקרא הזה. כלומר, שטמון כאן בפנימיות המקרא סוד יקר. אמרו לו מאין תדע זה. אמר להם מאבי שמעתי ולמדתי דבר, במקרא הזה. פתח ואמר וכי: פתח ואמר מקרא זה הוא בשני אופנים דהיינו דרכים ונתיבות, ובשתי בחינות, דהיינו נועם ושלום. קרא בו דרכים, וקרא בו נתיבות. קרא בו נעם, וקרא בו שלום. ושאל, מהו דרכים ומהו נתיבות, מהו נעם ומהו שלום.

צח) אלא דרכיה וגו': ומשיב אלא דרכיה דרכי נועם הוא כמו שכתוב, הנותן בים דרך. כי בכל מקום שכתוב בתורה דרך, הוא דרך פתוח לכל, כדרך הזה הנשמי שהוא פתוח לכל אדם, כך דרכיה דרכי נועם, הם דרכים, שהם פתוחים מן האבות דהיינו חג"ה, המכונים אברהם יצחק יעקב, אשר כרו בים הגדול ובאו בתוכו, ומאלו הדרכים נפתחים האורות להאיר לכל צד ולכל רוחות העולם.

פירוש ב' מלכות הן, שבהם מתוקן המסך להודווג עם אור העליון, ומכונים מפתחא ומנעולא, או עטרת יסוד ומלכות עצמה, ואין הארת החכמה אלא במקום שיש שם המפתחא, אבל במקומות שיש שם המנעולא,

(דטו"י דף קצ"ו ע"א)

צט) והאי נעם: ה הוא נעימו כ דנפק מעלמא י דאתי, ז ומעלמא דאתי ה נהרין ו כל ז בוצינין, ח ומתפרשן לכל עיבר, וההוא טיבו ט וההוא י נהורא דעלמא דאתי, יא דינקין אבהן, אקרי נעם. ד"א, עלמא דאתי אקרי נעם, וכד אתער עלמא דאתי, יב כל חדו, וכל טיבו, וכל נהורין, וכל חירו דעלמא אתער, ובגיני כך אקרי נעם.

ק) ועל דא תנינן, חייבין י דגיהנמ, בשעתא דעאל שבתא, יז ניחין כלהו, ואית להו ט חירות וניחא. טו בשעתא י דנפיק שבתא, אית לן לאתערא י חידו עלאה עלנא, דנשתזיב מההוא עונשא דחייביא י דאתדנו מההיא שעתא ולהלאה. ואית לן לאתערא ולימא, * ויהי נעם יי אלקיננו עלינו, דא הוא נעם עלאה, כ חידו דכלא, וע"ד דרכיה דרכי נעם.

מסורת הזהר

(א) תולדות ג"ח ציון א'.

חלוסי גרסאות ה ההוא. ז דנפיק, ג דין, ד ונהיר הכל בוצינין ולג ומעלמא דאתי נהרין. ה נהורי; זיג מן נהרין עד דינקין (אה"ל). ו לכל; ז ולכל, ז בוצינין, ח מוסיף ומתפרשן נהרין. ט ז"ג והוא, י ונהירו; ונהורא. יא דירתינן. יב כל טיבו וכל חידו. יג בגיהנמ; יד מוסיף דיהן בגיהנמ. יז כלהו ניחין. טו חירו; חידו. טז בשבתא כיון דנפיק, יז מוסיף דנפיק לון (אה"ל). יח וחידו; חדוה וניחא עלאה. יט דאהירו; דאהירו ואתדנו (אה"ל). כ חירו.

מאמר הסולם וירא יעקב כי יש שבר במצרים

הבינה. ואחר כך משפיעים לה גם ב' הנקודות שורק חירק, מן ב' קוין, שמאל ואמצעי דבינה, ואז יש לה כל ג' הקוין שבחג"ת דז"א, שקבלו מג' הקוין שבבינה, ואז ועאלין בגויה שג' קוין דז"א, חג"ת, נכנסים בהנוקבא. וזה אמרו ומאינון אורחין מתפתחין לכל עיבר וכו': כי מהמפתחא המכונה דרך או אורח, מושפעת הארת החכמה המאירה ומשלמת לכל הצדדים ולכל רוחות השולם, ואפילו לאותן הנמשכים מחזה ולמטה דו"ן כנ"ל. משא"כ הנתיות שהם ממנעולא. אינם משפיעים אלא ליחידים, דהיינו להנמשכים מחזה ולמעלה דז"א. ואינם פתוחים לכל.

צט) והאי נעם וכו': ונעם זה הוא נעימות היוצאת מעולם הבא, שהוא יסודות, ומעולם הבא מאירים כל המאורות ומתחלקים לכל צד, דהיינו לג' קוין ימין ושמאל ואמצע, ואותו הטוב והאור של עולם הבא, שירשים האבות, שהם חג"ת דג"א, שירשים מוחין הללו מיסודות, שנקרא עולם הבא, נקראים נעם. פירוש אחר, עולם הבא עצמו שהוא יסודות, נקרא נעם, כי כשנתעורר עולם הבא, להאיר, כל שמחה, כל טוב, כל האורות, וכל חירות שבעולם, מתעוררים, ומשום זה נקרא נעם.

ק) ועל דא תנינן וכו': ועל כן למדנו, הרשעים שבגיהנמ, בשעה שנכנס השבת

החכמה. (כמ"ש כל זה באורך לעיל בראשית א' דף רנ"א ד"ה נחית עלאה ע"ש כל המשך). וזה אמרו, בכל אתר דאקרי באורייתא דרך, הוא אורח פתיחא לכלא, כי דרך יורה על המלכות דמפתחא, שעל זווגה מתגלה הארת החכמה, שהארה זו משלמת לכל הנשמות, גם לאותן שנמשכות מחזה ולמטה דו"ן, שהן רוב הנשמות שבעולם, וז"ש, דרכים דאינון פתיחן, מאבהן דכראן בימא רבא ועאלין בגויה, כי אחר שז"א מקבל ג' קוין דיסודות, בסוד תלת נפקי מחד, הד בתלת קיימא, (כנ"ל ב"א דף רפ"ז ד"ה תלת), הוא משפיע אותן אל הנוקבא, ונעשית רביעי לאבות, בסוד מלכותא דדוד, (עי' ב"א דף ק"י ד"ה ואלו), וכשמשפיע לה מקו ימין דבינה, שה"ס נקודת החולם, אז נמשכים לה אתוון אל"ה דבינה, שבהם סוד המפתחא, ונכחן אז שחג"ת דז"א כרו בה, ועשו בה בית קיבול, שהיא המפתחא, כמ"ש לעיל בהקדמת הוהר דף כ' בסוד אמא אוזיפת לברתא מאנהא, וזו"רה באר חפרוה שרים, ה"ס יסודות, כרוה נדיבי עם תיחין חג"ת דז"א, וז"ש דרכים דאינון פתיחן מאבהן, שהם חג"ת דז"א, דכראן בימא רבא, שהוא הנוקבא, דהיינו שמשפיעים לה הכלי דמפתחא מן (דטו"י דף קצ"ו ע"ב)

קא) וכל נתיבותיה שלום, מאן נתיבותיה. אלן אינון ה' שבילין דנפקין מלעילא, וכלהו: נקיט לון ברית יחידאי, ד' דאיהו ה' אקרי שלום, שלמא דביתא, ואעיל לון לימא רבא, כד איהו בתוקפיה, וכדין יהיב ו' ליה ז' שלמא, הה"ד * וכר נתיבותיה ח' שלום. ת"ח, יוסף ברית שלום הוה, והוה במצרים מלכא, ושליט על ארעא, ויעקב בגין דאסתלק מניה שכינתא, לא הוה ידע.

קב) ועם כל דא, יעקב הוה ליה תברא, בגין למזבן עבורא י' במצרים, וחמא דאיהו תבירא על תבירא, דיחתון בנוי למצרים, ויאמר יעקב לבניו

חלופי גרסאות ה' מוסיף נתיבות ושבילין. ז דכלהו. ג נקט. ד ל"ג דאיהו. ה דאקרי. ו ל"ג ליה. ז שלם. ח מוסיף שלום ע"כ; מוסיף שלום דכתיב הנותן בים דרך ובמים עוים נתיבה ע"כ. ט ויעקב לא הוה ידע בגין דאסתלק שכינתא מניה. י למצרים.

מאמר הסולם יורא יעקב כי יש שבר במצרים

דנעם. שהסו"ה דרכיה דרכי נעם, אב המנעולא. אינו ממשיך המוחין, וכל תקונו הוא, לעשות שלום. פירוש, כי כל כחו של קו אמצעי ליחד ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה הוא על ידי התכללות בתחילה באותו המסך דמנעולא. (כנ"ל לך דף י"ג ד"ה ונתבאר) וז"ש וכלהו נקיט לון ברית יחידאי, וכולם, דהיינו ב' המסכים ביחד, דהיינו הדרך והנתיב, אוחו אותם רק הברית בלבד, שהוא יסוד דגדלות, הנקרא יוסף. כלומר, אע"פ שעיקר קו אמצעי הוא ת"ת, אמנם הוא אינו נושא את שני המסכים ביחד, כי להיותו למעלה מחוזה דז"א, אין בחינת הדינים דמנעולא ניכרים בו, כי אינם ניכרים לבחינת דין רק מחוזה ולמטה. וע"כ רק יסוד שהוא מחוזה ולמטה אוחו שניהם יחד.

וז"ש ועאיל לון לימא רבא, שהיא הנוקבא, כד איהו בחוקפיה, בעת שהיא בגבורות שליטת השמאל, שאינו רוצה להכלל בימין, שאז נקפאים כל האורות שבו, בסוד ימא דקאפו (כנ"ל ב"א דף רמ"ז אות ש"ב ע"ש בסולם) וכדין יהיב ליה שלמא, ואז נותן היסוד לו שלום דהיינו שעל ידי המסך דמנעולא, שה"ס המסך דחירק, מכניע את השמאל ומחברו עם הימין, ואז נעשה שלום בין ימין ושמאל, והאורות נפתחים. הה"ד וכל נתיבותיה שלום. כי הנתיבות, שה"ס מנעולא, אינם עומדים להמשיך מוחין כמו המפתחא הנק' דרך, אלא לעשות שלום בין קו ימין לקו שמאל הוא עומד.

קב) ועם כל דא יעקב וכו': ועם כל זה יעקב היה לו שבר כדי לקנות תבואה במצרים, וראה שהוא שבר על שבר, שירדו בניו

השבת, נחים כולם, ויש להם חירות ומנוחה. בשעה שיצא השבת, יש לנו לעורר עלינו את השמחה העליונה, שנמצא מאותו העונש של הרשעים, הנדונים משהה ההוא ולהלאה, ויש לנו להתעורר ולומר, ויהי נעם ה' ארכינו עלינו, זה הוא נעם העליון שמחת כל. דהיינו המוחין דישסו"ת כנ"ל. ועל זה נאמר דרכיה דרכי נעם.

פירוש ביום השבת מאירים המוחין דאז"א עלאין, שה"ס אוירא דכיא, והם מכוונים לעתיד לבא, ואז כל דינין מתעברים מן העולם, ואפילו הרשעים שבגיהנם נחים, וביציאת השבת, שוב מתעוררים הדינין והקליפות, ואין להם ביטול אלא על ידי מוחין דהארת חכמה הנמשכים מישסו"ת שנקראים נעם, ולפיכך בצאת השבת מחויבים אנו לומר הפסוק, ויהי נעם וגו' כדי לעורר עלינו המוחין דהארת חכמה, המבטלים כל הדינים.

קא) וכל נתיבותיה שרום: מה הם נתיבותיה, ומשיב, אלו הם השבילים היוצאים מלמעלה. מא"א, דהיינו המנעולא שהוא משמשת באז"א, שעליה אומר הכתוב, ושבילך במים רבים, (כנ"ל ב"א דף רנ"א ד"ה נחית ע"ש) ונקראים כן משום שאינם מחוים לכל אדם אלא ליחידים בלבד, (כמ"ש לעיל דף כ"ט ד"ה ווה) וכולם, אוחו אותם הברית בלבד, שהוא יסוד, שהוא נקרא שלום, שלום בית, ומכניסים לים הגדול, בעת שהוא בגבורתו, שאז נותן לו שלום, והוה שכתוב, וכל נתיבותיה שלום. בוא וראה, יוסף היה ברית שלום, דהיינו שזכה לנתיבות הנ"ל והיה מלך במצרים ומושל על הארץ, ויעקב, משום שנסתלקה ממנו השכינה, לא היה יודע.

פירוש כי המפתחא, שה"ס מסך הנמשך מכינה, הנקרא דרך הוא הממשיך את המוחין (רש"י דף קצ"ז ע"ב)

למה תתראו, בגין דלא תחמון גופייכו, אלא כרעבין, כגוברין דלית לון שבעא.

קג) אמר ר' חזקיה, ודאי רזא הכא, דהא ה' בכל זמנא דצערא איהו בעלמא, לא בעי בר נש, לאחזאה גרמיה בשוקא, בגין דלא יתפס בחובוי, ועל דא אמר למה תתראי, וזהו אתמר.

קד) ד"א * וירא יעקב כי יש * שבר במצרים, עבור ממש, ד דהא קב"ה ע"ד שדר כפנא בעלמא, בגין לנחתא ליעקב ובנוי לתמן, ועל דא חמא בני ארעא, דהוו מייתין מתמן עבור.

קה) וירא יעקב כי יש שבר במצרים, בשעתא דמית יצחק, אתו יעקב ועשו למפלג, וועשו נפק' מחולקיה דארעא ומכלא, ויעקב דיסבול גלותא יטול כלא, ועל דא חמא, ה' ההוא תבירא דהוה ליה במצרים, הוא ובנוי, למסבל גלותא, ועל דא ויאמר יעקב לבניו למה תתראו. מקמי דינא דלעילא, דלא ישתכח עלייכו מקטרגא. ויאמר הנה שמעתי כי יש שבר במצרים רדו שמה, הא אוקמוה רדו, חושבן דא הו' ישראל במצרים.

מסורת הוהר

(א) לעיל דף כ"ד ציון א'. (ב) (שם) ח"א ריב.

חלופי גרסאות א' ל"ג ככל. ב ל"ג והא אתמר. ג ל"ג במצרים. ד דק"ה. ה מוסיף האי בשעתא; ת"ח בשעתא (אה"ל). ו עשו. ז מחולקא. ח דההוא; כההוא (אה"ל).

מאמר	הסולם	וירא יעקב כי יש שבר במצרים
<p>בניו למצרים. וע"כ ויאמר יעקב לבניו למה תתראו, אלא שתראו את עצמכם כרעבים, כאנשים שאין להם שובע.</p> <p>פירוש. אע"פ שנסתלקה השכינה מיעקב, עם כל זה היה לו שבר שה"ס המסך דמפתחא, שמבחינת הדינים שבו נקרא שבר, כדי לקנות תבואה במצרים. דהיינו להמשיך עליו סוד הארת החכמה דישו"ת. המכונה חכמת מצרים. אמנם המסך דמנעולא לא היה ניכר בו לבחינת דין, להיותו בחינת ת"ת שהוא מחזה ולמעלה כנ"ל. אבל בניו שהם מבחינת מחזה ולמטה, יהיו ניכר בהם גם מנעולא אם ירדו למצרים. וז"ש וחמא דאיהו תבירא על תבירא דייחון בנוי למצרים, כי יתגלה בהם גם שבר הב', שהוא המסך דמנעולא. וע"כ ויאמר לבניו וגו', אלא כרעבין, היינו מכה המסך דמפתחא, הרעב אחר המוחין. כגוברין דלית להון שבעא, היינו מכה מסך דמנעולא, שאין לו שובע בשלמות לפני גמר התיקון.</p>	<p>אין האדם צריך להראות עצמו בשוק, שלא יתפש בעונותיו, כלומר, שבעלי הדין יראהו, ויקטרגו עליו, ויגלו עונותיו, כדי להענישו. ועל כן אמר להם יעקב למה תתראו. כי יש להם לפחוד מפני המקטריגים, וכבר נתבאר.</p> <p>קד) ד"א וירא יעקב וגו': פירוש אחר. וירא יעקב כי יש שבר וגו'. שבר, פירושו תבואה ממש, ולא שבירה כמ"ש מקודם. כי על כן שלח הקב"ה רעב בעולם, כדי להוריד יעקב ובניו שמה. ועל כן ראה בני הארץ שהיו מביאים משם תבואה.</p> <p>קה) וירא יעקב כי יש שבר במצרים: בשעה שמת יצחק, באו יעקב ועשו לחלק בירושה. ועשו יצא מחלקו בארץ, ומהכל שיצא ונפטר גם מגלות. ויעקב שסיבול גלות יקח הכל. כלומר שהתפשרו כן. ועל כן ראה יעקב, שבירה היא, שהיה לו במצרים, הוא ובניו, לסבול הגלות, ועל כן, ויאמר יעקב לבניו למה תתראו, לפני הדין שלמעלה, ואינכם מפחידים, שלא ימצא עליכם מקטרג. ויאמר וגו' רדו שמה, הנה בארוה, אשר רדו, שהוא בנימסריא ר"י, חשבון זה היו ישראל במצרים.</p>	<p>ויוסף</p>

(רמב"ם דף קצ"ז ע"ב *) דף קצ"ח ע"א

קו) " ויוסף הוא השליט על הארץ וגו', ר' ייסא פתח ו' ואמר, ועתה ירום ראשי על אויבי סביבותי ואזכחה באהלו זבחי תרועה אשירה ואזמרה ליי'. ת"ח, כד קב"ה אתרעי ביה בבר נש, זקיף ליה על כל בני עלמא, ועביד ליה רישא דכלא, וכלהו שנאווי אתכפיין תחותי.

קז) דוד מלכא, שנאו ליה אחוי, דחו ליה מנייהו, קב"ה ארים ליה, על כל בני עלמא, אתא חמוי ערק מקמיה, קב"ה ארים ליה, על כל מלכותיה, וכלהו הוו כרעין וסגדין קמיה. ו' ויוסף ו' דחו ליה אחוי, לבתר כלהו כרעו וסגידו קמיה, הה"ד ויבאו אחי יוסף וישתחוו לו אפים ו' ארצה.

קח) ד"א, ועתה ירום ראשי, מאי ועתה, כמו ואתה. ר' יהודה אמר, הא אתמר, עת דאיהו דרגא עלאה, ומאן איהו ההוא עת. דא ה"א, ו' ואקרי עתה, ועתה: דא איהו ובי דיניה.

קט) ירום ראשי, י' לארמא י' לה, ביקרא ומלכותא. על אויבי י' סביבותי, אלין שאר מלכי ארעא. י' ואזכחה באהלו, דא ירושלם, י' באהלו דא אהל מועד. זבחי תרועה, למשמע כל עלמא. אשירה ואזמרה, מההוא סטרא דתרועה י' היא, דהא מתמן, מההוא י' סטרא דתרועה, י' היא אתיא י' שירה ותושבחתא.

קי) י' ד"א, ועתה ירום ראשי, דא כנסת ישראל. על אויבי סביבותי,

מסורת הזהר

(א) (שם) ח"א קצט: רנו. ח"ב קיז: ז"ח כ"ט טב שנא. (ב) תהלים כ"ז.

חלוסי גרסאות א' יוסי. ב' ליג ואמר. ג' תרועה וגו'. ד' מלכותא. ה' מוסיף ויוסף הינן. ו' סנו (אה"ל). ז' מוסיף ארצה וגו'. ח' ליג ד"א. ט' דאקרי. י' לארמה. יא' ליה. יב' סביבותי דא ירושלים וליג כן אלין ער דא (הרמ"ק). יג' ליג מן ואזכחה ער באהלו. יד' ליג באהלו. טו' ליג היא. טז' סטרא. יז' ליג היא. יח' שיר. יט' ליג ד"א.

הסולם

מאמר

ויוסף הוא השליט

ר' יהודה אמר, הרי למדנו עת. הוא מדרגה עליונה, ומי הוא עת הזה, הוא ה' של שם הוי"ה, דהיינו השכינה, ונקראת עתה. ועתה, עם ו' זהו הוא, דהיינו ז"א, ובית דינו, דהיינו הנקבא. כי ה' מן ועתה רומז על ז"א.

קט) ירום ראשי: להרים ראש בכבוד ומלכות. על אויבי סביבותי. אלו שאר מלכי הארץ. ואזכחה באהלו זהו ירושלים. באהלו עם ו' רומז על אוהל מועד. זבחי תרועה, להשמיע לכל העולם. אשירה ואזמרה, מצד התרועה הוא, כי משם, מצד התרועה, בא שיר ושנחה.

קי) ד"א ועתה ירום ראשי: זהו כנסת ישראל דהיינו הנקבא הנקראת עתה כנ"ל. על אויבי סביבותי, זהו עשו וכל השרים

קו) ויוסף הוא השליט וגו': ר' ייסא פתח ואמר. ועתה ירום ראשי וגו'. בוא וראה, כשהקב"ה חפץ באדם, מנשאו על כל בני העולם, ועושה אותו ראש על כל, וכל שונאיו נכנעים תחתיו.

קז) דוד מלכא וכו': דוד המלך, שנאו אותו אחיו, ודחו אותו מהם, הקב"ה הרימו על כל בני העולם, בא חמוי שאול, וברח מפניו, הרימו הקב"ה על כל הממלכות, וכולם היו כרעים ומשתחווים לפניו. ויוסף, דחו אותו אחיו, לאחר כך כולם כרעו והשתחוו לפניו, וז"ש ויבואו אחי יוסף וישתחוו לו אפים ארצה. קח) ד"א ועתה ירום ראשי: שואל, ועתה, מה מירושו, ואומר שהוא כמו ואתה, מירושו, כמו ואתה הוא שם השכינה, כך ועתה הוא שם השכינה. דהיינו שהתפלל שהשכינה תרום ראשו.

(דש"י דף קצ"ח ע"א)

דא עשו וכל אפרכין דיליה. ואזבחה באהליו, ארץ ישראל. זבחי תרועה, דכתיב "זבחי אלקים רוח נשברה, בגין לאעברא דינא מעלמא. אשירה ואזמרה, לאודאה ולשבחא לקביה, בלא פסיקו לעולם.

קיא) ד"א ועתה ירום ראשי, בכלא, יצר טוב על יצר רע, דכתיב על אויבי סביבותי, דא יצר הרע, דאיהו סחרניה דבר נש, ואיהו שנאיה בכלא. ואזבחה באהליו זבחי תרועה, דא אורייתא, דאתיהיבת מסטרא דאשא, כדכתיב מימינו אש דת למו, דהא בגין אורייתא, ירום רישיה, ואתברו כל שנאוי קדמוי, כדכתיב תכריע קמי תחתי.

קיב) ד"א ועתה ירום ראשי, לאתכללא באבהן, דהא דוד מלכא, אית ליה לאתדבקא באבהן, וכדין יתרומם וסליק לעילא, ואיהו בחד קשורא בהו. על אויבי סביבותי, ארץ אינון דבסטרא שמאלא, כלהו מארי דינין, דמתכונין לחבלא, וכדין שמשא אתחבר בסיהרא, והוי כלא חד.

קיג) ת"ח, כתיב ויוסף הוא השליט על הארץ, דא שמשא דשליט בסיהרא, ונהיר לה, וזן לה. הוא המשביר לכל עם הארץ, דהא הוא נהר דנגיד ונפיק, מניה אתזנו כלהו, ומתמן פרחין נשמתיין לכלא, ובגין דא כלהו סגדין לגביה דההוא אתר, דהא לית לך מלה בעלמא, דלא תלי במזלא, ואוקמוה.

מסורת הוהר

(א) (תהלים נ"א) ח"ב סא. פו. קה. ח"ג ה. ט. מט. קננ. רכד: רכ. ת"ז תכ"ר סט: ז"ח י"ט טג שמה. (ב) (דברים ל"ג) ח"א ריט: רמג. רנב: רנג. ח"ב ג. כו. לב. סא. פכ. פד: צ: קלה. קסו: רו: ח"ג קיח, קעו. קפב. קצב. רל. רמז: ת"ז בהקדמה יא: תי"ג כט: תי"ח לו: תכ"א נז: תכ"ב סז. חמ"ז פד: חס"ט ת"ע. קכו: ג) תהלים יח.

חלוסי גרסאות א פסקו. ב לעלם. ג ל"ג דיא. ד מוסף רישיה דבשנ. ה ל"ג דיא. ו מתכונין. ז ל"ג על הארץ. ח ל"ג לכל עם הארץ. ט דא. י דלא תלי ביה בגין דהא מזלא (מזלי) מתמן כלהו טבאן (טבן) בעלמא דהא כלא איהו קאים כמזלא (רמיק ואהי).)

ויוסף הוא השליט

הסולם

מאמר

רביעי (כנ"ל ב"א דף ק"י ד"ה מלכוהא ע"ש). ואז יתרומם ויעלה למעלה, דהיינו מחזוהולמעלה דז"א, כמ"ש שם, והוא בקשר אחד עמהם. על אויבי סביבותי, אלו הם שבצד שמאל, שהם כולם בעלי הדין המתכונים להשחית, וכשמתרומם עליהם מתחבר אז השמש, שהוא ז"א בלבנה, שהיא הנוקבא, ונעשה הכל אחד.

קיג) ת"ח כתיב, ויוסף הוא השליט על הארץ: יוסף זהו השמש, שהוא ז"א.

כי יוסף הוא יסוד דז"א, השולט בלבנה, שהיא הנוקבא ומאיר אליה, ומזין אותה. הוא המשביר לכל עם הארץ, כי אותו הנהר הנמשך ויוצא מעדן שהוא יסוד הנקרא יוסף ממנו נזונים כולם, ומשם פורחות נשכות לכל ארכי. ומשום זה כולם משתחווים למקום ההוא, כי אין לך דבר בעולם שלא יהיה תלוי במזל, שהוא יסוד. וכבר בארוהו.

ויכר

השרים שלו. ואזבחה באהליו היינו בחור ישראל. זבחי תרועה, הוא כמו שכתוב, זבחי אלקים רוח נשברה, כדי להעביר הדין מן העולם. אשירה ואזמרה, היינו להורות ולשבח להקב"ה, בלי הפסק לעולם.

קיא) ד"א ועתה ירום ראשי: ראשי, זה יצר הטוב, שהחלל בכל דבר ירום יצר הטוב על יצר הרע, שכתוב, על אויבי סביבותי, הוא יצר הרע, שהוא סביב האדם, והוא שנאו בכל. ואזבחה באהליו זבחי תרועה, זה לימוד התורה, שניהנה מצד האש, שכתוב מימינו אש דת למו, כי בשביל התורה ירום ראשו, וכל שנאוי ישברו לפניו, שכתוב תכריע קמי תחתי.

קיב) ד"א ועתה ירום ראשי: להכלל באבות שהם חגי"ת דז"א, כי דוד המלך, יש לו להדבק באבות, שמתחבר עמהם בסוד רגל

(רמזי דף קצ"ה ע"א)

קיד) * ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירוהו. רבי אלעזר פתח ב' ואמר, ב' למה אירא בימי רע עון עקבי יסבני. ת"ח, תלת אינון דדחלין ולא ידעין ממה דחלין, ואוקמוה, אבל אית מאן דדחיל, ב' ולא ידע ממה איהו דחיל, בגין אינון ב' חטאי, דלא ידע דאינון חטאין, ולא אשגח בהו, ואיהו דחיל מימי רע.

קטו) מאן אינון ד' ימי רע, אלן אינון יומין דאינון אודמנן בההוא רע, ומאן ה' אינון, דא יצר הרע, דאיהו אקרירע, ואית ליה יומין ז' ידיען, דאתיהיב ב' ליה רשו בעלמא, לאסטאה לכל אינון דמסאבי ארחייהו, דמאן דאתי לאסתאבא מסאבי ליה. ואלין ב' אינון אקרון ימי רע, ואלין ממנן על אינון חובין דדשין בהו בני נשא בעקבייהו.

קטז) תא חזי, כל אינון דמסאבי ארחייהו, כמה חבילי טהירין, אודמנן לגבייהו, ומסאבי להו. בארחא דבעי בר נש למיהך, בההוא ארחא מדברין ליה ממש, אתי בר נש לאתדכאה, י כמה אינון י' דמסייעין ליה.

קיז) הא תנינן, דכד בר נש קם בצפרא, בעי לאסחאה ידוי, מגו נטלא דמיא, דאיהו י' מאנא ליטור מניה מיא, מגו מאן דאסחי ידוי בקדמיתא, כמה דאוקמוה. ות"ח, בגין נטלא דא, אוקימנא מלה.

קיח) ותו, י' דבעיא ליה לבר נש, לנטלא ידא ימינא בשמאלא, בגין לשלטאה ימינא על שמאלא, ויסתחי ימינא מן שמאלא, ובגין כך איהו

מסורת הזהר

(א) בראשית מ"ב. (ב) (תהלים מ"ט) ח"א רה. ח"ב קכ. ת"ז חכ"ז ע"ב. ז"ח י"ט טב שט.

חלוסי גרסאות א' ליג ואמר, ב' דלא, ג חטאין, ד מימי, ה איהו, ו מוסיף דא הוא, ז יריעין, ח ליג ליה, ט ליג אינון (אחי''). י ליג כמה אינון, יא מסייעין, יב מנא, יג דבעי.

מאמר

הסולם

ויכר יוסף את אחיו

קטז) תא חזי כל אינון וכו': בוא וראה כל אלו המטמאים דרכם, כמה חבילות מויקים נועדים להם, וכטמאים אותם. בדרך שאדם רוצה ללכת, באותו הדרך ממש מוליכים אותו. אדם הבא להטהר כמה הם המסייעים אותו.

קיז) הא תנינן דכד וכו': הרי למדנו, כשהאדם קם בבוקר, צריך ליטול ידיו מן נטלא דמים, שהוא כלי ליטול מים ממנו. ויטול ממי שכבר נטל ידיו. כמו שבארוהו. ובוא וראה בשביל נטלא זו למדנו הדבר. כלומר כל המשנה שלמדנו לא צריכה, אלא להשיענו שצריכים לנטלא דוקא, לנטילת ידים בבוקר.

קיח) ותו, דבעיא ליה וכו': ועוד, למדנו, שהאדם צריך ליטול יד ימין ביד שמאל, שהשמאל ישמש את הימין, כדי להשליט הימין על השמאל, ויתרחק הימין מן השמאל

ומשום

קיד) ויכר יוסף את אחיו וכו': ר' אלעזר פתח ואמר, למה אירא בימי רע עון עקבי יסבני. בוא וראה שלשה הם שמפחדים ואינם יודעים ממה הם מפחדים כמ"ש חז"ל, אבל, נוסף על אלו ג', יש מפחד ואינו יודע ממה מפחד, שהוא בשביל חטאים שחטא, ואינו יודע שהם חטאים, ולא השיגח בהם, והוא מתירא מימי רע.

קטו) מאן אינון ימי רע וכו': שואל, מי הם ימי רע. ואומר, אלו הם ימים שנועדו להיות באותו הרע. ומי הם, זהו יצר הרע, שהוא נקרא רע, ויש לו ימים ידועים, שניתן לו רשות בעולם להשטות לכל אלו המטמאים דרכם, כש"ו לבטלה, כי מי שבא להטמא מטמאים אותו. ואלו הם שנקראים ימי רע, והם ממונים להעניש בהם, על אלו עבירות שאדם דש בעקביו.

(רמב"ם דף קצ"ח ע"א *) דף קצ"ח ע"ב

א נטילא, ועל דא, מאן דנטייל ידוי, יטול ימינא בשמאלא, לאשטא ימינא על שמאלא, בגין דלא יהיב דוכתא ליצר הרע לשלטאה כלל, והא י אוקימנא. קיט) ת"ח, בשעתא דדינא בישא שלטא, לא אתיב ידיה מלאכאשא. ובשעתא דימינא שלטא על י עמין עעכו"ם, לתברא לון, חיים קב"ה עליהו, ולא שצי ד לון.

קכ) ובגין כך, כל מאן דאיהו חטי, באינון חטאין דדש בהו ברגלוי, לא ידע בהו, ודחיל תדירא. דוד מלכא הוה אסתמר תדיר, י מחובין אלין, וכד הוה נפיק לקרבא, הוה מפשפש לון, ועל דא לא דחיל לאגחא עמהון קרבא. קכא) ות"ח, ארבע מלכין הוו, מאן דשאייל דא, לא שאיל דא. דוד אמר, " ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם, מאי טעמא בגין דהוה אסתמר י מאלין חובין, ולא יהיב דוכתא י לשנאוי לשלטאה, ועל דא בעי למרדף אבתרייהו תדיר. ולא ירדפון אינון אבתריה, למתבע חובוי, ויפול בידיהו. קכב) אסא הוה דחיל יתיר, אף על גב דהוה מפשפש בחטאוי, ולא כדוד מלכא, איהו בעי למרדף אבתריהו, ולא י יגיח ט לון, ויקטול לון קודשא ב"ה, וכך הוה, דכתיב י וירדפם אסא והעם אשר עמו וגו', וכתיב י ויגוף ה' את הכושים לפני אסא ולפני יהודה וינוסו הכושים. י דוד מה כתיב י ביה י ויכס דוד י מהנשף ועד הערב למחרתם, אבל אסא איהו רדיף וקב"ה מחי.

מסורת הוהר

א) תהלים י"ח. ב) ד"ה ב' יד. ג) שם. ד) שמואל א' ל'.

חלופי גרסאות א נטיילה. ב אוקמה ג מוסיף שאר עמין עעכו"ם. ד להו. ה מאלין חובין. ו מאינון (אה"ל). ז ל"ג לשנאוי. ח יגיח. ט בהון. י וברוד; מוסיף וכן דוד; מוסיף אבל ברוד (אה"ל). יא ל"ג בית. יב מהנשף וגו'.

ויכר יוסף את אחיו

הסולם

מאמר

ועבירות, וכשיצא למלחמה, היה מחפש בהם כדי לעשות עליהם תשובה, ועל כן לא היה מתירא, לערוך עמהם מלחמה.

קכא) ות"ח ארבע מלכין וכו': ובוא וראה, ארבעה מלכים היו, מה ששאל זה, לא שאל זה. דוד אמר, ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם. מהו הטעם, הוא משום, שהיה נשמר מאלו העבירות שאדם דש ברגליו, ולא נתן מקום לשונאיו, לשלום. ועל כן, רצה הוא לרדוף אחריהם תמיד, והם לא ירדפו אחריו, לקטרג על עונותיה, ויפול בידיהם.

קכב) אסא הוה דחיל וכו': אסא, היה מתירא יותר, אע"פ שהיה מחפש בחטאיו ולא כל כך כדוד המלך, הוא רצה לרדוף אחריהם, אחר אויביה, ולא ילחם עמהם. והקב"ה יהרוג אותם, וכך היה, שכתוב וירדפם אסא וגו', וכתיב ויגוף ה' את הכושים לפני אסא וגו', דוד מה כתוב בו, ויכס דוד מהנשף

ומשום זה הוא הנטיילה. שהנטיילה באה להשליט הימין על השמאל. ועל כן מי שנוטל ידיו, יטול הימין בשמאל, להשליט הימין על השמאל, כדי שלא לתת מקום ליצר הרע לשלוט כלל. פירוש, כי אין אחיזה לס"א בקו ימין, אלא בקו שמאל, כנודע. ואם משליט הימין על השמאל, פסקה אחיות הס"א גם מן השמאל.

קיט) ת"ח בשעתא וכו': בוא וראה בשעה שדין הרע שולט אינו משיב ידיו מלהרע. ואילו צדיקים נזוקים על ידו, כי מכיין שניתן רשות למשחית, אינו מבחין בין טוב לרע. ובשעה שהימין שולט על עמים עובדי עכו"ם לשכרם, מרחם הקב"ה עליהם ואינו מכלה אותם. והנך רואה ההפך הגדול בין רחמי הימין ליונים של שמאל.

קכ) ובגין כך כל וכו': ומשום זה, כל מי שחוטא באלו החטאים שאדם דש ברגליו, אינו יודע בהם שחטא, והוא מפחד תמיד, דוד המלך, היה נשמר תמיד מאלו

(רמזי דף קצ"ח ע"ב)

קכג) יהושפט מלך יהודה, אוף הכי נמי הוה שאיל, ואמר, לא יכילנא למרדף, א ולא קטלא, אלא אנא אזמר, ואת קטייל לון, בגין דלא הוה מפשפש כל כך כאסא, וקב"ה עבד ליה הכי, דכתיב * ובעת החלו ברנה ותהלה נתן ה' מארבים על בני ד עמון מואב והר שער הבאים ליהודה וינגפו. קכד) חזקיה מלך יהודה, אוף הכי נמי אמר, אנא לא יכילנא, לא לזמרא, ולא למרדף, ולא לאגחא קרבא, בגין דדחיל מאלין חובין דקאמרן, מה כתיב, ויהי בליטה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור מאה ושמונים וחמשה אלף וישכימו בבקר והנה כלם פגרים מתים, ד וחזקיה ה' הוה יתיב בביתיה, ושכיב בערסיה, וקב"ה קטיל לון. קכה) ומה צדיקים אלין, הו דחלין ו מאלין חובין, שאר בני עלמא על אחת כמה וכמה. בגין כך, אית ליה לבר נש ד לאסתמרא מאלין חובין, ולפשפשא בהון כדקאמרן, בגין דלא ישלטון עלוי אינון ימי רע, דלא מרחמי עליה.

קכו) ת"ח, ויכר יוסף את אחיו, בשעתא דנפלו בידיה, איהו רחים עלייהו, בגין דאיהו שלים, והם לא הכירוהו, דאינון שמעון ולוי, א אתו מסטרא דדינא קשיא, ועל דא לא רחימו עליה, דהא כל אינון מאריהון דדינא קשיא, לא מרחמי עלייהו דבני נשא, בשעתא דנפלי בידייהו. קכז) ובג"כ אמר דוד, ד למה אירא. יראתי לא כתיב, אלא אירא,

מסורת הזוהר

א) ד"ה ב' כ'. ב) (מלכים ב' י"ט) ח"ב לו: סד. ג) בראשית מ"ב. ד) (תהלים מ"ט) ח"א רד. ח"ב קכ: ת"ז חכ"ו עב.

חלופי גרסאות א) מוסיף אנא ולא; ולא קטלא; ולא קטלא; ולא לאקטלא (אה"ל). ב עמון וגו'. ג אשור וגו'. ד חזקיהו; וחזקיהו. ה הוה שכיב וליג יתיב בביתיה. ו מאינון (אה"ל). ז לפשפשא באלין חובין כדקאמרן. ח ל"ג ולפשפשא בהון. ט ליה. י מוסיף אחיו וגו'. יא דאחו (אה"ל).

מאמר ועד הערב למחרתם. אבל אסא, הוא רדף והקב"ה הכה.

קכג) יהושפט מלך יהודה: גם כן היה מבקש, ואמר, אני איני יכול לרדוף, ולא להרוג אותם, אלא אני אזמר, ואתה תהרוג אותם. והוא משום שלא היה מחפש בחטאיו כל כך כמו אסא. והקב"ה עשה לו כן. שכתוב, ובעת החלו ברנה ותהלה נתן ה' וגו' וינגפו.

קכד) חזקיה מלך יהודה: גם כן אמר, אני, איני יכול לא לזמר, ולא לרדוף, ולא לערוך מלחמה. משום שהיה מתירא מאלו העבירות שאמרנו. שאים דש ברנליו. מה כתיב, ויהי כלילה ההוא וגו' ויך במחנה אשור וגו'. וחזקיה היה יושב בביתו, והקב"ה הרג אותם. קכה) ומה צדיקים וכו', ומה צדיקים האלו היו יראים מאלו העבירות, שאר

קכז) ובג"כ אמר וכו': ומשום זה אמר דוד, למה אירא בימי רע, יראתי, לא נאמר, אלא אירא, לשון הוה, שפרושה שעדיין היא מתירא (רמבי"ד דף קצ"ח ע"ב)

א דאית לי למדחל * מאינון ימי רע, כדקאמרן. ב עון עקבי יסבני, ג מאן עקבי, ד אלין אינון ברזא ה דמהימנותא, דכתיב, * וידו אוחות בעקב עשו, דא הוא ו' עקיבא, ואינון ז עקיבין דמסתכלין בהו תדיר, בההוא חובא דדש ביה ב"ג ט תדיר ט בעקבוי.

קכח) ת"ח, מה כתיב ב' הוי מושכי העון כחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה. כחבלי השוא: דדש ביה בעקבא, ולא חייש י עליה, ולבתר אתתקף ואתעביד י' כעבות העגלה, י' ואתתקף ההוא חטאה, ואסטי ליה בהאי עלמא, ובעלמא דאתי.

קכט) זכאין אינון צדיקייא, דידיעין לאסתמרא מחוביהון, ואינון מפשפשי תדיר י' בעובדיהו, בגין דלא ישתכח עלייהו מקטרגא בהאי עלמא, ולא יסטון עלייהו לעלמא דאתי, דהא אורייתא מתקנא להו ארחין ושבילין למיהך בהו, דכתיב ז דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. קל) ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם להם וגו'. רבי י' חייא פתח ואמר, ה' בנפול אויבך אל תשמח ובכשדו אל יגל לבך. ת"ח, קכ"ה עבד ליה לב"ג, ט' דיזכי ליקרא דיליה, ולשמשא קמיה תדירא, ולאשתדלא באורייתא יממא ולילי, בגין דקכ"ה אתרעי בה באורייתא תדיר.

מסורת הזהר

א) (בראשית כ"ה) ח"ב קיא. ת"ז תנ"ו צא. ב) כ"ב רי"ד ציון ד'. ג) וישב דף ס"ז ציון בי (ד) בראשית מ"ב. ה) משלי כ"ד.

חלוסי גרסאות א דלית: מוסיף אלא דאית. כ אלא מאי עון עקבי יסבני אלא אלין אינון דכתיב וידו אוחות בעקב עשו דא הוא עקיבא אלין ואינון עקיבין דמסתכלין תדיר בההוא חובא דדש ביה ב"ג בעקבוי (אה"ל). ג ל"ג מאן עקבוי. ד מוסיף אלא אלין. ה ל"ג דמהימנותא (אה"ל). ו עקבא. ז עקיבין. ח ל"ג תדיר. ט בעקבוי. י עלייהו. יא מוסיף כחבלי השוא וכעבות. יב דאתתקף. יג בחובייהו. יד חזקיה (אה"ל). טו ל"ג דיזכי (אה"ל).

<p>מאמר</p> <p>מתירא, הוא, כי אמר, שיש לי לירא תמיד מאלו ימי רע. כמו שאמרנו. עון עקבי יסבני, שואל מי הם עקבי. ומשיב, אלו הם בסוד האמונה. דהיינו בקדושה, שכתוב, וידו אוחות בעקב עשו, הרי שהעקב של עשו היה בסוד האמונה, בקדושה, כי יעקב אוחו בו, וזהו עקב, שעליו נאמר. עון עקבי יסבני, והן עקבות המסתכלים תמיד באותה העבירה, שהאדם דש בעקביו תמיד.</p> <p>פירוש. שמפרש הכתוב, עון עקבי יסבני, שהן הקליפות הנק' עקב. המעורבים בקדושה. על דרך הכתוב, וידו אוחות בעקב עשו, והם ממונים להסתכל ולהעניש את האדם על אלו העבירות שדש בעקביו. וז"ש דוד, עון עקבי יסבני, שמסבבים אותו ומסתכלים בו, אם יש בו עון. מאלו העבירות שאדם דש בעקביו. וע"כ היה מתירא תמיד.</p> <p>(דסו"י דף קצ"ח ע"ב י') דף קצ"ט ע"א</p>	<p>הסולם</p> <p>קכח) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב. הוי מושכי העון כחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה. כחבלי השוא, היינו העון. שדש בו בעקב, ואינו מחשיב אוחו. ולאחר זה הוא מתחזק ונעשה כעבות העגלה. ומתגבר אותו העון, ומשטה אותו בעולם הזה ובעולם הבא.</p> <p>קכט) זכאין אינון צדיקיא וכו': אשרי הם הצדיקים, שיודעים להשמר מעונותיהם, והם מחפשים חמיד במעשיהם כדי שלא ימצא עליהם מקטרג בעולם הזה ולא ישטין עליהם לעולם הבא. כי התורה מתקנת להם דרכים ושבילים ללכת בהם, שכתוב, דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.</p> <p>מאמר ויזכור יוסף את החלומות</p> <p>קל) ויזכור יוסף את החלומות וגו': ר' חייא פתח ואמר, בנפול אויבך אל תשמח</p>
--	---

קלא) וכיון דברא קב"ה לאדם, יהב קמיה אורייתא, ואוליף ליה בה למנדע ארחהא. מנלן, דכתיב " אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה. ולבתר, ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסור מרע בינה. כיון דאסתכל בה, ולא נטיר לה, עבר על פקודא דמאריה, ואתפס בחוביה. קלב) וכך אינון דעברו על מלה חדא דאורייתא, אתפסו בה. שלמה מלכא, דאתחכם על כל בני עלמא, עבר על מלה חדא דאורייתא, וגרים ליה דאתעברא מלכותיה מניה, ולא תפלא דמלכותא מן בנוי, מאן דאעבר על אורייתא עאכ"ו.

קלג) ויוסף דהוה ידע אורייתא, ואחוי נפלו ב ידיה, אמאי גלגל עלייהו כל גלגולא דא, והא ב איהו ידע אורייתא דאוליף ליה אבוי. אלא, ח"ו דיוסף גלגל עלייהו גלגולין לנקמא מניהו, אלא כל דא לא עבד, אלא לאייתאה לאחיה בנימן לגביה, דתיאובתיה הוה לגביה, ואיהו לא שבק לאחוי למנפלא, דהא כתיב ב יצו יוסף וימלאו את כליהם בר וגו', וכל דא בגין דלא ינפלוין.

קלד) ר' יהודה אמר, כד ברא קב"ה לסיהרא, הוה ד אסתכל בה תדיר, וכדכתיב, ב תמיד עיני ה' אלהיך בה, ב אשגחותא דיליה בה תדיר, וכתיב אז וראה: דהא שמשא באשגחותא דיליה בה, ז אתנהיר. ויספרה, ח מאי ויספרה, כד"א י מקום ספיר אבניה.

מסורת הזהר

א) בהקס"ז ס"ו ציון ג'. ז"ח מ"ה טא שלב. צ"א טב שכה. ב) (בראשית כ"ה) ח"א ר: ג) (דברים י"א) ז"ח ס"ו טג שיט. פ"ו טב שכו. ד) (איוב כ"ח) ח"א רמט: ח"ב כד. רסו. ח"ג לד:

חלופי גרסאות ח תיח יוסף קב"ה [דקב"ה] יהיב ליה מלכותא ואחיו [ואחוי] [רמ"ק ואח"ל]. כ בידוי. ג מוסיקא איהו הוה. ד מסתכל. ה ליג מן אשגחותא עד וכתיב. ו מוסיקא ראה ויספרה אז ראה. ז אתנהירת [אה"ל]. ח מהו.

ויזכור יוסף את החלומות	הסולם	מאמר
<p>על דברים הרבה שבתורה, על אחת כמה וכמה.</p>	<p>תשמח וגו'. בוא וראה, הקב"ה עשה את האדם, שיוכה לכבודו, ולשרת לפניו תמיד, ולעסוק בתורה יום ולילה, נשום שהקב"ה הפך תמיד בתורה.</p>	<p>קלא) וכיון דברא וכ"ו: וכיון שהקב"ה ברא את האדם נתן לפניו התורה, ולימד אותו לדעת דרכיה. מאין לנו זה, כי כתוב, אז ראה ויספרה וגו'. כיון שנסתכל בה ולא שמרה, ועבר על מצות רבונו, נתפס בעונו.</p>
<p>קלב) ויוסף דהוה ידע וכ"ו: שואל ויוסף שהיה יודע התורה, שכתוב בה, לא תקום ולא חטור, ואחיו נפלו בידיו, למה גלגל עליהם כל גלגול הזה. והרי הוא ידע התורה שלימדהו אביו, ומשיב, אלא חס ושלום, לחשוב, שיוסף גלגל עליהם גלגולים לנקום מהם. אלא לא עשה כל זה, רק להביא בנימין אחיו אליו, שתשוקתו היתה אליו, והוא לא עזב את אחיו לנפול, שהרי כתוב, ויצו יוסף וימלאו וגו'.</p>	<p>קלב) וכל אינון וכ"ו: וכל אלו שעוברים על דבר אחד שבתורה נתפסים בה. שלמה המלך שנתחכם על כל בני העולם, עבר על דבר אחד שבתורה, שהריב לו נשימ, וגרם לעצמו שעברה ממנו מלכותו דהיינו שנעשה הדיוט ע"י אשמדאי, כמ"ש חז"ל, [גיטין סח:] ושתחלק המלכות מבניו, מי שעובר (רמב"ם דף קצ"ט ע"א)</p>	
<p>קלד) ר' יהודה אמר וכ"ו: רי"א, כביאור הכתוב, אז ראה וגו'. כאשר ברא הקב"ה את הלבנה, שהיא הנוקבא, היה מסתכל בה תמיד, שכתוב, תמיד עיני ה' אלקיך בה, שהשגחתו בה הוא תמיד, וכתוב, אז ראה, כי השמש, שהוא ז"א, עם השגחתו בה, בהנוקבא, הוא, כי אינו</p>		

קלה) הכינה: דאיהי יתבא בתקונא, (ה) בתריסר תחומין, (ו) מתפלגא בשבעין (ז) קסירין, אתקין לה (ח) בשבעה סמכין עלאין, לאתנהרא וליתבא על שלימו. וגם חקרה: דאשגחא עלה תדיר, זמנא בתר זמנא, דלא יפסיק לעלמין. קלו) ולבתר אוהר ליה לב"נ, ואמר, ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה וסור מרע בינה, דהאי מתעטרא (ז) על תתאי, לדחלא, ולמנדע ליה לקב"ה בגינה. וסור מרע בינה, ברירו (י) מפסלותא, דלא למקרב בהדיה, וכדין ו אשגחותא דבינה, למנדע ולאסתכלא ביקרא דמלכא עלאה. קלו) רבי יוסי קם (י) בלייא חד, לאשתדלא באורייתא, והוה תמן עמיה חד יודאי, (י) דאערע ביה בההוא ביתא. פתח ר' יוסי ואמר, "לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות. (י) לא יועילו אוצרות רשע, אלין אינון דלא משתדלי באורייתא, ואזלי בתר מלי דעלמא, ולמכנש אוצרין דחיובא, מה כתיב (י) ואבד העושר ההוא בענין רע, בגין דאינון אוצרות רשע. קלה) וצדקה תציל ממות, (י) אלין יא דמשתדלי באורייתא, (י) וידעין

דרך אמת

מסורת הוהר

(א) כ"ב גבולי אלכסון ל"ב שכתי ישראל. (ב) אוסן י"ב גבולי אלכסון מחשבים לשבעים אומות ומלת קסירין הוא מלשון קיסר ופלגו קיסר נפו חלק ורמו לע' אומות אשר להם נתלקה כל הארץ ולהם למעלה שרים דהיינו ע"י שרים לע' אומות והיינו אומות ארץ לה כשבעין סמכין עלאין פ"י השבעים עמודים עלאנים שהם שני מעלה כאמור. חלופי גרסאות א' מתכילא. ב' בשבעין. ג' פסק. ד' עם (אה"ל). ה' מסכלותא. ו' אשכחותא. ז' ליליא. ח' דאערא. ט' ל"ג לא יועילו אוצרות רשע. י' ל"ג מן אילין עד דא צדקה ממש. יא' מוסיף אינון דמשתדלי. יב' ידעין.

מאמר

הסולם

ויזכיר יוסף את החלומות

אינו מקבל ראייה, שה"ס חכמה, אלא בעת זוווג עם הנוקבא. ויספרה, שואל מהו ויספרה, ומשיב שהוא כמו שאתה אומר מקום ספיר אבניה. דהיינו מלשון ספירות והארה. קלה) הכינה: שהכין אותה עם תקונים, שהיא יושבת בתקון י"ב גבולים ומתחלקת לע' מלאכים, כלומר שי"ב גבולים מתחלקים ונעשים לע' מלאכים, שענינם נתבאר היטב לעיל (פרשת וירא דף ע"ח ד"ה אלין ע', עשה) ועי' פרשת לך דף ז' ד"ה נו נטיעין, ששם נתבאר סוד י"ב גבולי אלכסון, ותקן אותה בשבעה עמודים עליונים, שהם חג"מ נה"מ דבינה, בסוד אמא אויפת לברתא מאנהא, (כנ"ל בהקס"ז דף כ' ד"ה ואמא) לקבל בהם האורות ולהמצא בשלימות. פירוש: כי כל שלימות הנוקבא הוא, מחמת שנתקנה בז' עמודים עליונים, שהם הכלים חג"מ נהיי"מ דבינה, שלולא זה לא היתה ראויה לקבל האורות כמ"ש בב"א דף ז' ד"ה וכבר וגם חקרה: היינו שחקר אותה, להשגיח עליה תמיד זמן אחר זמן, שלא תהיה יניקה לס"א ממנה, בלי הפסק, לעולם. (דטו"י דף קצ"ט ע"א)

קלו) ולבחר אוהר ליה וכו': ואחר זה הזהיר את האדם ואמר, ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה, וסור מרע בינה. כי זו, דהיינו יראת ה' שהיא הנוקבא, מתעטרת על התחתונים כדי ליראה ולדעת את ה', בכחה, וע"כ היא חכמה, וסור מרע בינה, הביורור מפסולת, שלא לקרב עמה, אל הקדושה, דהיינו סור מרע, הוא מציאות הכינה, דהיינו לדעת ולהסתכל בכבוד מלך העליון.

קלו) רבי יוסי קם וכו': ר"י קם בלילה אחד, לעסוק בתורה, והיה שם עמו יהודי אחד, שפגש אותו בבית ההוא, ופתח ר' יוסי ואמר, לא יועילו אוצרות רשע וצדקה וגו', לא יועילו אוצרות רשע אלו הם, שאינם עוסקים בתורה והולכים אחר קניני העולם, ולאסוף אוצרות רשע, מה כתוב, ואבד העושר ההוא בענין רע, משום שהם אוצרות רשע.

קלה) וצדקה תציל ממות: אלו הם העוסקים בתורה ויודעים דרכיה להשתדל בה

אורחהא ב לאשתדלא בה, דהא אורייתא עץ ב חיים ג אקרי, ד ואתקריאת צדקה, דכתיב וצדקה תהיה ב לנו. דבר אחר, וצדקה תציל ממות, דא צדקה ממש, ובחרין גוונין איהו, ובחרין סטרין קרי ביה ו אורייתא, * וקרי ביה צדקה, וכלא חד.

קלט) אמר ההוא יודאי, וקרי ביה שלום, אמר רבי יוסי, הכי הוא ודאי דאקרי שלום. קם ההוא יודאי, ואשתתף בהדיה, פתח ההוא יודאי ואמר, " עובד אדמתו ישבע לחם ומרדף רקים ישבע ריש. האי קרא קשיא, וכי שלמה מלכא ו דאיהו חכים מכל בני עלמא, היך אמר דישתדל בר נש למפלח ארעא, ולאשתדלא ב אבתריה, וישבוק חיי עלמא.

קמ) אלא רזא איהו. פתח ואמר, ב ויקח ה' אלקים את האדם ויניחוהו בגן עדן לעבדה ולשמרה, ואוקמוה ב ברזא דקרננין איהו. ת"ח, לעבדה: דא מלכא עלאה. ולשמרה: דא מלכא תתאה. עלמא עלאה, ועלמא תתאה. י לעבדה ברזא דזכור, יא ולשמרה ברזא דשמור.

קמא) ובג"כ, עובד אדמתו דא גן עדן, דאצטריך למעבד ולמפלח, ולאמשכא י לה ברכאן מלעילא, וכד אתברכא ואחמשכא י לה ברכאן מלעילא, איהו נמי אתברך י בהדה. ת"ח, טו דכהנא דמברך, מתברך. טז כד"א י ואני

מסורת הוהר

(א משלי י"ב. ב ב"א רכ"א ציון א' ו רכ"ב ציון א'. ג) (במדבר ו') ח"ב סו. ח"ג לח. קמו: רמה. חלופי גרסאות א ל"ג לאשתדלא בה. ב החיים (אה"ל). ג היא. ד ואקרי. ס מוסיף לנו כי נשמור לעשות. ו צדקה וקרי ביה אורייתא. ז דהות. ח אבתרה. ט דרזא. י מוסיף לעבדה לזכורא. יא מוסיף ולשמרה לנוקבא; לאתחא. יב ליה. יג ליה. יד בהדיה. טו כהנא. טז דכתיב.

מאמר	הסולם	ויזכור יוסף את החלומות
<p>בה. כי התורה נקראת עץ חיים. ונקראת צדקה, שכחוב, וצדקה תהיה לנו כי נשמור את דברי התורה וגו'. דבר אחר, וצדקה תציל ממות, זהו צדקה ממש שנותן לעני. ובשני אופנים הוא ובשתי בחינות: קרא בו בהמלה צדקה, תורה, וקרא בו צדקה ממש, והכל אחד. פירוש. אם הוא תורה, הציל ממות על שם שהתורה היא עץ חיים, ואם הוא צדקה ממש תציל ממות על שם המצוה שהחיה את העני, והיינו ב' בחינות, תורה וצדקה ממש הן ב' איפנים, וטעמי הצלתן ממות. הן ב' בחינות.</p> <p>קלט) אמר ההוא יודאי: אמר אותו היהודי, קרא בו בהמלה צדקה גם את השם שלום. אמר ר' יוסי כן הוא ודאי, שנקראת שלום. קם אותו היהודי ונשתתף עמו בתורה.</p> <p>פתח ההוא יודאי וכי: פתח אותו היהודי ואמר. עובד אדמתו ישבע לחם ומרדף רקים ישבע ריש. מקרא זה קשה, וכי שלמה המלך, שהוא חכם מכל העולם איך אמר שהאדם ישתדל לעבוד אדמה, וישתדל אחריה ויניח חיי עולם.</p>	<p>קמ) אלא רזא איהו וכי: ומשיב, אלא הוא סוד. פתח ואמר, ויקח ה' אלקים את האדם וגו' לעבדה ולשמרה. ובארוהו שהוא בסוד עבודת הקרבנות. בוא וראה. לעבדה זהו מלך העליון. דהיינו להמשיך שפע ברכות ממלך העליון, שהוא ז"א. ולשמרה, זהו מלך התחתון. דהיינו לשמור השפע שקבל מלך התחתון, שהוא הנוקבא. שהכתיב מדבר, כנגד עולם העליון שהוא ז"א, ועולם התחתון, שהוא הנוקבא. וכפרש יותר, לעבדה, פירושה בסוד זכור. שה"ס ז"א. ולשמרה, פירושו בסוד שמור, שה"ס הנוקבא. שמשמע זה בלוחות הראשונות, שהיו בכחי' ז"א, כתיב, זכור את יום השבת לקדשו. ולוחות האחרונות, שהן בחינת הנוקבא, כתיב, שמור את יום השבת לקדשו.</p> <p>קמא) וכניכ עובד אדמתו: זהו גן עדן. שהוא הנוקבא, שהאדם צריך לעשות ולעבוד ולהמשיך לה ברכות מלמעלה. מ"א, וכאשר מתברכת ונמשכות לה הברכות מלמעלה. גם האדם מתברך עמה, בוא וראה, שכהן המברך מתברך, כמו שאתה אומר, ואני אברכם</p>	<p>(רס"ו דף קצ"ט ע"א *) דף קצ"ט ע"ב)</p>

מקץ

מא

אברכם. ובגין כך, עובד אדמתו ישבע לחם, דא הוא מזונא דלעילא. ומרדף
א רקים: מאן דיתדבק בסטרא אחרא, דאיהו מרדף רקים. ^א ישבע ריש ודאי.
אמר רבי יוסי, זכאה את, דזכית להאי מלה.

קמב) תו פתח ^ב ואמר קרא ^ג אבתריה, ^ד איש ^ה אמונות רב ^ו ברכות, דא
הוא בר נש, דמהימנותא דקב"ה ביה, כגון ^ז רבי ^ח ייסא סבא, דאע"ג דהוה
ליה מיכלא ^ט דההוא יומא למיכל, לא הוה מתקין ליה, עד דשאל מזוניה קמי
מלכא קדישא, לבתר דצלי צלותיה, ^י ושאל מזוניה קמי מלכא, כדין הוה
^{יא} מתקין, והוה אמר תדיר, לא נתקין, עד דינתנון מבי מלכא.
קמג) ואץ להעשיר לא ינקה, בגין דלא בעא לאשתדלא באורייתא,
דאיהי חין דעלמא דין, וחיין דעלמא דאתי, השתא דאיהי שעחא לאשתדלא
באורייתא, נשתדל.

קמד) פתח ההוא גברא ברזא דחלמא ואמר, ויזכור יוסף את החלומות
אשר חלם להם וגו'. ^א ויזכור יוסף את החלומות, וכי יוסף ^ב אמאי אדכר לון
אינון חלומות דחלם להו. ומה ^ג סגיא ליה ^ד אלו לא אדכר להו, דהא יוסף
חכים הוה, וכתוב ^ה כל ערום יעשה בדעת ^ו וכסיל יפרוש אולת.
קמה) אבל, כיון דחמא דאינון אתו, וסגדי ליה אפין על ארעא, כדין
אדכר ממה דחלם להו, כד הוה עמהון, דכתיב ^ז והנה קמה אלמתי וגם נצבה
והנה תסבינה ^ח אלמותיכם ותשתחוינה לאלמתי, ^ט בשעתא דחמא ^י דכרעין

מסורת הוהר

(א משלי כח. ב) שם י"ג. ג) (בראשית ל"ז) ח"ב כפ. ח"ג רמב:

חלופי גרסאות א) מוסיף רקים ישבע ריש. ב) מוסיף איהו ישבע. ג) ליג ואמר. ד) מוסיף אבתריה ואמר
ה אמונות וגו' איש אמונות רב ברכות (אה"ל). ו) מוסיף ברכות וגו'; ברכות וגו' איש אמונות.
ז רב. ח) יבא ט למיכל ההוא יומא ואה"ל. י) מקמ. יא) ושאל. יב) מתקין. יג) ליג ויזכור יוסף את החלומות.
יד) אמר או; אי. טו) אכפז. טז) אלא. יז) ליג וכסיל יפרוש אולת. יח) אלמותיכם וגו'. יט) מוסיף אמר
יוסף. כ) מוסיף דהיה כרעין; דהוה (אה"ל).

ויזכור יוסף את החלומות

הסורם

מאמר

קמג) ואץ להעשיר לא ינקה: הוא משום
שלא רצה לעסוק בתורה, שהיא
חיי עולם הזה וחיי עולם הבא. עתה, שהוא
זמן לעסוק בתורה, נעסוק.

קמד) פתח האי נברא וכו': פתח אותו אדם
בסוד החלום, ואמר, ויזכור יוסף
את החלומות אשר חלם להם. שאל, ויזכור
יוסף את החלומות, וכי יוסף למה זכר אלו
החלומות שחלם להם. ומה היה יוצא לו אלו
לא זכר אותם. הרי יוסף חכם היה, וכתוב, כל
ערום יעשה בדעת וגו'.

קמה) אבל כיון דחמא וכו': ומשיב, אבל
כיון שראה יוסף, שהם באים
ומשתחווים לו אפים ארצה, אז נזכר ממה
שחלם להם כשהיה עמהם, שכתוב והנה קמה
אלמתי

אברכם. ומשום זה, עובר אדמתו, דהיינו
שעובד בשביל להמשיך שפע לנוקמא, ישבע לחם,
זהו מזונות שלמעלה, שמקבל חלף עבודתו, כי
המכרך מתברך. ומרדף רקים, מי שהוא מהדבק
בסטרא אחרא שהוא מרדף רקים. ישבע ריש,
בודאי אמר ר' יוסי, אשריך שזכית לדבר זה.

קמב) תו פתח ואמר וכו': עוד פתח ואמר,
המקרא שלאחר המקרא, עובד אדמתו
איש אמונות רב ברכות, זהו אדם שיש בו
אמונת הקב"ה. כגון רבי ייסא הזקן, שאף על
פי, שהיה לו סעודת אותו היום לאכול, לא היה
עורך השלחן עד שבקש על מזונותיו לפני מלך
הקדוש. לאחר שהתפלל תפלתו, ובקש על
מזונותיו לפני המלך, אז היה עורך השלחן.
והיה אומר תמיד, לא נעריך השלחן עד שינתנו
המזונות מבית המלך.

(דסו"י דף קצ"ט ע"ב)

אחוי קמיה, דכתיב * ויבאו אחי יוסף וישתחו לו אפים ארצה, כדן ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם, דהא חמא דהו קיימי. קמו) תו, ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם, אדכר לון, בגין דלית נשיו א קמי קב"ה, דהא חלמא דאיהו טבא. בעי ב"נ לאדכרא ליה, דלא יתנשי, וכדין נ אתקיים, דהא כמה דאתנשי נ קמיה דב"נ, הכי אתנשי עליה. קמו) ת"ח, חלמא דלא אתפשר, כאגרתא דלא מתקריא, ות"ח, ד בגין דלא אדכר, כמאן דלא ידע ו ליה, ועל דא, מאן דאתנשי מניה חלמא, ולא ידע ליה, לא קיימא עליה לאתקיימא, ובגין דא, יוסף הוה ו דכיר חלמיה, בגין לאתקיימא, בגין דלא יתנשי חלמא מניה לעלם, והוה מחכה ליה תדיר. נ ויאמר אליהם מרגלים אתם, איהו ו דכיר חלמא, אבל ו מלה לא אמר לון, אלא מרגלים אתם.

קמח) פתח ר' יוסי ואמר, נ כי בא החלום ברוב ענין וקול כסיל ברוב דברים. כי בא החלום ברוב ענין, הא אוקמוה דכמה אינון ו סמיכין בחלמא, וממנן דרגין על דרגין, עד דחלמין מנהון קשוט כלהו, ומנהון דאית בהון קשוט וכדיבו. אבל ו לאינון ו זכאי קשוט. לא אתגלי לון מלין כדיבן כלום אלא כלהו קשוט.

קמט) ת"ח, דניאל מה כתיב ביה, ו אדין לדניאל בחזוא די ליליא * רזא י גלי, י וכתיב ו דניאל חלם חזה וחזוי ראשה על משכביה באדין חלמא כתב. ואי אית ביה מלין כדיבן, אמאי ו איכתיב בין כתובים. אלא ו אינון זכאי

מסורת הזהר

א) לעיל דף ל"ב ציון ב'. ב) (שם מ"ב). ג) קהלח ה'. ד) לעיל י"ח ציון ב'. ה) דניאל ז'. חלופי גרסאות א קמיה, ב יתקיים, ג עליה, ד כיון, ה ליג ליה, ו דכר, ז דכר, ח ליג מלה, ט סמכין (אה"ל). י ליג לאינון, יא לזכאי, יב מוסיף גלי וגוי, יג ליג מן וכתוב ער באדין, יד יכתוב, אכתוב, טו לאינון.

ויזכור יוסף את החלומות

הסולם

מאמר

אלמתי וגוי, כי בשעה שראה אחיו כורעים לפניו, שכתוב ויבואו אחי יוסף וגוי, אז ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם. דהיינו שראה שהם נתקיימו. כלומר, ויזכור יוסף את החלומות, פירושו, שראה שנתקיימו החלומות.

תו ויזכור יוסף את החלומות אשר חלם: זכר אותם משום שאז אין שכחה לפני הקב"ה, כי חלום שהוא טוב, צריך האדם לזכור אותו שלא ישכח. ואז הוא מתקיים. כי כמו שגשכח אצל האדם, כן נשכח עליו מלמעלה, ואינו מתקיים.

קמו) ת"ח חלמא וכו': בוא וראה, הלום שלא נפתר, הוא כאגרת שלא נקרא. שאינו פועל כלום במקלו, ובוא וראה, משום שלא נזכר בחלום, הוא כמי שלא ידע את פחרונו, וע"כ מי שהחלום נשכח ממנו, ואינו יודע אותה, אינו עומד עליו להתקיים. ומשום זה היה יוסף

קמח) פתח ר' יוסי וכו': פתח ר"י ואמר, כי בא החלום ברוב ענין וקול כסיל וגוי. ומפרש כי בא החלום ברוב ענין, הרי בארוהו, שכמה הם העוזרים בחלום שיתקיים, וממונים מדרגות על מדרגות, עד שהחלומות, מהם שכולם אמת, ומהם, שיש בהם אמת ושקר. דהיינו שמקצתו בתקיים ימקצתו אינו מתקיים, אבל לאלו צדיקי אמת לא נגלה להם בחלום דברי שקר כלל, אלא כולם אמת.

קמט) ת"ח דניאל וכו': בוא וראה, מה כתוב בדניאל, אדין לדניאל בחזוא די ליליא, דהיינו בחלום, רזא גלי, וכתוב, דניאל חלם

(דפוסי דף קצ"ט ע"ב *) דף ר' ע"א

קשוט, בשעתא דנשמתהון סלקין, לא מתחברן בהו, אלא מלין קדישין, א דאודעין כ' ליה מלי דקשוט, מלין כ' קיימן. דלא ד משקרן לעלמין. קנ) ואי תימא, הא כ' תנן, דדוד מלכא, לא חמא חלמא טבא, הא אשתמע דהוה חמי דוד מלין דלא קשוט. אלא ודאי, כל יומי הוה משתדל לאושדא דמין, ואגח קרבין, וכל חלמי לא הוו, אלא חלמין בישין, חורבא ושוממותא ו דמא ואושידו דדמין, ולא חלמא דשלם.

קנא) ואי תימא, לבר נש טב אחזיאו ליה חלמא בישא, הכי הוא ודאי, כל אינון בישין דומינין לאתדבקא, ז על אינון דעברי על פתגמי ח' דאורייתא, ואינון עונשין דומינין לאתענשא ח' בההוא עלמא, כלהו חמי, בגין דכל שעתא יהא דחילו דמריה עליה, והא אתערו, י דכתיב * והאלקים עשה שייראו מלפניו, זה חלום רע. ועל דא, ליהוה זכאה, אחזיו ליה חלמא בישא, כמה ח' דאתמר.

קנב) ת"ח, י' דהא תנינן, דההוא בר נש, דחמי חלמא, בעי ליה למפתח פומיה ביה, קמי בני נשא דרחמי ליה, בגין י' דיסתלק רעותא דלהון לגביה לטב, ויפתחון פומיהו לטב, וישתכח רעותא ומלה כלא לטב. רעותא י' דאיהי מחשבה, שרותא דכלא, ומלה דאיהי סיומא דכלא. וועל דא אשתכח דהא

מסורת הזהר

(א) (קהלה ג') ח"ג צח: רלט, ז"ח ה' טד שלב.

חלופי גרסאות א' ואודעין (אה"ל), כ' לין, ג קיימן (אה"ל). ד מחקריין; מתעקין (אה"ל). ה תנינן, ו ל"ג ורמא (אז"ל). ז ל"ג על; כל (אז"ל). ח אורייתא, ט כהאי (אח"ל). י ל"ג דכתיב, יא מוסיף דאתמר כלא בנין דיעביד זכואן וצוקא [זכיון וצוקן] ויתקן עוברוי כגונא דא בא פטהר מסייעין ליה [אותו] בין עיי חלמין בין דיומנין [דיומנין] ליה בני נשא הגונין דיעבר [דיעביר] עשהון צדקה וישתויב מעונשא וישתויב מעיון [מעון] עקיבין [מיסק ואה"ל]. יב הא, יג דיסקל. יד מוסיף דאיהי גו (אה"ל). טו מוסיף ועל אשתכח דכלא איהו שלימא דכלא רעותא ומ"ה כוקא יאות כרוז דמהימנא ועיד.

מאמר הסולם ויזכור יוסף את החלומות

העונשים שהם עתידים לרתענש בעולם האמת, כולם ראה, דוד המלך, כדי שבכל שעה תהיה יראת רבונו עליו, ומיושב בזה הקושיא הנ"ל, איך ראה דברים שאינם אמיתים, כי ראה אותם בעוברי עבירה, שבהם היו אמיתים, והראו אותם לו, כדי לעוררו ביראת שמים, והנה העירו, שכתוב, והאלקים עשה שיראו מלפניו, זהו חלום רע, שמטיל יראה על האדם, ועל כן מראים לצדיק חלום רע, כמו שאמרנו. קנב) ת"ח דהא תנינן וכו': בוא וראה הרי למדנו, כי האדם שראה הלום, צריך לפתוח פיו בו, דהיינו לבקש פהרון, לפני בני אדם שאוהבים אותו, כדי שהרצון שלהם יעלה אליו לטובה, ויפתחו פיהם לטובה, וימצא הרצון והמלה שלהם, הכל לטובה. הרצון, שהיא המחשבה, דהיינו חכמה, היא ראשית הכל, היינו ראשית כל הספירות, והמלה, דהיינו מלכות, היא סוף הכל, שהיא סוף כל הספירות, ועל כן נמצא, שהיא

חלם חזה וגו', ואם היה בחלום דברי שקר, למה נכתב ספר דניאל בין כתובים, אלא, אלו צדיקי אמת, בשעה שנשמתם עולה, דהיינו בעת שנתם, אינו מתחבר בהם אלא דברים קדושים, שמודיעים אותם דברי אמת, דברי קיום, שאינם משקרים לעולם. קנ) ואי תימא הא וכו': ואם תאמר, הרי למדנו, שדוד המלך לא ראה חלום טוב, הרי נשמע, שהיה רואה דברים שאינם אמתיים, שהרי האמת היה, שהיה מלא טיב וחסד מה', ומשיב, אלא ודאי, כל ימיו היה עוסק בשפיכת דמים וערך מלחמות, וכל חלומותיו לא היו, אלא חלומות רעים, חורבן, שממה, דם, ושפיכת דמים, ולא חלום של שלום. קנא) ואי תימא וכו': ואם תאמר, היתכן, לאדם טוב יראו לו חלום רע, ומשיב, ודאי כן הוא, כי כל אלו הרעות העתידות להתדבק באלו שעברו על דברי התורה, ואלו (דפוי דף ר' ע"א)

שלימו איהו ברזא עלאה, ובגין כך אתקיים כלל, ובעינן רחמינן דבר נש לאתקיימא בההוא פשרא טבא, וכלל איהו כדקא ב יאוח.
 קנג) ובגין כך, קב"ה אודע ליה לבר נש, כל חד חד, בההוא דרגא דיליה, כמה דאיהו, ובההוא גיונא דכל חד וחד, אמר דיהא חלמא. אמר ההוא יודאי, ודאי דחלמא לאו איהו אלא לבר נש זכאה, דאיהו חמא חלמא כדקא חזי.
 קנד) ות"ח, דכד בר נש נאים על ערסיה, נשמתייה ד נפקא ושטיא בעלמא לעילא, ועאלת ב באתרא דעאלת, וכמה חבילי טהירין, וקיימין ואזלין בעלמא, ופגעין ב בה ב בההיא נשמתא, אי זכאה י היא, סלקא לעילא וחמאת מה דחמאת, ואי לאו, גתאחדת בההוא סטרא, ומודיעין לה (ב) מלין כדיבן, או מלין דזמינן למיתי לזמן קריב, וכד אתער ההיא נשמתא דביה, איהי מודעא ליה מה דחמאת.
 קנה) ועל דא, לבר נש דלאו איהו זכאה, מודיעין ליה חלמא טבא, דלאו איהו קשוט, י כלל בגין לאסטאה ליה, מההוא ארח קשוט, כיון דאיהו אסטי י אורחיה מארח קשוט, מסאבין ליה. דכל מאן דאתי לאתדכאה, מדכאין ליה, ומאן דאתי לאסתאבא, מסאבין ליה, י הא ודאי אתמר הכי.
 קנו) יתבו עד דסליק צפרא, אמר רבי יוסי, י ודאי לא זכר טי שמייה דיוסף, באינון דגלים, דכתיב א דגל מחנה אפרים, ולא כתיב דגל מחנה יוסף, בגין דאתגאי על אחוי, והא אתמר.

דרך אמת (ב) דכתיב כוז, (א) (כמדבר ב') ח"ג קיט : קכ :

חלופי גרסאות א ובעינן רחמינן עליה דבר נש בגין לאתקיימא; ובעינן רחמינן דבר נש לאתקיימא דיבעין רחמי עליה דההוא בנין דיתקיים בההוא; ובעינן רחמינן דבר נש לאתקיימא, ההוא פשרא (אה"ב).
 ב מוסיף יאוח רעותא ומלה כלל לטב רעותא דאיהו מחשבה שרואת דכלל ומלה סיומא דכלל. ג מוסיף כמה דאיהו; וכמה ול"ג אמר דיהא חלמא. ד מוסיף סלקא ונפקא (אה"ב); נפקא ושטיא וסלקא לעילא (אה"ב). ה לאתרא. ו קיימי ואזלי. ז ופגעין. ח לה. ט לההיא. י איהו. יא כלל. יב ארחה. יג ל"ג מן הא עד אמר; אמר ר' יוסי הא ודאי. יד אמאי לא אדכר שמייה דיוסף; ודאי יוסף שמייה באינון; ודאי יוסף לא זכה שמייה. טו שמא.

מאמר הסולם ויוכור יוסף אח החלומות
 ונכנסת במקום שנכנסת. וכמה מחנות רוחות נצאיות והולכית בעולם ופוגעות באותה הנשמה, אם צדיק היא האדם. עולה הנשמה למעלה, ורואה מה שרואה. ואם אינו צדיק, הנשמה נאחזת באוחו הצד, ומודיעים לה דברי שקר, או דברים העמידים לבוא בזמן קרוב. קנה) ועל דא לבר נש וכו': וע"כ לאדם שאינו צדיק, מודיעים לו חלום טוב, שאינו כולו אמת, כדי להטותו מדרך האמת. כיון שנטה מדרך האמת מטמאים אותו, כי כל מי שבא להטהר מטהרים אותו, ומי שבא להטמא מטמאים אותו. כן הוא ודאי, וכן למדנו.
 קנו) יתבו עד דסליק וכו': יישבו עד עלות הבוקר. אמר ר' יוסי, ודאי לא נזכר שמו של
 שהוא בשלימות בסוד העליון, להיות כאן ראש וסוף הספירות, ועל כן הוא מתקיים כולו. ועוד, שמבקשים רחמים על האדם, שיתקיים אותו פתרון הטוב שפתרו. והכל הוא כמו שצריך להיות.
 קנג) ובגין כך קב"ה וכו': ומשום זה הקב"ה מודיע אל האדם בחלומה לכל אחד ואחד לפי מדרגתו, כמות שהוא, ובאותו אופן, כמו שכל אחד ואחד יאמר שיהיה ז חלום. כי כל החלומות הולכים אחר הפה. אמר אותו היהודי, ודאי, שהחלום אינו אלא לאיש צדיק, שהוא רואה חלום כראוי.
 קנד) ות"ח דכד בר נש וכו': ובוא וראה כאשר האדם ישן על מטחו נשמתו יוצאת ומשוטטת בעולם למעלה (דפו"י דף ר' ע"א)

מקץ

מה

קנז) אמר ההוא יודאי, ודאי שמענא, דיוסף איהו בעלמא דדכורא, וכלהו שבטין בעלמא דנוקבא אינון, ועל דא לא אתכליל יוסף ב עמהון, בגין דאיהו בעלמא דדכורא ב עמהון.

קנח) מה כתיב, * כלנו בני איש אחד נחנו, נחנו, אנחנו מבעי ליה. אמאי חסר א'. אלא, בגין דרזא דברית לא אשתכח עמהון, אסתלק מתמן א', : דהא א' ד דכורא איהו, ועל דא ב' איהי נוקבא, א' דכורא. ובגין דא, אסתלק א' מתמן, ואשתארו אינון נוקבי, לגבי שכינתא.

קנט) ולבתר אמרו, כנים אנחנו, אתוסף א', אמרו ולא ידעי מה קאמרו, בגין דיוסף אשתכח תמן, ואשלימו מלה, ואמרו אנחנו, מנלן, דכתיב ב ויאמרו שנים עשר עבדיך אחים אנחנו, ויוסף איהו בחושבנא, כד עאל בחושבנא, אמרו אנחנו, וכד לא עאל בחושבנא, אמרו נחנו.

קס) אמר רבי יוסי, כל הני מלין דקאמרן הכא, קב"ה אתרעי בהו, דהא שכינתא * לא אעדי מהכא, ה כדכתיב ב או נדברו יראי יי איש אל ורעהו ויקשב יי וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי יי ולחושבי שמו.

קסא) י ויאסוף אותם אל משמר ז שלשת ימים. אמר רבי אלעזר, הני תלת יומין אמאי. אלא הני תלת יומין, ה לקביל תלת יומין דשכס, דכתיב ה ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים.

מסורת הוהר

א) בראשית מ"ב. ב) שם. ג) (מלאכי ג') ח"א רמג. ח"ב ר. ריו. רמו. רסב. ח"ג נט : קצו : רסה. ז"ח כ"ג טב שלא. ד) בראשית מ"ב. ה) (שם ל"ד) ח"ג סב :

חלוסי גרסאות א ל"ג עמהון בגין. ב ל"ג עמהון. ג דהאי. ד רמיוא בעלמא דדכורא. ה דכתיב. ו רעהו וגוי. ז ל"ג שלשת ימים; משמר וגוי. ח ל"ג לקביל תלת יומין.

מאמר

הסולם

ויזכור יוסף את החלומות

קנט) ולבתר אמרו וכו'; ואחר כך אמרו, כנים אנחנו. הא' נתוספה. אמרו, ולא ידעו מה שאמרו. כי משום שיוסף נמצא שם השלימו המלה ואמרו אנחנו. מאין לנו זה. כי כתוב, ויאמרו שנים עשר עבדיך אחים אנחנו. ויוסף היה בחשבון. הרי כשיוסף נכנס בחשבון, אמרו אנחנו. וכשלא נכנס בחשבון אמרו נחנו.

קס) אמר ר' יוסי וכו'; אר"ה, כל אלו הדברים שאמרנו כאן, הקב"ה רצה בהם, כי השכינה לא סרה מכאן, כמו שכתוב, או נדברו יראי ה' וגו'.

מאמר ויאסוף אותם אל משמר

קסא) ויאסוף אותם אל משמר שלשת ימים; אמר ר' אלעזר, אלו שלשה ימים למה הם, ומשיב, אלו ג' ימים הם כנגד ג' ימים של שכס. שכתוב, ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים.

של יוסף באלו הדגלים, שכתוב דגל מחנה אפרים, ולא כתוב דגל מחנה יוסף, והוא משום, שהתגאה על אחיו, וכבר למדנו.

קנז) אמר ההוא יודאי וכו'; אמר אותו היהודי, ודאי שמעתי, שיוסף הוא בעולם הזכר, שהוא בחינת יסוד דו"א, וכל השבטים הם בחינת עולם הנקבה, דהיינו השכינה (כמ"ש לעיל ויצא דף ק"ב את רע"ב ע"ש) ועל כן לא נכלל יוסף עמהם בדגלים, להיותו בעולם הזכר.

קנח) מה כתיב כולנו בני איש אחד נחנו: שואל, כתוב, נחנו, אנחנו היה צריך לכתוב, למה חסר א'. ומשיב, אלא משום שסוד הברית שהוא יוסף, לא נמצא עמהם, נסתלק משם הא' ונאמר נחנו. כי א' הוא זכר, ועל זה, ב' היא נקבה. א' הוא זכר, ומשום זה נסתלק א' משם. שהוא יוסף, ונשארו אלו הנקבות דהיינו האותיות נחננו, אצל השכינה, שבה סוד השבטים כנ"ל.

(דפו"י דף ר' ע"א) * דף ר' ע"ב)

קסב) ת"ח מה כתיב ב' ביה, * ויאמר אליהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחיו. לאחזאה, דלא עבד איהו, כמה ד' דאינון עבדו בשכם, דגרמו לאנשי שכם לקבלא עלייהו האי זאת, רזא דברית, ולכתר דעבדו קיומא דא, קטילו ד' לון, ולא אשתאר מנהון חד, ואיהו מה כ' כתיב, זאת עשו וחיו, מ"ט בגין דאת האלקים אני ירא. נטיר קיימא. וכל גלגולא דא לא הוה, אלא בגיניה דבנימין.

קסג) ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים אנחנו על אחינו וגו'. ויאמרו איש אל אחיו: דא שמעון ולוי, כמה דהוה בקדמיתא, דכתיב ויאמרו איש אל אחיו הנה בעל החלומות הלזה בא, מה להלן שמעון ולוי, אוף הכא שמעון ולוי.

קסד) תא חזי, מאן איש. ומאן אחיו. אלא איש: דא שמעון, כתיב הכא איש, וכתיב התם ו' והנה איש מבני ישראל בא, מה להלן ו' משמעון, אוף הכא נמי שמעון. ובגין דאהדר בתשובה, ז' בכה ואתנחם על דא, ואמר ללוי, אבל אשמים אנחנו, ח' על דא אתבני מזליה שור, כגוונא דמזליה דיוסף שור, דכתיב ט' בכור שורו הדר לו, ומזליה דשמעון שור איהו.

קסה) ועל דא ו' ויקח מאתם את שמעון, בגין דלא יקטרג בהדיה דלוי, בגין דשמעון ולוי, כד מתחברן ס' תרוייהו, יכדי לקטרגא. ויאסור

מסורת הזהר

א) שם מ"ב. ב) (שם ח"א קפד: ג) וישכ דף ל"ד ציון ב'. ד) במדבר כ"ה. ה) (דברים ל"ג) ח"א רסו. ח"ג יד. קכא: קסג. רנב. רעט. ת"ז תכ"ו עב. ו) (בראשית מ"ב) ח"ג סב:

חלופי גרסאות א' מוסיף ת"ח יוסף. ב' ל"ג ביה. ג' דעבדו אינון. ד' להו. ה' מוסיף כתיב ביה. ו' שמעון. ז' בדא. ח' על דא אתכליל מזליה כגוונא דמזליה דיוסף מזליה דיוסף שור דכתיב (אה"ל). ט' מוסיף תרוייהו כחדא.

הסולם

ויאסוף אותם אל משמר

מאמר

קסב) ת"ח מה וכו': בוא וראה מה כתוב בו. ויאמר אליהם יוסף ביום השלישי זאת עשו וחיו. להורות, שהוא לא עשה כמו שהם עשו בשכם, שגרמו לאנשי שכם לקבל עליהם את זאת הו' שהיא הנוקבא. הנק' זאת שהיא סוד הברית. שהברית שה"ס יסוד, דבוק בה, ואחר שעשו ברית הזו הרגו אותם, ולא נשאר מהם עד אחד, והוא, מה כתוב בו, זאת עשו וחיו והיינו שיחיה אותם. מה הטעם משוכ, כי את האלקים אני ירא, שהוא שומר הברית. וכל גלגול הזה שגלגל עמהם לא היה אלא בשביל בנימין. דהיינו כדי שיביאו את בנימין.

קסג) ויאמרו איש אל אחיו אבל אשמים וגו': ויאמרו איש אל אחיו, זהו שמעון ולוי כמו שהיה מקודם לכן, שכתוב, ויאמרו איש אל אחיו הנה בעל החלומות הלזה בא. מה שם הוא שמעון ולוי, אף כאן הוא שמעון ולוי.

(דפו"י דף ר' ע"ב)

מאמר ויקח מאתם את שמעון

קסה) ועל דא, ויקח מאתם את שמעון: כדי שלא יקטרג עליו עם לוי. כי שמעון, ולוי, כשמתחברים שניהם, הם יכולים

אותו לעיניהם, הא אוקמוה, לעיניהם אסרו, ולבתר דנפקו הוה מאכיל ליה, ומשקי ליה.

קסו) ואי תימא דרעותא דיוסף ה איהו, בגין דכתיב * אם רעב שונאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים, אי הכי יוסף דאיהו זכאה, היכי עביד הכי, דהא כתיב כי גחלים אתה חותה על ראשו ויני ישלם לך.

קסז) אלא, ח"ו דיוסף להכי הוא דחייש, אלא כבר נש לאחוי, הכי נמי הוה עביד, אתנהיג עמיה באחיה, ולא בגוונא אחרא, ולא עמיה בלחודוי, אלא עם כל אחוי, כמה דכתיב ויצו יוסף וימלאו את כליהם בר ולהשיב כספיהם איש אל שקו ולתת להם צדה לדרך ויעש להם כן, בגין לאנהגא עמהון באחיה.

קסח) ד רבי יוסי פתח ואמר, ד אם שלמים וכן רבים וכן נגזו ועבר ועניתך לא אענך עוד, האי קרא אוקמוה, דכד עמא כלהו אית בהו שלם, ולא אית ה בהו מארי דבכו, קב"ה חייס עליהו, ודינא לא שלטא בהו, ואע"ג דכלהו פלחי ל כו"ם, ו אינון בשלם, דינא לא שליט עליהו, ואוקמוה דכתיב ד חבור עצבים אפרים הנח לו.

קסט) וכן נגזו ועבר, מאי וכן נגזו, ונגזו מבעי ליה. אלא, דא הוא רישא דקרא דאיהו י שלם, אוף הכא שלם, ומאי איהו, דא צדקה, בגין דצדקה דא הוא י שלום, ומאן דאסגי בצדקה, אסגי שלם לעילא,

מסורת הזהר

(א) וישלח נ"ו ציון כ. (ב) (בראשית מ"ב). (ג) (נחום א') ח"א ר.א. (ד) הושע ד'.

חלופי גרסאות א הוה. ב והא. ג בר וגו'; ל"ג מן ולהשיב עד בגין. ד מוסיף ויצו יוסף וימלאו את כליהם בר ר' יוסי (רמ"ק ואה"ל). ה בהון. ו ל"ג מארי; מאריה. ז ל"ג בהי; עליהו. ח לעיו. ט אינון (אה"ל). י ש"ם. יא מוסיף שלום רכתיב ותיח מעשה הצדקה שלום.

מאמר הסולם ויקח מאתם את שמעון

יכולים לקסרג. ויאכור אותו לעיניהם. הרי בארוהו שרק לעיניהם אסרו. ואחר שיצאו היה מאכיל ומשקה אותו.

קסו) ואי תימא דרעותא וכו': ואם תאמר, שרצונו של יוסף היה, משום שכתוב, אם רעב שונאך האכילהו לחם, ואם צמא וגו'. שעל כן האכיל והשקה את שמעון שהיה שונאו, אם כן, יוסף שהיה צדיק איך עשה כזאת. שהרי בתוב, בסיום הכתוב הנ"ל, כי גחלים אתה חותה על ראשו וה' ישלם לך. ואין זה דרכו של צדיק לנקום באחיו.

קסז) אלא ח"ו דיוסף וכו': ומשיב, אלא חס ושלום, שיוסף היה מתכוין לכך.

אלא כאיש לאחיו, כן היה עושה ומחנהג עמו באחיה, ולא באופן אחר. ולא רק עמו לבדו (דסו"י דף ר' ע"ב)

קסט) וכן נגזו ועבר: שואל, מהו וכן נגזו, ונגזוה, היה צריך לכתוב. ומשיב, אלא, כמו שתחילת הכתוב

ה ואסגי שלם לתתא, ובגין כך יוכן נגזו ועבר, דגזוי ממונהון בצדקה. ועבר ועברו מבעי ליה, מאי ועבר. אלא דא הוא דינא דרוגזא, כד"א "עד יעבור זעם, יעבר דינא מעלייהו.

קע) ד"א, יכה אמר יי' אם שלמים, אלין ישראל, דקביה יהב לון ברית קיימא לנטרא ליה תדיר, ולמהוי ביה בר נש שלים בכל סטרין לעילא ותתא. ואי לא נטיר ליה בר נש תדיר, הא איהו פגים, ה פגום בכלא, מנלן, דכתיב ה התהלך לפני והיה תמים, מאי תמים. ו שלים. ז דעד לא אתקיים ביה ברית, איהו פגים.

קעא) ובגין כך אם שלמים וכן רבים, אם שלמים דנטרי פקודא דא, למהוי שלימין, דלא יהון פגימין, וכן רבים: יפשוו * ויסגון ביה, בגין דנשמתינן לא ה נפקי לעלמא, אלא בהאי ברית. וכן נגזו, האי אם שלמים דנטרי ליה ט תדיר, י נגזו מאן דאתגזר יא וקבל עליה קיימא דא. ועבר, מאי ועבר. ההוא זוהמא דערלה, דהוה ביה בקדמיחא.

קעב) ד"א יכה אמר יי' אם שלמים וכן רבים, אלין בני יעקב, דהא כל זמנא דהוה לגביה דיוסף, אינון שלמים, דקיימי בהדיה

מסורת הוזהר

א) (ישעיה כ"ו) ח"א קפב: ב) (בראשית י"ז) ח"א רכח: רמו. ח"ב סד: ח"ג יד. קמב. קסג. קסו. קפ: רמג: ז"ח מ"ד טא שסט.

חלופי גרסאות א ותתא וליג ואסגי שלם. ב ובכן נגזו דגזוי וליג ועבר (אה"ל). ג יעבר; דעבר (אה"ל). ד ליג כה אמר ה'. ה ליג פגום. ו מוסיף שלים בכל סטרין לעילא ותתא. ז דעל דא; ועד (אה"ל). ח נפקין. ט מוסיף להאי ברית תדיר. י מוסיף מאי ואם נגזו. יא וקביה. יב ד"א אם שלמים אלין.

מאמר	הסולם	ויקח מאחם את שמעון
<p>הכתוב, מדבר בשלום, אף כאן, מדבר בשלום. ומהו זה צדקה, כי צדקה היא שלום ומי שפרבה בצדקה מרבה שלום למעלה ומרבה שלום למטה, ומשום זה אומר הכתוב, וכן נגזו ועבר, כי נגזו פירושו כמו גזו, שגוזזים כספיהם בצדקה, ואמרו, וכן הוא להורות שכמו שכתחילתו מדבר בשלום אף כאן מדבר בשלום, דהיינו בצדקה כמבואר.</p>	<p>בכל דבר, מאין לנו זה, כי כתוב, התהלך לפני והיה תמים. מהו תמים, שלם, משמע שכל עוד שלא נתקיים בו הברית, דהיינו מטרם שנמול, היה פגום.</p>	<p>קעא) ובגין כך, אם שלמים וכן רבים: אם שלמים, פירושו, ששומרים מצוה זו, ברית מילה, להיות שלמים, ולא להיות פגומים. וכן רבים, פירושו, שיפרו וירבו בו, כי הנשמות אינן יוצאות לעולם אלא בברית הזו. וכן נגזו, זה טובב לתחילת הכתוב, אם שלמים, ששומרים הכרית תמיד, ופירושו, נגזו, מי שנמול, וקבל עליו ברית הזו. ונגזו, הוא מלשון גייה וזכירתה. ועבר, מהו, היינו, ועבר ממנו אותה הזוהמא של הערלה, שהיה בו מקודם לכן.</p>
<p>ועבר: שואל ועברו היה צריך לכתוב בלשון רבים, כמו ונגזו, למה אומר ועבר. זמשיב, אלא זה טובב על הדין של הרגז, כמו שאחה אומר, עד יעבור זעם, אף כאן, ועבר פירושו, עבר הדין מעליהם.</p>	<p>קעב) ד"א כה אמר ה' אם שלמים ונוי: אלן הם בני יעקב, שכל זמן שהיו אצל יוסף היו שלמים, כי היו נמצאים יחד עם הברית, שהוא יוכף. וכן נגזו, פירושו, שהלכו ועזבו</p>	<p>קע) ד"א, כה אמר ה' אם שלמים: היינו ישראל, שהקביה נתן להם ברית עולם, דהיינו ברית מילה, לשמור אותו תמיד, ושיהיה בו האדם שלם בכל הצדדים שהם חו"ג תו"מ, מעלה ומטה, שהם נצח והודו. ואם האדם אינו שומר אותו תמיד, הרי הוא פגום, פגום (דפוסי דף ר' ע"ב * דף ר"א ע"א)</p>

דברית. וכן נגזו, ה' דאזלו כ' ושבקו ליה י' ליוסף ולשמעון. ועבר, כדן
 י' דינא שריא בניייהו, כד"א * ועבר י"י לנגוף את מצרים.

קעג) ת"ח, אית דינא קשיא, ואית דינא רפיא. דינא קשיא תקיף,
 דינא רפיא חלש, וכד ינקא האי דינא רפיא, מדינא קשיא, כדן
 אתתקף, ואיהו תקיף.

קעד) בשעתא דאתעביד דינא על ישראל, אתעביד בהאי דינא רפיא,
 ולא אתתקף בהוא דינא קשיא, וכד דינא אתעביד עלייהו דעמין עכו"ם,
 אתתקף האי דינא רפיא, בדינא קשיא דלעילא, בגין לאתתקפא, הה"ד, ועבר
 ה' לנגוף את כ' מצרים. ועבר: דאתמלי עברה וועמא, ואתתקף בדינא קשיא,
 אוף הכא ועבר. ות"ח, בשעתא דמתכנשי עשרה בבי כנישתא, וחד מנייהו
 אשתמיט, כדן קב"ה ארגיו עליה.

קעה) ד"א וכן נגזו, י' כד' מתעברי מנייהו כ' אינון עובדין בישין, כדן
 ועבר, מאי ועבר. ר' שמעון אמר בזמנא דנשמחא נפקת מהאי עלמא, בכמה
 דינין כ' אתדנת, עד לא תיעול' לאתרה, לבתר, כל אינון נשמתין אית לון
 למעבר, ה' בהך נהר דינור דנגיד ונפיק, ולאסתחאה תמן, ומאן איהו דיקום
 י'תמן, ויעבר בלא דחילו, כד"א כ' מי יעלה בהר ה' וגו', ונשמחא דוכאה אעבר
 בלא דחילו ויקום במקום קדשו.

מסורת הזהר

(א) פרשת נח נ"א ציון א. ח"ב קלה. ח"ג עא: קלג. (ב) וירא כ"ח ציון ד'.

חלופי גרסאות א' ליג דאזלו. כ' רשבקו. ג' לשמעון וליוסף. ד' שכינתא [לא] שריא בניייהו. ה' מוסיף מצרים
 וגו'. ו' ליג כד. ז' דמתעברי. ח' ליג אינון. ט' מוסיף איהי אחדנת. י' לאתרהא. יא' כחד;
 בחד (אחיל). יב' מתמן.

מאמר	הסולם	ויקח טאהם את שמעון
ועזבו את יוסף, ושמעון. ונגזו, הוא לשון חלוף ועבור. כמו, גז, חיש ונעופה (תהלים צ') ועבר, אז שרה הדין בשבילם, כמו שאתה אומר ועבר ה' לנגוף את מצרים. מה ועבר הזה הוא על הדין, אף כאן הוא על הדין.	רפיא שאינו מתחזק בדין הקשה. מפני שהדין נעשה על ישראל.	ות"ח בשעתא דמתכנשי וכו': ובוא וראה, בשעה שמתאספים עשרה בבית הכנסת ואחד מהם משתמט, אז הקב"ה כועס עליו. שכן אחי יוסף שהיו עשרה, ואחר שפרשו מיוסף ושמעון ונשארו תשעה. היה הקב"ה כועס, כמו שדרש, ועבר שנתמלא עברה.
קעג) ת"ח אית דינא קשיא וכו': בוא וראה, יש דין קשה ויש דין רפה. דין קשה הוא חזק, דין רפה הוא חלש. וכאשר דין הרפה יונק מדין הקשה, אז נתחזק והוא חזק.	קעה) ד"א וכן נגזו: כשנעברו מהם המעשים הרעים, ודורש נגזו מלשון גז חיש ונעופה (תהלים צ') אז ועבר, מהו ועבר. ר' שמעון אמר, בזמן שהנשמה יוצאת מעולם הזה, נדונית בכמה דינים מטרם שתבא למקומה, לאחר כך, כל אלו הנשמות. יש להם לעבור בנהר דינור הזה הנמשך ויוצא, ולרחוק שמה. ומי הוא שיקום שם ועבור, את נהר דינור בלי פחד, כמש"א מי יעלה בהר ה' וגו'. ונשמח הצדיק עובר בלי פחד, ויקום במקום מרשו.	קעה) ד"א וכן נגזו: כשנעברו מהם המעשים הרעים, ודורש נגזו מלשון גז חיש ונעופה (תהלים צ') אז ועבר, מהו ועבר. ר' שמעון אמר, בזמן שהנשמה יוצאת מעולם הזה, נדונית בכמה דינים מטרם שתבא למקומה, לאחר כך, כל אלו הנשמות. יש להם לעבור בנהר דינור הזה הנמשך ויוצא, ולרחוק שמה. ומי הוא שיקום שם ועבור, את נהר דינור בלי פחד, כמש"א מי יעלה בהר ה' וגו'. ונשמח הצדיק עובר בלי פחד, ויקום במקום מרשו.

מקץ

קעו) ומאן דאשתדל בצדקה בהאי עלמא, ויתן מממוניה בצדקה, כדין ועבר בבהוא אתר, ולא דחיל, וכרוזא קרי : לה לההיא נשמתא, ועניתך לא אענך עוד, מאן דזכה למעבר ד בהאי, לית ליה דינא יתיר כלל.

קעז) תא חזי, כל דא דיוסף עם אחוי, וכל הני מילי, אמאי אצטריך. אלא אורייתא דקשוט, איהי אורייתא, וכל ארחהא ארחין קדישין, ולית לך מלה באורייתא, דלאו אית בה רזין עלאין וקדישין, וארחין לבני נשא לאתתקפא בהו.

קעח) פתח ואמר, אל תאמר אשלמה רע וגוי. תא חזי, קב"ה עביד ליה לבר נש, לאתתקפא בה באורייתא, ולמיהך בארח קשוט, ולסטר ימינא, ולא יהך לסטר שמאלא. ובגין דבעי להו למיהך לסטר ימינא, אית לון לאסגאה רחימו דא עם דא, ולא יהא דבבו דא עם דא, בגין דלא לאכחשא ימינא, דאיהו אתר דישראל מתדבין ביה.

קעט) ותא חזי, בג"כ איהו יצר טוב ויצר רע, וישראל בעיין לאתתקפא ליצר טוב על יצר רע, באינן עובדין דכשרן, ואי סטי בר נש לשמאלא, כדין אתתקף יצר רע על יצר טוב, ומאן דהוה פגים, אשלים ליה בחטאוי, דהא לא אשתלים דא מנוולא, אלא בחטאין דבני נשא.

קפ) ובג"כ בעי בר נש לאזדהרא, דלא ישתלים ההוא יצר רע בחטאוי,

מסורת הזהר

(א) נחום א'. (ב) משלי כ'.

חלוסי גרסאות ח מאן, ז ממנויה. ז ליה. ד מוסיף בהאי אתר (אה"ל). ה דעבר יוסף, ו דלית. ז לסטר. ח מוסיף יהך בה (אה"ל). ט מוסיף להו לישראל. י מוסיף פגים בסטריה.

ויקח מאתם את שמעון

הכולם

מאמר

ולצד ימין, ולא ילך לצד שמאל. ומשום שהאנשים צריכים ללכת לצד ימין, יש להם להרבות אהבה זה עם זה. כי אהבה היא בחינת ימין, ולא יהיה שנאה זה עם זה, שהוא בחי' שמאל, כדי שלא להחליש הימין. שהוא המקום שישראל מתדבקים בו.

קעט) ותא חזי בג"כ וכו': ובוא וראה, בשביל זה, יש יצר הטוב ויצר הרע. וישראל צריכים להגביר את יצר הטוב על יצר הרע על ידי מעשים הטובים. ואם האדם נוטה לשמאל, אז מתגבר יצר הרע על יצר הטוב, ומי שהיה פגום, דהיינו יצר הרע, השלימו בחטאוי. כי מנוול הזה אינו נשלם אלא ע"י החטאים של בני אדם.

קפ) ובג"כ בעי בר וכו': ובשביל זה, צריך האדם להזהר שלא יושלם היצר הרע בחטאיו. וישתמר תמיד, כי יצר הטוב צריכים

קעו) ומאן דאשתדל: ומי שעוסק בצדקה בעולם הזה ונותן מכספו לצדקה, אז הוא עובר באותו מקום. דהיינו בנהר דינור, ואינו מפחד. והכרוז קורא על אותה הנשמה, ועניתך לא אענך עוד, שהוא סיום הכתוב. כי מי שזכה לעבור בנהר דינור, אין לו יותר דין כלל.

קעז) תא חזי כל וכו': בוא וראה, כל זה של יוסף עם אחיו, וכל אלו הדברים, למה נצרך להכתב בתורה. ומשיב, אלא, תורת אמת הוא התורה, וכל דרכיה דרכים קדושים, ואין לך מלה בתורה שאין בה סודות עליונים וקדושים, ודרכים לבני אדם להתחזק בהם.

קעח) פתח ואמר, אל תאמר אשלמה רע וגוי: בוא וראה הקב"ה עשה לו לאדם, שיתחזק בתורה, וללכת בדרך האמת (רפ"ז דף ר"א ע"א)

ויסתמר תדיר, דהא יצר טוב בעי לאשלמא ליה א בשלימות תדיר, ולא יצר הרע. ובגין כך אל תאמר אשלמה רע קוה אל ה' ויושע לך. קפא) ד"א אל תאמר אשלמה רע, כדכתיב * ומשמני רעה תחת טובה, למען דשלים ליה טובה, דלא ישלים ליה רע, בגין דכתיב * משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו, * אפילו למען דאשלימו ליה בישין, לא אית ליה לאשלמא בישא, חלף ההוא בישא דשלימו ליה, ד אלא קוה לה' ויושע לך.

קפב) והאי קרא אוקמוה, ו ביוסף זכאה, דלא בעא ז לאשלמא בישא לאחוי, בשעתא דנפלו בידוי. ב קוה לה' ויושע לך, בגין דהוא הוה * דחיל לקב"ה, דכתיב * זאת עשו וחיו וגו', * ואיהו תדיר הוה יא מחכה י לקב"ה. קפג) ר' אבא פתח ואמר, י מים עמוקים עצה בלב י איש ואיש תבונה ידלנה. מים עמוקים י עצה בלב איש. דא קב"ה, בגין דאיהו עביד עצות, טו דאייתי טעמין לגלגלא גלגולין על עלמא על ידא דיוסף, לקיימא ההוא גזרה, דגזר כפנא על טו ארעא. ואיש תבונה ידלנה, דא יוסף, דגלי אינון עמיקין, דגזר קב"ה על עלמא.

קפד) ת"ח, יוסף לא די ליה דאיהו לא שלים בישא לאחוי, אלא דעבד עמהון טיבו וקשוט, וכך ארחיהון י דוכאי תדיר, בגין יא דא קב"ה חייס עליהו תדיר, בעלמא דין ובעלמא דאתי.

מסורת הזהר

א) תהלים ל"ח. ב) משלי י"ז. ג) בראשית מ"ב. ד) משלי כ'.

חלופי גרסאות א) בשלימו (אה"ל). ב) מוסיף בגין דחילו דקב"ה כריא זאת עשו וחיו וגו' ואוף איהו הוי [הוה] תדיר עביד. ג) מוסיף אוף הכא אמילו; אבל (אה"ל). ד) ליג אלא. ה) הא. ו) יוסף (אה"ל). ז) לשמא. ח) ליג קוה לה' ויושע לך. ט) ואוף איהו. י) ליג הוה; הוה תדיר. יא) מוסיף מחכה ליה. יב) מוסיף לקב"ה כריא קוה לה' ויושע לך. יג) איש וגו'. יד) ליג עצה בלב איש. טו) ואייתי. טז) עלמא. יז) דוכאין. יח) דקב"ה וליג דא.

<p>מאמר</p> <p>צריכים להשלים אותו בשלימות תמיד, ולא את יצר הרע. ומשום זה אל תאמר אשלמה רע כי ע"י השנאה, תגביר השמאל ותשלים את יצר הרע, אלא קוה אל ה' ויושע לך. קפא) ד"א אל תאמר אשלמה רע וכו': הוא כמו שכתוב, ומשמני רעה תחת טובה, כי למי שעשה לו טובה לא ישלם לו רעה, משום שכתוב, משיב רעה תחת טובה לא תמוש רעה מביתו, ואפילו למי שעשה לו רעות אין לשלם לו רעה תחת רעה שעשה לו, אלא קוה אל ה' ויושע לך.</p> <p>קפב) והאי קרא אוקמוה ביוסף וכו': ומקרא הוה, בארותו ביוסף הצדיק, שלא בקש לשלם רעה לאחיו בשעה שנפלו בידיו, דהיינו כמ"ש, אל תאמר אשלמה רע, אלא קוה לה' ויושע לך, כי הוא היה ירא</p> <p>(דמוי דף ר"א ע"א * דף ר"א ע"ב)</p>	<p>הסולם</p> <p>את הקב"ה, שכתוב, זאת עשו וחיו את האלקים אני ירא. והוא היה תמיד מחכה אל הקב"ה.</p> <p>קפג) ר' אבא פתח וכו': ר"א פתח ואמר, מים עמוקים וגו' ואיש תבונה ידלנה, מים עמוקים עצה בלב איש, זהו הקב"ה, כי הוא עשה עצות, שהביא סבות לגלגל גלגולים על העולם על ידי יוסף, כדי לקיים אותה גזירה, שגזר רעב על העולם, ואיש תבונה ידלנה, זהו יוסף, שהוא גילה אלו העמוקים שגזר הקב"ה על העולם, והיינו כפתרון החלום.</p> <p>קפד) ת"ח יוסף וכו': בוא וראה, יוסף, לא די לו שלא השיב רעה לאחיו, אלא עוד, שעשה עמהם חסד ואמת, וכך דרכיהם של הצדיקים תמיד, משום זה הקב"ה מרחם</p>
--	--

קפה) מים עמוקים ^א עצה בלב איש, ^ב דא יהודה, והא אוקמוה, בשעתא דאתקריב לגביה דיוסף, על ^ג עסקא דבנימין. ואיש תבונה ידלנה דא יוסף.

קפו) ר' אבא הוה יתיב אתרעא דאבבא דלוד, חמא חד בר נש דהוה אתי, ^א ויתבי בחד קולטא דתלא דארעא, והוה לאי מארחא, ויתבי ונאים תמן, אדהכי חמי חד ^ב חויה, דהוה אתי לגביה, נפק ^ג קוסטפא ^ד דגורדנא, וקטיף ליה ^ה לחויה. כד אתער ההוא בר נש, חמא ההוא ^ו חויה לקבליה, דהוה מית, ^ז אודקף ההוא בר נש, ^ח ונפף ההוא קולטא ^ט לעומקא דתחותי ואשתזיב.

קפו) אתא ר' אבא לגביה, א"ל אימא לי מאן עובדך, דהא קב"ה רחיש לך אלין תרין ^א נסין, ^ב לאו אינון למגנא.

קפח) א"ל ההוא בר נש, כל יומאי לא אשלים לי בר נש בישא בעלמא, דלא אתפייסנא בהדיה, ומחילנא ליה. ותו, אי לא יכילנא לאתפייסא בהדיה, לא סליקנא ^א לערסי, עד דמחילנא ליה, ולכך אינון דמצערו לי, ולא חיישנא כל יומא לההוא בישא דאשלים לי. ולאו ^ב די לי ^ג דא, אלא דמההוא יומא ולהלאה, אשתדלנא למעבד עמהון טבא.

קפט) בכה ר' אבא ואמר, יתיר עובדוי דדין מיוסף, ^א דיוסף הוה אחוי

דרך אמת

א) שהיה יושב עמנו כסדק חי שהיה כהן אחד שהיה בו נקיעה אחת וכאזנה נקיעה ישב עמנו והיה סדוק מהדרך ומכה סדוקו והחיל לישן סס ומלא קולטא שיי סדק ונקיעה מלשון פסוק קלוטא שפי' סדוקים, ^ב חסיכה עץ משרס האילן ונפל על הנחש והכנו. ^ג נפל הנקיעה ההיא למטה תחתיו ונול. ^ד אינון בתמי.

חלוסי גרסאות א) ל"ג עצה בלב איש. ב) הא אוקמוה דא יהודה. ג) עסקי. ד) חויה. ה) דנורא (אה"ל). ו) לחויה. ז) חויה. ח) מוסף כד אודקף (אה"ל). ט) לעומקא. י) נסין. יא) לערסאי. יב) דילי (אה"ל). יג) ל"ג דא. יד) יוסף.

מאמר	הסולם	ויקח מאתם את שמעון
מרחם עליהם תמיד, בעולם הזה ובעולם הבא.	רגע מלקום, היה נופל, ביחד עם הבליטה, אל העמק, והיה נהרג.	
קפה) מים עמוקים וגו': זהו יהודה. ובארוה, שהוא בשעה שיהודה נגש אל יוסף על אודות בנימין. ואיש תבונות ידלנה. זהו יוסף. שהתודע או אל אחיו.	קפו) אתא ר' אבא וכו': בא אליו ר' אבא, אמר לו, אמור לי מה מעשיך. כי הקב"ה הקרה אליך שני נסים אלו. שהצילו מן הנחש, ומן הבליטה שנפלה. לא היו בחנם.	
קפו) ר' אבא הוה יתיב וכו': ר"א היה יושב בפתח שער העיר לוד. ראה אדם אחד שיהיה בא ויושב על בליטה שהיתה כולטת מצד ההר, והיה עיף מן הדרך וישוב וישן שם. בתוך כך, ראה נחש אחד שהיה בא אצלו. ויצא שרץ שנקרא קוסטפא דגורדנא, והרג את הנחש. כשהקיץ האדם ראה את הנחש למולו, שהיה מת. קם האדם, ונפלה הבליטה, שהיה יושב עליה. אל העמק שמתחתיה, כי נקרעה מן ההר, והאדם נצל. כי אם היה מאחר	קפח) א"ל ההוא בר נש וכו': כל ימי, לא עשה לי אדם רעה, שלא נתרציתי עמו ומחלתי לו. ועוד, אם לא יכלתי להתרצות עמו, לא עליתי על מטתי מטרם שמחלתי לו ולכל אלו שציערו לי. ולא נטרתי לו שנאה כל היום, על אותו רע שעשה לי. ולא די לי זה, אלא עוד, שמאווחו יום והלאה, השתדלתי לעשות להם טובות.	
קפט) בכה ר' אבא וכו': בכה ר"א ואמר, גדולים מעשיו של זה מיוסף, כי		ביוסף

(רס"ו דף ר"א ע"ב)

ודאי, והוה ליה לרחמא עליו, אבל מה דעביד דא, יתיר הוא מיוסף, יאות הוא דקב"ה ירחיש ליה ניסא על ניסא.

קצ) פתח ואמר, " הולך בתום ילך " בטח ומעקש דרכיו יודע. ב הולך בתום ילך בטח, דא ההוא בר נש, דאזיל בארחין דאורייתא. ילך בטח, דלא יכילו נזקי דעלמא לאבאשא ליה. ומעקש דרכיו יודע, ב מאן יודע. דא הוא מאן דאסטי ד מארחא דקשוט, ובעי גבי דחבריה. יודע, מהו יודע: ישתמודע איהו בעיניהון דכל מארי ד דינא, דלא יתאביד מנייהו ו דיוקנא דההוא בר נש. בגין לאייתאה ליה לאתרא דינקמון מניה, ובגין כך י יודע.

קצא) ותא חזי, ההוא דאזיל בארח קשוט, קב"ה חפי עליה, בגין דלא אתידע, ולא אשתמודע, ב לגבי מאריהון דדינא. אבל מעקש דרכיו יודע, וישתמודע לגבייהו. זכאין אינון בני נשא דאזלי בארח קשוט, ואזלי לרוחצן על עלמא, דלא דחלי אינון בעלמא דין, ולא בעלמא דאתי.

קצב) וייראו האנשים כי הובאו בית יוסף. ר' יוסי אמר, ווי לון, לבני נשא, דלא ידעי ולא י מסתכלין בארחי דאורייתא, ווי לון, בשעתא דקב"ה ייתי למתבע לון דינא על עובדיהון, ויקום גופא ונפשא, למיהב חושבנא מכל עובדיהון, עד יא לא יתפרשון נפשא מן גופא.

קצג) וההוא יומא, יומא דדינא איהו, יומא דספרין י פתיחן, ומאריהון דדינא י קיימין, בגין דההוא זמנא קיימא נחש בקיומיה, לנשכא ליה, וכל

מסורת הוהר

(א) שם יוד. (ב) (בראשית מ"ג) ח"א רב. רג.

חלופי גרסאות א בטח וגו'. ב זג הולך בתום ילך בטח. ג מאי. ד מארח קשוט. ה דינא. ו מוסף החוה דיוקנא. ז מוסף יודע לכל מארי דינא (אה"ל). ח לגביה. ט לרחצן. י מסתכלי. יא דלא יב פתיחין. יב קיימי.

הסולם

מאמר

ויקח מאתם את שמעון

קצא) ותא חזי ההוא וכו': ובוא וראה, אותך ההולך בדרך האמת, הקב"ה מחסה עליו כדי שלא יתודע ולא יהיה ניכר לבעלי הדין, אבל מעקש דרכיו יודע, ויהיה ניכר להם. אשריהם האנשים, ההולכים בדרך אמת, והולכים בטח בעולם, שאינם מפחדים לא בעולם הזה ולא בעולם הבא.

מאמר וייראו האנשים כי הובאו בית יוסף

קצב) וייראו האנשים וגו': ר' יוסי אמר אוי להם לבני אדם, שאינם יודעים ואינם מסתכלים בדרכי התורה. אוי להם, בשעה שהקב"ה יבא לבקש מהם דין על מעשיהם, ויקומו הגוף והנפש לתת חשבון מכל מעשיהם, שמטרים הפרד הנפש מן הגוף.

קצג) וההוא יומא וכו': ויום ההוא הוא יום הדין

ביוסף, העושי רעה, היו אחיו, ודאי, שהיה לו לרחם עליהם, מחמת האחות, אבל מה שעשה זה, שעשה כן עם כל בני אדם, הוא גדול מיוסף, ראוי הוא, שהקב"ה יקרה לו נס על נס.

קצ) פתח ואמר הולך בחום וגו': הולך בתום ילך בטח. זהו אדם שהולך בדרכי התורה. ילך בטח, שמזיקי העולם לא יוכלו להזיקו, ומעקש דרכיו יודע שואל, מי הוא יודע, ואומר, זה הוא מי שנטה מדרך האמת, ומבקש לגבות מחבירו, כלומר, שרוצה לשלם לו רעה תחת רעה, ועובר על לא תקום ולא תטור, יודע, מהו יודע, היינו, שיהיה ניכר בעיני כל בעלי הדין, שלא תאכז מהם צורת אותו אדם, כדי להביאו לפקום, שיהיו נוקמים ממנו. דהיינו מדה כנגד מדה, וע"כ אה"כ, יודע.

(דפוסי דף ריא ע"ב)

שייפי מתרגשין לגביה, ונשמתא אתפרשא מן גופא, ואזלא ושטיא, ולא
 א ידעת לאן א ארחא תהך, ולאן אתר סלקין לה.

קצד) ווי לההוא יומא, יומא דרוגזא י ונאיצו ההוא יומא, בג"כ אבעי
 ליה לב"נ, ד לארגזא יצריה כל יומא, י לאדכרא י קמיה ההוא יומא,
 דייקום בדינא דמלכא, דקא עאלין ליה תחות י ארעא י לאתרקבא,
 ונשמתא י אתפרשא * מניה.

קצה) ותנן, לעולם ירגיז אדם * יצר טוב על יצר הרע, וישתדל
 אבתריה, אי אזיל מניה יאות, ואי לאו ישתדל באורייתא, דהא לית לך מלה
 לתברא יצר הרע אלא אורייתא. אי אזיל מוטב, ואי לאו ידכר ליה יומא
 דמותא, בגין לתברא י ליה.

קצו) הכא אית לאסתכלא, דהא דא הוא יצר הרע, ודא הוא מלאך
 המות, וכי מלאך המות מתבר יא מקמי יומא דמותא, והא איהו קטולא דבני
 נשא הוי, ואשתמע דחדוה הוא דיליה, ובגין כך אסטי לון לבני נשא תדיר,
 בגין לאמשכא לון לדא.

קצז) אלא ודאי מה דאתמר דיזכור ליה בר נש ההוא יומא דמותא,
 י ודאי הכי הוא, בגין דמתכר לכא דבר נש, דהא יצר הרע לא שריא,
 אלא באתר דאשתכח חדוה דחמרא, וגסותא דרוחא, וכד יא אשתכח רוחא
 תבירא, כדין אתפרש מניה, ולא שריא בהדיה, ובגין כך בעי לאדכרא
 ליה יומא דמותא, ויתבר גופיה, ואיהו אזיל ליה.

מסורת הזהר

(א) יצר מוטב - יצר הרע ב"א קס"א ציון א'.

חלוסי גרסאות א ידע. ב אורח; אורחא. ג ונצו (אה"ל). ד לארגזא מההוא יומא (אה"ל). ה ולאדכרא.
 ו לגביה. ז עפרא. ח לאתרקבא. ט אתפרשת. י מוסיף ליה והא אוקימנא. יא מקמיה. יב ל"ב
 ודאי. יג אשכח.

הסולם

וייראו האנשים כי הובאו בית יוסף
 היצר הרע, אלא התורה. אם הלך טוב. ואם
 לא, יזכיר לו יום המיתה. כדי לשברו.
 קצו) הכא אית לאסתכלא וכו': כאן יש
 להסתכל. הרי זהו יצר הרע וזהו
 מלאך המות. וכי מלאך המות ישבר מלפני
 יום המיתה. והרי הוא ההורג את בני אדם,
 ומשמע ששמחה שלו. הוא להמית אנשים.
 שמשום זה הוא משטה אותם תמיד. כדי
 להמשיכם למיתה.
 קצז) אלא ודאי וכו': ומשיב, אלא ודאי מה
 שלמדנו שהאדם יזכיר לו יום
 המיתה. ודאי כן הוא. כדי לשבור הלב של
 האדם, כי יצר הרע אינו שורה אלא במקום
 שנמצא שמחת היין וגאות רוח, וכשנמצא רוח
 שבור באדם או מתפרד ממנו. ואינו שורה
 עליו. וע"כ צריך להזכיר לו יום המיתה. וישבר
 גופו והוא הולך לו.

תא

מאמר

הדין, יום שהספרים, שבהם כחוביט כל מעשי
 בני אדם, פתוחים, ובעלי הדין נמצאים, כי בעת
 ההוא עומד הנחש בקיומו לנשך אותו. וכל
 האברים מתרגשים מפניו, והנשמה נפרדת מן
 הגוף, והולכת ומשוטטת ואינה יודעת לאיזה
 דרך תלך, ולאיזה מקום יעלו אותה.
 קצד) ווי להאי יומא וכו': אוי לאוחו יום,
 יום של כעס וקצף הוא אותו היום,
 ועל כן צריך האדם להרגיז את יצרו בכל יום,
 ולהזכיר לפניו אותו יום שיקום לדין דמלך.
 ושיביאו אותו תחת הארץ להרקב, והנשמה
 תפרד ממנו.

קצה) ותנן לעולם וכו': ולמדנו. לעולם ירגיז
 אדם יצר הטוב על יצר הרע,
 וישתדל אחריו, אם הלך ממנו טוב. ואם לא,
 יעטוק בתורה, כי אין לך דבר לשבור את
 (דפו"י דף ר"א ע"ב *) דף ר"ב ע"א)

קצח) תא חזי, יצר טוב בעי ה' חדוה דאורייתא, ויצר רע י' חדוה דחמרא, וניאופין וגסותא דרוחא, ובגין כך בעי בר נש ד' לארגזא תדיר, מההוא יומא רבא, יומא דדינא, ה' יומא דחושבנא, ו' דלית ליה לבר נש לאגנא עליה, אלא עובדוי דכשרן, דאיהו עביד בהאי עלמא, בגין דיגינו עליה בההיא שעתא.

קצט) תא חזי, וייראו האנשים כי הובאו בית יוסף, ז' ומה כלהו הו' ח' גיברין, כלהו תקיפין, (ב) וחד עולימא דאייתי לון לביתא דיוסף, דחלו. כד ייתי קב"ה למתבע ליה לדינא לבר נש, על אחת כמה וכמה. (ג) בגין כך, בעי ליה לבר נש, לאזדהרא בהאי עלמא, ט' לאתקפא ביה בקב"ה, וישוי ביה רוחצניה, דאע"ג דאיהו חטי, י' אי יהדר מניה, בתויבתא שלימתא, י"א הא תקיף איהו, ויתתקף ביה בקב"ה, כאילו לא חטא.

רא) דהא שבטין, בגין י' דחטו על גניבת יוסף, הו' דחלין, דאלמלא לא חטו, לא הו' דחלין כלל, בגין י' דחובוי דבר נש י' מתברין לביה, ולית ליה טו חילא כלל, מ"ט, ט" דהא י' ההוא יצר הטוב אתבר עמיה, ולית ליה חילא לאתקפא י" על ההוא יצר הרע. ועל דא כתיב, כ' מי האיש הירא ורך יס הלבב, כ' הירא כ" מחוכין כ" דבידוי, דאינון כ' תבירא דלבא דבר נש. (רב) ותא חזי, לכמה דרין אתפרע קב"ה, מאינון חובין דשבטין, דהא

דרך אמת

(ה) נער אחד היה מליכס לבית יוסף.

מסורת הוהר

(א) דברים כ'.

חלופי גרסאות א' חדומא, ב' חדומא, ג' וניאופין, ד' מוסיף לארגזא ליה, ה' ל"ג יומא, ו' מוסיף יומא דלית, ז' ל"ג ומת, ח' גברין, ט' מוסיף לאתקפא כההוא (בהאי אה"ל) עלמא והא אוקימנא ח"ח בעי ליה לבר נש לאתקפא (הרמ"ק), י' ויהדר ול"ג אי, י"א דא, י"ב דחטא, י"ג דחובין, י"ד מתברין, טו מוסיף חילא לאתקפא; (אה"ל), טו ל"ג דהא, י"ו דההוא, י"ז בההוא ול"ג על, י"ח מוסיף הלבב וגו', י"ט ל"ג הירא, כ" מוסיף דיראה דא מחיבין, כ" מוסיף דבידוי הוה; הו"י (אה"ל), כ" תבירו (אה"ל).

סאמר

הכולם

קצח) תא חזי יצר טוב וכו': בוא וראה, יצר הטוב צריך חדוה של תורה, ויצר הרע צריך חדוה של יין וניאוף וגאות רוח. ומשום זה צריך האדם להרגיזו תמיד מאותו יום הגדול, יום הדין, יום החשבון, שאין מה להגן על האדם אלא מעשים הטובים, שהוא עושה בעולם הזה כדי שיגינו עליו בשעה ההוא.

רא) דהא שבטין וכו': כי השבטים, משום שחטאו בגנבת יוסף היו יראים, ואם לא חטאו לא היו יראים כלל, כי עונותיו של האדם משברים את לבו ואין לו כח כלל. מה הטעם, כי יצר הטוב נשבר עמו ואין לו כח להתגבר על יצר הרע. ועל כן כתוב, מי האיש הירא וגו'. הירא, מן העונות שבידו, שהם משברים לבו של אדם.

קצט) תא חזי וייראו האנשים כי הובאו וגו': ומה שכולם היו גבורים, כולם חזקים, ועלם אחד שהביאם לבית יוסף, גרם להם שהיו מתיראים, בעת שיבא הקב"ה לבקש את האדם לרין, על אחת כמה וכמה. שיש לירא ולפחד.

רב) ותא חזי לכמה וכו': ובוא וראה, לכמה דורות נפרע הקב"ה מן העונות של חשבטים

(ג) בגין כך בעי וכו': משום זה צריך האדם להזהר בעולם הזה, להתחזק (דפו"י דף ר"ב ע"א)

לא אתאביד מקמיה דקב"ה כלום, ואתפרע מדרא דזרא, ודינא קיימא קמיה תדיר, עד דאתפרע, ושרי דינא באתר דאצטריך. (ג) מנלן, מחזקיהו. חזקיהו חב ההוא חובא. דגלי ב סתירין דקב"ה, לשאר עמין עעכו"ם, דלא ב הוה אצטריך לגלאה, וקב"ה שדר ליה לישעיהו, ואמר ליה, * הנה ימים באים ונשא כל אשר בביתך ואשר אצרו אבותיך עד היום הזה וגו'.

(ד) תא חזי, כמה גרים ההוא חובא, בגין דגלי ב מה דהוה סתים, דכיון דאתגלי, אתייהיב דוכתא לאתר אחרא דלא אצטריך, לשלטאה עליה, בגין כך לאו ברכה שריא, אלא באתר סתים. ואוקמוה, מה דאיהו ד סתים, ב ברכה ו שריא עלוי, כיון דאתגלי אתייהיב דוכתא, לאתר אחרא לשלטאה עלוי. (ה) כתיב ב כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה ואוקמוה. אבל כל מכבדיה הזילוה, דא הוא מלכות בבל, דהא מתמן אשתדר דורון לירושלם דכתיב ב בעת ההיא שלח מרודך בלאדן בן בלאדן מלך בבל ספרים ומנחה אל חזקיהו.

(ו) ומה כתיב בהו, שלם לחזקיה מלך יהודה, ושלם לאלהא רבא ושלם לירושלם, (ז) כיון ב דנפק י פתקיה מניה, אהדר ללביה ואמר, לא יאות עבדיה לאקדמא שלמא דעבדא, לשלמא דמאריה, קם יא מכורסיה, ופסע ג' פסיעו, ואהדר י פתקיה, וכתב אחרנין תחותיהו, וכתב הכי, שלם לאלהא רבא, י שלם לירושלם, ושלם לחזקיה, ודא הוא מכבדיה. (ז) * ולכתר הזילוה, מ"ט הזילוה. בגין כי ראו ערותה, דאחזי לון

מסורת זוהר	דרך אמת
(א) ישעיה ל"ט. (ב) ב"ב קל"ד ציון א'. (ג) ישעיה ל"ט.	(ד) מיד ט"ל הכתב מידו.
חלופי גרסאות א סתירן. ב ל"ג הוה. ג מאי. ד מוסיף הוה סתים. ה וברכה. ו מוסיף הוה שריא. ז ל"ג הזילוה. ח מה. ט דנפקי. י פתקי; פתקין (אחיל). יא מכרסיה. יב פתקין. יג ושלם. יד ל"ג ולכתר.	

מאמר	הסולם
השבטים, במכירת יוסף. כי לא נאבד מלפני הקב"ה כלום. ונפרע מדור לדור, והדין עומד לפניו תמיד עד שנפרע. והדין שורה במקום שצריך להיות. (ג) מנלן מחזקיהו וכו': מאין לנו זה, מחזקיהו. חזקיהו חטא חטא ההוא, שגילה סתרו של הקב"ה לאומות אחרות עעכו"ם, שלא היה צריך לגלותם. והקב"ה שלח את ישעיהו, ואמר לו, הנה ימים באים ונשא כל אשר בביתך וגו'.	(ה) כתיב, כל מכבדיה הזילוה וכו': ובארוהו, אבל כל מכבדיה הזילוה זהו מלכות בבל, כי משם נשלח מנחה לירושלים. שכתוב בעת ההוא שלח מרודך וגו'.
(ד) חזי כמה נרים וכו': בוא וראה. כמה גרם אותו עון, שגילה מה שהיה סתום. כי כיון שנגלה ניתן מקום שליטה למקום אחר, דהיינו לט"א, שלא היה צריך לשלוט עליו, משום זה אין הברכה שורה אלא במקום סתר, ובארוהו, כל מה שהוא בסתר, שורה עליו ברכה. כיון שנגלה ניתן מקום שליטה למקום אחר, לשלוט עליו.	(ו) ומה כתיב בהו וכו': ומה היה כתוב בהם. שלם לחזקיהו מלך יהודה, ושלם לאלהא רבא, ושלם לירושלים. כיון שיצא המכתב ממנו השיב אל לבו, ואמר, לא יפה עשיתי להקדים שלום העבד לשלום רבונו. קם מכסאו, וצעד ג' צעידות, והשיב מכתבו, וכתב אחר תחתיו, וכתב כך: שלם לאלהא רבא, שלם לירושלים, ושלם לחזקיה. וזה הוא מכבדיה.
(ז) ולכתר הזילוה וכו': ואחר כך הזילוה. מה הטעם הזילוה, משום, כי ראו ערותה, דהיינו שתראה להם חזקיה, ולולא זה	

(דסוין דף ר"ב ע"א * דף ר"ב ע"ב)

חזקיה, דאלמלא כך לא הזילוה לבתר. ומגו דהוה ב זכאה חזקיהו יתיר, אתעכב מלה מלאייתאה, ולא אתא ביומוי, דכתיב " כי יהיה שלום ואמת בימי. ולבית פקיד ההוא חובא, לבנוי אכתריה.

רח) כגוונא דא, ב ההוא חובא דשבטין, קאים עד לבתר, בגין דדינא דלעילא, לא יכיל לשלטאה עליהו, עד דאשתכח שעתא לאתפרעא, ואתפרע מינייהו, ובגין כך, כל מאן דאית חובין בידוי, דחיל תדיר, כד"א ב ופחדת לילה ויומם וגו', ועל דא וייראו האנשים כי הובאו וגו'.

רט) א וישא עיניו וירא את בנימין אחיו בן אמו וגו'. רבי חייא פתח ב ואמר, ד תוחלת ממושכה מחלה לב ועץ חיים תאוה באה, ד דא הוא ב דתנן, דלית ליה לבר נש, לאסתכלא ב בבעותיה לגבי קב"ה, אי אתי, אי לא אתי, מ"ט. בגין דאי איהו אסתכל ב ביה, כמה מאריהון ב דדינא, אתו לאסתכלא ביה בעובדוי.

רי) ורוא איהו, דהא ההוא אסתכלותא, דאיהו מסתכל בההוא בעותא, גרים ליה ב למחלת לב, מאי מחלה לב. דא איהו מאן דקאים תדיר, עליה דבר נש, לאסטאה לעילא ותתא.

ריא) ועץ חיים תאוה באה, תנינן, מאן דבעי דקב"ה יקבל צלותיה. ישתדל באורייתא, דאיהי עץ חיים, וכדין תאוה באה, מאן תאוה. דא הוא דרגא דכל צלותין דעלמא בידיה, ועאיל לון קמי מלכא עלאה. כתיב הכא באה, וכתיב התם ב בערב היא באה, ודא הוא תאוה באה, באה קמי י מלכא עלאה, יא לאשלמא רעותא דההוא ב"נ.

מסורת הזהר

א) (שם) ח"א רסד. ב) (דברים כ"ח) ז"ח ל"ב טג של. ס' טא שכה. ג) בראשית מ"ג. ד) משלי י"ג. ה) וירא ס"ה ציון א'.

חלופי גרסאות א חזקיה זכאה. ב ל"ג ההוא. ג ל"ג ואמר. ד מוסף תוחלת ממושכה דא. ה דתנינן. ו ברעותיה (אה"ל). ז בה. ח דדינן. ט מחלת. י קב"ה. יא לאמשכא.

מאמר הסולם וירא את בנימין

זה לא הזילוה לאחר כך. ובחוך שחזקיהו היה צדיק, נעכב הדבר ביותר מלבא, ולא בא בימיו. שכתוב, כי יהיה שלום ואמת בימי. ואחר כך פקד הקב"ה אותו עון לבניו אחריו.

רח) כגוונא דא וכו': כעין זה, אותו עון של השבטים עומד עד לאחר זמן. משום שהדין של מעלה, אינו יכול לשלוט עליהם. עד שמגיעה השעה להפרע, ונפרע מהם. ומשום זה כל מי שיש בידו חטאים מפהד תמיד, כמשיא ופחדת לילה ויומם וגו', ועל כן, וייראו האנשים כי הובאו וגו'.

מאמר וירא את בנימין

רט) וישא עיניו וירא את בנימין וגו': רבי חייא פתח ואמר. תוחלת ממושכה (דפו"י דף ר"ב ע"ב)

ריב) ד"א תוחלת ממושכה מחלה לב, דא הוא אתר, דאתייהיב א' ההיא מלה, באתר אחרא, דלא אצטרך, ואתמשכא עד דאתייהיב מידא לידא, ולזמנין דלא ייתי, מ"ט, בגין דאתפשטא ואתמשכא בכל אינון ממנן, לנחתא ליה לעלמא.

ריג) ועץ חיים תאוה באה, דא הוא תוחלת, דלא אתמשכא י בגין אינון ממנן רתיכין, אלא דקב"ה יהיב י ליה לאלתר, בגין דכד אתמשכא בין אינון ממנן רתיכין, כמה אינון מאריהון דדינא, דאתייהיב לון רשותא, לעיינא ולאסתכלא בדיניה, עד לא ינתנון ליה, י ומה דנפיק מבי מלכא ואתייהיב ליה לב"נ, בין דזכי, בין דלא זכי, אתייהיב מיד, ודא הוא י עץ חיים תאוה באה.

ריד) ד"א תוחלת ממושכה, דא יעקב, דאתמשכא ליה תוחלתא דיוסף עד זמן ארין. ועץ חיים תאוה באה, דא הוא בנימן, דהא מזמנא דתבע ליה יוסף, עד ההוא זמנא דאתא לגביה, לא הוה אלא זמנא זעיר, דלא אתמשכא ההוא זמנא, הה"ד וישא עיניו וירא את בנימן אחיו בן אמו. מאי בן אמו. ודדיוקניה דאמיה הוה ביה, והוה דמי דיוקניה י לדיוקנא דרחל, בג"כ כתיב וישא עיניו וירא את בנימן אחיו בן אמו.

רטו) רבי יוסי אמר, והא כתיב בקדמיתא, וירא יוסף אתם את בנימן, והשתא כתיב, וישא עיניו וירא את בנימן אחיו, י מאי ראייה הכא. אלא חמא ברוחא דקודשא לבנימן, דחולקיה הוה עמהון בארעא. ובחולקיה דבנימן ויהודה תשרי שכינתא, דהא חמא ליה י ליהודה ובנימן י דבחולקהון הוה

חלופי גרסאות א' ההוא. ב' בין. ג' ל"ג ליה; לין. ד' זמנא. ה' ועץ. ו' דדיוקנא. ז' לדיוקנה. ח' מוסיקף מאי פעמא. ט' דיהודה. י' בחולקהון.

מאמר

הסולם

וירא את בנימן

רשות לעיין ולהסתכל בדינו מטרם שנותנים לו ישועה, אבל מה שיוצא מבית המלך וניתן אל האדם, בין שהוא כדאי או אינו כדאי, ניתן לו מיד. וזה הוא, עץ חיים תאוה באה, שפירושו, שניתן לו מיד.

ריד) ד"א תוחלת ממושכה: זהו יעקב, שנמשכה לו התוחלת ליוסף עד זמן ארין. ועץ חיים תאוה באה, זהו בנימן, כי זמנן שדרש אותו יוסף עד הזמן שבא אליו, לא היה אלא זמן קצר, שהזמן לא נמשך.

הה"ד וישא עיניו וירא וגו': שואל, מהו שאומר הכתוב בן אמו. ואומר, שהוא משום שצורת אמו היתה בו, שהיתה דומה צורתו לצורת רחל, ע"כ כתוב, וישא עיניו וירא את בנימן בן אמו.

רטו) ר' יוסי אמר וכו': ר"א, והרי כתוב מקודם לכן וירא יוסף אתם את בנימן, ועתה כתוב, וישא עיניו וירא את

בנימן

לפני מלך העליון, שהוא ז"א, כחוב כאן באה, וכתוב שם בערב היא באה, מה שם רומז על הנוקבא, אף באה שבכאן היא הנוקבא, וזה הוא תאוה באה, כי באה לפני מלך העליון לזווג, כדי להשלים רצונו של האדם המתפלל, למלאות בקשתו.

ריב) ד"א תוחלת ממושכה מחלה לב: זה הוא מקום, שניתן אותה התפלה, במקום אחר שאינו צריך, שאותו מקום נקרא מחלת לב, ונמשכת מלבא, עד שניתנה מיד ליד, ולפצמים לא תבא הישועה לגמרי, מה הסעם, משום שמתפשטת ונמשכת מיד ליד בכל אלו הממונים, שיורידו אותה אל העולם.

ריג) ועץ חיים תאוה באה: זה הוא תוחלת שאינה נמשכת בין אלו הממונים והמרככות מיד ליד, אלא שהקב"ה נותן אותה מיד, משום, כי כשנמשכת בין אלו הממונים והמרככות, כמה הם בעלי הדין שניתן להם

(רס"ו דף ר"ב ע"ב)

מקדשא, ודא הוא וירא יוסף אתם את בנימן, ליה חמא עמהון, ויוסף דהוה אחוה לא חמא עמהון, בההוא חולקא.

רטז) אוף הכא, וישא עיניו וירא את בנימין ב אחיו בן אמו. מה כתיב בתריה, וימהר יוסף כי נכמרו רחמיו אל אחיו ויבקש ב לבכות ויבא החדרה ויבך שמה.

ריז) רבי חזקיה פתח ב ואמר, א משא גיא חזיון מה לך איפה כי עלית כלך לגגות. ת"ח, הא אוקמוה, בזמנא דאתחריב בי מקדשא, ו והיו מוקדין ליה בגורא, סליקו כל אינון כהני (* ער ה כותליהון דמקדשא, וכל ומפתחין בידיהו, ואמרו, עד הכא הוינא גזברין דילך, מכאן ואילך טול דילך.

ריח) אבל ת"ח, גיא חזיון: דא שכינתא, דהות במקדשא, וכל בני עלמא, מינה הוו ינקין, יניקו דנבואה. דאע"ג דכל נביאין, קא הוו מתנבאין מאתר אחרא, מגוה הוו ינקין נבואתהון, וע"ד אתקרי ב איהי גיא חזיון. חזיון: הא אוקמוה, דאיהו חזו, דכל גוונין עלאין.

ריט) ב מה לך איפה כי עלית כלך לגגות, דהא כד אתחרב מקדשא, שכינתא אתאת, וסליקת בכל אינון אתרין, דהוה מדורה בהו בקדמיתא, והות ב בכת על בית מדורה, ועל ישראל דאולו בגרותא, ועל כל אינון צדיקים

מסורת הזהר

(א) (משלי כ"ב) ח"א רג. (ב) ש"ס.

חלופי גרסאות א ל"ג אחיה. ב לבכות ונוי. ג ל"ג ואמר. ד והווי. ה גגיהון. ו מפתחין. ז ל"ג קא. ח ל"ג איהי. ט בכה.

מאמר

בנימין אחיו. מהו הראיה שבכאן. ומשיב. אלא שראה ברוח הקודש את בנימין, שחלקו היה עמהם בארץ. ובחלקם של בנימין ויהודה תשרה השכינה, כי ראה יהודה ובנימין שבחלקם היה בית המקדש. וזה הוא, וירא יוסף אהם את בנימין, שראה אותו עמהם. ויוסף שהיה אחיו, לא ראה את עצמו עמהם באותו החלק, שהיה בו בית המקדש.

רטז) אוף הכא וכו': אף כאן, וישא עיניו וירא את בנימין אחיו בן אמו, הוא גם כן שראה כנין בית המקדש שבחלקו, מה כתוב אחריו, וימהר יוסף כי נכמרו רחמיו וגו' ויבך שמה, דהיינו משום שראה חרבנו של בית המקדש.

ריז) ר' חזקיה פתח וכו': ר"ח פתח ואמר, משא גיא חזיון וגו' כלך לגגות. בוא וראה, הרי אמרו, בזמן שנחרב בית המקדש, והיו שורפים אותו באש, עלו כל הכהנים על הגגות של בית המקדש, וכל (רמ"י דף ר"ב ע"ב י) דף ר"ג ע"א)

הסולם

וירא את בנימין

מפתחות בית המקדש בידיהם, ואמרו עד כאן היינו גזברים שלך. מכאן ואילך קח את שלך. ריח) אבל ת"ח וכו': אבל בוא וראה, גיא חזיון, זהו השכינה שהיונה בבית המקדש, וכל בני העולם היו יונקים ממנה יניקה של נבואה. ואע"פ, שכל הנביאים היו מתנבאים ממקום אחר, דהיינו מנצח והוד דז"א, מכל מקום, מתוכה, מן הנוקבא, היו יונקים נבואתם, כי נצח והוד דז"א היו משפיעים בהשכינה, והשכינה ניתנת הארת נצח והוד אל הנביאים, ועל כן על שם הנבואה, היא נקראת גיא חזיון, חזיון, הרי בארוה, שנקראת כן, משום שהיא מראה של כל גוונים העליונים, כי ד' גוונים דז"א שהם חו"ב חו"מ, אינם נראים אלא בה, וע"כ נקראת חזיון.

ריט) מה לך ונוי' כי עלית כלך לגגות: כי כשנחרב בית המקדש, באה השכינה ועלתה בכל המקומות, שהיתה דירתה בהם מקודם לכן, והיתה בוכה על בית מושבה, ועל ישראל שחלכו בגלות, ועל כל הצדיקים

מקץ

וחסידי, דהוו תמן ואתאכידו ומנלן, דכתיב א"כ מה אמר י"י קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל י מבכה על בניה, והא אתמר. וכדין קב"ה שאיל לה לשכינתא, ואמר לה, מה לך איפה כי עלית כלך לגגות. (רכ) י מהו כלך, ד דהא י כי עלית סגיא, מהו כלך. לאכללא בהדה כל חילין וכל רתיכין אחרנין, דכלהו בכו עמה, על חרבן בי מקדשא. (רכא) ובג"כ מה לך איפה, אמרה קמיה, וכי בני בגלותא, ומקדשא אתוקדא, ואנא מה לי הכא, שריאת ואמרת, י תשואות מלאה עיר הומיה קריה ו עליוה חלדיך לא חלדי חרב ולא מתי מלחמה על כן אמרתי שעו מני אמרר בבכי וגו'. והא אוקימנא, דקב"ה אמר לה, י כה אמר י"י מנעי קולך מבכי וגו'.

(רכב) ותא חזי, מיומא דאתחריב בי מקדשא, לא הוה יומא, דלא אשתכח ביה לווטין, בגין דכד בי מקדשא הוה קיים. הווי ישראל פלחין ו פולחנין ו קרבין עלוון וקרבנין, ושכינתא שריא בבי מקדשא עליהו, כאמא ס דרביעא על י בנייא, יא והווי כל אנפין נהירין, עד דאשתכחו ברכאן לעילא ותתא, ולא הוה יומא, דלא אשתכח ביה י ברכאן וחדוון, והווי ישראל י שראן רחצן בארעא, וכל עלמא הוה אתון בגינייהו. (רכג) השתא דאתחריב בי מקדשא, ושכינתא עמהון בגלותא, לית לך יומא דלא אשתכח י ביה לווטין, ועלמא אתלטיא, וחדוון לא אשתכחו לעילא ותתא.

מסורת הזהר

(א) חיי שרה פ"ה ציון א'. (ב) משלי כ"ב. (ג) (ירמיה ל"א) ח"א קנח. קעה. רטו. ז"ח נ"ה טג שלו. צ"א טד שכי. צ"כ טב של.

חלוסי גרסאות א ליג כה אמר ה'. ב מבכה וגו'. ג מה (אה"ל). ד ליג דהא (אה"ל). ס כתיב עלית סלקא סגיא. ו עליוה וגו'. ז פלחנין. ח וקרבי. ט דרביע י בנין. יא הווי; מוסיף וכדין הווי. יב ברכן. יג שריין. יד וביה.

מאמר	הסולם	יורא את בנימין
<p>והחסידים שהיו שם ונאכדו. ומאין לנו זה, כי כתוב, כה אמר ה' קול וגו' רחל מבכה על בניה, ורחל היא שם השכינה, וכבר למדנו, ואז הקב"ה שאל את השכינה, ואמר לה, מה לך איפה כי עלית כלך לגגות.</p>	<p>(רכ) מהו כלך וכו': שואל, למה אומר כי, עלית כלך לגגות, הרי כי עלית לגגות היה מספיק, מהו כלך, ומשיב, הוא, לכלול עמה כל הצבאות והמרכבות האחרים, שכולם בכו עמה על חורבן בית המקדש, ועל כן כתוב כי עלית כלך לגגות.</p>	<p>יודע, ואני מה לי כאן. פתחה ואמרה, תשואות מלאה וגו' אמרר בבכי וגו', ולמדנו שהקב"ה אמר לה, כה אמר ה' מנעי קולך מבכי וגו'. רכב ותא חזי מיומא וכו': ובוא וראה, מיום שנחרב בית המקדש, לא היה יום שלא נמצא בו קללות, משום, כי כשבית המקדש היה עומד, היו ישראל עובדים עבודות ומקריבים עולות וקרבנות, והשכינה שרתה עליהם בבית המקדש, כאם הרובצת על הבנים, ופני כל היו מאירים, עד שנמצאו ברכות למעלה ולמטה, ולא היה יום, שלא נמצא בו ברכות וחדוות, והיו ישראל יושבים לבטח בארץ, וכל העולם היה נוון בשבילם.</p>
<p>(רכא) ובג"כ מה לך איפה וכו': ועל כן, שאל לה מה לך איפה וגו'. אמרה לפניה, וכי בני בגלות ובית המקדש נשרף, ואתה אינך (דטווי דף ריג ע"א)</p>	<p>(רכג) השתא וכו': עתה שנחרב בית המקדש, והשכינה הלכה עמהם, בגלות, אין לך יום שלא נמצא בו קללות ונתקלל</p>	

רכד) זומין קב"ה, לאקמא לה לכנסת ישראל מעפרא, כמה דאתמר, ולמחדי עלמא בכלא, כד"א * והביאותים אל הר קדשי ושמתים בנית תפלתי וגוי וכתוב ² בבכי יבואו ובתחנונים אובלים. כמה דבקדמיתא, דכתיב ³ בכה תבכה בלילה ודמעתה על לחיה, הכי נמי לבתר, בבכי יתהדרון, דכתיב בבכי יבאו ⁴ וגוי.

רכה) ¹ הבקר אור והאנשים שלחו המה וחמוריהם, ² רבי אלעזר אמר, הכא אית לאסתכלא, אי אינון הוּוּ אזלי ואשתדרו, מה לן למכתב באורייתא, המה וחמוריהם. אלא בגין דכתיב. ³ ולקחת אותנו לעבדים ואת חמורינו, בגין כך, והאנשים שלחו המה וחמוריהם, בגין דלא ישתארונין אינון וחמוריהון, ⁴ כדקאמרו.

רכו) פתח ואמר, ¹ וישכם אברהם בבקר ויחבוש את חמורו ² וגוי, ³ ההוא בקר דאברהם הוה נהיר, לקיימא עליהו ⁴ בזכותיה, כדין זכותא דאברהם קיימא עליהו, ואזלו בשלם, ואשתזיבו מן דינא, בגין דההיא שעתא, קיימא עליהו דינא, לאתפרעא מנייהו, בר ⁵ דזכותא דההוא בקר דאברהם, אגין עליהו, ואשתלחו מן דינא, דלא שליט עליהו בההוא זמנא.

רכז) רבי ¹ יהודה פתח, ² וכאור בקר יורח שמש, דא הוא נהורא, דההוא בקר דאברהם. יורח שמש: דא הוא שמשא דיעקב, דכתיב ³ ויורח

מסורת הזהר

(א) (ישעיה נ"ו) ת"ז בהקדמה ז. יב: ח"ג יח: ב) (ירמיה ל"א) ח"א קמו: קעה. רלג: ח"ב יב: קטו: ח"ג קנג: רעה: ת"ז תי"א כו: תי"ב כז. ג) (איכה א') ח"ב ט: ד) (בראשית מ"ד) ח"ב פא. קי. ח"ג כב: רד. רלח: רמכ. ה) שם. ו) ויצא קמ"ה ציון א'. ז) (שמואל ב' כ"ג) ח"ב פא. ז"ח ג' טא שמה. ח) ב"א ק"ל ציון ד'. ת"ו חס"ס קא. ז"ח י"ד טד שי. ל"ה טא שו. תק"ח קי"ד טא שכ.

חלופי גרסאות א' ל"ג וגוי. ב' אמר ריא. ג' כדקא אמרו. ד' ל"ג וגוי. ה' מוסף מאי ויחבוש את חמורו ההוא. ו' בזכותהון. ז' דבההיא. ח' בזכותא. ט' חייא.

הבקר אור

הסולם

מאמר

ולקחת אותנו לעבדים ואת חמורינו, משום זה כתוב, והאנשים שלחו המה וחמוריהם, להשמיענו, שלא נשארו שם הם וחמוריהם, כמו שאמרו.

רכו) פתח ואמר, וישכם אברהם בבקר וגוי: אותו בקר של אברהם, שהיא חסד, היה מאיר להמצא עליהם, על השכטים, בזכותו. כי זכותו של אברהם עמד להם, והלכו בשלום, ונצולו מן הדין, כי בשעה ההיא עמד הדין עליהם להפרע מהם, רק הזכות של אותו בקר של אברהם הגין עליהם ונשלחו מן מקום הדין, כי לא שלט עליהם באותו הזמן.

רכז) ר' יהודה פתח, וכאור בקר יורח שמש וגוי: זהו האור של אותו בקר של אברהם, דהיינו אור החסד. יורח שמש, זהו

שמשו

ונתקלל העולם, ושמות אינן נמצאות למעלה ולמטה.

רכד) זומין קב"ה לאקמא וכו': ועתיד הקב"ה להקים כנסת ישראל, שהיא השכינה, מעפר, כמו שנאמר, ולשמח את העולם בכל, כמש"א, והביאותים אל הר קדשי ושמתים וגוי. וכתוב, בבכי יבואו ובתחנונים אובלים. כמו שבתחילה, כתוב, בכה תבכה בלילה ודמעתה על לחיה, כן לאחר כך, בבכי ישובו מן הגלות, שכתוב בבכי יבואו וגוי.

מאמר הבקר אור

רכה) הבקר אור והאנשים וגוי: רבי אלעזר אמר, כאן יש להסתכל, אם הם היו הולכים ונשלחים, למה לנו לכתוב בתורה המה וחמוריהם, ומשיב, אלא משום שכתוב,

(רס"ו דף ר"ג ע"א)

לו השמש. בקר לא עבות, דההוא בקר ^ה לא איהו עבות כל כך, אלא מנגה ממטר, נגה ממטר: ^ז איהו ^י מטרא ^י דאתי מסטרא דיצחק, דההוא מטרא אפיק דשא מארץ.

רכח) ד"א וכאור בקר, ^ס בההוא נהירו דבקר דאברהם, (* יזרח שמש: דא הוא ^י יעקב, דנהירו דיליה, כנהירו דההוא בקר. בקר לא עבות, בגין דההוא בקר, לאו איהו חשוך, אלא נהיר, דהא בשעתא דאתי בקר, לא שלטא דינא כלל, אלא כלא נהיר, בסטרא דאברהם. מנגה ממטר: דא הוא סטרא דיוסף הצדיק, דאיהו אמטיר על ארעא, לאפקא דשאה, וכל טיבו דעלמא.

רכט) אמר ר"ש, תא חזי, בשעתא ^ז דליליא עאל, ופריש ^ח גדפוי על עלמא, כמה ^ה גרדיני טהירין, זמינין לנפקא, ולשלטאה בעלמא, וכמה מאריהון דדינין, מתערין בכמה סטרין לזנייהו, ושטטי על עלמא, כיון דאתי צפרא ונהיר, כלהו מסתלקי, ולא שלטי, וכל חד וחד עאל לדוכתיה, ותב לאתריה.

רל) כד"א הבקר אור, דא בקר דאברהם. והאנשים שלחו, אלין מאריהון דדינא, דהוו שלטיין בליליא. ^ס המה וחמוריהם אינון גרדיני נימוסין, דאתיין מסטרא ^י דמסאבא, דלאו אינון קדישין, ולא שלטיין, ולא אתחזון, מכי אתי צפרא. ואינון ^ז ^י מסטרא דאינון חמרי, גרדיני נימוסין דקאמרו.

דרך אמת

ה) חילול אורח בעלי דינים וכן גרדיני נימוסין הממונים על עונכי דם ונימוסי בני העולם, (ז) חמור הוא כה חוקף הדין כנחמיונים אשר כסוד זה נלמד לא חמורש כשור וכחמור יחדיו שלא לטורח חוקף הדין בעולם, ואוסן חמורים הם כחוק הדין החזק ולאו גרדיני נימוסין משמלשלין ומחלחזין מהם ובהם.

חלופי גרסאות ^א לאו. ^ב דאיהו; ^ג ממטר איהו. ^ד ל"ג מטרא דאתי (ד"א). ^ה ל"ג דאתי. ^ו כההוא. ^ז ל"ג יעקב. ^ח דעאל ליליא. ^ט מוסיף המה וחמוריהם המה אינון מאריהון דדינא דקאמרו [כדקאמרו] וחמוריהם אינון. ^י מסאבא. ^{יא} מסטר אינון.

מאמר	הסולם	הבקר אור
שמשו של יעקב, דהיינו אור הת"ת, שכתוב, ויזרח לו השמש. בקר לא עבות, כי בקר ההוא, שהוא אור החסד, אינו עבות כל כך, שאין לדינים אחיזה בו. אלא, מנגה ממטר, שפירושו, נגה הבא ממטר, והוא המטר הבא מצד יצחק, שהוא אור הגבורה, ואותו מטר מוציא דשא מארץ.	שמשפיע אל הנוקבא, להוציא דשא וכל טוב העולם.	רכט) אמר ר"ש וכו': אר"ש, בוא וראה, בשעה שהלילה בא ופורש כנסיו על העולם, כמה אתונות צחרות גרדיני, פירושו אתונות, כמו גדרוני (עי' בערוך) טהירין. פירושו צחרות. והם רוחות בצורות אתונות, הממונות להסיע מן עוברי דת ונימוסים, ולהלך מכנה אותם. גרדיני נימוסין. עתידות לצאת ולשלוט בעולם. וכמה בעלי הדין מתעוררים בכמה צודים למיניהם, ושולטים על העולם. כיון שבא הבקר, ומאיר, כולם מסתלקים ואינם שולטים, וכל אחד ואחד בא לעמדתו הקבוע, ושב למקומו.
רכח) ד"א, וכאור בקר: פירושו, באותו האור של בקר דאברהם, שהוא אור החסד, יזרח שמש, זהו יעקב, שהאור שלו הוא כאור של אותו בקר דאברהם, כי ה"ס ת"ת המאיר בחסדים מכוסים, הנמשכים מאור החסד. בקר לא עבות, כי אותו בקר אינו חשוך אלא מאיר. כי בשעה שבא הבקר, שהוא אור החסד, אינו שולט דין כלל, אלא הכל מאיר בצד אברהם, שהוא צד ימין. מנגה ממטר, זהו צד יוסף הצדיק שהוא ממטיר על הארץ, דהיינו היסוד	רל) כד"א הבקר אור: זהו בקר דאברהם. דהיינו שליטת הימין. והאנשים שלחו, אלו הם בעלי הדין, שהיו שולטים בליליא	

(רשי' דף ר"ג ע"א ס) דף ר"ג ע"ב

רלא) דהא לית לך דרגין עלאין. דלא איתאי ה' בהו ימינא ושמאלא, רחמי ודינא, דרגין על דרגין. קדישין, מסטרא דקדושה, ומסאבין, מסטרא דמסאבא, וכלהו דרגין על דרגין, אלין על אלין.

רלב) ובכל אתר דבקר דאברהם אתער בעלמא, כלהו ב' מתעברי, ולא שלטי, בגין דלית לון י' לקיימא בסטר ימינא, אלא בסטר שמאלא. וקב"ה עבד יממא וליליא, לאנהגא כל חד וחד לסטריה כדקא חזי ליה, זכאה חולקיהון דישראל, בעלמא דין, ובעלמא דאתי.

רלג) רבי חייא פתח ואמר, * וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה. ת"ח, זמין קב"ה לאנהרא לון לישראל, ההוא שמשא, דגניז קב"ה, מימא דאתברי עלמא, ד מקמי רשיעי דעלמא, כמה דכתיב, ב' וימנע מרשעים אורם.

רלד) וההוא נהורא גניז ליה קב"ה, דכד נפק בקדמיתא, הוה נהיר מסיפי עלמא, ועד סייפי עלמא, כיון דאסתכל בדריה דאנוש ובדריה דמבוט. ובדריה ה' דהפלגה, ובכל אינון חייביא, ו גניז ל' ליה לההוא נהורא.

רלה) כיון דאתא יעקב, ואתדבק בההוא ממנא רברבא דעשו, ואכיש

מסורת הזהר

(א וירא ט' ציון ה'. (ב לך י'ט ציון ב'.

חלופי גרסאות א' ל"ג בהו. ב מתבערי. ג קיומא; קיימא; מוסיף קיומא לקיימא (אה"ל). ד מוסיף דגניז קב"ה מקמי. ה דפלגה. ו גניז. ז ל"ג ליה.

הבקר אור

הסולם

מאמר

רלב) ובכל אתר דבקר וכו': ובכל מקום, שבקר דאברהם נתעורר בעולם, כל כחות השמאל מסתלקים ואינם שולטים משום שאין להם קיום בצד ימין אלא בצד שמאל. וע"כ בבקר שמגיע שליטת הימין מוכרחים להסתלק. והקב"ה עשה יום וליילה להנהיג לכל אחד ואחד לבחינתו הראויה לו. כי ביום הנהגת הימין, ובליילה הנהגת השמאל.

רלג) ר' חייא פתח וכו': ר"ח פתח ואמר, וזרחה לכם יראי שמי וגו'. בוא וראה, עתיד הקב"ה להאיר לישראל אותו השמש, שגנו הקב"ה מיום שנברא העולם, מפני רשעי העולם. כמו שכתוב, וימנע מרשעים אורם.

רלד) וההוא נהורא גניז וכו': ואותו האור גנו הקב"ה. כי כשיצא בתחילה, היה מאיר מסוף העולם עד סופו, כיון שנסתכל בדור אנוש, ובדור המבול, ובדור הפלגה, ובכל הרשעים, גנו אותו האור.

רלה) כיון דאתא יעקב וכו': כיון שבא יעקב, ונתדבק באותו ממונה השר של

עשו

בלילה, המה וחמוריהם. הם האתונות הממונות על עוברי דת ונימוס להפרע מהם, דהיינו גרדיני שהירין הנ"ל, הבאות מצד הטומאה, שאינן קדושות. ואינן שולטות ואינן נראות עם ביאת הבקר. ואלו אתונות הממונות על עוברי דת שאמרנו, הן מבחינות חמורים, כי אחון וחמור הם ממין אחד, ולכן נכנה אותן הכתוב, המה וחמוריהם.

רלא) דהא לית לך וכו': כי אין לך מדרגות עליונות שאין בהן, ימין ושמאל, רחמים ודין, מדרגות על מדרגות, קדושים מצד הקדושה, וטמאים מצד הטומאה. וכולם הן מדרגות על מדרגות אלו על אלו.

פירוש. כי הוקשה לו הלא מצאנו בכתוב, שאתונות צחורות הן מצד הקדושה, שהרי כתוב, רכבי אתונות צחורות יושבי על מדין וגו'. (שופטים ה') ואיך נאמר כאן שהן מצד שמאל ואינן קדושות. וע"ז אומר דהא לית לך דרגין עלאין וכו'. שיש אתונות צחורות מצד הקדושה והימין, ויש אתונות צחורות מצד הטומאה והשמאל.

(דברי דף ר"ג ע"ב)

ליה בירכא דיליה, והוה נכי, ה כדין מה כתיב, * ויזרח לו השמש, מאן שמש י ההוא שמשא דגניז, בגין דאית ביה אסותא. לאתסאה י ליה מארכובתיה, ולבתר אתסי בההוא שמשא, דכתיב, ² ויבא יעקב שלם, שלם בגופיה דאתסי.

רלו) ועל דא, זמין קב"ה, לגלאה ההוא שמשא, ולאנהרא ליה לישראל, דכתיב וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה, מאי שמש צדקה. דא שמשא דיעקב, דאתסי ביה. ומרפא בכנפיה, דבההוא שמשא, יתסון כלהו. בגין דהא בזמנא דיקומון ישראל מעפרא, כמה תגרין, וכמה סומין, יהון בהון. וכדין קב"ה ינהיר לון ההוא שמשא לאתסאה ³ בה, דכתיב ומרפא בכנפיה.

רלז) וכדין, יתנהיר ההוא שמשא, מסייפי עלמא, עד סייפי עלמא, ולישראל יהא אסותא, ועמין עעכו"ם ביה יתוקדון, אבל לישראל מה כתיב, ² אז יבקע כשחר אורך וארוכתך מהרה תצמח והלך לפניך י צדקך כבוד יי' יאספק.

רלח) אהדרנא למילי קדמאי: ¹ וליוסף יולד שני בנים בטרם תבא

מסורת הוזהר

(א) לעיל דף ס"א ציון ח'. (ב) (בראשית ל"ג) ח"ג רמה: ת"ז ת"ג כט: חס"ט קיב. ת"ע. ג) לך קנ"ד ציון א'. (ד) (בראשית מ"ב) ח"א רד.

חלוסי גרסאות א ליג כדין. ב דא הוא. ג להו (אה"ל). ד דבזמנא; דבזמנא ההוא. ה בהו. ו צדקך וגו'. ז ליג אהדרנא למילי קדמאי.

וליוסף יולד — בטרם תבא שנת הרעב

הסולם

מאמר

רלח) אהדרנא למילי קדמאי וכו': נחזור לדברים הראשונים. וליוסף יולד שני בנים בטרם תבא שנת הרעב. ר' יצחק פתח. והיה שארית יעקב בגוים בקרב עמים רבים וגו'. בוא וראה בכל יום ויום, כשעולה האור, מתעורר צפור אחת באילן שבגן עדן, וקורא שלש פעמים, והשרביט מזדקף. והכרוז קורא בכח. חוקי הבחירה אומרים לכם, מי בכם שרואה ואינו רואה, הנמצאים בעולם ואינם יודעים על מה הם נמצאים, אינם מסתכלים בכבוד רבונם, התורה עומדת לפניכם ואינם משתדלים בה. טוב להם שלא נבראו משנבראו, למה יקומו בלי תבונה, ווי להם, כשיתעוררו עליהם ימי הרע, ויגרשו אותם מן העולם. הורמנא, פירושו חוקים. דבוריירי פירושו של הבחירה. והיינו סוד הכתוב, ראה נתתי לפניך וגו', ובחרת בחיים. כמ"ש לפנינו.

עשו, והכיש אותו בירך שלו, והיה צולע, אז מה כתוב, ויזרח לו השמש, איזה שמש. הוא השמש שגנו, כי יש בשמש הזה רפואה, לרפאות את ירכו. ואחר כך נתרפא באותו השמש, שכתוב ויבא יעקב שלם, שפירושו, שלם בגופו, כי נתרפא.

רלו) ועל דא זמין וכו': ועל כן, עתיד הקב"ה לגלות אותו השמש, ולהאיר לישראל, שכתוב, וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה. מהו שמש צדקה, ומשיב, זהו שמשו של יעקב, שנתרפא בו. ומרפא בכנפיה, כי באותו הזמן יתרפאו כולם, כי בזמן שיקומו ישראל מעפרא, כמה חגרים וכמה סומים יהיו בהם, ואז, הקב"ה מאיר להם אותו השמש להתרפאות בו שכתוב ומרפא בכנפיה.

רלז) וכדין יתנהיר וכו': ואז יאיר אותו השמש מסוף העולם עד סופו, ולישראל יהיה רפואה, ועמים עכו"ם, ישרפו בו. אבל לישראל מה כתוב, אז יבקע כשחר אורך, וארוכתך מהרה תצמח וגו'.

רלז) וכדין יתנהיר וכו': ואז יאיר אותו השמש מסוף העולם עד סופו, ולישראל יהיה רפואה, ועמים עכו"ם, ישרפו בו. אבל לישראל מה כתוב, אז יבקע כשחר אורך, וארוכתך מהרה תצמח וגו'.

(דפו"י דף ר"ג ע"ב)

שנת הרעב וגו'. ר' יצחק פתח, * והיה שארית יעקב בגוים בקרב עמים רבים כטל מאת ה' כרביבים עלי עשב אשר לא יקוה לאיש ולא ייחל לבני אדם. ת"ח, בכל יומא ויומא, כד נהורא סלקא, אתער חד ח' ציפרא, באילנא דגנתא דעדן, וקרי תלת זמנין, ושרביטא יזדקף, וכרוזא קרי בחיל, לכוון אמרין, (ח) הורמני ב' דבוריידי, מאן מנכון דחמי ולא ב' חמי. ד דקיימא בעלמא, ולא ידעי על מה קיימי, לא ה' משגיחין ביקרא דמאריהון, * אורייתא קיימא קמיהו, ולא משתדלי בה, טב לון דלא יברון, י על מה יקומון, בלא סכלתנו. ווי לון, ה' כד יתערון יומי דרע עלייהו, ויטרדון להון מעלמא.

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) מיכה ה' ח"א רמו: רכנ: רלו: ח"ב יח. כיכרי הוא מקום שגורים בו חיות ועופות או דגים וכל אחד לפי ענינו והנה העולם הוא דמיון הביבתי אשר בני אדם נלוצים בהם כארזי ומזרע פרוסה על דביכרי ולהס יולא הכוח מאן מנכון וכו' כמנזכר. (הש"צ).

חלופי גרסאות ח' צפרא. כ דטורידי (אה"ל). ג מסיף חמי קמי מלכא. ד דקיימי; דקיימי. ה משנחן. ו אברון (אה"ל). ז עה. ח דכד.

וליוסף יולד - בסרם תבא שנת הרעב

הסולם

מאמר

וזהו שאומר הכרוז. מאן מנכון דחמי ולא חמי. ראייה ה"ס החכמה, והדבקים בקו שמאל ולא בימין. הם רואים ואינם רואים, כי החכמה שבשמאל לא תאיר בלי התלבשות באור החסדים שבימין, וע"כ אע"פ שיש שם חכמה, שה"ס רואים. מ"מ אינם מקבלים חכמה, מחמת חסרון לבוש החסדים, וע"כ אינם רואים. וז"ש, דקיימא בעלמא, ולא ידעי ער מה קיימי, וזה נאמר להדבקים בימין ולא בשמאל, שיש להם קיום בעולם, על ידי אור החסדים, אבל אינם יודעים על מה הם נמצאים, כלומר שהסר להם בחינת ג"ר, כי הארת ימין בלי שמאל היא ו"ק בלי ראש, ורא ידעי על מה קיימי, ונמצאים, אלו ואלו, הן הדבקים בשמאל, והן הדבקים בימין, בלי שמאל, דלא משגיחין ביקרא דמאריהון, שלא יחסר חסדים ולא יחסר חכמה, וכל זה עלתה להם משום, דאורייתא קיימא קמיהו ולא משתדלי בה, אורייתא, פירושו קו אמצעי, שה"ס ז"א הנקרא תורה, המיוחד ב' הקוין זה בזה, ומשום שהם בקצוות או בימין או בשמאל, ובקו האמצעי העומד לפניהם אינם משתדלים להדבק בו, לכן, רא משגיחין ביקרא דמאריהון, כמו שפירש לפנינו, ולפיכך, טב לון דלא יברון, על מה יקומון בלא סכרתנו, כי לא יזכו למוחין הנמשכ' מישראל

מספרת עם בעלה. (ברכות ג') והארת הזווג נמשך מז"א אל הנוקבא, בסוד ג' קוין, שנמשכים בג' זמנים ובג' מקומות, בסוד חולם שורק חירק. (כנ"ל ב"א דף ט"ו ד"ה ה"ה"א) ולפיכך מכונים אלו ג' קוין בשם ג' דוכתי (כנ"ל ב"א דף י"ט אות י"ב). או ג' שעות. (כנ"ל נח דף כ"ה ד"ה כדין) וכאן מכנה אותם ג' זמני.

וזה אמרו. בכל יומא ויומא כד נהורא סלקא אתער חד צפרא, צפרא היינו הנוקבא, ונתעוררה לזווג כדי להוציא אור היום, באילנא דגנתא דעדן, היינו עם ז"א, שנקרא עץ החיים שבג"ע, וקרי תלת זמנין, היינו שמקבלת ממנו ג' הקוין, המכונים ג' זמנין כנ"ל, ושרביטא יזדקף, הוא שבט הדין, שבתחלת הזווג הוא מזדקף ומושל, בסוד השליטה דקו שמאל המתעוררת אז, וכרוזא קרי בחיק לבון אמרין הורמני דבוריידי, היינו סוד הכתוב, ראה נתתי וגו' ובחרת בחיים, כי אז עם הארת הזווג מתגלה האור והנועם הנובע מקו אמצעי שה"ס עץ החיים, והיינו חיים וטוב, וגודל מדה העונשים המרים המגיעים לרשעים שאינם רוצים להדבק בקו אמצעי, אלא בקו שמאל, והיינו המות והרע, ואז, ובחרת בחיים, ונמצא, שעל ידי ב' מיני הארות הללו מתגלה לצדיקים הבחירה בחיים, ולפיכך, המה מכונים הורמני דבוריידי, דהיינו חוקי הבחירה. (דפו"י דף ר"ג ע"ב י' דף ר"ד ע"א)

רלט) מאן אינזן יומין דרע, אי סלקא דעתך דאינזן יומי דסיכו, לאו הכי, דהא יומי דסיכו, אי זכה בבנין, ובני בנין, יומי דטב אינזן, מאן אינזן יומין דרע.

רמ) אלא אינזן, כמה דאתמר, דכתיב * וזכור את בוראך בימי בחורותיך עד אשר לא יבאו ימי הרעה, לאו אינזן יומין דסיכו, אלא רזא דמלה, כד ברא קב"ה עלמא, ברא ליה באתוון דאורייתא, וכל את ואת עאלת קמיה, עד דאתקיימו ^א כלהו אתוון באת בי"ת. וכל אינזן אלפא ביתות, דאתגלגלו אתוון, כלהו ^ב קיימי למברי עלמא.

רמא) כיון דאתגלגלו, ואתחברו תרין אתוון אלין ט"ר כחדא, סלקא טי"ת, ולא ^י אתיישבת, עד דגער בהקב"ה, ואמר לה טי"ת טי"ת, על מה את סלקא, ולא אתיישבת בדוכתיך, אמרה קמיה, וכי עבדת לי למהוי את ^ד ברישא דטוב, דהא אורייתא פתח בי כי טוב, היך אנא מתחברא לאתיישבא באת רע.

מסורת הזהר

א) (קהלת י"ב) ח"ג יג : פז : ז"ח כ"ד טר שכו. ס"א טב שמא. צ"ב טב שלו.

חלופי גרסאות ^א ל"ג כלהו. ^ב מוסיף קיימי כלהו. ^ג אתיישבא. ^ד בריא.

וליוסף יולד - בסרס חבא שנת דרעב

הסולם

מאמר

בה הקב"ה ואמר דה מ' מ' על מה את עולית ואינך מתיישבת במקומך, אמרה לפניו הרי עשיתני להיות אות בראש המלה טוב, והחורה פתח בי כי טוב, דהיינו וירא אלקים את האור כי טוב, וגו'. איך אתחבר להתישב באת ר' שהיא ראש המלה רע, אמר לה, שוב למקומך, כי את צריך לה לאות רע, כי האדם שאני רוצה לברוא בכך, תכללו בו שניכך יחד, ואז יהיה נברא, אבל את לימין והיא לשמאל. ואז חזרו האותיות מ' ר', ונתיישבו זה בזה ביחד.

ביאור הדברים. צריכים לזכור כאן, סדר יציאת ג' הקוין דו"א. בערשם בבינה. בסוד חולם שורק חירק, שנתבאר באורך (לעיל בראשית א' דף ס"ו אות ס' בהסולם) שמתחלה עלתה המלכות לבינה, ועייז נפלו ממנה ג' אתוון אל"ה דאלקים, ונשאר בה רק ב' אתוון מ"י דאלקים, שפירושו ו"ק בחוסר ג'ר, והשאר זה היס חולם, וקו ימין המאיר בחסדים, ואחר כך לעת גדלות חזרו ועלו אתוון אל"ה ונתחברו עם מ"י, וחזרו הגי'ר לבינה, דהיינו הארת החכמה, אמנם בסתימה גדולה, כי נסתלקו משם החסדים, ואין החכמה יכולה להאיר בלי חסדים, וג' אתוון אל"ה, שחזרו, הי"ס נקודת השורק, ונבחנו לקו שמאל, מפאת הדינים הקשים שנמשכים מהם, (כנ"ל בראשית א' דף ס"ד אות נ"ח ובהסולם שם), ונמשכים אלו הדינים, עד שנעשה זוג על מסך דו"ן שעלו שם, ויוצא עליו קו אמצעי.

שאהר

מישראל סבא ותבונה. ווי לון כד יתערון יומי דרע עלייהו, היינו בעת שיהיה זוג זמן, שבתחלת הזוג שולט השמאל, הנבחן לימי רע, כמ"ש לפנינו, ואז יתגלו העונשים המרים שבשמאל, ויכרתו מן העולם, כמ"ש לפנינו.

רלט) מאן אינזן יומין דרע וכו': שואל מה הם ימי רע, אם יעלה על דעתך, שהם ימי זקנה, אינו כן, כי ימי זקנה, אם זכה בבנים ובני בנים, הם ימי טוב, ואם כן, מה הם ימי רע.

רמ) אלא אינזן כמה דאתמר וכו': אלא הם כמו שלמדנו, שכתוב וזכור את בוראך וגו' עד אשר לא יבואו ימי הרעה, הם אינם ימי זקנה, אלא סוד הדבר, כאשר ברא הקב"ה את העולם, ברא אותו באותיות התורה, וכל אות ואות נכנסה לפניו עד שנתקיימו כל האותיות באות ב', להיותה סוד הברכה, וע"כ ממנה נברא העולם כנ"ל (בהקפה' דף כ"ה אות כ"ג עד אות ל"ז ע"ש ביאור הכתבים), וכל אלו אלפא ביתות שנתגלגלו האותיות, דהיינו שנתגלגלו על רל"א מיני אלפא ביתות פנים ועל רל"א אלפא ביתות אחור, כנודע, כולם עומדים לברא בהם העולם, דהיינו אחר שקבלו סוד הברכה מאות ב'.

רמא) כיון דאתגלגלו ואתחברו וכו': כיון שנתגלגלו האותיות ובאו באלפא ביתא, ששם מתחברים ב' אותיות מ' ר' ביחד, עלתה המ' ולא נתיישבה עם הר', עד שגער

(יפוי דף ר' ד ע"א)

רמב) אמר לה, תוב לאתריך, דהא את צריך לה, דהא ב"נ דאנא ה בעי למברי בכון, תרוויכו אתכליל כחדא, ויתברי, אבל את לימינא, י ואיהי לשמאלא. וכדין, תבו ואתיישבו דא בדא כחדא.

חלופי גרסאות ה עמיד. נ ואיהו.

מאמר הסולם וליוסף יולר - בסדרם תבא שנת הרעב

את לימינא ואיהו לשמאלא שהט' תהיה לימין, והר' לשמאל. כלומר ששמאל נבחן שדינים נמשכים ממנו. וקבע בזה, שכן הר' ימשכו דינים. ויש בזה ענין נשגב מאד ונחוק להאריך בביאורו.

ותחילה יש להבין מה בנייהו דקב"ה ואות ט', שאות ט' לא רצתה להתחבר בר' והקב"ה כפה אותה. והענין הוא, כי מטבע הרוחניים שהשורש שולט על הענף, והענף מתבטל אליו. ולפיכך לא רצתה הט' להתחבר עם הר' דהיינו לקבל ממנה חכמה. כי אז תהיה הר' לשורש והט' לענף, ותהיה מתבטלת אל הר', וע"כ נסתלקה ממנה ולא רצתה לקבל חכמה.

אבל הקב"ה רצה שתקבל חכמה מן הר', כדי שבדרך התכללות זו יקבל האדם ממנה מוחין דג'ר. לכן תקן, שבהמשך הארתה של הר', דהיינו בעליית אמונו אליה בחזרה לבניה, כנ"ל, יתפשטו ממנה דינים קשים ומרים, ומסבה זו תמהר הר' ותתחבר עם הט' דהיינו להמשיך ממנה חסדים, שתתלבש החכמה שלה בחסדים של הט', וחוכל להאיר. ובוה נמצא שהט' חורה ונעשתה לשורש אל הר', כי לולא אור חסדים שלה, לא היתה הר' יכולה להאיר, מחמת רוב הדינים המרים הנמשכים בכח הארתה.

ו"ש, אבל את לימינא ואיהו לשמאלא, שאתה תהיה לימין ושורש, והיא תהיה לשמאל וענף, כי ע"ז שבזמן הארת הר' נמשכים דינים קשים ומרים. תחזור הר' להתחבר בכ לקבל ממך חסדים להתלבשות, ובוה אע"פ שתקבל ממנה חכמה, תשאר לה לשורש, כי הר' מוכרחת תכף להכלל בכך, ולקבל ממך אור החסדים. (ועי' לעיל פרשת נח דף כ"ה אות ס"ח ובהסולם).

ועם זה תבין מ"ש לעיל (וירא דף ס"ה אות ר"ז ובהסולם שם) שסוד הוונג בתחילתו הוא כגורא דרינא, עש"ה. והוא כמבואר, אשר לימין לא יוכל להכלל ולקבל חכמה מן השמאל מטרים שהשמאל מגלה את הגזר דין שלו, כי מפחד שלא יתבטל אליו, אלא בעת שהשמאל מגלה הגזר דין שלו אז יוכל לקבל חכמה, מפני שהשמאל מוכרח אז להכלל

בחסדים

שאחר שמעט הג"ר דחכמה מקו שמאל, הוא כוללם זה בזה: והימין נכלל משמאל וקונה ג"ר דחכמה, והשמאל נכלל מימין וקונה לבוש חסדים. (כמ"ש לעיל לך דף י"ג ד"ה ונתבאר עש"ה) ובוה נשלמו ג' קוין בנינה ע"י מסך דו"א, שה"ס נקודת החירק. שה"ס תלת נפקי מחד, וכיון שז"א גרם תלת הללו בבניה, לכן חדר בתרת קיימא, שגם ז"א משיג ג' הקוין הללו, ונשלמים המוחין שלו. (כנ"ל ב"א דף רפ"ז ד"ה תלת ע"ש). ותדע שב' הקוין ימין ושמאל, מכוונים כאן ט' ר', שט' היא קו ימין, וסוד חולם. ור' היא קו שמאל, וסוד שורק.

וזה אמרו כאן, כד ברא קב"ה שהיא בינה עלמא, שהיא זו"ן, כלומר, בעת שבינה המשיכה המוחין דזו"ן בסוד תלת נפקי מחד וחד בתלת קיימא, כנ"ל, ברא ליה באתוון וכו', היינו בג' קוין, כנ"ל. כיון דאתגדגדו ואתחברו תרין אתוון אליו ט' ר' כחדא, היינו בעת שאתוון אל"ה, שה"ס קו שמאל ואות ר', חזרו לבניה ונתחברו עם אתוון מ"י, שה"ס קו ימין ואות ט'. הנה אז, סלקא ט' ולא אתישבת, הט' שה"ס קו ימין וחסדים נסתלקת מקו השמאל, שה"ס ר', ולא נתיישבת עמה, שהיתה מחלוקת ביניהם, (כנ"ל ב"א דף ס"ד אות ג"ה) עד דנער בה קב"ה, קב"ה ה"ס ז"א, דהיינו קו אמצעי, ובכח המסך דקו אמצעי, נתמעטו הג"ר דקו שמאל, ומכ"ש הג"ר דקו ימין, וזה נבחן שנער בה קב"ה, וכי, אמר לה תוב לאתריך, דהא את צריך לה, כי אחר שנתמעטו הג"ר בכח המסך דזו"ן בסוד מנעולא, נעשה שם פעולת המיתוק דמלכות בבניה, ונמשכה סוד המפתחא, שע"ז חוזרת החכמה להאיר בשמאל, אלא בבחינת ו"ק דג"ר. (כמ"ש לעיל לך דף י"ג ד"ה ולפיכך בסוד פעולה הג' עש"ה) ואז גם הימין שה"ס אות ט' מקבל הארת החכמה מן השמאל, הרי שהט' צריכה להתחבר ולקבל הארת החכמה מן הר', שולוא זה היתה נשאר ב"ק חסר ג"ר, מחמת המסך דז"א. ו"ש דהא את צריך לה וכי, ואז נברא האדם בכח התכללות זו. אבל (ומו"י דף ר"ד ע"א)

רמג) בהיא שעתא פריש לון קב"ה, וברא לון לכל חד וחד, יומין ושנין דייען, אלין לימינא, ואלין לשמאלא. אלין דימינא, אתקרון ימי הטוב, ואלין דשמאלא^ה אתקרון ימי הרעה, וע"ד אמר שלמה, עד אשר לא יבאו ימי הרעה, דאלין מסחרין ליה לב"ג, בחובוי דאיהו עביד. כיון דאתכרון יומין טוב, ויומין דרע, כדין תבו ואתיישבו, לאתכללא בהו י בכר נש.

רמד) ובגיני כך אמר דוד, " למה אירא בימי רע עון עקבי יסבני, ימי רע ודאי, ורזא דא, אלין אקרון ימי רעב, שנין דרעב, ואלין אקרון ימי ג שבע, שני שבע.

רמה) ורזא דמלה, דלא לאפקא מבוועא דברית קדישא, ביומי ד רעב, בשנת הרעב, ובג"כ יוסף דאיהו רזא דברית, סתים מבוועיה בשנת הרעב, ולא י יהב ליה דוכתא לאסגאה בעלמא, ו ודא בעי ליה לב"ג, דכד שלטא שנת הרעב, דיסתים מבוועא דברית קדישא דיליה, בגין דלא י יהב ליה דוכתא לאסגאה בעלמא.

מסורת הזהר

(א) לעיל דף ל"ו ציון ד'.

חלופי גרסאות^ה אקרון^ב צ בר (אה"ל). ג שובע שנין דשובע. ד דרעב. ס יהיב; יהיה (אה"ל). ו ליג מן ודא עד ריש. ז יהיב. ח לה.

מאמר	הסולם	וליוסף יולר - בטרם תבא שנת הרעב
<p>בחסדים שלו והוא חוזר ונעשה לשורש אל השמאל כמבואר. הרי שהארת החכמה המושפע משמאל הוא בדיוק, מן גורא דדינא שלו. כי בדרך אחר לא יוכל הימין לקבל ממנו החכמה. והבן זה היטב.</p>	<p>כנ"ל. וזה סוד שהללו נקראים ימי רעב, שני רעב, דהיינו הארת השמאל. והללו נקראים ימי שבע, שני שבע, דהיינו הארת הימין.</p>	<p>רמה) ורזא דמלה דלא וכו': וסוד הדבר הוא, שלא להוציא המעיין של</p>
<p>רמג) בהיא שעתא וכו': בשעה היא הפריד אותם הקב"ה, דהיינו שהפריד הארתם זו מזו שזו מאירה בתכלית הטוב, וזו בתכלית הרע. וברא להם לכל אחד ואחד ימים ושנים ידועים, שה"ס כ"ח עתים המובאים בקהלת ג'. אלו לימין ואלו לשמאל. דהיינו י"ד עתים לטובה וי"ד עתים לרעה. אלו שבימין נקראים ימי הטוב, ואלו שבשמאל נקראים ימי הרעה, וע"ז אמר שלמה, עד אשר לא יבואו ימי הרעה, שהם מסכבים האדם, מחמת החטאים שחטא. כיון שנבראו ימי הטוב וימי הרעה, אז חזרו ה' והר' ונתישבו יחד כדי להתכלל באדם. פירוש. כי אחר שנבראו ימי הרעה בשליטת הר', שהיא הארת השמאל, כבר יוכלה ה' להתישב עם הר', ולקבל ממנה חכמה. כמבואר בדבור הסמוך, ולהשפיע מוחין דג"ר אל האדם.</p>	<p>ברית קדש, דהיינו שלא לשמש מטהו, בימי רעב, בשנת הרעב, ומשום זה, יוסף, שהוא סוד הברית, סתם מעיינו בשנת הרעב, ולא נתן לו מקום להתרבות בעולם. שנאמר וליוסף יולר וגו' בטרם תבא שנת הרעב. וזה שצריך האדם, בעת ששולטת שנת הרעב, לסתום המעיין של ברית קדש שלו, כדי שלא לתת מקום, לשמאל, להתרבות בעולם.</p>	<p>פירוש. כמו שנעשה תקון למעלה שבעת הארת השמאל יסתמו מעיינות השפע ויתפשטו דינים בעולם, כדי שעי"ז תכלול השמאל בימין ויתבטל אליו כדי לקבל ממנו חסדים. כן האדם למטה, בעת שניכר התפשטות הדינים משמאל, דהיינו בימי רעב, הוא צריך להדמות לעליון, ולסתום מעיינו ולא להרבות תולדות. כי אם ירבה תולדות בעת שליטת השמאל, נמצא בכח מעשה זו למטה, שמגדיל ומרבה את כח השמאל למעלה, ולא יכלול בימין. וז"ש, דלא יהב ליה דוכתא לאסגאה בעלמא.</p>
<p>רמד) ובגיני כך אמר דוד וכו': ומשום זה אמר דוד, למה אירא בימי רע, עון עקבי יסבני. ימי רע ודאי. כלומר, שהם ודאי ימי רע הנמשכים בשעת הארת השמאל</p>	<p>רבי</p>	<p>(גרסוי דף ר"ד ע"א)</p>

רמו) רבי שמעון אמר, רזא דא איהו רזא עלאה, בההיא שנת הרעב, כיון דאיהי שלטא, בעי לאסתמא מבוועיה, בגין דאי לא סתים ליה, גרים לאמשכא רוחא ליההוא ולדא מההוא סטרא, ויהיב דוכתא ליההוא סטרא, למפשי בעלמא, סטרא דמסאבא בסטרא ב דקודשא, ותו רזא, דכתיב * תחת שלש רגזה ארץ וגו'.

רמו) ובג"כ, יוסף צדיקא, רזא דברית, סליק וסתים מבוועיה, בשנת הרעב, דלא ב לאתערבא בהדה כלל, ולמיהב לה דוכתא, ומאן דאפתח מבוועיה בההוא זמנא, עליה כתיב ב' בה' בגדו כי בנים זרים ב ילדו עתה יאכלם וגו'. דהא ארין אקרון בנים זרים ודאי. בה' בגדו ודאי. ובג"כ, זכאה חולקהון דישראל ד קדישין, דלא ב אתחלפו דוכתא קדישא, בדוכתא מסאבא.

רמח) ועיד כתיב, ג וליוסף יולד שני בנים בטרם תבא שנת הרעב, דהא מההוא זמנא דשלטא שנת הרעב, אסתים מבוועיה, וסליק מקוריה, דלא למיהב בנין לסטרא מסאבא, ולא לאחלפא דוכתא דקודשא, בדוכתא דמסאבא, ובעי ב"נ ו לחכאה למאריה ד דקודשא, כד ייתי וישלוט כדכתיב ד וחכיתי לה המסתיר פניו מבית יעקב וקויתי לו.

רמט) זכאין אינון צדיקא, דידיעין אורחוי דקב"ה, ונטרי פקודי

מסורת הוזהר

(א) ב"א ר"ל ציון ג'. (ב) לך קב"ט ציון א'. (ג) לעיל דף ס"ד ציון ד' (ד) ישעיה ח'.

חלופי גרסאות א דקדושה. ב לאתערא. ג ילדו וגו'. ד ל"ג קדישין. ה אחלפו. ו לאחכאה (אה"ל). ז דקדושה; דקדושה (אה"ל).

מאמר הסולם וליוסף יולד - בטרם תבא שנת הרעב

עלה וסתם מעינו בשנת הרעב, כדי שלא להתערב עמה כלל. עם השמאל, ולא לתת לה מקום לשלוט על הימין, ומי שסותח מעינו באותו זמן, עליו כתוב, בה' בגדו כי בנים זרים ילדו וגו'. כי אלו הבנים שמוליד בשני רעב, הם בנים זרים ודאי, והוא טעם א' של ר"ש שממשיך רוח מאותו הצד אל הולד. בה' בגדו ודאי. והיא טעם ב' של ר"ש, שנותן מקום לשמאל שיתגדל על הימין, שבוגד בשם הוי"ה. וע"כ אשרי חלקם של ישראל, הקדושים, שלא החלפו מקום קדוש במקום טומאה.

רמח) ועיד כתיב וליוסף וגו' בטרם תבא שנת הרעב: כי מאותו זמן ששלטה שנת הרעב, שהיא השמאל בלי ימין, הסתים מעינו והעלה מקורו, שלא לתת בנים לצד הטומאה, ולא להחליף מקום קדוש במקום טומאה, דהיינו להגדיל הטומאה על הקדושה, וצריך האדם לחכות לרבוננו, שיבא וישלוט בעולם שכתוב, וחכיתי לה' וגו'.

רמט) זכאין אינון צדיקא וכו': אשריהם הצדיקים, שידועים דרכיו של

הקב"ה

רמו) רבי שמעון אמר וכו': רש"א, סוד זה הוא סוד עליון, בשנת הרעב ההיא, שהוא הארת השמאל, כיון שהיא שולטת צריך האדם לסתום מעינו, שלא להוליד, משום ב' טעמים, א) כי אם לא יסתום מעינו גורם להמשיך רוח אל הולד מאותו הצד, משמאל. ב) שנותן מקום לאותו הצד, שיתגדל בעולם צד הטומאה על צד הקדושה. דהיינו כנ"ל בסמוך, שגורם, שצד השמאל לא יתבטל לימין, ואם הימין יקבל אז ממנו חכמה, יהיה השמאל לשורש והימין לענף. ע"ש. ויתגדל צד הטומאה היונק משמאל על הקדושה שבימין, ועוד, שהוא סוד שכתוב, תחת שלש רגזה ארץ וגו'. סירוש. שגורם במעשה זו להמוכא בכתוב הזה, דהיינו שהעבד ימלוך, והנבל ישבע לחם, והשנואה תבעל, דהיינו הקליפה תקבל שפע מהקדושה, ושפחה תירש גברתה, שהקליפה תירש את השכינה ח"ו, וכל זה הוא מטעם הנ"ל, שהשמאל נעשה לשורש והימין לענף, ע"ש.

רמו) ובניכ יוסף צדיקא וכו': ומשום זה, יוסף הצדיק, שהוא סוד הברית,

(דטו"י דף ר"ד ע"א)

ה' דאורייתא, למיהך בהו, דכתיב, " כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם. וכתיב י ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם י היום. (רנ) * ובג'ד, קב"ה אזהר ליה לישראל לאתקדשא, י דכתיב י והייתם קדושים כי קדוש אני. מאן אני. דא קודשא בריך הוא, מלכות שמים קדישא. מלכותא אחרא דעעכו"ם, אקרי אחר, דכתיב י כי לא תשתחוה לאל אחר כי ה' קנא שמו.

רנא) ות"ח, אני: שלטנו דעלמא דין, ועלמא דאתי, וכלא ביה תליא. ד אחר: סטרא מסאבא, אחר: סטרא אחרא בסטרא מסאבא, ושולטנו דיליה י בהאי עלמא, ולית ליה בעלמא דאתי כלום, ובג'ד מאן דאתדבק בהאי אני, אית ליה חולקא בעלמא דין, ובעלמא דאתי.

רנב) ומאן דאתדבק בהאי אחר, אתאביד מההוא עלמא, ולית ליה חולקא בעלמא דאתי, ואית ליה חולקא בהאי עלמא, במסאבו, בגין דההוא י מלכו אחרא עעכו"ם, כמה אינון ה' תריסין גרדינין ממנן י ביה, לשלטא בהאי עלמא.

רנג) ובגיני כך, ה' אלישע אחר, דנחת ואתדבק בהאי דרגא, אתטרוד מההוא עלמא דאתי, ולא אתייהב ליה רשו למהדר בתיובתא, ואתטרוד מההוא עלמא, וע"ד אקרי אחר.

דרך אמת

מסורת הזהר

ה) בעלי תריסין שלמי הדין הממונים על בני העולם. א) וישלח י"ב ציון ז'. ב) ב"ב ק"ו ציון א'. ג) ויצא ע"ח ציון ג'. ד) חיי שרה ס"ו ציון א'.

הלוף- ירסאות ה' אורייתא. כ מוסיף היום וכתוב והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני (ה) דהא קב"ה בעא לקדשא ליה לישראל בכלא ולא יהא לון [מוסיף חולקא] בסטרא דמסאבא כלום. ת"ח כו סטרא דא שלטא בעלמא לא אצטריך (ליה) לב"ב לאתחזא [דיתחזי אה"ל] בשוקא קמיה בגין דיכיל לנוקא וילתוקא] ואתייהב ליה רשות [רשות; רשון] לחבלא ות"ח ביעקב מה כתיב ויאמר יעקב לבניו למה תתראו ולא בעי לאתחזא קמיה. בדמו"י נדפס בסוגריים מן וכתוב והתקדשתם עד כלום ואה"ל סוגריים מן ת"ח עד קמיה ואה"ל כתב מן וכתוב והתקדשתם עד קמיה ארליג אמנם הרמיק זליה בריס ליה. ג כמה דאתמר: י"ג דכתיב. ד י"ג אחר. ה בעלמא דין. ו מלכות. ז בה אה"ל. ח י"ג אלישע.

מאמר

הסולם

וליוסף יולד - בסרס תבא שנת הרעב

הקב"ה, ושומרים מצות התורה ללכת בהם, ומי שמתדבק באני הזה, דהיינו בהנוקבא, יש לו חלק בעולם הזה ובעולם הבא. וכתוב, ואתם הדבקים וגו'.

רנ) ומאן דאתדבק וכו': ומי שמתדבק באחר הזה, דהיינו בהנוקבא של עכו"ם, נאבד מעולם האמת, ואין לו חלק לעולם הבא, ויש לו חלק בסומא בעולם הזה. כי אותה מלכות האחרת של עכו"ם כמה חיילות ובעלי דין ממונים בה, לשלוט בעולם הזה.

רנג) ובגיני כך אלישע וכו': ומשום זה, אלישע אחר, שירד ונתדבק באותה מדרגה, דהיינו במלכות דעכו"ם הנקראת אחר, נגרש מעולם הבא, ולא ניהן לו

רנ) ובג'ד קב"ה אזהר וכו': ומשום זה הזהיר הקב"ה לישראל להתקדש, שכתוב, והייתם קדושים כי קדוש אני. שואל מי אני, ומשיב, זהו הקב"ה, מלכות שמים הקדושה. דהיינו הנוקבא. מלכות האחרת של עכו"ם נקראת אחר. שכתוב, כי לא תשתחוה לאל אחר וגו'.

רנא) ות"ח, אני, שלטנו וכו': ובוא וראה, אני, היא ממשלת עולם הזה ועולם הבא, והכל תלוי בה. כי הכל תלוי בנוקבא. (רשמי דף ריד ע"א * דף ריד ע"ב)

רנד) ובג"כ, בעי א ב"נ, לאתפרשא מכל סטרין, דלא לאסתאבא, בההוא
 נ סטרא, למזכי בהאי עלמא, ובעלמא דאתי, וע"ד, דא ברכה, ודא קללה, דא
 נ שבע, ודא רעב, כלא בהפוכא דא מן דא. והא אוקימנא.
 רנה) ובג"כ, בההוא זמנא דשנת הרעב, לית ליה לב"נ, לאתחזאה בשוקא,
 ורא י לאפתחא מבויעיה לאולדא, למיהב בנין לאל אחר, והא אתמר.
 רנו) זכאה איהו ב"נ, דאסתמר למיהך בארח קשוט, ולאדבוקא במאריה;
 תדיר, דכתיב * ובו תדבק. * ובשמו חשבע, ובו תשבע לא כתיב, אלא ובשמו,
 מאי תשבע. כמה דאוקימנא, למהוי מתדבק ברזא דמהימנותא.
 רנז) שבעה דרגין ו לעילא עלאין על כלא, רזא דשלימו דמהימנותא,
 ורזא דשבעה דרגין דלתתא מנייהו, דאינון חבורא חד, וקשורא חד, אלין
 באלין, למהוי כלהו חד, ובג"כ י כתיב, ב שבעת ימים ושבעת ימים, י"ד יום,
 וכלא חד, וקשורא פ חד, וע"ד כתיב ובשמו תשבע, פ מלעילא י ומתתא.
 רנח) י"א ומאן דמיחד אלין באלין, עליה כתיב י יפתח ה' לך את אוצרו
 הטוב את השמים, י"א אלין אוצרין דלעילא ותתא. שבעת ימים ושבעת ימים

מסורת הוהר

(א) וירא לא צ"ה. (ב) (מלכים א' ח') ח"א רמו. ח"ב צב. ח"ג צב. צו: ג) (דברים כ"ח) ז"ח ע"ג סד שלב.
 חלופי גרסאות א ל"ג ב"ג. נ מוסיף סטרא ואחדבק באני מלכות שמים לקבלא עליה עול מלכות שמים (אה"ל).
 נ שובע (אה"ל). ד לאתפתחא. ה וכתיב את ה' אלקיך תירא ואותו תעבוד ובו תדבק ובשמו.
 ו מוסיף לעילא לעילא (אה"ל). ז ל"ג כתיב. ח חדא. ט מעילא (אה"ל). י מוסיף ומתחא זכאה איהו. י"א ומאן;
 מן ; מאן דזכי לאתדבקא ביה בקביה כרקא יאות זכאה הוא בעלמא דין ובעלמא דאתי דקביה מתח ליה אוצרין טבין
 קרישין בשעתא דאצטריך לקבלא צלותא [ניא צלותיה] כריא [דכתיב ; עליה כתיב] יפתח. י"ג מוסיף את השמים אלין.

<p>מאמר</p> <p>לו רשות לחזור בתשובה, ונטרד מעולם האמת. ועל כן נקרא. אחר.</p> <p>רנד) ובג"כ בעי וכו': וע"כ צריך האדם להפריד את עצמו מכל הצדדים שלא להטמא באותו הצד, כדי לזכות בעולם הזה ובעולם הבא. וע"כ, זו הנוקבא הקדושה ברכה, וזו הנוקבא דעכו"ם, קללה. זו שבע וזו ברע. והפוכים לגמרי זו מזו, וכבר נחבאר.</p> <p>רנה) ובג"כ כההוא וכו': וע"כ, בזמן ההוא של שנת הרעב, דהיינו בזמן עליסת הנוקבא דעכו"ם, אין לאדם להראות עצמו בשוק, ולא לפתוח מעינו להוליד, לתת בנים לאל אחר, וכבר נחבאר.</p> <p>רנו) זכאה איהו ב"נ וכו': אשרי האדם, הנשמר ללכת בדרך האמת, ולהתדבק ברבונו תמיד, שכתוב, ובו תדבק ובשמו תשבע. ובו תשבע אינו כתוב, אלא ובשמו דהיינו הנוקבא, הנקראת שם. ושואל לסי'ו, מהו תשבע. ומשיב, כמו שבארנו. שתשבע פירושה, להיות דבוק בסוד האמונה, שהיא הנוקבא שנקראה שבע, על שם שבע ספירות חג"ח נה"מ, שמקבלת מבינה, כמו שמבאר והולך.</p> <p>(רש"י דף ר"ד ע"ב)</p>	<p>מאמר</p> <p>הסולם</p> <p>וליוסף יולד — בטרם תבא שנת הרעב</p> <p>רנז) שבעה דרגין וכו': שבע מדרגות הן למעלה, בבינה, עליונות על כל, שהן סוד השלימות של האמונה, שהכלית השלימות של הנוקבא, הוא לעלות ולהליכא את שבע מדרגות הללו חג"ח נה"מ דבינה. וסוד שבע מדרגות יש למטה מהם דהיינו הנוקבא עצמה, שהן חבור אחד וקשר אחד אלו ז' התחונות, באלו ז' עליונות, להיות כולן אחת. וע"כ כתוב שבעת ימים ושבעת ימים, י"ד יום, והכל אחד וקשר אחד, כי ז' דנוקבא, כשהן בשלמות, עולות ומלבישות ז' דבינה, ומתקשרות כאחת, כנ"ל. ועל כן כתוב, ובשמו תשבע, שורה לשון שביעיות, דהיינו מלמעלה ומלמטה. כלומר, להתדבק בב' השביעיות שבע דבינה ושבע של הנוקבא, ליחדן כאחת.</p> <p>רנח) ומאן דמיחד אלין באלין וכו': ומי שמיחד אלו באלו ז' התחונות בז' העליונות, עליו כתוב, יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים, אלו הן אוצרות של מעלה, ז' דבינה, ושל מטה ז' דנוקבא, כי שבעת ימים דבינה ושבעת ימים דנוקבא כולם אחד, שכתוב</p>
---	--

כלהו חד, דכתיב את אוצרו הטוב את השמים, אוצרו חד, ואיהו את השמים, * שבעה ושבעה מוצקות, ואינון חד.
 רנט) רבי חייא ורבי יוסי, הוו אזלי בארחא, אדהכי חמו חד ב"נ, דהוה אתי, מתעטף בעטופא דמצוה, וכלי זינין (ב) קטורין תחותי, אמר רבי חייא, ב"נ ב דין, חד מתרין אית ביה, או זכאה שלים איהו, או רמאה ב בני עלמא איהו.

רס) אמר ליה רבי יוסי, הא חסידי ג עליונין אמרו, הוי דן לכל ב"נ זכנו. הא תנינן, בר נש דנפיק בארחא, ד יתכוין לתלת מלין, לדורון, לקרבא, לצלותא. מנלן מיעקב, דהא לתלת אלין אתכוון, וזרין גרמיה לדורון, לקרבא, לצלותא. והאי ב"נ, אזיל בארחא איהו, הא ביה עטופא דמצוה, לצלותא. והא ביה כלי זינין, לקרבא. כיון דתרין אלין אית ביה, תפיתאי לא מרדף ו אבתרה.

רסא) כד קריב לגבייהו, יהבו ליה שלם, ולא אתיב לון. אמר רבי חייא, הא חד מאינון * ז תלת, ה דאתחזיין ט למהוי ביה, לית ביה, דהא לא אתקין גרמיה לדורון, ובדורון שלמא כלי ביה. אמר רבי יוסי, דילמא איהו משתדל בצלותיה, או מרחיש תלמודיה. בגין דלא יעקר ליה.
 רסב) אזלי כחדא, ולא מליץ ההוא ב"נ בהדיהו. לבתר אשתמיטו רבי

דרך אמת

(ה) וכלי זיין קטורים ותנורים סחמין.

מסורת הוהר

(א) (זכריה ד') ח"ג רנה : שט. ת"ז ת"ע קכח :

חלופי גרסאות א) דא. ב מוסיף את ; ית בני. ג עלאין. ד יתכוון. ה לצלותא ולקרבא. ו אבתרה. ז חרין. ח למהוי ביה דאתחזיין ; דאתחזין (ד"א) ט דלית ול"ג למהוי ביה.

מאמר

הסולם

וליוסף יולד — בטרם תבא שנת הרעב

מיעקב, שנתכוון לג' אלו, וחגר את עצמו, לדורון ולמלחמה ולתפלה. כמ"ש בפרשת וישלח ששלח לעשו מתנה, וחצה לב' מתנות, מן יבא עשו ותכהו וגו', שהיא למלחמה, והתפלל לה' הצילני נא מיד אחי וגו'. שזה תפלה, ואדם הזה ההולך בדרך, הנה יש בו עטוף של מצוה לתפלה, והנה בו כלי זיין למלחמה, וכיון ששנים הללו יש בו, השלישית, שהיא מתנה, אין צורך עור לרדוף אחריה, לדעת אם יש בו, כי כיון שיש בו שנים, בודאי יש בו גם השלישי.

רסא) כד קריב לגבייהו וכו' : כשקרב אליהם, נתנו לו שלום ולא השיב להם, אמר ר' חייא, הרי אחד מאלו השלשה דברים הראוים להיות בו, אין בו, כי לא התקין עצמו למתנה, שבמתנה כלול שלום, והוא אינו משיב שלום. אמר ר' יוסי, אולי הוא עוסק בתפלתו, או מרחש תלמודו שלא ישכח אותו.

רסב) אולו כחדא וכו' : הלכו ביחד, ואותו אדם לא דבר עמהם. אחר כך

התחמקו

שכתוב את אוצרו הטוב את השמים, אוצרו אחד, והוא, את השמים. כלומר, כש' דנוקבא עולות ומלבישות ז' דבינה, נקראות ביחד את השמים, כי או הן אחת, אוצר אחד, וזסו'ה, שבעה ושבעה מוצקות, והן אחד. כמבואר.

רנט) ר' חייא ור' יוסי וכו' : ר"ח ור"י היו הולכים בדרך, בתוך כך, ראו אדם אחד שהיה בא, ומתעטף בעטוף מצוה, דהיינו בציצית, וכלי זיין קטורים תחתיו, אמר ר"ח, אדם זה, אחד משנים יש בו, או שהוא צדיק גמור, שגם בדרך מתעטף בטלית מצויצת, או הוא לרמות בני העולם, כי חגור כלי זיין, משמע שהוא לכסימ, ומתעטף בטלית מצויצת כדי לרמות בני העולם, ללכוד אותם ברשתו.

רס) א"ל ר' יוסי וכו' : אמר לו ר"י, הרי חסידים העליונים אמרו, הוי דן את כל האדם לכף זכות, והרי למדנו, אשר אדם היוצא לדרך, ומתירא מלסטים, יכוון לג' דברים, למתנה ולמלחמה ולתפלה. מאין לנו זה

(דפוסי דף ריד ע"ב) * דף ריה ע"א

חייא ורבי יוסי, ואשתדלו באורייתא. כיון דחמא ההוא ב"נ, דהווי משתדלי באורייתא, קריב א לגבייהו, ויהיב לון שלם.
 (רסג) אמר לון, רבותי, במה חשדתון לי, כד יהביתו לי שלם, ולא אתיבנא לכו, א"ל ר' יוסי, דילמא צלותא הוית אמר, או מרחיש ב בתלמודך. אמר לון, קב"ה ידין לכו לכף זכו.

(רסד) אבל אימא לכו, יומא חד הוינא אזיל בארחא, אשכחנא חד ב"נ, ואקדימנא ליה שלם, וההוא גברא ב הוה לסטים, וקם עלי, וצער לי, ואלמלא דאתתקפנא ביה אצטערנא. מההוא יומא נדרנא, דלא לאקדמא שלם, בר לב"נ זכאה, אלא איידענא ביה בקדמיתא, ד בגין דיכיל צערא לי, ויתתקף בי בחילא, בגין דאסיר לאקדמא שלם לב"נ חייבא, דכתיב " אין שלום אמר ה' לרשעים.
 (רסה) ו וההיא שעתא דחמינא לכו, ויהביתו לי שלם, ולא אתיבנא לכו, חשידנא לכו, בגין דלא חמינא בכו מצוה דאתחזי לבר, והוינא כמו כן מהדר תלמודאי, אבל השתא דחמינא בכו, דאתון זכאין, הא ארחא מתתקנא י קדמי.
 (רסו) פתח ואמר, ב מזמור לאסף אך טוב לישראל אלהים לכרי לבב, ת"ח, קב"ה עבד ימינא, ועבד שמאלא, לאנהגא עלמא, חד אקרי טוב, וחד אקרי רע, ובתרין אלין אתכליל ב"נ, ואתקריב בכלא.
 (רסז) וההוא רע דאיהו שמאלא, אתכלילו ביה י עמין עעכו"ם, ח ואתיהב בסטרא דלהון, בגין דאינון ערלי לבא, ט וערלי י בשרא, יא ולאחללא ביה. אבל יכ בישראל מה כתיב, אך טוב יכ לישראל.

מסורת הזהר

(א) לך רף א' צ"ב. (ב) תהלים ע"ג.

חלוני גרסאות א לגביהון. ב תלמודך. ג לסטים הוה. ד ליג בגין. ה וההוא. ו קמאי. ז מוסיף שאר עמין. ח ואתיהיב. ט ל"ג וערלי בשרא. י בשר. יא לאסתבא; ו לאסתבא; ו לאסתבא. יב לישראל; ישראל (אה"ל). יג מוסיף לישראל כתיב.

<p>מאמר</p> <p>התחמקו ר' חייא ור' יוסי, ועסקו בתורה. כיון שראה אותו אדם שהיו משתדלים בתורה, קרב אליהם. ונתן להם שלום. (רסג) אמר לון וכו': אמר להם, רבותי, במה חשדתם אותי, כשנתתם לי שלום ולא השיבותי לכם. אמר לו ר' יוסי, חשכנו. אולי אמרת תפלה. או מרחש בתלמודך. אמר להם, הקב"ה ידין אתכם לכף זכות. (רסד) אבל אימא וכו': אבל אומר לכם. יום אחד הייתי הולך בדרך, מצאתי אדם אחד, והקדמתי לו שלום, ואותו אדם היה שודד, וקם עלי וציער אותי, ולולא שנתגברתי עליו הייתי מצטער. מיום ההוא ואילך, נדרתי שלא להקדים שלום רק לאדם צדיק, ורק אם אני מכירו בחחילה שהוא צדיק, מסחד שהוא יכול לצער אותי, ויתגבר עלי בכח. ומשום שאסור להקדים שלום לאדם רשע, שכתוב, אין שלום אמר ה' לרשעים.</p>	<p>מאמר</p> <p>התחמקו ר' חייא ור' יוסי, ועסקו בתורה. כיון שראה אותו אדם שהיו משתדלים בתורה, קרב אליהם. ונתן להם שלום. (רסג) אמר לון וכו': אמר להם, רבותי, במה חשדתם אותי, כשנתתם לי שלום ולא השיבותי לכם. אמר לו ר' יוסי, חשכנו. אולי אמרת תפלה. או מרחש בתלמודך. אמר להם, הקב"ה ידין אתכם לכף זכות. (רסד) אבל אימא וכו': אבל אומר לכם. יום אחד הייתי הולך בדרך, מצאתי אדם אחד, והקדמתי לו שלום, ואותו אדם היה שודד, וקם עלי וציער אותי, ולולא שנתגברתי עליו הייתי מצטער. מיום ההוא ואילך, נדרתי שלא להקדים שלום רק לאדם צדיק, ורק אם אני מכירו בחחילה שהוא צדיק, מסחד שהוא יכול לצער אותי, ויתגבר עלי בכח. ומשום שאסור להקדים שלום לאדם רשע, שכתוב, אין שלום אמר ה' לרשעים.</p>
--	--

(רסו) רף ר"ה ע"א

וערלי

פרשת ויגש אליו

א) ויגש אליו יהודה וגו', רבי אלעזר פתח, * כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך. האי קרא אוקמה, אבל תא חזי, ב כד ברא קודשא בריך הוא עלמא, ג כל יומא ויומא, עביד עבידתא, כדקא חזי, בכל יומא ויומא כמה דאצטריך, כיון דאתא יומא שתיתאה, ואצטריך י למברי אדם, ה אתת אורייתא קמיה, אמרה ו האי אדם דאת * בעי למברי, זמין הוא לארגזא קמך, אלמלא לא תאריך ב רוגזא, טב ליה דלא יתברי. אמר לה קביה, וכי ויגש אליו אתקרינא י אך אפיס.

ב) אלא י כלא באורייתא אתברי, וכלא באורייתא אשתכלל, בגין דעד לא ברא קביה עלמא, כ אתיין כל אתון קמיה, ועאלו כל חד וחד למפרע.

ג) עאלת י תיין, אמרה קמיה, רעותך למברי בי עלמא, א"ל לאו, דבך זמינן כמה צדיקא ד למימת, דכתיב * והתוית תיו על מצחות האנשים וגו'. ותנינן, דכתיב י וממקדשי תחלו אל תקרי ממקדשי אלא ממקודשי ובגין כך עלמא י לא יתברי בך.

מסורת הזהר

א) (ישעיה ס"ג) ח"ב כ. צ. ח"ג רעא: רצ. ב) כד ברא - עלמא: הקסה"ז כ"ה ציון ג. כ"ב א' ציון א'. ג) כל יומא ויומא: הקסה"ז ד' ציון ב'. ד) למברי אדם: ב"א קמ"ג ציון א. כ. כ"ב א' ציון ה. ה) אתת אורייתא: תולדות א' ציון ו. ו) למננא - אך אפיס: ח"ג סט: ז) כרא באורייתא אתברי: הקסה"ז ס"ו ציון א. ח) אתון: הקסה"ז כ"ה ציון ד'. ט) למפרע: הקסה"ז שם ציון ה'. י) תיין: הקסה"ז כ"ו ציון א'. יא) (יחזקאל ט') נח ק"א ציון ג. יב) (שם) נח ס"ח ציון א.

דרך אמת

א) לחוס. ב) נכנסו כל האוחזות לפני השמי כסדר הש"ק כלליל כהקדמה דף ב' ע"ב בלוחות דרכ המנוגל סנא.

ב) מוסיף אמרה קמי קביה. כ רוגז. ג מוסיף אל רחום וחנון אך (אה"ל). ד לממת. ה בך יא יתברי.

ויגש אליו יהודה

נברא בתורה, והכל נשתכלל בתורה. וכמו שהתורה מתחלת בב' כן נברא העולם בב'. כי מטרם שברא הקב"ה את העולם שהוא הנוקבא, באו כל האותיות לפניו, ונכנסו כל אחת ואחת למפרע. דהיינו בסדר תשר"ק צפע"ס וכו', ולא בסדר אבג"ד וכו'.

ג) עארת תיו וכו': נכנסה התי ואמרה לפניו, רצונך לברוא עמי את העולם. אמר לה הקב"ה לא. כי בך עתידים הרבה צדיקים למות. שכתוב, והתוית תיו על מצחות האנשים וגו'. ולמדנו, שכתוב וממקדשי תחלו, אל תקרי וממקדשי, אלא וממקודשי שהם הצדיקים, (כמ"ש

במסכת

הסולם

א) ויגש אליו יהודה וגו': ר' אלעזר פתח ואמר, כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וגו'. מקרא זה בארוהו, אבל בא וראה, כשברא הקב"ה את העולם, כל יום ויום עשה את מלאכתו כראוי, ככל יום ויום עשה כמו שצריך, כיון שבא יום הששי, והוצרך לברוא את האדם, באה לפניו התורה, אמרה, אדם זה שאתה רוצה לברוא, עתיד הוא להכעיס אותך, אם לא תאריך אפך, מוטב לו שלא יברא. אמר לה הקב"ה, הכי בחנם אני נקרא, אך אפיס. הכיאר הוא כסוף המאמר.

ב) אלא כלא באורייתא וכו': אלא הכל (דסויי דף ר"ה ע"א * דף ר"ה ע"ב)

ד) עאלו חלת אתוון : * שין, ב קוף, ריש, כל חד וחד בלחודוי, איל קב"ה, לאו אתון כדאי, למברי בכו עלמא, דהא אתון אתוון דאתקרי בכו שקר, ושקר לאו איהו כדאי למיקם קמאי, והא אוקמוה.

ה) ועלו ג' פ"א צד"י, וכן כלהו, עד דמטו אתוון לאת' כ"ף, כיון דנחת כ"ף מעל כתרא, אודעזעו עלאי דותתאי כו', עד דאתקיים כלל באת' ביי"ת, דאיהו סימן" ברכה, וביה אשתכלל עלמא ואתברי.

ו) ואי תימא, דאל"ף איהו רישא דכל' אתוון, יאות איהו, אלא בגין דאתקרי ביה ארור, וביג"ד לא אתברי ביה עלמא, יאע"ג דאל"ף יא איהו את דרזא עלאה, בגין דלא י' למיהב דוכתא לסטרא אחרא, דאקרי ארור, לא אתברי ביה עלמא, ואשתכלל בבית עלמא, וביה אתברי.

ז) ת"ח, כי אתה אבינו, בגין דהאי עלמא, בהאי דרגא אשתכלל ואתברי, ובר נש ביה אתברי, ונפק לעלמא.

ח) כי אברהם לא ידענו, י' דהא אע"ג דביה קיומא דעלמא, לא אשתדל עין, כמה דאשתדל על' ישמעאל, דאמר' לו ישמעאל יחיה לפניך, וישראל לא יכירנו, בגין דכל' ברכאן דאצטריך לברכא לבנוי, שבק להאי דרגא י' לברכא כלהו.

מסורת הזהר

א) ש"י"ן: הקסמי כ"ו ציון ב. ב) קו"ף רי"ש: הקסמי כ"ט ציון ב. ה. ו. ג) שקר: שם ציון ג. ד. ד) פ"א: הקסמי ל"א ציון א'. ה) צד"י: שם כ"ט ציון ז. ו) כ"ף: שם ל"ה ציון ג. ז) בית: שם מ' ציון ו'. ח) ברכה: שם ציון ז'. ט) אל"ף: שם מ"א ציון א. י) (בראשית י"ז) ח"ב לב. חלופי גרסאות א' עלת, כ ועאלו, ג פ"ה. ד ל"ג ותתאי, ה וכי, ו ובה, ז מוסיף אינון אתוון. ח לא ול"ג יאות. ט ל"ג ובג"ד; ובגין דאתקרי ביה ארור, י ואע"ג, יא איהו, יב למחב, יג דאע"ג ול"ג דהא, יד לאתברכא.

<p>מאמר</p> <p>במסכת שבת דף נה. ע"ש) ומשום זה, העולם לא יברא בך.</p> <p>ד) עאלו תלת אתוון וכי': באו ג' האותיות, שין קוף ריש, כל אחד ואחד בפני עצמו. אמר להן הקב"ה, אינכן כדאי שיברא בכך העולם, כי אתן האותיות שנקרא בכך שקר, ושקר אינו שוה לקום לפני, וכבר בארוה.</p> <p>ה) ועלו פ"א צד"י וכי': ובאו האותיות פ' וצ', וכן כולן, עד שהגיעו האותיות לאות כ"ף כיון שירדה ה' מעל הכתר, נודעזעו העליונים ותחתונים, עד שנתקיים הכל באת' כ"ף, שהיא סימן ברכה, ובו נשתכלל העולם ונברא. וכיאוור עינין זה תמצא לעיל (בהקדמת ספר הזהר דף כ"ה מאות כ"ב עד אות ל"ט בהסולם ע"ש).</p> <p>ו) ואי תימא דאל"ף וכי': ואם תאמר, הרי הא' הוא ראש כל האותיות, והיה צריך לברוא ב' העולם, ומשיב, כך ה"א, אלא משום שנקרא (דפו"י דף ר"ה ע"ב)</p>	<p>הסולם</p> <p>בה ארור, לא נברא בה העולם, משום זה, אע"פ שהא' היא אות מסוד עליון, בכדי שלא לתת מקום דהיינו כח וחיווק, לסטרא אחרא, הנקראת ארור, לכן לא נברא בה העולם, ונשתכלל העולם בכ' ובו נברא.</p> <p>ז) ת"ח, כי אתה אבינו: פירושו, משום שעולם הזה, שהוא הנוקבא דו"א הנקראת אה"ה, נשתכלל ונברא במדרגה זו, דהיינו בסימן ברכה, כנ"ל שהעולם נברא ונשתכלל בכ', מפני שהיא סימן הברכה, וגם האדם נברא בה, במדרגת סימן הברכה, ויצא לעולם, לשיכך נחשבת הנוקבא מבחינה זו לשורש אל האדם, ואנו אומרים אליה, כי אתה אבינו. דהיינו כי אתה שורשינו. ומ"ש שגם האדם נברא בסימן ברכה, יכוור להלן (בדף ג' ד"ה ועם זה).</p> <p>ח) כי אברהם לא ידענו: כי אע"פ שבו קיום העולם, שה"ס החסד, שכתוב, עולם חסד יבנה, לא השתדל עלינו כמו שהשתדל על ישמעאל, שאמר, לו ישמעאל יחיה לפניך, וישראל לא יכירנו</p>
---	---

ט) אתה ה' אבינו, דהא אנת ה' קיימת עלן תדיר לברכא, ודאשגחא עלן, כאבא דאשגח על בנין, בכל מה דאצטריך לון. גואלנו מעולם שמך, דהא אנת הוא גואל, דהכי אתקרי * המלאך הגואל, י ודא גואלנו מעולם שמך, שמך ודאי. תנינן אין מפסיקין בין גאולה לתפלה, כמה דלא מפסיקין בין י תפלה של יד, י תפלה של ראש, דבעי למחזי דכלא חד, והא אוקמוה.

מסורת זוהר

א) (בראשית מ"ח) נח דף ט"ז ציון א. ב) תפלה שמי' כתפלה שיר: הקסה'ו דף קפ"ו ציון ב. ד. חלופי גרסאות ה' קיימא. ז ודאי (אה"ל). ג פסל וליג לתפלה.

ויגש אליו יהודה

הסולם

מאמר

עלמא דאתגליא כי הנוקבא שמחזה ולמעלה דו"א נקראת הוא, דהיינו נסתר, ולא אתה, כנודע. ומתוך שהיא, עלמא דאתגלייא עם הארת החכמה, ע"כ אמרו לה, כי אתה אבינו כי גם בני ישראל הם ממדרגת עלמא דאתגלייא כנ"ל, שע"כ נברא עם השם ארך אפים. כי אברהם לא ידענו, דלא אשתדל עלן, כמה דאשתדל ער ישמעאל, דאמר, דו ישמעאל יחיה רפניך, כי ישמעאל ה"ס, מל ולא פרע י"ה, שאינו ממשיך הג"ר דחכמה, שנק' י"ה, ומילה שלו היא בריקניא דהיינו בו"ק, בלי מוחין דהארת חכמה. ולהיותו צריך לחכמה, כי הוא מבחי' מחזה ולמטה, ואין לו, ע"כ נחשב לפסולת הימין, אמנם אברהם ה"ס חסדים דימין הבינה שאינו צריך לחכמה, וע"כ הוא מכוסה מחכמה, בסוד, כי הפך חסד הוא, וע"כ התפלל ביותר על חסדים הנעלמים מחכמה, כי אליהם כל חפצו ותשוקתו. וז"ס שאמר, לו ישמעאל יחיה לפניך, ולא אמר כלשון הזה על יצחק. ונמצא משום זה, אברהם לא ידענו, שאין הדעת שלו מגולה לנו. וישראל לא יכירנו, מטעם שישראל ה"ס קו אמצעי שמחזה ולמעלה דו"א, ששם סוד עלמא דאתכסיא מהארת חכמה, וע"כ כל ברכאן דאצטריך לברכא לבנוי, שבק להאי רגנא, דהיינו אל הנוקבא, לברכא בלחה, כי בניו הם מבחינת מחזה ולמטה, היא עלמא דאתגליא בהארת חכמה, וכיון שהוא רק בחינת חסדים מכוסים, לא היה יכול לברך אותם, וע"כ הניח הברכה שלהם ביד הנוקבא, שהיא עלמא דאתגלייא, שהיא תברך אותם. הרי אשר ישראל לא יכיר את צרכינו למלאות לנו, לפיכך אמרו אל הנוקבא, אתה ה' אבינו, דהא את וכו' בכל מה דאצטריך לון, דהיינו הן חסדים והן חכמה, גואלנו מעולם

יכירנו: כי כל הברכות שהיה צריך לברך את בניו, הניח למדרגה הזאת, דהיינו הנוקבא, לברך את כולם. דהיינו כמ"ש וואת אשר דבר להם אביהם. שפירושו שהנוקבא הנקראת זאת, דבר להם דהיינו בשבילם, אביהם, שחברך אותם. וכן בכרכת אפרים ומנשה, אמר, המלאך הגואל אותי מכל רע, שהוא הנוקבא, יברך את הנערים וגו'.
ט) אתה ה' אבינו: היינו הנוקבא כנ"ל, כי את עומדת עלינו תמיד, לברך ולהשגיח עלינו, כמו אב המשגיח על הבנים בכל מה שנצרך להם. גואלנו מעולם שמך: כי את, דהיינו הנוקבא, היא גואל, כי כן היא נקראת. המלאך הגואל, וזהו גואלנו מעולם, שמך. שמך ודאי, שהוא הנוקבא, הנקרא שם הוי"ה, למדנו, שאין מפסיקים בין גאולה לתפלה, דהיינו בין הברכה גאל ישראל, לתפלה שמונה עשרה, כמו שאין מפסיקים בין ברכת תפלה של יד לברכת תפלה של ראש, וכבר בארנו. ביאור המאמר, כי הוקשה לו בכתוב, ויגש אליו יהודה, שלכאורה הוא מיותר, שהיה מספיק לומר, ויאמר אליו יהודה בי אדני, ופתח ר' אלעזר לבאר זה עם הכתוב, כי אתה אבינו וגו', ומוכיח תחילה, שהאדם והנוקבא דו"א הם שניהם במדרגה אחת, דהיינו במדרגת חסדים המגולים בהארת החכמה, שהאדם נברא עם השם ארך אפים, שיורה שמאריך אפו ואינו מגלה, כדי שהאדם יוכל לקבל ג"ר דהארת החכמה, וכן העולם שהוא הנוקבא דו"א נבראה עם ב', שפירושה נקודה בהיכליה, שהיא ס'מן ברכה, דהיינו התחלה לגילוי המוחין דג"ר דהארת החכמה, כמ"ש לעיל (בראשית א' דף קכ"ט אות קל"ט וק"מ) אשר א' ה"ס חיות טמירין, שפירושה חסדים מכוסים מחכמה, וב' ה"ס חיות דאתגליין, שפירושה חסדים המתגלים בהארת החכמה, ע"ש. ועם זה ביאר הכתוב, שאמרו ישראל אל הנוקבא דו"א, שנקראת אתה, מטעם היותה (דש"י דף ר"ה ע"ב)

(י) רבי יצחק ורבי יהודה, הווי יתבי ליליא חד ולעאן באורייתא, אמר ר' יצחק לרבי יהודה, הא תנינן דכד ברא קב"ה עלמא, * עבד עלמא תתאה, כגוונא דעלמא עלאה. וכלא דא לקבל ⁶ דא. ואיהו יקריה לעילא ותתא. (יא) אמר רבי יהודה, הכי הוא ודאי, וברא אדם על ⁷ כלא, הה"ד ⁸ אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי. אנכי עשיתי ארץ ודאי, ⁹ מ"ט עשיתי ארץ, בגין דאדם עליה בראתי, דאיהו קיומא דעלמא, למהוי כלא בשלימו חד. (יב) פתח ואמר, ¹⁰ כה אמר האל ה' בורא השמים ⁷ ונוטיהם רוקע הארץ וצאצאיה נותן נשמה לעם עליה ורוח להולכים בה. האי קרא אוקמוה, אבל כה אמר האל ¹¹ ה' בורא השמים ונוטיהם, דא קב"ה, לעילא לעילא, דאיהו בורא השמים, ואתקין ליה תדיר, בכל זמנא. רוקע הארץ וצאצאיה, דא י ארעא קדישא, ¹² צרורא דחיי. נותן נשמה לעם עליה, ¹³ הארץ דא היא ¹⁴ דיהבה נשמה ¹⁵ וגוי.

(יג) אמר רבי יצחק, כלא איהו לעילא, דהא מתמן נפקא נשמתא דחיי, ליהאי ארץ. והאי ארץ, נקטא נשמתא למיהב לכלא, בגין ¹⁶ דההוא נהר דנגיד

מסורת הוהר

א) עלמא תתאה כגוונא דעלמא עלאה: ב"ב י"ט ציוו ב. ויצא פ"ג ציוו א. ק"ג ציוו א. ב) (ישעיה מ"ה) לך פ"ח ציוו ג. ג) (ישעיה מ"ב) ח"ב קסת. ח"ג קנט. ד) צרורא דחיי: נח דף נ"ב ציוו ד.

חלוסי גרסאות א) מוסף דא בגין למהוי דא לקבל דא. ב) כלא. ג) ל"ג מיט עשיתי ארץ. ד) ונוטיהם וגוי. ה) ה' וגוי. ו) רוחא. ז) ל"ג הארץ. ח) דיהבא. ט) ל"ג וגוי. י) דהא ההוא.

מאמר	הכולם	נפש רוח נשמה
מעולם שמך, דהא אנת הוא גואל וכו', כי אין גאולה אלא במוחין דהארת החכמה. וע"כ נקראת הנוקבא, המלאך הגואל כלפי בני ישראל, וכן יסוד דו"א הנקרא יוסף, נקרא גואל כלפי הנוקבא, משום שמשפיע לה המוחין הללו דהארת חכמה. וז"ס שאין מפסיקים בין גאולה לתפלה, דהיינו בין יסוד לנוקבא, כי ליחדם אנו צריכים, וגם ז"ס שאין מפסיקים בין תפלה של יד שה"ס הנוקבא, לבין תפלה של ראש שה"ס ז"א, ובוזה נפתח לנו ביאור הכתוב ויגש אריו יהודה, כי יהודה ה"ס הנוקבא דהיינו תפילה, ויוסף ה"ס גאולה, כנ"ל, ומשמיענו הכתוב שנגשו זה לזה, לזווג, עד ולא זכול יוסף להתאפק וגוי, וגילה להם המוחין הללו.	זה שכל פרט ופרט שבעולם התחתון יש לו שורש. כנגדו בעולם העליון, והוא כבודו למעלה ולמטה. (יא) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, כן הוא ודאי, וברא אדם על הכל שהוא כולל ומשלים כל פרטי הבריאה, וז"ש, אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי, אנכי עשיתי ארץ, זה ודאי ואינו צריך להשמיענו, אלא משמיענו, מהו הטעם שעשיתי ארץ, משום שאדם עליה בראתי, שהוא קיום העולם, ושתייה הכל שלימות אחד. כלומר, שתכלית כל העוים ושלימותו, הוא האדם.	(יב) פתח ואמר, כה אמר האל וגוי: מקרא זה כבר בארוה. אבל כה אמר האל ה' בורא שמים ונוטיהם. זהו הקב"ה למעלה למעלה, דהיינו בינה, שהוא בורא השמים, שהוא ז"א, שהבינה מתקנת את ז"א תמיד בכל זמן. כלומר, שהיא מאצלת אותו ומשפעת לו המוחין. רוקע הארץ וצאצאיה, זהו ארץ הקדושה צרור החיים, דהיינו הנוקבא. נותן נשמה לעם עריה, הארץ, שהיא הנוקבא, נותנת נשמה.
(יג) אמר ר' יצחק וכו': ר"י ור' יהודה, היו יושבים לילה אחד ועוסקים בתורה. א"ר יצחק לר' יהודה, הרי למדנו, כי כאשר ברא הקב"ה את העולם, עשה את עולם התחתון כעין עולם העליון, ועשה הכל זה כנגד		(יג) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, הכל היא למעלה, דהיינו בבינה, וחולק על ר, יהודה

(רמב"ם דף ר"ה ע"ב)

ויגש

ה

ונפיק, איהו יהיב ועייל נשמתין להאי ארץ, א ואיהו י נקטא לון, ויהבא כלא.

(ד) ת"ח, כד ברא קב"ה ליה לאדם, אכניש עפריה, מארבע י סטריין דעלמא, ועבד גרמיה באתר דמקדשא לתתא, ואמשיך עליה י נשמתא דחיי מבי מקדשא לעילא.

(ט) ונשמתא איהי ה כלילא בתלת י דרגין, ועל דא * תלת שמהן אינון נשמתא, כגוונא דרוא עלאה, * נפ"ש, רוח, נשמה. נפש, הא אוקמוה, י דאיהי תתאה מכלא. רוח, איהו קיומא, דשלטא על נפש, ואיהו דרגא עלאה עלה, לקיימא ה עלה בכלא, כדקא חזי. נשמה, איהי ה קיומא עלאה על כלא, ושלטא על כלא, דרגא קדישא, עלאה על כלהו.

(טז) ואלין תלת דרגין, כליילן בהו בבני נשא, לאינון י דוכאן יא לפולחנא דמאריהון. דהא בקדמיתא אית ביה נפש, ואיהו תקונא קדישא לאתתקנא י ביה בר נש. כיון י דאתי בר נש לאתדכאה בהאי דרגא, אתתקן לאתעטרא ברוח, דאיהו דרגא קדישא. דשריא על נפש י לאתעטרא י ביה בר נש, ההוא דוכי.

(יז) כיון דאסתלק בהו: בנפש ורוח, ועאל ואתתקן בפולחנא דמאריה כדקא יאות, כדין שריא עליה נשמה, דרגא עלאה קדישא, דשלטא על כלא,

מסורת הזהר

(א) נפש רוח נשמה: כ"א דף ר"כ ציון ד. ה. (ב) אתי בינן לאתדכאה - לאתעטרא ברוח - שריא עליה נשמה: גח כ"ג ציון א.

חלוסי גרסאות א ואיהי. ב נפקא (אה"ל). ג סטרי עלמא. ד נשמה. ה כליילת. ו גוונין (אה"ל). ז ואיהי. ח לה בכל אתר (אה"ל). ט קיימא. י דוכאין. יא לפולחנא. יב ביה. יג לאתעטרא (אה"ל). יד בה; כ"ג ביה.

נפש רוח נשמה

הסולם

מאמר

על הנפש, והוא מדרגה שלמעלה ממנה, שנמשך מן ז"א, לקיים אותה בכל. הן בחכמה הן בחסדים, כראוי. נשמה היא קיום, עליון על הכל, דהיינו אור הבינה. שהיא עליון על אור ז"א ואור הנוקבא, שהם רוח נפש. ושולטת על הכל, מדרגה קדושה העליונה על כולם. דהיינו על רוח נפש.

יהודה, שאמר, שנותן נשמה לעם, טובב על הנוקבא, כי משם, מבינה, יוצא נשמת חיים לארץ הזו, שהיא הנוקבא. וארץ הזו מקבלת הנשמה, לתת לכל, כי נהר ההוא הנמשך ויוצא, שהוא ז"א, הוא, מקבל מבינה, ונותן ומכניס הנשמות לארץ הזו, שהיא הנוקבא, והיא מקבלת אותן ונותנת לכל אדם, הנוכח בה.

(טז) ואלין תלת דרגין וכו': ואלו ג' מדרגות. נפש רוח ונשמה, כלולות בבני אדם, באלו שוכו לעבודת רבונם. כי מתחילה יש לו נפש, והיא תקון קדוש, שיתקנו בה בני אדם. כיון שהאדם בא להטהר במדרגה זו, הוא מתתקן להתעטר עם רוח, והיא מדרגה קדושה השורה על הנפש, שיתעטר בה אדם. ההוא שזכה.

(יז) ת"ח כד ברא וכו': בוא וראה כאשר ברא הקב"ה את האדם, אסף עפרו מארבע רוחות העולם, ועשה אותו במקום בית המקדש שלמטה, שה"ס הנוקבא, והמשיך עליו נשמת חיים, מבית המקדש שלמעלה, שה"ס בינה.

(טו) ונשמתא איהי כלילא וכו': והנשמה היא כלולה משלש מדרגות, ועל כן שלשה שמות יש לנשמה, כעין הסוד העליון, נפש, רוח, נשמה. נפש, הרי בארוה שהיא תחתונה מכולם. שהיא נמשכת מן הנוקבא, שהיא התחתונה מעשר ספירות. רוח, הוא קיום, השולט (דפריי דף ר"ה ע"ב י) דף ר"ו ע"א)

(יז) כיון דאסתלק בהו וכו': כיון שנתעלה בנפש ורוח, ובא ונתקן בעבודת רבונו כראוי, אז שורה עליו הנשמה, שהיא

מדרגה

בגין לאתעטרא בדרגא עלאה קדישא, וכדין איהו שלימא דכרא, שלים בכף סטרין, למזכי בעלמא דאתי, ואיהו רחמא דקביה, כד"א "להנחיל אוהבי י"ש, מאן אינון אוהבי. אלן אינון דנשמתא קדישא בהו.
 (יח) ³ אמר ר' יהודה, אי הכי הא כתיב, ² כל אשר נשמת רוח חיים באפיו וגו'. א"ל הכי הוא ודאי, דהא לא אשתאר בהו, מכל אינון דהוו ¹ בהו נשמתא קדישא, כגון חנוך, ירד, וכלהו צדיקיא, בגין לאגנא על ארעא, דלא ישתצי בגינייהו, הה"ד כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו, כבר מתו, ואסתלקו ⁷ מעלמא, ולא אשתאר מנהון מאן דיגין על עלמא, בההוא זמנא.

(ט) ת"ח, ³ כלא אינון דרגין, אלן על אלן, נפ"ש, רוח, נשמ"ה, דרגא על דרגא, נפש בקדמיתא, ואיהי דרגא תתאה, כדקאמרן. רוח לבתר, דשריא על נפש, וקיימא עלה. נשמה, דרגא דסלקא על כרא, ואוקמוה.
 (כ) נפש: דא נפש דוד, ואיהי דקיימא לקבלא נפש, מההוא נהר דנגיד ונפיק. רוח: דא רוח דקיימא ¹ עליה ² דנפשא, ולית קיומא ³ לנפש, אלא ברוח, ודא איהו רוח, דשריא בין ² אשא ומיא, ומהכא אתון האי נפש.
 (כא) רוח קיימא בקיומא ¹ דדרגא ² אחרא עלאה, ³ דאקרי נשמה, דהא מתמן ² נפשי נפש ורוח. מתמן אתון רוח, וכד נטיל רוח, כדין ¹ נטלא

מסורת הזהר

(א) (משלי ח') הקסה"ז נ"ח ציון א. (ב) (בראשית ז') ח"א רנה : (ג) אשא ומיא — רוח: הקסה"ו דף ס"ו ציון א. (תלת יסודין).

חלופי גרסאות א' ליג י"ש; וגו' (אה"ל). ב' אה"ל מעתיק כאן את הזהר בהשמטות דף רנ"ה: ד"ה שאל בשנינו גרסאות. ג' בית. ד' מן עלמא. ה' כל. ו' וקיימא. ז' על (אה"ל). ח' ליג דנפשא; נפשא. ט' בנפש. י' דרגא. י"א אחרא. י"ב דאיהו. י"ג נפק. י"ד נטל.

נפש רוח ונשמה

הסולם

מאמר

(יט) ת"ח כרא אינון וכו': בוא וראה, הכל הם, מדרגות על מדרגות, ונפש רוח ונשמה. הם מדרגות על מדרגות, זו למעלה מזו, נפש מתחילה, והיא מדרגה התחתונה, כמו שאמרנו, ואחר כך רוח, השורה על הנפש ועומד עליה. נשמה היא מדרגה העולה על הכל, ובארוה.

(כ) נפש דא וכו': נפש, זו היא נפש דוד, שהיא הנוקבא, והיא עומדת לקבל הנפש מנהר ההוא הנמשך ויוצא. שהוא ז"א, רוח, זהו רוח העומד על הנפש, ואין קיום לנפש אלא ברוח, וזה הוא רוח השורה בין אש ומים, דהיינו ח"ת, שהוא קו אמצעי בין גבורה שנק' אש, לבין חסד הנקרא מים, ומכאן נזונת נפש הזואה.

(כא) רוח קיימא בקיומא וכו': הרוח עומד ומקבל קיום ממדרגה אחרת עליונה, הנקראת נשמה, אשר משם יוצאים רוח ונפש,

דהיינו

מדרגה עליונה קדושה השולטת על הכל, כדי שיתעטר במדרגה עליונה קדושה, ויהיה אז שלם בכל. שלם מכל הצדדים, לזכות לעולם הבא, והוא אוהבו של הקב"ה, כמו שאתה אומר, להנחיל אוהבי י"ש, מי המה אוהבי, אלו הם, שנשמה קדושה בהם.

(יח) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, אם כן, הרי כתוב, כל אשר נשמת רוח חיים באפיו וגו', ואם הזוכים לנשמה הם אוהביו של הקב"ה למה מתו במבול. אמר לו, כן הוא ודאי, שהם אוהביו של הקב"ה, ולא נשאר מכל אלו שהיה בהם נשמה קדושה, דהיינו חנוך, ירד, וכל הצדיקים, שהיו יכולים להגן על הארץ שלא תשחת בזכותם, וזהו שכתוב, כל אשר נשמת רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו, שפירושו כבר מתו ונסתלקו מן העולם, ולא נשאר מהם מי שיגן על העולם בזמן התוא.

(דפו"י דף ר"ו ע"א)

נפש, וכלא חד, ואתקריבו דא בדא, נפש אתקריב ברוח, ורוח אתקריב בנשמה, וכלא חד.

(כב) תא חזי, ויגש אליו, ה תקרובתא דעלמא בעלמא, ז לאתאחדא דא בדא, למהוי כלא חד, בגין דיהודה איהו מלך, ויוסף מלך, אתקריבו דא בדא, ז ואתאחידו דא בדא.

(כג) ר' יהודה פתח ז ואמר, א כי הנה המלכים נועדו, דא יהודה ויוסף, בגין דתרווייהו מלכים, ואתקריבו דא בדא, לאתווכחא תרווייהו כחדא בגין דיהודה אתערב ביה בכנימן, והוה ערב ב לגביה דאבוי ביה, בהאי עלמא, ובעלמא דאתי. ועל דא אתקריב ו קמיה דיוסף, לאתווכחא עמיה, על ז עסקא דבנימן, דלא למהוי בנדוי, בהאי עלמא, ובעלמא דאתי, כד"א ז אנכי אערבנו מידי ב תבקשנו אם לא הביאותיו אליך והצגתיו לפניך וחטאתי לאבי כל הימים, ט בהאי עלמא, ובעלמא דאתי.

(כד) ועל דא, כי הנה המלכים נועדו עברו יחדיו, אתרגיוו כחדא, ואתרגיוו דא בדא, בגיניה דבנימן. מה כתיב, המה ראו כן תמהו נבהלו נחפזו רעדה אחזתם יב שם, לכל אינון דהוו יב תמן.

(כה) חיל כיולדה, בגין דהוו דחלין, לקטלא, י ולאקטלא, יי וכלא בגיניה דבנימן, דהא יוסף אודבן בגיניה דיהודה, ואתאביד מאבוי. והשתא אתערב טו ביה בכנימן, ודחיל דלא יתאביד, ובגין כך ויגש אליו יהודה.

מסורת הזהר

(א) (תהלים מ"ח) ח"ג ה : רצב. (ב) (בראשית מ"ג).

חלופי גרסאות א מוסף תיח תקרובתא (אה"ל). ז לאתחדא. נ ואתאחדו. ד ליג ואמר. ה לגבי אבוי בעלמא דין. ו לגביה. ז עסקיה. ח תבקשנו וגו'. ט בעלמא דין. י ליג עברו יחדיו. יא ליג שם. יכ מוסף תמן כלהו שאר שבטין דהוו תמן; אינון כלהו שאר שבטין דהוו תמן וליג דהוו תמן (ד"א). יג ולאקטלא בגיניה דבנימן מה (ומה ד"א) כתיב כן תמהו נבהלו נחפזו וכל בגיניה (דבנימן) דהא. יד ליג וכלא. טו ליג ביה.

<p>מאמר</p> <p>דהיינו אור הכינה, שממנה יוצאים אור ז"א שנקרא רוח ואור הנוקבא שנקרא נפש, משם ניוון הרוח, וכשהרוח נוסע, נוסעת אז גם הנפש, והכל אחד, ומתקרבים זה לזה, הנפש מתקרבת אל הרוח, והרוח מתקרבת לנשמה, וכולם אחד.</p>	<p>הסולם</p> <p>ויוסף, כי שניהם היו מלכים, ונגשו זה לזה להתוכח, שניהם יחד, משום שיהודה ערב את בנימן. וערב אל אביו, בעולם הזה ובעולם הבא, וע"כ נגש אל יוסף להתוכח עמו על אודות בנימן, שלא להיות בנדוי בעולם הזה ובעולם הבא. כמ"ש אנכי אערבנו וגו' וחטאתי לאבי כל הימים. בעולם הזה ובעולם הבא.</p>
---	--

(כב) תא חזי ויגש וכו': בוא וראה, ויגש אריו וגו', הוא התקרבות עולם בעולם, דהיינו התקרבות של עולם התחתון, שהוא הנוקבא, ובחינת נפש, הנקראת יהודה, לעולם העליון, שהוא יסוד דז"א, ובחינת רוח הנקרא יוסף, כדי שיהיה הכל אחד. משום שיהודה היה מלך ויוסף היה מלך, נתקרבו זה לזה ונתאחדו זה בזה.

כי הנה המלכים נועדו

(כג) ר' יהודה פתח וכו': ר"י פתח ואמר, כי הנה המלכים נועדו, זהו יהודה (דטו"י דף ר"ו ע"א)

כו) ד"א, כי הנה המלכים נועדו, דא יהודה ויוסף, * דאודמנו לאתוכחא דא עם דא, לאתוכחא תרווייהו כחדא, בגין דיהודה הוה מלך, ויוסף הוה מלך, ותרווייהו אתו כחדא, לאתוכחא דא עם דא. דא על בנימן, ודא על בנימן.

כז) כי הנה המלכים, אמר ר' יהודה, רוא דמהימנותא הכא, דהא כד רעותא אשתכת, וקשורא אתעטר כחדא, כדין תרין עלמין מתקשרן כחדא, ואודמנן כחדא. דא לאפתחא אוצרא, ודא לקטא ולמכנש בגויה, וכדין כי הנה המלכים נועדו, תרין עלמין קדישין, עלמא עלאה, ועלמא תתאה.

כח) עברו יחדיו, רוא דמלה, דכד מתחברן כחדא, כדין עברו יחדיו, בגין דכל י חיובין דעלמא, לא י אתעברן י לאתכפיא, עד דמתחברן כחדא, כדכתיב * ועובר על פשע, וע"ד עברו יחדיו, עברו: אינון חובין י אחכפרו, בגין דהא כדין כל אנפין נהירין, וכל חובין י אתעברו.

כט) ר' חייא אמר, רוא דא בתקונא י דקרבנא איהו, ה דהא כד י קרבנא אתקריב, וכלא י מסתפקין, י וכל חד וחד כדקא חזי ליה, כדין אתקשר כלא כחדא, וכל אנפין נהירין, וקשורא י חד אשתכת, וכדין המלכים נועדו, י ואודמנו כחדא, לכפרא על חובין, י לאעברא עליהו, וכדין המלכים נועדו, י ואתקשרן כחדא, עברו יחדיו, לאנהרא כל אנפין, ולמהוי כלא רעותא חדא. י) המה ראו כן תמהו, ס"ד דאינון מלכים, אלא אפין מאריהון דדינין,

מסורת הזהר

א) (מיכה ז') ח"ג מו. קלא.: קלג.: קלד. ב) קרבנא - מסתפקין: כ"ב דף צ"א ציון ג.

חלופי גרסאות א) רעוא. ב) חובין (אה"ל). ג) מתעברן; אתעברין: (אה"ל). ד) ל"ג לאתכפיא; לאתכפרא. ה) ואתכפרו. ו) אתכפרו ואתעברו (אה"ל). ז) דקרבנות. ח) ל"ג דהא. ט) מסתפקי. י) כל. יא) חדא. יב) מן ואודמנו ער ואתקשרן אדל"ג (אה"ל). יג) ולאעברא. יד) ואתקשרו.

כי הנה המלכים נועדו

הסולם

פאמר

ועל דרך זה עברו יחדיו, עברו העונות, נתכפרו, משום, שבהארת הזווג, מאירים פני כל, וכל העונות מתכפרים. לאתכפיא, פירוש להתכפר, מלשון מתן בסתר יכפה אף. (משלי כ"א).

כט) ר' חייא אמר וכו': רח"א, סוד כתוב הזה, הוא בתקון הקרבנות. כי כשנקרב הקרבן, והכל מקבלים הספקתם. כל אחד ואחד כראוי לו, אז מתקשר הכל כאחד, ומאירים כל פנים, וקשר אחד נמצא, דהיינו זווג אחד, ואז המלכים נועדו, שנועדו יחד לכפר על העונות להעביר אותם. ואז, המלכים נועדו, שהם זו"ן, שנתקשרו יחד עברו יחדיו, היינו לכפר העונות. כדי להאיר כל פנים, ושיהיה הכל רצון אחד.

ל) המה ראו כן חמדה: שואל, היעלה על דעתך שהם המלכים, שהמלכים ראו

ותמהו

ועתה ערב את בנימן, והיה מתירא שלא יאבד, ומשום זה, ויגש אליו יהודה.

כו) ד"א כי הנה המלכים נועדו: ל"ג זה, כי הם דברים מכופלים, וצ"ל, ד"א כי הנה המלכים, אמר ר' יהודה רוא דמהימנותא וכו'.

כז) כי הנה המלכים: אמר ר' יהודה סוד האמונה כאן, שהיא הנוקבא, כי כשנגלה הרצון, והיחוד התעטר בו"ן כאחד, אז שני העולמות זו"ן, מתקשרים יחד, ונועדים יחד, זה, ז"א, לפתוח האוצר ולהשפיע, וזה, הנוקבא, ללקוט ולאסוף לחוכה, את השפע, ואז, כי הנה המלכים נועדו, שהם שני עולמות, עולם העציון, שהוא ז"א, ועולם התחתון, שהיא הנוקבא.

כח) עברו יחדיו: משום שכל העונות שבעולם אינם נעברים להתכפר, עד שזו"ן מתחברים יחד, כמו שכתוב, ועובר על פשע,

(דסו"י דף ר"ו ע"א * דף ר"ז ע"ב)

חדוה דלהון למעבד ההוא דינא, דאתפקדו עליה, וכדין, כד מלכים אודמנו
 כ תרווייהו ברעותא חדא, כדין המה ראי : ההוא רעותא דתרין עלמין, כן
 תמהו נבהלו נחפזו, בגין דכלהו מארי דדינא אתכפיין ומתעברן מעלמא, ולא
 יכלי לשלטאה, וכדין ד מתעברין כ קיומיהון, מעברין שלטנהון.

(א) ר' אלעזר אמר ויגש אליו יהודה, מ"ט יהודה. בגין דהכי אצטריך,
 דאיהו ערב, כד"א * כי עבדך ערב את הנער, ורוא דמלה, יהודה ויוסף,
 הכי י אצטריכו לאתקרבא כחדא, בגין דיוסף איהו צדיק, יהודה איהו מלך,
 ועל דא ויגש אליו יהודה, בגין דקורבא דלהון, דאחקריבו כחדא, גרם כמה
 טבין דעלמא, גרם שלמא לכלהו שבטין, גרם שלמא בינייהו, גרם
 ליעקב דאתקיים רוחא דיליה, כד"א כ ותחי רוח יעקב כ אביהם, ועל דא,
 קריבו כ דדא עם דא אצטריך, בכלהו סטרין, לעילא ותתא.

(ב) ר' אבא פתח וואמר, כ יפה נוף משוש כל יא הארץ הר ציון ירכתי
 צפון קרית מלך רב. האי קרא רוא דמהימנותא איהו. יפה נוף: דא י איהו
 יוסף הצדיק, דכתיב ביה, ויהי יוסף יפה תאר י ויפה מראה. משוש כל
 הארץ: איהו חדוה וחדו, לעילא ותתא. הר ציון ירכתי צפון, בגין דבחולקיה
 קאים משכנא דשילה, הר ציון דא ירושלם. ירכתי צפון, הכי יא הוא ודאי
 לעילא ותתא.

(ג) קרית מלך רב, אתר איהו מתקנא, כ לקביל מלך רב, דא מלכא

מסורת הזהר

(א) (בראשית מ"ד) ח"ג ריט: (ב) וישב דף ט' ציון ג. (ג) (תהלים מ"ח) ויצא מ"ב ציון ג.

חלוסי גרסאות א מלכין. כ דתרווייהו: דתרווייהו עלמין. ג מוסף כן תמהו המה ראו ההוא. ד מעברין.
 ה קיומיהון. ו אצטריך ולאחקרבא בהרה. ז בעלמא. ח ליג אביהם. ט דא. י ליג ואמר.
 יא הארץ וגו'. יב ליג איהו. יג ליג ויפה מראה. יד איהו. טו לקבל.

הסולם

כי הנה המלכים נועדו

מאמר

רוח יעקב אביהם. ועל כן. קרבת זה בזה
 היה נצרך בכל הצדדים. למעלה. ולמטה.

מאמר יפה נוף

(לב) ר' אבא פתח ואמר, יפה נוף משוש כל
 ונז: מקרא זה הוא סוד האמונה, יפה
 נוף זהו יוסף הצדיק. שכתוב בו, ויהי יוסף
 יפה תאר ויפה מראה. משיש כל הארץ, הוא
 ששון ושמחה למעלה ולמטה. הר ציון ירכתי
 צפון, משום שבחלקו של יוסף עוסד משכן
 שילה. הר ציון זהו ירושלים. דהיינו הנוקבא,
 ירכתי צפון, כן הוא וראי למעלה ולמטה,
 אשר הן בית המקדש של מעלה, שהיא הנוקבא, והן
 בית המקדש של מטה, הם בבחינת צפון, דהיינו בהארת
 השמאל דבינה, שה"ס הארת החכמה.

לגי קרית מלך רב, אתר וכו': מקום הוא
 המתוקן לפני מלך רב, זהו מלך

העליון

ותמהו. ומשיב, לא, אלא הם בעלי הדין,
 ששמחתם הוא לעשות הדין שנצטוו עליו, ואז,
 כשהמלכים נועדו שניהם ברצון אחד, אז,
 המה ראו, אותו הרצון של שני העולמות,
 ז"ל, כן תמהו נבהלו נחפזו, כי כל בעלי הדין
 נשקטו ונעברו מן העולם, ואינם יכולים
 לשלוט, ואז נעבר קיומם ונעברה שליטתם.

(לא) ר' אלעזר אמר ויגש אליו יהודה: מה
 הטעם שנגש יהודה, ומשיב, משום שכך
 צריך להיות, כי הוא ערב, כמ"א, כי עבדך
 ערב את הנער, וסוד הדבר, יהודה ויוסף היו
 צריכים להתקרב יחד, משום שיוסף הוא צדיק,
 דהיינו יסוד דו"א, יהודה הוא מלך, דהיינו מלכות,
 נוקבא דו"א, וע"כ ויגש אליו יהודה, משום
 שהקרבה שלהם שנקרבו יחד, סבב הרבה
 טובות לעולם, סבב שלום לכל השבטים, סבב
 שלום ביניהם עצמם, דהיינו בין יהודה ליוסף, סבב
 ליעקב שהרוח שלו חזר לתחיה, כמ"א ותחי

(דפו"י דף ר"ז ע"ב)

עלאה דכלא, קדש הקדשים, דהא מתמן אתיא כל נהירו, וכל ברכאן, וכל חידו דכלא, דהא מתמן נהרין כל אנפין, ובי מקדשא אתברכא מתמן, וכד איהי מתברכא, מתמן נפקי ברכאן לכל עלמא, דהא כל עלמא מתמן אתברכא.

לד) ר' יהודה ור' יוסי, (ה) אערעו ב בכפר ד חנון, עד דהוו יתבי בי אושפיזיהו, אתא חד בר נש, וחד מטולא דחמרא קמיה, ועאל ו בביתא. אדהכי, אמר ר' יהודה לרבי יוסי, הא ז תנינן, * דדוד מלכא הוה מתנמנס כסוס, ושינתיה זעיר, היך הוה קם ב בפלגות ליליא, ט האי שעורא י זעיר יא איהו, ולא הוה אתער אפילו בתלתות יב דיליא. לה) אמר ליה, בשעתא דעאל דיליא, הוה יתיב עם כל רברבי ביתיה, ודאין יב דינא, ועסיק יב במלי דאורייתא, ולבתר הוה נאים שינתיה עד פלגות דיליא, וקם בפלגות ליליא, ואתער, ואשתדל בפולחנא דמאריה, בשירין ותושבחן.

לו) אדהכי אמר * ההוא בר נש, וכי האי מלה דקאמרינו, הכי הוא, רזא דמלה הכא, דהא דוד מלכא חי וקיים, לעלב ולעלמי עלמין, ודוד מלכא, הוה נטיר כל יומי, דלא טו יטעם טו טעם מיתה, בגין דשינתא חד משתין במיתה איהו, ודוד בגין דוכתיה דאיהו חי, לא הוה נאים, אלא שיתין נשמי,

דרך אמת

ה) טעו יחד בכפר חקן וכתוך כך כל אדם אחד יתשו (א) דוד: ב"א דף ק"י ציון א. (ב) פלגו ליליא: לפניו וכנסו בבית האופיסח.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות א ובכל. ב בני מקדשא דאתברכא (אה"ש). ג לכפר. ד חנון (אה"ש). ה בני. ו בביתא (אה"ש). ז תנינא. ח ושנתיה. ט הא. י זעירא. יא מוסיף איהו שינתיה. יב דיליא. יג לין דינא ועסיק. יד מלי; במילי (רי"א). טו יטעום, טו טעמא דמותא.

מאמר

העליון על כל קדש הקדשים, כי משם באים כל האורה וכל הברכות וכל חדות כל, שמשם מאירים כל פנים. ובית המקדש מתברך משם, וכשהיא מתברכת יוצאות משם הברכות לכל העולם, כי כל העולם מתברך משם.

מאמר שחין נשמי

לד) ר' יהודה ור' יוסי וכו': ר"י ור"י נפגשו בכפר חנון, בעוד שהיו יושבים במלונם, בא אדם אחד, ומשא חמור אחד לפניו, ונכנס לבית. בתוך כך, אמר ר' יהודה לר' יוסי, הרי למדנו, שדוד המלך היה גם כסוס ושנתו מועטת, ואם כן, איך היה קם בחצות לילה, הרי שיעור הזה, שזים נשימות של שינת הסוס, מעט הוא, ולא היה מקיץ אפילו בשליש לילה.

(דברי דף ר"ו ע"ב * דף ר"ו ע"א)

הסולם

לה) אמר ליה בשעתא וכו': א"ל בשעה שבא לילה היה יושב עם כל גדולי ביתו ודן דינים, ועסק בדברי תורה, כלומר, שלא הלך לישן בתחילת הלילה אלא סמוך לחצות לילה, ואחר כך היה ישן את שנתו עד חצות לילה, וקם בחצות לילה, והתעורר ועסק בעבודת רבונו בשירות ותשבחות.

לו) אדהכי אמר וכו': בתוך זה אמר אותו אדם, וכי כך הוא דבר זה שאמרנו, סוד הדבר הוא כאן, כי דוד המלך חי וקים לעולם ולעולמי עולמים, ודוד המלך היה שומר עצמו כל ימיו שלא יטעם טעם מיתה, משום ששינה הוא אחד מששים במיתה, ודוד, משום מקומו, שהוא חי, לא ישן אלא ששים נשימות, כי עד ששים נשימות חסר א'

הוא

דעד שתין נשמי חסר חד, איהו חי, מתמן ולהלאה, טעים ב"ג, טעמא דמותא, ושליט ביה סטרא א דרוח מסאבא.

זו) ודא הוה נטיר דוד מלכא, דלא יטעם טעמא דמותא, ושליט ביה סטרא ז דרוחא ה אחרא, בגין דשתין נשמי חסר חד, איהו רזא דחיים דלעילא, עד שתין נשמי, דאינון שתין ו נשמי עלאין, ואילין רזא דדהון, דתליין בהון חיי, ומכאן ולתתא, רזא דמותא הוא.

זח) וע"ד, דוד מלכא, הוה משער שעורא דלייא, בגין דיתקיים בחיים, דלא ישלוט ז ביה טעמא דמותא. וכד אתפליג ליליא, הוה דוד מתקיים באתריה, בגין דכד אתער פלגו ה ליליא, וכתרא קדישא אתער, בעא דלא לאשכחא ליה לדוד, מתקשר באתר אחרא, באתר דמותא.

ט) בגין דכד ט אתפליג ליליא, וקדושה עלאה אתער, ובר נש י דנאים

חלופי גרסאות א ל"ג דרוח; בישא ורוח (אה"ל). ב יטעום. ג ולא ישליט; ישלט (ד"א); ישלוט (אה"ל). ד דרוח; ל"ג דרוחא. ה מסאבא. ו מוסיף חסר חד אינהו [איהו] נשמי. ז מוסיף ביה סטרא אחרא (אה"ל). ח דליליא. ט אתפליג. י נאים.

שתיין נשמי

הסולם

מאמר

ביאור המאמר. בתחילה נכאר שינה ויקיצה בשורשם. והנה שינה, פירושו סחימת העינים, שהם המוחין, כמו הישן השוכב בעצימת העינים בלי דעה, ושורשו נמשך, משליטת הארת קו השמאל שהיא חכמה, בעת שהיא במחלוקת עם קו הימין, שהיא חסדים, שמתעם שאין החכמה יכולה להאיר בלי חסדים. המוחין נסתמים. שה"ס השינה. והיקיצה משינה, נמשכת מקו אמצעי, כי מצב השינה נמשכת עד עלית קו האמצעי עם המסך דחירק שבו. שה"ס נקודת מנעולא, (כנ"ל פרשת לך דף י"ז ד"ה ונחבאר. עש"ה) הממעט את קו השמאל ומכללהו בימין. שהחכמה שבשמאל נכללת בחסדים שבימין, ואז נפתחים המוחין והחכמה יכולה להאיר. שה"ס היקיצה.

ומכאן תבין ההפרש הגדול בין חג"ת דו"א שמחזה שלו ולמעלה, לבין נה"י שמחזה שלו ולמטה. כי ג' קוין דו"א נקראים חג"ת שבעת שהחסד הוא במחלוקת עם הגבורה, נמשך לו השינה, וכשהח"ת שלו שהוא קו אמצעי מכריע ועושה שלום ביניהם עם כח המסך דמנעולא שבו, הוא ממשיך היקיצה, דהיינו שהמוחין נפתחים. כי אז החכמה שבשמאל נכללת עתה בחסדים שבימין, ויכולה להאיר כנ"ל. הרי שהמסך דמנעולא נמצא בת"ת, שהוא קו אמצעי, וחדע שהיא סוד נקודת החוה אשר בת"ת, ששם משכן מסך דמנעולא, העושה שלום בין הקוין.

ונודע שהמות נמשך ממנעולא, בסוד

הוא חי, משם ולהלאה, טועם האדם טעם המות, ושולט עליו הצד של רוח הטומאה. הביאור הוא בסוף המאמר.

לו) ורא הוה נטיר וכו': וזה שהיה דוד המלך שומר את עצמו שלא יטעם טעם המות, ולא ישלוט עליו הצד של רוח האחר, משום שששים נשימות חסר אחת, הוא סוד, שהחיים שלמעלה, עד ששים נשימות הן ששים נשימות עליונות, וסודם של אלו, הוא, שהחיים תלויים בהם, ומכאן ולמטה הוא סוד המות.

לח) וע"ד דוד מלכא וכו': ועל כן היה דוד המלך משער השעור של הלילה, עד חצות, כדי שיתקיים בחיים, ולא ישלוט עליו טעם המות, וכשנחצה הלילה היה דוד מתקיים במקומו, היינו במדרגתו, שהוא חי וקיים, כי הקיץ משנתו ואמר שירוה ותשכחות, כי כשנתעורר חצות לילה, וכתר הקדוש נתעורר, דהיינו הנוקבא, צריך שלא ימצא את דוד מתקשר במקום אחר, במקום המות.

לט) כגין דכד אתפליג וכו': משום כשנחצה הלילה, וקדושה העליונה נתעורר, ואדם הישן, במסתו אינו מתעורר, דהיינו שאינו מקיץ משנתו. להשגיח בכבוד רבונו, הרי הוא מתקשר בסוד המות, ומתדבק במקום אחר, כס"א, ועל כן היה קם תמיד דוד המלך בחצות לילה, להשגיח בכבוד רבונו חי אצל חי, ולא נם בשנתו עד לטעום טעם המות, ומשום זה היה נם כסוס ששים נשימות ולא בשלמות, שהיו חסרים אחת.

(דפו"י דף ר"ז ע"א)

בערסיה, ולא אתער לאשגחא ביקרא דמאריה, הא איהו אתקשר ברזא דמותא, ומתדבק באתר אחרא, וועל דא, דוד מלכא, הוה קאים ל' לאשגחא ביקרא דמאריה תדיר, חי לגבי חי, ולא נאים בשינתא, לטעמא טעמא דמותא, ובגין כך- הוה מתנמנמ כסוס, שתין נשמי, ולא בשלימו.

חלוסי גרסאות א' ובג'כ. ב' ל'ג לאשגחא ביקרא דמאריה (אה"צ).

מאמר

הסולם

שתין נשמי

ד"ה מלכותא דדוד ע"ש כל ההמשך) בסוד רביעי לאבות שהם חג"ת.

וזה אמרו. רוא דמלה הבא, דהא דוד מלכא חי וקיים לעלם והערמי עלמין, כי מקומו מחזה ולמעלה של הנוקבא. שה"ס שש שעות הראשונות שלפני חצות. ששם כולו חיים. ואין כח הדין והמות שבנקודת המנעולא שבחזה. יכול להגיע שם אפילו משהו. הרי שהוא חי וקיים. ודוד מלכא הוה נטיר בר יומיו דלא יטעום טעם מיתה דהיינו שהיה שומר עצמו שלא ימשיך בשינה לאחר חצות לילה. ששם כבר שולט המות. בגין דשינתא חד משתיין במיתה. כי מנח התכללות הספירות זה בזה. יש ששה ספירות חג"ת נה"י שכל אחת כלולה מעשר. שה"ס ששים נשימות מחזה ולמעלה. וכן ששה ספירות חג"ת נה"י שה"ס ששים נשימות מחזה ולמטה. וכיון שנקודת המנעולא. שהיא גורם המות. עומדת בנקודת החזה. שהוא מלכות דיסוד שמחזה ולמעלה. נמצא שהישן בשש שעות הראשונות שבליילה יש לו שם גורם המות בספירה אחת האחרונה מששים הספירות. הרי שהשינה אחד מששים מיתה. כלומר. שבספירה אחת מששים שבה יש מיתה. שהיא נקודת החזה. שהיא העשירית של ספירת היסוד. וזה אמרו. דעד שתין נשמי חסר חד

איהו חי. שהם שש שעות שכל אחת כלולה מעשר. והם ששים. דהיינו שתין נשמי. שמלפני נקודת חצות לילה. שהיא נקודת החזה שבנוקבא. ששם החיים בלי שום כח דין כלל. אבל חסר חד דהיינו העשירית שביסוד. שהיא נקודת חצות לילה עצמה. ששם שוכנת המנעולא. שהוא גורם המיתה. כנ"ל. הרי שהחיים הם רק בששים חסר אחת. וחולק על ר' יהודה. שאמר ששתין נשמי הוא שיעור מועט. וז"ש. מחמן ולהלאה טעים בר נש מעמא דמותא. דהיינו שש שעות השניות. כי כח המות שבנקודת החצות. שהיא המנעולא. שולט על שש שעות שלאחריה. וע"כ הישן בהם טועם בהכרח טעם המות. וז"ש איהו רוא. דחיים דלעילא עד שתין נשמי. שהחיים

שלמעלה

לא וכי הא רע (לעיל בהקסה"ז דף צ"ט ד"ה אמאי ע"ש) שה"ס גילוי הצמצום שבמלכות שאינה ראויה לקבל אור החכמה. שהוא אור החיים. וע"כ בגילוייה מת האדם. שאור החיים פורח ממנו. אבל כאן בסוד התקון דיקיצה. הוא בהיפך. שהיא נעשה לגורם כל החיים. כי לולא המנעולא שבקו אמצעי שבנקודת החזה. לא היה יכול ז"א להקיץ משנתו. והעינים שה"ס החכמה היו סתומים לעולם. מחמת שאינה מאירה בלי חסדים. הרי שכל גילוי המוחין. במסך דמנעולא תלויים.

עתה חראה ההפרש בין חג"ת שמחזה ולמעלה לנה"י שמחזה ולמטה. כי אין המסך והדין שבו יכול לפעול משהו למעלה ממקום מציאותו. ולפיכך החג"ת שלמעלה מנקודת החזה אין בו מהדין של המנעולא כלום. שה"ס המות. כנ"ל. אבל נה"י דז"א הנמצאים למטה מנקודת החזה. כבר המות שבמנעולא פועל עליהם. אלא. כמו שנתבאר. שיש כאן. לנקודת המנעולא שבחזה. פעולה הפוכה. שהיא. בסוד תקון היקיצה. כי נעשתה כאן לגורם החיים. מנח ההכרעה. שהיא בלתי אפשרית זולתה. ולפיכך גם הנה"י בסוד החיים והקדושה. ואין כח המות שולט בהם ח"ו אף משהו.

והנה הנוקבא. שנקראת לילה. מקבלת בנין ספירותיה מז"א. ועל כן נחלקת גם היא על נקודת החזה כמוהו שה"ס נקודת חצות לילה. שמחזה ולמעלה דהיינו שש שעות הראשונות עד חצות לילה. אין שם כח הדין והמות מנקודת המנעולא כלל. אלא מנקודת החזה ולמטה. דהיינו שש שעות השניות. אם יש בהם תקון היקיצה. נעשו גם הם חיים וקדושה כמו החג"ת שלמעלה כנ"ל. אבל אם אין בהם תקון היקיצה. שה"ס ההכרעה שבקו אמצעי. אלא שנמשכת שליטת השמאל בלי ימין. שה"ס השינה. הנה אז. נתעורר כח המות שבמנעולא שבנקודת החזה. ונמצאים הנה"י שמחזה ולמטה דהיינו שש שעות השניות אחר חצות לילה. שהם בשליטת המות והס"א. אמנם מרכותא דרוד ה"ס מחזה ולמעלה של הנוקבא דהיינו שש שעות הראשונות לפני חצות לילה. כמ"ש לעיל. (בראשית א' דף ק"י

(דפוסי דף ר"ז ע"א)

מ) אתו רבי יהודה ורבי יוסי, ונשקוה. אמרו ליה, מה שמך, א"ל חזקיה, א"ל יתיישר חילך, ויתתקף אורייתך, יחיבו, אמר רבי יהודה, הואיל (ב) ושרית, אימא לן מהני רזין עלאין דקאמרת.

מא) פתח ואמר, * ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה. תא חזי, כד ברא קב"ה עלמא, חמא דלא יכיל לאתקיימא, עד דברא אורייתא, בגין דמנה נפקין כל נמוסין עלאין ותחאין, ובה קיימי עלאי ותתאי, הה"ד ה' בחכמה יסד ארץ * כונן שמים בתבונה, דהא בחכמה קיימין כל קיומין דעלמא, וכלהו נפקי * מגוה.

מב) ד"א ה' בחכמה יסד ארץ, עלמא עלאה לא אתברי, אלא מגו

ה) והתחלה לדבר הנד לנו מסודות עליונות שאמרה. (א) (משלי ב') ב"ב דף קי"ג ציון ד.

חלוסי גרסאות א' וגו' י"ג כונן שמים בתבונה. ב מגוה ; מגוה.

מסורת הזהר

דרך אמת

הסולם

מאמר

שתין נשמי

באותו זמן, שה"ס ח"י, שהנקודה מוחזרת ממות לחיים כנ"ל. וכגון כך הוה מתנמנם כסוס שתין נשמי דהיינו ששה שעות שמלפני נקודת החצות, ולא בשלימו, כי בנקודת החצות לא ישן, שה"ס אחד מששים במיתה. כנ"ל, אלא שהחזירה ממות לחיים על ידי היקיצה, כמבואר.

שלמעלה אינו נמשך יותר מששים נשימות. דהיינו עד נקודת החזה, שהיא נקודת חצות לילה. דאינון שתין נשמי עלאין, שהם ששים נשימות העליונות, דהיינו שלמעלה מחזה. שאין כח הדין פועל כלום למעלה ממקום מציאותו כנ"ל.

ו"ש וע"ד דוד מלכא הוה משער שעורא דליליא וכו', דהיינו שהיה ישן שתין נשמי חסר אחת, שה"ס נקודת חצות לילה שהקיץ בה ולא ישן. דהיינו שהיה ממשין אליה את הקוץ היקיצה, המהפך את נקודת המנעולא שבחצות לילה, ומה שהיתה גורם המות נעשתה לגורם החיים כנ"ל. בגין דכד אחפריגו ליליא וקרושה עלאה אהער, דהיינו שנעשה למעלה תקון היקיצה, על ידי קו אמצעי, המהפך את נקודת החזה שבנוקבא ממות לגורם החיים, שהוא מטומאה לקרושה, ובר נש דנאים בערסיה ולא אהער לאשנחא וכו' אתקשר ברוא דמותא, כי אותו אדם הישן אז, נמצא ממשין עי"ז את שליטת השמאל שהיא שורש השינה, ונקודת המנעולא שבנקודת החצות, נשארת בעדו לגורם המיתה, כי לא נכלל בתקון היקיצה המהפכה ממות לחיים, הרי שנתקשר ברוא דמוהא. שהיא שליטת הסי"א והטומאה. וע"ד, דוד מלכא וכו' חי לנכי חי, כי מדרגתו הוא חי, שהיה מרכבה לבחינת מחזה ולמעלה בסוד רביעי לאבות שאין כח הדין והמות שבנקודת החזה פועל כלום למעלה ממקום מציאותו כנ"ל, וכשקם ועשה תקון היקיצה, נעשה מרכבה לתקון זה שבנקודת החזה שבנוקבא המתעורר (דפו"י רף ר"ז ע"א)

מ) אהו ר' יהודה וכו' : באו ר' יהודה ור' יוסי ונשקו אותם, כי גילה להם ביאור חדש בתקון חצות. אמרו לו מה שמך, אמר להם חזקיה, אמרו לו יתיישר כחך ויתחזק תורתך. ישנו, אמר ר' יהודה, כיון שפתחת, אמור לנו מאלו סודות העליונים שאתה אומר.

מא) פתח ואמר, ה' בחכמה יסד ארץ וגו' :

בוא וראה כשברא הקב"ה את העולם ראה שאינו יכול להתקיים, כי העולם נברא בשליטת קו שמאל, שה"ס חכמה בלי חסדים, ואין החכמה מאירה בלי חסדים, וע"כ לא יכול להתקיים. עד שברא את התורה, שהיא קו האמצעי, שנק' ז"א ונק' תורה, שהכליל ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה, ונכללה החכמה בחסדים, ואז האירה החכמה, אשר ממנה דהיינו מקו אמצעי, יוצאים כל הנהגות העליונים והתחתונים, ובה מתקיימים העליונים והתחתונים, וזהו שכתוב הו"ה, שהוא ז"א, שה"ס קו אמצעי. בחכמה יסד ארץ וגו', הוא שיוסד הארץ בחכמה, כי הליבש החכמה בחסדים, ונתקימה הארת החכמה בעולם. ובחכמה מתקיימים כל קיומי העולם והכל יוצאים ממנה. כמ"ש כולם בחכמה עשית.

מב) ד"א ה' בחכמה יסד ארץ וגו' : עולם חעלין, שהיא תבונה, לא נברא אלא

ח חכמה, ועלמא תתאה לא אתברי, אלא מגו חכמה ב תתאה, וכלהו נפקן מגו חכמה עלאה, ומגו חכמה תתאה. כונן שמים בתבונה. כונן, מאי כונן. אלא, כונן כל יומא ויומא, ולא פסיק, ולא אתתקן בזמנא חדא, אלא בכל יומא ויומא אתקין ליה.

מג) והיינו רזא דכתיב, * ושמים לא זכו בעיניו. וכי ס"ד, דגריעותא איהו משמים, אלא חשיבו משמים איהו. בגין חביבו ורעו סגיא, דקב"ה רעי בהו. ג וחביבותיהו ד לגביה, ה דהא אע"ג דאיהו ו מתקין לון כל יומא ויומא, לא דמי בעיניו דאינון מתתקנן כדקא יאות, י בגין ה דרחימותא דלהון לגביה, ורעותיה לאנהרא לון תדיר, בלא פסיקו, דהא עלמא דאתי, אפיק נהורין זהירין, כל יומא ה ויומא תדיר בלא פסיקו, בגין לאנהרא לון תדיר, ועל דא י לא זכו בעיניו, לא זכו בלחודוי לא כתיב, אלא לא זכו בעיניו, ובגין כך. כונן שמים בתבונה.

מד) מאן שמים. דא הוא ב רזא דאבהן, ורזא דאבהן דא הוא יעקב, דאיהו כללא דלהון, בגין דיעקב תושבחתא דאבהן איהו. ואיהו קיימא לאנהרא על עלמא.

מה) ובגין דאיהו אסתלק גו עלמא דאתי. נפק מניה ענפא חדא, שפירא בחיזו, וכל נהורין מיניה יב נפקין, וכל שבועא, ומשח רבו, לאנהרא לארעא, ומאן איהו. דא יוסף הצדיק, דאיהו יהיב שבועא לכל עלמא,

מסורת הזהר

(א) (איוב ט"ו) נח דף ה' ציון ו. ב) רזא דאבהן יעקב: ויצא לג' אות ס"א.

חלוסי גרסאות א מוסיף חכמה עלאה. ב ל"ג תתאה. ג וחביבותיה. ד לגבייהו. ה דאע"ג ול"ג דהא. ו מתקן. ז דבגין, ח דרחימותא. ט ל"ג ויומא. י מוסיף ושמים לא. יא נפק.

שחין נשמי

הסולם

מאמר

ויום תמיד בלי הפסק, כדי להאיר אליהם תמיד. ועל כן, לא זכו בעיניו, שלא כתוב רא זכו, בלבד. אלא, לא זכו בעיניו, להורות, שבאמת הם זכים, אלא מתוך התשוקה להשפיע להם נראים לו כאינם זכים, כמבאר. ומשום זה אומר הכתוב, כונן שמים בתבונה.

מד) מאן שמים וכי: שואל, מי הוא שמים. שאומר, כונן שמים בתבונה. ומשיב, זה

הוא סוד האבות, שהם חגי"ה, וסוד האבות הוא יעקב שהוא קו אמצעי ח"ה, שהוא הכולל שלהם. סקו אמצעי כולל בתוכו הימין והשמאל, שה"ס אברהם ויצחק. כי יעקב, תפארת האבות הוא. והוא עומד להאיר על העולם שהוא הנוקבא.

מה) ובגין דאיהו אסתלק וכי: ומשום שהוא מתעלה תוך עולם הבא. כלומר, שולה ומלביש לישראל סבא, שנקרא עולם הבא, שה"ס חסדים מכוסים, וע"כ אין בו מקום לגילוי הארת חכמה. ועל כן, יוצא ממנו ענף אחד יפה

מראה

על ידי חכמה, ועולם התחתון שהיא הנוקבא, לא נברא אלא מתוך חכמה תחתונה, שהיא החכמה המתלכשת בנוקבא. נמצא, שכולם יצאו מחכמה העליונה. וחכמה תחתונה. כונן שמים בתבונה שואל כתוב כונן, מהו כונן, ומשיב, אלא, כונן, הוא תבונה, המכוננת את ז"א, הנקרא שמים, בכל יום ויום ואינו מפסיק, ולא נתתקן בפעם אחת אלא בכל יום ויום מתקן אותו.

מג) והיינו רזא דכתיב וכי: והוא הסוד שכתוב, ושמים לא זכו בעיניו. וכי יעלה על דעתך שהוא חסרון לשמים, אלא יתרון הוא לשמים, שהוא משום אהבה ותשוקה הגדולה שהקב"ה שהוא תבונה, חפץ בשמים שהוא ז"א, ואהבתו אליו, ואע"פ שהוא מתקן אותם בכל יום ויום, אינם נראים בעיניו כמתוקנים כראוי, מפני שאהבתו אליו, וחפצו להאיר להם תמיד בלי הפסק, ומפרש, כי עולם הבא, שהוא תבונה, מוציא אורות מתנוצצים בכל יום

(דפו"י דף ר"ז ע"א)

ועלמא מניה אתון. ובגין כך, קב"ה כל מה א דעבד בעלמא, כלא איהו ברזא עלאה, וכלא כדקא חזי.

מו) אדהכי, אתא רבי אלעזר, כיון דחמא לון, אמר ודאי שכינתא הכא, במאי עסקיתו. אמרו ליה, * כל עובדא. אמר, ודאי שפיר קאמר, אבל אינון שתין נשמי, ודאי שתין נשמי אינון דחיי, בין לעילא בין לתתא, מכאן ולהלאה, איכא שתין נשמי אחרנין, דאינון כלוהו מסטרא דמותא, ודרגא דמותא עליהו, ואקרון ב) דורמיטא, וכלוהו טעמא דמותא.

מז) ובגין כך, דוד מלכא, הוה איהו מתדבק באינון שתין נשמי דחיי, ומתמן ולהלאה לא נאים כלל, הה"ד * אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה, ועל דא, שפיר קאמר, בגין דיקום דוד חי, בסטרא דחי, ולא בסטרא דמותא. יתבו כלוהו, ואשתדלו באורייתא, ואתחברו כחדא.

מח) פתח רבי אלעזר ואמר, * ה' אלקי ישועתי יום צעקתי בלידה נגדך. ת"ח, דוד מלכא, הוה קם בפלגות ליליא, ואשתדל ב באורייתא, בשירין ותושבחן, לחדוה דמלכא ומטרוניתא, ודא ב הוה חדוה דמהימנותא בארעא, בגין דהאי איהו שבחא דמהימנותא, דאתחזי בארעא.

מט) דהא לעילא פתחי בחדוה שירתא, כמה מלאכין עלאין, בכמה

דרך אמר

ה) הוה תכנונו של מלכא.

מסורת הוהר

א) (תהלים קל"ב) ת"ז ח"ה כ: ב) (תהלים פ"ח)

חלוסי גרסאות א דעבד. ב ליג באורייתא. ג הוא.

מאמר

הכולם

שתין נשמי

ולמטה נקראות דורמיטא, וכולן הן טעם המות.

מז) ובגין כך דוד וכו': ומשום זה דוד המלך, היה מתדבק באלו ששים נשימות של חיים, דהיינו בשש השעות שמקודם חצות לילה, שה"ס שלמעלה מחוה, שאין כח הדין והמות שבנקודת החוה יכול להניע אליהם כנ"ל, ומשם ולהלאה לא היה ישן כלל, וזהו שכתוב, אם אתן שנת לעיני וגו', ועל כן יפה אמר, אוהו אדם, כדי שיקום דוד חי, בצד החי, ולא בצד תמות. (כמ"ש כל זה לעיל דף י"ג ד"ה ח"ש ע"ש כל ההמשך) ישבו כולם ועסקו בתורה ונתחברו יחד.

מח) פתח ר' אלעזר וכו': פתח ר"א ואמר, ה' אלקי ישועתי יום וגו'. בוא וראה, דוד המלך היה קם בהצות לילה ועסק בתורה בשירות ותשבחות לשמחת המלך והגבירה. וזה הוא שמחת האמונה בארץ. משום שזה הוא שבחה של האמונה, שהיא השכינה הנראית בארץ.

מט) דהא לעילא פתחי וכו': כי למעלה פותחים בשמחה, שירה, כמה

מלאכים

פראה, דהיינו באור החכמה, הנקרא ראה ומראה. וכל האורות, הן חכמה והן חסדים, יוצאים ממנו, וכל שובע ושמן המשחה, להאיר לארץ, שהיא הנוקבא. ומי הוא הענף הזה, הוא יוסף הצדיק, שהוא נותן שובע, שהוא הארת חכמה, לכל העולם, והעולם ממנו נזון. שהוא הארת החסדים. ומפני זה, הקב"ה, כל מה שעושה, הכל הוא בסוד עליון, והכל הוא כראוי להיות.

מו) אדהכי אתא וכו': בתוך כך בא ר' אלעזר, כיון שראה אותם, אמר,

בודאי שהשכינה כאן, במה אתם נושאים ונותנים, ספרו לו כל המעשה עם אוהו אדם ומאמרו. אמר ודאי יפה אמר, ומכאן דבריה, אבל אלו ששים נשימות, דהיינו שש השעות שמקודם חצות לילה, הם של חיים, בין למעלה בעולמות העליונים ששם ה"ס מחוה ולמעלה של הנוקבא, ובין למטה בעולם הזה. מכאן ולהלאה, דהיינו אחר נקודת החצות, יש ששים נשימות אחרות, שהם חג"ת נה"י שמחזה ולמטה (כנ"ל דף י"ב ד"ה והנה) שהן כולן מצד המות, ומדרגת המות עליהם, דהיינו נקודת המנעול שבנקודת החוה (כמ"ש שם) שהוא גורם כל מות שבעולם, ואלו ששים נשימות שמחזה (דפוסי דף ר"ז ע"א) * דף ר"ז ע"ב)

א זינין, דקא משבחן ב בלידיא בכל סטריין. ג כה"ג לתתא בארעא, מאן דמשבח
 דיה לקוב"ה בארעא בלידיא, ד רעי ביה קב"ה, וכל אינון מלאכין קדישין,
 דקא משבחן ליה לקב"ה, כלהו ה צייתין לההוא דקא משבח ליה בלידיא
 בארעא, דהאי תושבחתא איהו בשלימו, לסלקא ז יקרי דקב"ה מתתא, ולזמרא
 בחדוה דיחודא.

ג) תא חזי, דוד מלכא ב כתב, ה' אלהי ישועתי וגו', ה' אלהי ישועתי,
 אימתי איהו ישועתי. בההוא יומא, דאקדמית תושבחתא בלידיא לגבך, כדין
 איהו ישועתי ביממא.

גא) ות"ח, דהא בלידיא, מאן דמשבח למאריה, בתושבחתא דאורייתא
 כדין ב אתקף בתקיפו ביממא, בסטרא דימינא, דהא חוטא חד, נפקא מסטרא
 דימינא, וכדין אתמשך עליה, ואתתקף ביה, וע"ד אמר ה' אלהי ישועתי יום
 צעקתי וגו'.

גב) ובג"כ אמר, * לא המתים יהללו יה. לא המתים, בגין דאצטריך לשבחא,
 חי לחי. ומת לחי לאו הכי, דכתיב לא המתים יהללו יה, ואנחנו נברך יה, דהא
 אנן חיי, ולית לן חולקא בסטרא דמותא כלל. יא חזקיהו אמר, ב חי חי הוא יודך
 יכמוני, בגין דחי אתקרב לחי. דוד מלכא איהו חי, וקורבא דיריה לחי העולמים.
 ומאן דאתקריב י לגביה, איהו חי, דכתיב ג ואתם הדבקים בה' אלהיכם
 חיים כלכם היום, וכתיב י ובניהו בן יהוידע בן איש י חי רב פעלים מקבצאל.

מסורת הזהר

א) (תהלים קט"ו) ח"ג רמז: ב) (ישעיה ל"ח). ג) (דברים ד') ב"ב דף ק"ו ציון א. ד) (ש"ב כ"ג) הקסה"ז
 דף ע"ח ציון ב.

חלופי גרסאות א זינין. ב בלידיא. ג כהנא. ד וכה"ג. ד רעי ביה; בעי ביה; בעי ול"ג ביה. ה צייתין.
 ו ר"ג בלידיא (אה"ל). ז יקריה. ח אמר. ט אתתקף (אה"ל). י בלידה נגדך ול"ג וגו'.
 יא חזקיה. יב מוסיף כמוני היום. יג לגביהו, יד חי וגו'.

שחין גשמי

הסולם

מאמר

תורה, מתחזק או בגבורה ביום בצד ימין,
 שהוא חסד. כלומר, שהחכמה שקבל בלידה מצד שמאל,
 מתלבש ביום בחסד מצד ימין. כי חוט אחד של
 חסד, יוצא מצד ימין, ואז הוא נמשך עליו.
 ומתחזק בו, וע"כ אמר דוד, ה' אלקי ישועתי
 יום צעקתי וגו'.

גב) ובג"כ אמר וכו': ומשום זה אמר, לא
 המתים יהללו יה. לא המתים יהללו יה. ואנחנו
 הוא משום שחי לחי צריך לשבח. ומת לחי אינו
 כן, שכתוב, לא המתים יהללו יה. ואנחנו
 נברך יה, כי אנחנו חיים, ואין לנו חלק בצד
 המות כלום. חזקיה אמר, חי חי הוא יודוך
 כמוני, משום שחי נקרב לחי. וכן דוד המלך
 הוא חי, ונקרב לחי העולמים, ומי שנקרב אליו,
 לחי העולמים, הוא חי, שכתוב, ואתם הדבקים
 בה' אלקיכם חיים כלכם היום. וכתוב, ובניהו
 בן יהוידע בן איש חי רב פעלים מקבצאל.

פתח

מלאכים עליונים בכמה אופנים, שהם
 משבחים בלילה בכל הצדדים, דהיינו אפילו
 בהארץ צד שמאל, כי אז שליטת הנוקבא
 בסו"ה ותקם בעוד לילה. כעין זה למטה בארץ,
 מי שמשבח בארץ אל הקב"ה בלילה, חפץ בו
 הקב"ה, וכל המלאכים הקדושים המשבחים אל
 הקב"ה, כולם מקשיבים לאותו המשבח אל
 הקב"ה בלילה בארץ, כי שירה זו היא
 בשלמות, להגדיל כבוד הקב"ה מלמטה, ולזמר
 בשמחת היחוד.

ג) תא חזי דוד וכו': בוא וראה דוד המלך
 כתב, ה' אלקי ישועתי וגו'. שפירושו,
 מתי ה' אלקי ישועתי, הוא ישועתי ביום ההוא
 שהקדמתי שירה בלילה אליך. כי אז הוא
 ישועתי ביום.

גא) ות"ח דהא בלידיא וכו': ובוא וראה, כי
 בלילה מי שמשבח לרבנו ברנה של

(דפו"י דף ר"ז ע"ב)

נג) פתח ההוא יודאי וכתב: * ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך, וכי לא מברכין ליה לקב"ה עד לא ניכול, והא אית לן דלאקדומי בצפרא, ופסדורי שבחא דיליה כדקא יאות, ולברכא בשמיה, עד לא יברך לאחרא בעלמא, וכתב ל לא תאכל על הדם, אסור ליה למיכל, עד לא יברך למאריה, והשתא כתיב ואכלת ושבעת וברכת.

נד) אלא, דא ברכתא דצלותא דיחודא, ודא ברכתא דמוזנא, לאחזאה לגבי דרגא דמהימנותא, שבע כדקא יאות. ווכדין בעי לברכא ליה כדקא יאות, דההוא דרגא דמהימנותא, יתרוי, ויברך, ויתמלא חידו מתין דלעילא, כמה דאצטריך, בגין למיהב לן מוזני.

נה) דהא קשין מוזנא דבר נש קמי קב"ה, כקריעת ים סוף, מ"ט. בגין, דמוזנא דעלמא דלעילא הוא, דתנן בני חיי ומזוני וכו', ובגין כך, קשין קמיה מוזני דעלמא, דהא במזלא תליא מילתא, דמניה נפקי מוזני, וחיי, ובני, ובגין כך קשין קמיה מוזני דעלמא, דהא לאו ברשותיה קיימא, עד דיתברך איהו.

מסורת הזהר

א) (דברים ח') ח"א רת. ח"ב קיב. קנז: קנז: ח"ג רע: רעד: ב) (ויקרא י"ט) ח"ב ככב. רטו: ח"ג טו: ב) כולא: כ"ב ע"א צ"ב.

חלוסי גרסאות: א אלקיך וגו'. ב מברכך. ג הניכול ונשבע (אה"ל). ד לקדמי. ה ולסודרא. ו שבחיה כדקא יאית (רי"א ואה"ל). ז המאריה. ח אסיר. ט שובע (אה"ל). י ובגין לברכא (אה"ל). יא ויתברך. יב ליג בגין. יג ליה. יד מוזנא. טו קשין. טז מוזני. יז עלמא. יח לעילא. יט קשין קמי קביה.

הסולם

ואכלת ושבעת וברכת

מאמר

מלמעלה הם. מ"א. בסוד המסך דחירק שבקו אמצעי. (כנ"ל ב"א דף קע"ז אות קצ"ח) כי למדנו בנים חיים ומוזנות אין הדבר תלוי בזכות אלא הדבר תלוי במול. ומשום זה קשים לפניו מוזנות העולם. משום שהדבר תלוי במול. שממנו יוצאים בנים חיים ומוזנות, וע"כ קשה לפניו מוזנות העולם. כי אינם ברשותו מטרים שהוא מתברך מן המול.

ביאור הדברים. כי בתחילה היתה הנוקבא גדולה וזכה כמו ז"א, והיתה דבוקה בו מאחוריו. אלא שהמוחין לא היו מאיירים אז בנוקבא. מחמת חסרון לבוש דחסדים, ולא היתה משפעת כלום לתחתונים. (כמ"ש לעיל ב"א דף ק"ד ד"ה את, ע"ש) ועל כן מיעטה הנוקבא את עצמה. בסוד נקודה תחת יסוד דז"א. שפירושו שנכללה במסך דחירק שבקו האמצעי שמחזה ולמטה דז"א, וננסרה לפרצוף נפרד ממנו. שמחמת מיעוט הזה אין לה עוד מעצמה שום אור, וצריכה לקבל הכל מלמעלה. דהיינו מ"א. (כמ"ש לעיל בראשית א' דף ק"ח ד"ה וכבר ע"ש).

וזה אמרו בני חיי ומזוני לאו בזכותא

תליא

נג) פתח ההוא יודאי וכתב: * ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך, וכי אין אנו מברכים את הקב"ה וגו', שואל, וכי אין אנו מברכים את הקב"ה מטרים שאנו אוכלים, והרי יש לנו להקדים כבוד ולסדר שבחו כראוי. מטרים שמברכים לאחר בעולם, וכתוב, לא תאכלו על הדם, שורש, שאסור לאכול מטרים שמברך לרבוננו, ועתה כתוב, ואכלת ושבעת וברכת, שמשמע, שאין לברך אלא אחר האכילה.

נד) אלא דא ברכתא וכו': ומשיב, אלא זה שאנו מברכים קודם האכילה, הוא ברכת החסלה ליחוד זו"ן, וזה שלאחר האכילה, הוא צרכת המזון, וצריכים לב' דברים, א) להראות שבע למדרגת האמונה, שהיא הנוקבא, כראוי. ב) ואז צריכים לברך אותה כראוי, כדי שאותה מדרגת האמונה תתרוה ותתברך ותתמלא שמחה מחיים העליונים כפי שצריך, כדי שתתן לנו מוזנות.

נה) דהא קשין מוזני וכו': כי קשים מוזנותיו של אדם לפני הקב"ה כקריעת ים סוף. מה הטעם, הוא, משום שמוזנות העולם (דפוסי דף ר"ז ע"ב)

נו) כגוונא דא א זיוגין דעלמא, קשין קמיה, וכלא בגין דרקיע וילון, לא משמש כלום. וכ"ש אדין : מזין ד דקימין לעילא באתר אחרא, ועל דא אצטריך לאתברכא.

נז) ת"ח כל זיוגין דעלמא, קשין קמיה האי דרגא, בגין דכד ו האי זווגא קדישא אשתכח, כל * נשמתין ו נפקין, מגו האי מזלא לעילא, דאיהו ההוא נהר דנגיד ונפיק, וכד תיאובתא אשתכח מדרע לעילא, כדין פרחין נשמתין, ואתייהבו כלהו כליין דכר ונוקבא ב כחדא, בהאי דרגא. ולבתר איהו פריש לון, כל חד וחד לאתריה כדקא חזי ליה. ולבתר קשין קמי האי דרגא, לחברא לון ב כקדמיתא, בגין דלא מתחברן, בר כאינון ארחי דבני וכלא לעילא תריין.

חלופי גרסאות א זיוגין, ב משמשי, ג מלי, ד דקימין, ה קמי, ו ל"ג האי, ז נפקי, ח ל"ג כחדא, ט כדקדמיתא, י באינון.

ואכלת ושבעת וברכת

הסולם

מאמר

בנים חיים ומזונות, הנמצאים למעלה במקום אחר, ועל כן נצרכה להתברך. שתקבל משם. פירוש. הרקיע וילון, ה"ס הנוקבא, דלית לה מגרמה ולא מיד, אחר שנתמעטה, (כמ"ש בזהר פנחס דף רל"ט: ע"ש) וז"ש וכרא, בגין דרקיע וילון רא משמש כלום, דהיינו שנתמעטה עד דלית לה מגרמה ולא מיד, וע"כ צריכים להראות עצמו שבע כנ"ל. וכ"ש אלון מרין וכו', וע"כ צריכים לברך אותה שתקבל מעליון.

נז) ת"ח כל זיוגין וכו' : בוא וראה כל הזווגים שבעולם, קשים לפני מדרגה הזו, דהיינו הנוקבא, משום כשנעשה הזווג הזה, להוליד נשמות, יוצאות כל הנשמות מן מזל הזה שלמעלה, שהוא נהר הנמשך ויוצא מעון, דהיינו יסוד דו"א, וכשהשתוקקות נמצא להמשיך ממטה למעלה, דהיינו להמשיך הארת החכמה, שאינה נמשכת רק ממטה למעלה (כנ"ל ב"א דף ס' ד"ה מחלוקה) אז פורחות הנשמות אל הנוקבא, ונעשות כולן באותה המדרגה כלולות זכר ונקבה יחד. ואחר כך הוא מפריד אותם כל אחד ואחד למקומו כראוי לו. ואחר כך קשה לפני מדרגה הזו לחזור ולחבר אותם זכר ונקבה, כבתחילה. משום שאינם מתחברים רק כאלו האורחות של בני אדם, והכל תלוי למעלה.

פירוש. כמו שנתבאר לעיל (באות ג"ה ד"ה ביאור) אצל הנוקבא, שמתחילה נאצלה גדולה כמו ז"א ורבוקה באחוריו, ואחר כך ע"י שנכללה במסך דחירק דז"א ננסרה לפרצוף נפרד ממנו, כן הוא בנשמות בני אדם הנולדות מן הנוקבא, שמתחילה כשמקבלים מהארת השמאל שבונוקבא

תליא מירתא, שהרי בזמן שהיתה הנוקבא גדולה וזכה כמו ז"א, לא יכלה להשפיע בני חיי ומזוני לתחתונים, כנ"ל, אלא כמזלא תליא מירתא, שהדבר תלוי בז"א, שיסוד שלו נקרא מזל, דהיינו שצריכה להכלל במסך דחירק שביסוד דו"א, ואז מתלבש החכמה שלה בחסדים, ויכולה להשפיע בני חיי ומזוני לתחתונים. וז"ש קשין מוונא דבר נש קמי קביה היינו הנוקבא, כקריעת ים סוף, מ"ט, בגין דמונא דעלמא, דלעילא הוא, דהיינו שהנוקבא צריכה לקבל מלמעלה דהיינו מז"א, אשר אז היא מחויבת להתמעט כנ"ל. וע"כ קשים לפניה מזונותיו של אדם, כי כדי להשפיע מזונות לעולם היא מתמעטת לבחינת לית לה כגרמה ולא מיד.

וזה אמרו (באות נ"ד) ראחואה לגבי דרנא דמהימנותא שבע וכו', כי משום זה צריכים לב' דברים א) לברכא וכו' דההוא דרנא דמהימנותא יתרוי ויברך ויתמלא חירו מחין דלעילא בגין למיהב לן מזוני, דהיינו להמשיך לה עתה, אחר שנתמעטה, כל החיים והטוב שלמעלה, דהיינו מז"א, כדי שתתן לנו מזונות. ב) לאחואה לגבי דרנא דמהימנותא שבע, כי בזה שאנו מראים את עצמינו שבע, היא מתנחמת על מיעוטה שנתמעטה בשבילנו.

נו) כגוונא דא זיוגין וכו' : כעין זה, קשים לפני הזווגים שבעולם, והכל הן בנים והן חיים והן מזונות הוא משום שהרקיע וילון אינו משמש כלום, וכל שכן אלו הדברים, (דמרי דף ריו ע"ב * דף ר"ח ע"א)

ס) ולגבי האי אתר, אצטרך לאחזאה קמיה, ה' שבוע ונהירו דאנפין, ולגבי סטרא אחרא, בזמנא דאיהי שלטא בעלמא, בעי לאחזאה קמיה כפנא, דההוא דרגא רעב איהו, ואתחזי לאחזאה קמיה כפנא, ולא י' שובעא, הואיל ושבע לא שלטא בעלמא, ועל דא, ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך. אמר רבי אלעזר, הכי הוא ודאי, והכי אצטרך.

סא) אמר רבי יהודה, זכאין אינון צדיקיא, דקורבא דהון איהו שלמא בעלמא, בגין דידיעי ליחדא יחדא, ומקרבי קורבא, לאסגאה שלמא בעלמא, דהא יוסף ויהודה עד לא אתקריבו דא עם דא, לא הוה שלמא, כיון דאתקריבו יוסף ויהודה כחדא, כדין אסגאו שלמא בעלמא, וחידי אתוסף לעילא ותתא, כמה דקורבא דיהודה ויוסף, וכלהו שבטין אשתכחו כחדא ביה ביוסף, וההוא קורבא אסגי שלמא בעלמא, כמה דאוקימנא דכתיב ויגש אליו ויהודה.

סב) ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו וגו', רבי חייא פתח ואמר, פזר נתן לאבינונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד. תא חזי, קב"ה ברא עלמא, ואשליט עליה לאדם, דיהא מלכא על כלא.

סג) והאי בר נש, מתפרשן מניה בעלמא, כמה זינין, מנהון צדיקיא, ומנהון רשיעיא, מנהון טפשיין, ומנהון חכימין, וכלהו אתקיימו בעלמא, עתירין ומסכנין. וכלהו בגין למזכי אלין באלין, למזכי צדיקיא עם

מסורת הזהר

א) (תהלים קי"ב) ח"ג קנג :

חלופי גרסאות ה' שובעא (אה"ל). ג' שבוע. ג' מוסיף אלקיך וגו'. ד' דאתקריבו. ה' ל"ג בעלמא. ו' מוסיף יהודה ויאמר וגו'. ז' למזני. ח' למזני.

<p>מאמר מאמר ולא יכול יוסף להתאפק</p>	<p>הפולם</p>	<p>מאמר ס) ורנבי האי אתר וכו': ואל המקום הזה, דהיינו הנוקבא, צריכים להראות לפניה שובע והארת הפנים (כמי' לעיל בדף י"ח ד"ה וזה אמרו לאחזאה) שצריכים ב' דברים ע"ש. ואל הסטרא אחרא, בזמן שהיא שולטת בעולם, צריכים להראות לפניה רעב, כי מדרגה ההיא דס"א, הוא רעב, וראוי להראות לפניה רעב ולא שובע, כי השובע אינו שולט בעולם בסבתה וע"כ כתוב ואכרת ושבעת וברכת את ה' אלקיך. כי בזמן שליטת הקדושה יש שובע בעולם. אמר ר' אלעזר, כן הוא בודאי וכן צריך להיות. דהיינו שהשובע יתגלה עם שליטת הקדושה והרעב עם שליטת הס"א.</p>
---	--------------	---

מאמר ולא יכול יוסף להתאפק

סב) ולא יכול יוסף להתאפק וגו': רבי חייא פתח ואמר, פזר נתן לאבינונים וגו'. בוא וראה, הקב"ה ברא העולם, והמשיל את האדם עליו, שיהיה מלך על הכל.

סג) והאי בר נש וכו': ואדם הזה, נפרדים ממנו בעולם כמה מינים, מהם צדיקים מהם רשעים, מהם טפשים מהם חכמים, וכולם כל ארבע מינים הללו, מתקיימים בעולם עשירים ועניים, וכולם הוא, כדי שיזכו וייתבו אלו עם אלו, שייטבו הצדיקים עם הרשעים

סא) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, אשרי הם הצדיקים שקרבנם זה לזה מביא שלום בעולם, משום שידועים ליחד היחוד ולעשות קרבה להרבות שלום בעולם. כי יוסף ויהודה, כל עוד שלא נתקברו זה לזה, לא

(רש"י דף ר"ח ע"א)

רשיעיא, א למזכי חכימין עם טפשיין, ב למזכי עתירין עם מסכנין דהא בגין כך, זכי בר נש ג לחיי עלמא, ואתקשר באילנא דחיי. ולא עוד, אלא דהא צדקה דאיהו עביד, קאים ד לעלמין, דכתיב וצדקתו עומדת לעד.

סד) פזר נתן לאביונים. רבי אלעזר אמר, כד ברא קב"ה עלמא, קאים ליה (ה) על סמכא חד, וצדיק ו שמיה, ו והאי צדיק איהו קיומא דעלמא, ודא איהו דאשקי, וזן ז לכלא. דכתיב * ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים.

סה) ומשם יפרד, מהו יפרד. אלא, ההוא מזונא ומשקיא דההוא נהר, נטיל גנתא כלא, ולבתר אתבדר ההוא משקיא, לד' מ סטרין דעלמא, וכמה אינון ט דמצפאן ' לאתשקיא ו לאתזנא מתמן, כד"א ב עיני כל אריך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו. ובג"כ פזר נתן לאביונים, דא צדיק. צדקתו עומדת לעד, דא כנ"י. דבגין כך, איהי קיימא ברזא דשלם, בקיומא שלים רשע יראה וכעס, דא מלכות עכו"ם.

סו) תא חזי, מלכות שמים, איהי בי מקדשא, לקיימא כל מסכני, בגו צלא י"א דשרותא דשכינתא, וצדיק דא איהו אקרי גבאי צדקה, למיחן ולמיזן לכלא,

דרך אמת

מסורת הוהר

(א) על עמוד אחד והוא יסוד עולם שאלמר וצדיק יסוד עולם. (ב) כ"א רי"א צ"א. (ב) (תהלים קמ"ה) ח"ב סב. ח"ג כה: נח. רכו. ת"ז תמ"ז פה. ת"ו בהשמטות קמה.

חלופי גרסאות א' למזני. ב' למזני. ג' בהאי. ד' לעלמא. ה' מוסיף שמיה דכתיב וצדיק יסוד עולם (אה"ל). ו' דהאי (אה"ל). ז' לכלהו. ח' סטרא. ט' ומצפן; דמצפין. י' לאשתקיא. י"א ליג דשרותא; דשירותא (אה"ל).

מאמר

הסולם

ולא יכול יוסף להתאפק

הנוקבא, ואחר כך מתפזר המשקה לד' רוחות העולם, כלומר שבאי עולם כולם נשקים ממנה אף אחד מהם לא יחסר. וכמה הם המצפים להשתות ולהזון משם, כמש"א, עיני כל אריך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו. וע"כ, פזר נתן לאביונים, זהו הצדיק, שהוא יסוד, המפזר ונותן שפעו השלם מחכמה וחסדים המשלים לכל אביונים שבעולם. צדקתו עומדת לעד, זוהי כנסת ישראל, שהיא הנוקבא, הנקראת צדקה, שבשביל זה, שמקבלת שפע השלם ההוא מן היסוד, היא עומדת בסוד השלום, בקיום שלם. דהיינו, עומדת לעד, רשע יראה וכעס, זה היא מלכות עכו"ם, דהיינו מלכות דס"א המקנאת אז את המלכות דקדושה.

סו) תא חזי מלכות וכו': בוא וראה, מלכות שמים, שהיא הנוקבא דז"א, היא בית המקדש, המקיימת כל העניים בצל משכנה של השכינה, וצדיק זה, שהוא יסוד דז"א, הוא נקרא גבאי צדקה. לחונן ולזון את הכל, דהיינו כל העניים שהם בצילה של השכינה כנ"ל, משום זה: גבאי

הרשעים להחזירם בתשובה, וייטיבו החכמים עם הספשים, ללמדם שכל וייטיבו העשירים עם העניים, למלאות מחסורם, כי על ידי זה, זוכה האדם לחיי עולם, ומתקשר בעץ החיים. וע"ז איה"כ, פזר נתן לאביונים. ולא עוד, אלא צדקה זו שהוא עושה, עומדת לעד, דהיינו שהנוקבא נבנית ממנה, שהיא נקראת עד, שכתוב, וצדקתו עומדת לעד.

סד) פזר נתן לאביונים: רבי אלעזר אמר, כאשר ברא הקב"ה את העולם, העמיד אותו על עמוד אחד, וצדיק שמו. דהיינו יסוד, וצדיק זה הוא קיום העולם, דהיינו שמקיים את הנוקבא הנקראת עולם, וזה הוא שמשקה, היינו הארת חכמה, וזן, היינו הארת חסדים, לכל. שכתוב, ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד וגו'. שהוא היסוד הטכונה נהר.

סה) ומשם יפרד: שואל, מהו יפרד, שאומר הכתוב, ומשיב, אלא, אותו מזון ומשקה של נהר ההוא, מקבל הכל הגן, שהוא (דפו"י דף ר"ח ע"א)

דכתיב פזר נתן ^א לאביונים, בגין כך, גבאי צדקה, נטלי אגרא, ^ב לקביל
: כלהו ^ד דיהבי צדקה.

סז) ת"ח, ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים, אלין אינון, כל דקימי,
לאתנא ^ב ולאתשקיא מניה. ולא עמד איש אתו ^א בהתודע יוסף אל אחיו.
^ז אתו: דא כנסת ישראל. אחיו: אלין שאר רתיכין חיילין, דכתיב ^ה בהו
^א למען אחי ורעי. ד"א ולא עמד איש אתו, בזמנא דקב"ה אתי לאזדוגא
בכנ"י. בהתודע יוסף אל אחיו, בזמנא דקב"ה ^ה הוה מתחבר בהו בישראל, בגין
דאינון נטלי ^י בלחודייהו, ^י ולא חבורא ^י דעמין עעכו"ם בהדיהו, בגין כך
^ב ביום השמיני עצרת תהיה לכם, דהא בזמנא דא, איהו קב"ה בלחודי,
בחבורא חדא עם ישראל, דכתיב בהו אחי ורעי ^י כמה דאוקמוה.

סח) רבי ^ד ייסא ^{טו} פתח קרא, בזמנא דקב"ה יוקים לה לכנסת ישראל
מעפרא, ויבעי ^{טז} לאנקמא נקמתא ^י מעממיא עעכו"ם, ^י כדין ^י כתיב
^ב ומעמים אין איש אתי, וכתיב הכא, ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל
אחיו, כד"א ^ד וינטלם ^ב וינשאם כל ימי עולם.

מסורת זוהר

(א) וישב ס"ו צ"א. (ב) נח ל"ח צ"ב. (ג) (ישעיה ס"ג) ח"ג פ"א. (ד) וירא קנ"ג צ"ג.

חלוסי גרסאות א מוסיף לאביונים וכו'. ב לקביל; לקבל. ג כלא. ד ליג דיהבי צדקה. ה ולאשחיקיא.
ו וגוי. ז ליג אחו; את. ח ליג בהו. ט ליג היה. י ארתייהו. יא בלא. יב דשאר עמין.
יג כדאוקמנא. יד יוסי. טו פתח. טז לנקמא נוקמתא. יז משאר עמין. יח דדין; ליג כדין (אה"ל). יט מוסיף כתיב
התם (אה"ל). כ מוסיף וינשאם וגו'.

ולא יכול יוסף להתאפק

הסולם

מאמר

בעת זוונו עם הנוקבא. משום שהם בלבדם מקבלים
אז מהארת הזווג, ואין חיבור מהעמים עעכו"ם
עמהם, משום זה אוהיב, ביום השמיני עצרת
תהיה לכם, כי בזמן ההוא, הקב"ה הוא בחיבור
אחד עם ישראל בלבדם, שכתוב בהם אחי
ורעי. כמו שבארוהו. בפרשת אמור ק"ד ע"ב.

גבאי צדקה מקבלים שכר, נגד כולם שנתנו
להם הצדקה. להיותם מרכבה ליסוד דו"א הנקרא
גבאי צדקה, ושהוא כולל לכל הספירות שממעלה
הימנו.

סז) תא חזי, ולא יכול וגוי לכל הנצבים
עליו: אלו הם, כל העומדים להוון
ולהשתות מסנו, שהיסוד שנקרא יוסף לא יכול
להתאפק שלא לתת להם שפעם. ולא עמד איש אתו
בהתודע יוסף אל אחיו, אתו זוהי כנסת ישראל,
שהיא הנוקבא, שלא עמד איש אתה, בהתודע וגו',
דהיינו בעת הזווג, כי זווג מכונה ידיעה. אחיו, אלו
הם שאר המרכבות והצבאות, שכתוב בהם
למען אחי ורעי. כלומר שבשכילם נודווג עם הנוקבא,
לתת להם שפעם. ושיעור הכתוב הוא, בהתודע
יוסף, בעת שנודווג יוסף עם השכינה, בשביל אחיו, כי
אל פירושו בשביל.

סח) ר' ייסא וכו': ר"י פתח הכתוב, בזמן
שהקב"ה יקום את כנסת ישראל
מעפרא, דהיינו בזמן הגאולה, וירצה לנקום נקמתו
מעמים עובדי עכו"ם, אז כתוב, ומעמים אין
איש אתי. והיינו שכתוב כאן, ולא עמד איש
אתו בהתודע יוסף אל אחיו, כמו שאתה אומר,
וינטלם וינשאם כל ימי עולם.

דבר אחר ולא עמד איש אתו: פירושו, בזמן
שהקב"ה בא להזדווג עם כנסת ישראל,
בהתודע יוסף אל אחיו פירושו, בזמן שהקב"ה
היה מתחבר בישראל, כלומר, בזמן שהקב"ה היה
מחובר עם ישראל לא עמד איש מהאומות אתו
(דסו"י דף ר"ח ע"א *) דף ר"ח ע"ב)

ולא

ט) ולא יכול יוסף להתאפק, רבי חזקיה פתח ב' ואמר, * שיר המעלות אליך נשאתי את ב' עיני היושבי בשמים, האי קרא אוקמוה ואתמר, אבל תא חזי, אליך נשאתי את עיני, ב' וכתוב ב' אשא עיני אל ההרים. ד' אלא, דא דעילא, ודא לתתא. אשא עיני אל ההרים, דא לעילא, בגין כ' לאמשכא ברכאן ו מעילא ד' לתתא, מאלין הרים עלאין, לאמשכא מנייהו ברכאן לכנסת ישראל, דאתברכא מנייהו. אליך נשאתי את עיני, כ' למצפי כ' ולחכאה לאנון ברכאן י' דנחתו י' מתמן לתתא.

ע) היושבי בשמים, י' דכל תוקפהא, י' וחילאה, וקיומהא, איהו בשמים. בגין דכד יובלא, י' אפתח מבועי דכל אינון כ' תרעין, כלהו קיימי בשמים, וכיון דשמים נטיל כל אינון נהורין כ' דנפקי כ' מיובלא, כדין איהו זן ואשקי לה לכנסת ישראל, על ידא דצדיק י' חד.

עא) י' וכיון דדא אתער לגבה, כמה אינון כ' דקיימן בכל סטרין, דאתשקאה ולא תברכא מתמן, כד"א ב' הכפירים שואגים לטרף ולבקש מאל אכלם. וכדין, איהי סלקא ברזא דרוזין כדקא כ' חזי, ומקבלא עדונין מבעלה כדקא יאות, כ' וכלהו דקיימן בכל סטרין עמדי בלחודייהו, כד"א ולא עמד איש אתו, דכתיב ויקרא הוציאו כל איש מעלי, כ' ולבתר דאיהי מקבלא עדונין מבעלה, כלהו אתשקיין לבתר, ואתזנו, כד"א י' ישקו כל חיתו שדי ישברו פראים צמאם.

מסורת הזהר

א) (תהלים קכ"ג) ח"א רכט. ח"ג רסה: ב) לך פ"ו צ"ב ג) (תהלים ק"ד) ח"א רמד. ח"ג קצא. ד) ב"א רמ"ח צ"ג.

חלופי גרסאות א' ל"ג ואמר, ב' עיני וגו'. ג' ל"ג וכתוב, ד' ל"ג אלא, ה' לאמשכא, ו' מעילא, ז' ותתא, ח' למצפה (אה"ל), ט' ולחכאה, י' דנחתו, י"א ל"ג מתמן, י"ב בכל, י"ג וחילאה, י"ד אחפתח, טו תרעי (אה"ל), טז דנפקין, י"ז מן יובלא, י"ח חזי, י"ט וכדון דא, כ' דקיימן, כ"א מוסף חזי ליה, כ"ב ל"ג מן וכלהו עד בלחודייהו; וכלהו בכל דקיימן, כ"ג ל"ג מן ולבתר עד כלהו.

מאמר

הסולם

ולא יכול יוסף להתאפק

ט) ולא יכול יוסף להתאפק: רבי חזקיה פתח ואמר, שיר המעלות אליך נשאתי את עיני היושבי בשמים. מקרא זה בארוהו ולמדנו. אבל בוא וראה, אליך נשאתי את עיני, וכתוב, אשא עיני אל ההרים. מהו ההפרש ביניהם. אלא זה למעלה וזה למטה, ומטרי, אשא עיני אל ההרים, הוא למעלה, לז"א, כדי להמשיך ברכות ממעלה למטה, אל הגוקבא, סאלו הרים עליונים, בסוד אין הרים אלא אבות, שהם חג"ת דז"א, להמשיך מהם ברכות לכנסת ישראל המתברכת מהם, אליך נשאתי את עיני, הוא למטה לגוקבא, לצפות ולחכות לאלו הברכות היורדים משם, מז"א, למטה לגוקבא.

ע) היושבי בשמים: הוקשה לה, כיון שהמדובר הוא בגוקבא, למה אומר בשמים שהוא ז"א. ומשיב, שז"כ אופר היושבי בשמים, משום שכל (רמזי דף ר"ח ע"ג)

(עב) רבי יוסי א פתח קרא באליהו, דכתיב * ויקרא אל ה' ויאמר ה' אלהי הגם על האלמנה אשר אני מתגורר עמה הרעות להמית את בנה. תא חזי, ה' תרי הו' דקאמרין מלין ה' לקביל קב"ה ו משה ואליהו, משה אמר, ה' למה הרעות ל לעם הזה. ואליהו אמר, הרעות להמית את בנה, ותרוייהו מלה חדא קאמרו.

(עג) מ"ט. אלא רזא איהו, משה אמר, למה הרעות. מאי טעמא. ה' אלא, בגין דאתיהיב רשו לסטרא אחרא לשלטה עלייהו דישראל, הרעות: יהבת רשו ה' לסטרא אחרא דרע, למשלט עלייהו. אליהו אמר הרעותי יהבת רשו לסטרא דרע, ליטול נשמתא דדא, ודא הוא הרעות, וכלא רזא חדא.

(עד) תא חזי, אליהו אמר, הגם על האלמנה ה' אשר אני מתגורר עמה, בגין דקב"ה אמר ליה לאליהו, ה' הנה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלך, וכל מאן דזן ומפרנס למאן דאצטריך ליה, וכ"ש ה' ביומא ה' דכפנא, הא אתאחיד באילנא דחיי, וגרים ליה חיים ה' ולבנוי, והא אוקימנא. והשתא אליהו אמר, כל מאן דקיים נפשא בעלמא, זכי ליה חיים, וזכי לאתאחדא באילנא דחיי, והשתא שלטא אילנא דמותא ה' סטרא דרע, על האלמנה ה' דאנת פקדת למיזן ה' ליה, ה' בגין כך הרעות.

מסורת הזהר

(א) (מ"א י"ז) (ב) (שמות ד') ח"א רט. ח"ב כב: (ג) (מ"א י"ז) ח"ב קצט. רכא:

חלוסי גרסאות א פתח, ב ל"ג ה' אלקי. ג תריין. ד דקאמרו. ה לקבל. ו ל"ג משה ואליהו. ז ל"ג לעם הזה. ח ל"ג אלא. ט לשלטה לסטרא אחרא ברע. י ל"ג אשר אני מתגורר עמה. יא ביומי. יב כפנא. יג לבנוי. יד מוסיף ההוא סטרא. טו ל"ג דאנת; דאתפקדת; דאתפקדת. טז יתי. יז למה הרעות ול"ג בגיב; בגיב; למה הרעות.

למה הרעות

למה הרעות, הוא משום שניחן רשות לס"א לשלוט על ישראל, הרעות, פירושו נחת רשות לצד האחר של הרע לשלוט עליהם. אליהו אמר הרעות, פירושו גם כן, נתת רשות לסטרא אחרא לטול נשמתו של זה. וזהו שאמר הרעות, והכל הוא סוד אחד. שהרעות, הוא סוד נתינת רשות לס"א שנקרא רע.

(עד) תא חזי אליהו אמר, הגם על האלמנה ונ"י: משום שהקב"ה אמר לאליהו, הנה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלך. וכל מי שזן ומפרנס, למי שנצרך לו, וכל שכן בימי רעב. הוא מתאחד ונאחז בעץ החיים, וגורם חיים לעצמו ולבניו. ובארוהו. ועתה, אמר אליהו, כל מי שמקיים נפש בעולם זוכה חיים לעצמו, וזוכה להתאחד בעץ החיים, ועתה שולט עץ המות, צד הרע, על האלמנה. אשר צוית אותה לכלכלני. משום זה אמר הרעות.

ואי

הסולם

העומדים בכל הצדדים, המצפים לקבל ממנה, כנ"ל, עומדים בלבדם, ואינם עולים עם הנוקבא, כמו שאתה אומר, ולא עמד איש אתו. שכתוב ויקרא הוציאו כל איש מעלי. אלא אחר שקבלה עדנים מבעלה, דהיינו אחר הזוג, כולם נשקים אז וניזונים, כמ"א. ישקו כל חיתו וגו'.

מאמר למה הרעות

(עב) ר' יוסי פתח קרא באליהו דכתיב ויקרא ונ"י: בוא וראה שנים היו שהטיחו דברים כנגד הקב"ה, משה, ואליהו. משה אמר למה הרעות לעם הזה. ואליהו אמר הרעות להמית את בנה. ושניהם אמרו דבר אחד.

(עג) מ"ט, אלא רזא איהו וכ"י: שואל, מהו הטעם שאמרו שניהם, למה הרעות. ומשיב, אלא הוא סוד. משה, מהו הטעם שאמר (דסו"י דף ר"ח ע"ב)

עה) ואי תימא דרע לא אתעביד לבר נש מעם קב"ה. ת"ח, א בזמנא דבר נש אזיל לימינא, נטירו דקב"ה תדיר לגביה, ולא יכיל י סטרא אחרא לשלטה עליה, והאי רע אתכפיא קמיה, ולא יכיל ג לשלטה. ד וכיון כ דנטירא דקב"ה ו אתעברא מניה, בגין * דאיהו אתדבק ברע, כדין ההוא רע, כיון דחמי דלאו עמיה נטירו. כדין שליט עליה, ואתי לשיצאה ליה, וכדין אתיהיב ליה רשו, ונטיל ו נשמתיא.

עו) משה אמר למה הרעות, דאתיהיב כ ליה רשו לסטרא דרע, למשלט עליהו דישראל, למהוי בשעבודא דיליה. דבר אחר למה הרעות, דחמא כמה מנהון דהוו מתין, ואתמסרו בסטרא דרע.

עז) תא חזי, בשעתא דטוב אתער, דאיהו ימינא, כל חידו, וכל טיבו, וכל ברכאן כ משתכחן, וכלא בחשאי ו איהו, כמה דאוקמוה, דאמרי בשכמל"ו בחשאי, ורזא דא יא בגין י דאיהו כדין יחודא כדקא חזי.

עח) אמר רבי חייא, וכי אליהו, כיון דאיהו גזר, וקודשא בריך הוא מקיים, ואיהו גזיר על שמיא, דלא לאחתא מטרא וטלא, י היך דחיל איהו מאיזבל, דשדרת י ליה, דכתיב * כי כעת מחר אשים את כ נפשך כנפש אחד מהם, ומיד דחיל וערק על נפשיה.

עט) א"ל רבי יוסי, הא אוקמוה, דצדיקיא, לא בעאן לאטרחא למאריהון, באתר דנזקא כ אשתכחת י לעינא. כגוונא דשמואל, י דכתיב ב איך אלך

מסורת הזהר

(א) (מ"א י"ט). (ב) (ש"א ט"ז) ח"א רל.

חלוסי גרסאות א בזמנין. כ מוסיף האי סטרא. ג לשלטה. ד כיון. ה דנטירו. ו מתעברא; אתעברו. ז מוסיף נשמתיא מניה. ח לייג ליה. ט משתכחין. י איהו; היא. יא לייג בגין (אח"ל). יב דהאי איהו יחורא; דאיהו גזיר יחורא (ייחורא); דכדין (איהו) יחורא; לייג דאיהו כדין. יג חך. יד לייג דכתיב. טו נפשך וגו'. טז שכיח; אשתכח. (ז) מוסיף ליה לעינא; ביה לעינא (אה"ל). יח לייג דכתיב.

למה הרעות

הסולם

מאמר

שמחה וכל טוב וכל הברכות נמצאות, והכל הוא בחשאי, כמו שבארו, שאמרו בני יעקב, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, בחשאי. (פסחים ג"ו ע"א) וסוד זה הוא משום, שאז הוא יחוד כראוי. ובוה מתבאר הכתוב למה אמר יוסף בעת היחוד, הוציאו כל איש מעלי. משום שהיחוד צריך להיות בחשאי.

עח) אמר ר' חייא וכו': אר"ה. וכי אליהו. כיון שהוא גזר והקב"ה מקיים, והוא גזר על השמים שלא להוריד טל ומטר, איך היה מפקד מאזבל, ששלחה אליו ככתוב, כי כעת מחר אשים את נפשך כנפש אחד מהם. ומיד פחד וברח על נפשו.

עט) א"ל רבי יוסי וכו': אמר לו ר"י, הוי בארוהו, שהצדיקים אינם רוצים

להטריח לאדונם במקום שהנוק מצוי לעין. כמו שמואל, שאמר, איך אלך ושמע שאל ותרגי

עה) ואי תימא דרע וכו': שואל, ואם תאמר, שלא נעשה רע לאדם מן הקב"ה. ומשיב, בוא וראה, בזמן שאדם הולך לימין, שמירתו של הקב"ה נמצא לו תמיד, והסטרא אחרא אינו יכול לשלוט עליו, ורע הזה נכנע לפניו ואינו יכול לשלוט, ומתוך ששמירתו של הקב"ה הוטר ממנו אם הוא מתדבק ברע, אז רע ההוא, כיון שרואה שאין עמו שמירה, שולט עליו אז ובא להשמידו, ואז ניתן לו רשות ונטל נשמחו.

עו) משה אמר למה הרעות: משום שניתן רשות לצד הרע לשלוט על ישראל, להיות תחת השעבוד שלו, פירוש אחר, ע"כ אמר, למה הרעות. כי ראה כמה מהם מישראל, שהם מתיים, ונמסרו בצד הרע.

עז) תא חזי בשעתא וכו': בוא וראה בשעה שהטוב נתעורר, שהוא ימין, כל

(דומ"י דף ר"ה ע"ב ס) דף ר"ט ע"א)

ושמע שאול והרגני, א"ל עגלת בקר תקח בידך, בגין דצדיקיא, לא בעאן לאטרחא למאריהון, ^א באתר דנוקא אשתכח. אוף הכי אליהו, כיון דחמא דנוקא אשתכח, לא בעי לאטרחא למאריה.

(פ) א"ל אנא מלה שמענא, דהא ^ב באליהו לא כתיב : ביה ויירא וילך אל נפשו, אלא ^א וירא, ראייה חמא, ומו: חמא, ^ד אלא חמא, דהא מכמה שנין אזל ^ה בתריה מלאך המות, ולא אתמסר בידיה, והשתא וילך אל נפשו, ^ו מאי וילך אל נפשו. אזל לקיומא דנפשא, ומאן איהו אילנא דחיי לאתדבקא תמן. (פא) תא חזי, ^ז כלהו כתיב את נפשו, והכא כתיב אל נפשו, ורוא דא שמענא, דאמר ר"ש, כל נשמתין דעלמא, ^ח כלהו נפקי מההוא נהר דנגיד ונפיק, ^ט וכלהו נסיט לון, ^י ההוא צרורא ^{יא} דחייא, וכד נוקבא אתעברת מן דכורא, ^{יב} כלהו בתיאובתא דתרין סטרין, בתיאובתא דנוקבא לגבי דכורא, וכד תיאובתא דדכורא נפקא ברעותא, כדין אינון נשמתין בקיומא יתיר, בגין דכלא בתיאובתא ורעו דאילנא ^{יג} דחייא. ואליהו, ^{יד} בגין דהוה מההוא רעותא, יתיר מבר נש אחרא, אתקיים.

(פב) ובגין כך אל נפשו כתיב, ולא כתיב את נפשו, דהא את נפשו דא ^{טו} היא נוקבא. ואי תימא ואל האשה אמר, כללא דדכר ונוקבא, ^{טז} כד היא ^{יז} בגו דכורא, ^{יח} כדין ^{יט} ואל האשה אמר. ^כ את האשה, נוקבא ^{כא} בלחודהא, ^{כב} ולא

מסורת זוהר
(א) (מ"א י"ט).

חלוסי גרסאות א באתרא. ג דאליהו. ז ל"ג ביה ויירא. ד מוסיף אלא חמא ולא חמא. ה אבתריה. ו ומאי. ז כללא הוא. ח כללא. ט וכללא איהו נפיק לון מההוא ; וכללא נקט לון. י מההוא. יא דחיי. יב וכלהו. יג דחיי. יד ל"ג בגין דהוה. טו הוא. טז כדין. יז גו. יח וברין. יט א"ל כ א"ל. כא בלחודהא. כב מוסיף ולא כלילו.

למה הרעות

הסולם

מאמר

מאותו הנהר הנמשך ויוצא, שהוא יסוד דו"א, וכולן לוקח אותן אותו צרור החיים, שהוא הנוקבא, וכשהנוקבא מתעברת מן הזכר, כולן הן בהשתוקקות מבי הצדדים, מהשתוקקות הנקבה אל הזכר, ומהשתוקקות הזכר אל הנקבה, (כנ"ל לך אות ר"ה) וכשהשתוקקות הזכר יוצאת בחשק גדול, אז הנשמות הן יותר בקיום, משום שהכל תלוי בהשתוקקות וחשק של עץ החיים, שהוא ז"א, ואליהו מתוך שהיה מאותו החשק של הזכר, יותר מאנשים אחרים, הוא נתקיים ולא מת.

(פב) ובגין כך אל וכו': ומשום זה כתוב, אל נפשו ולא כתוב את נפשו, כי את נפשו היא נקבה, שהנוקבא נקראת את, אבל אל הוא זכר. ואם תאמר, הרי כתוב ואל האשה אמר, שהיא נקבה, ומשיב, הוא כלל של זכר ונקבה, כי כאשר הנוקבא כלולה בתוך הזכר, נאמר אז, ואל האשה אמר. את האשה, יורה נקבה בלבדה

והרגני אמר לו עגלת בקר וגו'. משום שהצדיקים אינם רוצים להטריח את אדונם במקום שהנוק מצוי, וגם כן אליהו, כיון שראה שהנוק מצוי לא רצה להטריח את אדונו.

(פ) א"ל אנא מלה וכו': אמר לו, אני שמעתי כאן דבר, כי באליהו לא כתוב בו, ויירא וילך אל נפשו, אלא וירא, שמירושו שראה ראייה, ומה ראה, אלא שראה, שמכמה שנים הלך אחריו מלאך המות, ולא נמסר בידו, ועתה וילך אל נפשו, מה פירושו של וילך אל נפשו, הוא, שהלך לקיום של הנפש. ומי הוא, הוא עץ החיים, כדי להתדבק שם, ומלאך המות לא ילך אחריו יותר.

(פא) תא חזי כדכרו וכו': בוא וראה, בכל מקום כתוב את נפשו, וכאן כתוב אל נפשו, וסוד הזה שמעתי, כי אמר ר' שמעון, כל הנשמות שבעולם יוצאות כולן (דפו"י דף ר"ט ע"א)

דכורא. ^א כגוונא דא אל נפשו, דכר בלחודוי, את נפשו נוקבא בלחודהא ולא כלידו דדכורא. ^ב ובגין דאיהו מסטרא דדכורא, יתיר מכל בני עלמא, אתקיים בקיומיה יתיר, ולא מית כשאר בני עלמא. ^ג בגין דכלא איהו מאילנא דחיי, ולא מגו ^ד עפרא, ובגין דא אסתלק לעילא, ולא מית כארח כל בני עלמא, דכתיב * ויעל אליהו בסערה השמים.

(פג) תא חזי, מה כתיב ^א והנה רכב אש וסוסי אש וגו', דהא כדין אתפשט ^ב גופא מן רוחא, ואסתלק דלא ^ג כשאר ^ד ארח בני עלמא, ואשתאר מלאכא קדישא, כשאר קדישי עליונין, ועביד שליחותא בעלמא, והא אוקמוה, דנסין דעבד קב"ה בעלמא, על ידיה ^ה אתעבידן.

(פד) ותא חזי, מה כתיב ^א וישאל את נפשו, בקדמיתא וילך אל נפשו, כמה דאתמר בקיומא, והכא את נפשו ^ב למות, אילנא דביה שריא מותא, ותמן אתגלי ^ג עליה קב"ה, כמה דכתיב צא ועמדת ^ד בהר. מה כתיב בתריה, ואחר הרעש אש לא באש ^ה ואחר ^ו האש קול דממה דקה, דא ^ז הוא ^ח אתר פנימאה דכלא, דמניה נפקין כל נהורין.

(פה) מה כתיב ^א ויהי כשמוע אליהו וילט פניו ^ב באדרתו והנה אליו קול ויאמר מה לך פה אליהו ^ג ויאמר קנא קנאתי, א"ל קב"ה, עד מתי אתה מקנא לי, ^ד טו טרקת גלא דלא ^ה * יכיל ^ו לשלטאה בך מותא ^ז לעלמא, ועלמא

מסורת הזהר

דרך אמת

(א) (מלכים ב) ח"ב קצו. קצח: ח"ג נס. רכו: רלח. (ב) (שם) ת"ז בהקדמה ד'. ג) (מלכים י"ט) ח"ב קצ. ד) (שם) לך קכ"ט צ"ד. ה) (שם) לך קכ"ט צ"ה.

חלופי גרסאות ^א ל"ג מן כגוונא ער ובגין. ^ב מיסיף ע"ס ובגין דאיהו מסטרא דדכורא יתיר מכל בני עלמא. ^ג נ ל"ג מן בגין ער דכתיב. ^ד עפרא. ^ה רוחא מן גופא (אה"ל). ^ו ארח כשאר (אה"ל). ^ז אורח. ^ח אתעבידן. ^ט ת"ח, ^י למיתת. ^{יא} עליוני. ^{יב} וגו' ול"ג בהר. ^{יג} מוסיף האש וגו'. ^{יד} החוא. ^{טו} באדרתו וגו'. ^{טז} מן והנה ער א"ל. ^{טז} טרקא. ^{יז} מותא לשלטאה בך. ^{יח} ל"ג לעלמא.

למה הרעות

הסולם

מאמר

(פד) ותא חזי מה כתיב, וישאר את נפשו. מקורם לכן כתוב וילך אל נפשו, כמו שלמדנו, שהוא בקיום, וכאן כתוב, את נפשו למות. יורה על העץ שבו שורה המות, דהיינו הנוקבא, בסו"ה ורגליה יורדות מות, ושם נגלה עליו הקב"ה, כמ"ש, צא ועמדת בהר.

מה כתיב בתריה וכו': מה כתוב אחריו, ואחר הרעש אש וגו' קול דממה דקה. זה הוא מקום הפנימי מכולם שממנו כל האורות יוצאים.

(פה) מה כתיב, ויהי כשמוע אליהו וגו': אמר לו הקב"ה עד מתי אתה מקנא לי, סגרת הדלת, שהמות לא ישלוט עליך לעולם, והעולם

בלבדה, בלי התכלות עם הזכר. כעין זה אל נפשו, יורה זכר בלבד. את נפשו יורה נקבה בלבדה, בלי התכלות עם הזכר, ומשום שאליהו הוא מצד הזכר יותר מכל בני העולם, נתקיים בקיומו יותר, מכל בני העולם, ולא מת כשאר בני העולם. משום שכולו הוא מעץ החיים, ולא מן עפר כשאר אנשים, ומשום זה נסתלק למעלה ולא מת כדרך כל בני העולם, שכתוב, ויעל אליהו בסערה השמים.

(פג) הא חזי מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב, והנה רכב אש וסוסי אש וגו'. כי אז נתפשט הגוף מן הרוח, ונסתלק שלא כדרך שאר בני אדם, ונשאר מלאך קדוש כשאר קדושים עליונים, ועושה שליחות בעולם כמו מלאך, ובארוה, שהגסים שעושה הקב"ה בעולם, על ידו נעשים.

(דפו"י דף ר"ט ע"א * דף ר"ט ע"ב)

לא יכיל למסבךך עם א בני, א"ל כי עזבו בריחך בני ישראל וגו'. אמר ליה חייך, דבכל אתר י דבני י יקיימו קיים קדישא, אנת תהא זמין תמן. ⁷ פו) ת"ח, מה גרם ה ההיא מלה דאליהו, דכתיב * והשארתי בישראל שבעת אלפים כל הברכים אשר לא כרעו ו לבעל וכל הפה אשר לא נשק לו. אמר ליה קביה. מכאן ולהלאה, דלא יכיל עלמא למסבךך עם בני, ואת ארישע בן שפט מאבל מחולה תמשח לנביא תחתך, ה יהא נביאה אחרא לגבי בני, ואת תסתלק לאתריך.

פו) ות"ח, כל ההוא בר נש, דמקני ליה לקביה, לא יכיל מלאכא דמותא לשלטאה ביה, כשאר בני נשא, ויתקיים ביה שלם, והא אוקמוה, כמה י דאתמר בפנחס, י לכן אמור י הנני נותן לו את בריתי שלום.

פח) ויפול על צוארי בנימן אחיו י ויבך ובנימן בכה על צואריו. רבי יצחק אמר, הא אוקמוה, דבכה על מקדש ראשון ועל מקדש שני. פט) פתח ואמר, י כמגדל דוד צוארך בניו י לתלפיות אלף המגן תלוי עליו כל שליטי הגבורים. כמגדל דוד, מאן מגדל דוד. י דא מגדל דוד ודאי, דבנה ליה דוד, וסליק ליה גו ירושלים. אלא כמגדל דוד, דא ירושלים י דלעילא, דכתיב י ביה, " מגדל עז שם י ה' בו ירוץ צדיק ונשגב, מאן נשגב. אלא ההוא מגדל נשגב, בגין דביה י ירוץ צדיק.

מסורת הזהר

א) שם. ב) (שם) וישב ע"ה צ"ב. ג) נח נ"ס צ"א. ד) נח ק"ב צ"ג. ה) ב"א ש"ה צ"א.

חלוסי גרסאות א מוסיף בני נשא. ב מוסיף דבני נשא, ג יתקיימו; יקיימו (אח"ל). ד מוסיף והא אתמר בנין [ובגין] כך מתקנין כרטייא דאליהו דאיהו זמין תמן. ה ההוא. ו לבעל וגו'. ז מוסיף בני נשא. ח תא. ט מוסיף בני נשא. י ל"ג ליה. יא ואתקיים. יב דכתיב. יג הנני וגו'. יד ויבך וגו'. טו לתלפיות וגו'. טז ל"ג דא. יז דלעילא. יח ל"ג ביה. יט ה' וגו'. כ ירד.

מאמר הסולם ויפול על צוארי בנימן אחיו ויבך. והעולם אינו יכול לסבלך שתמצא עם בני, שאהה מקטרג עליהם, א"ל כי עזבו בריחך בני ישראל וגו'. אמר לו חייך, שבכל מקום שבני אדם יקיימו ברית הקדושה, והיינו שיעשו בריה מילה, אתה תהיה מצוי שם. (וביאור הדברים תמצא בהקדמת ספר הזהר דף קע"א ד"ה למהוי).

פו) ת"ח מה גרם וכו': בוא וראה, מה גרם דבר ההוא של אליהו, שכתוב, והשארתי בישראל וגו'. אמר לו הקב"ה, מכאן ולהלאה, שלא יכול העולם לסובלך עם בני, כי תקטרג עליהם, ואת ארישע וגו', יהיה נביא אחר לבני, ואתה תסתלק למקומך.

פז) ות"ח כל ההוא וכו': ובוא וראה, כל אדם המקנא להקב"ה אין מלאך המות יכול לשלוט עליו כמו על שאר בני אדם. ויהיה לו שלום, כמו שנאמר בפנחס, הנני נותן לו את בריתי שלום.

(דפו"י דף ר"ס ע"ב)

(צ) צוארך: דא ב' בית מקדשא ב' דלתתא, דאיהו קאים בתקונא דשפירו, כקדלא לגופא. מה צואר, איהו שפירו דכל גופא, הכי נמי ב' בי מקדשא, דאיהו שפירו דכל עלמא.

(צא) בנוי לתלפיות, תלא דכל בני עלמא הוו מסתכלן ביה, ויהכי אוקמוה, תלפיות: ו' תל דכל פיות דעלמא משבחן, ומצלאן לגביה.

(צב) ארף המגן תלוי עליי, אלין ארף תקונין, דמתקנין ביה כדקא יאות. כל שלטי הגבורים, דכלהו ב' קא אתיין מסטרא דדינא קשיא.

(צג) מה צואר כל תקונין דאתתא ביה תליין, כך יב' במקדשא, כל תקונין דעלמא, יב' ביה יב' תליין ושריין. והא אוקמוה, דכתיב * על צוארינו י' נרדפנו, על בי מקדשא, דאיהו צואר ושפירו דכל עלמא. נרדפנו, יגענו, למבני ליה תרין זמנין, ולא הונח לנו, דהא לא שבקוה לן, ואתחרב ולא אתבני לבתר.

(צד) מה צואר, כיון דאשתצי, טו כל גופא אשתצי עמיה, הכי נמי בי מקדשא, כיון דאיהו אשתצי ואתחשך, כל עלמא הכי נמי אתחשך, ולא טו נהיר י' שמשא, ולא שמיא וארעא וככביא.

(צה) בגין כך, בכה יוסף על דא. ולבתר דבכה על דא, בכה על שבטין

מסורת זוהר

(א) (איכה ה') ח"ג מה:

חלופי גרסאות א' ב' כ' דלתתא. נ' ל"ג ב' ד' ל"ג איהו. ס' והא. ו' חלא. ז' ומצין. ח' דמתקנין. ט' קאתיין. י' ל"ג דאתתא; דלתתא; דאתא (ד"א); ביה תליין דלתתא. יא' מקדשא; בי מקדשא. יב' בית. יג' שריין ותליין. יד' מוסיף נרדפנו וגו'. טו' אשתצי עמיה כל גופא. טז' נהירו. יז' ל"ג שמשא ולא.

הסולם

ויסול על צוארי בנימין אחיו ויבך

מאמר

(צ) צוארך, דא בי מקדשא דתתא וכו': שאל שלה, שנקרא יצחק, שהוא דינא קשיא. כמ"ש לעיל, (וישב דף ו' ד"ה ת"ח וישב יעקב).

(צג) מה צואר כל תקונין וכו': מה צואר, כל תקוני האשה תלויים בו, כך בית המקדש כל תקוני העולם תלויים ושורים בו, ובארוה, שכתוב, על צוארינו נרדפנו, פירוש, על בית המקדש, שהוא צואר, והיופי של כל העולם, נרדפנו. יגענו ולא הונח לנו, פירוש, יגענו לבנות אותו שתי פעמים. דהיינו בית מקדש ראשון והשני, ולא הונח לנו, כי לא הניחו אותנו, ונחרבו, ולא נבנו אחר כך.

(צא) בנוי לתלפיות: פירוש, תל שכל בני העולם מסתכלים בו, לשבח ולהתפלל, וכך בארוהו, תלפיות, הוא אותיות תלפיות. תל שכל פיות העולם משבחים ומתפללים אליו.

(צב) ארף המגן תלוי עליו: אלו הם אלף תקונים המתוקנים בו כראוי. דהיינו הארת החכמה המרומזת במספר אלף. כל שלטי הגבורים, שכולם באים מצד הדין הקשה, ע"כ נקראים גבורים. פירוש, הארת חכמה זו, נמשכת מבינה שחורה להיות חכמה, ומקו (ושו"י דף ר"ט ע"ב)

(צד) מה צואר כיון וכו': מה צואר כיון שנשחת, נשחת עמו כל הגוף, כך בית המקדש, כיון שהוא נשחת ונחשך, נחשך גם כן כל העולם, והשמש אינו מאיר, ולא שמים וארץ והככבים.

(צה) בנין כך בכה וכו': משום כך בכה יוסף על זה, דהיינו על ב' מקדשים שנחרבו, ואחר שבכה על זה, בכה על השבטים שנגלו. כ' כשנחרב

ה' דאתגלו, כד י' אתחריב י' בי מקדשא, י' כלהו שבטין אתגלו מיד, ואתבדרו ביני עממיא, הה"ד וינשק לכל אחיו ויבך עליהם, עליהם ודאי. צו) על ה' כלם בכה, על בי מקדשא דאתחריב תרין זמנין, ועל אחוי עשרת ו' השבטים, י' דאתגלו בגלותא, י' ואתבדרון ביני עממיא. ואחרי כן דברו אחיו אתו, ולא כתיב ויבכו, דהא איהו בכה, דנצנצה ביה רוחא י' קדישא, י' ואינון לא בכו, דלא שרא עלייהו רוח קודשא.

צו) והקל נשמע בית פרעה. י' רבי י' אבא פתח י' ואמר י' נכספה וגם כלתה נפשי לחצרות י' ה' לבי ובשרי ירננו אל אל חי. ח"ח, כל בר נש דצלי טו צלותיה, י' קמי מאריה, אצטריך ליה, לאקדמא ליה ברכאן, בכל יומא ויומא, ולצלי צלותיה קמי מאריה, בזמנא דאצטריך.

צח) בצפרא, לאחדא בימינא דקב"ה. במנחה, לאחדא בשמאלא. י' וצלותא ובעותא, אצטריך ליה לבר נש, בכל יומא י' ויומא, בגין לאתאחדא ביה. ואוקימנא, מאן דצלי צלותיה, י' קמי מאריה, י' אצטריך ליה, דלא למשמע קליה כ' בצלותיה, ומאן י' דאשמע קליה בצלותיה, צלותיה לא י' אשתמע.

צט) מיט. בגין * דצלותא, כ' לאו איהי כ' ההיא קלא דאשתמע, דההוא קול דאשתמע לאו י' היא צלותא. ומאן איהי צלותא. דא קלא אחרא.

מסורת הזהר

(א) לך ב' צ"ב ח"א רמח:

חלופי גרסאות א' דיתגלי; יתגלי על בי מקדשא. ב' יתגלי. ג' מוסיף על בני. ד' דכלהו. ה' כלא (אה"פ). ו' שבטין. ז' דגלו. ח' ויתבדרון. ט' דקודשא; קודשא. י' ל"ג מן ואינון עד והקל. י"א יש גורסים כגון מ"ש להלן בחלופי גרסאות דף ל"א אוח י"א. י"ב אלעזר. י"ג ל"ג ואמר. י"ד ה' וגו'. טו צלותא. טז קמיה; מוסיף וקם קמי. יז וצלותיה ובעותיה (אה"פ). יח ל"ג ויומא. י"ט מוסיף וקם קמי. כ' לא אצטריך ליה למשמע. כ"א בצלותא. כ"ב דאשתמע. כ"ג ישתמע; משתמע. כ"ד ל"ג מן לאו עד לאו. כ"ה ל"ג ההיא. כ"ו איהו.

והקל נשמע בית פרעה

הסולם

מאמר

צח) בצפרא, לאחדא וכו': בבוקר יתאחד בימינו של הקב"ה, שהוא חסד. במנחה יתאחד בשמאלו של הקב"ה, ונצרך לאדם תפלה ובקשה בכל יום ויום, כדי שיתאחד בו, בהקב"ה, ובארוהו.

מאן דצלי צלותיה וכו': מי שמחפלת תפלתו לפני אדונו, צריך שלא ישמיע קולו בתפלתו, ומי שמשמיע קולו בתפלתו, תפלתו אינה מתקבלת.

צט) מיט בגין וכו': מה הטעם. הוא, משום שהתפלה אינה אותו קול הנשמע, כי קול הנשמע אינו תפלה, ומה היא תפלה, היא קול אחר התלוי בקול הנשמע, ומה הוא קול הנשמע, זה הוא אותו הקול שהוא עם ו'. וקול התלוי בו בקול הנשמע, הוא קל בלא ו'. פירוש. ק"ך שאינו נשמע, הי"ס חסדים מכוסיים מהארת חכמה, והי"ס קול בינה. וקול הנשמע

כשנחרב בית המקדש, נגלו מיד כל השבטים, ונתפזרו בין העמים. וזהו שכתוב וינשק לכל אחיו ויבך עליהם, עליהם ודאי, דהיינו על שנגלו.

צו) על כלם וכו': על כלם בכה, על בית המקדש שנחרב ב' פעמים, ועל אחיה, שהם עשרת השבטים שיצאו בגלות, ונתפזרו בין העמים, ואחרי כן דברו אחיו אתו, ולא כתוב בהם ויבכו, כי הוא בכה משום שהופיעה עליו רוח הקודש, וראה את כל זה, והם לא בכו, כי לא שרה עליהם רוח הקודש, ולא ראו את זה.

מאמר והקל נשמע בית פרעה

צז) והקל נשמע בית פרעה: רבי אבא פתח ואמר, נכספה וגם כלתה נפשי וגו', בוא וראה, כל אדם המחפלת תפלתו לפני אדונו, צריך להקדים לו ברכות בכל יום ויום, ולהתפלל תפלתו בזמן שצריך. (דפרי דף ר"ט ע"ב * דף ר"י ע"א)

דתליא בקלא דאשתמע, ומאן ה' הוא קלא דאשתמע. דא ההוא קול י' דהוא י' בוא"ו, קלא דתליא ביה, י' דא ההוא קל בלא י' וא"ו.
 ק) ובגין כך, לא אצטריך ליה לבר נש, למשמע קליה בצלותיה, אלא לצלאה בלחש, בההוא י' קלא דלא אשתמע, ודא היא צלותא דאתקבלת תדיר, ו' וסימניך והקל נשמע, קל בלא וא"ו, נשמע. דא היא צלותא י' דהיא בחשאי, י' דכתיב בחנה, * וקולה לא ישמע, דא היא צלותא דקב"ה קביל, כד אתעביד גו רעותא, וכוונה, ותקונא כדקא יאות, וליחדא יחודא דמריה י' כדקא יאות בכל יומא. י'
 קא) רבי אלעזר אמר, קלא בחשאי, דא י' היא קלא עלאה, דכל קלין נפקין מתמן. אבל קל בלא י' ו', דא היא צלותא דלתתא, דאיהי אזלא לאסתלקא י' בוא"ו, ולאתחברא י' ביה.

מסורת הזוהר
 (א) (ש"א א') ב"א ק"צ צ"ג. (ב) [כח"ג] חיי שרה פ"ה צ"א.
 דרך אמת
 (ה) חיה דנכסי ליה בריש סמעה.

חלופי גרסאות א' היא, ב דאיהו, ג בוי; בוי; ד ליג דא, ה ר. ו קל, ז וסימנך, ח דאיהי, ט ליג מן דכתיב עד דקב"ה, י בכל יומא כדקא יאות, יא גורס כאן (א) והקל נשמע בית פרעה והקל נשמע חסר וא"ו (ו') מאי טעמא אפר רבי אלעזר דא היא שכינתא דבכאח על חרוב בי פקדשא ועל גלותהון דישראל כתיב הכא והקל נשמע וכתיב (התם) (ב) קול ברמה נשמע מה להלן (התם) שכינתא אף כאן נמי (אוף הכא) שכינתא, י' הוא, י' וא"ו, י' ליג בוא"ו, טו מוסיף ביה תדיר (אה"ל).

מאמר
 הסולם
 והקל נשמע בית פרעה
 הנשמע, ה"ס חסדים מגולים בהארת חכמה, והי"ס ז"א, שמחוה ולמטה מתגלה בו החכמה. (כמ"ש לעיל בראשית ב' דף קמ"ו אות רל"ז רל"ח ובהסולם סם) אמנם יש עוד בחינת קול שאינו נשמע, שהיא הנוקבא, בעת שהיא חכמה בלי חסדים, שאין החכמה יכולה להאיר בלי לבוש חסדים, וע"כ היא קול שאינו נשמע. ונקראת תפלה בלחש, (כנ"ל חיי שרה דף ע"א ד"ה פירושו, ע"ש). וכן הוא נקראת קל חסר ו', שהו' היא ז"א המשפיע לה חסדים, שאז היא נשמעת. וכשחסרה ו' שהוא ז"א, היא נמצאת בלי חסדים ואינה נשמעת. דהיינו שאינה משפעת לחוץ ממנה.

ווי"ש דצלותא לאו איהי ההוא קלא דאשתמע, כי ה"ס חכמה בלי חסדים שאינה נשמע, ומאן איהי צלותא, דא קלא אחרא דתליא בקרא דאשתמע, שצריכה לקבל חסדים מז"א שהוא קול דאשתמע, ואז החכמה שבה מתלבשת בחסדים והיא נשמעת. קלא דאשתמע דא ההוא קול דהוא בוי, שהוא ז"א. קלא דתליא ביה, שתלוי בווג שלו. (נרמזי דף ר"ט ע"א)

קב) ת"ח, והקל נשמע, דא הוא קל בלא ו' וא"ו, י דא היא י קלא, דבכאת על מקדש ראשון, ועל מקדש שני. נשמע: כמה י דאת אמר, קול ברמה נשמע. ברמה, מאי ברמה. דא הוא עלמא עלאה, עלמא דאתי, וסימניך מן הרמה ועד בית אל, * מן העולם ועד העולם, הכא ברמה, דא עלמא עלאה, דהא * בההיא שעתא, די ברמה נשמע, י כדין מה כתיב, י ויקרא ה' אלקים צבאות ביוכ ההוא לבכי ולמספד וגו'.
 קג) והקל נשמע, לעילא לעילא. מ"ט. בגין, י דוא"ו אתרחק ואסתלק מ' מניה, וכדין רחל מבכה על בניה מאנה * להנחם על בניה כי איננו. י כי

מסורת הזהר

(א) ויצא קנ"ט צ"א. (ב) נח י"ח צ"ג.

חלופי גרסאות א' ו'ו. ב דאיהי קלא בכאח; ל"ג דא היא (ד"א); ל"ג היא (אה"ל). ג קל. ד דאתמר. ט בההוא. ו ל"ג כרין. ז דרין. ח מינה. ט להנחם וגו' ול"ג מן על עד והא. י ל"ג כי איננו; ל"ג מן כי עד והא.

והקל נשמע בית פרעה

הסולם

מאמר

ג) שמחת הדינים הקשים. היא מנחת את הג"ר דהארת השמאל. ומקבלת רק הו"ק דהארת השמאל. ועוד תקונים ואין להאריך. וזה אמרו, והקל נשמע, דא הוא קל בלי ו', דהיינו בעת עליית הנוקבא לקו שמאל דבינה, שאז נפרדת מ"א שנק' ו' כי ז"א, כולו ימין דבינה, והנוקבא, כולה שמאל דבינה, ורחוקים זה מזה מקצה אל הקצה, דא היא קלא דבכאת על מקדש ראשון ועל מקדש שני, כי עם הלבשתה את קו השמאל דבינה, מתעוררים שם כל הדינים עד שכל אורותיה נסתמים, כנ"ל בסוד תקון הב' להתעוררות הזווג. ואז נאמר ונהר יחרב ויבש, יחרב בבית ראשון. שה"ס בינה מבחינת ז"ת שלה, ויבש ה"ס בית שני, שהוא הנוקבא. והיא בוכה על ב' חורבנות הללו. וז"ש נשמע, כמה דאת אמר קול ברמה נשמע. דהיינו שהקל שהיא הנוקבא עלתה ונשמעת בבניה, שנקראת רמה, כמ"ש, מאי ברמה, דא הוא עלמא עלאה וכו', דהיינו שמלבשת את קו שמאל דבינה כנ"ל, וז"ש, דהא בההיא שעתא די ברמה נשמע, כדין מה כתיב, ויקרא ה' אלקים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד וגו'. שזה הוא מחמת התעוררות הדינים הגדולים אשר שם. שסותמים כל אורותיה, כנ"ל בסוד תקון הב'. ואז ונהר יחרב ויבש, שב' המקדשים נחרבים, כנ"ל.

קב) ת"ח, והקל נשמע: זהו קל בלי ו' דהיינו הנוקבא כשהיא נפרדת מו"א. זהו קול שבוכה על בית ראשון ועל בית שני. נשמע, הוא כמו שאתה אומר, קול ברמה נשמע, שואל ברמה, מהו ברמה. ומשיב, זה הוא עולם העליון, עולם הכא, בינה. והסימן שלך, מן הרמה ועד בית אל, שמירושו מן העולם ועד העולם, דהיינו מן הבינה שנקראת רמה, והוא עולם העליון, עד הנוקבא שנקראת אל. והיא עולם התחתון, אף כאן, ברמה, זהו עולם העליון, בינה, כי באותה עת שנשמע ברמה, אז מה כתוב, ויקרא ה' אלקים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד וגו'.

ביאור הדברים. נודע שבתחילת זווג זו"ן נוהג פיוסא, שז"א ממשיך לה הארת חכמה מקו שמאל דבינה, שעל ידי זה הנוקבא מתפייסת להזדווג עמו, כמ"ש לעיל, (בראשית ב' דף קל"ו ד"ה פנימיות ובדף קל"ה ד"ה ביאור עש"ה) והמשכה זו הוא על ידי עלייתם לבינה, שז"א מלביש קו ימין שלה, שה"ס חסדים, והנוקבא מלבשת קו שמאל שלה, שה"ס הארת החכמה.

ויש בזה הרבה תקונים: א) שמתפייסת עמו, בשביל שהמשיך לה הארת השמאל מבינה, שהיא בחינתה עצמה, שהיא חכמה, כמ"ש שם. ב) כי עם הלבשתה את קו השמאל דבינה, מתעוררים שם הדינים הנוראים שבקו שמאל הזה, הסותמים לכל האורות שלה, ונעשתה כמו אש שורפת. שע"ז מתעוררת בה השתוקקות גדולה להזדווג עם ז"א, ולקבל ממנו חסדים להלביש את הארת השמאל שלה.

(דפו"י דף ר"י ע"א)

קג) והקל נשמע: שנשמע למעלה למעלה, דהיינו שהנוקבא עלתה למעלה לקו שמאל דבינה שאז נחרבים ב' המקדשים כנ"ל דיבור הסמוך

איננו, כי אינם מכעי ליה. אלא כי איננו, והא אוקימנא, כי איננו: דבעלה לא אשתכח עמה, א דאלמלא בעלה ב ישתכח עמה, ב תתנחם עלייהו, דהא כדין בנהא, לא יהון בגלותא, ובגין דאיננו, לאו ג איהי מתנחמא על בנהא, בגין ד בנהא אתרחקו מנה, על דאיננו עמה.

קד) ת"ח בית פרעה, דא הוא סימניך לעילא, ביתא ו דאתפרעו ואתגליין מניה כל נהורין, וכל ז בוצינין, כל מה דהוה סתים, מתמן אתגלי, ובג"כ, קב"ה אפיק כל נהורין, וכל ז בוצינין, בגין לאנהרא ליהווא ס קול, דאקרי קל בלא י וא"ו.

קה) ת"ח כד י"ה יקים קב"ה להאי קל מעפרא, ויתחבר י"ב בוא"ו, כדין כל י"מה דאתאביד מנייהו בזמנא דגלותא, י"ד יתהדר טו ויתעדנן טז בנהורין עלאין, דאתוספן מגו עלמא עלאה, כד"א א והיה ביום ההוא יתקע בשופר י גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקדש בירושלם.

קו) ואתה צויתה זאת עשו קחו י"ה לכם מארץ מצרים וגו'. רבי חייא פתח, ב שמחו את ירושלם וגילו בה כל אוהביה שישו אתה משוש י"ב וגו'. ת"ח, כד אתחרב בי מקדשא, וגרמו חובין, ואתגלו ישראל מארעא, אסתלק

מסורת הזהר

(א) (ישעיה כ"ז) ח"א רב. רנז. ח"ב מו: ח"ג ו: רסו: (ב) וירא קי"ח צ"ח.

חלוסי גרסאות א ואלמלא; דאלמלי (אה"ל). ב אשתכח. ג יתנחם. ד היא. ט דבנחה. ו דאתפרעי. ז בוצינין. ח בוצינין. ט קל. י רין. יא יקים. יב בויז. יג ל"ג מה. יד ל"ג יתהדר. טו יתעדנן. טז בעדנין. יז גדול וגו'. יח כסם וגו'. יט כל המתאבלים עליה ול"ג וגו'.

הסולם

קחו לכם — עגלות לטפכם

מאמר

הסמוך. מה הטעם שנחרבים, משום שה"ל, שהוא ז"א. נתרחק ונסתלק מן הנוקבא, שהוא מלביש לימין דבינה, והנוקבא לשמאל דבינה. ונתרחקו זה מזה מקצה אל הקצה, כג"ל בסמוך, ואז רחל מבכה על בניה וגו' כי איננו, כי נסחמו כל אורותיה ואין לה מה להשפיע אל הבנים. וע"כ הלכו בגלות, ושואל הכתוב אומר, כי איננו, כי אינם היה צריך לומר, דהיינו לשון רבים. ומשיב, אלא אומר, כי איננו, כמו שבארוחו, אשר כי איננו, פירושו שבעלה אינו עמה, שאם בעלה היה נמצא עמה, שהוא ז"א, היתה מתנחמת על הבנים, כי אז היו נפתחים אורותיה, ובניה לא היו בגלות, ומשום שאיננו, אינה מתנחמת על הבנים שלה, כי הבנים נתרחקו ממנה משום שבעלה איננו עמה. וע"כ אוה"כ, כי איננו, ולא כי אינם.

קד) ת"ח בית פרעה: הוא סימניך. כלומר שהוא מרמז למעלה. על הכינה, שהיא בית שפסגו מתפרעים ומתגלים כל האורות וכל הנרות. היינו פסירות הנוקבא המכוננת נרות, וכל מה שהיה סתום נגלה משם. וע"כ נקראת הכינה, בית פרעה. ושיעור הכתוב, והקל נשמע בית פרעה, (רמזי דף ר"י ע"א)

קו) ואתה צויתה זאת עשו וגו': רבי חייא פתח, שמחו את ירושלם וגו'. בוא וראה, כשנחרב בית המקדש, והחטאים גרמו שהגלו ישראל מן הארץ, נסתלק הקב"ה למעלה

קב"ה לעילא דעיזא. ודא אשגח על ח' חרוב ב' בי מקדשא, ועל עמיה י' דאתגלו, וכדין שכינתא אתגלייא ז' עמהון.

קז) כד נחת. אשגח על ביתיה דאתוקד, אסתכל על עמיה, והא פ' אתגלי, ו' שאל על מטרוניתא, ואתתרכת, כדין ויקרא ה' אלקים צבאות ביום ההוא ז' לבכי ולמספד ולקרחה ולחגור שק, והיא גם היא מה כתיב בה, ח' * אלי כבתולה חגורת שק על בעל נעוריה, כד"א כי איננו, בגין דאסתלק מינה, ט' ואשתכח פרודא.

קח) ואפילו שמיא וארעא. כלהו י' אתאבלו, י"א דכתיב ז' אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם. מלאכי י"ב עלאי, כלהו אתאבלו עליה, דכתיב ז' הן אראלם צעקו חוצה מלאכי י"ג שלום מר יבכיון. שמשא וסיהרא אתאבלו, וחשכו נהוריהון, דכתיב י' חשך השמש בצאתו וגו', י"ד וכלא עלאי ותתאי, בכו טו' עלה * ואתאבלו. מ"ט, בגין דשלטא טו' עלה סטרא אחרא, דשלטא על ארעא קדישא.

קט) פתח ואמר. ח' ואתה בן אדם כה אמר ה' אלקים לאדמת ישראל קץ בא י"ה הקץ על ארבע כנפות הארץ, האי י"ח קרא י"ט רוא כ' עלאה איהו, לאדמת ישראל קץ כ"ה מאי איהו, וכי אדמת ישראל קץ כ"ג היא. אלא הכי הוא ודאי ואתמר, קץ איהו לימינא, קץ איהו לשמאלא. קץ לימינא: דכתיב י' לקץ הימין. קץ לשמאלא: דכתיב, י' קץ שם כ"ג לחשך ולכל תכלית הוא חוקר, ודא הוא, ח' קץ כל בשר, כמה דאתמר.

מסורת הזהר

א) יואל א'. ב) וישב כ"ב צ"ג. ג) נח י"ח צ"ב. ד) וירא ע"ג צ"ב. ה) יחזקאל ז'. ו) ב"א קצ"ב צ"א. ז"ב. ז) נח כ"ח צ"ד. ח) ב"א ש"ל צ"ד.

חלוסי גרסאות א' חירוב; חורבן (אה"ל). ב' ליג ביי. ג' דאתגלי. ד' עמהון. ה' אתגלו ומוסיף בין שנייהון ריחין על צואריהון ויריחין מהדסן לאחורא (אה"ל). ו' ליג שאל. ז' לבכי וגו'. ח' ליג אלי. ט' ואשתכחת. י' פתאבלי. י"א ליג דכתיב. י"ב מוסיף עלאי דכתיב. י"ג שלום וגו'. י"ד ליג וכלא. טו' עליה. טז' עליה. יז' הקץ וגו'. י"ח מוסיף קרא איקמות. י"ט ורוא. כ' ליג עלאה. כ"א מה; ליג מאי איהו. כ"ב איהו. כ"ג לחשך וגו'.

קחו לכם - עגלות לספכם

הסולם

מאמר

כסותם, מלאכים העליונים כולם, התאבלו עליה, שכתוב הן אראלם צעקו וגו'. השמש והלבנה התאבלו ונחשכו אורותיהם, שכתוב, חשך השמש בצאתו וגו'. וכל העליונים ותחתונים בכו עליה, והתאבלו, מהו הטעם, משום שהסטרא אחרא שלטה עליה, ששלטה על ארץ הקדושה.

למעלה למעלה. ולא השגיח על החורבן של בית המקדש ועל עמו שהגלו, ואז השכינה הגלתה עמהם.

קז) כד נחת וכו': כאשר ירד, השגיח על ביתו והנה נשרף, הסתכל על עמו והנה הגלה שאל: על הגבירה, דהיינו השכינה, והיא הגלתה, אז ויקרא ה' אלקים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרחה ולחגור שק, והיא גם היא, השכינה, מה כתוב בה, אלי כבתולה חגורת שק על בעל נעוריה, כמו שאתה אומר, כי איננו, דהיינו בעלה כנ"ל, משום שנסתלק ממנה, ונעשה פירוד.

קט) פתח ואמר ואתה בן אדם וגו' לאדמת ישראל קץ וגו': מקרא זה הוא סוד עליון. לאדמת ישראל קץ מה הוא, וכי אדמת ישראל קץ הוא, ומשיב, אלא כן הוא ודאי, ולמדנו, קץ הוא לימין, קץ הוא לשמאל, ומפרש, קץ לימין, שכתוב, לקץ הימין, קץ לשמאל, שכתוב, קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא

קח) ואפילו שמיא וארעא וכו': ואפילו שמים וארץ התאבלו כולם, שכתוב, אלביש שמים קדרות ושק אשים (דסו"י דף ר"י ע"א י"ג) דף ר"י ע"ב)

קי) קץ דימינא, היינו דכתיב לאדמת ישראל קץ. בא הקץ, דא קץ דשמאלא. קץ דימינא: דא קץ דיצר הטוב. קץ דשמאלא: דא קץ דיצר הרע, ודא איהו, דכד חובין גרמו ואתגברו, אתגזר ואתייהיב שלטנא למלכות. הרשעה לשלטאה, ולחרכא ב ביתיה ומקדשיה, ודא הוא דכתיב, * כה אמר ה' אלקים רעה אחר רעה הנה באה, וכלא חד.

קיב) ובג"כ, ד אתאבלו עלאי ותתאי, על דאתייהיב שלטנו להאי קץ דשמאלא, ובגין כך, כיון דמלכו קדישא, מלכות שמים אתכפיא, ומלכות חייבא, אתגבר, ח אית ס ליה לכל בר נשו, לאתאבלא עמה, ולא תכפיא עמה, י ובגין דכד איהי יז יודקפא, ועלמא יח יתחדי, יתחדי איהו בהדה, דכתיב ב שישו אתה יג משוש כל המתאבלים עליה.

קיג) תא חזי, יד כתיב טו בהו במצרים, ג עגלה יפיפיה מצרים, ורוא דעגלה דא, טז הווי ישראל תחות יז שלטניה, כמה זמנין, וכמה שנין, יח ובגין דזמינין ישראל לשלטאה לבתר עלה, אתרמיז לון השתא עגלות.

מסורת הזהר

א) יחזקאל ז'. ב) לעיל דף ל"ג ציון ב. ג) ירמיה מ"ו.

חלופי גרסאות א) (גרמז) חובין אתגברו ואתייהיב [אתייהיב] שלטניה [שלטנה] למלכות [דמלכותא] לשלטאה; חובין אתגזר ואתייהיב שלטניה למלכות הרשעה לשלטאה; גרמו חובין אתגזר (ד"א); גרמי חובין ואתגזר דאתייהיב שלטנחא (אה"ל). כ ל"ג הרשעה. ג ביתא; ביתא דיליה. ד אתאבלי. ה דמלכות. ו וכו'; אחרא. ז אתגברא. ח מוסיף כדן אית. ט ל"ג ליה. י בגין, יא אודקפא. יב אתחדי (אה"ל). יג משוש וגו'. יד כתוב. טו ל"ג בהו. טז דהוו (אה"ל). יז שולטניה (אה"ל). יח בגין.

קחו לכם - עגלות לספכם

הסולם

מאמר

להתאבל עמה, עם המלכות הקדושה, ולהיות מושפל עמה, ובשכיל זה, כאשר תקום המלכות הקדושה, והעולם יהיה שפח, ישמח גם הוא עמה, שכתוב שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה.

הוא חוקר. וזה הוא קץ כל בשר כמו שלמדנו. (זה נתבאר לעיל פרשת נח דף כ"ח ד"ה קץ לימינא ע"ש).

קי) קץ דימינא וכו': קץ הימין, היינו שכתוב ולאדמת ישראל קץ. בא הקץ על

ארבע כנפות הארץ, זה הוא קץ השמאל. קץ הימין זה הוא קץ יצר הטוב. קץ השמאל זה הוא קץ היצר הרע. וזה הוא, כאשר החטאים גרמו ונתגברו, נגזר וניתן ממסלה למלכות הרשעה, לשלוט ולהחריב ביתו ומקדשו, וזה הוא, שכתוב, כה אמר ה' אלקים רעה אחר רעה הנה באה, והכל אחד.

פירוש השמאל, ה"ס רעה, ששם דינים ועונשים, וקץ השמאל הוא רעה שניה, שהוא היצר הרע, שהוא השטן ומלאך המות. שזסו"ה רעה אחר רעה הנה באה, ואומר, והכר אחד, כי ב' רעות אלו נעשו אחד, כי נתחברו זה בזה.

קיב) ובג"כ אתאבלו וכו': ומשום זה התאבלו העליונים ותחתונים על שניתן הממשלה לקץ הזה של השמאל, ומשום זה, כיון שמלכות הקדושה, מלכות שמים הושפלה, ומלכות הרשעה התגברה, יש לכל אדם

(דט"ז דף ר"ז ע"ב)

והנה הכתוב אומר, קחו לכם מארץ מצרים עגלות וגו', שפנימיות הכתוב, יורה, שיקבלו מרכבות מארץ מצרים להמשכת המוחין

קיג) רבי אלעזר אמר, רמז א' רמז ליה ב' יוסף ליעקב, על עגלה ערופה, דהא בההוא פרקא אתפרש מניה: ג' ואוקמוה, עגלה ערופה, דאיהי אתיא על דאשתכח קטולא, ולא אתיידע מאן קטיד ליה, ובגין דלא י' ישלטון ה' על

חלופי גרסאות א' ל'ג רמו. ב' יעקב ליוסף. ג' ואוקמו. ד' ישלטון. ה' ל'ג על.

מאמר הסולם קחו לכם - עגלות לטפכם

משום שאינו מובטח להשמר שלא להמשיך הג'ר דשמאל, שאז תחזור ותתחזק שליטת הס"א על הקדושה. לפיכך מדייק הכתוב, שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה. כי המתאבל עמה בטוח שימשיך השיעור ו"ק דג'ר כראוי.

ובזה נפתח הבנת הכתוב, ואתה צויתה וגו' קחו לכם מארץ מצרים עגלות וגו', ואומר, תא חווי, כתיב ברו במצרים, עגלה יפסיה מצרים, פירוש, כי ידעת שמצרים היס החכמה דקליפה, כנ"ל, ויש בה ד' מדרגות דתיב תויב, המכונות שור פרה, עגל עגלה, ולא הוברר ממנה לקדושה רק בחינת ו"ק שלהם בלבד, שה"ס ממטה למעלה, שהיא אור המלכות המכונה עגרה, כמ"ש בסו"ה שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה, ולפיכך אין הכתוב אומר שור או פרה יפסיה, רק עגרה יפסיה מטעם שלא נברר פהם רק בחינת עגלה בלבד, כמבואר.

ווי"ש ורזא דעגרה דא, הוו ישראל תחות שלמניה כמה זמנין וכמה שנין, דהיינו רק בכדי לברר סוד עגלה הוו, שה"ס ו"ק דשמאל כנ"ל, היו ישראל תחת קליפת מצרים כמה זמנים וכמה שנים, כי יותר משיעור זה המכונה עגלה אסור לקחת מצרים כנ"ל, ובגין דומינין ישראל לשלטאה לבתר עליה, דהיינו בשעת הארת הזווג, עתידים ישראל לשלוט על עגלה זו, כלומר שיקבלו ו"ק דחכמה, אתרמיו לון השתא עגלות, נרמז להם בדברי פרעה, קחו לכם מארץ מצרים עגלות וגו', כי שיעור זה מותר להם לקחת מצרים, דהיינו השיעור בבחינת עגלות שהוא ו"ק כנ"ל, ועי"כ אין הכתוב אומר מרכבות, אלא עגלות, כדי לרמז על שיעורו של עגלה, כמבואר.

קיג) ר' אלעזר אמר וכו': ר"א, רמז רמז יוסף ליעקב על עגרה ערופה, כי כשעסקו בפרק הזה, של עגלה ערופה, נסדר ממנו, ובארוהו, עגלה ערופה, היא באה, על שנמצא הרוג ולא נודע מי הכהו, וכדי שלא תשלוטנה

המוחין, והוקשה לו לרבי חייא, היתכן שימשו השבטים ויעקב בעגלות ארץ מצרים, שהן מרכבות הטומאה, ולתרץ זה מביא רבי חייא את הכתוב (באות ק"ו) שמחו וגו' שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה, ומקדים לבאר ענין הדינים הקשים השולטים בשעת הארת השמאל, שהוא סוד חורבן ביהמ"ק וגלות ישראל וגלות השכינה, וסוד הכתוב ויקרא ה' צבאות ביום ההוא לבכי ולמספר ולקרחת וגו', שהוא נוהג בכל זווג וזווג כמו שביאר ר' אלעזר במאמר הסמוך, (ע"י בדף ל"ב ד"ה ביאור הדברים, עש"ה בכל ההמשך) וכן הוא בזווגים הכוללים שהם גלות וגאולה, שבזמן שליטת השמאל, ניתן כח לס"א לשלוט על ישראל, ולחרבא ביתיה ומקדשיה, שבוה הוכן זווג השלם לשעת הגאולה, בשלמות ג' התקונים המובאים לעיל (כד"ה ביאור הדברים עש"ה) כי זווגים הפרטיים וזווגים הכוללים שוים זה לזה בכל סדריהם, ואחר כך, מרחיב הדברים בביאור קץ הימין וקץ השמאל, ומסיים, ובגין כך וכו' אית ליה לכל בר נש לאתאבלא עמה ולאכתפאי עמה, כלומר, שאין אדם יכול לקבל מאור שלימות הזווג של זו"ן, אם אינו נכלל עם הנוקבא בעת שמתעוררים עליה הדינים הקשים של השמאל, שאז מתאבל עמה ומוספל עמה, כי על ידי זה מקבל גם הוא אותם ג' התקונים הנ"ל המכשירים אותו להכלל בהארת הזווג, ועקרו הוא תקון הג', שיעזוב את הג'ר דשמאל, דהיינו שלא ימשיך אור החכמה ממעלה למטה אלא ממטה למעלה שהוא בחינת ו"ק בלבד, ואו, רכד איהו יודקפא ועלמא יתחרי, יתחרי איהו כהדרה, דהיינו שיוכל להכלל ולקבל משלימות הזווג, דכתיב שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה, שפירושו שכל מי שנכלל עם הנוקבא בעת שנתעוררו עליה הדינים דקו שמאל, והתאבל עליה והושפל עמה, הוא ישיש עמה בעת שתהיה בזווג השלם, אמנם אם לא התאבל עליה, כי לא נכלל עמה בעת התעוררות הדינים הקשים, לא יוכל לשוש עמה ולקבל מהארת זווגה השלם, (רמזי דף ר"י ע"ב)

א ארעא רוחין בישין ב דלא אצטריכו, יהבין האי עגלה לתקונא, בגין דלא ישתמודעון לגביה, ולא ישלטו ג עלייהו, קיד) ת"ח, כל בני נשא כדהו עברין ע"י דמלאך המות, בר מהאי, דאקדימו ליה בני נשא, עד לא ימטי זמנא, לשלטאה ביה, וליטול רשו, דהא לא ה שליט ו בכר נש, ז עד דנטיל רשו. קטו) ובג"כ, אית ליה דינא לשלטאה, על ההוא אתר, כמה ה דאת אמר, א לא נודע מי הכהו, ה"נ אית ליה דינא דלא אתיידע, בגין לקטרגא על ההוא אתר, וע"ד ב ולקחו זקני העיר ההיא עגלת בקר וגו'. בגין לאעברא דיניה דההוא אתר, ולאשתקנא דלא ישלוט ביה מקטרגא, ולאשתזבא מניה. קטז) תא חזי, יוסף כד אתפרש מאבוי, בלא לוייה, ובלא אכילה אשתדר, והוה מה דהוה, וכד אמר יעקב, ב טרוף טורף יוסף, אמר כי ארד אל בני

מסורת הזהר

א) וירא קי"א צ"א. ב) וירא קי"ו צ"ב. ג) בראשית ל"ז.

חלופי גרסאות א בארעא, ב ולא אצטריך. ג עליה. ד המלאכא דמותא. ה שליטנ. ו בר. ז ל"ג עד דנטיל. ח דלא וליג דאת אמר.

קחו לכם — עגלות לסמכם

הסולם

מאמר

אחרא. לקטרג עליה ולסתום אורותיה על ידי אחיותו בג"ר הללו. (כמ"ש לעיל וירא דף קי"א ד"ה ותא חזי, ובד"ה וקב"ה חיים).

תשלוטנה על הארץ רוחות רעות שאין בהם חסץ, נותנים את עגלה הזו לתקון, שלא יכירו בו ולא ישלטו עליה. על הארץ, כמ"ש לסנינו.

וזה אמרו, ובני"כ אית ליה דינא רשעטאה על האי אתר וכו'. דהיינו לשלוט על הנוקבא, מחמת שנסתלקו ממנה אורות דג"ר שהוא בחינת דין הא'. הכי נמי אית ליה דינא וכו'. בגין לקטרגא על ההוא אתר, דהיינו בחינת דין הב', שאם יתקנו אותה והג"ר תחזרנה אליה, יוכל לסחום אורותיה. ועל כן היא צריכה לב' תקונים (כמ"ש וירא דף קי"א ד"ה ורזא עלאה ע"ש) וז"ש וע"ד ולקחו וגו' בגין לאעברא דיניה דההוא אתר, דהיינו להעביר דין הצמצום ממנה ולתקנה שהג"ר תחזרנה אליה. וזהו תקון לדין הא'. וזהו נעשה ע"י תבאת העגלה, ולאשתקנא דלא ישלוט ביה מקטרגא, דהיינו למעט אותה מג"ר דג"ר שבוה מתבטל אחיות ס"א, לסתום אורותיה, וזהו תקון לדין הב', ונעשה ע"י עריפת העגלה. כמ"ש כל זה באורך, לעיל (וירא קי"א ד"ה רזא עלאה) ע"ה.

קיד) ת"ח כל בני נשא וכו': בוא וראה, כל בני אדם נפטרים על ידי מלאך המות, חוץ מזה, שהקדימו אותו בני אדם והרגוהו, מטום שהגיע זמנו של מלאך המות לשלוט עליו, ולקבל רשות לקחת נשמתו, כי אינו שולט על האדם עד שמקבל רשות מלמעלה (כנ"ל פרשת נח דף כ"ט אות ע"ה) וביאור הדברים, עיין לעיל וירא קי"א ד"ה ותא חזי.

קטו) ובג"כ אית ליה וכו': ומשום זה, יש לו למלאך המות לשלוט עליו מן הדין, כמ"ש"א ולא נודע מי הכהו, ויש לו גם כן דין, שלא נודע מי הכהו, כדי לקטרג על מקום חזה שהוא הנוקבא. ועל כן ולקחו זקני העיר ההיא עגרת בקר וגו', כדי להעביר הדין מאותו המקום, ולהתתקן שלא ישלוט עליו המקטרג, וינצל ממנו.

פירושי. ב' מיני דין, נכללים בהכתוב, לא נודע מי הכהו. א) שכח הצמצום עלה למלכות ונסתלקו האורות דג"ר מהנוקבא, שהם אור החיים. ב) שאפילו אם יתקנו אותה והג"ר תחזרנה אל הנוקבא, יש עוד כח לסטרא פירושי דף ר"י ע"ב)

קטז) ת"ח יוסף כד וכו': בוא וראה יוסף כשנפרד מאביו, נשלח בלי לוייה וכלי אכילה, והיה מה שהיה, וכשאמר יעקב טרוף טורף יוסף, אמר כי ארד אל בני אבל שאולה, כי

אבל שאולה, דאנא גרימנא ליה. ותו, ה' דהוינא ידע דאחוי כ' סניין ליה, ושדרנא ליה, ורמז קא רמז ליה.

קיו) א"ל רבי יהודה, אינון עגלות ע"פ פרעה שדר לון, דכתיב ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה. א"ל, כ' דיוקא דמלה, דכתיב ואתה צויתה זאת עשו. ואתה צויתה דייקא, ובג"כ כ' כתיב בה"א, משמע דיוסף תבע לון, ובג"כ ויתן להם יוסף עגלות על פי פרעה. ויעקב לא כ' אתקיים ו' במלה, עד דחמא לון, דכתיב וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם.

קיה) אר"ש, בקדמיתא * ותחי רוח יעקב, ולכתר ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי. אלא בקדמיתא ז' קרי ליה אורייתא יעקב, בגין שותפותא, דאשתתפו שכינתא בהווא חרם, כד אודבן יוסף, והשתא כ' דשכינתא סלקא, כדין איהו, ותחי רוח יעקב כ' אביהם, ודא הוא רזא דשכינתא, ובתר דאיהי קיימא בקיומא, י' כדין י"א דרגא דלעילא, י"ב אתעבר י"ג לגבה, י"ד דרגא דאיהו ישראל. מכאן, טו דדרגא דלעילא, לא אתער טו לעילא, עד דאתער בקדמיתא לתתא, דהא הכא ותחי רוח * יעקב י' בקדמיתא, ולכתר ויאמר ישראל.

מסורת הזהר

(א) וישב דף ט' ציון ב.

חלופי גרסאות א' דהוה, כ שנאין. ג דייקא. ד צויתה. ה קיים. ו מלה. ז ליג מן קרי ער שותפותא, ח שכנתא. ט וגוי. י בנין. יא ליג מן דרגא עד דדרגא. יב מתער, יג לנביה. יד ואיהו דרגא דישראל. טו דרגא; דרוא (אח"ל). טז ליג לעילא; לעיל. יז ליג בקדמיתא.

הסולם

מאמר

קחו לכם - עגלות לסמכם

והבין הרמז שרמו לו, שכתוב וירא את העגלות וגו'.

קיה) אר"ש בקדמיתא וכו': אמר ר' שמעון, בתחילה כחוב, ותחי רוח יעקב, ואח"כ, ויאמר ישראל רב עוד יוסף בני חי, למה מתחיל ביעקב וגומר בישראל, ומשיב, אלא בתחילה קראו התורה יעקב, בשביל השותפות שנשתתפה השכינה בחרם שעשו השבטים כשנמכר יוסף, שלא לגלות הדבר. שמשום זה נשתלקה השכינה מיעקב כל אותו הזמן, ועתה שחזרה אליו השכינה, נאמר, ותחי רוח יעקב אביהם, שזהו סוד השכינה, הנקראת רוח יעקב, ואחר שהשכינה נתקיימה בו, אז המדרגה של מעלה ערכה ממדרגת יעקב אל המדרגה שהוא ישראל. דהיינו ממדרגת מוחין דו"ק שנקרא יעקב למדרגת מוחין דג"ר שנקרא ישראל. מכאן נשמע, שהמדרגה שלמעלה אינה מתעוררת למעלה מטרים שנתעורר למטה, כי כאן כתוב ותחי רוח יעקב תחילה, שהוא ההתעוררות שלמטה, ואח"כ כתוב ויאמר ישראל, שהוא התעוררות שלמעלה.

ויאמר

כי אני גרמתי לו שנהרג, משום ששלחתי אותו בלי לוויה, ואיני יכול לומר, ידינו לא שפכה את הדם הזה, כבענלה ערופה, שפירושו, לא סטרנוהו בלי לוויה. (מטה ל"ח:) ועוד שידעתי שאחיו שונאים אותו ושלחתי אותו אליהם. ורמז רמז לו יוסף על כל זה, בשליחת העגלות.

קיו) א"ר ר' יהודה וכו': אמר לו ר"י, אלו העגלות, על פי פרעה שלח אותם, שכתוב, ויתן להם וגו'. ואיך חאמר, שרמז רמז לו יוסף בשליחת עגלות. אמר לו ר' אלעזר, הדיוק של המלה, שכתוב, ואתה צויתה זאת עשו, שלא היה צריך לומר, ואתה צויתה, כי כבר כתוב, ויאמר פרעה אל יוסף אמר אל אחיך, אלא ואתה צויתה שאומר כאן הוא בדיוק, וע"כ כתוב צויתה עם ה' לבסוף, להורות שהוא בדיוק, שבא ללמדנו, שיוסף דרש ממנו, שיתן לו עגלות, וע"כ ויתן להם יוסף על פי פרעה, כי יוסף היה הנותן, והוא בקס מפרעה, ולמה דרש מפרעה עגלות, הוא מטעם שרצה לרמוז לאביו על ענלה ערופה כנ"ל, וע"כ, יעקב, לא האמין הדבר עד שראה את העגלות (רמזי דף ר"י ע"ב י' דף ר"יא ע"א)

קיט) ויאמר אלקים לישראל במראת הלילה, במראת כתיב: תא חזי, ויזנח זבחים לאלהי אביו יצחק בקדמיתא, בגין לאתערא שמאלא, ברזא דרחימו, וכדין ויאמר אלקים לישראל במראות הלילה, בהאי דרגא דקאמרן, דאיהי מראות הלילה.

קכ) ויאמר אנכי האל אלקי אביך, מאי טעמא. בגין דסטרא דקדושה דלעילא, הכי הוא, דהא סטרא נ דמסאבא, לא נ אדכר שמא דקב"ה, וכל סטר י דקדושה נ אדכר בשמיה. אנכי ארד עמך מצרימה וגו', מכאן, דשכינתא נחתת עמיה בגלותא, ובכל אתר דישראל אתגלו, שכינתא אתגליא עמהון, והא אוקמוה.

קכא) ת"ח, כמה עגלות הוו. שית. כד"א * שש עגלות צב. ד"א, ו שיתין הוו, וכלא רזא חדא. בקדמיתא כתיב ' בעגלות אשר שלח יוסף, ו לבסוף אשר שלח פרעה. אלא, כלהו דשדר יוסף, הוו בחושבנא כדקא חזי, ואינן דשדר פרעה יתיר מנייהו, לא הוו ברזא דא, ולא הוו בחושבנא.

קכב) ואלין ואלין קאתו, בגין כך, אשר שלח יוסף, אשר שלח פרעה,

מסורת הזהר

(א) במדבר ז'.

חלופי גרסאות א מראת. נ מסאבא. נ מוכרא בשמא. ד קדושה. ס אשכח. ו שתיין. ו וירא את העגלות אשר שלח יוסף ולבחר בעגלות אשר (אה"ל). ח ולבחר.

מאמר הסולם קחו לכם — עגלות לספכם

ג"כ לשש ספירות הללה אלא שכל אחת כלולה מעשר, והן ששים. בקדמיתא כתיב וכו': שואל בתחילה כתיב, בעגלות אשר שלח יוסף, ולבסוף אשר שלח פרעה. ומשיב, אלא כל העגלות ששלח יוסף היו בחשבון כראוי, ואלו ששלח פרעה יותר עליהם, לא היו בסוד הזה, ולא היו בחשבון. פירוש. העגלות, ה"ס צורת המוחין דהארת חכמה. כנ"ל, וחשבון, ה"ס המלכות שנקראת חשבון, כנודע. וז"ש כלדו דשדר יוסף הוו בחושבנא, כלומר, שהיו רק בשיעור אור המלכות שה"ס ו' ק דג"ר וכנ"ל (דף ל"ו ד"ה וכוז נפתח), שרק שיעור זה מותר לקחת ממצרים ולא יותר, שה"ס עגלה, כמ"ש שם. אבל אלו ששלח פרעה לא הוו ברזא דא ולא הוו בחושבנא, אלא, למעלה משיעור עגלה, דהיינו מבחינת שור פרה עגל. שזה היתה מנחה מצד פרעה, שהיה אסור ליוסף, כנ"ל.

קכב) ואלין ואלין קאתו וכו': ואלו ואלו באו ליעקב, הן מבחינת עגלה, ששלח יוסף והן מבחינת שלמעלה מעגלה ששלח פרעה. וע"כ כתוב, אשר שלח יוסף, אשר שלח פרעה.

וכשיצאו

קיט) ויאמר אלקים וגו' במראות הלילה: במראת כתיב, בלי ו', שהוא לשון יחיד, הרומו למדרגת הנוקבא הנקראת מראה, ונקראת לילה. בוא וראה, ויזנח זבחים לאלקי אביו יצחק, כתוב בתחילה, כדי לעורר השמאל. שנקרא יצחק, בסוד האהבה אל הנוקבא, דהיינו אהבת דווים הנמשכת משמאל, ואז, ויאמר אלקים לישראל במראת הלילה, דהיינו שנתגלה עליו. באותה מדרגה שאמרנו, שהיא הנוקבא, הנקראת מראת הלילה.

קכ) ויאמר אנכי האל אלקי אביך: שואל מהו הטעם שהזכיר לו את שמו, ומשיב משום שהצד הקדוש שלמעלה נוהג כן. כי צד הסומא אינו מזכיר שמו של הקב"ה, וכל צד הקדושה נזכר בשמו. אנכי ארד עמך מצרימה וגו', מכאן, שהשכינה ירדה עמו בגלות, ובכל מקום שגלו ישראל גלתה עמהם השכינה, ובארוהו.

קכא) ת"ח כמה עגלות וכו': שואל בוא וראה כמה עגלות היו, ומשיב שש היו. כמו שאתה אומר שש עגלות צב. דבר אחר, ששים הית, והכל סוד אחד. כי שש רומזות לששה ספירות. חג"ה נה"י, וששים, רומזות (דסו"י דף י"א ע"א)

וכד יפקון ישראל מן גלותא מה כתיב, * והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה' וגו'.

קכג) ויאסור יוסף ^ה מרכבתו, ר' יצחק פתח ^ב ואמר, ^ב ודמות על ראשי החיה ^ג רקיע כעין הקרח הנורא נטוי על ראשיהם מלמעלה, האי קרא אוקמוה, אבל תא חזי, ^ה אית חיה, ^ו לעיל מן חיה, ^ז ואית חיה קדישא, דקיימא על ריש חיותא.

קכד) ואית חיה עלאה, לעילא על כל שאר חיותא, ^י והאי חיה שלטא על כלהו, ^י בגין דכד האי חיותא, יתבא ונהרא לכלהו, כדין כלהו ^כ נטרין למטלנוי, ויהיבת דא לדא, ^ס ושלטא דא על דא.

קכה) ואית חיותא לעילא על תתאי, על שאר חיותא לתתא, וכלהו אתזנו מינה, וד' ^י סטרי דעלמא רשימין בה, ^{יא} אנפין ^{יב} נהירין ^{יג} ידיען לכל סטר, ואיהי שלטא על ד' ^{יד} סטרי, והא אוקמוה, דאינון ג' לסטר דא, וג' לסטר דא, וכן לד' סטרי דעלמא.

דרך אמת

מסורת הזהר

(ה) ע"י סוף משפטים גכ כפרדם כשער לני"ט. (א) וירא קמ"ד צ"ב. (ב) ב"א כ"ח צ"א.

חלופי גרסאות א' מוסיף מרכבתו וגו'. ב ליג ואמר. ג רקיע וגו'. ד לעילא. ה אית ; ז"ג אית חיה ו אית. ז ל"ג בנין. ח נטלי. ט ושלמא ; שולטנא דא לרא. י סטרין. יא אנפי ידיען (אה"ל). יכ ליג נהירין. יג דיגין. יד סטרין.

מאמר

הסולם

ויאסור יוסף מרכבתו

וכשיצאו ישראל מן הגלות מה כתוב, והביאו וגו'. כי אז יביאו כל האומות מנחה לה' כמו פרעה.

מאמר ויאסור יוסף מרכבתו

קכג) ויאסור יוסף מרכבתו : ר' יצחק פתח ואמר, ודמות על ראשי החיה וגו'. מקרא זה בארוהו. אבל בוא וראה, יש חיה למעלה מחיה. פירוש החיה מבחינת קו ימין שהוא פני אריה. דהיינו חסד, היא למעלה וחשובה יותר מן החיה שבקו שמאל שהוא פני שור. כי ד' חיות הן בסוד המרכבה : אריה שור ונשר הן כנגד ג' קוין ימין שמאל ואמצע, וחיה הרביעית הוא פני אדם, הכוללת את הג'. כמו שמפרש לפנינו.

למעלה על כל שאר החיות, היינו החיה שמבחינת קו אמצעי, שהיא פני נשר דהיינו חפארת, ומחוץ שהיא מרעת על ב' החיות שבימין ושמאל, וכוללן יחד זו בזו, ע"כ היא נבחנת שהיא למעלה מהן, ספירוש, חשובה מהן. וחיה זו שולטת על כולן, משום כאשר חיה הזו נותנת כחה, ומאירה לכולן, שה"ס כח המסך דחירק, והארת החסדים, שהן ב' ענינים הפועלים בקו אמצעי (כנ"ל לך דף י"ג ד"ה ונתבאר), אז כולן נוסעות למסעיהן, היינו שנכללות זו מזה, ונותנת זו לזו מכהה, ושולטות זו על זו, שניתן שליטה לכל אחת ואחת על כולן, כי בג' שבקו ימין שולטת פני האריה, ובג' שבשמאל שולטת פני השור, ובג' שבאמצעי שולטת פני נשר. קכה) ואית חיותא קעירא על תתאי וכו' :

ואית חיה קדישא דקיימא על ריש חיותא : ויש חיה קדושה העומדת על ראשי החיות. פירוש. היא החיה מבחינת קו שמאל. שהיא פני שור. דהיינו גבורה. ואחר התכללותה בימין נמשכת ממנה המוחין דראש לכל החיות, כי מקו שמאל נמשך הארת החכמה, וע"כ אומר דקיימא על ריש חיותא. כלומר, שעומדת לבחינת ראש אל החיות.

ויש חיה שהיא למעלה על התחתונים, דהיינו על שאר החיות שהן למטה, מעולם אצילות, שהיא פני אדם, דהיינו הנוקבא, וכולן ניוזנות ממנה. וארבע רוחות העולם רשומות בה. שה"ס חויג תו"מ כנ"ל, פנים ידועות מאירים לכל רוח, שהן ג' פנים אריה שור נשר המאירים בכל רוח מד' הרוחות, שב' הרוחות דרומית וצפונית, הם ימין ושמאל. ומזרחית, ה"ס קו אמצעי. ומערבית, ה"ס הנוקבא המקבלת את כולן וכוללת כולן, והיא, הנוקבא, שולטת על ד' הרוחות. והרי בארוה, שהן ג' לרוח זו וג' לרוח זו וכן לד' רוחות העולם

קכד) ואית חיה עלאה לעילא על כל שאר חיותא וכו' : ויש חיה עליונה

(דפו"י דף רי"א ע"א)

קכו) ואית רקייע א לעיל מן רקייע, והאי ב רקייע דשלטא עלייהו, כלהו מסתכלן לגביה, מה כתיב, א ותחת הרקייע כנפיהם ישרות אשה אל אחותה וגו', בגין, דכלהו שלטין על מה דאתפקדו, ה) ושליחו דקוסטא ב) דקופטרא בהו.

קכז) ו) ואינון לכל סטר תשעה, ד לדי סטרין דעלמא, ואינון ליו ס בחושבנא, וכד מתחברן כלהו, אתעבידו י רשימא י חדא, ברזא דשמא חדא, ביחודא שלים כדקחזי.

קכח) וכד ח מתתקני לגבי כרסיא, מה כתיב ב וממעל לרקייע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות פ כסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, והא אוקימנא י דהאי אבן טבא בכרסיא, דקימא על ד' יא קיימין, ועל ההוא כרסיא דיוקנא דאדם, לאתחברא ביה כחדא, ולאתברכא כדקא יאות.

דרך אמת

א) ושלח הדין שממוסה על העונש דבוק ולאח כהס כי קוסטרא הוא מלשון דבוק כגודע. ב) פי קוסטא מדה. קוסטרא שלשלח ילכה השתלשלות. ג) וילא קייס אי ופקודי ככ"ח א' ופחם כרע"מ כרע"מ ב'.

מסורת הזוהר

א) יחזקאל א'. ב) נח צ"ב צ"ה.

חלופי גרסאות

א לעילא. ב רקייעא. ג דנופטרא; דגנופטרא; דגו פיטרא (אה"ל). ד מוסיף ט' לדי. ס בחושבני, ו ל"ג רשימא. ז חד. ח מתקני. ט כסא וגו'. י מוסיף דיוקנא דהאי. יא ל"ג קיימין; טמכין.

מאמר

הסולם

ויאסור יוסף מרכבתו

העולם. כלומר אחר שכולן נכללות זו מזו, אינן ד' בכל רוח, שהן ט"ו, אלא ג' לכל רוח, שהן י"ב פנים. והטעם נתבאר לעיל ב"א דף פ"ז ד"ה ואלין ע"ש.

שקושרים בו את הספינה אל החוף, מלשון כפפטורין יוצאת מתוך הושט. (תנחומא מקץ). קכו) ואנון לכל סטר וכו': והם, ג' הרקיעים נמצאים בכל רוח, דהיינו שנכללים זה מזה, ובכל אחד מנ' יש ג', והם תשעה תשעה לכל הצרדים, שיש ט' ברוח מזרחית וט' ברוח מערבית וכו' כן. דהיינו ד"פ תשעה, והם במספר ל"ו רקייעים, וכשמתחברים, כולם נעשו לרושם אחד, דהיינו לרקייע אחד, בסוד שם אחד, דהיינו הנוקבא הנקראת שם, ביחוד השלם כראוי.

קכח) וכד מתתקני לגבי כרסיא וכו': וכשהם, דהיינו הרקייעים והחיות, מתתקנים לבחינת כסא, מה כתוב, וממעל לרקייע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא, ועל דמות הכסא כמראה אדם עליו מלמעלה. והנה בארוה, שאותה אבן טוב, שהיא הנוקבא, מתתקנת בכסא העומדת על ד' עמודים, ועל כסא היא דמות אדם, שהוא ז"א, להתחבר עמו יחד, שהכסא היא הנוקבא, התחבר עם האדם שעליו, שהוא ז"א, ולהתברך ממנו כראוי.

פירוש. הרקייע והחיות הנ"ל פעמים מתתקנים בבחינת כסא, ופעמים בבחינת מרכבה, כמ"ש לפנינו, ושניהם הם תקון הנוקבא

קכו) ואית רקייע לעיל מן רקייע וכו': ויש רקייע למעלה מרקייע, ורקייע הזה השולט עליהם, דהיינו ג' רקייעים, שהימני והשמאלי הם זה למעלה מזה, ורקייע האמצעי הוא השולט על שניהם, דהיינו שמכריע אותם וכוללם זה בזה. כנ"ל אצל החיות, כולם מסתכלים אליו, דהיינו שמקבלים ממנו ההכרעה וההתכללות. מה כתוב, ותחת הרקייע כנפיהן ישרות וגו', משום שכולן שולטות על מה שנתמנו, כי קו האמצעי מקיים הארת שניהם יחד, שהימני יאיר ממעלה למטה, והשמאלי ממתת למעלה, ועל כן כנף הימנית שיה עם כנף השמאלית. והתפשטות מדת החבל בהם, דהיינו כח המסך שבקו האמצעי, שקושר הימין ושמאל ביחד.

שליחו, פירושו התפשטות והשקאה, כמו בית השלחין (מועד קטן ב). שהוא שדה שמשקים אותו מים, והמים מתפשטים בו. קוסטא, פירושו מדה. קופטרא, פירושו חבל (דפו"י דף ר"יא ע"א)

קכט) וְכִד אִיִּי מִתְתַּקְנָא לְגַבִּיהַ דְּאָדָם, לְמַהוּי כְּלָא י רְתִיכָא חֲדָא, לְהַאי אָדָם, י כְּדִין כְּתִיב, וַיֹּאסֹר יוֹסֵף מִרְכַּבְתּוֹ דָּא צְדִיק, וַיַּעַל לְקִרְאָתָא י יִשְׂרָאֵל אֲבִיו גִּשְׁנָה. לְקִרְאָתָא יִשְׂרָאֵל: דָּא רוּז דְּאָדָם. גִּשְׁנָה: י תְּקִרְבַּתָּא חֲדָא, לְאַתְקִרְבָּא כְּחֲדָא, בְּקִרְבָּנָא י חֲדָא, וַיְחֻדָּא חֲדָא.

קל) וַיִּרְא אֱלֹהֵי, דְּכִד אֲתַחְזִי שְׁמֵשָׁא בְּסִיְהֵרָא, כְּדִין נַהִיר י סִיְהֵרָא, וְאַנְהִיר לְכַלְהוּ דְּלַתְתָּא, וְכֵן כְּגוֹנָא דָּא, כֵּל זִמְנָא דְּקְדוּשָׁה דְּלַעֲיִלָּא, י שְׂרָא עַל מְקַדְשָׁא י דְּלַתְתָּא, אֲתַנְהִיר בִּי מְקַדְשָׁא, וְקִימָא בְּשִׁלְיִמוֹתֶיהָ, וְכִד אֲסַתְלַק מִנֶּיהָ, וְאַתְחַרִּיב בִּי מְקַדְשָׁא, כְּדִין, וַיִּבַךְ עַל צוּאֲרֵיו עוּד, דְּבַכּוֹן כְּלָא, עַל מְקַדְשָׁא י דְּאַתְחַרִּיב. עוּד, מֵאֵי עוּד. דָּא יֵל גְּלוּתָא בְּתִרְאָה.

קלא) כְּדִין כִּיּוֹן דְּחַמָּא יַעֲקֹב וְאַסְתַּכְּלַ, דְּהָא תְּקוּנָא דְּלַתְתָּא, אֲשַׁתְּכַלַּל כְּגוֹנָא דְּלַעֲיִלָּא, כְּדִין אֲמַר אֲמוֹתָהּ הַפַּעַם יֵי וְגוֹי. כִּי עוֹדְךָ חֵי, דְּאַתְקִימָתָּא בְּרִזָּא י דְּבְרִית קְדִישָׁא, * דְּאַקְרִי חֵי הַעוֹלָמִים, וּבְגִין כֵּךְ כִּי עוֹדְךָ חֵי. וְעַד בְּקַדְמִיתָא אֲמַר, רַב עוּד יוֹסֵף בְּנֵי חֵי, דְּאַצְטְרִיךְ לְמִיקָם בְּרוּז דְּחֵי, וְהָא אֲתַמַּר.

חֲלוּפֵי גִרְסָאוֹת א' וּבְגִיכ (אֵהֵל). ב' מוֹסִיף רְתִיכָא קְדִישָׁא וְכִדִּין כְּלָא רְתִיכָא. ג' לִיג כְּדִין כְּתִיב. ד' יִשְׂרָאֵל וְגוֹי. ה' תְּקִרְבָּנָא. ו' לִיג חֲדָא. ז' לִיג סִיְהֵרָא. ח' שְׂרָא. ט' לַתְתָּא. י' דִּיחַתְרִיב. יא' גְּלוּת. יב' לִיג וְגוֹי. יג' לִיג דְּבְרִית.

מאמר

הסולם

ויאסור יוסף מרכבתו

הנוקבא לזווג עם ז"א, כנ"ל, אלא כשמחתקנים בשליטת הימין מכונים כסא. וכשמחתקנים בשליטת השמאל, מכונים מרכבה.

קכט) וכד איהי מתתקנא וכו' למהוי כרא רתיכא וכו': וכשהיא, והיינו הרקיעים והחיות שהם סוד הנוקבא כנ"ל, מתתקנת להיות הכל מרכבה אחת לאדם הזה. שהוא ז"א, אז נאמר ויאסור יוסף מרכבתו, זהו צדיק, והיינו יסוד דז"א, שנקרא יוסף הצדיק, קשר ואיחד את מרכבתו, שהיא הנוקבא בסוד הרקיעים והחיות כנ"ל, ויעל לקראת ישראל אביו גשנה לקראת ישראל, זהו סוד אדם, והיינו האדם שממעל לכסא הנ"ל, שהוא ז"א, גשנה, פירושו, גישה אחת להתקרב יחד בקריבה אחת ויחוד אחד. פירושו, גשנה, היא מלשון נשו אלי שהוא קריבה וסוד הזווג של ז"א ונוקבא, המרומוזים כאן במרכבתו דיוסף וישראל אביו, והוציא הכתוב לרמוז הזווג בלשון גישה, הוא להיותו בחינת שליטת השמאל הנהוג בתחילת כל' זווג, בסויה שמאלו תחת לראשי וגי', שהיא רק גישה אחת, ותכף נפרש וחזור לימין, מטעם הדינין המתעוררים עם שליטה זאת, ומטעם שנסתמים אז כל האורות, וז"ש תקרובתא חדא וכו', ותכף נפרש מזה.

(דטרי דף רי"א ע"א ט) דף רי"א ע"ב)

קל) וירא אליו: הוקס לו הלשון, וירא אלו, שמשמעותו, שנראה אליו ונסתלק, ומה ששמיענו הכתוב בזה, ואומר, כאשר השמש, נראה אל הלבנה, אז מאירה הלבנה, ומאירה לכל אלו שהם למטה בעולם, וכן כעין זה, כל זמן שחקדושה העליונה, דהיינו אור ז"א, שורה על בית המקדש למטה, שהיא הנוקבא, מאיר בית המקדש ועומד בשלימותו, אבל כאן נאמר וירא אליו, שמשמע שנראה לה האור ונסתלק, ולאחר שנסתלק ממנה אור העליון, של ז"א, אומר הכתוב, אז ויבך על צואריו עוד, שכולם בכו על בית המקדש שנחרב דהיינו על הפסק האור מן הנוקבא, בסבת הזווג הזה שבשליטת השמאל, שמסבה זו חכף חוזר לימין, כנ"ל, הכתוב אומר עוד, מהו עוד: זה גלות האחרון, דהיינו רוב הדינים הנמשכים על ישראל בגלות האחרון מסבת שליטת השמאל, שמשום זה נפרש חכף מזה, וחוזר לימין, כפ"ש לפנינו.

קלא) וכדין כיון דחמא וכו': ואז כיון שראה יעקב והסתכל, שהתקן שלמטה בכו"ף, הוא כעין שלמעלה בא"א, והיינו שגודווג בשליטת הימין והאורות חזרו ונפתחו כמו למעלה, אז אמר אמותה הפעם אחרי ראותי את פניך כי עודך חיי, שפירושו, שאתה מתקיים בסוד ברית

קלב) תא חזי, מה כתיב, ויברך יעקב את פרעה, אמר רבי יוסי, פרעה
 אע"ג דאוקמוה ברזא ב^א אחרא, סמך דקא סמכינן בעלמא.
 קלג) אבל תא חזי, * לסוסתי ברכבי ב^ב פרעה דמיתוך רעיתי, ב^ב תא חזי,
 (ב) אית רתיכין לשמאלא, ברזא דסטרא אחרא, ואית רתיכין לימינא, ברזא
 דלעילא ד^ד דקדושה, ואלין לקבל אלין, אלין דרחמי, ואלין דדינא.
 קלד) וכד קב"ה עבד דינא במצראי, כ^כ דינא דעביד, ו^ו כההוא גוונא,
 דאינון רתיכין ממש, וכגוונא דיליה דההוא סטרא ממש, ז^ז מה ח^ח ההוא
 ס^ס סטרא י^י קטיל ואפיק נשמתין, אוף קב"ה י^י עביד י^י בההוא גוונא י^י ממש,
 דכתיב ב^ב ויהרוג ה' כל בכור, וכן י^י כלא במצרים, ס^ס בההוא גוונא ממש, ובגין
 כך דמיתוך רעיתי, כגוונא דיליה ממש לקטלא, דכתיב כי אני ה' אני הוא
 ולא אחר. ולזמנא דאתי מה כתיב, ב^ב מי זה בא ס^ס מאדום חמוץ בגדים
 מבצרה וגו'.

דרך אמת

מסורת הזהר

(ב) יש מרכבות ללד דהין שהוא נשמאל החיטונים. (א) (שה"ש א') ח"ב מו: (ב) וישלח מ"ז צ"ג.
 (ג) תולדות ליו צ"ו.

חלופי גרסאות א^א אחרא. ב^ב פרעה וגו'. ג^ג ליג תא חזי. ד^ד דקדושה. ה^ה וכל. ו^ו בההוא. ז^ז ליג מה.
 ח^ח מההוא. ט^ט מוסיף כטרא ממש. י^י קטילו. יא^{יא} אתער. יב^{יב} ההוא. יג^{יג} ליג ממש. יד^{יד} בכלא.
 קו^{קו} ההוא; כההוא. קז^{קז} מאדום וגו'.

מאמר

הסולם

ויאסור יוסף מרכבתו

קלב) אבל תא חזי וכו': אבל בוא וראה,
 לסוסתי ברכבי פרעה וגו'. בא
 וראה, יש מרכבות לשמאל בסוד הסטרא אחרא,
 ויש מרכבות לימין. בסוד שלמעלה בקדושה,
 ואלו לעומת אלו, אלו של הקדושה הן של
 רחמים, ואלו של הס"א הן של דין.

ברית הקדוש שנקרא חי העולמים, ומשום זה,
 כי עורך חי, ועל כן אמר בתחילה, רב עוד
 יוסף בני חי, כי הוא צריך להיות בסוד
 חי, וכבר נתבאר.

וישעור הכתוב הוא, כי הסתלקות
 האורות שנעשה אחר הזווג שבשליטת השמאל
 נבחן כמו מיתה, דהיינו הסתלקות אורות
 החיים, וזה שאה"כ, אמותיה הפעם אחר
 ראותי פניך, כי ע"כ נסתלקו האורות אחר
 התחלת הזווג המרומז בהכתוב וירא אליו.
 כנ"ל, שהוא מיתה, הוא מטעם, כי עורך חי,
 כי עורך ברית קדוש בסוד חי העולמים, שהוא
 ימין, שאז אור החכמה שנק' חי מתלבש
 בחסדים ומתקיים, וע"כ הוכרחתי להחזיר
 הזווג בשליטת הימין.

קלד) וכד קב"ה עביר וכו': וכאשר עשה
 הקב"ה דין במצרים, כל דין
 שעשה, היה ממש באותו הדרך של אלן
 המרכבות של הס"א, ובאותו אופן של אותו הצד
 ממש, מה צד ההוא הורג ומוציא נשמות, אף
 הקב"ה עשה באותו אופן ממש, שכתוב, ויהרג
 ה' כל בכור, אע"פ שרכנו הוא רחמים כנ"ל, וכן
 הכל מה שעשה במצרים, היה באותו אופן ממש,
 ומשום זה כתוב, דמיתוך רעיתי, כי נדפסה
 כרכבי פרעה להרג ולהוציא נשמות בני אדם,
 כדרך שלה ממש, של מרכבות פרעה' שהוא הס"א,
 להרג, שכתוב, (שמות ס"ו י"ח) כי אני ה', אני
 הוא ולא אחר, ולעתיד לבא מה כתוב, מי זה
 בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה וגו'. שגם אז
 יהרג אותם ה', ולא שליח.

קלב) תא חזי מה כתיב וכו': בוא וראה, מה
 כתוב, ויברך יעקב את פרעה, אמר
 ר' יוסי, פרעה, אע"פ שבארוהו בסוד אחר,
 דהיינו שאינו קליפה רעה אלא הוא בחינת אטא
 דאצילות, (כמ"ש לעיל אות ק"ד בביאור הכתוב
 והקול נשמע בית פרעה) סמך הוא שאנו סומכים
 כדרכנו, בדרוש, אמנם לפי הפשט הוא קליפה רעה.

(דפוי דף ר"א ע"ב)

קלה) תא חזי, מה כתיב וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גושן ויאחזו
 א בה ויפרו וירבו מאד. ויאחזו בה, ב) אחסנת עלמין. ויאחזו בה, דהא ג להון
 אתחזי, כמה דאוקמוה. ג ויפרו וירבו ד מאד, ודאי, דהא צערא לא שראת
 בהו, וקיימי ג) בתפנוקי ה עלמא, ובגין כך ויפרו וירבו מאד. ברוך יי לעולם
 אמן ואמן.

דרך אמת

א) ירושם עולם. ג) כהעטני מלכיס.

חלופי גרסאות א בה וגוי. ב רלחון. ג מוסיקא איר יוסי ויפרו. ד ליג מאד. ה מלכין.

מאמר

הסולם

ויאסור יוסף מרכבתו

קלה) תא חזי מה וכו': בוא וראה, מה כתוב, וישב ישראל בארץ מצרים בארץ
 גושן וגוי, ויאחזו בה, פירושו אחוזת עולם. ויאחזו בה, כי להם ראוי לאחוזה ולא למצרים.
 כמו שבארוהו. ויפרו וירבו מאד, כי ודאי, שלא היה להם צער ונמצאו בתפנוקי מלכיס,
 כל עוד שהשכטים היו כחיים, ומשום זה ויפרו וירבו מאד. בילא"ו.
 (יפ"י דף רי"א ע"ב)